

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохраняются все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как наименование о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отключайте автоматические запросы.
Не отключайте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

АРХИВЪ ЮГОЗАПАДНОЙ РОССИИ,

ИЗДАВАЕМЫЙ

ВРЕМЕННОЮ КОММИССІЕЮ

ДЛЯ

РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ,

ВЫСОЧАЙШЕ УЧРЕЖДЕННОЮ

ПРИ

Кіевскомъ Военномъ, Подольскомъ и Волынскомъ

ГЕНЕРАЛЪ - ГУБЕРНАТОРЪ.

ЧАСТЬ ВТОРАЯ.

ТОМЪ I.

К І Е В Ъ.

ВЪ УНИВЕРСИТЕТСКОЙ ТИПОГРАФИИ.

1861.

АРХИВЪ

ЮГОЗАПАДНОЙ РОССИИ.

АРХИВЪ ЮГОЗАПАДНОЙ РОССИИ,

ИЗДАВАЕМЫЙ

ВРЕМЕННОЮ КОММИССІЕЮ

ДЛЯ

РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ,

ВЫСОЧАЙШЕ УЧРЕЖДЕННЮЮ

ПРИ

Кіевскоиъ Военномъ, Подольскомъ и Волыскомъ

ГЕНЕРАЛЪ - ГУБЕРНАТОРЪ.

ЧАСТЬ ВТОРАЯ.

ПОСТАНОВЛЕНІЯ

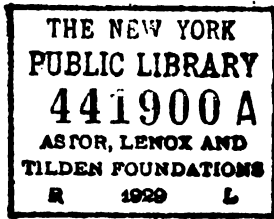
**ДВОРЯНСКИХЪ ПРОВИНЦІАЛЬНЫХЪ СЕЙМОВЪ,
ВЪ ЮГОЗАПАДНОЙ РОССИИ.**

Томъ первый.

К І Е В Ъ.

ВЪ УНИВЕРСИТЕТСКОЙ ТИПОГРАФИИ.

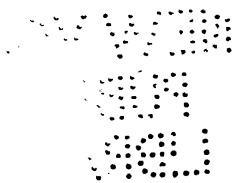
1861.

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ

съ тѣмъ, чтобы, по отпечатаніи, представлено было въ Ценсурный Ко-
митетъ узаконенное число экземпляровъ. Кіевъ, 20 Сентября 1860 года

Ценсоръ *А. Лазовъ.*

ОТЪ ПРЕДСѢДАТЕЛЯ
КІЕВСКОЙ КОММИССИИ
ДЛЯ
РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ.

Съ нѣкотораго времени, въ заграничныхъ Польскихъ журналахъ начали появляться статьи, съ явною цѣлю увѣрить общее мнѣніе Европы, что западно-русскій край, по Днѣпръ, есть край Польскій, и что имя Русинъ вовсе не означаетъ Русскаго человѣка, а есть провинціальное названіе Поляка, какъ Мазуръ, Краковякъ, Великополянннъ. Эта послѣдняя теорія была, какъ извѣстно, изобрѣтена первоначально въ Галиціи. Оттуда она перенесена сюда, какъ опора для стремленій неумѣреннаго Польскаго патріотизма, чувствующаго здѣсь, какъ и тамъ, слабость почвы, для утвержденія своихъ притязаній.

VI

Посягнувъ, такимъ образомъ, на историческую и этнографическую правду, этотъ патриотизмъ нашель себя въ необходимости посягнуть и на достовѣрность историческихъ памятниковъ, издаваемыхъ Кіевскою Коммиссією для разбора древнихъ актовъ и свидѣтельствующихъ о совершенно другомъ значеніи здѣшняго края, слѣдовательно, разрушающихъ въ самомъ корнѣ приведенную выше теорію. Въ слѣдствіе того, неумѣренные Польскіе патриоты рѣшились не только бросить тѣнь сомнѣнія на добросовѣстность дѣйствій Коммиссіи, но формально обвинять ее въ искаженіи и даже подлогѣ издаваемыхъ ею актовъ.

Такого рода обвиненія, конечно, не обязываютъ къ отвѣту, и Коммиссія могла бы не отвѣчать на нихъ, еслибы дѣло касалось только ея личности; но здѣсь требуетъ отвѣта интересъ науки, потому что всякій научный актъ долженъ быть строго оправданъ, для утвержденія за нимъ несомнѣнной достовѣрности. Вотъ почему я считаю долгомъ сказать нѣсколько словъ, въ опроверженіе взведенной на Коммиссію клеветы.

Такъ какъ всѣ человѣческія дѣйствія имѣютъ свою причину въ побужденіяхъ вещественнаго или нравственнаго интереса, то разсмотримъ отношеніе Коммиссіи къ этому источнику побужденій.

Всѣ участвующіе въ ученыхъ занятіяхъ и трудахъ Коммиссіи, съ самаго ея учрежденія, не пользуются никакими служебными правами и не получаютъ никакого

VI

содержанія отъ Правительства. Во все время ея существованія, ни одинъ изъ ея членовъ не получилъ отъ Правительства никакой награды. Одному мнѣ, и то лично, во вниманіе къ моей прежней долговременной службѣ по Министерству Народнаго Просвѣщенія, дарованы служебныя права, но тоже безъ жалованья. Слѣдовательно, никакія побужденія вещественнаго интереса не могутъ управлять дѣйствіями Комиссіи.

Что касается до интереса нравственнаго, то онъ могъ бы проявиться въ Комиссіи развѣ въ стремленіяхъ ложнаго патріотизма. Но для патріотическихъ увлеченій вообще нужны сильныя поводы, а тѣмъ болѣе для такихъ увлеченій, которыя, заглушая голосъ совѣсти и чести, могутъ доводить до такого рода дѣйствій, какъ подлогъ памятниковъ давно минувшаго времени или искаженіе живой, несомнѣнной истины. Всякій, конечно, согласится, что у насъ Русскихъ нѣтъ такихъ поводовъ въ отношеніи къ Польшѣ. Тяжба между нами кончена, и у насъ нѣтъ ни одного нравственнаго интереса, который побуждалъ бы насъ къ такого рода дѣйствіямъ, а есть у насъ, напротивъ, нравственный интересъ, строго внушающій намъ совѣсть иныя побужденія: это интересъ нашего народнаго достоинства, требующаго отъ насъ, въ отношеніи къ Польшѣ, безукоризненной честности. И этотъ интересъ мы соблюдаемъ свято. Я ссылаюсь на всю нашу современную литературу, отражающую въ себѣ общее мнѣніе Россіи: найдется ли у насъ хоть одинъ журналъ, хотя одна печатная порусски строка, гдѣ бы выражалось неблагоклонное

VIII

чувство къ Польской народности, и гдѣ бы не выражалось, когда говорится о ней, полное къ ней уваженіе и сочувствіе? Мы не только не враждуемъ съ Польскою народностію, но первые теперь отъ души радуемся и благодаримъ Правительство за введеніе въ здѣшнія учебныя заведенія Польскаго языка, который не только необходимъ для *своихъ*, но можетъ быть полезенъ и для *нашихъ*, по близкому намъ родству и богатству его литературы. И такъ, и съ этой стороны не существуетъ побужденій, которыя могли бы хоть сколько нибудь поддержать дѣлаемое противъ Коммиссіи обвиненіе.

Нѣтъ вообще никакого основанія связывать съ назначеніемъ нашей Коммиссіи какую нибудь политическую цѣль. — Точно такая же Коммиссія открыта и въ Вильнѣ, гдѣ ея составъ, съ самаго начала и до сего времени, былъ и есть весь почти Польскій. Уже это одно обстоятельство достаточно свидѣтельствуетъ объ отсутствіи всякой политической мысли въ основаніи этихъ археографическихъ учрежденій. Задача наша не политическіе извороты и сплетни, которые не оправдываются никакою потребностію Россіи, а историческія изысканія въ письменныхъ памятникахъ здѣшней старины, особенно въ громадномъ хранилищѣ Кіевского Центрального Архива (*), заключающаго въ себѣ драгоценные источники для исторіи древней внутренней жизни Русскаго народа. Эти источники тѣмъ для насъ драгоценнѣе,

(*) Смот. о содержаніи этого Архива въ предисловіи къ 1-му тому Архива Югозападной Россіи.

IX

что нигдѣ не существовало у насъ, кромѣ западной Руси, благодаря господствовавшимъ въ ней литовско-русскимъ юридическимъ обычаямъ, счастливаго для исторической науки учрежденія: такъ называемыхъ актовыхъ книгъ, куда вписывалась, такъ сказать, вся юридическая жизнь народа, во всѣхъ ея проявленіяхъ. Поэтому, только въ архивахъ западной Руси могутъ находить данныя для своего окончательнаго разрѣшенія многіе самые основные, коренные вопросы древне-русской жизни, какъ наприѣръ, вопросъ о древней нашей сельской автономіи. Эти-то данныя и составляютъ главный интересъ, имѣющійся въ виду у Комисси, ту задачу, которую она преимущественно преслѣдуетъ въ своихъ изысканіяхъ, не оставая, разумѣется, безъ вниманія и всего того, что служить къ объясненію Исторіи собственно западно-русскаго края. По бытъ-ему отношенію этого края къ Польшѣ, открытія наши не могутъ, не сопр. касаться съ нею. Чѣмъ-же мы виноваты, если историческіе памятники не представляютъ злѣшняго прошлаго въ такомъ свѣтѣ, въ какомъ желало бы его видѣть Польское патріотическое чувство? Но вѣрно ли это чувство отзывается въ груди Польскихъ патріотовъ? Вотъ вонъ ось. У какого народа не осталось въ исторіи слѣда пороковъ, злоупотребленій, преступленій? Къ чему же гнѣваться на историческую правду? Исторія, какъ наука народнаго самопознанія, должна быть вѣрнымъ и ясно отражающимъ зеркаломъ. Желать фальшиваго зеркала, скрывающаго недостатки, можно развѣ смѣшному тщеславію отжившей наружную красоту и неизмѣющей внутренняго содержанія женщины. Намъ, Русскихъ, всего менѣе, кажется, можно

Ж

упрекнуть въ самолюбивомъ пристрастіи къ себѣ: мы сами о себѣ издаемъ, какъ драгоценныя свидѣтельства, такія сказанія, какъ сочиненіе Флетчера о Русскомъ государствѣ, и не сердясь смотримъ въ зеркало Гоголя. — При такомъ направленіи духа, несправедливо предполагать въ насъ склонность выгораживать себя на счетъ другихъ.

Обращая наши слова къ неузыреннымъ Польскимъ патриотамъ, мы вовсе не дуемъ, однакожъ, смѣшивать съ ними всѣхъ Поляковъ: напротивъ, Комиссія пріятно засвидѣтельствовала, что Польскіе истинные ученые постоянно сочувствовали и содѣйствовали трудамъ ея. Однимъ изъ первыхъ участниковъ въ ея дѣятельности былъ извѣстный Польскій патриотъ и ученый Свидзинскій, который до самой смерти своей не переставалъ быть ея усерднымъ сотрудникомъ и постоянно доставлялъ ей значительныя матеріалы изъ своего богатаго собранія рукописей *). Почти на конуѣ своей кончины, когда я посвѣтилъ его, послѣднія слова, имъ сказанныя, выражали жалобу на медленное изданіе IV тома Памятниковъ, въ которомъ Польскій текстъ издавался подъ его редакціей. И въ настоящее время, Комиссія пользуется сочувствіемъ нѣсколькихъ лицъ изъ Поляковъ, которымъ горячая любовь къ своей народности не мѣшаетъ любить безкорыстно науку.

*) Въ четырехъ томахъ изданныхъ Комиссіею Памятниковъ, большая часть актовъ, относящихся къ Исторіи Малороссіи, поступили въ Комиссію изъ этого источника.

XI

Эти факты я приглашаю опровергнуть открыто, если они верны.

Но для полного утверждения достоверности какъ бывшихъ, такъ и будущихъ изданій Коммиссіи, я приглашаю всѣхъ и каждого изъ желающихъ повѣрить гешедшіе въ эти изданія памятники съ ихъ подлинниками, обращаться ко мнѣ, и формально обязуюсь доставлять каждому всѣ нужныя къ тому средства, если подлинники находятся въ Киевскомъ Центральномъ Архивѣ; если же они заимствованы изъ другихъ источниковъ, то для желающихъ повѣрши, во всѣхъ изданіяхъ Коммиссіи, у всѣхъ актовъ илѣются указанія, откуда именно они почерпнуты. Этого правила Коммиссія постоянно держалась, въ общемъ интересѣ науки.

Снѣю удостовѣрить всѣхъ, кому было бы угодно обратиться ко мнѣ для указанной цѣли, что Коммиссія не только не приметъ требуемой отъ нея повѣрки за выраженіе недовѣрія къ ней, а напротивъ, съ полною благодарностью оцѣнитъ такой трудъ, какъ содѣйствіе ея искреннему желанію довести вопросъ о несомнѣнности издаваемыхъ ею памятниковъ до окончательнаго, безвозвратнаго разрѣшенія.

Илѣя въ виду одну историческую истину, Коммиссія, сверхъ того, всегда будетъ готова внести въ свои изданія всякій древній актъ, еще необнародованный, на который ей укажутъ или который ей доставятъ, и который свидѣтельствовалъ бы въ пользу Польскаго здѣсь начала.

Что касается до теоріи превращенія здѣшняго края въ Польшу, то мы постараемся отвѣчать на нее не придуманными на этотъ счетъ теоріями же, а положительными документами и изслѣдованіями, на нихъ построенными, къ чему и приступаемъ въ настоящемъ томѣ. Пусть рѣшитъ между нами судъ безпристрастной исторической критики, которую мы желаемъ видѣть совершенно свободною и гласною съ обѣихъ сторонъ.

Независимо отъ того, да позволено будетъ намъ, одноплеменникамъ здѣшней Русской народности, предложить на рѣшеніе самихъ Поляковъ, любящихъ и уважающихъ правду, слѣдующіе вопросы:

Въ Кіевской, Подольской и Волынской губерніяхъ, общее народонаселеніе составляетъ 5,253,549 душъ. По вѣрсповѣданію и народности, они находятся въ слѣдующемъ численномъ отношеніи: Православныхъ, говорящихъ Русскимъ нарѣчіемъ 4,128,193 души; Евреевъ 611,370 душъ; Рижско-католиковъ 485,056 душъ; Русскихъ Старообрядцевъ и Раскольниковъ 18,827 душъ; Лютеранъ 9,291; Армянъ 290; Магометанъ 271 и Каранмовъ 251 душа (*).

Чтобы съ точностью опредѣлить цифру здѣшней Польской народности, слѣдовало бы изъ числа Римско-католиковъ отдѣлать ту массу простаго народа, которая хотя

(*). Эти свѣденія почерпнуты изъ мѣстныхъ официальныхъ источниковъ.

XII

исповѣдуетъ латинскую вѣру, но говоритъ южно-русскимъ нарѣчіемъ и, потому, принадлежитъ по крови и языку, къ Русской народности. Но, не имѣя вѣрныхъ статистическихкихъ данныхъ для опредѣленія отношенія здѣшнихъ Русскихъ Ризко-католиковъ къ тѣмъ изъ нихъ, которые вполне усвоили Польскую народность, мы принимаемъ въ пользу этой послѣдней весь итогъ исповѣдующихъ здѣсь латинскую вѣру. Этотъ итогъ составляетъ около $\frac{1}{11}$ доли общаго народонаселенія.

Спрашиваемъ: справедливо ли, законно ли и даже, рѣшаемся сказать, благоразумно ли *одинацитою* доль населенія притязать на господство своей народности?

Неужели въ нашъ XIX вѣкъ еще можно серьезно думать, не только утверждать, а тѣмъ менѣе стремиться къ осуществленію мысли, что шляхетскія преимущества даютъ право на такое господство?

Неужели аксіома, что есть народы безъ шляхты, но нѣтъ и не было шляхты безъ народа, и что народъ здѣсь Русскій, можетъ быть серьезными людьми отрицаема?

Предлагаемъ эти вопросы безъ вражды и страсти, а потому искренно желаемъ, чтобы тѣ, къ кому мы обращаемся, признавъ законъ исторической необходимости и общественной правды, подали намъ въ отвѣтъ руку, къ которой мы такъ охотно протягиваемъ свою, во имя взаимнаго уваженія къ обоюднымъ правамъ, во имя права

XIV

каждого человека на свою народность, во имя крепкого
родства и дружбы в совместной жизни, какую опреде-
лила для насъ Исторія.

Предсѣдатель Комиссiи М. Юзефовичъ.

СОДЕРЖАНІЕ ПОСТАНОВЛЕНІЙ ДВОРЯНСКИХЪ ПРОВИНЦІАЛЬНЫХЪ СЕЙМОВЪ ВЪ ЮГОЗАПАДНОЙ РОССІИ.

Въ настоящемъ изданіи заключаются акты, со времени присоединенія югозападной Россіи къ Польшѣ на Люблинскомъ сеймѣ, въ 1596 году, по 1654 годъ, въ которомъ Украина, въ слѣдствіе народнаго востанія, возбужденнаго Богданомъ Хмельницкимъ, отдѣлилась отъ Польши и присоединилась къ восточной Россіи ¹⁾.

¹⁾ Помѣщенные въ настоящемъ изданіи историческіе матеріалы извлечены нами изъ хранящихся въ Киевскомъ Центральномъ Архивѣ актовъ книгъ Луцкихъ, Владимірскихъ и Киевскихъ; къ этимъ матеріаламъ присоединено нѣсколько актовъ, извлеченныхъ нами изъ книгъ Трибунала Люблинскаго и Метрихи Коронной, хранящихся въ Варшавѣ, въ главномъ Архивѣ царства Польскаго. Обязательномъ редакціею Польскаго текста завѣдывалъ Библіотекаръ Университета св. Владиміра, начальникъ Киевскаго Центральнаго Архива, Красовскій, принявъ за правило печатать текстъ рукописей съ дипломатическою точностію.

XVI

Большая часть этих актов заключаетъ въ себѣ постановленія дворянскихъ провинціальныхъ сеймовъ юго-западной Россіи; къ нимъ прибавлены историческіе матеріалы, пополняющіе и поясняющіе сеймовыя постановленія. Провинціальные сеймы установленны были въ югозападной Россіи жалованною грамотою короля Сигизмунда Августа, въ 1565 году. За нѣсколько лѣтъ предъ генеральнымъ сеймомъ, король приглашалъ дворянъ собираться въ главныхъ городахъ cadaго воеводства, для совѣщаній о нуждахъ рѣчи посполитой. По окончаніи совѣщаній, дворяне, постановивъ рѣшеніе, избирали изъ среды своей пословъ и, вручивъ имъ инструкціи, отправляли на генеральный сеймъ ¹⁾.

Въ этихъ сеймовыхъ постановленіяхъ находимъ предположенія западнорусскаго дворянства по части законодательной, судебной и исполнительной, ятры къ охраненію Русской народности, изображеніе того состоянія, въ какомъ находилась югозападная Россія, наконецъ просьбы о награжденіи лицъ, оказавшихъ важныя услуги государству. При изложеніи содержанія издаваемыхъ нами актовъ, мы заставимъ говорить западнорусское дворянство, воздерживаясь отъ собственныхъ нашихъ возрѣній. Пусть сами дворяне скажутъ намъ, къ какому народу они причисляли себя, какъ они смотрѣли на устройство и состояніе рѣчи посполитой, и чего они желали для общественнаго благосостоянія. Но прежде нежели мы приступимъ къ изложенію

¹⁾ Акты, относящіеся до исторіи западной Россіи. Т. III. стр. 138.

ХУИ

содержанія актовъ, считаемъ нужнымъ изложить тѣ основанія, на которыхъ Литва и югозападная Россія соединились съ Польшею въ одну рѣчь посполитую.

Въ 1386 году, великое княжество Литовское, заключавшее въ своемъ составѣ югозападную Россію, соединилось съ Польшею, подъ властію одного государя, великаго князя Литовскаго Ягеллы. Это соединеніе имѣло чисто федеративный характеръ. Цель союза состояла въ томъ, чтобы соединенными силами отражать внѣшнихъ непріятелей и содѣйствовать политическому могуществу обоихъ государствъ ¹⁾. На основаніи такого федеративнаго союза, каждое изъ соединенныхъ государствъ должно было сохранять главныя условія политической независимости, именно, отдѣльную территорію и особые органы законодательной, судебной и административной власти.

Территорія Литвы и югозападной Россіи строго отдѣлялась отъ территоріи Польскаго королевства; объ этомъ заботилось Литовско-Русское дворянство и неоднократно подавало свои просьбы королю. Дворяне жаловались, что паны Поляки переходя границы, отдѣляющія Польшу отъ великаго княжества Литовскаго, наносятъ пограничнымъ владѣльцамъ нестерпимыя обиды, производятъ разбои, убиваютъ людей и,

¹⁾ »Contra insultus quorundam hominum assistere, regem et coronam, regnum et regnicolas Poloniæ et eorum necessitates perpetuo adjuvare, quod et ipsi (i. e. regnicolæ Poloniæ) nobis pari modo tenebantur facere vice versa.« *Privilegium prælatorum Lithvaniæ 1401. Voll. Legg. T. I. p. 60.* »Pro defensione fortiori, subsistentia dominiorum eorundem firmiori, unionem et connexionem ad effectum deducere conabantur.« *Ibid. p. 288.*

XVIII

отпугиваютъ земли. Для предотвращенія кровопролитія, Литовскорусское дворянство просило короля, чтобы границы между Польшею и великимъ княжествомъ Литовскимъ приведены были въ несомнѣнную извѣстность. Объ этомъ оно подавало просьбы на Виленскомъ сеймѣ, въ 1547, 1551 и 1554 годахъ. Такія же просьбы особо подавало дворянство Вольнское въ 1551 и 1554 годахъ, жалуясь на разбой, убійства и грабежи, претерѣваемые пограничными владѣльцами отъ нановъ Поляковъ. Въ слѣдствіе этихъ просьбъ, король отправлялъ посланцовъ, какъ со стороны Литвы и югозападной Россіи, такъ и со стороны Польши, чтобы постановить между этими государствами точныя и вѣчныя границы ¹⁾. Польша, отдѣленная отъ Литвы и югозападной Россіи вѣчными границами, была для Литовско-Русскаго народа страню чужеземною ²⁾; Поляки считались людьми заграничными, чужеземцами (*hudi zagranicznyje, czuzozemcy*) ³⁾.

¹⁾ Zbiór praw Litewskich. Poznań, 1841. стр. 428, 469, 474, 490 и 501. Также Акты, относящіеся къ исторіи западной Россіи, изданные Археологическою Коммиссіею Т. III. стр. 10, 42, 46.

²⁾ Это подтверждается слѣдующею статьею Статута Литовскаго 1529 года: «Też ustawujem, ktoruju by dewku otec abo matka dali *do czuzoie zemli z wielikoho kniazestwa Litowskoho, do Polski, abo do Mazowsz, abo do ktoroie kolwe zemli* etc. Разд. IV. ар. IX.

³⁾ Въ отвѣтахъ короля на просьбы Литовскорусскаго дворянства, на Брестскомъ сеймѣ, въ 1544 году, сказано: „Zatym szto jeste prosiii, aby *Poliakom czuzozemcom* wradow i unych dostojnostej u wielikom kniazstwe nedawano« и проч. Zbiór praw Litewskich стр. 405.

ХІХ

Поляки, наравнѣ съ другими чужеземцами, не могли занимать въ Литвѣ и югозападной Россіи никакихъ государственныхъ должностей и не имѣли права владѣть земельною собственностію.

Желая устранить всякое участіе Поляковъ во внутреннемъ управленіи Литвы и югозападной Россіи, Литовскорусское дворянство неоднократно обращалось съ просьбами къ королю о томъ, чтобы Поляки, какъ чужеземцы, не были допускаемы ни къ какимъ государственнымъ должностямъ, въ предѣлахъ Литвы и югозападной Россіи ¹⁾. Такія просьбы подавало Литовскорусское дворянство королю въ 1544 году, на Брестскомъ сеймѣ, и въ 1547 году, на сеймѣ Виленскомъ. Польскіе чиновники, сопровождавшіе короля во время поѣздки его въ Литву и югозападную Россію, должны были останавливаться на границѣ, а если вѣзжали съ королемъ въ предѣлы великаго княжества Литовскаго, то считались чужеземными гостями и не имѣли права вмѣшиваться въ общественныя дѣла.

¹⁾ Литовскорусское дворянство основывало свою просьбу на слѣдующей статьѣ Статута Литовскаго 1529 года: „Też szluchajem i obiecujem, iż w ziemiach naszych tego wielkiego księstwa, ziemi, i horodow, i mest, i kotorych kolwe deditw, i derżania, i też kotorych kolwe wradow naszych, abo czestej i dostoinosti, obczomu, ale tylko przyrożonym a tubylecom tych ziemi naszych wielkiego księstwa, ne budem dawati, i potomki naszi ne budut dawati w derżanie i w pożiwaniu. Разд. III. арт. 3. Также Zbiór praw Litewskich. Стр. 405.

При королѣ оставались только придворные чины, необходимые для его личныхъ услугъ ¹⁾.

Чужеземцы не имѣли права приобрѣтать поземельную собственность въ Литвѣ и югозападной Россіи ²⁾; это ограниченіе распространилось и на Поляковъ. На Виленскомъ сеймѣ, въ 1554 году, дворянство Волинское жаловалось королю, что нѣкоторые саны Поляки, женившись на дворянкахъ въ земли Волинской и живя въ имѣніяхъ своихъ женъ, обижаютъ мѣстныхъ дворянъ, дѣлая имъ великія непріятности. Желая не только лишить Поляковъ права приобрѣтать поземельную собственность на Волини, но и устранить ихъ отъ владѣнія и пользованія имѣніями, дворянство Волинское просило короля, чтобы дозволено было ближайшимъ родственникамъ выкупать имѣнія дворянокъ, вышедшихъ замужъ за Поляковъ. Король приказалъ руководствоваться, въ этомъ случаѣ, законами о чужеземцахъ, постановленными для всего великаго княжества Литовскаго ³⁾.

¹⁾ Zbiór praw Lit. стр. 433. «Także szto jeste mowili jeho krolewskiej miłosci, iż był tot obyczaj zawždy iz starodawna, za szczastnoho panowania prodkow jeho miłosti, iż khdykolwek ich krolewskaia miłost s koruny polskoje jeżdżali do wielikoho kmażstwa litowskoho, tohdy na hranicy wsi wrađniki dwornyje korunnyje ostawali; a jestli kotoryj do kniaźstwa litowskoho jechał, tohdy bywał jakobi hostem, a żadnoje mocy i władnosti w sprawowaniu wrađu swojeho nemeł, ani sia w to wstupował.» Также стр. 405. Акты западной Россіи. Т. III, стр. 13.

²⁾ Zbiór praw Lit. стр. 481. Акты западной Россіи Т. III, стр. 53.

³⁾ Zbiór praw Litew. стр. 505. Акты западной Россіи. Т. IV, стр. 66.

Право приобретать поземельную собственность въ Литвѣ и югозападной Россіи предоставлено было Полякамъ только въ 1564 году, на Варшавскомъ сеймѣ ¹⁾).

Изъ приведенныхъ нами узаконеній слѣдуетъ, что Литва вмѣстѣ съ югозападною Россіею, заключивъ федеративный союзъ съ Польшею, сохраняла свою политическую независимость, имѣла свою отдѣльную территорию и особую внутреннюю администрацію, считая Польшу чужеземною страной, а ея жителей чужеземцами. Западно-русскіе дворяне, строго отличая Русь отъ Польши, называли себя народомъ Русскимъ, безъ различія въ происхожденіи ²⁾). Этими же именами и Польское правительство называло какъ дворянъ, такъ и весь народъ, населявшій югозападную Россію. Поэтому грамоты, данныя Польскимъ правительствомъ для охраненія православной религіи, какъ въ Литвѣ, такъ и въ югозападной Россіи, назывались дипломами Русскому народу ³⁾).

Характеръ федеративнаго союза Литвы съ Польшею былъ измѣненъ въ 1569 году, на Люблинскомъ сеймѣ. Въ этомъ году, югозападная Россія, заключавшая въ себѣ Волинское и Брацлавское воеводства, а также княжество Кіевское, отдѣлены были отъ Литвы и включены въ составъ Польскаго королевства, въ формѣ провинцій, какъ

¹⁾ Voll. Legg. T. 1, p. 649, ar. 25.

²⁾ N. XVII, стр. 203.

³⁾ N. XX, стр. 223, и XXXII, стр. 370.

КХП

части къ своему цѣлому, какъ членъ къ своему тѣлу и главѣ ¹⁾).

Такое соединеніе должно было имѣть послѣдствія, гибельныя для обоихъ народовъ. Двѣ почти равносильныя, но, по своимъ основнымъ началамъ, совершенно противоположныя народности, отличавшіяся образомъ правленія, языкомъ и религіею, должны были находиться въ непрерывной столкновеніи и парализовать развитіе государства. Съ этихъ поръ, ни Польша, ни югозападная Россія не знали покоя. Между тѣмъ какъ другія государства, подъ защитою централизирующей монархической власти, осаживались на своихъ территоріяхъ, обособляли свою народность и укрѣплялись въ силахъ, для того чтобы перейти къ новымъ, болѣе совершеннымъ формамъ государственной жизни, Польша и югозападная Россія истощали свои свѣжія силы во внутренней борьбѣ противоположныхъ народностей и въ распряхъ аристократіи, неспособной къ самоуправленію.

Литовскорусское дворянство прелвидѣло эти невыгодныя послѣдствія, и поэтому старалось противудѣйствовать политическимъ видамъ Польскаго правительства. Еще въ 1526 году, дворяне просили короля Сигизмунда I, чтобы онъ короновалъ своего сына на великое княжество Литовское, для того только, чтобы, возведя это государство на степень королевства, сдѣлать окончательное сліяніе его

¹⁾ Jako własny a prawdziwy członek ku własnemu ciału a głowie. Voll. Legg. T. II, pag. 753, art. 2.

XXIII

съ Польшею невозможныя. «Когда великое княжество Литовское, писали дворяне королю, будетъ имѣть свою королю, то тогда нельзя будетъ присоединить его къ коронѣ Польской; потому что одна корона въ составъ другой короны войти не можетъ. Тогда намъ Полякамъ нельзя будетъ желать, чтобы это государство было унижено и присоединено къ нимъ, но будетъ равное братство и пріязнь заодно, противъ каждого непріятеля ¹⁾».

Присоединеніе югозападной Россіи къ Польшѣ, постановленное на Люблинскомъ сеймѣ, было задумано королемъ Сигизмундомъ Августомъ и поддержано незначительною партіею запапорусскихъ магнатовъ, желавшихъ сравниться въ правахъ и почестяхъ съ Польскими аристократами. Хотя король въ своихъ грамотахъ утверждалъ, что соединеніе совершилось по искреннему желанію и добровольному соизволенію всѣхъ сословій земли Волинской и княжества Кіевского ²⁾; однакожъ это увѣреніе опровергается позднѣйшими королевскими распоряженіями. По окончаніи Люблинскаго сейма, король принужденъ былъ прибѣгнуть къ угрозѣ, для того, чтобы принудить запапорусскихъ дворянъ дать согласіе на присоединеніе къ Польшѣ и подтвердить это согласіе присягою. Съ этою цѣлію, разосланъ былъ королевскій универсалъ, которымъ предписана была форма присяги, съ прибавленіемъ слѣдующихъ словъ: «А ктобы совершить эту присягу вос-

¹⁾ Ак. Зап. Рос. Т. II, стр. 175.

²⁾ «Z woli uprzymey u za dobrowolnym pozwoleniem wszystkich stanów.» Voll. Legg. II, 754.

противидся, у того, какъ у сопротивляющагося власти нашей и государственнымъ законамъ, имѣніе конфисковать буденъ.» Королевскимъ старостамъ повелѣно было доставить королю присяжные списки съ поименованіемъ лицъ, присягавшихъ и не явившихся къ присягѣ, для того, чтобы король могъ подвергнуть непослушныхъ законному наказанію ¹⁾. Впрочемъ, изъ присяжныхъ листовъ, подписанныхъ обывателями повѣтовъ Луцкаго и Владимірскаго, видно, что, не смотря на королевскую угрозу, весьма многія лица, и притомъ представители знатнѣйшихъ дворянскихъ семей, не явились къ присягѣ. Изъ духовныхъ лицъ православнаго исповѣданія находимъ въ присяжномъ листѣ только подпись Іоны, архимандрита Жидичинскаго, да подпись извѣстнаго своимъ буйствомъ епископа Луцкаго Іоны Красенскаго ²⁾. Изъ лицъ другихъ христіанскихъ вѣроисповѣданій присягалъ и подписался одинъ только Аriansкій попъ Вартикъ ³⁾.

Изъ сеймскихъ постановленій, нами издаваемыхъ, можно видѣть всѣ невыгоды, которымъ подверглась югозападная Россія, по присоединеніи ея къ Польшѣ. Въ этихъ постановленіяхъ, мы находимъ непрерывныя жалобы за-

¹⁾ N. I, стр. 1.

²⁾ Архивъ югозападной Россіи, томъ I, стр. 29, 162, 191.

³⁾ N. I, стр. 4. См. также: Жизнь князя Курбскаго въ Литвѣ и на Волыни, т. I, стр. 19. Изъ лицъ, показанныхъ не явившимися къ присягѣ, нужно исключить нѣкоторыхъ дворянъ, бывшихъ на Люблинскомъ сеймѣ и тамъ присягавшихъ.

паднорусскаго дворянства на своеволие магнатовъ, захватывавшихъ въ свои руки власть законодательную, на несправедливую раздачу староствъ и высшихъ государственныхъ должностей, на противузаконныя дѣйствія власти судебной и исполнительной, на грабежи и немцовства холмеровъ и на преслѣдованія православной религіи.

Законодательная власть, по основнымъ законамъ, принадлежала генеральному сейму, состоявшему изъ короля, сенаторовъ и земскихъ пословъ, которые избираемы были дворянствомъ. Вмѣстѣ съ тѣмъ какъ усиливалась власть аристократія, уменьшалось значеніе остальныхъ представителей законодательной власти: короля и посольской избы. Такимъ образомъ нарушено было равновѣсіе политическихъ силъ, необходимое для правильнаго государственнаго устройства. Дворянство Волинское, въ 1645 году, поручило посламъ своимъ, обратить вниманіе генеральнаго Варшавскаго сейма на этотъ недостатокъ въ государственномъ устройствѣ. «Зеница нашихъ вольностей, говорили дворяне, есть посольская изба; но въ настоящее время, осталась одна только тѣнь этого установленія. Въ дѣйствительности, шляхетское сословіе исключено изъ сейма, бесполезно гибнуть благороднѣйшія желанія республики, инструкции, даваемыя дворянствомъ посламъ на Варшавскій сеймъ, и проекты законовъ, предлагаемыхъ въ посольской избѣ.» Въ этомъ отношеніи, неустройство Польской республики, по мнѣнію дворянъ Волинскихъ, было такъ велико, что законы Польскіе служили посмѣшищемъ для ино-

странныхъ народовъ (pośmiewiskiem u postronnych narobów) ¹⁾.

Эти недостатки государственнаго устройства особенно обнаруживались во время междуцарствія. По смерти короля, представителемъ верховной власти являлся примасъ королевства, архіепископъ Гнѣзненскій; но власть приваса, большею частію старика, удрученнаго лѣтами, была только тѣнью монархической власти, и притомъ слабою и отдаленною. Государство, во время междуцарствія, распалось на нѣсколько аристократическихъ республикъ, слабо связанныхъ между собою. Всѣ королевскія судебныя мѣста прекращали свои дѣйствія; верховная власть государя, въ отношеніи къ суду и мѣражъ внутренней безопасности, переходила къ дворянамъ. Дворянство каждаго воеводства избирало изъ среды своей депутатовъ, для управленія краемъ, устанавливало порядокъ судопроизводства и опредѣляло наказанія за нарушеніе законовъ. Депутаты рѣшали дѣла окончательно. Для строгаго исполненія приговоровъ, дворяне обязывались, на непослушнаго депутатскому суду, востать, всѣ вмѣстѣ и каждый особливо войной, какъ противъ врага отечества, опустошить его имѣнія и лишить его жизни и чести ²⁾. Не смотря на эти строгія мѣры, междуцарствіе было для народа временемъ опасностей, раздоровъ и внутреннихъ безпорядковъ, производимыхъ буйными, мятежными людьми ³⁾.

¹⁾ N. XXV, стр. 292 и 293.

²⁾ N. II, стр. 30.

³⁾ N. II, стр. 19.

XXVII

Сосѣдніе народы, пользуясь внутренними беспорядками и слабостію исполнительной власти, принимали угрожающее положеніе. Польскіе аристократы придумывали, для своей пользы, постановленія, ограничивавшія монархическую власть и доводившія ее до совершеннаго безсилія. Вновь избранный король, согласившись на эти постановленія и подтвердивъ ихъ присягою, часто принималъ на себя неисполнимыя обязанности и дѣлался клятвопреступникомъ. Тогда возникалъ народный ропотъ, подданные считали себя въ правѣ не повиноваться государю, составлялись мятежные союзы и конфедераціи, разрушавшія частное и государственное благосостояніе. По смерти короля Сигизмунда III, дворянство Волинское отравило пословъ своихъ на генеральный сеймъ, съ горькими упреками покойному государю и его сенаторамъ: "Святой памяти король, говорили дворяне, обѣщаль намъ, подъ присягою, построить на свой счетъ пять замковъ, для защиты края отъ татарскихъ набѣговъ, и не исполнилъ своего обѣщанія; отъ этого наши украинскія воеводства подвергаются великимъ бѣдствіямъ. Король обязался не только не уменьшать, но, напротивъ, разширять предѣлы королевства; между тѣмъ, княжество Прусское отдалъ князю Бранденбургскому, на ленномъ правѣ, къ великому вреду государства. Король обязался построить флотъ; отъ неисполненія этого обязательства, княжество Прусское было завоевано непріателемъ. Земля Лифляндская, завоеванная неоцѣненной кровію народа Польскаго и Литовскаго, утрачена и завоевана непріателемъ, къ великому вреду государства. Король обѣщаль присоединить къ коронѣ Польской Эстонію, но не

XXVIII

исполнилъ этого обѣщанія. Всѣ военные снаряды, какъ то: пушки, пули, порохъ и другіе, король обязанъ былъ доставлять на свой счетъ, на каждую войну; между тѣмъ, всѣ эти снаряды принуждена была поставляетъ рѣчь посполитая, на счетъ тяжкихъ податей и сборовъ. Сеймы были назначаемы трехнедѣльные, двухнедѣльные и чрезвычайные; на этихъ сеймахъ были вымышляемы новые поборы, которыми было обременено дворянство. Государственный доходъ, назначенный на содержаніе кварціаннаго войска, для защиты Украины, тратился на другіе предметы. Упоминки татарамъ, назначенные рѣчью посполитою, отдаваемы не были. Дурная монета причинила великій вредъ государству; объ этомъ разсуждаемо было на многихъ сеймахъ, но безъ всякаго усилія ¹⁾»

Предметомъ жалобъ со стороны дворянства была также неправильная раздача староствъ, переходившихъ въ руки немногихъ аристократовъ, отъ чего ихъ могущество безмѣрно увеличивалось. Нѣкоторые изъ нихъ, захвативъ въ свои руки болѣе 10 староствъ, продавали ихъ, уступали своимъ приверженцамъ, между тѣмъ какъ люди, оказавшіе важныя услуги государству, лишены были всякой надежды получить награду ²⁾.

¹⁾ N. XVI, стр. 191.

²⁾ № XXVI, стр. 323. Фамилія Казановскихъ имѣла 15 староствъ, Зборовскихъ — 12, Мышковскихъ—16, Яну Замойскому принадлежало 10 староствъ, Вишневецкому — 10, Станиславу Потоцкому—10, Лукашу Опалинскому—15, и т. д. *Siarczyńskiego, Obraz wieku panowania Zygmunta III. Poznań, 1845. T. I. str 262.* Управление староствъ было весьма тяжело для

Устройство главнаго трибунала Люблинскаго, какъ высшей судебной инстанціи, западнорусское дворянство полагало основать на началѣ самоуправленія, утверждая, что народъ только тогда можетъ назваться свободнымъ, когда онъ самъ себѣ даетъ законы и самъ себя судить ¹⁾. Поэтому, трибуналъ Люблинскій состоялъ изъ лицъ, опредѣляемыхъ на одинъ годъ, по выбору дворянства. Но начало самоуправления, при тогдашнемъ состояніи общества, имѣло невыгодныя послѣдствія. Дворяне жаловались, что трибуналъ, не имѣя законодательной власти, отмѣняетъ своими приговорами законы, несправедливо лишаетъ дворянъ шляхетскаго достоинства и подвергаетъ ихъ безчестию и изгнанію изъ отечества ²⁾. Вотъ какъ изображало дворянство Волынское недостатки трибунала Люблинскаго, высшей судебной инстанціи: «Трибуналъ запутываетъ дѣла,

народа. Въ 1638 году, Владиславъ IV требовалъ на судъ наслѣдниковъ Адама Калиновскаго, старосты Брацлавскаго, по жалобѣ жителей города Брацлава. Въ этой жалобѣ сказано, что Калиновскій, отмѣнивъ самовольно права, Брацлаву предоставленныя, принуждалъ жителей къ ежедневнымъ холопскимъ работамъ, обременялъ ихъ произвольными податями и сборами, и довелъ до такой крайности, что они принуждены были уходить изъ города, бросивъ свои дома и свое хозяйство. Въ слѣдствіе такого управленія, изъ двухъ тысячъ жилыхъ домовъ осталось въ Брацлавѣ только сто съ небольшимъ. Книги главнаго Трибунала Люблинскаго воеводства Брацлавскаго, въ главномъ Варшавскомъ Архивѣ, 1638 года, № 18, справа 311.

¹⁾ № XXV, стран. 393.

²⁾ № XXVI, стран. 321 и 322.

производя судъ не по предписаніямъ закона, но по произволу; назначаетъ наказанія по собственному усмотрѣнію, а не по мѣрѣ преступленій, полагаетъ приговоры не на основаніи судебного изслѣдованія, но по ненависти къ лицамъ или къ ихъ религіи, постановляя по однимъ и тѣмъ же дѣламъ различныя рѣшенія. Наконецъ трибуналъ подавляетъ всякое благородное и свободное мнѣніе. Народъ, который возмываетъ отнимать у себя по произволу жизнь и имущество и подавлять совѣсть, не есть вольный, но рабскій народъ. Избираемые нами короли, государи наши, предоставляютъ намъ право отказываться отъ повиновенія, если бы они, въ своемъ управленіи, вздумали нарушать вольности и права наши, а чтобы судьи, избираемые нами на одинъ годъ, могли угибать насъ,—не дай того Боже !)

При крайней слабости исполнительной власти, приговоры трибунала часто оставались безъ всякаго исполненія. Люди сильные, совершавшіе уголовныя преступленія, пренебрегали трибуналомъ и не являлись, по его требованію, на судъ. Трибуналъ приговаривалъ ихъ къ банниці, то есть лишалъ ихъ чести и осуждалъ на изгнаніе изъ отечества; но осужденные, если принадлежали къ могущественной аристократіи, или вовсе не обращали вниманія на судебныя приговоры, или получали изъ вѣролеводской канцеляріи охранительныя грамоты и, такимъ образомъ, избѣгали наказанія. Государство наполнялось людьми, лишенными чести и осужденными на изгнаніе изъ отечества. Эти

) № XXV, стран. 293 и 294.

лица не только не боялись правосудія, но безнаказанно совершали новыя преступленія, нападая вооруженною рукою на мелких дворянъ и отнимая у нихъ имѣнія ¹⁾. Недовольные судомъ въ трибуналѣ Люблинскомъ дворяне Волынскіе изъявляли желаніе освободиться отъ власти этой высшей судебной инстанціи и учредить для себя особый трибуналъ въ Луцкѣ ²⁾.

Неустройство судебной власти и слабость власти исполнительной подвергали западнорусскихъ дворянъ обидѣ отъ ксендзовъ, козаковъ и особенно жолнеровъ. Жалуясь на ксендзовъ, дворянство Волынское говорило: «Ихъ милости ксендзы сильно обременяютъ дворянское сословіе такими десятинами, на которыя нѣтъ никакихъ законныхъ и несомнѣнныхъ записей. Ксендзъ доказываетъ свое право или какими нибудь реестрикомъ, или аттестаціею другаго ксендза, но безъ всякаго законнаго основанія; а судъ, въ обиду дворянскому сословію, требуетъ только, чтобы ксендзъ истецъ подтвердилъ свой искъ присягою ³⁾»

На козачество смотрѣли дворяне, какъ на причину внутреннихъ смятеній и главный поводъ къ войнамъ Польши съ Султаномъ Турецкимъ. Такъ какъ первые удары непріятеля падали на южнорусскія воеводства, составлявшія охранительную стѣну рѣчи посполитой, то поэтому западнорусское дворянство изыскивало средства, чтобы удерживать козаковъ въ повиновеніи. Въ 1618 году, дворянство

¹⁾ № XXVI, стран. 330 и 331.

²⁾ № XXV, стран. 295.

³⁾ № XIII, стран. 141.

воеводства Кіевскаго поручало послать своимъ просить на Варшавскомъ сеймѣ, чтобы козачество, какъ разбойничья шайка (*łotrowstwo kozackie*), или совершенно было уничтожено, или по крайней мѣрѣ приведено въ прежній порядокъ, чтобы оно не ссорило Польши съ Султаномъ Турецкимъ ¹⁾. Объ этомъ же ходатайствовало на сеймѣ дворянство Волинское въ 1622 году, говоря, что для спокойствія цѣлаго государства и для прочнаго мира съ Султаномъ Турецкимъ, необходимо принять мѣры къ удержанію козаковъ въ порядкѣ и повиновеніи ²⁾. По усмиреніи козацкаго востанія, бывшаго въ 1637 году, дворяне Волинскіе просили на Варшавскомъ сеймѣ, чтобы на будущее время начальникомъ запорожскаго войска былъ назначенъ Польскій шляхтичъ, чтобы украинскіе старосты постоянно находились въ укрѣпленныхъ зѣмкахъ, для предупрежденія козацкихъ бунтовъ, и чтобы крѣпость Кодакъ снабжена была сильнымъ военнымъ отрядомъ, для препятствованія козакамъ выходить на море и чрезъ то нарушать мирные трактаты Польши съ Султаномъ Турецкимъ ³⁾.

Великимъ бѣдствіемъ для края было войско, вознаграждавшее себя грабежами, за неисправное полученіе жалованья Опустошеніе. имъ производимое, ни чѣмъ не было хуже неприятельскаго. Жолнеры прелавались распутному своеволю, разоряя крестьянъ и помѣщиковъ постоянно и контрибуціями. Выведенные изъ терпѣнія дворяне Волин-

¹⁾ № XII, стран. 118.

²⁾ № XIII, стран. 136.

³⁾ № XXI, стран. 230, № XXII, стр. 277.

ские поручили, въ 1645 году, послами своими спросить на главномъ Варшавскомъ сеймѣ: «Долго ли отчизна наша, къ удивленію всѣхъ народовъ, будетъ имѣть въ неустройствѣ войска свои, и долго ли мы этими войсками сами себя воевать будемъ¹⁾? Бѣдствія, причиняемая жолнерами, еще болѣе увеличивались частыми набѣгами Татаръ, истреблявшихъ города и селенія и уводившихъ въ плѣнъ огромное количество народа. Всѣ эти бѣдствія преимущественно обрушились на пограничныя воеводства югозападной Россіи, служившія оборонительною стѣною для всей рѣчи посполитой. Въ 1522 году, дворянство Волинское поручило послами своими представить Варшавскому сейму жалкое состояніе края. Дворяне говорили:

«За грѣхи наши, мы покараны отъ Господа Бога различными казнями и бѣдствіями. Мы доведены до нищеты то частыми контрибуціями, то непрерывными войнами, то переходами войскъ чрезъ наши края, то толпами своевольныхъ людей, ежегодно появляющихся. Мы разорены нѣмецкою конфедераціею, измѣненіемъ монеты и ея недостаткомъ, дороговизною и неурожаемъ. Нѣсколько лѣтъ съ ряду, мы подвергались нападеніямъ невѣрныхъ, производившихъ опустошенія огнемъ и мечемъ, такъ что намъ осталось только смотрѣть съ горестію на пепелища нѣмѣнскіе, какъ своихъ собственныхъ, такъ и братій нашихъ. Мы истощились, платя за выкупъ изъ плѣна сыновей, женъ и дѣтей, братьевъ и родственниковъ своихъ. Мы до того

¹⁾ № XXV, стр. 399 и 300.

стѣнены въ своихъ дворянскихъ имѣніяхъ, что и крестьяне наши едва дышутъ отъ крайней бѣдности и нужды, а въ нѣкоторыхъ мѣстахъ умираютъ съ голоду»¹⁾).

Вотъ плоды, которыми наслаждалась югозападная Россія, по присоединеніи ея къ Польшѣ на Люблинскомъ сеймѣ!

Вступая въ союзъ съ Польшею, западнорусское дворянство старалось оградить свою народность отъ чужеземнаго вліянія и сохранить ее неприкосновенною. Главныя основы западнорусской народности были: Русскій языкъ и православная вѣра²⁾. Однимъ изъ главныхъ условій присоединенія югозападной Руси къ Польшѣ, было сохраненіе Русскаго языка во всѣхъ официальныхъ актахъ, какъ въ судахъ градскихъ и земскихъ, такъ и въ королевской канцеляріи. Въ грамотѣ о присоединеніи земли Волинской къ Польшѣ постановлено: «Акты по всѣмъ судебнымъ дѣламъ, въ судахъ нашихъ градскихъ и земскихъ, какъ то: позвы, записи въ книги и другіе акты, и всѣ дѣла, также декреты наши, выдаваемые изъ канцеляріи нашей коронной, и листы, посылаемые по всѣмъ дѣламъ, какъ нашимъ королевскимъ, такъ и земскимъ короннымъ, должны быть писаны не инымъ письмомъ, какъ только Рус-

¹⁾ М XIII, стран. 138.

²⁾ Третьимъ элементомъ западнорусской народности было древнее Русское право, но изслѣдованіе этого предмета будетъ напечатано въ одномъ изъ дальнѣйшихъ изданій Комиссіи.

скихъ, на оныхъ временахъ ¹⁾). Это же самое постановленіе повторено и въ актѣ о присоединеніи къ Польшѣ княжества Кіевскаго ²⁾.

Вслѣдствіе присоединенія югозападной Россіи къ Польшѣ, учреждены были два высшія государственныя установленія: метрика Русская и главный трибуналъ Люблинскій. Метрика Русская учреждена была при королевской канцеляріи, для вписыванія административныхъ и судебныхъ актовъ, исходявшихъ отъ короля и генеральнаго Варшавскаго сейма, для воеводствъ: Кіевскаго, Волинскаго, Брацлавскаго, и, въ послѣдствіи, Черниговскаго. Всѣ дѣла вносились въ книги этой метрики на Русскомъ языкѣ. Въ 1632 году, на Варшавскомъ съѣздѣ, постановлено было, по требованію западнорусскаго дворянства, чтобы всѣ акты касающіеся воеводствъ Кіевскаго, Волинскаго и Брацлавскаго, были писаны въ королевскихъ канцеляріяхъ и выдаваемы изъ нихъ на Рускомъ языкѣ, и что акты написанные на другомъ языкѣ, не должны имѣть никакой силы. Для этой цѣли положено имѣть при канцеляріи коронной особаго чиновника изъ западнорусскихъ дворянъ, который

¹⁾ Voll. Legg. T. II. pag. 757. "To też za prozbą wszech wotynskiey ziemie przerzeczonych stanow, zostawuiemy: iż we wszelakich sprawach ich sądowych, iako pozwy, wpisowanie do ksiąg, акта, y wszelakie potrzeby, tak u sądow naszych grodzkich y ziemskich, iako y z kancellaryi naszej koronney dekreta nasze y we wszystkich potrzebach naszych krolewskich y ziemskich koronnych do nich listy, nie jakim innym, jedno Ruskim piśmie pisane y odprawowane bydź mają; czasy wiecznemi."

²⁾ Voll. Legg. II. p. 764.

стѣнены въ своихъ дворянскихъ имѣніяхъ, что и крестьяне наши едва дышутъ отъ крайней бѣдности и нужды, а въ нѣкоторыхъ мѣстахъ умираютъ съ голоду»¹⁾).

Вотъ плоды, которыми наслаждалась югозападная Россія, по присоединеніи ея къ Польшѣ на Люблинскомъ сеймѣ!

Вступая въ союзъ съ Польшею, западнорусское дворянство старалось оградить свою народность отъ чужеземнаго вліянія и сохранить ее неприкосновенною. Главныя основы западнорусской народности были: Русскій языкъ и православная вѣра²⁾. Однимъ изъ главныхъ условій присоединенія югозападной Руси къ Польшѣ, было сохраненіе Русскаго языка во всѣхъ официальныхъ актахъ, какъ въ судахъ городскихъ и земскихъ, такъ и въ королевской канцеляріи. Въ грамотѣ о присоединеніи земли Волинской къ Польшѣ постановлено: «Акты по всѣмъ судебнымъ дѣламъ, въ судахъ нашихъ городскихъ и земскихъ, какъ то: позвы, записи въ книги и другіе акты, и всѣ дѣла, также декреты наши, выдаваемые изъ канцеляріи нашей коронной, и листы, посылаемые по всѣмъ дѣламъ, какъ нашимъ королевскимъ, такъ и земскимъ короннымъ, должны быть писаны не инымъ письмомъ, какъ только Рус-

¹⁾ М XIII, стран. 138.

²⁾ Третьимъ элементомъ западнорусской народности было древнее Русское право, но изслѣдованіе этого предмета будетъ напечатано въ одномъ изъ дальнѣйшихъ изданій Комиссіи.

скихъ, на оныхъ временахъ ¹⁾). Это же самое постановленіе повторено и въ актѣ о присоединеніи къ Польшѣ княжества Кіевскаго ²⁾).

Вслѣдствіе присоединенія югозападной Россіи къ Польшѣ, учреждены были два высшія государственныя установленія: метрика Русская и главный трибуналъ Люблинскій. Метрика Русская учреждена была при королевской канцеляріи, для записыванія административныхъ и судебныхъ актовъ, исходявшихъ отъ короля и генеральнаго Варшавскаго сейма, для воеводствъ: Кіевскаго, Волинскаго, Брацлавскаго, и, въ послѣдствіи, Черниговскаго. Всѣ дѣла записывались въ книги этой метрики на Русскомъ языкѣ. Въ 1632 году, на Варшавскомъ съѣздѣ, постановлено было, по требованію западнорусскаго дворянства, чтобы всѣ акты касающіеся воеводствъ Кіевскаго, Волинскаго и Брацлавскаго, были писаны въ королевскихъ канцеляріяхъ и выдаваемы изъ нихъ на Рускомъ языкѣ, и что акты написанные на другомъ языкѣ, не должны имѣть никакой силы. Для этой цѣли положено имѣть при канцеляріи коронной особаго чиновника изъ западнорусскихъ дворянъ, который

¹⁾ Voll. Legg. T. II. pag. 757. "To też za proźbą wszech wołyńskiey ziemie przrzeczonych stanow, zostawuimy: iż we wszelakich sprawach ich sądowych, iako pozwy, wpisowanie do ksiąg, acta, y wszelakie potrzeby, tak u sądow naszych grodzkich y ziemskich, iako y z kancellaryi naszej koronney dekreta nasze y we wszystkich potrzebach naszych krolewskich y ziemskich koronnych do nich listy, nie jakim innym, jedno Ruskim pismem pisane y odprawowane bydz mają; czasy wiecznemi."

²⁾ Voll. Legg. II. p. 764.

обязанъ былъ завѣдывать всѣмъ, что касалось Русскаго письма ¹⁾).

На провинціальномъ сеймѣ 1638 года, дворянство Волинское поручило посланъ своимъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, ходатайствовать о томъ, чтобы при метрикахъ Русской состоялъ особый чиновникъ, избираемый дворянствомъ Кіевскаго, Волинскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго воеводствъ. Онъ обязанъ былъ завѣдывать метрикой, писать на Русскомъ языкѣ и отправлять по принадлежности акты, касавшіеся четырехъ означенныхъ выше воеводствъ ²⁾).

Въ главномъ трибуналѣ Люблинскомъ, составлявшемъ высшую судебную инстанцію, ведены были особыя актовыя

¹⁾ Статьи, постановленныя на Варшавской конвокаціи въ 1632 году, вписаны въ акты гродскіе Варшавскіе (Obligacionum) № 8., подъ заглавіемъ: Oblata punctorum exorbitantiarum. Статья 27 заключаетъ въ себѣ слѣдующее: „Pisanie Ruskich praw. Jako dawne prawo mieć chciało y iako dotąd w zwyczaju było, wszystkie przywilegie, listy, mandaty y insze wszystkie sprawy Kijowskiego, Wołyńskiego y Braclawskiego woiewodstw Ruskim ięzykiem w Cancellariach J. K. M. pisane y wydawane być maia, sub nullitate wszystkiey sprawy, którą by kto inakszym charakterem z cancellariei wyniosł; g woli czemu ma być zawždy przy cancellarij coronney pisarz urodzenia szlacheckiego, osiadły y przysięgły, który by tego Ruskiego pisania wewszystkim doglądał „ Akta obligationum grodu Warszawskiego 1631—1632, pag 2449, въ главномъ Архивѣ Царства Польскаго.

²⁾ № XXI, стр. 238. Акты Метрики Русской хранятся въ Петербургѣ, при третьемъ департаментѣ Правительствующаго Сената.

XXXVII

книги для воеводствъ Волынскаго, Брацлавскаго, Кіевскаго и Черниговскаго. Всѣ дѣла постановлено было записывать въ эти книги Русскимъ языкомъ; на этомъ же языкѣ писались и выдавались тижущимся судебныя рѣшенія ¹⁾.

Въ статутѣ Литовскомъ постановлено, что всѣ листы, выписи и позовы, въ судахъ городскихъ и земскихъ, должны быть писаны Русскимъ языкомъ. ²⁾

Западнорусское дворянство не только старалось о томъ, чтобы языкъ Русскій употребляемъ былъ въ дѣлахъ судебныхъ и административныхъ, но заботилось и объ его чистотѣ. Конституціею Варшавскаго сейма предложено было воеводствамъ Волынскому и Брацлавскому заняться исправленіемъ законовъ, дѣйствовавшихъ въ югозападной Россіи; при этомъ было постановлено, чтобы законы писаны были Русскимъ языкомъ и письмомъ, безъ примѣси словъ латинскихъ. ³⁾

¹⁾ Трибуналь для воеводствъ Волынскаго и Брацлавскаго учрежденъ былъ въ 1589 г. — Въ уставѣ трибунала сказано: *Pisarze Ziemiacy onych woiewodstw mają xiegi osobne miec, a wszystkie sprawy do tych xieg pismem Ruskim zapisywać. Dekreta y sprawy wszelakie, także pismem łuskim wydawać.* Voll. Legg. T. II pag. 1237. Воеводство Кіевское подчинено было трибуналу Люблинскому въ 1590 году, на томъ же самомъ основаніи, какъ и воеводства Волынское и Брацлавское. Voll. Legg. T. II. p. 1340.

²⁾ Ст. Лит. 1566 года. «А писарь земскій маеть поруску литерами и словы Рускими вси листы и позовы писати, а не иншимъ языкомъ и словы.» Разд. IV. арт. I. Тоже повторено и въ статутѣ 1588 года въ разд. IV. ар. 1.

³⁾ Voll. Legg. T. II. pag. 1340. «Statuta, według ich prawa,

XXXVII

Слѣдующіе случаи доказываютъ, съ какою заботливостію западнорусское дворянство старалось о томъ, чтобы означенныя выше постановленія объ употребленіи исключительно одного только Русскаго языка, въ судебныхъ и административныхъ дѣлахъ, были исполняемы во всей ихъ силѣ. Въ 1576 году, король Стефанъ Баторій потребовалъ къ себѣ нѣкоторыхъ Брацлавскихъ дворянъ, позвонивши листами, писанными Польскимъ языкомъ. Дворянство Брацлавское не позволило своей братіи исполнить королевское приказаніе, замѣтивъ королю, что листы присылаемые къ нимъ изъ королевской канцеляріи, должны быть писаны на Русскомъ языкѣ: «Найсвятѣйшій милостивый король! писало дворянство Брацлавское, нарушаются наши вольности и права тѣмъ, что изъ канцеляріи вашей королевской милости посылаются къ намъ листы, писанные Польскимъ письмомъ. Поэтому, мы просимъ вашу королевскую милость покорными просьбами, на будущее время, сохранять въ цѣлости привилегіи и свободы наши, приказавъ, чтобы къ намъ, изъ канцеляріи вашей королевской милости, присылаемы были листы на Русскомъ языкѣ.» ¹⁾

Въ 1605 году, Кіевскій городскій судъ судилъ дѣло о бѣгломъ крестьянинѣ Отвѣтчикъ былъ оправданъ потому только, что уполномочіе, данное истцомъ адвокату, было написано попольски. Въ судебномъ приговорѣ сказано: «Судъ городскій Кіевскій, видя, что уполномочіе,

Ruskim jezikomъ u pismemъ maiaъ bydzъ pisane, nie mieszczącъ słowъ Lacińskich.»

¹⁾ Акты западной Россіи. Т. III. стр. 187.

XXXIX

предъявленное адвокатомъ со стороны истца, написано польски, а наши законы, по которымъ судится земля Кіевская, повелѣваютъ, чтобы всѣ дѣла не иныяъ были писаны письмомъ, какъ только Русскимъ, признавъ уполномочіе незаконнымъ и отвѣтника отъ позова полнымъ учинилъ.» Истецъ подавалъ апелляцію въ Люблинскій трибуналъ, но не явился на судъ; поэтому трибуналъ утвердилъ рѣшеніе, постановленное Кіевскимъ городскимъ судомъ. ¹⁾

Языкъ Русскій былъ употребляемъ, въ Литвѣ и юго-западной Россіи, не въ однихъ судебныхъ и административныхъ дѣлахъ; онъ былъ во всеобщемъ употребленіи между частными лицами, духовенство писало на немъ свои проповѣди и другія сочиненія, этому языку обучалось множество въ училищахъ, на немъ писались завѣщанія. Самые знатные и образованные изъ западнорусскихъ патриотовъ, завѣщавали дѣтямъ своимъ учиться Русской грамотѣ, не забывать своего Русскаго письма и Русской рѣчи, не оставлять добрыхъ Русскихъ обычаевъ, пребывая вѣрными своей православнои вѣрѣ, до самой смерти. ²⁾

Изложивъ свѣдѣнія объ употребленіи Русскаго языка въ Литвѣ и югозападной Россіи, измеченныя нами изъ официальныхъ актовъ, не лишнимъ считаемъ прибавить нѣкоторыя объ этомъ предметѣ одного изъ ученыхъ и без-

¹⁾ Книга главнаго трибунала Люблинскаго воеводства Кіевскаго 1607 г. № 6, справа 120, въ главномъ Архивѣ Царства Польскаго.

²⁾ См. Завѣщаніе Василія Загоровскаго, костеляна Брацлавскаго въ Арх. югозападной Россіи. Т. I. стр. 67.

присрастныхъ Польскихъ писателей, Сярчинскаго. «Въ древнія времена, Литва, во всѣхъ письменныхъ памятникахъ, не употребляла другаго языка, какъ только Русскій. На этомъ языкѣ писаны были лѣтописи, уставы и жалованныя грамоты князей, письма княжескаго двора, поученія духовенства. Западная Русь, вышедшая изъ состоянія дикости гораздо прежде Литвы, передала ея обитателямъ свои обычаи, вѣру, законы и языкъ. Множество Руси, спасая жизнь и имущество отъ дикихъ Татаръ, уходили въ Литву и тамъ поселялись. Стрыйковскій, который имѣлъ объ этомъ предметѣ вѣрныя свѣдѣнiя, и которому нельзя не вѣрить, утверждаетъ, что еще въ продолженiи всего XVI вѣка, Литва, въ церквахъ, судахъ и школахъ, не знала другаго языка, кромѣ Русскаго. Сопиковъ утверждаетъ, что Русь въ Польшѣ и Литвѣ, до самаго конца XVII вѣка, всѣ свои духовныя книги писала на Русскомъ языкѣ. Этотъ языкъ Сопиковъ называетъ Бѣлорусскимъ. Соглашаясь съ мнѣнiемъ Сопикова, Линде называетъ языкъ, на которомъ написанъ былъ Статутъ Литовскій, также Бѣлорусскимъ. Но для чего употреблять это особое названiе? Я нисколько не отвергаю, что языкъ Русскій, которымъ говорили и писала Польская и Литовская Русь, былъ отличенъ отъ Великорусскаго и церковнославянскаго; но недостаточно ли называть этотъ языкъ просто Русскимъ? Небольшія отличiя въ говорѣ, встрѣчающiяся у Русскихъ въ Червонной, Бѣлой, Черной, Малой и Великой Руси, не уничтожаютъ характера языка; этотъ языкъ, какъ говорить Шлѣцеръ, вездѣ Русскій. Языкъ Польскій, которымъ говорятъ въ Великой Польшѣ, въ Малой Польшѣ, въ Мазовiи и Пруссiи,

нѣтъ отличія; не смотря на то, на письмѣ, не дѣлается отличія между языками великопольскимъ, малопольскимъ, назовецкимъ и т. д.»¹⁾).

Мы видѣли, какъ дорожило западнорусское дворянство своимъ роднымъ языкомъ, и какія усилія оно употребляло для его сохраненія, но еще съ большею ревностію оно заботилось о сохраненіи своей народной право-

¹⁾ См. *Obraz wieku panowania Zygmunta III prz. X. Franciszka Siarczyńskiego. Poznań. 1843. T. I, стр. 198.* Вопросъ о западнорусскомъ языкѣ и его отношеніи къ великорусскому мы предоставляемъ филологамъ. Замѣтимъ только, что въ официальныхъ актахъ до XVI вѣка, западнорусскій языкъ почти во всемъ сходенъ съ современнымъ ему языкомъ восточной Россіи. Съ XVI вѣка, западнорусскій языкъ начинаетъ заимствовать изъ Польскаго языка слова и грамматическія формы; не смотря на то, онъ всегда сохранялъ болѣе сходства съ великорусскимъ, нежели съ Польскимъ языкомъ. До конца XVI столѣтія, законъ объ исключительномъ употребленіи Русскаго языка въ официальныхъ актахъ соблюдался во всей строгости. Къ концу этого столѣтія начинаютъ встрѣчаться въ актовыхъ книгахъ правительственныхъ распоряженія и частныя записи на Польскомъ и Латинскомъ языкахъ. Необходимость входить въ частыя сношенія съ Польшею, а также недостатокъ народнаго образованія, заставлявшій дворянъ отдавать дѣтей въ іезуитскія школы, имѣли слѣдствіемъ быстрое распространеніе Польскаго языка въ западнорусскомъ дворянствѣ, такъ что во второй половинѣ XVII вѣка, этотъ языкъ получаетъ рѣшительный перевѣсъ надъ Русскимъ. Но влияніе означенныхъ выше причинъ ограничивалось преимущественно дворянскимъ сословіемъ; напротивъ того, простой народъ, составлявшій главную массу населенія, всегда сохранялъ свой родной Русской языкъ неприкосновеннымъ.

славной религии. Православную религію западнорусское дворянство старалось поддерживать и охранять отъ вліянія иностранныхъ исповѣданій учрежденіемъ церковныхъ братствъ, монастырей и учебныхъ заведеній. Уцѣлѣвшія до настоящаго времени церкви и монастыри, разсыпанные на всенъ пространствѣ западной Россіи, гробницы князей и дворянъ съ Русскими надгробными надписями, намоленные княжескими и дворянскими фамиліями древніе поминальные синодики, хранящіеся въ православныхъ церквахъ и монастыряхъ, свидѣтельствуютъ, что западнорусское дворянство, причисляя себя къ Русскому народу, пребывало до гроба вѣрнымъ своей православной религіи. Иногда дворяне заключали между собою договоръ, обязываясь защищать и поддерживать учрежденныя ими религіозныя установленія соединенными силами. Такъ въ 1601 году, сорокъ четыре представителя важнѣйшихъ дворянскихъ фамилій на Волыни заключили между собою обязательство о защитѣ церковнаго Люблинскаго братства, назначивъ ему на содержаніе земли. Подъ этимъ обязательствомъ находимъ подписи: князя Константина Острожскаго, князя Сангушка Коширскаго, князя Ядима Корецкаго, князя Юрія Друцкаго - Горскаго, Василя Семашка, Лавриана Древинскаго, князя Курцевича - Булыги, князя Юрія Чарторыйскаго, Фридриха Тишкевича, князя Григорія Четвертинскаго, князя Друцкаго - Любецкаго, Мартина Бутовича и многихъ другихъ ¹⁾.

¹⁾ N. IV, стр. 35.

ИЛИ

Предметомъ особенной заботливости для западнорусскаго дворянства была Киевопечерская Лавра. Дворяне поручали посламъ своимъ ходатайствовать на Варшавскомъ сеймѣ, чтобы Киевопечерская Лавра, домъ Божій, какъ они ее называли, была защищена отъ иритъсеній и пользовалась древними правами своими, такъ какъ лица знатныхъ фамилій посѣщаютъ въ этомъ монастырѣ гробы своихъ предковъ, а простой народъ стекается для поклоненія святынь и угодникамъ ¹⁾. Съ древнихъ временъ, дворянство исключительствовало себѣ право избирать архимандрита Киевопечерской Лавры. Тотчасъ по смерти архимандрита, соборное духовенство оновѣщало князей и дворянъ православною вѣрой, прося ихъ прибыть въ Кіевъ для выбора архимандрита изъ лицъ дворянскаго сословія, знающихъ догматы православною религіи и изучившихъ богословскія науки. Избирательный листъ, съ подписями избирателей, посылался королю на утвержденіе ²⁾.

Король Сигизмундъ III и окружавшіе его іезуиты весьма хорошо понимали всю важность Киевопечерской Лавры, имѣвшей религіозное вліяніе не только на западную, но и на восточную Россію. Поэтому, какъ только нѣкоторые изъ православныхъ іерарховъ изъявили согласіе на унію, тотчасъ явилась мысль предоставить этотъ монастырь въ распоряженіе столицы апостольской. Іезуиты понимали, что, захвативъ въ свои руки эту всероссійскую

¹⁾ N. XII, стр. 123.

²⁾ Образецъ такого избирательнаго листа напечатанъ подъ N. XXVII, стр. 336.

святыню, они сдѣлали бы изъ нея средоточіе обширной католической пропаганды, которая могла бы распространять свое вліяніе на весь народъ Русскій. Въ этихъ видахъ, Сигизмундъ III, еще до принятія уніи на Брестскомъ соборѣ, испросилъ у папы Климента VIII особую буллу, которою Кіевопечерская Лавра, со всѣми ея имѣніями и доходами, предоставлена была во власть митрополитовъ Кіевскихъ, съ тѣмъ условіемъ, чтобы они пребывали въ соединеніи съ Римскимъ костеломъ ¹⁾. Такое распоряженіе возбудило сильный ропотъ и негодованіе въ югозападной Россіи. Дворянство отправило пословъ на Варшавскій сеймъ и требовало, чтобы папская булла была отиѣнена, такъ какъ право назначать архимандрита Кіевопечерской Лавры не принадлежитъ ни королю, ни папѣ, а только православнымъ дворянскимъ фамиліямъ. Негодованіе народа и дворянъ было такъ сильно, что угрожало опасности государству и заставило короля просить папу объ отиѣнѣнн буллы и о возвращеніи Кіевопечерской Лавры въ прежнее положеніе. Папа, для успокоенія государства (*pro regni tranquillitate*), согласился на просьбу короля, и двумя бреве, данными на имя короля и папскаго нунція, разрѣшилъ освободить Кіевопечерскую Лавру отъ власти уніатскихъ митрополитовъ и возвратить дворянству право избирать архимандрита ²⁾. Такимъ энергическимъ усиліемъ

¹⁾ Эта булла папы Климента VIII, 1595 марта 4, вписана въ книгу гродскую Житомирскую 1760 года, листъ 1009 наоборотѣ.

²⁾ N. V, стр. 40. N. VI, стр. 44.

западнорусскаго дворянства, Кіевопечерская Лавра сохранена была въ своей первобытной святости и спасена от разрушенія, которому подверглась большая часть православныхъ церквей и монастырей, поступившихъ во власть униатскаго духовенства.

Удерживая за собою право избирать митрополита, въ которыхъ епископовъ и архимандритовъ важнѣйшихъ монастырей, западнорусское дворянство считало обязанностію заботиться о приготовленіи изъ среды своей лицъ, способныхъ для поступленія въ духовное званіе. Для этой цѣли, дворянство Волынское, въ 1607 и 1608 годахъ, ходатайствовало на Варшавскомъ сеймѣ, чтобы митрополиту, епископамъ и архимандриту Кіевопечерской Лавры вѣнчано было въ обязанность учредить, на счетъ монастырскихъ и епископскихъ доходовъ, семинаріи, въ которыхъ бы постоянно воспитывались дворянскія дѣти, для приготовленія къ духовному званію ¹⁾. Но наиболѣе выразилась непоколебимая приверженность западнорусскаго дворянства къ православнои вѣрѣ въ боробѣ противъ уни.

По мнѣнію западнорусскихъ іерарховъ, для измѣненія религіозныхъ догматовъ, не достаточно было постановленіе одного только духовенства, но необходимо было согласіе свѣтскихъ лицъ, какъ дворянскаго сословія, такъ и посполитаго народа, чтобы не было насилія людямъ въ ихъ вѣрѣ и совѣсти ²⁾. Это начало, отличавшее западнорусскую пра-

¹⁾ N. VIII, стр. 75. N. X, стр. 92.

²⁾ Архивъ югозападной Россіи Т. I, ст. LI.

православную церковь от католической, давало возможность дворянству участвовать, вмѣстѣ съ духовенствомъ, въ совѣщаніяхъ соборовъ и въ постановленіи соборныхъ опредѣленій. Поэтому, когда созванъ былъ, въ 1596 году, Брестскій соборъ, для совѣщанія объ униі, то на этомъ соборѣ явилось многочисленное собраніе дворянъ и свѣтскихъ сановниковъ, изъ Литвы и югозападной Россіи. Всѣ эти лица, вмѣстѣ съ православнымъ духовенствомъ, участвовали въ соборныхъ совѣщаніяхъ, протестовали противъ униі, требовали низложенія іерарховъ, отступившихъ отъ православія, и съ своимъ протестомъ отправили посланцевъ къ королю ¹⁾. Но когда дворяне увидѣли, что постановленія собора были отвергнуты Польскимъ правительствомъ, что малочисленная православная іерархія оказалась безсильною для защиты своей вѣры, что имѣнія, пожертвованныя ихъ предками на содержаніе церквей, монастырей, братствъ и училищъ, были отобраны въ пользу униатовъ: тогда они рѣшились принять народную Русскую вѣру подъ свою непосредственную защиту и сдѣлали ее предметомъ совѣщаній на своихъ провинціальныя сеймахъ.

Не взирая въ богословскія прѣнія, дворяне защищали свою религію на основаніи законовъ, обеспечивавшихъ свободу вѣроисповѣданія. Они говорили, что православная религія издавна имѣла права своя, подтвержденные многими королями Польскими и великими князьями Литовскими, что эти права никогда не были нарушаемы до

¹⁾ Тамъ же, стр. 509.

времени короля Сигизмунда III, в что религія православная начала подвергаться преслѣдованію только съ тѣхъ вѣрь, когда митрополитъ и нѣкоторые изъ епископовъ, измѣнивъ своей вѣрь, признали надъ собою власть Римскаго папы ¹⁾). Защищая начало вѣротерпимости, православное дворянство заботилось не только о правахъ своей церкви, но требовало, чтобы всѣ христіанскія вироисповѣданія могли спокойно отправлять свое богослуженіе, на основаніи давнихъ правъ и привилегій, утвержденныхъ присягами короля Сигизмунда III и его предшественниковъ ²⁾).

Со времени Брестскаго собора, на которомъ принята была унія въ 1596 году, не проходило ни одного почти сейма, на которомъ бы не раздавался голосъ западно-русскаго дворянства въ защиту православной вѣры.

Въ 1606 году, король Сигизмундъ III находился въ затруднительномъ положеніи. Недовольная его управленіемъ шляхта, составивъ многочисленное войско, подняла мятежь, упрекая короля въ замыслѣ на присвоеніе неограниченной власти, въ нарушеніи государственныхъ законовъ, въ недостатокѣ правосудія и въ разстройствѣ финансовъ. Государству угрожала междуусобная война. Этимъ случаемъ рѣшилось воспользоваться западно-русское дворянство для того, чтобы возстановить древнія права религіи православной, нарушенныя введеніемъ уніи. Дво-

¹⁾ N. VIII, стр. 69.

²⁾ N. XII, стр. 120.

XLVIII

ряне Волинскіе, соединившись съ дворянами воеводства Кіевского, на съѣздѣ подѣ Сендохироуѣ, постановили просить короля, чтобы унія была уничтожена, чтобы митрополитъ и епископы, принявшіе унію, были лишены должностей и всѣхъ іерархическихъ правъ, имъ предоставленныхъ, чтобы, на будущее время, всѣ іерархическія должности и церковныя имѣнія были раздаваемы только лицамъ православнаго исповѣданія и притѣмъ по свободному выбору дворянства ¹⁾).

Угрожаемый мятежными конфедератами король, желая привлечь на свою сторону западнорусское дворянство, обѣщалъ, что, на будущее время, православный Русскій народъ не будетъ подвергаться преслѣдованію за свою вѣру, что ему будетъ предоставлена свобода богослуженія по древнимъ обрядамъ, что лица православнаго исповѣданія будутъ имѣть право отправлять городскую службу и заниматься ремеслами. Всѣ тяжбы возникшія изъ религіозныхъ споровъ были признаны недѣйствительными, и духовныя лица, присужденныя къ наказаніямъ по дѣламъ вѣры, объявлены свободными. Но митрополитъ и епископы, согласившіеся на унію, не были лишены духовнаго сана, сохранили свои іерархическія должности и продолжали владѣть церковными имѣніями ²⁾).

Видя упорство короля и желая прекратить гибельныя для государства раздоры, дворяне Волинскіе, на провин-

¹⁾ N. VIII, стр. 69.

²⁾ N. VII, стр. 55.

ціальному сейму 1607 года, согласились сдѣлать уступку въ пользу униатскаго духовенства. Они объявили, что униатскіе епископы могутъ сохранять свой духовный санъ и пользоваться іерархическими почестями, но должны отказаться отъ всякой власти надъ православнымъ духовенствомъ. Имъ должна быть назначена на содержаніе третья часть церковныхъ имѣній, въ которыхъ они могли бы жить и исполнять церковные обряды до самой смерти, а по смерти ихъ, церковныя имѣнія должны возвратиться къ православнымъ епископамъ. Вместе съ тѣмъ дворяне просили, чтобы, съ этого времени, король назначалъ имъ только православныхъ епископовъ, которые бы состояли подъ властію патріарха Константинопольскаго, и чтобы это правило утверждено было особою сеймовою конституціею ¹⁾.

Въ слѣдствіе этой просьбы, въ конституцію Варшавскаго сейма 1607 года, внесена была особая статья о православной вѣрѣ. Король обѣщаль не иначе раздавать іерархическія должности и церковныя имѣнія, какъ только на основаніи записей и жалованныхъ королевскихъ грамотъ, и притомъ лицамъ дворянскаго сословія народа Русскаго, исповѣдующимъ истинную православную религію. Король обязался не нарушать правъ народа Русскаго въ отношеніи къ религіи и не запрещать ему свободнаго отправленія церковныхъ обрядовъ, по древнимъ обычаямъ. Сверхъ того постановлено, что церковныя

¹⁾ N. VIII, стр. 72 и 73.

XLVIII

ряне Волинскіе, соединившись съ дворянами воеводства Кіевского, на съѣздѣ подѣ Сендожиромъ, постановили просить короля, чтобы унія была уничтожена, чтобы митрополитъ и епископы, принявшіе унію, были лишены должностей и всѣхъ іерархическихъ правъ, имъ предоставленныхъ, чтобы, на будущее время, всѣ іерархическія должности и церковныя имѣнія были раздаваемы только лицамъ православнаго исповѣданія и притѣмъ по свободному выбору дворянства ¹⁾).

Угрожаемый мятежными конфедератами король, желая привлечь на свою сторону западнорусское дворянство, обѣщаль, что, на будущее время, православный Русскій народъ не будетъ подвергаться преслѣдованію за свою вѣру, что ему будетъ предоставлена свобода богослуженія по древнимъ обрядамъ, что лица православнаго исповѣданія будутъ имѣть право отправлять городскую службу и заниматься ремеслами. Всѣ тяжбы возникшія изъ религіозныхъ споровъ были признаны недѣйствительными, и духовныя лица, присужденныя къ наказаніямъ по дѣламъ вѣры, объявлены свободными. Но митрополитъ и епископы, согласившіеся на унію, не были лишены духовнаго сана, сохранили свои іерархическія должности и продолжали владѣть церковными имѣніями ²⁾).

Видя упорство короля и желая прекратить гибельные для государства раздоры, дворяне Волинскіе, на провин-

¹⁾ N. VIII, стр. 69.

²⁾ N. VII, стр. 55.

XLIX

ціальною сейми 1607 года, согласились сдѣлать уступку въ пользу уніатскаго духовенства. Они объявили, что уніатскіе епископы могутъ сохранять свой духовный санъ и пользоваться іерархическими почестями, но должны отказаться отъ всякой власти надъ православнымъ духовенствомъ. Имъ должна быть назначена на содержаніе третья часть церковныхъ имѣній, въ которыхъ они могли бы жить и исполнять церковныя обряды до самой смерти, а по смерти ихъ, церковныя имѣнія должны возвратиться къ православнымъ епископамъ. Вместе съ тѣмъ дворяне просили, чтобы съ этого времени, король назначалъ имъ только православныхъ епископовъ, которые бы состояли подъ властію патріарха Константинопольскаго, и чтобы это правило утверждено было особою сеймовою конституціею ¹⁾.

Въ слѣдствіе этой просьбы, въ конституцію Варшавскаго сейма 1607 года, внесена была особая статья о православной вѣрѣ. Король обѣщалъ не иначе раздавать іерархическія должности и церковныя имѣнія, какъ только на основаніи записей и жалованныхъ королевскихъ грамотъ, и притомъ лицамъ дворянскаго сословія народа Русскаго, исповѣдующимъ истинную православную религію. Король обязался не нарушать правъ народа Русскаго въ отношеніи къ религіи и не запрещать ему свободнаго отправленія церковныхъ обрядовъ, по древнимъ обычаямъ. Сверхъ того постановлено, что церковныя

¹⁾ N. VIII, стр. 72 и 73.

L

православныя братства, должны сохранять свои права и привилегіи ¹⁾).

Этимъ постановленіемъ не удовлетворялось западно-русское дворянство. На провинціальномъ сеймѣ 1608 года постановлено было просить короля, чтобы епископіи раздаваемы были только лицамъ, посвященнымъ въ епископскій санъ восточными патріархами. Если бы такой епископъ, принявъ унію, подчинился власти Римскаго костела, то онъ долженъ оставить епископію, и на его мѣсто долженъ быть поставленъ другой епископъ, исповѣдующій истинную православную вѣру и признающій надъ собою власть восточныхъ патріарховъ. Эта просьба предложена была послами западнорусскаго дворянства, на Варшавскомъ сеймѣ въ 1609 году ²⁾; но король отложилъ дѣло до слѣдующаго сейма, приказавъ, чтобы между православнымъ и уніатскимъ духовенствомъ не было никакихъ раздоровъ, чтобы тѣ и другіе оставались спокойно на своихъ мѣстахъ, угрожая за нарушеніе мира штрафомъ въ десять тысячъ копъ грошей ³⁾).

Всѣ обѣщанія короля и постановленія Варшавскаго сейма оставались мертвою буквою. Западнорусское дворянство продолжало жаловаться на преслѣдованія, которымъ подвергался народъ Русскій въ отиравленіи церковныхъ обрядовъ, на поруганіе православныхъ церквей, на

¹⁾ Voll. Legg. II, p. 1608.

²⁾ N. X, стр. 90 и 91.

³⁾ Voll. Legg. II, pag. 1666.

Ц

принужденіе священниковъ къ принятію уни. Почти на каждый Варшавскій сеймъ дворяне посылали просьбы о защитѣ православной вѣры, ссылаясь на конституцію и привилегіи, подтвержденныя королевскими присягами, и на грамоту о присоединеніи югозападной Россіи къ Польшѣ ¹⁾; но всѣ ихъ просьбы и жалобы оставались безъ всякихъ послѣдствій. Король и Варшавскій сеймъ или вовсе не обращали вниманія на просьбы дворянъ, или откладывали рѣшеніе дѣла до слѣдующихъ сеймовъ, или провозглашали свободу православной вѣры, но не принимали никакихъ мѣръ къ ея защитѣ ²⁾. Такъ продолжалось до смерти короля Сигизмунда III.

Смерть Сигизмунда III, основывавшаго свою внутреннюю и виѣшнюю политику на фанатизмъ и религіозной нетерпимости, оживила надежды западнорусскаго народа. Дворянство считало долгомъ воспользоваться этимъ случаемъ и начало новую борьбу за свои права и свою народность. Въ 1632 году, іюня 3, болѣе двухъсотъ дворянъ Волынскихъ явилось на провинціальный сеймъ въ Луцкѣ, и главнымъ предметомъ ихъ совѣщаній была православная вѣра. Дворяне обвиняли покойнаго короля въ томъ, что народъ Русскій, съ 1596 года, безуспѣшно жаловался о нарушеніи правъ, подтвержденныхъ конфедераціями и грамотами королей Польскихъ и великихъ князей Литовскихъ.

¹⁾ N. XI, стр. 105. N. XII, стр. 119 и 120. N. XIII, стр. 134. N. XIV, стр. 153 и 154.

²⁾ Voll. Legg. II, p. 326, 379, 450, 547, 669.

На основаніи этих постановленій, король обязанъ былъ раздавать іерархическія должности туземному православному дворянству; между тѣмъ, митрополія Кіевская, епископіи и архимандріи раздаваемы были лицамъ постороннимъ и притомъ униатѣмъ. Православное дворянство не было допускаемо къ государственнымъ должностямъ, мѣщане, несогласившіеся принять унию, были отставляемы отъ городскихъ должностей, лишены были права вступать въ цехи и заниматься ремеслами. Православныя церкви насильственно отдаваемы были униатамъ, запрещалось строить новыя православныя церкви, и невинные люди, за свою вѣру, томились въ темницахъ. Избранные дворянствомъ послы должны были изложить эти жалобы на генеральномъ Варшавскомъ съѣздѣ, предшествовавшемъ избранію новаго короля, и требовать, чтобы свобода вѣры, для всѣхъ и вездѣ, была постановлена и обеспечена ясными законами, и чтобы вновь избираемый король подтвердилъ это постановленіе присягою. Посламъ вмѣнено было въ обязанность не приступать ни къ какимъ сеймовымъ совѣщаніямъ, пока православная вѣра не будетъ совершенно усюкочева, и пока не будутъ восстановлены ея древнія права и привилегіи ¹⁾).

Такъ какъ просьбы и жалобы послѣвъ, отправленныхъ дворянствомъ на генеральный Варшавскій съѣздъ, не имѣли успѣха, то дворяне Волынскіе снова собирались на провинціальныи сеймъ. Здѣсь они, торжественно объявляя

¹⁾ N. XVI, стр. 188.

себя народомъ Русскимъ, постановили отправиться, лично и всѣмъ вмѣстѣ, на Варшавскій сеймъ, назначенный для избранія новаго короля, стоять крѣико за свои права и особенно стараться о свободѣ вѣры и о возстановленіи правъ, предоставленныхъ православнои религіи. Дворяне дали обѣтъ не приступать къ избранію новаго короля до тѣхъ воря, пока ихъ требованія не будутъ исполнены ¹⁾.

Дворяне Волинскіе сдержали свое обѣщаніе. На избирательный Варшавскій сеймъ, бывшій въ сентябрѣ 1632 года, явилось сто сорокъ дворянъ Волинскихъ, къ нимъ присоединилось двадцать пять дворянъ воеводства Кіевскаго и двадцать воеводства Брацлавскаго. Фамиліи этихъ дворянъ, явившихся на Варшавскій сеймъ для защиты правъ западнорусскаго народа, мы считали долгомъ напечатать въ настоящемъ изданіи, чтобы сохранить ихъ для исторіи ²⁾.

Усилія западнорусскаго дворянства на избирательномъ Варшавскомъ сеймѣ обращены были преимущественно на защиту двухъ главныхъ основъ Русской народности: Русскаго языка и православнои религіи.

Мы уже видѣли, что на генеральномъ Варшавскомъ съѣздѣ 1632 года, іюня 22, постановлено было, по требованію западнорусскаго дворянства, чтобы всѣ акты, касавшіеся воеводствъ Кіевскаго, Волинскаго и Брацлавскаго, писаны были въ королевскихъ канцеляріяхъ и вы-

¹⁾ N. XVII, стр. 202, 203.

²⁾ N. XIX, стр. 215.

даваемы были на Русскомъ языкѣ, и чтобы акты, писанные на другомъ языкѣ, не имѣли никакой силы.

Для возстановленія правъ религіи православной, дворяне, не смотря на фанатическое сопротивленіе католическаго и униатскаго духовенства, исходатайствовали постановленіе, которымъ данъ былъ рѣшительный перевѣсъ православной церкви надъ униатскою. Этимъ постановленіемъ предоставлено было Русскому православному народу свободное отправленіе богослуженія и всѣхъ церковныхъ обрядовъ, право строить новыя церкви и обновлять старыя, угреждать церковныя братства, богадѣльни, семинаріи, школы и типографіи; мѣщане православнаго исповѣданія допущены были къ городскимъ должностямъ, во всѣхъ городахъ и мѣстечкахъ рѣчи посполитой. Власть высшаго униатскаго духовенства была весьма ограничена и заключена въ тѣсныя предѣлы. Униатскому митрополиту оставлена была власть надъ одними только униатами, и назначенъ для жительства Выдубитскій монастырь; всѣ прочія имѣнія митрополіи Кіевской постановлено было передать православному митрополиту, который долженъ быть избираемъ западнорусскимъ дворянствомъ и получать посвященіе отъ патріарха Константинопольскаго. Дворянству предоставлено было также право избирать православныхъ епископовъ на епархіи: Львовскую, Луцкую, Премысльскую и Устиславскую, а также архимандритовъ Кіевопечерской Лавры и Уневскаго монастыря. Кіевопечерская Лавра со всѣми ея принадлежностями, Михайловскій и всѣ прочіе монастыри и церкви, какъ находившіяся въ Кіевѣ, такъ и приписанныя къ этому городу, возвращены были православнымъ.

Для прекращенія споровъ, постановлено избрать комиссаровъ, которые должны были распределить монастыри и церкви, во всѣхъ городахъ и мѣстечкахъ, между православными и униатами, сообразно съ количествомъ народонаселенія. Каждому предоставлено было право переходить изъ унии въ православіе и наоборотъ. Затѣмъ, какъ униаты такъ и православные обязаны были прекратить всякіе раздоры и жить между собою въ покоѣ, любви и согласіи ¹⁾). Эти примирительныя статьи подтверждены были особою грамотою короля Владислава IV, которая названа дипломомъ, даннымъ Русскому народу ²⁾).

Но примирительныя статьи короля Владислава IV и дипломъ, данный Русскому народу, не успокоили религиозныхъ раздоровъ и не прекратили преслѣдованій, которымъ подвергалась православная вѣра. Народъ Польскій, какъ и всѣ другіе Славянскіе народы, никогда не обнаруживалъ, въ своемъ національномъ характерѣ, религиозной нетерпимости. Разсмотрѣвъ нѣсколько сотъ актовыхъ книгъ Волинскихъ, Кіевскихъ и Брацлавскихъ, также акты Трибунала Люблинскаго и Метрики Коронной, мы не нашли ни одного случая, который бы доказывалъ фанатическую ненависть Польскаго народа къ другимъ христіанскимъ вѣроисповѣданіямъ. Мы даже видимъ изъ актовъ, что католики, жившіе въ югозападной Россіи, не дѣлая строгаго различія между католическою и православною религіею,

¹⁾ N. XVIII, стр. 208.

²⁾ N. XX, стр. 223.

принимали священниковъ крестить дѣтей и принимали отъ нихъ святое причастіе; православные священники совершали надъ католиками обряды вѣнчанія и погребенія ¹⁾). Большинство Польскаго дворянства на сеймахъ подавало голосъ въ пользу вѣротерпимости и охотно соглашалось на всѣ жѣры, которыя предлагаемы были для примиренія враждовавшихъ религіозныхъ партій, что особенно замѣтно было во время между царствій, когда дворяне получали право дѣйствовать по внушенію собственной своей совѣсти ²⁾). Но въ государственномъ составѣ древней Польши существовала чуждая народнымъ интересамъ, иноземная власть, старавшаяся наложить оковы на разумъ и совѣсть Польскаго и западнорусскаго народа; эта власть заключалась въ Римской пропагандѣ. Религіозный фанатизмъ, занесенный въ Польшу Римскою пропагандою, поселялъ раздоръ между единоплеменными народами; онъ, какъ погребальный факель, бросалъ свой зловѣщій свѣтъ на всю исторію рѣчи посполитой и велъ это государство къ политической смерти. Какъ только король и сеймъ, для предотвращенія междуусобной религіозной войны, постановили означенныя выше примирительныя статьи и подтвердили ихъ дипломомъ, даннымъ Русскому народу, тотчасъ раздались протесты высшаго католическаго и уніятскаго духовенства. Примасъ королевства и, въ слѣдъ за нимъ, клерикальная партія объявили, что всѣ постановленія ко-

¹⁾ Архивъ югозападной Россіи. Ч. I, т. I, стр. XXXVIII.

²⁾ Krzyżanowsky, Dawna Polska, 1857, cz. I, LXLI.

роля и сейма, въ пользу православной религіи, не могутъ имѣть никакой законной силы, пока не будутъ утверждены столицею апостольскою. Въ слѣдъ за тѣмъ отправлено было, со стороны католическаго и униатскаго духовенства, посольство къ папѣ Урбану VIII, съ жалобами на распоряженія Польскаго правительства, нарушившаго права Римскаго кестела, въ пользу еретиковъ и отступниковъ. Напрасно Владиславъ IV старался убѣдить столицу апостольскую, что восстановление религіозныхъ правъ Русскаго народа основано на непреложной справедливости, что неминуемо возникнетъ междуусобная война, и что самая унія подвергнется опасности, если папа не утвердитъ статей, постановленныхъ сеймомъ, для примиренія религіозныхъ раздоровъ. Урбанъ VIII, передалъ дѣло на разсмотрѣніе конгрегациі, учрежденной для распространенія католичества. Конгрегациа отвергла все сеймовыя постановленія въ пользу православной религіи и дипломъ, данный Русскому народу, объявивъ ихъ противными божескимъ и человѣческимъ законамъ. Въслѣдъ съ тѣмъ повелѣно было папскому нунцію Гонорату издать, отъ имени столицы апостольской, манифестъ противъ всякихъ правъ, какія бы ни были представлены православной религіи ¹⁾.

Такое рѣшеніе столицы апостольской было причиною новыхъ религіозныхъ смутъ и несчастій для западнорусскаго народа. Дворянство принуждено было попрежнему

¹⁾ *Ostrowskiego, Dzieje y prawa kościoła Polskiego. Warszawa 1793. T. III, str. 484. Łukaszewicza, Dzieje kościołów wyznania Helweckiego w Litwie. T. I, str. 201.*

посылатъ на Варшавскій сеймъ горькія жалобы Оно жаловалось, что права, предоставленныя православному Русскому народу, при возшествіи на престолъ Владислава IV, не только не приводятся въ исполненіе, но подвергаются явному нарушенію, что церковь православная претерпѣваетъ жестокія обиды, особенно отъ униатовъ, что униатскій епископъ Хелмскій Меѳодій Терлецкій, завладѣвъ православными церквами, позамыкалъ ихъ и позапечатывалъ, что онъ мучитъ православныхъ священниковъ въ тюрьмѣ, что люди умираютъ безъ исповѣди и св. причастія, а дѣти безъ крещенія, и что умершіе погребаются въ полѣ, безъ церковныхъ обрядовъ ¹⁾). На провинціальномъ сеймѣ 1645 года, дворянство Волинское поручило своимъ посланцъ говорить на Варшавскомъ сеймѣ: «Религія православная, издревле принятая нашими предками, признанная основными законами государства, подтвержденная привилегіями, условіями, постановленными при избраніи королей, и священою присягою нынѣшняго короля, пана нашего милостиваго, такимъ подвергается насиліямъ въ христіанскомъ католическомъ государствѣ, въ вольной и свободной республикѣ, какихъ не претерпѣваютъ и христіане Греки, въ неволѣ у невѣрныхъ. Церкви, монастыри и соборы у насъ отобраны, запрещено свободное отправленіе церковныхъ обрядовъ, бѣдные христіане умираютъ безъ св. причастія и не смѣютъ публично погребать умершихъ. Въ Люблинѣ, въ Сокалѣ, Бѣльскѣ и другихъ городахъ, православные

¹⁾ N. XXI, стр. 234. N. XXII, стр. 254. N. XXIII, стр. 270.

христиане принуждены тайно погребать умершихъ въ подвалахъ и домахъ своихъ. Можетъ ли быть еще большее рабство?» Дворяне обязали пословъ своихъ въроу, честію и совѣстію не соглашаться ни на какое сеймовое постановленіе, пока народъ Русскій не будетъ избавленъ отъ такого тяжкаго угнѣтенія ¹⁾. Такія жалобы безуспѣшно продолжались до 1648 года, когда западнорусскій народъ, выведенный изъ терпѣнія, всталъ поголовно, подъ предводительствомъ Богдана Хмельницкаго. Вопросы, которыхъ не могло рѣшить дворянство посредствомъ сеймовыхъ совѣщаній и постановленій, принужденъ былъ рѣшать народъ, съ оружіемъ въ рукахъ. Въ слѣдствіе побѣдъ, одержанныхъ надъ войсками рѣчи посполитой, народъ Русскій, по заключеніи Зборовскаго трактата, получилъ въ 1650 году, отъ короля Яна Казимира, новый дипломъ, подтверждавшій для православной религіи всѣ тѣ права, которыхъ добивалось западнорусское дворянство, со времени принятія уни на Брестскомъ соборѣ ²⁾.

Народное востаніе, возбужденное Богданомъ Хмельницкимъ, поставило западнорусскихъ дворянъ въ самое затруднительное положеніе. Въ инструкціяхъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, дворяне воеводствъ Кіевскаго, Черниговскаго и Волинскаго изображаютъ свое состояніе мрачными красками. Они жалуются, что, поте-

¹⁾ N. XXV, стр. 287. Эта же жалоба повторена и на сеймикѣ 1646 года, N. XXVI, стр. 319.

²⁾ N. XXXII, стр. 370.

IX

рявъ свое здоровье и имущество для спасенія отечества, принуждены скитаться по чужимъ дворамъ, что они от своими имѣніями отданы на жертву распутному своеволію жолнеровъ и волонтеровъ, служащихъ рѣчи посполитой, что, возвратившись въ свои имѣнія, опустошенныя огнемъ и мечемъ, они нашли одиѣ только развалины и трупы непогребенныхъ братій своихъ. Отъ Буга и до Днѣстра осталась одна степь, дикія поля и опустошенныя города и селенія, а все спасенное отъ непріятеля истребляется войсками рѣчи посполитой. Напрасно они умоляли короля и республику о помощи и состраданіи, припоминая условія о взаимной защитѣ, постановленныя на Люблинскомъ сеймѣ, когда югозападная Россія присоединялась къ Польшѣ. «Пусть вспомнить, говорили дворяне, отчизна, мать наша, какъ мы заслонили ее своею грудью, какъ защищали военною стражею, хоругвами и полками, какъ мы удѣляли хлѣбъ многимъ изъ братій нашихъ, а теперь скитаемся отъ своими семействами и не можемъ выпросить ни куска хлѣба, ни бѣднаго пристанища. Убогіе братья наши, прокармливаясь милостынею, ожидаютъ и не могутъ дожидаться утѣшенія. Ни оружіе, ни мирныя переговоры не возвращаютъ намъ нашей собственности, и напрасно надѣемся мы на помощь и состраданіе, какъ повелѣваетъ Богъ и его святая правда.» Крестьяне терпѣли еще большія бѣдствія. Ихъ вопли, по выраженію дворянъ, проникали въ небеса, отъ переходовъ войска, которое уже высосало изъ нихъ и самую кровь. Селенія были опустошены огнемъ, рабочій скотъ истребленъ, крестьяне отстали отъ земледѣлія, и число ихъ до того уменьшилось, что помѣщики

принуждены были сами обрабатывать земли, на свой счет и собственными трудами своими ¹⁾).

Напрасно западнорусскіе дворяне, въ постигшемъ ихъ несчастіи, ожидали помощи отъ Польскаго правительства. Поляки смотрѣли на Русскихъ подозрительно, предполагая въ нихъ сочувствіе къ народному востанію и готовность къ измѣнѣ ²⁾). Поэтому, многіе западнорусскіе дворяне, для сохраненія своей жизни и имущества, принуждены были или пристать къ Козакамъ, или сдѣлаться Поляками, отрекшись отъ своей народности и принявъ католическую вѣру; потому что католическая вѣра служила тогда знаменемъ Польской національности. Вѣсть съ тѣмъ какъ народная война принимала болѣе широкіе размѣры и угрожала большими бѣдствіями, содержаніе сеймовыхъ дворянскихъ постановленій совершенно измѣняется. Въ этихъ постановленіяхъ, дворяне уже не разсуждаютъ ни о Русской

¹⁾ N. XXXIV, стр. 394.

²⁾ Эта недоувѣрчивость доказывается перепискою военныхъ и гражданскихъ Польскихъ сановниковъ, напечатанною въ I томѣ Памятниковъ, изданныхъ Кіевскою Коммиссіею. Такъ въ письмѣ отъ пана Чернаго къ канцлеру коронному сказано: „У Вишневецкаго находится 8000 войска, но онъ ему не доувѣраетъ, потому что оно — Русь“ От. II, стр. 26. Въ письмѣ снудина Львовскаго: „Мы опасаемся тайныхъ замысловъ отъ людей православной вѣры. Несомнѣнно, что лица православной религіи съ радостію ожидаютъ непріятели.“ От. 2, стр. 57. Подчашій коронный писалъ къ коронному канцлеру: „Трудно найти шпіона между Русскими, потому что всѣ они измѣнники“ От. 2, стр. 438. Даже воевода Кисиль, которому поручаемы были переговоры съ Козаками, возбуждалъ къ себѣ недоувѣріе. Поляки называли его таинственнымъ (tajemny Kissiel) и подозрѣвали, что онъ обманываетъ рѣчь посполитую. От. 2, стр. 266 и 291.

народности, ни о православной религіи; напротивъ того, они являются ревностными защитниками католической вѣры.

По заключеніи Зборовскаго трактата, дворяне воеводство Кіевскаго, Черниговскаго и Волинскаго, на провинціальныхъ сеймахъ, бывшихъ въ 1651 году, поручили посламъ своимъ жаловаться на немствовства Козаковъ надъ ксендзами и костелами и ходатайствовать о томъ, чтобы костелы, разрушенные и опустошенные Козаками, были возстановлены и возвращены прежнимъ владѣльцамъ ¹⁾, чтобы приняты были мѣры для защиты костеловъ и ксендзовъ отъ козацкаго своеволія ²⁾, чтобы комиссары, назначенные для заключенія Бѣлоцерковскаго трактата съ Козаками, старались обеспечить неприкосновенность костеловъ и свободу католической вѣры ³⁾. Дворяне Волинскіе просили, правда, и о возвращеніи церквей, отнятыхъ у православнаго духовенства, но уже не изъ усердія къ древней народной религіи, а только для того, чтобы предотвратить новые бунты и востанія въ народѣ ⁴⁾.

Такая внезапная переимѣна въ духѣ сеймовыхъ постановленій заставляеть предполагать, что колонизированіе западнорусскаго дворянства, подготовленное іезуитскимъ воспитаніемъ, начало быстро усиливаться; при чемъ дворяне, переходившіе въ католическую вѣру, уже начали считать себя Поляками, и такое заблужденіе, укоренившееся въ общественномъ мнѣніи, продолжается до настоя-

¹⁾ N. XXXV, стр. 419.

²⁾ N. XXXVI, стр. 429.

³⁾ N. XXXIV, стр. 397.

⁴⁾ N. XXXIV, стр. 398.

шаго времени, такъ что потомки древнихъ Русскихъ дворянъ и даже владѣтельныхъ князей Русскихъ считаются Поляками, если только исповѣдываютъ католическую вѣру. Эти природные Русскіе дворяне, отрекшіеся отъ своей народности и скрывшіе свое отступничество подъ чужеземнымъ названіемъ, разорвали внутреннюю, моральную связь съ западнорусскимъ народомъ и, съ тѣхъ поръ, перестали быть истинными его представителями.

Изъ вышеизложеннаго изслѣдованія можно вывести слѣдующія заключенія:

Литва и югозападная Россія соединены были первоначально съ Польшею федеративнымъ союзомъ. Каждое изъ соединенныхъ государствъ, состоя подъ властію одного государя, сохраняло отдѣльную территорию и имѣло особые органы законодательной, судебной и административной власти.

Въ этомъ федеративномъ союзѣ, Польша, въ отношеніи къ Литвѣ и югозападной Россіи, считалась страной чужеземною, Поляки — людьми заграничными, чужеземцами. Поляки, наравнѣ съ другими иностранцами, не могли занимать, въ Литвѣ и югозападной Россіи, государственныхъ должностей и не имѣли права владѣть поземельною собственностію.

Западнорусскіе дворяне, строго отличая Русь отъ Польши, называли себя народомъ Русскимъ, безъ различія вѣроисповѣданій. Этимъ же именемъ Польское правительство называло какъ дворянъ, такъ и весь народъ, населявшій югозападную Россію.

Федеративный союзъ Литвы и югозападной Россіи съ

Польшою былъ измѣненъ въ 1569 году, постановленіемъ Люблинскаго сейма. Этимъ постановленіемъ, югозападная Россія присоединена была къ Польшѣ въ видѣ провинціи; но это присоединеніе не можетъ быть названо добровольнымъ, такъ какъ оно вынуждено было угрозою конфискаціи дворянскихъ имѣній.

Присоединеніе югозападной Россіи къ Польшѣ имѣло гибельныя послѣдствія для обоихъ государствъ: двѣ почти равносильныя, но совершенно противоположныя народности должны были постоянно приходиться въ столкновеніе и вести гибельную борьбу, которая препятствовала правильному развитію государства.

Главныя основы западнорусской народности были: Русскій языкъ и православная религія. Западнорусское дворянство дорожило своимъ роднымъ Русскимъ языкомъ и старалось о томъ, чтобы употребленіе этого языка въ официальныхъ актахъ было утверждено законами; за права религіи православной, дворянство вело продолжительную и упорную борьбу съ римскокатолическою пропагандой.

Причины, содѣйствовавшія полонизированію западнорусскаго дворянства, не коснулись цѣлой народной массы. Народъ, населяющій югозападную Россію, рѣзко отдѣлявшійся отъ дворянскаго сословія частнымъ и общественнымъ бытомъ, всегда былъ и остается въ настоящее время народомъ Русскимъ, свято сохраняя главныя основы своей народности: Русскій языкъ и православную вѣру.

Н. Иванышевъ.

I.

Универсалъ Сигизмунда Августа о присоединеніи Земли Волынской къ коронѣ Польской. Король, подъ угрозою конфискаціи имѣній, повелѣваетъ дворянамъ согласиться на соединеніе и подтвердить согласіе присягою. Списокъ обывателей Луцкаго повѣта, какъ присягавшихъ, такъ и не явившихся къ присягѣ. 1569 мая 25.

Року Божего нарочена 1569, месеца июня, осмого дня.

Пришедши передъ урядъ кгородскій Луцкій, до мене Петра Холека, подстаростего Луцкаго, въ небытности его милости, князя Богуша Корецкаго, старосты Луцкаго, Браславскаго и Вѣницкаго, коморникъ а комисаръ его королевское милости, урожоный панъ Станиславъ Молскій, показалъ и подалъ ми универсалъ, то есть листъ его королевское милости, въ которомъ есть нависано, абы вси дворянцаре, княжата, панята, урядники земские, старостове, подстаростии и вси стану рыцарского люде, такъ тежъ бурмистры, райцы и иные уряды местские, обыватели земли Волыньское повету Луцкаго, присегу повинную его королевское милости и короне Польской, на часъ въ немъ описаный, учинили. Который универсалъ, за розказанемъ

его королевское милости, до актъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписанъ, и такъ ся въ себе маеть:

Жикгимонтъ Августъ, Божею милостию Король Полский, Великий князь Литовский, Руский, Пруский, Мазовецъкий, Жомойтский еіс. панъ и дедичъ.

Вшемъ вобецъ и каждому зособна: дикгнитаромъ, княжатоу, панятоу, урядникомъ земскимъ, старостамъ нашимъ и ихъ подстаростимъ и всимъ стану рыцарского людемъ, бурмистромъ, райцоу и инымъ урядоу местскимъ земли Волинское, обывателюмъ, вернымъ намъ милымъ, ласку нашу королевскую, верные, намъ милые! Вырозумелисмо досыть зъ универсаловъ нашихъ первъшихъ, якъ есмо Волинскую землю, которая здавна до короны належала, ку тойже короне зесь привернули; где при томъ дикгнитаромъ, княжатоу, панятоу и урядникомъ, черезъ листы наши, розказали есмо были, абы вси, для учинена присеги, намъ и короне Полской повинноу, тутъ ся, на кветную неделю близко прошлую, ставили подъ унию, въ тамъ тыхъ универсалехъ описаную. Которого часу, на жадаие всихъ становъ тоужъ земли Волинское, на четвертыйнацать день мая пожкнули есмо. На который рокъ, яко завитый, ачь переднейшие панове и рады, княжата, панята и рыцарского стану не мало людей тутъ перель нами ставилися и присегу повинную намъ, яко королеви Полскому, и короне нашей учинили: вшакоужъ, ижъ есть речъ потребна и повинна, абы не толко переднейшие люди, але теужъ вси обыватели земли Волинское, такъ рыцарского, яко теужъ и местского стану, такую жъ присегу намъ и короне нашей учинили. А ижъ ся намъ не

здало, абы для учиненя тое повинности тутъ вси приеха-
ти мели: про то, фолкгуючи въ томъ и речамъ и потре-
бамъ людскимъ, всимъ тымъ, которые повинности своей
тутъ передъ нами не учинили, часъ ку учиненю присеги
въ повете власноу, на день шостыйнаццать месеца июня,
складаемъ и назначаемъ, розказуючи, абы каждый, на день
предреченый, перель комисаремъ нашимъ, старостою або
подстаростимъ и иними дикгнитарии и врядники повету
свого, которые бы на тотъ часъ зъехатися могли, до же-
стечокъ кроловыхъ стали, а тамъ присегу, намъ и ко-
роне Полской повинную, въ тые слова учинили: «Я N. N.
присегаю пану Богу вшемогучому, же отъ того часу
напотомъ верный и послушный буду королеви его ми-
лости, на тотъ часъ и напотомъ будущому, и короне
Полской, справуючи ся во всей повинности своей, верне
и статечне стоечи при королю его милости и короне Пол-
ской, а николи ся отъ нее не отрываючи, и вшеякого
небезпеченства и шкоды, подле можности моей, остере-
гати яко на верного подданого належить, такъ ми, панъ
Богъ, рачъ помочи и его светая Еванелия.» Тое при-
сеги хтобы ся колвекъ учинити зборонялъ, таковому, яко
непослушному зверхности нашей и права посполитого,
именя его, которые бы мелъ на Воляни, конфишковать
будемъ. А такъ старостамъ нашимъ розказуемъ, абы
тотъ универсалъ нашъ, кождый въ старостве своемъ, безъ
омешканя обволати розказали, а потомъ, абы имена всихъ,
которые тую повинную присегу учинять, и которые бы
ее на день назначоный не учинили, въ акта крродские
вписати казали, а екстрактъ того вписаня, съ книгъ

кгородскихъ, до насъ, черезъ тогожъ комисара нашего, намъ послали, абысь мы оттолъ ведати могли, противъ которымъ, яко непослушнымъ, правомъ поступовати быше мели. Данъ зъ Люблина, на сойме валномъ коронномъ, дня двадцатого пятого мая, року Божего тисечного пятсотного шестдесятъ девятого, кролованя нашего року чотырдесятого. На власное короля его милости розказане. А такъ я тотъ универсалъ, за розказанемъ его королевское милости, до актъ кгородскихъ, слово отъ слова, спочатку ажъ до конца, зависати розказалъ, съ которого заразомъ копѣмъ списавши, подъ печатю кгородскою, веде обычаю стародавнього, въ поветъ розослалъ.

Року Божего нароженя 1569, месеца июня, шостогонадцать дня.

За розказанемъ его королевское милости, нынешнего дня, даты вышей писаное, присегу повинную королю его милости и короне Полской, веде универсалу, передъ кошорникомъ а комисаремъ его королевское милости, шляхетнымъ Станиславомъ Молскимъ, дькнгнтаре, княжата, панята, шляхта и рыцгерство, обыватели земли Волинское повѣту Луцкого, въ замку его королевское милости Луцкомъ, при уряде, учинили; а нацродъ:

Петръ Хомякъ, подстаростий Луцкий, зъ ыменя своего Сморгви и зъ ыменя, которое маеть въ Кремьянецкомъ въ суме пенязей, Столпца.

Титъ Хомякъ, судя кгородский Луцкий, зъ ыменя своего Сморгви и зъ ыменя, которое маеть въ Кремьянецкомъ повѣти въ суме пенязей, зъ Городища.

Федоръ Русинъ, писарь игородскій Луцкій, зъ Берестечка, самъ за себе и за братанича своего, леть недоро-
слого, которого маеть въ опеце своей.

Ярошъ Паланиевскій, воротный замку Луцкого, зъ
уряду свого.

Михайло Хриницкий зъ Хриниць.

Богданъ Дрозденскій зъ Дроздень.

Иванъ Гулевичъ зъ Смолигова.

Гаврило Гулевичъ зъ Серниць.

Михайло Дрозденскій зъ Дроздень.

Князь Максимъ Соколскій зъ Схолпнева.

Томило Ворона-Воротинскій зъ Боротина.

Семень Козинскій зъ Ватина.

Павель Козинскій зъ Ватина.

Иванъ Козинскій зъ Борисковичъ.

Василей Ощовскій зъ Ощова.

Михайло Ощовскій зъ Ощова.

Томко Ощовскій зъ Ощова.

Федоръ Ворона-Воротинскій зъ Боротина.

Михайло Порванецкій съ Порванча.

Кузма Порванецкій съ Порванча.

Борисъ Охлоповскій зъ Охлопова.

Василей Холоневскій зъ Холонева.

Олехно Холоневскій зъ Холонева.

Иванъ Жуковецкій зъ Холонева.

Олехно Олизаровскій зъ Олизарова.

Василей Журавницкій зъ Журавникъ.

Андрей Свищовскій зъ Свищова.

Андрей Кошка зъ Жировичъ и зъ ыменей Подолскихъ.

- Данило Рогозинский зъ Рогозна.
 Остафей Борейко съ Кнерута.
 Андрей Смыковский зъ Смыкова.
 Мишко Смыковский, возный повѣту Луцкого, зъ
 Смыкова.
 Семень Перекалский съ Перекаль.
 Дахно Перекалский съ Перекаль.
 Микита Юшковский зъ Юшковичъ.
 Богданъ Перекладовский съ Перекладовичъ.
 Иванъ Перекладовский съ Перекладовичъ.
 Станиславъ Пресмыцкий зъ Былча.
 Якубъ Ляковский зъ Былча.
 Семень Подгаецкий съ Подгаецъ.
 Грицко Красноселский съ Подгаецъ.
 Петръ Подгаецкий съ Подгаецъ.
 Сидоръ Подгаецкий съ Подгаецъ.
 Князь Андрей Головня-Острожецкий зъ Острож-
 ца и зъ ымень Подляскихъ.
 Андрей Хмара-Миловский зъ Миловшъ.
 Юрий Окорский зъ Окорска.
 Олехно Окорский зъ Окорска.
 Иванъ Окорский зъ Окорска.
 Иванъ Белостоцкий зъ Белогостоку.
 Яцъко Белостоцкий зъ Белогостоку.
 Василей Белостоцкий зъ Белогостоку.
 Григорей Белостоцкий зъ Белогостоку.
 Кнегиня Яковова Яловицкая Авдотя Козинского
 зъ Яловичъ.

Месеца юня семогонадцать дня :

Романъ Козинский зъ Забороля.

Микита Белостоцкий зъ Белогостоку.

Иванъ Кирдий-Мнишинский зъ Мнишина.

Григорей Чапличъ-Шпановский зъ Шпанова.

Андрей Добринский зъ Бочаницы.

Миколай Полуцкий съ Дублянъ.

Матясъ Остриевский зъ Остриева.

Левко Несвицкий зъ Несвеча.

Якимъ Охлоповский зъ Охлопова.

Юрий Тишковский зъ Рыканъ.

Григорей Колмовский съ Колмова.

Иванъ Гулевичъ Букоемский зъ Бокоймы.

Янъ-Монтолтъ Коблинский зъ Коблина.

Ярофей Гостский зъ Гошчи за отца своего Романа Гостского, который дей хоръ есть на тотъ часъ, присагу учинилъ.

Романова Гулевичова Полага зъ Радошина.

Климентова Катерина съ Колесникъ.

Романъ Козинский, возный повету Луцкого.

Петръ Несвецкий зъ Несвеча.

Василей Несвецкий зъ Несвеча.

Яцко Шибенский зъ Шибеное.

Богданъ Смыковский зъ Смыкова.

Янушъ Угриновский зъ Угринова.

Князь Марко Соколский зъ Сокола.

Левъ Вилгорский зъ Вилгора.

Михайло Вилгорский зъ Вилгора.

Мартинъ Ясеницкий зъ Ясеничъ.

- Гаврило Воютинский зъ Воютина.
 Семень Воютинский зъ Воютина.
 Федоръ Верховский зъ Верхова.
 Василей Верховский зъ Верхова.
 Павелъ Бранский зъ Бранъ.
 Огрефина Бранская зъ Бранъ.
 Михайло Звиръ зъ Верова.
 Дмитръ Долматовичъ зъ Яловичъ и зъ ымень, кото-
 рые маеть въ повете Клевскомъ.
 Левко Ржищовский зъ Оржищова.
 Василей Привередовский съ Привередова.
 Иванъ Селецкий зъ Селца.
 Василей Бронницкий зъ Бронникъ.
 Иванъ Порванецкий съ Порванча.
 Семень Свищовский зъ Свищова.
 Иванъ Путошинский, возный повѣту Луцкого, зъ
 Ватинца.
 Олехно Путошинский зъ Ватинца.
 Дмитръ Новоселецкий, возный повѣту Луцкого, зъ
 Новоселокъ.
 Хвалелий Рогозенский зъ Рогозна.
 Дмитръ Рогозенский зъ Рогозна.
 Микита Ощовский зъ Ощова.
 Василий Юшковский зъ Юшковичъ.
 Богданъ Кнегининский, возный повету Луцкого, съ
 Кнегинина и зъ ыменя своего, которое маеть въ повете Ов-
 рудкимъ, зъ Горлова.
 Иванъ Гуляницкий зъ Гуляникъ.
 Степанъ Гуляницкий зъ Гуляникъ.

Семень Гулялицкий зъ Гуляникъ.

Проконъ Гулялицкий зъ Гуляникъ.

Василей Гулялицкий зъ Гуляникъ.

Макаръ Гулялицкий зъ Гуляникъ.

Олешко Гулялицкий зъ Гуляникъ.

Грицко Гулялицкий зъ Гуляникъ.

Олекший Миколаевичъ съ Кривичъ.

Станиславъ Добринский съ Цева.

Маря Андреевая Ваковецкая зъ Ваковиць.

Михайло Привередовский съ Привередова.

Федоръ Рудецкий зъ Рудки.

Андрей Бабинский зъ Бабина и тежъ зъ ымень, которые маеть въ повете Киевскомъ и въ Пинскомъ.

Янъ Бокый Зарецкий зъ Зареча.

Хведоръ Хомякъ съ Посегвы и тежъ зъ ыменя Коптевичъ, которое маеть въ повете Овруцкомъ.

Костюхо Тушебинский съ Тушебина.

Князь Андрей Масалский съ Тучина.

Тимофей Зыкъ Князкий съ Княжа.

Семень Ело съ Кунева.

Ярофей Гуторъ-Рогачовский зъ Рогачова.

Яцко Гуторъ-Рогачовский зъ Рогачова.

Иванъ Гулялицкий зъ Гуляникъ,

Яцко Брулко-Гулялицкий зъ Гуляникъ.

Андрей Гулялицкий зъ Гуляникъ.

Олешко Гулялицкий зъ Гуляникъ.

Игнатъ Гулялицкий зъ Гуляникъ.

Ярмоль Гулялицкий зъ Гуляникъ.

Михайло Гулялицкий зъ Гуляникъ.

Данило Рогозинский зъ Рогозна.

Остафей Борейко съ Кнерута.

Андрей Смыковский зъ Смыкова.

Мишко Смыковский, возный повѣту Луцкого, зъ
Смыкова.

Семень Перекалский съ Перекаль.

Дахно Перекалский съ Перекаль.

Микита Юшковский зъ Юшковичъ.

Богданъ Перекладовский съ Перекладовичъ.

Иванъ Перекладовский съ Перекладовичъ.

Станиславъ Пресмыцкий зъ Былча.

Якубъ Лясковский зъ Былча.

Семень Подгаецкий съ Подгаецъ.

Грицко Красноселский съ Подгаецъ.

Петръ Подгаецкий съ Подгаецъ.

Сидоръ Подгаецкий съ Подгаецъ.

Князь Андрей Головня-Острожецкий зъ Острож-
ца и зъ ымень Подляскихъ.

Андрей Хмара-Миловский зъ Миловшъ.

Юрий Окорский зъ Окорска.

Олехно Окорский зъ Окорска.

Иванъ Окорский зъ Окорска.

Иванъ Белостоцкий зъ Белогостоку.

Яцько Белостоцкий зъ Белогостоку.

Василей Белостоцкий зъ Белогостоку.

Григорей Белостоцкий зъ Белогостоку.

Кнегиня Яковова Яловицкая Авдотя Козинского
зъ Яловичъ.

Месеца июня семогонадцать дня :

Романъ Козинский зъ Забороля.

Микита Белостоцкий зъ Белогостоку.

Иванъ Кирдий-Мнишинский зъ Мнишина.

Григорей Чапличъ-Шпановский зъ Шпанова.

Андрей Добринский зъ Бочаницы.

Миколай Полуцкий съ Дублянъ.

Матясъ Остриевский зъ Остриева.

Левко Несвицкий зъ Несвеча.

Якимъ Охлоповский зъ Охлопова.

Юрий Тишковский зъ Рыканъ.

Григорей Колмовский съ Колмова.

Иванъ Гулевичъ Букоемский зъ Бокоймы.

Янъ-Монголтъ Коблинский зъ Коблина.

Ярофей Гостский зъ Гошчи за отца своего Романа Гостского, который дей хоръ есть на тотъ часъ, присегу учинилъ.

Романова Гулевичова Полага зъ Радошина.

Климентова Катерина съ Колеснигъ.

Романъ Козинский, возный повету Луцкого.

Петръ Несведский зъ Несвеча.

Василей Несведский зъ Несвеча.

Яцко Шибенский зъ Шибеное.

Богданъ Смыковский зъ Смыкова.

Янушь Угриновский зъ Угринова.

Князь Марко Соколский зъ Соколя.

Левъ Вилгорский зъ Вилгора.

Михайло Вилгорский зъ Вилгора.

Мартинъ Ясеницкий зъ Ясеничъ.

Гаврило Воютинский зъ Воютина.

Семень Воютинский зъ Воютина.

Федоръ Верховский зъ Верхова.

Василей Верховский зъ Верхова.

Павелъ Бранский зъ Бранъ.

Огрефина Бранская зъ Бранъ.

Михайло Звиръ зъ Верова.

Дмитръ Долматовичъ зъ Яловичъ и зъ ымень, кото-
рые маеть въ повете Киевскомъ.

Левко Ржищовский зъ Оржищова.

Василей Привередовский съ Привередова.

Иванъ Селецкий зъ Селца.

Василей Бронницкий зъ Бронникъ.

Иванъ Порванецкий съ Порванча.

Семень Свищовский зъ Свищова.

Иванъ Путошинский, возный повѣту Луцкого, зъ
Ватинца.

Одехно Путошинский зъ Ватинца.

Дмитръ Новоселецкий, возный повѣту Луцкого, зъ
Новоселокъ.

Хвалелий Рогозенский зъ Рогозна.

Дмитръ Рогозенский зъ Рогозна.

Микита Ощовский зъ Ощова.

Василий Юшковский зъ Юшковичъ.

Богданъ Кнегининский, возный повету Луцкого, съ
Кнегинина и зъ ыменя своего, которое маеть въ повете Ов-
руцкимъ, зъ Горлова.

Иванъ Гулялицкий зъ Гулялицъ.

Степанъ Гулялицкий зъ Гулялицъ.

Семень Гулялицкий зъ Гулялицкъ.
 Прокопъ Гулялицкий зъ Гулялицкъ.
 Василей Гулялицкий зъ Гулялицкъ.
 Макаръ Гулялицкий зъ Гулялицкъ.
 Олешко Гулялицкий зъ Гулялицкъ.
 Грицко Гулялицкий зъ Гулялицкъ.
 Олешкий Миколаевичъ съ Кривичъ.
 Станиславъ Добринский съ Цевова.
 Маря Андреевая Ваковецкая зъ Ваковицъ.
 Михайло Привередовский съ Привередова.
 Федоръ Рудецкий зъ Рудки.
 Андрей Бабинский зъ Бабина и тежъ зъ ымень, ко-
 торые маеть въ повете Киевскомъ и въ Пинскомъ.
 Янъ Вокий Зарецкий зъ Зареча.
 Хведоръ Хомякъ съ Посегвы и тежъ зъ ымена Коп-
 тевичъ, которое маеть въ повете Овруцкомъ.
 Костюхно Тушебинский съ Тушебина.
 Князь Андрей Масалский съ Тучина.
 Тимофей Зыкъ Князкий съ Княжа.
 Семень Ело съ Кунева.
 Ярофей Гуторъ-Рогачовский зъ Рогачова.
 Яцко Гуторъ-Рогачовский зъ Рогачова.
 Иванъ Гулялицкий зъ Гулялицкъ,
 Яцко Врулко-Гулялицкий зъ Гулялицкъ.
 Андрей Гулялицкий зъ Гулялицкъ.
 Олешко Гулялицкий зъ Гулялицкъ.
 Игнатъ Гулялицкий зъ Гулялицкъ.
 Ярмоль Гулялицкий зъ Гулялицкъ.
 Михайло Гулялицкий зъ Гулялицкъ.

- Гаврило Воютинский зъ Воютина.
 Семень Воютинский зъ Воютина.
 Ѳедоръ Верховский зъ Верхова.
 Василей Верховский зъ Верхова.
 Павелъ Бранский зъ Бранъ.
 Огрефина Бранская зъ Бранъ.
 Михайло Звиръ зъ Верова.
 Дмитръ Долматовичъ зъ Яловичъ и зъ ымень, кото-
 рые маеть въ повете Киевскомъ.
 Левко Ржищовский зъ Оржищова.
 Василей Привередовский съ Привередова.
 Иванъ Селецкий зъ Селца.
 Василей Бронницкий зъ Броннигъ.
 Иванъ Порванецкий съ Порванча.
 Семень Свищовский зъ Свищова.
 Иванъ Путошинский, возный повѣту Луцкого, зъ
 Ватинца.
 Олехно Путошинский зъ Ватинца.
 Дмитръ Новоселецкий, возный повѣту Луцкого, зъ
 Новоселокъ.
 Хвалелий Рогозенский зъ Рогозна.
 Дмитръ Рогозенский зъ Рогозна.
 Микита Ощовский зъ Ощова.
 Василий Юшковский зъ Юшковичъ.
 Богданъ Кнегининский, возный повету Луцкого, съ
 Кнегинина и зъ ыменя своего, которое маеть въ повете Ов-
 рущимъ, зъ Горлова.
 Иванъ Гулялицкий зъ Гулялицъ.
 Степанъ Гулялицкий зъ Гулялицъ.

Семень Гуляницкий зъ Гуляникъ.

Проконъ Гуляницкий зъ Гуляникъ.

Василей Гуляницкий зъ Гуляникъ.

Макаръ Гуляницкий зъ Гуляникъ.

Олешко Гуляницкий зъ Гуляникъ.

Грицко Гуляницкий зъ Гуляникъ.

Олекший Николаевичъ съ Кривичъ.

Станиславъ Добринский съ Цегова.

Маря Андреевая Ваковецкая зъ Ваковиць.

Михайло Привередовский съ Привередова.

Федоръ Рудецкий зъ Рудки.

Андрей Бабинский зъ Бабина и тежъ зъ ымень, которые маеть въ повете Киевскомъ и въ Пинскомъ.

Янъ Бокый Зарецкий зъ Зареча.

Хведоръ Хомякъ съ Посегвы и тежъ зъ ыменя Коптевичъ, которое маеть въ повете Овруцкомъ.

Костюхно Тушебинский съ Тушебина.

Князь Андрей Масалский съ Тучина.

Тимофей Зыкъ Князкий съ Княжа.

Семень Ело съ Кулева.

Ярофей Гуторъ-Рогачовский зъ Рогачова.

Яцко Гуторъ-Рогачовский зъ Рогачова.

Иванъ Гуляницкий зъ Гуляникъ,

Яцко Врулко-Гуляницкий зъ Гуляникъ.

Андрей Гуляницкий зъ Гуляникъ.

Олешко Гуляницкий зъ Гуляникъ.

Игнатъ Гуляницкий зъ Гуляникъ.

Ярмоль Гуляницкий зъ Гуляникъ.

Михайло Гуляницкий зъ Гуляникъ.

Григорей Гулялицкий зъ Гулялицъ.

Павель Гулялицкий зъ Гулялицъ.

Михно Гулялицкий зъ Гулялицъ.

Кирило Гулялицкий зъ Гулялицъ.

Иванъ Гулялицкий зъ Гулялицъ.

Данило Гулялицкий зъ Гулялицъ.

Михно Гулялицкий зъ Гулялицъ.

Янъ Бокій зъ Милытина.

Хведоръ Князний съ Княжа.

Минита Князкий съ Княжа.

Климъ Порванецкий съ Порванча.

Василей Рогозенский зъ Рогоза.

Петрова Яребтовичова Настаа зъ Богурина.

Василей Мощеницкий съ Хусова.

Дмитръ Яловицый зъ Мирогощи.

Богданъ Патрний-Радоготский съ Траклова, тажъ тежъ зъ ымень, которые маеть въ повете Кремянецкомъ, въ повете Володимерскомъ и въ повете Киевскомъ, присегу учинилъ.

Хведоръ Чапличъ-Щпановский зъ Глушонина и тежъ зъ Жемелинецъ, которое маеть въ суме пендзей въ Кремянецкомъ повете.

Богушъ Прамчейно зъ Дядковичъ.

Янъ Жуковецкий зъ Жуловца.

Григорей Дчуса зъ Семного Гаю.

Остафей Каровай зъ Селца.

Андрей Каровай зъ Селца.

Князь Яцко Четвертенский зъ Яровицы.

Клегина Ивановая Любецкая Елена зъ Любча, сама за себе и за сына своего Григоря Любецкого, который еще летъ не маеть, присягу учинила.

Григорей Смыловский зъ Смылова.

Григоревая Козинская Овдотя зъ Ватина.

Кгабриель Прусиновский зъ имени Золочова, што маеть въ заставе въ суме пенязей.

Маслова Шпаковска Огренка зъ Шпамова присягала за мужа своего, же, на тотъ часъ, онъ быдъ велии хоръ, опухлий.

Маря Цятиная зъ Даврова.

Маря Киселевна княгиня Ивановая Четвертенская зъ Боровичъ.

Матеевая Белостоцкая зъ Белогостоку Маря, которая недавно замужъ пошла за Равницкого, але дей отъехалъ до Полски, вжо тому колка недель, передъ замесенемъ универсалу его королевское милости, присягу за мужа учинила.

Иванъ Красенский, владыка Луцкий, присягалъ въ Рожицохъ, передъ комисаромъ его королевское милости.

Иона, Архимандритъ Жидичинский, присягалъ въ Жидичине передъ комисаромъ его королевское милости.

Григорей Гулевичъ, хоружий земли Волинское, про хоробу свою, же не могъ до кгороду ехати, присягалъ въ дому своемъ Поддубцахъ, передъ комисаромъ его королевское милости.

Хвалелий Некрашевичъ-Бережецкий присягалъ въ кгороде Луцкомъ, который маеть имене въ повете Кремнецкомъ, Бережце, ижъ за хоробою своею до Кремянца ехати не могъ.

Оксаковая Посяговецкая Овдотя съ Посяговецъ.

Янъ Дорогостайский зъ Дорогостай.

Тарасъ Гулялицкий зъ Гулялицкъ.

Федоръ Гулялицкий зъ Гулялицкъ.

Яцко Гулялицкий зъ Гулялицкъ.

Сава Гулялицкий зъ Гулялицкъ.

Иванъ Гапоновичъ зъ Селца.

Михайло Ворона-Туличовский съ Туличова.

Ядамъ Несведский зъ Несвеча.

Степанъ Хмара-Миловский зъ Миловшъ.

Янъ Мишковский зъ Ляшковъ.

Боярове Красноселские:

Жданъ Тивонъ.

Михно Бояринъ.

Тые, которые передъ комисаремъ его королевское милости и передъ урядомъ вгородскимъ, черезъ приятель своихъ, обнову чинили, для чого на часъ, въ универсале назначоний, про небыте на тотъ часъ въ земли Волинской, присегати не могли въ повете своемъ:

Врадникъ ее милости кнегини Ивановое Чорторыское Клеванский, Григорей Костя, оповедалъ, ижъ ее милость кнегини Чорторыская, пани его, передъ занесенемъ универсалу его королевское милости въ поветъ Луцкий, а не ведаючи ничего о томъ универсале, ани о присязе, отъехала до именъ своихъ Литовскихъ, вжо дей тому колко недель, ку которому року, ее милость, для учиненя присеги, тутъ до повету, жаднымъ обычаемъ, быть не можетъ.

Василей Бронницкий обмову чинилъ и оповедалъ, отъ брата своего Ждана Бронницкого, ижъ еще передъ занесенемъ универсалу его королевское милости въ повесть Луцкий, вжо дей тому колко недель, отъехали до Литвы, въ потребе ее милости, кнегини Ивановое Чорторыское.

Федоръ Русинъ оповедалъ отъ Марка Збранного, который дей есть велми зраненый, и есть дивне хорымъ а смертельнымъ человекомъ, для чого не могъ ехати до кгроду повѣтового, для чиненя присеги.

Тые, кото, не въ повете Луцкомъ оселости свое нають, а въ кгроде Луцкомъ присеги, передъ комисаремъ его королевское милости, не чинили:

Князь Костентинъ Острозкий, воевода Киевский.

Князь Александро Чорторыский, воевода Волынский.

Князь Богущъ Корецкий, староста Луцкий.

Князь Романъ Санягушко, воевода Браславский.

Панъ Олбрыхтъ Лаский, воевода Сырадский.

Князь Левъ Санягушко-Кошерский.

Михайло Мышка-Варковский, староста Гомейский.

Князь Янушъ Четвертенский.

Петръ Загоровский, маршалокъ его королевское милости.

Михайло Малинский, маршалокъ его королевское милости.

Олигаръ Кирдий Мылский, маршалокъ его королевское милости.

Михайло Сербинъ, подкоморий Луцкий.

Александро Семашко, подкоморий Володимерский.

Иванъ Чапличъ-Шпановскій, войскій Луцкій.
 Василей Гулевичъ, войскій Володимирскій.
 Гаврило Воний, судя земскій Луцкій.
 Князь Остафей Соколскій, подсудокъ земскій
 Луцкій.

Михайло Коритенскій, писарь земскій Луцкій.

Ярошъ Семашко, старостичъ Кремлянецкій.

Иванъ Кирдий-Мылскій.

Ярофей Гостскій.

Кнегиня Ивановая Чорторыская.

Михайлева Козинская, кашталывова Луцкая.

Григорей Еловичъ-Букоемскій.

Андрей Русинъ.

Богданъ Хриницкий.

Хведоръ Гурко.

Яско Гурко.

Семень Вогурисскій.

Князь Богданъ Масалскій.

Левко Верховскій.

Иванъ Холоневскій.

Марко Холоневскій.

Ермогенъ Ясеницкий.

Иванъ Ворзобогатый Красенскій зъ Рыкань.

Андрей Куневскій.

Жданъ Бронницкій.

Богданъ Хорошко.

Марко Збранный.

Янь Кгрушовскій.

Семень Дрозденскій.

Криштофъ Закревский.

Иванъ Кошъка.

Олехно Мощеницкий.

Михалъ Дчалынский, подпоморий Хелменский зъ
Берестечка.

Року Божего 1569, месеца июня 23 дня, урядъ
местский Луцкий и посполство чинили присегу. Напередъ
бурмистръ зъ радцами:

Василей Лукашевичъ, бурмистръ.

Юско Щока, радца.

Иванъ Андросовичъ, радца.

Миско Клавша, радца.

Богущъ Ванковичъ, писаръ местский.

Лантвойтъ съ присяжниками:

Степанъ Масковичъ, лантвойтъ.

Иванъ Павловичъ, писаръ войтовский.

Яцко Степановичъ, присежникъ.

Янъ Андриевичъ, присежникъ.

Петръ Дубовяка, присежникъ.

Яцко Децковичъ, присежникъ.

Самойло Максимовичъ, присежникъ.

Хведоръ Юревичъ, присежникъ.

Дмитръ Андриевичъ, присежникъ.

Цехмистры:

Климъ Гриневичъ, цехмистръ кравецкий и кушнирский.

Иванъ Васковичъ, кравецъ.

Степанъ Кушниръ, присegli сами за себе и за всю братю цеху своего.

Миско Кузмичъ, цехмистръ ковалскій, золотарскій, слюсарскій, рымарскій, лучницкій и седелницкій.

Янъ Малонковичъ, золотарь.

Остапъ Седелникъ, присегали сами за себе и за братю свою цеховую.

Миско Сапоновичъ, цехмистръ шведскій.

Яцко Кузмичъ.

Кузма Нестеровичъ, присегали сами за себе и за братю свою цеховую.

Съ посполства обраные присегали :

Матеей Малына, постригачъ.

Блажей постригачъ.

Кузма Мицковичъ.

Хведоръ Скрипица.

Демидъ Тороканъ.

Богданъ Половко.

Васко Деружка.

Болеславъ.

Томило Степановичъ.

Федко Опанасовичъ. Присегали сами за себе и за все посполство мещанъ Луцкихъ.

О р м я н е.

Вартикъ, попъ Орменскій.

Бернатъ Орменинъ.

Симонъ Орменинъ.

Иванисъ Орменинъ. За вси Ормяны присегу учинили.

Жидове Луцкие — рабанский зборъ:

Пчолка.

Еело.

Мошко.

Шенко.

Мордухай. Присегали сами за себе и за ввесь зборъ свой.

Караниский зборъ:

Батъко.

Гошва.

Мисинъ.

Шанко.

Волчъко. Присегали сами за себе и за увесь зборъ свой.

Книга Гродская Луцкая 1569 юда, листъ 252 — 259.

II.

Каптуровое постановленіе Волинскаго дворянства о мѣрахъ къ охраненію внутренней безопасности, во время междуцарствія. Устройство каптуроваго суда и его обязанности. 1574 іюля 27.

Лѣта Божого нароженя 1574, месеца августа первого дня.

Будучи его милости, князю Богушу Корецкому, воеводе земли Волинское, старосте Луцкому, Брасловскому и Веницкому, на вряде староства его милости, въ замку Луцкомъ, ихъ милость княжата, панове, кашталянтъ, врядники дворные земские, рыцерство, шляхта и вси обыватели земли воеводства Волинскаго и Браславскаго, учинивши каптуръ, на томъ теперешнемъ, отъ двадцать сегого дня, месеца іюля, въ року теперь идучомъ семдесятъ четвертомъ, въ Луцку зачатою всею зезде, и, подавши его на врьдъ, просили, абы тотъ таковой, отъ ихъ милости учиненый каптуръ до книгъ справъ градскихъ Луцкихъ, слово отъ слова, былъ вписанъ, который такъ ся въ себе маеть: Мы рады, князи, панове, врядники земские и все рыцерство стану духовного и светскаго, земль, повѣтовъ

воеводства Волинского, хто колвекъ оселости свои въ томъ воеводстве маеть, дознавши черезъ часть немалый въ речи нашей посполитой великого небезпеченства, рузруховъ, непокоевъ внутрнихъ дожовыхъ, а забегаючи упорнымъ умысломъ людей небачныхъ, неспокойныхъ, зъ милости нашею, повинное ку речи нашей посполитой, якосмы того и первой, скоро по смерти его королевское милости, пана нашего Жикгимонта Августа, не занежали, ку доброму, пожиточному, спокойному и безпечному всѣхъ насъ обывателей воеводства Волинского и Браславского, зозволившия вси одностайне съ письмомъ, што зовуть каптурами, покой посполитый нашъ домовый постановили и уфалили, водлугъ которого смы се и заховывали, ажъ до корунацыи его королевское милости. А ижъ, на тотъ часъ, въ коруне короля не маемо, а суды кгородские и земские, для отправованья справъ людскихъ, отъ немалою часу справованы и сужоны не бывають, постерегаючи, абы покой посполитый межн всеми нами обывателями воеводства Волинского и на сесь часъ во всемъ захованъ былъ, и ни хто на никою упорне, водлугъ мысли своею, кривдъ своихъ не доходитъ, што безъ справедливости светое трудно быти маеть, зъехавшия доброволне мы вси, за обосланемъ его милости, князя воеводы нашего Волинского, до замку столечного у воеводствѣ нашомъ Волинскомъ, до Луцка, намовившия достаточне, згодне и одномыслне, забегаючи, ижъ бы милость промежку насъ захована была, а ненавести вшелякие уставали, кгде бы кому якое уквивжене въ чомъ колвекъ было, жебы правомъ, а не квалтомъ и упорне кривды свое доходитъ: такъ то

постановляемъ, подъ цютами, вѣрами, нашими шляхетскими, и цюль присягою, которую передъ паномъ Богомъ, каждый, водле сумленья своего, чинить, за мощно держати и захвати то хочемъ, до того часу, алижъ король, отъ насъ всихъ корунованый, въ панстве коруны Подское будетъ. Хтобы кому, подъ тымъ часомъ, цючавши отъ корунации пана нашего, короля Подского Генрика, ажъ до сего часу, и цютобы напотомъ, чого Боже вхвоай, прийти и показати се мело, квалтовне на домъ наездъ, въ дому, въ месте, въ селѣ, на дорози, або где колвекъ кого збидъ, зранилъ, забилъ, розбидъ, злупилъ, панцу або невѣсту, зквалтиль, огнемъ што спалиль, имена, люди, кгруды, якие взялъ, забралъ, отнялъ, зъ спокойного держанья выбилъ, або на кгрунткѣ кгде индей грабежи и якие колвекъ и въ чомъ колвекъ шкоды, кривды, и квалтовзне або фортелъне, подъступъкомъ якимъ учинилъ, пофадки и отповеди на здоровье чие чинилъ: таковой уквивъжондй, маеть того, отъ кого бы се ему въ чомъ, кривда стада, заразы по ономъ учинку, до вראду кгродского обжедовать, вознымъ и шляхтою обведши и оказавши тую кривду, свою, до книгъ кгродскихъ, дати записати и выписъ, съ книгъ взяти, а потомъ, взявши, позвы отъ пановъ депутатовъ, отъ насъ всихъ згодне на семъ теперешнемъ зезде нашомъ Луцкомъ обраныхъ и нижей имени описанныхъ, маеть того, отъ кого ся ему кривда дѣеть, позвать передъ паны депутаты, и якъ панове депутаты, такъ и короны позыватися будутъ, маються зхватъ, справоватъ, тымъ порядкомъ, яко есть нижей, описано, то есть: позвы, мають бытъ выдаваны за печатью земъскою введодства,

Водичного, на которой маеть быть знак хоруговный, крыжъ, а около слова: печать речи посполитое воеводстве земли Волыньское, а титуль отъ пановъ депутатовъ: имена ихъ написавши, черезъ писара, на тыи справы отъ насъ до пановъ депутатовъ приданого. И таковыми позвы стороны позыватися мають три недели передъ роками, хоть очевисте, або и заочне, толко порядне и справедливо, зъ ворыньми, и шляхтою, таковыми позвы самымъ паномъ, а въ небытности ихъ, вриадникомъ, войтомъ въ мѣстехъ, и на селехъ тивомъ и рыкуньямъ, або значне где у дворе, въ дому, у ворота лаваны, кладены быти мають. За которыми позвы, рокъ завитый одного дня, до заходу сонца, а не далей тывати маеть; и тыхъ ничи не збивать, толко на позве маеть жалобникъ достояне стороне позваной дложити, на штобы позваный отказывать нець. Роки, цершне, дья, отпраованья такихъ справъ припалыхъ, мають быть сужоны на дець тридцатый месеца августа, а потомъ одны по другихъ завъжлы въ чотыри недели сужоны и отпраованы черезъ паны депутаты быти мають; а панове депутаты обранные вси повинны, на каждые роки въ чотыри недели, зъѣждатися на мѣсце певное, до замку его королевское мѣдѣста Луцкого вышняго, заседши въ дому владычнемъ, дня першого рокомъ врицалымъ, вси справы и кривды, жалобы цидскыи отпраовати судити и сказывати мають, водлугъ Бога, и статуту права нашего писаного, которого и до сего часу вживаемъ, а не инакшимъ якимъ правомъ. А писарь повиненъ завъжлы передъ роками днемъ приехати на мѣстце, назначоное для списованья до рейстру

справъ людскихъ. Книги тыхъ судовъ депутатскихъ мають быти при писару менованомъ, выписы, декреты, за печатми всихъ пановъ депутатовъ, сторонамъ выдаваны быти мають. А гдѣбы кому кривѣда отъ депутата самого деяласе, або депутатови до кого было дело, таковой депутатъ, передъ тымъже судомъ депутатскимъ, усправедливится маеть, а мечьце его, только на тую самую справу, шляхта, которыи ся на тьи роки зъедутъ, весполокъ съ паны депутаты, промежку рыцества обравши чловека веры годного, засадити мають. А по отправе справъ людскихъ на рокохъ, панове депутаты и писаръ мають на мечьцу въ Луцку два дни мешъкати, для выймована выписовъ съ книгъ судовыхъ. Пересуды, паметныи панове депутаты, водле статуту беручи, вси въ ровный дель, промежку себе, делити мають. Такъ же и писаръ кгородский и депутатский до книгъ записати и выписы выдавати, справедливе записное до книги и за выписы, по тому, яко въ статуте описано, а не большъ, брати мають, заховываючися въ томъ всемъ достаточне, кажъдый зъ нихъ, подъ цнотю и верою своею. А кгда въ чомъ сказане стороне укривъжоной отъ пановъ депутатовъ учинено будеть, рокъ заплате вшеякой, такъ великое, яко и малое сумы пенязей, панове депутаты две недели отъ учиненъя выроку своего, а не далей, складати и стороне, на комъ што скажутъ, листомъ своимъ ознаймити мають, ижбы водлугъ суду и сказаня ихъ досыть чинилъ тому, кому сказано. А гдѣ бы сторона тому сказаню депутатскому досыть чинить и платить, за две недели по выроку, не хотель и не вчинилъ, тогда панъ староста

оного повету, где объжалованый оселость свою маеть, веснолокъ зъ депутаты, мають всихъ обывателей оного повету, листомъ ихъ милости, пановъ радъ особнымъ, а рыцарство особнымъ, а не одними листы своими обослатъ, и зъехавшись зо всеми первой на местце назначоное, а потомъ до маетности того сказаного, первой тому, кому што сказано, достаточную заплату и отправу, водлугъ декрету депутатского, учинить, а остатокъ маетности его на речъ посполитую, до замку господарьского, взяти и привернуты, и старосте панове депутаты, списавши достаточне, подати. А где бы хъто квалтъ доновый, забойство, мордъ, квалтъ наненъский невестий учинилъ, такого и горла збавить маеть. За которымъ обосланьемъ старостиннымъ и депутатскимъ, вси обователи, панове рады и рыцарство, отъ старшихъ до наименьшихъ становъ, никого не вышнуючи, особами своими, кромя хоробы обложное, заразы на местъце, часъ и день, отъ старосты и депутатовъ назначоный, ничимъ ся не вымовляючи и никакихъ причинъ не вынайдуючи, зъехатися и отправу достаточную учинить повинни будутъ. А хто бы самъ особою своею, на тотъ часъ, въ томъ панъстве воеводстве Волинъскомъ, въ маетности своей не былъ, тогда врядникъ его съ почтомъ, ку службе земской военной повиннымъ, на тотъже часъ, день, на местъце назначоное, весполокъ зъ другими обывателями воеводства Волинского, становитися и до кождое такое потребы ехать повиненъ будетъ. А естлибы хто, за такимъ обосланьемъ старостиннымъ и депутатскимъ, самъ особою своею, кромя хоробы обложное, або въ небытности его самого въ томъ

воеводстве, вридникъ его на часъ, день и мѣстце назначенное не приехалъ, о хоробе своей знати не давъ, таковой каждый непослушный повиненъ будетъ заплатить вины стороне укривъжоной пятнадцать копъ грошей, а старосте и депутатомъ другую пятнадцать копъ грошей, и отъ тое стороны укривъжое, которой отправа чинена быти маеть, передъ тыхъже пановъ депутатовъ, на пернии роки по ономъ рушенью, позванъ и заразь на томъ реку, за позволю припаломъ, кгда сторона окажется, ижъ къ учиненью отправа, весполокъ зъ инышнии обывательми, на мѣстце и день назначеный не быль, такий заразь, не отходечи отъ суду, стороне вопирающей пятнадцать копъ грошей, а старосте оного замку и депутатомъ другую пятнадцать копъ грошей вины дати и заплатити мають; а где бы, упоромъ своимъ, тое вины заплатити и дати не хотель, тогда маеть седесть на замку, ажъ тую всю тридцать копъ грошей отдасть и заплатитъ. Также естлибы кто, за позваньемъ о тую вину, упоръне передъ паны депутаты на рокохъ не сталъ, противъ такому упорному и непослушному, староста и депутаты поступовати и заховатися мають, яко и противъ инышимъ упоръвкимъ, рущивъшимся зо всемъ поветомъ, стороне и себе отправу за тридцать копъ грошей учинити, а инышнюю всю маетьность его на речъ посполитую приверънуть, яко есть вишеи описано. А естлибы староста, фольгуючи стороне обвиненой, листу, весполокъ зъ депутаты, на рушене до всехъ обывателей оного повету, противъ непослушному, дати запечатати и послати въ повесть не хотель, або самъ чеобомъ своею, кромъ ебложное хоробы, не ехель, або

ставша, отравы skutecное на непослушномъ учипитъ не
 хотель: тогда староста будетъ повиненъ заплатить вини
 стороне укривъжоной пятьдесятъ конъ грошей, а депута-
 томъ другую пятьдесятъ конъ грошей, и противъ такому
 старосте. въ той мере, такийже поступокъ чиненъ быти
 маеть, яко и тотъ, противъ каждому обывателю, што есть
 вышей описано; а депутаты прельсе свой лиеть въ по-
 веты, до венкъ обывателей, послать и, съ ними зъеха-
 зшися на часъ певый и местце назначеное, до конца
 отраву skutecную, такъ въ старосты, яко съ каждого
 обывателя, стороне и речи посволитой, водлугъ сего по-
 становенья машого, чинити неють и повинъни будутъ, подъ
 тымъже обовязкомъ, виною и на каждого особу депу-
 тата, яко и на старосту. А хтобы ся хоробою вымовилъ,
 староста, депутатъ и который колъвекъ обыватель, ку
 учипению такое отравы, за ознойменемъ и обосланемъ
 листу, на местце назначеное не приехалъ и не былъ, та-
 ковыи кожаны, ктды отъ стороны жалобливое о то передъ
 депутатаы позванъ будетъ, ставши на року, маеть прися-
 гнутя, кы съсправедливе на тотъ часъ хоръ былъ, а
 прелесе, и хорыиъ будучи, староста подетаростего, а
 шляхтичъ шляхтича собе ровного, на свое местце, ку
 шельякой такой отраве, послати есть повиненъ. Естлибы
 который съ пановъ депутатовъ, на которые роки, на тые
 сдравы, за хоробою своею, або за послугою речи неспо-
 лядое, або за акинъ квалтовнымъ приналькомъ, прибыть
 не могъ: тогда тые панове шляхта, которые на рони
 зъедугься, згодне обравши промежку себе чловека до-
 брого, цютливного, зеры годного, местце того депутата,

которого бы не доставало, засадить мають. А глебы се шляхта згодить не могли, тогда панове депутаты сами. промежку пановъ, рыцества, которые ся на роки зъедутъ, такожь чловека доброго, цнотъливого. веры годного обратъ и местце товариша своего, депутата, которогобы не было, засадить и съ нимъ сполне вси справы отпра- вовать мають, подъ цнотую и верою своею. Которыи въси справы панове депутатове судить, радить, справо- вать мають моцъ, а отправу весполкъ старостю, альбо подстаростниъ и зъ рыцерьствоиъ чинити мають, ажъ до того часу, поколь короля, отъ насъ коронованого, въ панстве коруны Польское метъ будемъ. Записы вшеля- кие, отъ смертъи его королевское милости Жикгимонта Августа учиненыи, до книгъ кгородскихъ о што колвекъ учиненыи, и которыи бы до книгъ земскихъ перенести належали, а не перенесеныи, такимъ записомъ и инъшимъ всимъ, отъ смерти его королевское милости Жикгимонъта Августа, давность земская ни въ чомъ школити не маеть, и теперь, для набывана пенязей, продавана имень и инъ- шихъ потребъ поточныхъ, кгдажь суды кгородскии и зем- скии отъ немалого часу сужоны не бывають, и книги кгородскии никому заборонены быти не мають, але вшеля- кие продажи и заставы, фрымарки слушныи, на рокохъ депутатскихъ, завжды до книгъ кгородскихъ отъ старосты, або отъ его целого уряду, будучи подстаростену, суди и писару, приймованы, записованы быти мають, и выписы сторонамъ выдавать. А инъшии справы поточныи, и безъ роковъ депутатскихъ, урядъ кгородский звеклымъ обычаемъ приймовати маеть. Выкупне добръ хтобы самъ, а ни че-

резъ инъши начинъ руки зѣставишь, также и о долги всякне, отъ смерти его королевское милости, Жикгимонта Августа, у тогожь суду депутатского, воддугъ записовъ кождого, сужоно быти маеть. А тыи вшелякии справы, которыи врядъ кгородскій, на рокохъ депутатскихъ и безъ роковъ, до книгъ ку записованю приимовать будутъ, мають ся въ томъ верне, цютливе и во всемъ воддугъ статуту, безъ проволочи всякое, безъ посуловъ, браня подарковъ и вымысловъ, въ отправованю сторонъ и прилаваню возныхъ, справедливе, подъ цютами и верани ихъ, подстаростий, судя и писарь отпраоватися и заховати мають. Подстаростий и писарь присяглыи кгородскій уставичне на въряде своемъ повинномъ, для отпраованя всихъ справъ, быти маеть; а где бы подстаростий, писарь при въряде своемъ не былъ, а въ томъ ся омешкане справамъ людскимъ, для корысти врядика которого, деяло, або што противного праву послолитуму вчинилъ, а то на него переведено будеть передъ старосту, паномъ его, таковый врядикъ уряду своего зложонъ быти маеть черезъ старосту, пана его. Возный такжежь, въ справахъ вряду своего, заховатися маеть верне, цютливе, не вытягаючи шляхты на подарки и на заплаты болшой, въ статуте нигъ постановленыи, подъ каранемъ, яко за фалшерство. Глебы хто слугу або подданого чиего зъ лицомъ якимъ, або на злодействе, на которомъ местцу, поймалъ: тогда маеть такого шкодника своего вести до того пана, на чиемъ кгрунте поймалъ и тамъ же, до везеня того пана, чий кгрунтъ есть, осадивши, тому пану, чиймъ бы ся слугою або подданымъ менилъ, черезъ листъ того пана,

У кого у везеню есть, оноведить я рокъ верный ку вчаченю справедливости на злочинцу вложить, ознайнить масть, на который рокъ тотъ панъ, чий бы то се слуга або подданный былъ пойманъ, повиненъ ехать ку праву, до того пана, въ чьемъ везеню есть, и на чьемъ кгрунте пойманъ, а приехавши, прислухиватнее чиненю справедливости; а где бы приехати не хотель, тогда тотъ панъ, въ чьемъ имену злочинца пойманъ будетъ, взявши до себе людей добрыхъ, сторонныхъ, моцио будетъ оного злочинцу злодея судити и, за доводомъ слушаннымъ отъ стороны налюбное, сказанье учинити и казать карать, водлугъ заслуги виноватого, тамъже наймену своемъ, а тотъ, чий бы слуга або подданный екаранъ былъ, о то якъ пана, хто на своемъ имену справедливость учинилъ, такъ и стороны, которая кривды своее попирала, до жалкого права, николи называти не можеть, але вечно ото молчати маеть. О збеги, которые бы зъ именя чиего люди отчивные до него повтекали, въ томъ, передъ тымижъ теперешними паны депутаты, успъсправедливитися и заховатъ ся маемъ, водлугъ перъшого постановеня нашего, въ Луцку, року семдесять третего, дня двадцать пятого, месеца февралю учиненого. Каждый зъ насъ всякого стану приеждачте до места его королевское милости столечного Луцкого, маемъ се спокойно заховывать, до замку и по мѣсте зъ ружницами, зъ луки, зъ рогатницами не ходять, але такыя брони въ господахъ маеть, толко звычайю броню: зъ мечомъ, зъ кордомъ, зъ шаблею ходитъ волно, спокойно заховываючися. А хтобы до места его королевское милости столечного, до Луцка, приехавши, евоволемяство якое

починалъ, на доми квалтомъ находилъ, былъ, мордавалъ в ѣь такви бъронахъ заказанными до замку або по месте ходилъ, квалтъ який значный месту чинилъ, такого каждого свовольника, а естли будетъ шляхтичъ, заказать, аби заразъ, не зъездичаючи зъ места, усправедливилъ обвипеный. А глебы упорный былъ, а стать не хотель, тогда кгородский урядъ, стоде зъ местьскинь, мають такогго свовольника можно взяти до везенъя уряду кгородского и справедливостъ зъ него skutечную учинить маель, а простого стану чоловека свовольного врялъ местьский судить маель. А глебы тежъ мещане противъ шляхтича якое свовольство безъправне и обельживостъ учинили, або учинилъ, таковме мещане, отъ шляхтича правомъ попованни, безъ всякого милосердья горьломъ караны быти мають. На которые вси сказы вышей описаные упростили и образе есмо депутатами особы певныи съ повету Луцъкого: пана Григорья Гулевича, хоружого земли Волынокое, пана Гаврила Вония Печихвостьского, судью земского Луцъкого, пана Федора Кадяновича-Чаплича; съ повету Володимерьского: пана Василья Гулевича, войского Володимерьского, пана Жъдана Коленъского, пана Костенътина Малиньского; съ повету Кремьянецъкого: пана Яросея Гостьского, пана Ивана Хреницького, пана Антона Яловицького, а при тыхъ нанохъ депутатехъ писаремъ, пана Ивана Ела Букоемъского. Ихъ милостъ, панаове депутаты, за прозъбамъ нашими, тую врану на себе принявши, зърани, цънетами своими и присегою телесною ветьтвердьдвши, обовезалися, иль подълугъ Бога и статуту права нашего посполитого писаного, которого и до

сего часу уживаемъ. всихъ насъ судить, справовать и сказни чинить мають, во всемъ заховываючися подлугъ сего спису и постановеня нашего; а мы тежъ вси, обыватели земель, поветовъ воеводства Волинского: Луцкого, Володимерского, Кремьянецкого, жадного стану не выимуючи, панове рады, врьдъники, рыцерство обещемъ, прирекаемъ, подъ цютами и верами нашими, тое теперешнее постановенье наше мощне и непорушное во всемъ деръжать и полънить, розсудьку пановъ депутатовъ обраныхъ во всемъ послушни быть, и што они декретами своими скажутъ, то каждый насъ приймовать и полънить маеть, николи противъ судовъ, декретовъ и сказанью ихъ милости, ни въ чомъ се не спротивляючи, а, якъ до его королевское милости, также до ихъ милости пановъ радъ и до речи посполитое, ихъ милости, пановъ депутатовъ, о суды ихъ милости, обжаловывать и потегать не маемъ и не будемъ мочи, подъ тымижъ обовязками вышей описаными, але вечне молчати, што ихъ милость скажутъ выроками своими. А хтобы въ чомъ сему нашему постановеню противень быть хотель, противъ такового кожного обещемъ, вси сполне и каждый зъособна, повъстать и, рушившися, яко противку неприятелеви отчизны наше, маетности его зничить, горъла его збавить и за безецного меть будемъ. А для упевненья сего нашего спису, печати свои приложили есмо и руки подписали. Писанъ у Луцку, месеца июля двадцать сегого дня, року тисеча пятьсотъ семьдесятъ четвертого. А такъ князь воевода его милость Волинский, присутивши то ку ведомости своей, тотъ таковой списъ ихъ милости, сполне

и згодне учинений, до книгъ справъ гродскихъ Луцкихъ уписати касаѣ, - што есть, зъ росказанья его милости, записано.

Книга Гродская Луцкая 1574 г., листъ 240.

III.

Постановленіе дворянъ Волинскихъ объ избраніи депутатовъ для исправленія Статута и о мѣрахъ для отраженія Турецкаго войска. 1589 сентября 11.

Року 1590, месеца генъвара, пятого дня.

Принесенъ есть для вписаня до книгъ, на врьдъ гродский Володимерский, листъ отъ ихъ милости ясныхъ велможныхъ пановъ сенаторовъ, врьдниковъ земскихъ и дворныхъ, также пановъ рыцества, шляхты, обывателей воеводства Волинского, на сеймику Луцкою, на часъ въ констытуции зъ сейму прошлого Варшавского назначенъ, то есть въ першій понеделокъ по нароженью Панны Марии, въ року прошломъ осмьдесятъдевятомъ, учиненый, который до книгъ гродскихъ Володимерскихъ принятъ и записанъ есть, и такъ се въ себе маеть: Мы рады, дькгнитаре, княжата, врьдники и все рыцество, шляхта, обыватели земли Волинское, ознаймуемо то кожлому, кому того потреба ведати, ижъ мы всѣ, чинечы досытъ конъстытуции сойму прошлого Варшавского, зъехавшися тутъ до Луцкы на день, въ тойже конъстытуции

намъ назначеный, въ первый понедѣлокъ по народженью Панны Марьи, вси згодне, которые ны ся тутъ зъехали, напродъ, чинячы досыть тый констытуцый, депутатовъ на трибуналъ нашъ съ посродку себе мы обобрали. А ижь тежь, водле тый констытуцый, на светый Янъ пришедшый мели есмо обрати певные депутаты на коректуре правъ нашихъ, лечь, ижь тая констытуцый не рыхло по светомъ Яне до насъ на Волюнь принесена, для чогосмы часу ку зъеханю для тыхъ пановъ депутатовъ ведомости мети не могли, про то пановъ депутатовъ на тую коректуру обрати есмо не могли, ажъ на сесь часъ, на соймаку теперешней, при обираю пановъ депутатовъ на трибуналъ, обобрали есмо, до тое поправы правъ нашихъ, особливыхъ пановъ депутатовъ, съ посродку насъ, братю нашу, до того годныхъ, права уметныхъ: его милости пана Исаа Чаплича — Шьнановского, кашталяна Киевского, пана Яна Харлншьского, подкоморого Луцкого, пана Ждана Бородинского, войского Луцкого, пана Василя Гулевича, войского Володимирского, пана Гаврила Госского, пана Остаефа Малицского, подстаростего Луцкого, пана Федора Бруяку, которымъ злетили есмо на светый Михаль, римское свято, на место певное, до замку Луцкого, зъехать и тамъ, а где будетъ воля ихъ милости, до кгнаху якого исходити и силне, день подле дня, яко часу станеть, не розежчаючыся, статуть права нашего поправити, а поправивши, съ тою поправою тыежь ихъ милость панове депутаты въ Люблине, на день светого Мартиня, на пришлого, становити мають, и тамъ, посподу съ паны депутаты корунныци, тую коректуру нашу знести, о чомъбы была по-

требя, въ речахъ слушныхъ, зъ ихъ милостью исправити, а зась до насъ на сеймику Лужкий пришлый, который предъ сеймомъ пришлыи быти маеть, водать, а то, што исправити, пакъ, брати своей, оказати, а мы ее, презъ волю паша, на сеймъ валный, до его королевское милости для конспирации, отослати маемъ. Ижъ елибы тежъ, чаше Боже рачъ насъ оборонити, за трвогами и небезвечностью одъ неприятеля о которомъ заповне поведаютъ, до тое поправы прибитъ и прийти не могли, а часу того не етало, тогда съ тыхъ пчновъ депутатовъ два ихъ, а исповите: его милость панъ Остафей Еловичъ - Малинский а вашъ Гаврило Гостский, мають, на день светого Мартина пришлого, въ Люблине, передъ ихъ милость, наши депутаты коронными, направе правъ высажоними, у кгроде протестовать, ижъ перво на есетый Нилъ, презъ нерыхлое припесенье конституции и презъ невсedomость, а чашаъ за трвогами, прийти до насъ не могли, еднакъже скоро се успокоить отъ неприятеля, албо, елибы квалтовныхъ трвогъ не было, теды яко передъ светымъ Мартиномъ, такъ и во Мартине, на день певный, который они себе назначать, до Луцка и зъехать и досить тому чинити, на што суть отъ насъ депутатовани. А поправивши права наши, яко поправу такъ и протестацію, на сеймику близко пришломъ, передъ сеймомъ валнымъ, въпосередъ коза, до насъ мають припести. Также, на токъ тьезде пашомъ, дошло намъ ведать отъ его милости, паша гетмана, аю и одъ некотрыхъ ихъ милости, пановъ сенаторовъ коронныхъ, а особливо отъ его милости пана воеводы Киевского, пана воеводы Волынского, о великой

небезпечности отъ Турковъ, неприятеля крыжа светого, которые тутъ до паньствъ коронныхъ тягнутъ, чого ииъ, Пане Боже, не помогай. При томъ дають тежъ то намъ ихъ милость ведать о великой чуйности и обхышлыванью о обороне противъ тому неприятелю, ииъ се ихъ милость до купы збирають и противъ нему ся вси рушити мають, въ чомъ мы, почувавочи ся заровно зъ ихъ милостью, не съ повинности, але и овшемъ варуючи то себе, абы то намъ въ секвеле и въ обычай не шло, толко зъ милости отчизны, на тотъ часъ постановили есмо противъ того неприятеля въ готовности быти, обещаисмы оидць другому, то есть, поветъ Луцкий а Володимерский подъ Луцкомъ, а поветъ Кремянецкий подъ Кремянецъ, на одно местце зъехати. на часъ певный, отъ даты того листу за тыѣдень, и тамъже маемъ очекивати ведомости отъ пана гетмана до насъ, презъ его милость, папа воеводы нашего. А кгда намъ его милость панъ воевода, взявши ведомость, ознаимить, мы подъ реингентемъ его милости тамъ рушимъ, где намъ местце и часъ къ зъеханю до купы брати наше, обывателей коронныхъ, назначоць будетъ, становити маемъ, а посполу зъ ихъ милостью тому неприятелю, за Божю помощю, отпоръ чияпти будемо. Которое сее постановлене и списъ нашъ руками подписали и печатми нашими припечатовали есмо. Писаць па сеймику въ Луцку, въ року тисеча пять сотъ осмъдесятъ девятомъ, месеца сентебра, оиднадцатого дня. Который же то листъ слово отъ слова до книгъ есть записанъ.

Книга Гродская Владимірская 1590 т., листъ 3.

IV.

Обязательство дворянъ Волынскихъ защищать Люблинское Православное Братство отъ всякихъ обидъ. Подписи дворянъ Волынскихъ, заключившихъ это обязательство. 1601 мая 5.

Року тисеча шестьсотъ третего, месеца мая, двадцать второго дня.

Передъ нами депутаты суду головного трибуналу Любелского, на рокъ теперешний тисеча шесть сотъ третий, зо всихъ воеводствъ короны Полское обраными и высажоными, поставовившися очевисте у суду нынешнего славные мешчане Любелские православия Греческого, шесть ихъ зъ братьей, которые въ томъ року, зъ межи братства, згодне порякомъ своимъ, были за старшихъ обраными, яко фундаторы и подавцы церкви Преображенія Господня въ мeste Любелскомъ, неповите: Леонтей Афанасовичъ, Стефанъ Желеховский, Трохимъ Олешковичъ, Олекший Молмоцкий, Андрей Лукьяновичъ, Олекший Васковичъ, сами отъ себе и отъ всего братства показали и подали листъ, або списъ, подъ печатми и съ подписми рукъ ясневелможныхъ ихъ милости Константина, княжати Острозского, воеволы Киевского, маршалка земли Волынское, старосты Володимерского, княжати Григоря Сангушка Кошарского, кашталяна Браславского, княжати Яхима Ко-

рецкого, воеводича Волынского, такъ тежъ подъ печатни и съ подписмы и ипшихъ князятъ и паповъ, обывателей воеводства Волынского, на паперу, писмохъ Рускихъ писаный, на оборону тыхъ икрунтовъ и домовъ, которыхъ ихъ милость прикупивши, преречной церкви братской даровали, а меповите домъ называемый Буковский, которого отъ Адама Буика, стоячий на горѣ, близке тоеежъ церкви, на Чвартку, при гостинцу Антоновичъ в Рускомъ, и зъ кгрунтохъ, огородохъ, будованемъ, другий домъ отъ Флориана Сепретовского, стоячий на той же горѣ, объ межу тогожъ дому Буковского, зо всеми будованьемъ, садомъ, пляцомъ и огородомъ, такъ яко ся въ себе наетъ, сами ихъ милость власнымъ коштомъ своимъ купивши, часы вечными преречной церкви дали и даровали, о чойъ ширей и достаточней тотъ поменский листъ, печатни и подписмы рукъ людей зацныхъ, обывателей воеводства Волынского, напечатанный, въ себе обновляетъ, просеча, обы до ведомости судовое принять и въ книги вписанъ былъ, которого судъ нынешний головный трибунальский огледавши и для вписования до книгъ приймаючи, передъ собою читати казалъ, и такне слова его суть: Мы ниже мепованные обыватели воеводства Волынского, бачачи великое стиспене въ кгрунтахъ церкви святого Преображеня Господня, на предмѣстью Любелскомъ будучое, наследующи въ томъ продковъ своихъ а фундаторовъ церкви тое, для приноженя хвалы Божое а спаднейшого выхования слугъ церковныхъ, кгрунту, се прилежного, прикупивши, оной непорушно и вѣчно придалисмы, затымъ и оборону вшелякую такъ кгрунтохъ, до нее намешачахъ,

свещенныи и братству церковному, прикладомъ про-
ковъ нашихъ, обещанныи и обещуемъ, а такъ вси поспо-
шите кождо, пералъ який козвекъ урядъ бы кривди тое
церкве, суддате проковъ нашихъ и насъ самихъ при-
несена была, такъ священниковъ, кгрунтоу, подданыи и
братству, въ всемъ помочныи быти рачили, пилне про-
симо. Якожь, про отлежность отъ того мѣстца, вси брат-
ству тутошнему, сполечне и въ священниковъ, вшелякихъ
кривдъ и стисненя оное перестерогачи и о каждой кривде
себе давали знати зламисмы. Дѣялося въ Люблине, па
трибунале головномъ воеводства Волинского, року тисеча
шесть сотъ первого, месеца мая пятого дня, ведлугъ ста-
рого календара. У того листу, або спису, ихъ милости
кнзати и кнзовъ печатей чотырдесятъ и чотыр, а под-
писъ рукъ въ тые слова:

Костентинъ Острозский, власною рукою.

Григорей Сангушко-Кошерский.

Яхимъ Корецкий.

Юрей Друцкий-Горский, рукою власною.

Юрей Кирдей-Мылский, рукою власною.

Якубъ Жабоклицкий, судья земский Кремянецкий,
власною рукою.

Гаврило Гойский, депутатъ Волинский.

Федоръ Суринъ-Рудецкий, чапникъ короля его
милости, на оборону сполне зо всими руку подписую.

Александръ Загоровский, депутатъ воеводства
Волинского.

Демьянъ Павловичъ, судья вгродский Володимирский,
власною рукою.

Самуэль Горностаѣ, депутатъ воеводства Клевскаго,
рукою власною.

Василей Семашко, хоружий земли Волинское.

Иванъ Хреницкий, подсудовъ земский Луцкий.

Юрей Овлучимский.

Юрей Пузына, рукою власною.

Марекъ Жоравницкий, власною рукою.

Лавринъ Древинский.

Ярофей Гойский, рукою.

Иванъ Яковицкий, рукою власною.

Янъ Курцевичъ-Булыга, подстаростий Черкасский,
рукою.

Юрей Чарторийский, рукою власною.

Александръ Хреницкий, ловчий земли Волинское.

Фрыдрихъ Тишкевичъ зъ Логойска, рукою вла-
сною.

Захарияшъ Ставецъкий, рукою власною.

Богданъ Туминъский, подсудовъ земли Бреское,
рукою власною.

Миколай Ярмолинъский, рукою власною.

Григорей Колъмовъский, рукою своею.

Андрей Загоровъский.

Матфей Немиричъ, судичъ земский Клевъский.

Демъянъ Павловичъ; судья кгородский Володимерь-
ский, власною рукою.

Прокопъ Павловичъ, власною рукою.

Иванъ Мелешъко, рукою власною.

Федоръ Балабанъ, рукою своею.

Андрей Гулевичъ.

Михайло Янушевичъ-Гулевичъ, рука власная.

Миколай Еловицъкий, рука власная.

Адамъ Волобанъ, власною рукою.

Григорей Четвертътенъский, рукою власною.

Иванъ Микулинъский, писаръ земский Браславъ-ский, рукою.

Проконъ Хреницъкий, власною.

Павель Друцъкий-Любецъкий, рука власная.

Шимонъ Павловичъ, власною рукою.

Юрей Гулевичъ, рукою власною.

Марътинъ Бутовичъ, рукою власною.

Михайло Гулевичъ-Воютинъский, писаръ земский Луцкий.

Политанъ Чековъский-Данискевичъ.

Который то листъ, або списъ, ихъ милости гляжать и вановъ, на паперн писаний, за прозбою преречонныхъ особъ, тотъ листъ подавающихъ, увесь съ початьку ажъ до коньца, до книгъ справъ головныхъ трибунальскихъ воеводства Волинъского есть уписанъ.

Книги трибунала Люблинскаго воеводства Волинскаго 1603 года, справа 530, въ Главному Архиву Царства Польскаго.

V.

Брѣве папы Климента VIII, данное, по требованію западнорусскаго дворянства, объ отмѣнѣ папской буллы, предоставившей Кіево-Печерскую Давру во власть уніатскихъ митрополитовъ. 1603 іюдя 19.

CLEMENS P. P. VIII.

Carissime in Christo fili noster, salutem et apostolicam benedictionem. Pastoralis sollicitudo nostra, quae, ex hac apostolica specula, in qua immeriti praesidimus, in omnes Ecclesiae Catholicae partes protenditur, ad Poloniae regnum amplissimum, cui majestas tua feliciter praest, tanto libentius convertitur, quanto majori nos amoris et paternae caritatis affectu et majestatem tuam et regnum ipsum complectimur, in visceribus intimis Jesu Christi. Literas igitur majestatis tuae, superioribus diebus ad nos copiose scriptas, quibus tria capita continentur, quae ad publicam regni tui procerumque tuorum quietem non mediocriter pertinere asseris, benigne vidimus, et in magnis nostris occupationibus attente etiam consideravimus, et ad ea, quae petuntur, concedenda, quantum nobis cum domino licet, et sacrorum canonum debita observantia permittit, quam

tua quoque majestas iure optimo antiquissimam habet, propensam certe afferimus voluntatem. Quod ergo attinet ad primum illud caput, quod est de unione Abbatiae, seu Archimandriae Piecarensis, quae alias, ad tui ipsius supplicationem, nostra Apostolica autoritate, perpetuo unita atque attributa fuit universali, ut appellant, Metropolitanæ Kijoviensi, vidimus, quae majestas tua scribit: magna scilicet contentione in comitiis actum esse a nuncijs Ruthenis, permultis alijs suffragantibus, ut ea unio dissolvatur, propterea quod, ut narras, demonstratum sit, jus patronatus illius non ad reges, sed ad certas Rutenici ritus familias pertinere, a quibus ius illud nequaquam auferri posse asseris, sine gravi reipublicae perturbatione, ac propterea valde a nobis postulasti, ut tota res in pristinum restitueretur. — Nos igitur, ut tuae et Regni tui tranquillitati consulamus, iterum majestatis tuae supplicationibus inclinati, unioni Archimandriae reuocandae et dissolvendae assentimur, ita tamen, ut decens aliqua retributio et recompensatio eidem metropolitanæ Kijoviensi a majestate tua rependatur, ut certe propense facturum, plane confidimus. Dabimus autem venerabili fratri episcopo Regiensi, nostro apud te apostolico nuncio, facultatem omnem, quae ad rem exequendam necessaria est, eiusque rei causa literas apostolicas, in forma brevis, expediri mandavimus. Illud autem a majestate tua summopere petimus et summo studio requirimus, ut virum aliquem egregie catholicum ad eandem archimandriam nominari atque eligi omnino cures, atque in eo et pietati tuae et iusto desiderio nostro cumulate, ut speramus, satisfacias, ut hac etiam ratione et

jura, quae metropolita in abbates habet, censerentur. Ipsum autem fratrem nostrum Hypacium, archiepiscopum Metropolitanam Kijoviensem, optime, ut scis, de ecclesia Dei et sancta unione meritum, saepe majestati tuae commendavimus et nunc etiam diligenter commendamus, primum, ut in ea controversia, quam habet cum vladica, ut vocant, Leopoliensi, illi, ex iustitiae praescripto, tam efficaciter suffrageres, ut Metropolita ius suum obtineat; deinde, ut eum tandem senatoria dignitate ornēs atque avgeas, quae certe loco et personae debetur, et in ea Dei gloriae servitur, ut caeteri ad unitatem allitiantur. Et aequissimum est, ut, qui unum nobiscum in Christo, paribus cum caeteris fratribus nostris Episcopis honoribus et praerogativis perfruantur; quare Deo acceptam rem et nobis gratissimam feceris, si praestantem antistitem, tibi addictissimum, nobis adeo carum, in senatorum numerum adscripseris. Alterum majestatis tuae literarum caput illud erat de querimoniis nobilitatis, quod per appellationes personarum ecclesiasticarum ad hanc Romanam curiam pertrahantur, ac propterea nobiles vehementer contendisse, ut in Regno isto tribunal aliquod erigatur, in quo supremas causarum instantias adversus ecclesiasticos persequi et definire liceat. Nobis vero, ex nostra erga te et regnum caritate, cuncta consideratibus, multisque ac urgentissimis de causis, et istud et reliqua Christiani orbis regna et hujus sanctae sedis statum ipsum concernentibus et amplectentibus, nequaquam expedire visum est, ut eiusmodi novi tribunalia institutio fiat, sed ut, quantum cum Domino possumus, nobilitati gratificemur et quaerellas amputemus, mandabimus dilecto

filio, camerae nostrae apostolicae auditori generali, cuius ea ordinaria cognitio est, ut temperate in hac materia procedat cum debita circumspectione, et discrimen adhibeat, rationem denique habeat qualitatis causarum et personarum, quam rationem etiam haberi a signatura nostra supplicum libellorum in causis comittendis eodem modo praecipiemus. Tertium reliquum est caput, ut quoniam omnes regni tui episcopi senatores sunt et in regniis judiciis jus sententiae dicendae obtinent, id eis, in causis etiam capitalibus, ex nostro apostolico indulto, facere liceat, ita ut propterea in irregularitatem non incurrant, et quia, ut hoc concedamus, atque ut perpetuum sit, majestas tua a nobis vehementer petit, et quod ita publicae rationes postulent, confirmat, placuit petitioni tuae assentiri, atque hoc fratribus nostris, regni Poloniae episcopis, indulgere modo capitalibus sententiis ne subscribant, nisi prorsus ex officio id facere necessario adstringantur, quemadmodum literis nostris, in forma item brevis, ad perpetuam memoriam expediendis, planius explicabitur, sic autem existimamus amorem nostrum et perpetuam voluntatem erga majestatem tuam, jam pridem tibi perspectam, in his quoque literis non parum elucescere, quibus de rebus idem venerabilis frater et nuncius noster apostolicus uberius tecum agat. In Christo fili charissime! Zelum Dei et Catholicae religionis, et insignem pietatem, ac devotionem erga hanc amantissimam matrem tuam, sanctam Romanam ecclesiam, sic conserva, ut Deus ipse, quin nostra humilitate, honoretur, coronam tuam et te ipsum, et quaecunque ad te pertinent, sua caelesti gratia, tueatur, et te omni vera feli-

citae cumulet, quod ab ejus clemencia assidue precamur et majestati tuae apostolicam nostram benedictionem, summo animi affectu, benedicimus. — Datum Romae, apud Sanctos Apostolos, sub annulo Piscatoris, die XIX Julii M.D.C.III, pontificatus nostri anno duodecimo.

Акты метрики коронной № 148, 1603, 1604 и 1605 годовъ, листъ 161. Въ Главномъ Архивѣ Царства Польскаго.

VI.

Бреве Климента VIII къ папскому нунцію объ отмиѣнѣ буллы, предоставившей Кіево-Печерскій монастырь во власть уніатскихъ митрополитовъ. 1603 августа 9.

CLEMENS P. P. VIII.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem. Significavit nobis nuper charissimus in Christo filius noster Sigismundus, Poloniac et Sveciae Rex illustris, in proximis regni sui comitiis Ruthenos nuncios summa contentione flagitasse, ut archimandriae seu abbatiae Picciariensis unio, quae alias, apostolica nostra auctoritate, ipso Sigismundo rege petente, mensae Archiepiscopali Kijoviensi facta fuit, dissolveretur, ac veris patronis jus suum ad eandem archimendriam, seu abbatiam restitueretur, ab ipsisque Ruthenis nunciis demonstratum fuisse, juspatranatus ejusdem archimandriae, seu abbatiae non ad ipsum Sigismundum regem, sed ad certas illius ritus fami-

lias omnino pertinere, et ideo ipsum Sigismundum regem, pro sui Regni tranquillitate, maxime cupere, ut unio praefata omnino dissolvatur. Nos igitur, ejusdem Sigismundi regis petitionibus in praemissis annuere volentes, ac literarum nostrarum, super dictam unionem expeditarum, aliarumve desuper confectarum scripturarum tenores praesentibus pro expressis habentes, supplicationibus eiusdem Sigismundi regis, super hoc nobis humiliter porrectis, inclinati, fraternitati tuae per praesentes committimus et mandamus, ut unionem dictae archimendriae, seu abbatae Pieciariensis, praedictae mensae archiepiscopali Kijoviensi, autoritate apostolica factam, data tamen eidem mensae, seu ecclesiae Kijoviensi aliqua congrua compensatione, arbitrio tuo ab eodem Sigismundo rege assignanda, eadem autoritate apostolica, dissolvas ac omnia in pristinum et eum, in quo ante unionem praefatam erant, statum restituas, reponas et plenarie reintegres, super quibus tibi plenam et liberam facultatem concedimus et impartimur. Ipsum autem Sigismundum regem in Domino hortamur, ut pro sua pietate ac Catholicae religionis zelo curet, ut ad archimandriam, seu abbatiam praefatam non nisi vir Catholicus et pius per eos, ad quos pertinet, praesentetur et instituatur, non obstante ipsa unione aliisque praemissis ac apostolicis constitutionibus et ordinationibus caeterisque contrariis quibuscunque. Per praesentes autem non intendimus juspatronatus praedictum in aliquo approbare. — Datum Romae, apud sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die nona augusti, millesimo sexcentesimo tertio, pontificatus nostri anno duodecimo.

A tergo: Venerabili fratri Claudio, episcopo Regiensi, apud charissimum in Christo filium nostrum, Sigismundum, Poloniae et Sveciae regem illustrem, nostro et apostolicae sedis nuncio.

Акты матрики коронной № 148, 1603, 1604 и 1605 годов, листъ 161. Въ Главномъ Архивѣ Царства Польскаго.

VII.

Универсалъ Сигизмунда III къ обывателямъ Земли Волынской, собравшимся на депутатскомъ сеймѣ въ Кременцѣ. Статьи, предложенныя сенаторами и рыцарствомъ и утвержденныя королемъ, для устройства и успокоенія государства. 1606 сентября 4.

Року тисеча шесть сотъ шостого, месеца сентебра, шостогонадацать дня.

На рочкахъ судовыхъ кгородскихъ Луцкихъ, дня чотырнадцатого месеца сентебра; въ року звышъ написаномъ припалыхъ и судовне отправовать зачатыхъ, передъ нами Матсеємъ Стемпковскимъ, подстаростямъ, а Остаеємъ Еловицомъ Малинскимъ, судьою, вриадниками судовыми кгородскими Луцкими, постановивши се очевисто урожонный навъ Янъ Лагодовский оповедалъ и, для вписанья въ книги кгородские Луцкие, подавъ артыкулы отъ его королевской милости, пана нашего милостивого, на зъезде подъ Вислицею учиненые, на которыхъ то артыкуловъ поданъе, особнымъ универсаломъ своимъ, его королевская

милость помененого его милости, пана Лагодовского, на-
 значити рачилъ, просечи, абы такъ тотъ универсалъ его
 королевской милости, яко и артыкулы, до ведомости вря-
 довое приняты и въ книги кгородские Луцкїе уписаны
 были. Который то универсалъ, такъже артыкулы, мы зъ
 уважаньемъ, яко ся годить, принявши и читаныхъ вы-
 слухавши, въ книги вписать казали, и такъ се въ себе
 пишутъ: Жингмонтъ Третий, въ ласки Божое король Пол-
 ский, Великий князь Литовский, Руский, Пруский, Мазо-
 ведский, Жомонтский, Ифлянтский, Киевский, Волинский,
 Подляский и Шведский, Готский, Вандадский дедичный
 король. Урожомъ и шляхетнымъ дикгнитаромъ, урядни-
 комъ в стану рыцарского людемъ земли Волинское, на
 сеймику депутатский въ Кременцу зъгроможомъ, верне
 намъ миланъ, ласка наша королевская, урожомъ и шля-
 хетине, верне намъ милме! Маетъ отъ насъ въ поруче-
 ню урожомъ Янъ Лагодовский пиане некоторые речы
 до усвокоена тыхъ теверешнихъ розруховъ, насъ и речъ
 воспомету на тотъ часъ заходячихъ, належачне, верно-
 стимъ вашимъ, на томъ тамъ сеймику депутатскимъ, во-
 дугъ инъструкцимъ нашое, вделожити. Жадаетъ теде,
 абысте ему вѣрность ваша, зуполную вѣру во всемъ
 дивши, до того полнымъ и зычливымъ стараньемъ своимъ
 причили се, што бы было зъ усвокоеньемъ сполное от-
 чины и зъ счороною достоенства нашего; а при томъ
 зычно верностямъ вашимъ доброго отъ Пана Бога зъдо-
 ровья. Данъ у Вислиця, дня четвертого месеца сень-
 тбры, року Божого тисеча шесть сотъ шостого, панова-
 ни королевства вашого: Полского девятнадцатъ, а

шведского третегонадцать року. У того универсалу печать коронная болшое канцеляры, а подпись руки теми словы. Sigismundus Rex. А повичитанью того универсалу, менованые артыкулы, презъ помещеного пана Лагодовского поданые, таковыми суть словы написаные: Жикгимонтъ Третий, Божю милостью король Полский, Великий князь Литовский, Руский, Пруский, Мазовецкый, Жомойтский, Ифлянтский, Киевский, Волинский, Подляский и Шведский, Кготский, Ваньдалский дедичный король. Всѣмъ вобецъ и каждому зособна, кому то ведати належитъ, теперь и на потомные часы, ознаймуемо, изъ кгда стану шляхетного люде, зо всихъ праве панствъ короны тое и великого князства Литовского, постерегаючи волностей и правъ своихъ, презъ насъ поприсяжоныхъ, абы цале и венарушоне были, и еслибы которые коли съ колии вышли, абы въ свою клюбу вправлены, а другие зась, што дотоль въ уживанью не суть, абы до екзекуции неотволочное приведены были, въ затрвоженью и згромаженю великомъ, уймуючи се за волность посполитую, на которой цалости вся речъ поспочитая зависла, пидно а кгоронъцо у насъ инъстанъчне чинили, абымы жаданьямъ ихъ у себе мѣстьце дали. Мы бачечи, же волному народови, черезъ волну елекцию, фортуине пануемъ, которыхъ права и волности зъдавна имъ черезъ продки наши наданые, нетолко въ своей цалости зуполгне держати есть повинность наша; але тежъ, абымы и оные, подлугъ наболшое можности наше, помнажали, хуть, милость и вѣру обывателовъ тое короны, по всѣ тые часы панования нашего, зъодваженемъ нетолко маестности и до-

статковъ своихъ, але тежъ крови и здоровья своего, по велекротъ намъ осветчона, ей, сама влячность слушне то по насъ метъ хочеть. Протожъ, хотечы у той мере вѣрныхъ подданныхъ нашихъ анимусы успокоити и задержатъ въ вѣре статечной и милости ку намъ и панованю нашому, на дальше потомные часы, на тые всѣ артыкулы нижей описаные хутливе позволяемо:

Напервей, варунокъ волъное елекции такий чинимо:

Волное оберанге пана въ той речы посполитой ачъ колвекъ есть такъ добре правомъ посполитымъ укгрунтовано, же вже надъ то певнѣйшого и яснѣйшого ничего межъ иными волностями народу королевства того быть не може, и никгда, ани черезъ продки наши, ани черезъ насъ, увонпливость жадную приведено не было, и овшемъ, за счастливого панованя нашего, особно коньституцьею Варшавскою року Божого тисеча пять сотъ деветдесять третего, знову статечне и кгрунтовне обваровано есть: однакъ, ажъ ексь zelo тое волности, преднейший урослъ былъ якийсь метусъ въ той мере въ людехъ, про то мы, хотечы гокъ мету либераре подданныхъ нашихъ, и суспицие въ ныхъ вшеякине звести, а указати, въ якимъ попанованю права и свободы ихъ намъ суть, и завжды были и будутъ, реасумуючы права всѣ, о томъ черезъ продки наши, королей ихъ милость, Полские, а особливе Людви-ка, Владислава Якгела, Владислава Третего, Казимира Яна, Олбрыхта, Александра, Жикгмунта Перъшого, Жикгмунта Августа, Генърика, Стефана и черезъ насъ учиненые, и оныя утвержаючы и умоцняючы, знову то и теперъ объясняны и варуены, ажъ яко инше всѣ привилея, права,

волности и свободы короны Полское и великого князства Литовского, такъ тежъ и волности оберанья короля Полского вцаде и ненарушене зоставать и святобливе, на вечные часы, ховани бытъ мають, такъ ижъ жаденъ кроля Полский, черезъ влянье права, ани черезъ жадные иишие, людскимъ довстипомъ вымышленые, способы, кроля подавать и форитовать на королевство нема и жаднымъ претекстомъ затегати не будетъ моглъ, але идекротъ бы пана въ Полске не стало, маеть то завжды зоставать при волныхъ и згодныхъ голосехъ всѣхъ становъ коронныхъ народу шляхецького и што бы колвекъ албо мы сами, чога Боже ховай, албо хто колвекъ ииный, будь вьентрный, албо заграничный, за насъ и по насъ, мимо волную елекцию и згуду всѣхъ становъ, чинить хотель, теды то ма бытъ за смѣхъ и прожпость, а тотъ каждый, хтобы, за такимъ поступкомъ и претенциями, якимъ колвекъ способомъ вымышлеными, на королевство Полское наступовать албо наступовать и оные себе пр влщать хотѣлъ, такой маеть быти за неприятея отчизны мяной и почитаный, противко которому, яко неприятеливи коропьному, маеть быти поступлено и, мимо то, вилгабились на королевство Полское вечными часы зоставать ма. Противко тымъ зася, которые бы радою, помочью таковымъ были, албо зъ ними якие практыки и перозуменя около королевства Полского, на опресью волное елекции правъ и свободу хоронныхъ, мѣли, на панство клявъ вели, аперте ихъ форитовали, яко противко пердусемсь поступить се маеть, и право, такъ приржоное яко и писаное, поступки и вины, списки до повстаня противко нихъ, яко противко пердусемсь, мають

быть на нихъ сурове и неотволючне екстъендованые и выконаные. Которое право вечными часы маеть быти светобливе и цале заховано, и хтобы его коли у вонтили-вость приводить хотѣлъ, albo што противко нему чинить и поступовать, ма быть мяный за неприятеля отчизны и пердуелле, и тому всему, што се вышей вспомнело, поллечи маеть. Якожь и заразы, варуючы въ томъ станы, привилей особный, подь печатью коронною и великого князства Литовского, который конъституцыею тою варуемо, дали есмо, и тую конъституцию инъ волюменъ лекгумъ на близко пришлыъ сейме вписать роскажемо, и за вѣчное право то мѣтъ хочемо. Который привилей, писмомъ латиньскимъ писаный, такий есть: *Et si tales tantaeque sint libertatum praerogativae, quibus hujus incliti regni nobilitatem jam olim maiores nostri, ob praeclara eius merita ac praecipue militarium virtutum studium fidemque, constanter principibus et patriae servatam, cohonestare et insignire voluerunt, ut si caeteris nationibus hac in parte conferatur, longe multumque cunctis emineat; illa tamen, quae caeterarum libertatum origo et fundamentum habita est, propria et paeculiaris huius regni est praerogativa, quod nemo ad regimen regni, vel sanguinis vel successio- nis beneficio, vel alicujus pactionis aut iuris transfusionis pretextu, aut ullo alio quaesito colore se ingerere rexque dici possit, quem non antea universi regni ordines, collatis in unum suffragijs, concordibus votis ellegerint regem- que esse suum jusserint. Nos quoque, quemadmodum divi decessores nostri, serenissimi Poloniae reges, spontanea ordinum voluntate et studio in nos singulari, ad governa-*

cula huius regni, liberis universae nobilitatis suffragiis vocati, rexque appellati, et sacra corona insigniti sumus, ea lege et conditione, ut interposito iurejurando, nos leges et immunitates, ac praecipue regis libere eligendi potestatem, caeterasque omnes praerogativas, in omnibus earum punctis et clausulis, conservaturos sancte promitteremus, quod, et si in ipso felicitis coronationis nostrae actu sufficienter prestiterimus legeque lata id ipsum declaraverimus: tamen, cum intellexissemus, sinistras in animis quorundam subditorum nostrorum suspiciones subinde hac de re generari, quo omnem metum illis adimamus, ex senatus nostri consilio, praesentibus literis universos securos reddimus et promittimus, neque nos ipsos admissuros, ut viventibus nobis de substituendo rege tractatus ineatur, neque passuros, ut quispiam alter hoc ipsum attentare praesumat, quin imo talem et tales omnes hostes patriae et publicae libertatis subversores iudicamus paenisque iis, quibus criminis perduellionis rei tenentur subjacere decernimus, et nihilominus quicquid in derogationem libertatis eligendi regis a quoquam factum attentatumque fuerit, id irritum, nullius roboris fore pronuntiamus, nosque, vigore huius privilegii, verbo nostro regio, ad hoc ipsum diligenter et inviolabiter servandum obstringimus et obligamus harum litterarum tenore, quas manu nostra subscriptas, regni sigillis et magni ducatus Litvaniae communire iussimus. Ведаючи, якимъ способомъ и якими правы иодана намъ есть владза и звѣрхность въ панѣствахъ зацныхъ тое короны, и яко описано есть конѣституцями конѣклюдзья справъ всихъ речы посполитое, въ чомъ якосмы не-

когда, никогда ничего абсолюте, безъ позволеня пановъ
 радъ нашихъ, чинить не хотели, такъ и теперь и нашо-
 томъ чинить не хочемо, ани будемо. Ажебы ся въ томъ
 заданью рыцерства всего, подданныхъ нашихъ, догодило и
 незоставалъ жаденъ шкрупуль у никого де узурпанто
 абсолютумъ доминируеть противко правомъ того крулевъ-
 ства, отъ чого далеци естесны и мыслию и сердцежъ, конъ-
 ституцию о мешканью сенаторовъ кроля Генърика до
 skutьку вриводиши. Ажебы то въ одвлоку не шло, ани
 въ облогу, яко по тые часы, не зоставало, прото на
 кождымъ сейме, заразь по одвотованью на пропозицию,
 передъ суженьемъ криминаловъ, депутатани и оберани
 быть мають съ сенату особы, которые бы се и подняли
 и подизвши досыть учинили конечне, безъ вымовокъ по-
 винности своей, конъституциею описаныхъ, подъ утраче-
 ньемъ дикгнитарствъ, которые, несо факто вакаптьтесъ,
 нишому конферовать маюи, которымъ салариумъ заразь
 отличить росказуемо. Которыето панове сенаторове зъ
 урядниками коронными, на кождый день, по иши нашей,
 заседать будутъ повинни и о вшелякихъ справахъ нашихъ
 и речы восполитое припалаючихъ радить, которыхъ сена-
 торовъ рады канъцелярья наша писать маеть съ подпи-
 сомъ рукъ ихъ, а мы все, яко конъституция тая учить,
 зъ радою и зъ ведомостью ихъ чинить и отправати бу-
 дешъ повинни. Ижъ пактисъ конвенътисъ варовано
 есть, абысны чужозенцовъ, а звласча строжовъ нашихъ,
 на дворе своемъ не вели, поготову въ коморе: тожъ и
 теперь учинить хочемо, и всѣ чужоземъци зъ двору на-
 шого отправить будемо повинни, и овшемъ, въ коморе

своей, подкоморого, водлугъ давного звычайю, присяглого и покоевыхъ людей шляхецкихъ мѣть будемо, который подкоморый раду вшелякого около насъ и въ коморе нашой перестерегать маеть и повинень будетъ, не выкидаючи тыхъ чужоземьцовъ малое личбы, которые для справъ шведскихъ при насъ мешкати мусать, и тыхъ, которые, на славу нашу, на дворъ нашъ, на часъ приездчатъ будутъ. А тые мають быти подъ юриздицією и въ реестре маршалковъ нашихъ. Тые однакъ въ справы жадные речы посполитое вдавать се не мають. Естония ачь есть привилеемъ нашимъ реституована станомъ обойга народу, однакъ и теперь права всего, которое бы намъ, зъ якое колвекъ мѣры, и кролевъству Шведскому служило, ренунциуемъ, ани его съ потомками нашими заживать будемо, и овшемъ, кгда, да Панъ Богъ, посесми ее дойдемъ, о што се сполне зъ станы коронными старати хочемо, цале и зуполне до короны и великого князства Литовского належати будетъ, и што колвекъ въ той провиньци, будь презъ войну, будь тежъ якимъ колвекъ способомъ, рекуперуемы, тое мѣстце особомъ заслужонымъ обойга народу, водле конъституци и привилею реституци, роздавать будемъ повинни.

Што се тыче будованья замковъ, которые есмо будовать повинни, до чого, вѣлаючи повинньность свою, завжды были есмо готовы, оповедалисмо се съ тымъ и особы певные для означенья местцъ посылали есмо: теды пришлого, да Панъ Богъ, мѣта, заразъ, знюсшесе зъ гетманы нашими и зъ людьми украинными, будованье замку одного зачнемо, а другие замки, также намовившись и порозу-

невши на сейме близко пришло о мѣстахъ способныхъ, зѣ назначенъ часу слушнаго и подобнаго, доконтъ то выконать мамы, побудовать будемъ повинни. Клясемъ и армату морскую, съ хути наше и потребности речы посполитое, яко есмо будовати почали, и водле можности и достатку то чинить хочемо, и кгда, да Панъ Богъ, дедичнаго панства своею дойдемо, часть певную готовое, водле конвѣдци, инъ пактисъ конвѣвѣтихъ выражоней, въ уживанъе дамо, и зѣ будованя, такъ короне, яко и великому князству Литовскому, належати будетъ, на которой кгу-бернатора присягло короне и великому князству Литовскому ховать мамы, и оную въ портахъ тое речы посполитое ховать.

Релѣи Кгрецкое достоенъство и добръ духовныхъ инакшимъ правомъ не маемо роздавать, одно водле ихъ фундацыи и давнаго звычайу предковъ нашихъ и насъ давныхъ, то есть людей шляхецкимъ народу Руского и релѣи Кгрецкое, не чинечы никому безъправя въ суменью и праве его, ани волного отравованя набоженъства, водлугъ давныхъ обрядовъ ихъ, въ мѣстехъ, въ мястечкахъ, яко и въ селахъ, не забраняючы, ани перешкаючы. Также до урядовъ и ремесль мѣстскихъ, водлугъ давныхъ правъ мѣстъ оныхъ, дороги не загорожаючы. Бенефиция тежъ костеловъ ихъ двое разомъ конвѣферовать не маемо, але владыцтво владыкомъ, архимандрыцтва архимандрытомъ и такъ субсеквенътеръ о другихъ разумѣти се маеть, вынявши однакъ теперешные посесоры, а добръ костелныхъ, отъ костеловъ алинованыхъ, водлугъ конвѣституцыи, о томъ описаное року осмидесятъ осмого,

доходить мають, которую теперь реасумуемъ; процессы и поступки правные, банище, которые на особахъ духовныхъ, въ которомъ колвекъ суде, зашли и одержаны суть касуемо и одъ нихъ волными чинимо.

Для задержанья покою внутренего, которыхъ квинте и помнажася каждая речъ посполитая, конституцію року 93 о туиултахъ вовсемъ реасумуемы, однакъ ниѣорманця въ розрозненью урядовъ, которую есмо подъ часъ отезду нашего на трибуналь были вложили, засъ за бытностю нашею въ короне, воде давныхъ правъ, особе нашей приворочаючы, которая то конституция дотоль трвать ма, доколь на сейме близко пришломъ около того што кгрунтовного а згоднего постановено не будетъ.

Справы тежъ о десятины зъ добръ шляецъкихъ, которые не суть децидованы декретами, ани суть ихъ въ уживанью особы духовные, до композици завешаемо, которая, абы яко найпрудшей дойти могла, старатися о то будемо.

Зъ особами тежъ духовными въ справахъ персоналибусъ зъ свецкими толко абы апеляция и справы тутъ конецъ свой брали, у отца светого о то се старати маемо и повинъни будемо.

Аннаты, о которыхъ суть права давные, ижъ тутъ въ короне зоставать мають, теды на то ексекуция на томъ близко пришломъ сейме намовлена быти маеть скутечне, вложивши то впродъ, въ томъ часе, на отца светого. Урады коронные и дворские, такъ яко о томъ право писаное и звычайе суть, роздавать, не чинечы въ томъ жадное зволюки, маемо особомъ заслужонимъ и годнымъ, которые

абы повинности своей, воде описанныхъ правъ и звычайъ, досыть чинили, въ чомъ и мы жадное перешкоды чинить не маемо, и овшемъ инъшимъ особамъ приватнымъ, жебы ся въ уряды и повинности ихъ не влавали, допущати того не маемо и не будемо, кожного воде прероктативы его зоставуючы, которые уряды, дикгнитерства и вакансии вшеякне роздавать маемо людемъ заслужонимъ, воде правъ и привилеевъ давныхъ и конституций, о добре за- служовыхъ учиненыхъ, чинечи людемъ хуть до службъ нашихъ бенефициисъ, заховуючи въ томъ всемъ порядокъ, въ праве выражоний, а приволечи статуть до skutku, о староствахъ судовыхъ, тымъ диспонавать будемо водлугъ правъ и звычайъ давныхъ. Конътроверсию о роздаванью ваканцій въ земляхъ Прускихъ до пришлого сейму, для знесеня се о томъ зо всеми станы откладаемо, а привилей албо кауция, ео номине имъ даная, же праву посполтому не на шкодити, деклариуемо, и овшемъ, въ роздаванью ваканцій, воде правъ и звычайъ давныхъ заховати се мамы. Позвы задворные, которые бы были противко праву и конституции остатнее Варшавъское, касуемо и отъ нихъ позваныхъ волныхъ чинимо.

Економий тежъ надъ тые, которые суть въ праве описанные, причинять не будемо, а иншие добра, которые до столу нашего належать и до диспозиций нашихъ припадати будутъ, давать мамы, воде права, на сейме; судить мамы и будемо справы делиберации, еслибы которые жежи идлучини потребами притрафили ся, третего дня експедиовавши зъ реестру, которого писаръ, воде личбы подписаного рукою референдарскою, отменять не маеть,

але въ него справы, водле статуту Казимира короля, предка нашего, вписовати, также и справы о добрахъ, нуо юре рецентись, ведле дний описаныхъ, судити наемь.

На муницияхъ и замкахъ речы посполитой веле належитъ, то варуемо, ажъ такъ, яко есть конституциею короля Августа, воя нашего варовано, по смерти носесоровъ темерешнихъ, не будемо иначе такихъ державъ, въ которыхъ муницие суть, дзвати, оми съ тою конституциею, абы до будованья и поправы замковъ невою суму прикладеть были повинни; также и проховъ и спижей причинять, чого подьскарбие наши протерегати и поправить, противко тымъ, которые бы иначе чинили, подь обовязкомъ присеги учиненое, мають и будутъ повинни, которые кондичые канцелярия наша въ привиде державцовъ вписовати будеть, а по смерти каждого носесора, подьскарбие наши державы, до шафунку нашего приналячые, отъ потомьковъ змерлыхъ отбирати будутъ повинни, водле инъвештаровъ, антесесоровъ ихъ даныхъ, зъ арматою и зо всяки добры рухомыми, и того доизрити, елиже антесесорове ихъ. въ посесии будучы, конституциомъ на себе вложоннымъ досыть чинили, чого мы потомкомъ, яко речы власное речы посполитое, кондоновати не можемо, и овшемъ, безъ отволокъ вшелякихъ, запозваныхъ за дворомъ нашимъ, нонъ обстане лимитационе персонаруиъ, судити, зъ делецями державцовъ повинни будемо салвисъ модернисъ носесорибусъ.

Нерядомъ и недозоромъ въ уставахъ воеводихъ урядовъ, великая ся шкода дзеть, которую повинность, яко имъ належачую, при нихъ зоставуемо, и абы до skutку

приведена быти мого, конституцию, о томъ уличеную, объясняны, ижъ, кгда воевода або подвоеводий зъ урядомъ старостинь и урядниками земскими, яко есть основно, уставу речомъ учинить, ижъ ихъ жеде уставе подписаной и публикованой, безъ вшеякихъ вымовокъ и апелаций, уряды местокые езекуцию чинить будутъ повинни, подъ виною двадцати и осми гривень, о которую мещане наши форумъ въ урядехъ кгородскихъ на рочкахъ веть мають, и рокъ завитый, безъ вшеякихъ апелаций и мотый. А еслибы урядъ воеводий и старостий инъ ео кассу недбалымъ се показалъ, темъ позванный, за поширашемъ колокъ колвекъ, вше ста гривень поддегати маєть, о што форумъ и рокъ завитый на трибунале, интеръ завзасъ офицы, мѣть мають, не дерягуоны однакъ съ томъ урядомъ маршалковскимъ, при бытности нашей. А што се дотычетъ тое части земли Пруское, которую княжа Пруское держить, о чьмъ ижъ всимъ станомъ нашоа повелить: темъ тые вси затяги до сейму близко пришлого откладово, што и по сеймикахъ проповновать мамы и будемо повинни. Зъ стороны оправы малжоньки наше першое и привидею ее, та ижъ смертью ее устала, и добръ, затымъ, тое речы посполитое затрудняти не можетъ; што варуючы, абы вонтливостъ якая stondъ неуросла, такъ самую оправу, яко и привидей интромисне, еслибы яко были, подносимо.

Печати покоевое, ани сигниту до справъ речи посполитое, яко есть о томъ варунокъ предковъ нашихъ, не маемо уживати, а еслибы што инъ контрарнымъ подъ тымъ печатю вышло, то не ма мѣть жадное вагы. Пра-

• воиъ посиолитымъ варовано естъ, абы урядовъ, диггитарствъ не убывало; еадемъ рацоне фундаце прельнихъ костеловъ, такъ бискупствъ яко и опатствъ, которые, зъ великое части, отъ людей шляхетскихъ наданы суть, не мають быти однимъ разомъ въ уживанье одной особе даваны, але бискупства бискупомъ, опатства опатомъ, пробощства пробощомъ, етъ сикъ де алнись, опрочъ арцибискупа Львовского, бискуповъ Рускихъ и Хелмского, которые печать держати могутъ поединкомъ, недлучачи того, посподу даваны быти мають; кгдажь яко фундаце рознымъ респектомъ наданы суть, такъ и подаванья, водле фундацыи, быти мають. Также до костеловъ катедральныхъ плебем не мають быти подаваны, водле статуту, и кромъ персонъ означоныхъ, ани на прелятуры до колеумовъ костелныхъ, водле давного права, опаты коньдициомъ, въ праве описанымъ, досыть чинити мають и будутъ повинни.

Въ роздаванью кадуковъ, такъ яко естъ конституция о томъ учиненая, заховатъ се водле нее маемо, а войтовства, которые не суть инъкорпорованы до староствъ, не длучачи ихъ зъ староствы, абы службы военное не убывало, людемъ заслужонымъ обойга народу конферовать маемо.

До скарбу коронного, где короны схованы суть, безъ пановъ радъ, на то упривилеваныхъ, не маеть быти отверано, ани короны браны стаитоль, безъ нихъ и безъ позволеня ихъ, въ чомъ заховатъ се маемо, яко право о томъ учинено естъ.

Дисциплинамъ милитаремъ, которая, ижъ всѣхъ ани-

цить а веле розными коньституциями описана и выражена^о есть, до намовы вшехъ становъ и панствъ, до короны належащихъ, на сеймъ близко пришлый откладамы, на которую, яко згодне намовлена будетъ, позволямы, деклариючи въ томъ хуть нашу людемъ жолнѣрскимъ, ижъ, прикладомъ прордка нашего короля Стефана, на службы ихъ, которые презъ шесть лѣтъ намъ и речи посполитой отдавать будутъ, за листы сведоцъными отъ гетмановъ, баченъе ижъ будемо и кожного, воадугъ комъдиции его, опатримо.

Данный есть отъ насъ привилей около опатрениа съ певное ижъ безвеченства Украинъного отъ Татаръ, которому забегаячы подѣскарбий нашъ, воадле того привилею, во всемъ заховатъ се маеть, до которого рукъ жидове коронные и Литовские мають давати, при отдаваню кварты, на каждые святки, до раты поголовное по золоту одному, што вынести отъ нихъ провенъту маеть двадцать тысячей и чотыри тысячи золотыхъ полскихъ, а то подъ утраченъемъ всихъ маетностей.

Иньѣлянское провинъции ординация и судовъ поставленъе, такъже и спецификованъе обывателовъ власныхъ Инъѣлянтчиковъ, которые намъ и речи посполитой вѣры додержали, и которымъ, яко Полякомъ и Литве, волность еднакая служить маеть, до сейму близкого откладаемо, на которомъ конечне, безъ вшеякое зволоки, то намовлено и обваровано быти маеть; такъже и розлаванъе илцевъ мнейшихъ вѣчностю постановлено быти маеть.

Статутъ Жикгунта старого, о фалшивомъ кованю монеты учиненый, деклариемо, абы нетолко шляхтичъ, але

и пиебен коньяцини человекъ, деляторомъ быти шогъ, за которого делящею подъяскарбий коронный, которому догмаданье и дозоръ въ мындахъ належитъ, поправить того, адъ инъстанциямъ инъстикгаторысь, будетъ повиненъ, въ чемъ шкрутения и инъквизицие уперезати мають, передъ урядомъ кгородскимъ одного повету, въ которомъ обвиненный резиденцию свою явти будетъ. Отводъ албо доводъ, кому приидеть, зъ шестма свѣтъками наказанъ быти ма, а форумъ таковымъ справомъ на трибунале инътеръ кавзасъ фисци назначамы, цо ся и на претерита стегати се маеть, о што инъстикгаторъ чинити будетъ повиненъ, подъ виною баницыи, инътеръ кавзасъ фисци перемторне, ординария вья юрысь, адъ инъстанциямъ кукусьвись репетенъда. А о которыхъ южъ констатъ съ конъфессии пойманныхъ, теды противко и тымъ таковой же процессъ быти маеть.

Конъституцию о роздаванью вечности въ Подолсканъ воеводствѣ и въ части Руси на сейме близко пришлое до skutку приведено. и певные комисаре дм означени шестць, зъ заложенья вины, назначамы, которые реляцию на пришлый потомъ сеймъ принести мають, воллугъ которого означеня, такъ яко есть описана конъституция, вечности будемо роздавати людезь заслужоннымъ въ томъ краю. Привилей, презъ юнкгу Шкота отриманий, касуемо, ижъ жадное вакги метъ не будетъ, декларусма. Конъституцыею року тисеча пять сотъ деветдесять девятого описано есть достаточне повинность жупника Руского стороны выставенья соли на складе Бидвгостоканъ, воеводствомъ Познаньскому и Клясскому, также повин-

ности, на жупника Бидгостского позовную, жебы ее иному иному не продавалъ, одно обывателемъ тыхъ воеводствъ; однакъ ускаржаютъ се, же се той конъституции досыть не дее, такъ черезъ жупника Руского выставить тое соли бочокъ описанныхъ, яко и презъ жупника Бидгостского, въ продаванью ее. Про то, утвержаю ту констытуцию, варуемо, абы конечно жупникъ Руский ту соль бочокъ одинадцать тысячей, воде констытуциамъ, на каждый рокъ выставялъ, подъ виною вышей описаномо, о которую форумъ на трибунаде ивтеръ кавзасъ фисци, екоъ делеационе жупника Бидгостского, перемпторие ему назначаны. Жупникъ тежъ Бидгоский не маеть ей никому иному продавать, одно воеводствомъ тымъ, на потребу вышнюю шляхетскую, воде констытуции року тысяча пять сотъ осмьдесятъ девятого, у Варшаве о томъ учиненой, подъ виною двохъ сотъ гривентъ, о которую, позванный алы ивстанциямъ когужьколвекъ; будетъ повиненъ завите, на трибунаде, жеки справани скарбовыми, отповедати. Ижъ жупникъ Бидгоский ввалъ дви тисечи гривентъ вины отъ жупника Руского, отъ килка лѣтъ, которые пеняви мають быть обрѣцане на будоване замку Калишского: теды повиненъ будетъ отдать въ середу, на близко пришломъ сеймику обирая депутатовъ на трибуналъ пришьий, до рукъ маршалка тамошнего сеймику, на которомъ рыцертво тыхъ воеводствъ мають жеки собою обрати особы, котрымъ того замку будованя злечать зъ ведомостю и дозоромъ старосты енераля Велкопольского, а тое пенязей отдаче жупникъ повиненъ учинити за квитомъ достаточнымъ того, кому сумя тая отдача будетъ, и за асекурациею,

иждь ся на буловане замку обернуть, подь виною сиились сумме ирремисбилитеръ люенъда; о которую суму и вину, еслибы се дагь позвати до уряду кградского Познанского, теды на року першомъ ма быть нань баницыя сказана и публикована, и добра въ той суме урядовое взяти на речь посполитую, ажъ до заплаченя тое сумы. То тежъ варуемо, же папотоми жупника до жупы Бидгоское давати обывателя, въ оныхъ воеводствахъ осьлого, будемо.

Веле естъ констытуций отъ давныхъ часовъ и за светое памети продковъ нашихъ, и за счастливого панованя нашого, учинено, абы река Варта была навикгабились, и воеводства Велкополские на вырумоване тое реки поборъ зложили, одьнакъ до тыхъ часовъ тая навиктация до skutku не пришла, для инпедиментовъ певныхъ отъ князатъ Бранлеборскихъ: будемъ се повинни въ то вложити, абы тые инпедимента презъ нихъ были упратнены, а тая навикгация жебы до skutku пришла, для чего не мешкаючи послы свое до князатъ Брандебурскихъ выйправимо и вшелякого стараня приложити не занежаемо, абы се тому конецъ учинилъ.

На коректуру правъ и скрочене процесу менованы были особы певные на сейми, часъ и местце до зъеханя на сеймъ назначоны были; то однакъ не дошло, для поветрия морового. Про тожъ позволяемо, абы подь часъ сейшу близко пришлого, коли зложоный будетъ, зъехали се депутаты, а которые по констытуции померли, на местце ихъ, на сеймикахъ поветовыхъ, который сеймъ веде звычайо уперезаетъ, обывателе иншие назначить мають.

Тѣже и мы зъ сенату, инъ локушъ померлыхъ, и станъ духовный назначить мамы, которымъ местце укажемо, абы передъ конклюднею сейму и поступокъ правный и права скоринговале адъ конквизиционеръ омниумъ ординумъ подали, абсенция нонънулорумъ нонъ обстанте.

Которые то артыкулы, намъ згодне отъ пановъ радъ нашихъ и отъ рыцерства поланые, во всемъ, такъ яко суть, апробуемо и ратификуемо, и словомъ нашимъ и оны стрымать обещуемо, и для утверженя ихъ, абы вишь перпетуитатисъ мели, порозумевши се о томъ съ паны радами нашими, сеймъ яко напрудшей зложимо. А ижъ возбужени будучи върою и милостю, которую есмо и теперь и завжды, въ томъ зацномъ народе, противко себе дознавали, то все, шъто належати будетъ до розширена и помноженя правъ и волностей ихъ. съ хутю завжды учинимо, и яко теперь готовыми насъ бытъ зналезли, такъ и непотомъ завжды, попрежающими жаданями и прозбами ихъ, знайдуть и дознавати речю самую будутъ. А тые артыкулы теперь, съ подисомъ руки нашею и съ печатю нашею, выдать розказали есмо: одинъ акземпляръ до канцелярии нашею меншою, другой до рукъ ясневелебного ксендза Берната Мацеевского, кардинала и арцибискупа Кгвезненъского, а третий до рукъ урожного Адама Геронима Сенявского, подчашого коронного, Яворовского нашего старосты, маршалка на тотъчасъ кола рыцерского. Дѣялосе на зезде енералномъ подъ Вислицею, дня четвертого, месеца сентебра року тысяча шесть сотъ шостого, а панованя королевствъ нашихъ, Полского девятонадцать а Шведского третегонадцать року. У тыхъ арты-

куловъ печать коронная меншее канцелярей, а подпись тими словы: На власное его королевское милости росказане. Которыежь то артыкулы вси, съ початку ажъ до конца, до книгъ кгородскихъ Луцкихъ есть записано.

Книга Гродская Луцкая 1606 года, листъ 986 — 996.

VIII.

Инструкція Волынскаго дворянства посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1607 году. Постановленіе воеводствъ Кіевскаго и Волынскаго объ уничтоженіи уніи и возстановленіи православной религіи въ прежнемъ ея видѣ, о лишеніи уніатскихъ митрополита и епископовъ духовной власти и о дозволеніи дворянству избрать новыхъ, православныхъ іерарховъ. Просьбы дворянъ Волынскихъ о возвращеніи православнымъ монастырямъ церковныхъ имѣній, розданныхъ уніатскими епископами частнымъ лицамъ и объ учрежденіи семинарій для образованія православнаго духовенства. Мѣры для улучшенія финансовъ и устройства судебной части. Просьбы о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1607 марта 27.

Року тисеча шесть сотного сегого, месеца марца, двадцать осмого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Николаемъ Семашкомъ на Хункове, каштеляномъ Браславскимъ, старостою и ключни-

кошъ Луцкимъ, постановивъшисе очевисто урожайный папъ Александръ Хриницкий, ловчий Волинский, маршалокъ на тотъ часъ сеймиковый, именовъ всехъ обывателей воеводства Волинского, для вписаня до книгъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ артыкулы, albo инструкцию зъ сеймику Луцкого, дня двадцать сегого, месеца марта, року теперешнего вышъ помененого, водле зложеня одъ его королевское милости приналого и одправованого, ихъ милостюмъ, паномъ посломъ, съ посередку себе на сеймъ валный Варшавский посланнымъ, даные съ подписмы рукъ некоторыхъ ихъ милости вижей помененыхъ, просечи, абы до ведомости вряговое приняты и въ книги кгородские Луцкие вписаны. А такъ я тые артыкулы, для вписаня до книгъ, принявши, оные передъ собою читать казалъ, и такъ се въ себе слово до слова мають:

Artykuły z seymiku Łuckiego, dwudziestego siódmego marca, w roku tysiąc sześćset siódmem odprawowanego, dane Ich Mć P. P. Posłom woiewodztwa Wołyńskiego, na seym walny Warszawski.

Po zaleceniu uniżonych służb y wiernego poddaństwa za obmyślanie uspokojenia w Rzeczy Pospolitey, wprawieniem w reze praw y wolności naszych, iako nam Król Jego Mość y powinien y obiecować raczy, Jego Królewskiej Mości, Panu naszemu Miłościwemu, podziękowawszy; spólnie z Ich Mościami, Pany Senatorami y Posły koronemi, P. P. Posłowie naszymy o tym radzić będą, iakoby Rzecz Pospolita, miła matka nasza, iusz od tych mieszanin wolna była, a Jego Królewska Mość to, co powinien, rzeczą samą, nieodłoczając (*sic*) daley, uczynił, i iusz, da Pan

Bóg, na tem Seymie, te mieszaniny domowe, dosyćuczynieniem, uspokoiwszy, całość Rzeczy Pospolitey w reze wprawiwszy, o uspokoieniu postronnych niebezpieczeństw obmyślił, o czem i o punctach, w propositiey Króla Jego Mości wyrażonych. zgadzając się z inszemi wojewodztwy, radzić P. P. Posłowie mają, którycheśmy obrawszy, Ich Mościom to poruczyli, a mianowicie: Ich Mość Xiążęciu Januszowi ze Zbaraża Poryckiemu, staroście Iberpolskiemu, Panu Janowi Charlinskiemu, Podkomorzemu Łuckiemu, Panu Adamowi Prusinowskiemu, Podkomorzemu Włodzimierskiemu, Kniaziu Andrzeiowi Kozice, Panu Janowi Łahodowskiemu, a Panu Michałowi Chrinickiemu, chcąc to mieć po Ich Mościach, aby od tych Artykułów w insze sprawy się seymowe nie wdając, za zgodą Ich Mościów drugich, poczynali. Naprzód, od Artykułów, od nas na zieżdzie Sendomirskim zgodnie namówionych y tu w Łucku do Act podanych, które takie są: Wypis z xiąg grodzkich zamku Łuckiego, roku pańskiego tysiącznego sześćsetnego szóstego, miesiąca octobra, czwartego dnia. Na urządzie grodzkim, w zamku Jego Królewskiej Mości Łuckim, przede mną Macieiem Stępkowskim, Podstarościm Łuckim, postanowiwszy się oczewisto szlachetny Pan Bohdan Kulik podał Artykuły wojewodztw Kiiowskiego y Wołyńskiego, pod Sendomierzem uchwalone, niżej mianowane, prosząc, aby w xięgi grodzkie Łuckie wpisane byli, które ia, dla wpisania do xiąg przymuiąc, przed sobą czytać rozkazałem, y tak się w sobie ma: Artykuły wojewodztw Kiiowskiego y Wołyńskiego. Reigią Grecką, isz zdawna prawa swoje ma, od wielu Królów Polskich y Wielkich Xią-

żat Litewskich poprzysiężona y wcale nienaruszona, asz do
 szczęśliwego panowania naszego, była, teraz, isz przez Mi-
 tropolita y Władyków, którzy posłuszeństwo Oycu Papie-
 żowi Rzymskiemu oddali, odmianę odniosła y odnosi, ad
 suum statum przywracamy y, według praw ich, wcale zo-
 stawuujemy; Mitropolita i Władyków, którzy do tego przy-
 czynne dali, z ich mieysc degraduiemy y przywilegia, na te
 beneficia im dane, cassuujemy. Banitie y wszystkie processy
 dla excommunicatiey, na którychby ludziach w zaciągu
 tey rzeczy, y listy, ieśliby iakie przeciwko prawu z can-
 cellariy naszej wydane byli y zaszły, wiecznie znosiemy,
 a napotem vacantie cerkiewne y majątności do tych cer-
 kwi należące, które są nadane, mają być rozdawa-
 ne ludziom narodu szlacheckiego teyże wiary Greckiey y
 posłuszeństwa Patriarszynego, obywatelom tamecznem, przez
 wolną ich ellectią. Dokładając tego, że ewangieliami y w
 nich napisami nie mogą tych dóbr iako y granic zyski-
 wać, które u żadnego prawa nie mają być przymowane,
 a ieśliby się trafiło, żeby duchowni o granice czynili, tedy
 do probatiey possesor szlacheccie iest bliższy. Zachodzą też
 świeże turbacie stan szlachecki strony dziesięcin, przeto,
 że do uniey nie byli tego in possessione et usufructu, do
 dochodzenia ich drogę zawieramy, wiecznie od tych dzie-
 sięcin wolnemi czyniemy y postempki prawne, ieśliże o to
 zaszły, cassuujemy. Sprawy z duchownymi tak Rzym-
 skiey, iako y Greckiey religiey, barzo siła ludziey stanu
 szlacheckiego trudnią, s tey miary, że iedni w Rzymie, a
 drudzy przed Patriarchą forum y appellacie swoje mieć
 chcą. A isz equali iure gaudent, postanawiamy, że nie w

inszem, iedno w sądzie ziemskim abo grodzkim, a przez appellatie w Trybunale telko kończyć się mają, nie odbywając się więcej do prawa duchownego. A isz majątność manastyra Żydyczyńskiego, folwark Torokinie s przesiolkami y przynależnościami, w powiecie Pińskim leżącą, mimo danine Oycu Hedionowi Bałabanowi, Żydyczyńskiemu Archimandrytowi, służącą, Piotrowi Arkudeiowi Grekowi oddaliśmy, znowu do tegosz Archimandrytstwa Żydyczyńskiego przywracamy, przywiley y proces, przez tegosz Arcudeia na tę majątność mianowaną otrzymany, cassuujemy, umarzamy wiecznie, którey powinien będzie ustąpić przerzeczony Arkudey przerzeczonemu Archimantrytowi Żydyczyńskiemu, od daty tey constitutiey za dwie niedziele, a w nieustąpieniu naznaczamy forum w Trybunale Wielkiego Xięstwa Litewskiego między sprawami urzędowemi peremptorie, nie intrincując w to sędziów duchownych. Obrona i bespieczeństwo Ukrainne, isz po większey części na bytności ustawicznej Woiewody i Starostów Ukrainnych zawisła, tedy, wedle starodawnego zwyczaiu, powinien zawždy będzie Woiewoda na Woiewodztwie swem mieszkać y z niego nie zieżdżać, pod utraceniem Woiewodztwa; a ieśli by go iaka gwałtowna potrzeba zaszła, żeby na czas odiachać musiał, tedy naprzód nam Królowi ma o tem oznaymić, a my, za oznaymieniem iego, naznaczamy y zeszlemy surrogatora, to iest rządcę, któryby o wszystkim, tak iako sam Woiewoda, zawiadywał, a to dla zatrzymania rządu wszelakiego bespieczeństwa. Także y Starosta Ukrainny nie ma zieżdżać z Starostwa swego, pod utraceniem onegosz, asz za wolą y wiadomością naszą, na którego miesce także

będziem powinni, za oznaymieniem, surrogatora posłać, którzyto surrogatorowie mają bydź z narodu szlacheckiego, y starożytnego, y dobrze osiadłego w tamtem Woiewodztwie, którzyby żadnemu Panu obligati nie byli. A isz tyż po te czasy, kilka starostw Ukrainnych ieden starosta mógł dzierżeć, zaczem wielkie spustoszenie y poobalania się, za nienaprawowaniem zamków, dzieją, tedy stare prawo do exequutiei przywodząc, postanawiamy, aby żaden Starosta napotem dwoyga starostw dzierżeć nie mógł, sub pena infamie, saluis modernis possessoribus. Starostwa też Ukrainnego żaden nie będzie mógł dzierżeć, iedno ohywatel tamtego Woiewodztwa. Starostowie sądowi y Ukrainne rot kwarcianych y nieiakich mieć nie mogą, wedle constitutiei pierwszych. A iż o rozgraniczeniu Woiewodztwa Wołyńskiego z Ruskim, Podolskim, Bełskim dawne prawa są przez commisarze miało się kończyć, tedy, mocą terazniejszego rokосу, rozgraniczenie przerzeczone ma się kończyć wedle constitutiei, o rozgraniczeniu Woiewodztwa Braclawskiego od Podolskiego uczynionej, temże porządkiem y przez też commisarze Pozwy zadworne wedle constitutiei s kancellaryiei wydawane bydź nie mają. Pisarzy dwu Ruscy, przy dworze naszym, osiadle, przysięgle, bydź mają, którzy sprawy tych Woiewodztw: Kiiowskiego, Wołyńskiego y Braclawskiego, y miesckie w tych Woiewodztwach odprawować, nie odstrzelając się od Statutu y zwyczajów tych ziem, mają wszystkie sprawy, s podpisem swem, s kancellaryiei wydawać będą. A jeśli co przeciwko prawu wydadzą, tedy o to z osiadłości swey odpowiadać mają na Trybunale, inter causas offitiei, którym Pisarzom

My, dla obecnego mieszkania przy dworze naszym, iurgielt dawać mamy, jako Pisarzom Wielkiego Xięstwa Litewskiego. U tych Artykułów podpis ręki Jego Mości Pana Chorążego Wołyńskiego: Wasiley Siemaszko na Dobratynie, Chorąży ziemie Wołyńskiej, na ten czas Marszałek Woiewodztwa Wołyńskiego, ręką swą. Którzesz to wysz mianowane Artykuły, za podaniem wysz rzeczoney osoby a za przyięciem moim, słowo w słowo, s początku aż do końca, do xiąg grodzkich Łuckich są wpisane, i ten wypis pod pieczęcią grodzką Łucką jest wydan. Pisan w Łucku. U tego wypisu pieczęć grodzka a podpis ręki pisarskiej temi słowy: Woyciech Staniszewski, Pisarz Grodzky Łucky. A potem do artykułów naszych, na tem seymiku zgodnie namówionych, postąpić maia, naprzód, declaruiąc artykuł rokoszowy o degradathey Mitropolita y Władyków Łuckiego y Włodzimirskiego, pozwoliliśmy Ich Mościom Panom Posłom, zniosszy się z inszemi Woiewodztwy, dla zatrzymania miłości spółney, na tem przestać, żeby ci Władykowie teraznieysze, Włodzimiersky y Łucky, przy tytułach y honorzech swych, bez degradathey, zostali, takim iednak sposobem, aby ci Władykowie żadney mocy y zwierzchności nad popami w diocessiey swey, w dobrach królewskich, do Władcyctwa należących, nie mieli, ale ex nunc Jego Królewska Mość ma nam pozwolić ellectiey wolney, gdzie zgodnie obrać mamy Władyków dwóch, ludziey dobrych, słachciów osiadłych, religiey dawney Greckiey posłuszeństwa Patriarchy Konstantynopolskiego, y którychkolwiek, zgodnie, Królewskiey Jego Mości, obrawszy, podamy, powinien będzie iednego z nich Królewska Jego Mość confirmować, a ten Władyka od nas

obrane ma zawiadywać o deocessiey swey, a to iest o cerkwiach, do Władcyctwa należących, y od tych, ktoby pod ich posłuszeństwem chciał bydź, iako zdawna należy do tych Władcyctw, oddawszy posłuszeństwo Patriarsze Constantinopolskiemu. A tym Władcykom, którzy są posłuszeństwa Rzymskiego, dla wychowania ich trzecią część dóbr tych Władcyctw pozwalamy, gdzie mieszkania y nabożeństwa swego zażywać mają do żywota, a po śmierci ich, mają się te dobra wracać do Władcyctwa Łuckiego y Włodzimierskiego, pod dispositią tych Władcyków posłuszeństwa Patriarszynego, od nas obranych a od Króla Jegomości podanych. A Król Jegomość napotem nigdy nam Władcyków nie ma dawać, iedno według starych praw, porządków posłuszeństwa Konstantinopolskiego, albo Carygrodzkiego Patriarchy, na co constitutią y assecuratią Król Jegomość ma dać. Jednak, ieśliby który pop nie chciał ustąpić swego terazniejszego posłuszeństwa w tych deoceziach, wolno temu będzie do żywota swego w tem trwać, a po śmierci ta cerkiew do dawnego posłuszeństwa wracać się ma. Jednak się to rozumieć ma o diocessiach tych Władcyctw przerzeczonych w dobrach królewskich, a nie w dobrach ślacheckich, w których wolną każdemu dispositią zostawiamy. Którzy Władcykowie posłuszeństwa Rzymskiego mają zaraz ustąpić cerkwie stoleczney Łuckiey y Włodzimierskiej, przywileia, skarby y ochędostwa cerkiewne, tem obranem y od Króla Jegomości podanem oddać. Popi aby nie byli kryloszany albo capitulą, czego y przed tem nie bywało, ale po staremu popami albo czerncami telko. A kiedy się trafiło Władcyke pozwać y w pozew nie mają bydź

wkładano, ale sam tylko Mitropolit, Władyka. Archimandryt albo Ihumien; oni też sami, bez capituly, o krzywdy czynić y pozywać mają. Tychże duchownych kiedy pozowią, tedy ratione personae suae do prawa duchownego forum excipować nie ma, a względem dóbr duchownych ma być dawność ziemską dziesięć lat, także między Ich Mościami Pany duchownymi Polskimi szlachtą, żeby iednaka dawność była dziesięć lat. Ewangieliami cerkiewnymi possessyey ani tytułów na dobra czyie nie ma być, przez pomienne duchowne, dowodzone, choćby o to prawny postemppek był zacząty, ale zwyczajem prawa pospolitego, w czem bliszy szlachcie ma być przy possessyey do dowodu. A iż Władykowie przerzeczeni terazniejszy Włodzimiersky y Łucky, dobra Rzeczypospolitey cerkiewne różnom osobom dożywociem y arędami na lat kilkadziesiąt pozapisowali, tedy te dożywocia y arędy, iako ku szkodzie y spustoszeniu dóbr cerkiewnych uczynione, mają być zaraz od tych dożywocia y arend wolne, okrom siola Buremca y Kwasowa w dobrach Archimandryctwa Żydyczyńskiego, które Wielmożne ma Panu Stanisławowi Żółkiewskiemu, kasztellanowi Lwowskiemu, Hetmanowi Polnemu, arendą należą, siola Ternek y Siedmierek w dobrach Władycctwa Łuckiego, które Jegomości Panu Szymonowi Charlińskiemu, Rotmistrzowi Króla Jegomości, arędą służą, siola Teremnego w temże Władycctwie Łuckim, które urodzony Jegomość Pan Woyciech Staniszewsky, Pisarz Grodzky Łucky, arędą trzyma, w dobrach Władycctwa Włodzimierskiego siola Janiewicz y Szczeniutyna, które Jegomość Pan Czernikowsky, Podstoliej Lubelsky, trzyma, które w zupełney nienaruszenie, do wyścia

arend y dożywoćia, zostawuieiny. Lecz frimarki dóbr cerkiewnych za ziemskie, za consensem Królów Iohnościów uczynione, nienuaruszenie wiecznie zostać maia. K temu po te czasy, złym zwyczaiem y porządkiem weszło, że ludzi nauczonych tej religiey, przy cerkwiach ileatedralnych, nie masz, a Rzeczpospolita naywięocy te dobra na to, żeby się chwala Boża przez godne ludzie odprawowała, fundowała, maia Władykowie Łucki y Włodzimirsky, potem następuiący, seminaria fundować, w którychby się namniey dwadzieścia dziatek slacheckich uczyło, żywność y odzienia mieli, s którychby zaś potym godni słudzy cerkiewni byli, co ma bydź w kaźdem przywileiu, na Władycetwo danem, warowano. O obrone, isz to iest in pactis conventis, prosić Króla Jegomości, aby dosyc temu czynił, w czem znosić się z inszemi Woiewodztwy. O upominki Tatarskie aby się z Królem Jegomością znieśli, ieśli się temu dosyc dzieie. Cudzoziemcowie, którzy są na pokoiu Króla Jegomości, aby byli odprawieni, a na miesce ich, żeby slacheccy, obywatele tej Rzeczypospolitey, byli przyięte, oproc tych cudzoziemców, którzy są constitutią warowani, nie zagradzaiąc drogi tem, którzy na dworze Króla Jegomości przyieżdżaią, dworzańską służąc, iurgieltem się contentuią, albo co żołnierzmi są. Starostwa y dzierzawy, mimo daniny y ufały saymowe, isz na oeconomia są obrócone, aby byli podług prawa ad pristinum statum restituowane, a inter bene meritos rozdane byli. O quarte, isz się obraca gdzie indziey nad opisanie prawne, zgadzać z inszemi Woiewodztwy, do korony y skarbu koronnego aby Król Jegomość nie biał otwirać, mimo posłanie kluczów od P. P.

senatorów, którzy do tego są uprzywilejowani. Aby iustitia distributiva była równo pokazowana etiam ludziom różney religiey bene meritis. Disciplinam militarem namówić, zgadzając się z Ichmościami drugimi. Aby lidźba była uczyniona z reszty pięciukroć sta tysięcy złotych, z którey sumy y dobra Rzeczypospolitey mieli bydź wykupione, podług constitucyiey 98. Senatorowie aby przy Królu Jegomości, wedle artykułów Króla Henryka, mieszkali. Jednak P. P. Posłowie mają tego doyrzec y opatrzyć, aby Król Jegomość dawał opatrzenia senatorom, którzy go nie mają, żeby szkody s tego mieszkania nie odnosili, iuxta proportionem personarum. Z strony Wołoskiej ziemie dowiedzieć, wiele, wedle postanowienia niebozczyka Jegomości Pana Hetmana, pożytku Rzeczypospolitey przychodzi, który żeby ad privatos usus nie był obracany, tylko do quarty. Prowenta stołu Króla Jegomości żeby do podskarbach koronnych, wedle praw, oddawane byli. Dobra, oprawie pierwszej małżonki Króla Jegomości podległe, żeby munda et libera byli do Rzeczypospolitey przywrócone, y żeby ie Król Jegomość oczyścił od oprawy y dzierżawców terazniejszych; a co się dotycze oprawy terazniejszey Królowey Jeyności, o to znosić się z inszemi Woiewodztwy. O sumach Neapolitańskich dowiedzieć się, ieśliby co Rzeczypospolitey należało, wedle prawa, nie opuszczać y prawem obwarować, secundum pacta conventa. O sądzeniu spraw duchownych w Trybunale zgodzić się z inszemi Woiewodztwy. Xięża, libris beneficiorum, ani quitami ręcznymi, które żadney władzey nie mają, aby possessyey dóbr nie dowodzili y we wszystkich sprawach, etiam personam tan-

gentibus, żeby się tu w Polsce sprawowali, nie appellując do Rzymu. Duchowni żeby w sprawach świeckich, do postronnych państw, w legatiach nie byli posyłani; porządek sądenia na seymie aby był naprawiony. O sprawie z Brandeburczykami strony Xięstwa Pruskiego znosić się z inszemi wojewodztwy y onę iako nasłuszniey skończyć. Myta stare Wołyńskie aby, wedle przywileiu unii, byli ex nunc zniesione, a podymne ex nunc żeby na poprawę zamków było obrócone, każdego zamku w swem powiecie. Żeby na rokach ziemskich y grodzkich, w naszych wojewodztwach, do trzeciego dnia, wedle prawa, do rejestru się wpisowano, y na trzecim dniu żeby sąd rejestr podpisał, y w rejestr więcey nie przymował. Deputaci Wołyńscy żeby w sprawach koronnych dwa głosy mieli w trybunale. Koce żeby sędziom ziemskim, podkomorskim y grodzkim w wojewodztwach Wołyńskim, Kiiowskim y Brastawskim, wedle constitucyey, byli oddawane, iako y w Coronie. Do rozgraniczenia wojewodztwa Wołyńskiego z Belskim, Ruskim i Podolskim aby byli commissarze naznaczeni, czas mianowany, solarium onem y wina postanowiona. Constitutią warować, aby te dobra kościelne, które moderni possessores za zasługi, zwłaszcza obywatele krajów naszych, ante constitutionem roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt dziewiątego, trzymają, żeby y teraz, władzą tey constitucyey, spokojnie bez wszelakich trudności zażywać mogli, według przywileiów y praw swych. A isz correctura praw na seymie, w roku tysiąc sześćset pierwszym postanowiona, która y do tych czasów effectu swego nie wzięła, starać się mają Ichmość P. P. Posło-

wie, aby wojewodztwu naszemu pozwolona była correctura
 praw y statutu naszego. Wielkie się perjuria dzieją,
 zwłaszcza ci świadkowie, nie będąc wiadomi excessów, z
 obwinionemi przysięgają, znieść się z inszem P. P. Posły,
 iakoby się temu zabiegło. Wszelkie actie, żadney nie wy-
 muiąc, tak z urzędem, iako y stroną, także y insze, które
 bywają sązione inter causas officy, nie między wojewodz-
 twy, ale tylko w własnem wojewodztwie Wołyńskiem,
 wszystkie obywatele tego wojewodztwa sprawować się mają.
 Aby, według praw dawnych, starostom Ukrainem roth nie
 dawano, sub poena mille marcarum, ktoby się ważył wziąć
 rote, o co forum na trybunale. Winy statutowe, za nie-
 staniem y dilatią choroby wietszey sprawy, według Statutu,
 aby strony sami. a nie sądy trybunalskie ziemskie y
 grodzkie odbierali. Sądy ziemskie podkomorskie y grodz-
 kie, aby instancy tak wiele nie czynili, ani od nich, krom
 własnego sami decretu nie wyciągali zapłaty, iako to więc
 czynią, od przydania woźnego, od zachowania roku y insze
 extra ordinaria, sub poena centum marcarum, iedno od
 decretu ostatniego groszy sześć Litewskich. Commissye
 aby cancellaria bez odwłok każdemu dawała, sub poena
 quingentarum marcarum, o co forum inter causas officy.
 Działa, które są z zamku Łuckiego pobrane y w Tyko-
 czynie są, prosić, aby przywrócone byli, a iesli tych nie
 masz, drugie aby za te byli dane. Poratowania ziemie
 Infantskiej nie przepominać lohmość mają, ale się zgadzać
 z drugimi lohmościami Pany Posły; a przyszłoliby do ia-
 kich podatków, to wziąć do braciey. O pozwiech za-
 dwornych acz dawno iest constitucya, iednak instigator Króla

Jegomości trudni niektórych osób; przeto starać się mają. Ichność P. P. Postowie konieczne, aby iusz żadnych pozwów: zadwornych nie wydawano, y te pozwy albo procesy prawne, które dotąd zasły, aby byli zniesione, w ziemstwie tylko forum o to zostawuiac, ieśliby się o co droga ukazała. Iusz obywatelów woiewodztwa Wołyńskiego wyciągaia niewinnie o jakieś myta do prawa koronnego; tedy, kiedyby się trafto pozwać tak obywatelowi koronnemu, iako y tego woiewodztwa, żaden aby nie mógł drugiego z woiewodztwa własnego wyzwać, wszakże w woiewodztwie swoim, w którymkolwiek sądzie y urzędzie, bądź w trybunale własnym Wołyńskim, pozwany sprawie się powinien; co się ma ściągać tak na przeszłe actie, iako y na przyszłe iusz zaczęte. Wielkie uciążenie odnosi: stąd stan szlachecky, że na rzekach Styrze, Horyni y Słaczy, mimo pierwsze constitucie, którymi wolnem uczynione od ceł y myt w Wielkiem Xięstwie Litewskim, cła y myta wyciągaia, starać się o to, aby stare y nowe myta na tych rzekach byli zniesione; y wina na exactora dwieście kop groszy Litewskich była założona, o którą pozwany w trybunale koronnem zawicie; między sprawami urzędowemi, sprawić się ma. Pisarze, podpiskowie, w grodziech swych, w których są, odprawować nie mają sub poena centum marearum. *Petit:* za Xięciem Jegomości Panem Woiewodą Brasławskim prosić, aby na Jegomość Pana Łukasza Sapišę banitia była wydana s kancelaryiey Wielkiego Xięstwa Litewskiego. Za Jegomości Panem Brasławskiem prosić, aby, pomniąc na znaczne posługi iego w Rzeczypospolitey, które zawsze godnie pokazywał y pokazuje, była ie-

mu dana approbatia przywileju seymowa miastu iego Tuczynowi dziedzicznemu. Za Xięciem Jegomością Januszem Poryckim prosić, aby za służby Jegomości ustawiczne, krwawe, które z urazą zdrowia y maiętności czynił, nagrodę odniósł. Za Jegomość Panem Adamem Prusinowskim, Podkomorzym Włodzimierskim także prosić, aby nagrodę miał znacznych zasług swoich. Za Jegomość Panem Alexandrem Chrynickim, Łowczym Wołyńskim, prosić także, aby za zasługi swoje, zawsze, w każdej potrzebie Rzeczypospolitey cale pokazowane, nagrodę miał. Za Jegomość Panem Symonem Charlińskim, Rotmistrzem Jego Królewskiej Mości, prosić, aby mógł nagrodę za posługi swoje, z młodych lat Rzeczypospolitey cale okazowane, odnieść. Za Jegomością Panem Sędzią ziemskim Łuckiem, któremu syna zabito w szturmie, w Inflanciech pod Felinem, prosić, aby, pomniąc zawsze na znaczne zasługi iego w Rzeczypospolitey y koszty, które podejmował, wyprawując synów swoich do Multan y Inflant, nagrodę odniósł. Za Ichmościami Pany Żorawnickimi prosić, aby sprawa Ichmościów z Instigatorem o Swiniuchy, iuż dawno zaczęta, na tym seymie koniec swój wzięła. Za potomkami niebożczyka Pana Mikołaja Bohowityna prosić, aby sprawa o zabicie oycy ich na tym seymie sądzona była. Za Pany Zubczewskimi prosić, aby sprawa ich z Panem Woyskim Włodzimierskim na tym seymie sądzona była. Działo się iako wyszey. У тихъ Артыкуловъ печатей притисненьхъ дванадцать, а подпись рукъ Польскимъ и Рускимъ писемомъ въ тие слова:

Janusz z Ostroga Zasławsky, Woiewoda Wołyński
ręka swa.

Mikołaj Siemaszko, Kasztellan Brasławsky, Starosta Łucki.

Krzysztoph Zbarasky.

Konstanty z Ostroga Zasławsky.

Krzysztoph Palucky, Podczaszy Wolhyński.

Янушъ Жабоклицкий, судья земский Кременецкий.

Андрей Боговитинъ, стольникъ Волинский.

Andrzej Zahorowsky.

Bohusz Horain, Podsedek Krzemiecky, ręka.

Lawrenti Drzewiński, Czaśnik Wołyński.

Iwan Jakowicky, ręka swa.

Jan Jelowicz Malinsky, Sekretarz Jego Królewskiej Mości.

Jan Bohowityn, H. P. manu propria.

Миколай Хринницкий, рукою.

Hrehorey Uszak Kulikowsky, ręka.

Дванъ Сербиновичъ Кобецкий.

Politan Szebonsky Danilewicz.

Alexander Chrynicky, Łowczy Wołyński, Marszałek tego
sejmiku.

Которыеж то Артыкулы, злбо инструкция, такъ яко се въ себе маеть, слово въ слово, за поданемъ вышъ реченого пана Хреницъкого, ловчого Волинского, маршалка того сеймику, до книгъ кгородскихъ Луцкихъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1607 года, листъ 388 — 396.

IX.

Инструкція дворянства Волынскаго посламъ , отправлен-
нымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1607 году. Просьба
о возстановленіи православной религіи, на основаніи древнихъ
правъ и привилегій; жалоба на татарскіе набѣги и на при-
тѣсненія, претерпѣваемые дворянами и ихъ крестьянами отъ
жолнѣровъ; просьба объ успокоеніи государства. 1607 августа 8.

Року тисеча шесть сотного семого, месеца августа,
девятого дня.

На вряде и до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ,
презь урожного его милости, пана Яна Еловича Малинскаго,
маршалка сеймику, въ Луцьку, на день осмый, месеца ав-
густа, за зложенемъ зъ сейму прошлого Варшавскаго,
одправованого, подана есть инструкция съ того сеймику
ихъ милости, паномъ посломъ, ниже менованымъ, до коро-
ля его милости, одъ ихъ милости, пановъ обывателей вое-
водства Волынскаго, посланымъ, съ подписани ясне возмож-
ного Януша, кнежати на Збаражу, воеводы Браславскаго,
Кремянецкаго etc. старосты, и урожонныхъ ихъ милости
пановъ: Яна Харьленскаго, подькоморого Луцкаго, Василя
Семашка, хоружого Волынскаго, Ивана Хренницкаго, судьи
земскаго Луцкаго, Александра Хренницкаго, ловчого, Анъ-

дрея Боговнина, столника, Волинскихъ, и Яна Еловича Мелинского, маршалка сеймикового, которая такъ се въ себе маєть:

Instructia Ichmość Panom: Alexandrowi Chrinickiemu, łowczemu Wołyńskiemu, a Romanowi Hoscskiemu, Posłom do Króla Jegomości, z seymiku Łuckiego, dana, w roku, tysiąc szesczsetnym siódmym, dnia ósmego, miesiąca augusta.

Naprzód Ichmość P. P. Posłowie naszymy, oddawszy credens Królowi Jegomości, przy oddaniu uniżonych służb y wiernego poddaństwa, mają podziękować za miłościwe obmyślanie potrzeb oyczyzny naszej, a prosić, żeby Jego Królewska Mość one do uspokojenia prędko przywieszcz raczył. coby bydź mogło seymem prędko złożonym. Do tego przelożyć mają Królowi Jegomości potrzeby kraiów naszymych. Prziwilei strony religiei Greckiey isz iest wydany, którem szię te kraie nie contentuią, prosić Jego Królewskiej Mości, żeby był odmieniony y wedle potrzeby dany, właśnie przywracaiąc tę religią do starożytności y zwierzchności cerkwie Orientalnei, a nie do stolice Rzymskiej. Władyka, świeżo teraz nad canony y prawa starodawne isz iest dany, prosić Jego Królewską Mość mają Ichmość P. P. Posłowie, abyśmy przy prawach naszymych zachowani byli. A isz kraie nasze podległe są niebezpieczeństwom od Tatar, y częste incursie y spustoszenia od nich cierpiem, do tego y żołnierz tu leże miewa, y stiatiami nas samych y poddanych naszymych wielce obciąża, y szkody niezliczone czyni; prosić Jego Królewską Mość mają, aby kraie nasze od żołnierza wolnemi zostawały, ale,

aby napotyym żołnierze, w dobrach Króla Jegomości leżąc, za pieniądze żywność kupowali, choó y za większym żołdem. Opowiedzieć przy tem maia Królowi Jegomości y prosić, aby poboru tego, któryśmy pozwolili na zapłatę żołnierzowi Inflantskiemu, był szafunek za wiadomością naszą a tylko na potrzebę wysz pomienioną Rzeczypospolitey. Prosić też Jego Królewską Mość P. P. Posłowie maia, aby s temi, którzy są in vinculis, miłościwie y oycowskie obycz się raczył, y daley o uspokoieniu Rzeczypospolitey, oyczyny matki naszej, iakobyśmy pod sześciwym panowaniem Jego Królewskiej Mości w pokoia, przy prawach y swobodach naszych, wcale zostawali, obmyślawać nie zaniechali. У том инструктории подписы рунъ теми словы:

Janusz Zbarasky.

Jan Charliński, podkomorzy Łucky.

Wasiley Siemaszko, chorąży Wołyński.

Iwan Chrinicky, sędzia ziemsky Łucky.

Андрей Боговитинъ, столникъ Волынский.

Alexander Chrynicky, łowczy Wolhynsky.

Jan Jełowicz Malinsky, marszałek tego seymiku, imieniem Ichmościów wszystkich.

Котораяъ то инструктория, за поданенъ пререченого его милости, пана Малинского, такъ яко се въ себе маеть, слово въ слово, до книгъ кгородскихъ Луцкихъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1607 года, листъ 561 наобороть.

Х.

Инструкція дворянъ Волынскимъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1609 году. Просьбы о прощениі дворянъ, замѣшанныхъ въ возстаніи противъ короля, о раздачѣ вакантныхъ должностей и объ устройствѣ суда трибунальскаго. Ходатайство дворянъ Волынскихъ о томъ, чтобы митрополитъ и епископы избираемы были изъ дворянъ Православной религіи, и чтобы устроены были духовныя семинаріи для воспитанія недостаточныхъ дворянскихъ дѣтей. О принятіи мѣръ для защиты Украины отъ Татарскихъ набѣговъ; о приведеніи въ порядокъ и храненіи городскихъ Луцкихъ книгъ; награжденіи дворянъ Волынскихъ, оказавшихъ услуги государству, съ описаніемъ ихъ подвиговъ. 1608 ноября 20.

Року тисеча шестьсотъ осмого, месеца декабра, третьего дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Адамомъ Олшамовъскимъ, буркграбимъ и намесникомъ подъстароства Луцъкого, поставивъшисе очевисто урожонные ихъ милости, панове Андрей Загоровскій, подсудокъ Луцъкій а Михаль Япушевичъ Гулевичъ, маршалокъ на тотъ часъ сейниковый,

именемъ всихъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Волинского, для вписаня въ книги кгородские Луцкые, подали инъструкцию зъ сеймику Луцкого, на день двадцать девятый ноября, въ року теперешнемъ, одъ его королевское милости зложеного, ихъ милости паномъ посломъ на сеймъ валный Варшавский, съ печати и съ подписани рукъ ихъ милости ниже менованыхъ, даную, просечы, абы до ведомости врядове принята и въ книги кгородские Луцкые уписана была, которую я, одъ ихъ милости приймаючи, передъ собою читати казаль есми, и слово одъ слова, писмомъ Полскимъ писаная, такъ се въ себе маеть:

Instructia Wielmożnemu Jego Mości Panu Constantemu xiążęciu z Ostroga Zaslawskiemu, y Ich Mości Panu Adamowi Prusinowskiemu, podkomorzemu Włodzimirskiemu, Panu Hawryłowi Hoyskiemu, Kiiowskiemu, Panu Wasilowi Siemaszkowi na Dobratynie, Wołyńskiemu chorążemu, Panu Andrzeiowi Kniaziu Kozieczę, Panu Krzysztohowi Charlezkiemu, posłom na seym walny coronny w Warszawie, na dzień piętnasty ianuary, roku tysiąc sześćsetnego dziewiątego złożony, w Łucku na seymiku, dnia dwudziestego dziewiątego nouembra, roku tysiącego sześćsetnego ósmego, dana. Ich Mość Panowie Posłowie s pilnością starać sie o to mają, żeby na pirwszy dzień seymowy naznaczony koniecznie w Warszawie sie stawili. Uniżenie Jego Kr. Mości, naszemu Miłościwemu Panu, podziękuią, że, iako pan y głowa nasza, uważywszy u siebie, yż wszytka całość, wszystko zdrowie każde R. Ptey in clemen-

tia principum przeciwko ludziom, władzy y wierze swey od Boga zleconem, y wzaiem na częściach y miłości ych przeciwko panom zawisło, miłościwie, oycowskie ofiarować sie raczy wszystkę myśl y staranie swe pańskie do tego skłonić, iakoby, przez złe oplakane oyczyzny naszej miłej mieszaniny, którą, yż iuż nam ostatnią prawie ruinam minabantur, uspokoioną y z gruntu wykorzenionę y urazy Jego Król. Mości, którą w mnieyszey cenie, iako Jego Król. Mość w instructey swey wspomina, niż tranquillitatem R. Pub. kładzie, wieczną niepamięcią zgładzonę byli. Uniżenie przy tem prosić będą, żeby Jego Kr. Mość skutkiem to, co miłościwie ofiarować raczy, nie tępko tey R. P. ale y wszystkiemu światu, który na tę niesnaski, na tę różnicy naszę, a niemała go część z uciechą, s pochutnywaniem swem, bez pochyby sie był zeyrzał, raczył oświadczyć, y teyże benegnitatem swey wrodzoney pańskiej, którey iuż przeciwko niektórym zażył y przeciwko ynem wszystkim, s których iedni ieszcze do tego czasu w więzieniu zatrzymani, drudzy od maiętności wysług swech oddaleni są, a tegosz ubłagania teyże miłościwey łaski Jego Kr. Mości, która iuż ynem, do których takie obrazy Jego Kr. Mość miał, pokazana iest, desederio tenentur, zażyć raczył, tak, żeby pod fortunnym Jego Kr. Mości panowaniem wszyscy de equo w maiętnościach, wysługach, honorach cale zostawszy, godnie Jego Kr. Mości, godnie oyczyźnie służyć mogli, w czym wszelakie Ich Mość Panowie Posłowie, z dokładem Ich Mość Panów senatorów naszego woiewodstwa y znaszaniem sie z Ich Mość Pany posłami ynych woiewodstw y ziem, staranie

czynić maia, do żadnych seymowych consultatyj nie przystępując, ażby to effect swój wzięło. Także pilną staranie czynić maia, żeby, ante omnia, zaraz na początku seymu, vacantie rozdawane byli, gdysz ambitus w seymowych deliberatiach wielkie impedimenta przywieść mogą, y prawo iasne iest, że przed zaczęciem seymu vacantie rozdawaną być maia, które, żeby bene meritis, secundum leges scriptas et usus, antiquitus receptos, conferowane byli, y o to pilne staranie maia czynić, w żadne także namowy sie nie wdaiąc, ażby sie temu dosyć stało. Przełożą, że iasne prawo iest, iż sądenie spraw woiewodstwa naszego Wołyńskiego sześciom telko Ich Mościom Panom deputatom duchownem, sześciom Ich M. Panom deputatom woiewodstwa naszego należy; gdzieby więc ten plenarius numerus sześciu Ich Mość Panów deputatów Wołyńskich nie był, in supplementum ich, maia Ich Mość Panowie deputaci woiewodstwa Braclawskiego nastąpić. Dopiero gdzieby y s tych dwu woiewodstw liczba deputatów sześciu wystarczyć sie nie mogła, Ich Mość Panowie deputaci coronni maia tę liczbę napęlnić. Tego przeszłego trybunału choć spełna sześć Ich Mość Panów deputatów woiewodstwa naszego było, nihilominus nie wiemy, z iakich miar to sie preiuditium, ta opressia stała, że, gdy na szóstego votum przyszło, nie dopuszczono mu votować, y, miasto szóstego, Jego Mość Pan marszałek, który sententie telko rozdawać miał, votował, y kreska iego szosta, miedzy pięcią Ich Mość naszych Panów deputatów, przeciwko rzetelnemu poprzysiężonemu prawu, szła. Poczuli sie w powinnościach swych Ich Mość Panowie deputaci nasi, domagali sie,

żeby przy prawniech chowani byli, żeby y szósty, równo z nimi, mimo Jego Mości Pana marszałka, votum swoje podał. Gdy tego otrzymać nie mogli, luboby podobno Ich Mość mogli byli temu resistere, całości iednak, świętobliwości praw, trybunału świętobliwości ochraniając, woleli sie ad pacatiora consilia udać y żadney, z oświadczeniem sie, że bezprawie, że gwałt sie im dzieie, od sądów supersedować, aniżeby byli mieli, assensu, prawu y wolnościom, krwawem potem przodków naszych nabytem, iaky uszczerbek uczynić, a pogotowiu, strzeż Boże, rosterkiem iakim chwalebne subsellium krwią oblać. Co za dalszy potem postemppek, iuż po ssesy, naszych Panów deputatów sie stał, to snadnie z decretu sie pokazuje; mocnie przy tem staną, żeby to prawo in suo robore zachowane y znowu stwierdzone było. Y to także laudo publico obwarowano, żeby executij, które w tych sprawach decretami przeszłego trybunału nakazane są, Ich Mość Panowie starostowie, podkomorzowie sądowi ziemscy nie odprawowali y żadnych o nieodprawowanie ich poenas nie ponosili, ale żeby znowu też sprawy, w zupełney liczbie naszych szczęciu Ich Mość Panów deputatów, wedle constitutiey, sądzonę byli; alioquin, ieśliby tego otrzymać nie mogli, od ynych seymowych namów mają supersedować, y ni na co nie pozwaląc; ze dwu też głosów, któreśmy zawze mieli w sprawach coronnych, żeby Ich Mość Panów deputatów naszych nie zrażano, starać sie mają. Przypominać miłościwie Jego Królewska Mość raczy w instructiey swoy, że constitutie przeszłego seymu, iako te, które czas on zatrudnił naniósł, nioktorem dosyć ni czynią, y te-

go Jego Królewska Mość dokłada, żeby co ó nich w zgodzie y miłości postanowione było: uniżenie za to Jego Król. Mości podziękować y z ynemi Ich Mość Pany posłami tego urgere, y na to sie zgadzać, żeby constitutie seymu przeszłego przeciwko prawu, sine unanimi ordinum consensu, a drugie snać y bez wiadomości ych uczynione, zaczym y protestatie wielu wojewodstw urosły; przy tem, lenno w wojewodstwie naszym, które też przeciwko prawu y sine unanimi consensu ordinum, tak przedtym danę, iako y na przeszłem seymie constitutią iest confirmowaną, annichilowaną, cassowaną było, za co, iako za wyszey mianowaną artykuły, stale, mocnie uiąć sie maia, do żadnych namów, azby to effect swóy wzięło, nie przystempuiąc. Także y za to mocnie uiąć sie maia, żeby retenta poborowe, roku tysiącnego sześćsetnego trzeciego in usus publice uchwalonę, a priuatis personis, nie telko bez iednostaynego wszech stanów pozwolenia, ale y bez wiadomości Ich Mość Panów posłów wojewodstwa naszego, conferowane, na potrzeby Rzeczy Pospolitey obróconę byli, y napotem żeby retent poborowych nikomu nie dawano. gdysz ma z łaski Bożey Jego Królewska Mość nasz miłościwy Pan wiele ynich sposobów do nagród benemeritis. Przyniesiona nam iest constitutia z seymu przeszłego, w której artykuł o religiey Greckiey iest napisany; lecz yż sie nie do końca im ludzie tey religiey będący contentuią, prosić maia Ich Mość Panowie Posłowie Jego Królewską Mość, aby objaśniona ta constitutia była w tem, żeby teraz y na potem, władynom, daiąc im tę dobrą, nie przywodzono do posłuszeństwa kościoła Rzymkiego

żadnym sposobem, aże aby, iako to teraznieysze władycstwo Łuckie, które po Terleckim wakuie, także y na potem, któreby się iedno pokazali, dać y dawać raczył Jego Królewski Mość narodu słacheckiego obywatelom naszego wojewodstwa religiey naszej Greckiey, którzyby y poświęcenie na tę władycstwo od patriarchów naszych cerkwi wschodney brali y onech za pasterzów swech przyznawali. A iesliby się na potem któremu z nich chciało pod posłuszeństwo kościoła Rzymskiego, tedy, aby zostawiwszy władycstwo, sam z osoby swey telko posłuszeństwo, iako mu się będzie zdało, oddawał, a na iego miejsce inszy władyka, wedle praw naszych, od Jego Królewskiej Mości podany był. Duchowni dwoyga beneficij, aby nie trzymali y ociec metropolita albo mitropolią albo władystwem się contentował, y iedno z nich, in decursu półroka, od daty constitutiey seymu teraznieyszego, sub poena decem millium florenorum, puścił. In defectu puszczania, także peremptorie o to forum na trybunale, inter causas officij. Popi aby nie byli kryłoszany, albo capitulą, czego y przedtem nie bywało, ale po staremu popami albo czerncami, a kiedyby się trafiło władykę pozwać, w pozew nie mają być wkładani, ale sam telko metropolita, władyka, archimendrita albo yhumen. Oni też sami, bez capituly, o krzywdy czynić y pozywać mają. Tychże duchownych kiedy pozową, tedy ratione personę suę do prawa duchownego forum excipować nie mają. A względem dóbr duchownych ma być dawność ziemska dziesięć lat; także między Ich Mościami Pany duchownemi polskimi szlachtą, żeby iednaka dawność była dziesięć lat. Ewangieliami cerkiewnemi

posesiey, ani tytułów na dobra czyie nie ma być, przez pomienione duchowne, dowodzone, choćby o to prawny postempek był zaczęty; ale zwyczajem prawa pospolitego, a szlachcie ma być bliższy do dowodu posesiey. Siminaria mitropolita, władcykowie y archimendryta Pieczersky, dla ćwiczenia dziątek ubogich slacheckich, wedle obietnicy swey, żeby fundowali. A yż skarby cerkiewne, od przodków naszych we złocie, srebrze, apparaciech nadane, zniszczoną są. a iako mamy wiadomość, przez nieboszczyka Kiryła Terleckiego, władykę Łuckiego; starać się, żeby Jego Królewska Mość sześć commisarzów z naszego woiewodstwa: iednego senatora, dwu urzędników y trzech z rycerstwa, deputować raczył, przed któremi potomkowie nieboszczyka władyki, którzy w dobra iego leżące y ruchomę succedowali, w Łucku, na dzień, w constitutiey mianowany, za innotescentią commisarzów stawić się mają, sub poena mille marcarum, toties, quoties od kogożkolwiek o nie pozwani będą, y przed tymiż commisarzami się sprawować, czego commisarze usque ad terminum executionis popierać mają, którą urzędy należne, ad instantiam tychże commisarzów, wykonywać powinni będą, sub poenis, in statuto descriptis. Mitropolita, władyka, archimendrita, któryby chciał pod posłuszeństwem Rzymskim być, żadney mocy y zwierzchności nad popami dieocziey swey, w dobrach slacheckich, mieć nie ma, mianowicie nad temi, którzy nie są pod posłuszeństwem kościoła Rzymskiego. Panie Boże się pozał utracenia Szwecciy, utracenia Inflantskicy ziemie, skąd pewnie wielkie zmniejszenie ozdób, dochodów, pożytków Jego Królewska Mość y R. Pta wzięła: o recupe-

rowaniu obojga z Ich Mość Pany senatorami y posłami communicować. Nie życzymy tego, aby Jego Królewska Mość, zwłaszcza eo statu Rei Publicae, który ieszcze nie iest ukołysany, sam w osobie swey pańskiej odieżdżać do Swe-ciej miał; iesliby iednak tak wielkich dwu klejnotów recuporowania y ynych, sposobów Jego Król. Mość mieć nie mógł, cum regni ordinibus, strony odiazdu Jego Król. Mości, sie zgodzać. Strony Moskwy pewniśmy, że Jego Królewska Mość y status takie rationes inibunt, któreby e Re Publica byli. To iako naliepiey warować, żeby wprzód intestinas dissensiones penitus uskromić, in portu Rzecz Po-spolitą postawić, y iako z ynych strón od nieprzyjaciół postronnych, tak y tem tu naszym kraiom od Tatar, głod-nych, prędkich, nie bez wielkiej potęgi nieprzyjaciół, bes-pieczestwo, zasłonę coronie obmyślić. Pewnieysze pacta conuenta s cesarzem Tureckim, niż teraz są, żeby zastano-wionę byli. Jako często, od lat kilku, incursiami od Ta-tar Ukrajna nisczeie, iako wiele dusz chrześcijańskich w bisurmańską niewolą wziętych, iako wiele miast, zamków, wsiy, iednych splondrowanych, drugich do gruntu w ni-wec obróconych, przelożą y równo z drugimi starać sie będą, żeby bezpieczenstwo od tych pogan, iako napewniey-szę, opatrzonę było, contentatie ich zwykłe annualim ie do-chodzili, które wedle constitutiey świętey pamięci króla Aw-gusta, iako ine sumptus Jego Królewskiej Mości ordinary y extraordinary, z skarbu Jego Królewskiej Mości odpra-wowane być mają. Jesliby iednak skarb temu podołać nie mógł, yny iaky sposób isczenia im tych contentaty, któryby bez kwierku y ciężaru ludzkiego mógł być, za zgodą

wszytkich stanów obstalować. Starać się, żeby constitutią czas y mieysce, choć w zamku Łuckim, na correcture iurium złożono było, żebyśmy tu, miedzy sobą ią namówiwszy, na decyzią y potwierdzenie przyszłego, da Bóg, seymu, onę odesłali. Iż Jego królewska Mość w instructiey dołożył tego raczył, że pirwszey królowey Jey Mości oprawa wróceniem przez Jego Królewską Mość danego przywileiu, na przeszłym seymie, zniesiona iest, tedy y o teraznieyszey królowey Jey Mości oprawie z stanami porozumiewać się maia, y oney, ex mutuo consensu wszech stanów, Jego Królewskiej Mości ne denegować. Compositio inter status, życzymy, żeby doszła ea lege et conditione, żeby żadnych nouatij szkodliwych w ten tu kray nie wniosła, priuatnem zayściom. woynom zabezpieć iest statut de guerris, tego telko trzeba, żeby do executiey przywodzony był; ieśliby też ieszcze iakiego ostrszego postempku w tey mierze potrzeba, ostrszy postanowić. Bez obrony trudno Rzeczy Pospolitey: zaczym żołnierz, pod tę zwłascza zewsząd niebezpieczeństwa, potrzebny iest; ale to namówić, żeby, według dawnego prawa, in centro regni nie byli, ale na mieyscach, sobie prawem naznaczonych, przebywali. Porządek chowania ych wedle dawnych artykułów żołnierskich, które w druk podać, z ynemi woiewodstwy także namoc (*sic*) się, y, żeby ie do executij Ich Mość Panowie hetmani przywodzili, constitutią opatrzyć, y disciplinam militare constitutią też obostrzyć. O ratunkach ku potrzebom Rzeczy Pospolitey, iakieby mieli być, z drugimi Ich Mość Pany Posłami się namówić, y to, co się namówi, tu do braciey odnieść, y postarać się, żeby constitutią czas w Łucku,

dla uważenia tych namów y zawarcia ich, złożony nam był, ale na seymie nic penitus o ratunkach nie stanowić. Conseruaty naszego wojewodstwa żeby in proprio pallatinatu sądzoną byli. Xięgi grodzkie Łuckie, od niemałego czasu, zamkniętą y zapieczętowaną są; zaczem obawiać się trzeba, żeby vetustate temporum y nieopatrnością nie pobutwiały, więc y ludzie wielkie w sprawach swych dla extractów, których s tych xiąg mieć nie mogą, zatrudnienia mają: starać się, aby pewną osoby do reuidowania ych deputowani byli, y miejsce na to w zamku Łuckim było ym naznaczone, y multa pięci set złotych polskich na tego, któryby na czas, w constitutiei mianowany, do reuiziei nie przybył, o co forum peremptorie na trybunał, inter causas offitiei. Rozgraniczenie miedzy Ruskim y Bełzkim z iedney, a Wołyńskim wojewodstwy z drugą stroną, zdawna constitutiami naznaczone iest, dotąd iednak nie doszło, zaczym wielką zwłokę sprawiedliwości, koszty, szkody wiele Ich Mość Panów braciey naszych odnosi: starać się mają, żeby constitutią Ich Mość Panowie commissarze do tego rozgraniczenia deputowani byli, y miesce ziachania Ich Mość, we dwie niedziele po świętem Michale blisko przysłem, naznaczone, któreto rozgraniczenie od wojewodstwa Bełskiego a potem Ruskiego z Wołyńskim, począć się ma. Na każdego z Ich Mość Panów commissarów, którzyby na czas y miesce, w constitutiei mianowaną, do tego actu nie przybyli, albo temere go, nie skończywszy, odiachali, po tysiącu złotych założywszy, która wina damna passis refundowana być ma, o co forum na trybunale peremptorie, inter causas offitiei. I ięśliby też

który z Ich Mość chorobą sie wymawiał, tę iuramentem na trybunale, pozwany, comprobować ma, absentia unius duorum do rozgraniczenia non obstante. Membramy żeby zniesionę byli; ci, którzy ie mają, żeby, przed wyściem roku, do xiąg tego grodu, w którym dłużnik osiadłość ma, ie actykowali. Jeśliby też który osiadłości nie miał, tedy w któremkolwiek, lub w Łuckim, lub Włodzimirskim, lub Krzemienickiem grodzie, ie actykować. A któreby po wyściu roku actykowane nie byli, tę nullius momenti, perpetuis temporibus, poczytanę być mają. Cła nowe, niezwyčajną na rzekach, które są nauigabiles, aby byli zniesionę, pilność czynić. Woźni żeby na pozwach sie podpisowali, a którzyby pisać nie umieli, pieczęci swę do nich przykładali. Executy rzeczy, w ziemstwie osądzonych, wedie constitutij, nie może, iedno sędzia s pod-ędkiem abo pisarzem, odprawować, a kiedyby sędzia, z iakich przyczyn, odprawować nie mógł, podsędek s pisarzem nie mogą iey odprawować, zaczym wielkie ludziom w sprawach omieszkiwanie y szkody necessario być muszą: starać sie s pilnością Ich Mość Panowie Posłowie mają, żeby constitutia taka była, ieśliby sam sędzia, dla iakich impedimentów, executiey odprawić nie mógł, żeby, za zleceniem sędziego, podsędek s pi-arzem mógł ią odprawić, którato executia takieyże wagi ma być, iako gdyby sam sędzia prezens na niey był; tym kształtem sprawiedliwości ludzkiej pośpiech sie uczyni. Niektórzy z Ich Mość Panów braciey naszych znacznych przes listy sie na seymiku uskarżali, że dla tego na seymik sie nie stawili, yż listy seymikowę ich nie doszły, co snać s tøy miary sie stało, że z cancellarij Jego

Królewskiej Mości s tytułami listy do grodu są przyniesionę, zaczym, niewiadomością, nieuważeniem znacznieyszych tuteyszych obywatelów, listy do drugich, którzyby sie podobno bez nich obeysć mogli y na seymikach nie bywają, dirigowano. Przestrzec w tey mierze cancellarią, żeby wedle starodawnych zwyczajów, bez tytułów do grodów listy odsyłano; w grodziech snadnie to uważyć mogą, komu ie intitulować. Ich Mość Pany Posły tem obowiązujemy, żeby zaraz, skoro sie constitutie zawrą, pieczętarza o exemplarz ich pisany, s podpisem Jego Mościa y pieczęcią coronną, solicitowali y nam go przynieśli. W którychto wszystkich wysz mianowanych artykułach, z wiadomością y radą Ich Mość Panów senatorów naszych, Ich Mość Panowie Posłowie postempować mają, których fide et honore obowiązujemy, żeby za priuatami swemi uganiać sie nie wazyli, ale samo telko bonum publicum, iako cni patrici, na pilney pieczy mając, iako nawiętsze mogą, staranie czynili, żeby tak w tych naszych zleceniach, które sama nasza miłość przeciwko Jego Królewskiej Mości, panu y głowie naszej, miłość przeciwko oyczyźnie, prawom, swobodom y wolnościom na nas wycisnęła, sobie postempowali, iakoby od Boga błogosławieństwo iego święte, od nas słuszną pochwałę, podziękowanie słuszne odnieśli. Za Jego Mością Panem Braclawskim, starostą y klucznikiem Łuckim, pilnę instantie uczynić o potwierdzenie constitutią przywileiu Jego Królewskiej Mości, na wolność miasteczku Jego Mości Tuczynu nadanego: barzo to błahę, za wielkie Jego Mości in Re Publica merita, benefitium. Za oycem Jego Mością mitropolitą Kiiowskim prosić, żeby Ich Mość Pano-

wie Posłowie pilne, w sprawie Jego Mości, która w Wilnie na trybunale osądzona iest, weyrzeli, y, ieśliby ukrzywdzony był, o ukoienie Jego Mości, do Jego Królewskiey Mości y senatu, sie przyczynili. Xiążę Jego Mość Czartoryskie takich zasług iest, że znaczney łaski, znaczney nagrody Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey godzien; uniżenie Jego Królewską Mość prosić, żeby, miłościwy względ na Jego Mość mając, primum vacans, które sie otworzy, Jego Mości conferować y szczodrobliwością swą pańską, do dalszych służb swoich y Rzeczy Pospolitey, Jego Mości przychęcić raczył. Za Jego Mością Panem Adamem Prusinowskim, podkomorzym Włodzimirskim, żeby sprawę o tyrańskie wespiączki zabicie Jego Mości Pana Caspra Prusinowskiego Jego Królewska Mość na tem seymie, z miłościwey łaski swey, sądzić raczył, Ich Mość Panowie Posłowie staranie mają czynić. Jego Mość Pan Chrinnicky, łowczy Wofyński, na wielu expeditiach woiennych, z odwazieniem zdrowia, z nielutowaniem kosztów znacznych, Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey służył: słusna iest, aby Jego Królewska Mość zasługi Jego Mości digna mercede prosequatur et ultro currenti calcar do usługowania sobie y Rzeczy Pospolitey dodał, o co pilnie Ich Mość Panowie Posłowie Jego Królewską Mość prosić mają. Niektórę dobra do archimandrystwa Żydyczyńskiego, dzierzawy na ten czas Jego Mości oycy Bałabuna, dobrego, cnotliwego, hogohoynego człowieka, należące, nieiakiemu oycu Arkudemu Grekowi dane są. Isz sie to stało contra mentem fundatoris, którą merę cerkwi Żydyczyńskiej tę dobra incorporował, gorąco Jego Królewskiey Mości prosić, żeby

ie teyże cerkwi znowu, z miłościwey łaski swey pańskiej, iako narychley przywrócić raczył. Non desunt rationes Jego Królewskiej Mości z ynych miar oycu Arkudemu liberalitatem swą pokazać. Jego Mość Pan Czermkowski, podstoly Lubelsky, prawie wszystek swóy wiek na służbach świętych pamięci królów Ich Mość, Augusta y Stephana, godnie, nie bez wielkich kosztów, prac, trudów, gardłowania, strawił; ma pewną zasłużoną sumę pieniędzy w skarbie Jego Królewskiej Mości, na co y documenta miałby mieć: sedullam Ich Mość dabunt operam, żeby Jego Mości ta zapłata, iako narychley, doysć mogła, y tą dosyć słabą wysługą sie ucieszył. Przeszłem zapendem rokoszowym, Jego Mość Pan Dzierzek, podsędek Lubelsky, dobrze zasłużony człowiek, do obrazy Jego Królewskiej Mości occasionem praebuit; wiele takich bez urazu s tey toni emer-serunt; on nieborak uniósł, wysługę utracił: prosić Jego Królewskiej Mości, iako napilniey, żeby Jego Mości przywrócona była. Zacnę białogłowy: Ich Mość Pani Podorecka y Pani Tymińska, przelożyli nam, że wielkie zatrudnienie prawne, od którego donatariusza Jego Królewskiej Mości, strony woytowstwa swego dziedzicznego Hrodelskiego, z wielką fatigą, z wielkim kosztem, ponoszą: prosić, żeby od nich wolni byli, a Pan donatariusz, jeśli zasłużony iest, z ynych miar niech munificentiey Jego Królewskiej Mości zażywa. Sprawa Jego Mości Pana Ławrina Drewińskiego, cześnika Wołyńskiego, s Pany Nieborskimi y Kłodnickimi żeby na tym seymie sądzona była, Ich Mość Panowie Posłowie starać sie mają. Meritis Jego Mości Pan Oleszka, woyskiego Włodzimirskiego, secretarza Jego

Królewskiej Mości, iure quodam, wdzięczność nagrody od Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey debetur; bo, minąwszy dawniejsze, Jego Mość posługę świeżą do Kazigiera, cara Perekopskiego, z wielkim nakładem, z wielką przewagą zdrowia, odprawił: prosić Jego Królewską Mość, aby, za tak nakładną, pracowitą, krwawą służbę swę, słuszną nagrodę odnicść mógł. Dobrze wiadome są nietelko tu naszego kraiu, ale y wszystkim ludziom, usługowania Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey w rzemieśle rycerskim Jego Mości Pana Szymona Charlesskiego, rotmistrza Jego Królewskiej Mości, w których, od Połocka poczawszy, nie ustawał, iuż arkabuskie, iuż piesze roty, iuż pocty znaczne, swem własnem wielkim kosztem wodząc, na nacięszą razę, harce, szturmy, sine ullo respectu vitae. sie narażając, uniżenie Jego Królewską Mość suplikował, żeby onę posługi jego nagrodzone byli. Pod sądzeniem ziemskich y grodzkich roków Krzemienieckich, które pokojem pospolitym obwarowane są, Jego Mość Pan Mikołay Bohowityn Szumbarsky, gdy do zamku tamecznego iachał, przez Pany Alexandra Płizyńskiego, Pawła Łosiatyńskiego, Siemiona Łyka, bez wszelakich przyczyn, okrutnie zamordowany; jest iuż ta sprawa w areście: usilnie Ich Mość Panowie Posłowie o dosądzenie iey prosić mają. Ich Mość Panowie Żorawniczcy, claris w tych tu krajach natalibus, uniżenie Jego Królewskiej Mości proszą, żeby sprawa Ich Mość o Swiniuchy, która przez tak wiele seymów in suspenso była, a Ich Mość coraz iey na seymie pilnując, coraz też o wielkie impensa przychodzą, na tym seymie, przez żadnych zwłók, odsądzona być mogła, do czego, że-

by, iako naypilnieysze mogą, Ich Mość Panowie Posłowie starania przyłożyli, Ich Mość prosili, abo iako ynę, tak y ta na trybunale sądzona była. Miasto Łuck, w tem tu naszym kraiu nagłównieysze, do którego na seymiki ellecticy, roki ziemskie, roczki grodzkie y yne ziazdy często sie kupiemy, y w którym iuż z łaski Bożey collegium Jezuićkie, y dla rozinnożenia chwały Bożey, y dla ówiczenia dziattek, poczyna sie krzewić, tak od rokoszán, iako y od kwarcianych y Brzeskich żołnierzów wielkie angarie odnieśli y dotąd od kwarcianych odnoszą, uniżenie Jego Królewską Mość to miasto supplicuie, żeby od leż żołnierskich wołnę było, za któremi Panowie żołnirze y nam samym nie mogą być iedno cięscy, y do nauki dziatkom wielkieby przeszkody być musieli. Supplikuią y o to, żeby niezmiernę, pod iarmarki, ceł, myt y ynych podatków wyciągania umoderowanę byli; bo za tym wyciąganiem, iako sprawę daią, wielky sie wstręt ludziom kupieckim do iezdzenia na iarmark dzieie; summa sedullitate to ich postulatam Jego Królewskiej Mości zalecić.

У тоє инструктори печатей ихъ милостей пановъ обывателевъ воеводства Волинского дванадцеть, а подпись рукъ тими словы:

Janusz z Ostroga Zasławsky, woiewoda Wołyńsky,
ręką swą.

Alexander xiążę z Ostroga Zasławsky, C. W., manu
propria.

Andrzej Zahorowsky.

Ławrenty Drewiński, czesznik Wołyńsky.

Alexander Zahorowsky.

Krzysztoph Sieniuta.

Abram Sieniuta, manu propria.

Michał Hulewicz, marszałek koła rycerskiego na seymiku
Łuckim.

Marek Żorawnicky, własną ręką.

Jan Żorawnicky, ręką.

A. Hulewicz.

Jan Zahorowsky.

Piotr Zahorowsky.

Котораяжъ то инструкция, за поданемъ вышъречо-
ныхъ особъ, а за принятемъ оныхъ, вся, спочатку ажъ
до конца, до книгъ кгородскихъ Луцкихъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1608 года, листъ 5 — 13.

XI.

Инструкція дворянъ Волинскихъ, отправленныхъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1616 году. Дворяне просятъ короля о томъ, чтобы исполнялъ свои обязанности согласно съ постановленіями, подтвержденными его присягою. Жалоба на притѣсненія, претерпѣваемыя православною церковію. Просьбы объ исправленіи законовъ и объ освобожденіи города Луцка отъ военнаго постоя. О силѣ декретовъ трибунальскихъ. О содержаніи кварціоннаго войска. Ходатайство о возвращеніи монастырямъ Киевопечерскому и Жидичинскому отнятыхъ имѣній и о награжденіи дворянъ Волинскихъ, оказавшихъ услуги государству. 1616 марта 8.

Року тисеча шестсотъ шестнадцатого, месеца марта, десятого дня.

До уряду и книгъ нишешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, до мене Якуба Окгородзинского, буркграбего и наместника подстароства Луцкого, пришедши обличне урожоные ихъ милости: панъ Михаль Хриницький, маршалокъ на сеймику теперешнемъ Луцкомъ, на день осмый месеца марта, въ року звышъ написаномъ припадаючомъ и одираваномъ, будучий, и панъ Адамъ Хомякъ, а панъ Гелнашъ Бабин-

ский, инъструкцью отъ всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Волинъскаго, на вышъ менованый сейшикъ до Луцъка згрожажныхъ, съ печатми и съ подписами рукъ ихъ милостей, на сеймъ валный Варшавъский, въ року нинешнемъ тисеча шестсотъ шестнадцетомъ припадающій, ихъ милости паномъ посломъ воеводства своего, въ ней менованымъ, даную, для уписаня въ книги нинешние кгородские Луцъкие, веръ облятамъ, именемъ ихъ милости, подали, просечи, абы принята и до книгъ уписана была, которую я врядъ, для вписаня до книгъ приимуючи, передъ собою читати казалъ, и такъ се въ себе писмомъ полскимъ писаная наеть:

Instructia Ich Mościom Panom Posłom naszym na seim terazniejszy walny coronny, w roku terazniejszem tysiąc sześćset szesnastem przypadający, obranym, dana. To jest Ich Mościom: Wielmożnemu Panu Jakubowi Sobieskiemu, wojewodziczowi Lubelskiemu, Panu Alexandrowi Chrynickiemu, łowczemu Wołyńskiemu, Panu Ławrętiowi Drzewińskiemu, czaśnikowi Wołyńskiemu, Panu Michałowi Januszewiczowi Hulewiczowi, Panu Alexandrowi Puzynie, a Panu Alexandrowi Welihorskiemu, którzy, po zaleczeniu służb naszych naniższych, oddania wiernego poddaństwa naszego Jego Królewskiej Mości y podziękowania uniżenie za obmyśliwanie pokoju y rządu w oyczyźnie naszej, wedle punctów w tej instrukty naszej, Ich Mościom dany, sprawować sie mają. Iż z wielkym żalem y niemąłą Rzeczy Pospolitey szkoda patrzeć sie musiało, że po wielekroć, w tak nagłych potrzebach y sprawach Rzeczy Pospolitey, do

których poratowania y podparcia przychodzić nie mogło, a to z dyffidency, która się zawzięła w ludziach, czemu zabiegaiącz, aby confidentia Jego Królewskiej Mości: ku nam poddanym, y nasza miłość poddanych do Pana tem sie barziesz krzewiła, a sprawy seymowe y postanowienia aby swói effect brali, znosić sie z Ich Mościami Pany posłami coronnych wojewodstw Panowie posłowie naszi mają, y w to weydrzeć pilnie, ozo za przyczyna tego iest; przytem, czemby sie nie dosię działo pactis conuentis y prawem poprzysiężonym, tak in publicis, iako yn priuatis, prosić Jego Królewskiej Mości, aby temu we wszystkim, podług przysięg Jego Królewskiej Mości, dosię sie stało. A iż wielkie odia y diffidencie y zatrudnienia seymów y spraw dzieią sie, a to względem różnego nabożęstwa, zaczem też tak religy Grecky ludziom, pod posłuszęstwem swego patriarchy będączem, jako y drugich, w nabożęstwie z nami rozróżnionemi, w nabożęstwie na czerkwie y udespekto- waniu, y gwałtem przymuszaniu popów do posłuszęstwa im niezwykłego, mimą assecuracją świeżą w constitucy opisa- ną, przeciwko którey, mimo prawo, o tem decreta wzglę- dem nieposłuszęstwa na nich są na trybunałach w Coronie y w Wielkim Xięstwie Litewskim otrzymanę, także y w nachodzeniu na zbory y domy slacheczkie y miesca takie, w których ludzie różny religy nabożęstwa swę odprawuią, a będącz prawem pokoju pospolitego y przysięgą królów Ich Mościów, panów naszych, upewnieni, zaczem boie y szkody odnoszą: prosić mają panowie bracia naszy, aby im tego u Jego Królewskiej Mości, podług powinności swey, z obowiązku uniei, pomocz raczyli, aby, podług poprzysię-

żonych praw, przywilejów, wolności, a osobliwie przywileju uniei, czałe we wszystkich państwach zachowane byli. Władcystwo Włodzimirskie, iż też przeciw iasnemu prawu y przywilejowi naszemu, na uniei nam danemu, y też constitutiei coronationis, iest oddane nieiakiemu Morochowskiemu, nie indigenie woiewodstwa naszego, y o to maia sollenniter upomnie się y prosić drugich Ich Mościów Panów posłów woiewodstw coronnych y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, aby dopomogli prosić Jego Królewskiej Mości, żeby, w tem według prawa naszego postąpiwszy, obywatelowi woiewodstwa Wołyńskiego, slachcicowi osiadłemu, to władcystwo zaraz conferować raczył. A, iż banitie na przesłych trybunałach względem religi, tak na osobach duchownych iako y świeczkich, non praestite obedientiae otrzymanę są, tedy serio Ichmość Panowie posłowie o to się starać maia, żeby sposób namówiony mógł być do uspokojenia w takowych sprawach y do zniesienia tych banitiei. Na żaden zaciąg woienny, ani podatkiem, ani pozwoleniem zaciagać sie Panowie posłowie naszy nie maia, ale, ieśliby Rzecz Pospolita wszystka zgodnie bellum defensionium być potrzebną upatrowała, równo ze wszystkimi nie wzbraniać się pospolitego ruszenia, podług dawnych praw y porządkiem, prawem opisanych, ni w czem ich nie odstępując. Jeśliby też woiewodstwa coronne, wszystko zgodnie, mimo pospolite ruszenie, w sposób iaky inszey belli defensionii obmyślili, tedy to Panowie posłowie naszy do nas bracy swy, nie concludując tam, donieść maia. Artykułów wszystkich, od Panów bracy naszych woiewodstw coronnych na tem seymie wniesionych, któreby czałość praw y

wolności naszych, od Jego Królewskiej Mości poprzysiężonych, zatrzymywali, Panowie posłowie naszy Ich Mościom dopomocz mają. Correcturę praw ieśliby sobie stany coronne namówili. mają Panowie posłowie naszą ostrzec tego, aby wojewodstwo nasze, które sie inszem prawem sadi, correcturę praw swych, gdyby im tego potrzeba ukazowała, prawem warowaną, onę sobie namówili, pod tę nie podlegając. O sposobie sądenia criminalów mają sie Panowie posłowie naszy znaszać z gurnemi woiewodstwy; iednak, aby wojewodstwa naszego sprawy, które za pirwszym mandatem rok zawity miwaii, żeby iuż za pirwszym mandatem pirwszę niestanę, według zwyczajów wojewodstw coronnych, o criminalach sądzonych uprzedzał, starać sie o to mają, także y o pewny dzień do sądenia spraw naszych y prosić mają, co constitucią warować. Okazowanie dla lepszey gotowości przeciw nieprzyiaciela coronnego, poruczamy, aby reassumowali constitucią o tem przeslego seymu anni tysiąc sześset trzinastego uczynioną, a pokazowanie pod Łuckiem w polu miedzy Teremnym a Dworcem na czas y dzień (*npодънъ*) w roku teraznieyszym naznaczono było, na którym ziezdzie, aby pokóy zachowany był, prawem obostrzycz y ekzequcią przeciw występnych namówić. A ktohy miał w różnych wojewodstwach maiełności swę, aby, gdy sie w iednym wojewodstwie okaże, choćby sie w drugich nie okazał, żadnych pen nie ponosił. Sprawy de honis nullo iure receptis, mianowicie Ich Mości Panów Żorawnickich o Swiniuchy, a Panów Czerniewskich o Woynin, które na deliberaciy zostali, prosić, aby na tem seymie decidowanę byli. Do reuisy

xiąg Łuckich sądowych grodzkich niedorenidowanych, także y podkomorskich Krzemienieckich, aby deputaci naznaczone byli w tem roku tysiąc sześćset sześćnastem. Burgrabowie, także podpiskowie ziemscy y grodzcy starszy, aby byli ludzie stanu slacheczkiego, przysięgli et non fide possessionati, którą przysięgę, aby w urzędziech tychże, in praesentia nobilium, na rokach albo roczkach odprawić byli powinni. Miasto Łuczk, w którym seymiki, roky y roczky odprawowane bywają, do tego collegium, w którym dziatky narodu szlacheczkiego czwiczenia biorą, aby od stanowisk panów żołnirzów kwarcianych prawem uwolnione było, gdyż stanowiska panom żołnirzom miejsce jest ukazane constitucją anni tysiącznego sześćsetnego dziewiątego, o co sie s pilnością Panowie posłowie starać mają. Uskarżał sie też w kole naszym xiąże Jego Mość Jerzey Czartorysky, że, za daniem sprawy przez Pana Krasieńskiego y innych, wydano list s cancellariey, s podpisem Jego Królewskiej Mości, urażliwie do xiążęcia Jego Mości Czartoryskiego pisany; przeto Panowie posłowie naszy mają dać o tem Jego Królewskiej Mości sprawę, że to niesłusznie udano xiążęcia Jego Mości, bo on nad prawo małżąky swey nic nie uczynił, y na tego, który takim listem xiążęcia Jego Mości zaniusł, aby animaduersia była uczyniona, y żeby imposterum takie listy z cancellary, yż prawem pospolitym jest obwarowano, nie byli więczey wydawane. Starać sie też mają, aby Pan podskarbi liczbę gruntowną uczynić był powinien na seymie teraznieyszem, a iesli dla krótkości czasu to na seymie być nie może, czas aby był złożony y mieszcze, y deputacy przysięgli mianowani, przed

którymiby ta liczba uczyniona była, która aby na przysłym po tem seymie in medium przyniesiona była. Decreta trybunalskie aby, iako ultimae instantiae iudicy, in suo robore et autoritate zostawali, y w żadną disquizyciae przywózoną nie byli, y inhibicie s kancellary Jego Królewskiej Mości aby wydawaną nie byli, y owszem, ieśliby którymi decretami zadwornymi ubliżenie sie stało, aby in pristinam autoritatem przywroczoną y sacrosancte trzymaną byli, na czym interest toti nobilitati, inaczey howim niczby czalego, nic pewnego nie było. A iż s tey nowy lustraciy pokazać sie może auctia quarty, tego doizrzyć, aby do oney pirwszey przyłączona była, a quarta przeszłych lat gdzieby sie obracała, gdyż żołnirz quarciany w służbie nie iest, aby sie pilnie dowiedzieli, ieśli sie nie na to obracza, na co sacrosancte obraczana być miała, prawem opisanym, z drugimi Ich Mość Pany posłami, poparli. Żołnirz quarciany ieśli będzie, leże swoię aby na Ukrainie, w dobrach Króla Jego Mości, odprawował, zimie a lecie obozem, a kiedy płacza przypadnie, aby towarzystwo pewną wysyłane było a nie s chorągwiami sie po zapłate pomykali. Domagać sie też mają, aby constitucia anni millesimi quingentesimi nonagesimi primi y millesimi quingentesimi nonagesimi terty de disciplina millitari do ekzequocy przywiedzione byli. Człowiek zacny, Jego Mość Pan Zygmunt Bałazy, przyszed do niełasky Jego Cessarskiej Mości, za tem instancją gorącą uczynić, y prosić Jego Królewskiej Mości Panowie posłowie nasi mają, iako za człowiekiem, z domu swego wielkim y w coronie Polskiej z wielu zacnych familij spowinowaconym, aby Jego Królewska Mość do Je-

go Czesarskiej Mości przeczynie sie raczył, aby mu Jego Czesarska Mość łaskie swą pokazał, o co Ich Mość Panów posłów prosić, aby tę proźbę unanimiter wnieść do Jego Królewskiej Mości chcieli; także też y list swój aby do Jego Czesarskiej Mości, ex connuentu hoc commiciorum, dali; o takż list y do senatu instantią uczynić. Prosić za Jego Mością chorążem Kyiewskim mają Panowie posłowie nasi, żeby Jego Królewska Mość y Rzecz Pospolita, pomniacz na zasługi domu Jego Mości samego, tudziesz y syna Jego Mości, którzy niepojednokróć oddawali Rzeczy Pospolitey, chowaiacz ię, według zasług Ich Mościów, lenne na Hnidawie było dana, o co s pilnością sie mają starać Panowie posłowie. A iż poborca nasz Wołyńsky, Jego Mość kniaz Alexander Puzina, tak od Jego Mości Pana podskarbiego, iako y od Jego Mości Pana instigatora coronnego, strony nowych ekzakcy, turbaciej prawnej odnosi, to iest o nową slachtę, o lichwiarze, o summy stare na starostwa, które sie u nas nie naidują, więcż, że, podczas zapłaty stołecznemu żołnierzowi, zostawszy poborcą, przy poborze oraz za dwie łecie dwoie czopowę, nad przesle arędy podwyszoną, decretem Rądomskim przymuszony, z wielką szkoda y uszczyrbkiem majątności swey, zapłacił, defalcacicy żadney (względem pogorzelsk y przesków od nieprzyziaciela coronnego) nie odniósł, prosić Ich Mościom Panom posłom naszym Jego Królewskiej Mości zleczamy, aby od tego wszystkiego Pan poborca nasz wolnym był.

Petita. Za Jego Mością Panem podkomorzym Podolskim wnieść do Jego Królewskiej Mości, senatu y koła rycerskiego proźbę Ich Mość Panowie Posłowie mają, aby Jego Kró-

lewska Mość miłościwy względ mieć raczył, iakoby on
 dziatki swoię, które, oraz z majątnością swoią, do nieprzy-
 iaciela krzyża świętego y coronnego stracił, onę wyswo-
 bodzić mógł, za miłościwym poratowaniem Jego Królew-
 skiey Mości y Rzeczy Pospolitey. Ich Mość Panowie po-
 słowie starać się mają, aby przywilej od Jego Królewskiey
 Mości na myto w imieniu Owłuczynie y Woli Owłuczyn-
 skiey, za petytami od Ich Mościów Panów posłów pod-
 czas seymu przeszłego, rozerwanego, Jego Mości Panu pisa-
 rzowi Włodzimirskiemu conferowany in vim approbationis,
 aby tem lepszy robor tego przywileju był, Ich Mość Pa-
 nowie rada stanu oboiga, coronnego y Wielkiego Xięstwa
 Litowskiego, w constitucią, inhaerendo priuilegio S. R. Ma-
 iestatis, wpisać y włożyć, z miłościwey łasky swey, raczyli
 roskazać. Za Ich Mościami oicami archymandritami: Ky-
 iowskim Pieczarskim y Żydyczyńskim, aby dobra tych ma-
 nastyrów, przez księdza Rudskiego y Graeca Arcadea dawno
 zabranę, bezprawnie od manastyrów oddalonę, aby im
 przywruczonę byli. Iż Piasky Jego Mości Pana Stanisława
 Orzechowskiego funditus przez ogień są zniesionę, a wie-
 lom s kraiów naszych są przygodnę, intercesią do Króla
 Jego Mości uczynió, aby libertacia od poboru y ozopowe-
 go do lat dziesięciu conferowana temu miasteczku była.
 Prosić mają Panowie posłowie naszymy za Panem Krystophem
 Charleńskim, dworzaniniem Króla Jego Mości, więz y za
 wszystkim domem onego, y bratem, więz niem Moskiewskim
 będączem, aby Jego Królewska Mość, chętnie y żyozliwie,
 tam in toga, quam in sago, zasługę ich, szcudrobliwą ła-
 ską swą pańską, nagrodió raczył. Wniesiona iest żalósna

skarga do koła naszego od Jego Mości Pana Stanisława Piotrowskiego s Piotrowicz na pewną osoby, żołnierze sconfederowaną, że, podczas confederacy albo Coniuracy swey, naiachawszy na dom Jego Mości w Koczkorowczach, more guerico atque hostili, czeladź posiekli, zbiór domowy zabrali, y prawie ze wszystkiego złupili y zdarli; mają Panowie posłowie naszy uniżenie Króla Jego Mości prosić, aby tę sprawę s temi osobami, którym wina dana iest, sądzić raczył, iakoby, w tem żalu swym, Jego Mość Pan Piotrowsky, uczynieniem sprawiedliwości, ucontentował sie. Za Jey Mością Panią Smykowską Ich Mość Panowie posłowie naszy Króla Jego Mości prosić mają, aby sprawa o zabicie małżaka iey na teraznieyszem seymie sądzona była. Za Panem Markiem Maczyńskim, który, lata swę strawiwszy na służbie Rzeczy Pospolitey, teraz, za wtargnieniem cara Tatarskiego y za wzięciem przezeń Felstina, iako na majątności leżący, tak y na ruchomych rzeczach y wszestkiey chudobie iest zebrany, prosić Jego Królewskiey Mości, aby Pańską łaskię swą ukazawszy, onego opatrzył. Ich Mość Panowie posłowie mają prosić za Jego Mością Panem Jerzem Szuckim, rotmistrzem Jego Królewskiey Mości, który, strawiwszy na posłudze Rzeczy Pospolitey y Króla Jego Mości lata swoię, y teraz świzo na Smoleńsku służył, trud y zdrowie y stratę majątności odniósł, aby nagrodę od Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey mógł mieć. Za Panem Walerianem Słazkim, który w niewinności onego, za skaraniem Pańskim, iest czci in contumaciam odsądzony, tedy Ich Mość Panowie posłowie mają sie o to s pilnością starać, wespół z drugimy woiewodstwy gurnymi, u Jego

Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, aby był do czci przywruczony, także y za inaszemi, którzy są niewinni. Za Panem Mikołaiem Kostuszkiewiczem, który, za naszą wiadomością, że sie tey confederacy nie tknoł, y po zaczęciu tey confederacy y weściu żołnirzkym w państwa Króla Jego Mości, mało nie w rok, za pozwoleniem Jego Mości Pana hetmana Litewskiego, przyszedł, prosić maia serio Panowie posłowie naszy, aby Jego Królewska Mość s tych mandatów onego wolnym uczynić raczył. Za Panem Fedorem Woroniczem, który, za naszą wiadomością, tey confederacy sie nie tknoł y po zaczęciu oney y weściu żołnirskim w państwa Króla Jego Mości, mało nie w rok, za pozwoleniem Jego Mości Pana hetmana Litewskiego, przyszedł, prosić maia serio Rzeczy Pospolitey posłowie Jego Królewskiej Mości y senatu, aby s tych mandatów był wolen. Iż Jego Mość Pan Iwan Chrinicky, sędzia ziemsky Łucky, most na rzecze Styre na gościnczu wielkim, w majątności swey dziedziczoney Chrynikach, dla przyjazdu, niemałym kosztem zbudował, a ten most ustawiczoney wielkiej naprawy potrzebuie; przeto Ich Mość Panowie posłowie Króla Jego Mości prosić maia, aby commisia z cancellary Jego Królewskiej Mości wydana była, y comisarze dla oszacowania y postanowienia słusznego myta, na naprawę tego mostu, zesłani byli. Za Jego Mością Panem łowczem Wołyńskiem, który lata swę na służbie Rzeczy Pospolitey, po wszystkie expedicie, Inflanskie, Multańskie y Wołoskie, z odwagą zdrowia y majątności strawił, y teraz ustawicznie służyć Rzeczy Pospolitey nie omieskywa, prosić Jego Królewskiej Mości Panowie posłowie naszy maia,

aby tę jego odważną posługę nagrodzoną byli. Pan Krogulecky, starożytny slachcic, iż jest urażony barzo na honorze od Pana Montuła, obywatela wojewodstwa Wołyńskiego, prosić Jego Królewską Mość Ich Mość Panowie posłowie nasi mają, aby tę sprawę Jego Królewską Mość sądzić raczył. Prosić Panowie posłowie mają Jego Królewskiej Mości za bracią naszą, w więzieniu Moskiewskim będącą, których eliberowaniu, ponieważ, za uporem Moskiewskim, na przesły commisiey, zamiana na ich więźnie w rękę Króla Jego Mości będącę, nie doszła, przeto, aby do wyswobożenia onych sposoby insze iakie wynalezonę być mogli, prosić gorąco Jego Królewskiej Mości mają. To do artykułu należy, iż od wojewodstwa Kyiowskiego, przez commisarze, do kilkudziesiąt wsy slachecznych, zdawna do wojewodstwa Kyiowskiego należących, są do xięstwa Litewskiego odgraniczonę, mają sie namówić y porozumieć Panowie posłowie nasi s Pany posłami Kyiowskimi, aby ta commisia, uczyniona szkodą granicz coronnych, na swym placu nie została, ale inszi commisarze, pro melioratione tych tam granicz, byli naznaczeni, gdyż ta przesła, przez bytności obywatelów ziemie Kyiowsky, staćby sie miała. Działo sie na seymiku w Łucku, dnia ósmego, miesiąca marca, roku pańskiego tysiącznego sześćsetnego szesnastego.

У тоє инструкторьци печати притисненые а подписи рукъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Волинскаго, въ тые слова:

Janusz z Ostroga, wojewoda Wołyński, ręką swą.

Jerzey xiążę Czartoryskie, manu propria.

Jerzey xiążę Zastawskie, ręką swą.

Нa wryło Hosky, chorąży Kyiowsky, ręką.

Jan Żorawnicky, podkomorzy Krzenieniecky, ręką swą.

Iwan Chrinicky, sędzia ziemsky Łucky, ręką swą.

Jerzey Owłoczymsky, pisarz ziemsky Włodzimirsky.

Andrzej Hulewicz, manu propria.

Adam Ursuł Rudecky, manu propria.

Alexander Zubczewsky.

Wasiley Babińsky, manu propria.

Marcin Czaplicz Szpanowsky.

Elias Babińsky.

Phedor Hulewicz Woityński.

Adam Chomiak, ręką.

Stanisław Wolsky, ręką swą.

Mikołai Swięcicky, ręką własną.

Także y inych wiela slachty, obywatelów ziemie Wołyński, a przytem y Jego Mości Pana marszałka koła tego urodzonego Jego Mości Pana Michała Chrinickiego, podpis ręki temi słowy:

Michał Chrinicky, marszałek koła tego, manu propria.

Котораяжъ то инструкция, за поданемъ вышъ речоныхъ особъ, а за принятемъ моихъ урядовымъ, до книгъ городовскихъ Луцкихъ есть уписана.

Лаврѣнтій Древинскій, чашникъ и посель воеводства Волынскаго, тотъ оригиналъ до рукъ моихъ взять.

Книга городская Луцкая 1616 года, листъ 225.

ХІІ.

Инструкція дворянъ Кіевскихъ послантѣ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1618 году. Просьбы о народномъ ополченіи для защиты отъ Турковъ и Татаръ, объ уничтоженіи или ограниченіи сословія Козаковъ, о заключеніи мира съ Москвою, о сохраненіи древнихъ правъ, предоставленныхъ лицамъ православнаго исповѣданія и о прекращеніи религіозныхъ преслѣдованій, о люстраціи королевскихъ имѣній, о раздачѣ вакантныхъ должностей и объ устройствѣ судовъ въ воеводствѣ Кіевскомъ, о повѣркѣ государственныхъ доходовъ и равномерной раскладкѣ податей. Ходатайство о Кіевопечерской Лаврѣ и сохраненіи правъ, ей предоставленныхъ. О назначеніи комиссаровъ для изслѣдованія безпорядковъ, производимыхъ Козаками въ воеводствѣ Кіевскомъ. Объ исполненіи судебныхъ приговоровъ надъ баннитами. Жалобы дворянъ на мѣщанъ Кіевскихъ. Просьбы объ освобожденіи помѣщичьихъ имѣній отъ военнаго постоя, объ освобожденіи плѣнныхъ, задержанныхъ въ Москвѣ и о награжденіи дворянъ Кіевскихъ, оказавшихъ услуги государству. 1618 декабря 11.

Року 1618, месеца декабра, 11 дня.

На вряде ксродскомъ, въ замку его королевское милости Житомирскомъ, передо мною Яномъ Галчиновъ-

снимъ подьстарестимъ Житомирскимъ, постановившимъ очевисто врожоний его милость панъ Федоръ Сусьчаньскій Прескура, писарь земский воеводства Киевьского а маршалокъ на тотъ часъ згоды, черезъ усихъ ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Киевьского, дня сегоднешнего одинадцатого, месеца декабря, отъ его королевское милости, для обравя спосродку себе пословъ на сеймъ валный, въ року, дасть Панъ Богъ, пришломъ тисеча шестьсотъ деветнадцатомъ, у Варшаве, дня двадцать второго, месеца генвара, принадаючий, назначоний, тутъ до Житомира, яко на местце звыклое, зъехалихсе, обраний, подалъ перъ обятамъ инструкцію съ печатю и съ полписомъ руки своей, именемъ тыхже всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей, черезъ оныхъ згодне и порядне списаную, а ихъ милостямъ паномъ посломъ своимъ, нижеименованымъ, злецовую, о чомъ ширей тая инструкция въ себе всю ричъ замыкаетъ, жадаючи, абы принята и до книгъ занку его королевское милости Житомирского уписана была, которую я врьдъ приймуючи и читаную слышачи, уписать есмь казалъ, и такъ се въ себе, слово отъ слова, писномъ полскимъ маеть :

Instrukcyя Ich M. P. P. posłom naszym na seym walny coronny Warszawsky, w roku 1619 d. 22 miesiąca stycznia przypadający, tho iest: Jego Mości Panu Romanowi Nosckiemu, podkomorzemu Włodzimierskiemu, Jego Mości Panu Tomaszowi Rynkiewiczowi Sklinskiemu, staroście Zygwulskiemu, y Jego Mości Panu Steffanowi Niemiriczowi, od nas, obywatelów woiewodztwa Kiiowskiego, którzyśmy

się na seymik Żytomiersky, dnia jedenastego miesiąca decembra, w roku terazniejszym 1618, od Jego Kr. Mości złożony, ziechali, dana, a to w ten sposób: podziękowawszy Jego Kr. Mości, panu naszemu miłościwemu, za to, które o nas y o oyczyźnie naszej czynić raczy, obmyślawanie, a to w zabieżeniu, możemy rzec, ostatniey zguby naszej od nieprziaciół krzyża świętego y naszych, Turków y Tatarów, także y inszych wszelakich niebezpieczeństw R. Pta naszę, z różnych stron zachodzących, prosić Jego Kr. Mości, pana naszego miłościwego, aby y do końca, miłościwie a oycowskie, o uspokoieniu Rzeczy Pospolitey naszej, od tych nieprziaciół, wyżey mianowanych, obmyślawać, także y o inszych wszelakich niebezpieczeństwach, R. Pta zachodzących, raczył. Na zabieżenie czemu wszystkimu, ma bydź namówione, na tym przyszłym seymie, pospolite ruszenie, które w ręku Jego Kr. Mości, pana naszego miłościwego, ma cale zostawać. O zatrzymaniu dawney przyiaźni z cessarzem Tureckim, która z swowoleństwa Kozackiego targa się, prosić pilno Jego Kr. Mości, pana naszego miłościwego, aby to łotrowstwo Kozackie zniósł, abo ich w klubę dawną, żeby nas s cesarzem Tureckim więcej nie wadzili, wprawić roskazał. Także upominki Tatarom, dla których nieoddawania R. Pta wielką a nieoszacowaną szkodę y niebezpieczeństwo cierpi, oddawać na każdy rok roskazał; gdyż na to dawno pogłównne żydowskie, fordan y składne winne iest naznaczono, także by, według namowy, na seymie takrocznim uczynioney, s cesarzem Tureckim y Tatary pokói gruntowny uczynić się mógł. Poparcie woyny Moskiewskiej pod ten czas niebezpieczeństw,

na R. Ptą nasze z różnych stron następujących, baczemy być barzo trudne: prosić Jego Kr. Mości, aby do czasu tego, pókiibyśmy się tu, s tę strone, od Turków y Tatarów uspokoili, przez tractaty s tym narodem tę woynę zatrzymać rączył, w czym Ich M. P. P. posłowie naszymy z wojewodztwy górnyemi, tak coronnyemi, jako y W. X. L., porozumiewać się mają, jakoby to mogło, cum honore et dignitate tak Króla Jego Mości, jako y Królewica Jego Mości y wszitkiey R. Ptey, stanąć. O uspokoieniu ziemie Inflantskiey ze wszitkimi stany, na tem seymie będącemi, zgadzać się. A yż w tamtey prowincyi nawiększy stał niepokój, że obywatele tamtych krajów, prosząc tak długo o nadanie sobie praw Jego Kr. M. y R. Ptey, odnieść nie mogą: prosić Jego Kr. Mości, aby na żądanie ich uczynił y prawa im nadał. Co się zaś tkanie exorbitanciey y postulat wojewodztwa naszego własnych, tedy tych, według recessu seymu blisko przeszłego y według instruceiy naszymy, na tenże seym przeszły, Panom posłom naszym, daney, poprzeć statecznie, nie odstępuiąc nic od tamtey instruceiy takroczoney, która się y teraz Ich Mościom daie, mają poprzeć, tak, żeby ten seym właśnie nie od propoziciey, ale od recessu się zaczął. W której instruceiy takroczoney, acz wszitkie artykuły dostatecznie są opisane, iednak y teraz kilka artykułów przednieyszych Ich M. P. P. posłom naszym przypominaią się, to iest: aby rozróżnieni w nabożeństwie, a osobliwie iudzie religey starożytney Greckiey, według dawnych praw y przywileiów, od świętey pamięci królów Ich M. Polskich, antecesorów Jego K. M., y od samego Jego K. M. poprzisiężonych, w pokoju za-

chowani beli, y urazy ich, któreby przeciwko prawu ponosili, poleczone beli; gdyż ludzie tey confessii, ktorzi unii s kościołem Rzymskim prziiąć nie chcą, wielkę preiuditia cierpią; starać się tedy s pilnością P. P. posłowie naszy mają u Jego K. M. y efficere, żeby się im w tey mierze oppressia żadna nie działa, y mandaty, y procesy, in causa religionis otrzymane, wszystkie żeby skasowane y penitus zniesione byli; także y inszy rozróżnieni w nabożeństwie aby w pokoiu zachowani beli. Iż też, pod zasłoną reuiziey y lustraciey, nad opisane prawa, które osobliwie temu woiewodztwu służą, gdyż, dla pewnych y wielkich respektów, y od quarchy, aż dotychczas, beli wolne ludzi siła stanu slacheckiego, uciskają y pozwami, za niesłusznym dóbr dziedzicznych miasto królewsczyzny upraszaniem, turbują, mimo wszystkie prawa, przywileie y przysięgi królów panów naszych, od osób różnych, tak za dworem Jego K. M., iako y na seim, o to się s pilnością starać mają, żeby te pozwy zadworne, wielom osobom stanu szlacheckiego wydane, za któremi już na niektórych processy prawne y wzdania są otrzymane, odsądzać ych własnych dziedzicznych majątności, żeby te processy wszystkie y pozwy in nullo termino otrzymane, y zniesione, y w niwecz obrócone były, według praw, y constitutiy, y według przywileiu uniy, woiewodztwu naszemu służącego; także y lustratia, która się w roku 1615 y w roku 1616, w woiewodztwie naszym, odprawowała, żeby zniesiona była. A yż wiele z narodu szlacheckiego inquietouani bywają o dobra, iakoby do Kiiowa, Owruczego zamków należące, iakoż y do constitutiey roku (*пробльм*), bez pozwolenia

P. P. posłów naszych, przydano to, specificuiąc niektóre osoby, mianuiąc ych boiary Zauskiemi, przeciw czemu y protestacie od P. P. posłów naszych zaszli: pilną instantią Ich M. P. P. posłowie nasi uczynić maia, żeby to przyłożenie, iako niepotrzebne, s tey constituiiy wyrzucono y oni, iako y my wszyscy, w pokoju zachowani byli; gdyż, nemine contradicente, ta constituitia uniy dana, na seimie potwierdzona o nieukazowaniu praw y przywileiów na dobra szlacheckie, zaczym y Owruczanom y Zauszanom ta constituitia służy. O wacantiach, iż iest dawne prawo, aby w kożdym woiewodztwie, obywatelom tego woiewodztwa, dobrze osiadłym, niemieszkanie rozdawane byli, czemu iż się nie dosić dzieie, bo yuż rok cały iako woiewodztwo nasze woiewody nie ma; prosić Jego Kr. Mości, aby to woiewodztwo, także y insze wszystkie wacantie, w woiewodztwie naszym będące, niemieszkanie ludziom dobrze osiadłym conferouać raczył; którzy, według tychże praw naszych, aby na woiewodztwie y starostwach swych obecnie mieszkowali y bez woli Jego Kr. Mości y Rzeczy Pospolitey z onych nie zieżdżali, pod winą, na nieposłusznych w prawie opisana, o co forum na trybunał inter causas offitii ad cuiusuis instantiam. Także y o to Ich M. P. P. posłowie nasi starać się maia, aby to woiewodztwo nasze na trzy powiaty sądowe rozdzielone było, y granica tych powiatów uczyniona, a starostowie sądowi y urzędnicy aby przysięgli y osiedli byli; iednak sąd ziemski ma byđż ieden we wszytkim woiewodztwie. Piechota też na zamkach aby, według dawnych praw y zwyczajów, chowana była, a to dla porządku zatrzymania wszelakiego rządu y bez-

pieczeństwa. A strzelbę, z zamku Owruckiego y z inszych zamków Jego Kr. Mości przez P. P. starostów rozebraną, aby Król Jego Mość Jego Mości Panu instigatorowi coronnemu przez prawo odyskać kazał. Ciż P. P. starostowie i dzierżawcy dóbr Jego Kr. Mości w wojewodztwie naszym aby quarty nie płacili, ale pewną lidźbę ludzi służyłych, na obronę Rzeczy Pospolitey, stawili, a z miast Jego Kr. Mości aby ludzie na wojnę, według dawnych zwyczajów, wyprawowani byli. Wybrańców s corony Polskiej miałyby bydź siedm tysięcy, s których połowica pułroka, a druga drugie pułroka służyć powinni, czego iż teraz zaniedbano, y dozoru służby tych wybrańców nie masz. aby to w klubę swą, dla obrony Rzeczy Pospolitey, wprawiono było, pilno się Ich Mość P. P. posłowie nasi starać mają. Którychto wyszei mianowanych artykułów Ich Mość P. P. posłowie nasi, wyszey mianowani, z wielką pilnością poprzeć mają, tak, iesliby, strzeż Boże, effectu swego nie wzięli, do żadney rzeczy przystępować y żadnych podatków postępować nie mają. A yż się ustawiczna zwłoka dzieie w lidźbie Pana podskarbiego coronnego na seimach, za inszymi sprawami Rzeczy Pospolitey zachodzącemi, przeto żeby yuż swóy effect dostateczny wziąć mogła. Do tego siła się tego naiduję, że te podatki przez ręce P. P. podskarbiech nie tam, gdzie ich ukazano, obracane bywaia: mają tego pilno Ich M. P. P. posłowie doirzeć, żeby to prawo pospolite w swo ryzę było skutecznie wprawione, także retenta wszystkie s przeszłych poborów aby Rzeczy Pospolitey wrócone były. Niektóre wojewodztwa nie wszystkie pobory wydali, zaczym wielka krzywda tym,

którzy oddali dzieie się: doirzeó tego y starać się Ich Mość P. P. posłowie nasi maia, aby wszystkie woiewodztwa w coronie Polskiej w wydaniu poboru porównane były, iakobyśmy, w iedney Rzeczy Pospolitey żyjąc, w iednym iarzmie ciągnęli; o okazowaniu prosić, aby po wszystkiey coronie na ieden dzień, to iest w sóbotę przed electią deputacką, na miejscu odprawowania electiey, ufalone były, które iesliby nie stanęły, tedy żeby też z naszego woiewodztwa zniesiono było. Za Jego Mością oycem archimandrytem Pieczarskim y capitulą, którzy sobie wielką oppressyą y uimę wolności od mieszczan Kiiowskich, w niedopuszczeniu y odsądzeniu przez decreta Jego Kr. Mości zadworne, w niestaniu otrzymane, wedle praw ich dawnych kanonów, sycić y żadnego napitku, zawždy y osobliwie w doroczne święta, w miasteczku Ich Mościów, dla ludzi zacnych familiy, groby przodków Ich Mościów nawiedzających, y na nabożeństwo przychodzących pospolitych, strudzonych, mieć, czulośne przekładaia, zwłaszcza będąc od miasta Kiiowa w mili, przez kilka gruntów, odległymi y starodawnie w wolności ziemskiej siedzącymi: maia Ich Mość P. P. posłowie wniesć y do Jego Kr. Mości przyczynić, aby te zyski z Ich Mościów zniesione, a ten dom Boży z dobrami swemi nie był uciśniony, y przy dawnych wolnościach zostawiony był. Na commissyą s Kozaki żeby Ich Mość P. P. commissarze naznaczeni byli y zaraz ya, iako naprędzey, continuować raczyli, iednak nie in centro woiewodztwa naszego, ale pod Terichtymirowem, gdzie coluuies tych ludzi; a to żeby odprawowali w ciągnienu y na stanowiskach, bez żadnego uciążenia woie-

wodztwa tego, sub pena mille marcarum parti et iudicio y pod nagrodzeniem szkód ukrzywdzonemu, o co forum na tribunal inter causas conseruatas. A ciz commissarze, aby dobra szlacheckie, bezprawnie przez Kozaki do tego Terichtymirowa świeżo zabrane, mianowicie: Hrehorow Pana pisarza ziemskiego Kiiowskiego y Podsucze Pana Olizarowe y inszych wszytkich, aby znowu tey braci naszey przywrócili. Na tychże Kozaków reasumować constitutią roku 1590. A yż, według prawa y przywileiu przodków Jego Mości Pana Chaleckiego na myto wodne na Dnieprze, wieczysto nadane, mieszczanie Kiiowscy, wynalazkami swemi, w wątpliwość przywodzą y teraz, za decretem tribunalskim, na seim iest odesłano: gorąco Ich Mość P. P. posłowie tego artykułu poprzeć mają, aby prawa y przywileie, przodkom Pana Chaleckiego od przodków Jego Kr. Mości nadane, cale decretem Jego Kr. Mości zachowane były. Iż też wielkie ubliżenie prawom naszym, na tribunale przeszłym, stało się, a to w tym, yż spraw do zapisów y z remis, miedzy conseruatami naszymi, według dawnych zwyczajów naszych, sądzić nie chciano: mają się Ich M. P. P. posłowie nasi z wielką pilnością, co im miedzy napřednieysze articuły kładziemy, starać, aby się prawom naszym w tej mierze ubliżenie nie działo, y te sprawy do zapisów y z remiss, miedzy conseruatami, po tym czasie, prócz gołych pozwów, sądzone bywały, a P. P. sądowi trybunalscy aby tactów s poranku nie sądzili, iedno wieczór na wstawaniu. Executiy na banitach y prawem przekonanych aby P. P. starostowie, według dawnych praw, z ruszeniem powiatów odprawowali, aby się w tym

żadna folga nie działa nikomu. Mieszczanie Kiiowscy yż na straż zdawna mają wielkie nadanie a nigdy iey, w polu nietylko, ale y u wrót, nie odprawuia: mają Ich M. P. P. posłowie doirzeć tego, aby ych na tym scimie do straży przymuszono, gdyż to zdawna powinni, albo żeby Białocerkiewianom do straży ych połowicą się przykładali. W tymże mieście Kiiowie, przy nadaniu praw ych, nadane są iarmarki, których, yż mieszczanie na wielką szkodę naszą mieć nie dopuszczają, starać się o to Ich M. P. P. posłowie mają, aby te iarmarki, na każdy rok po dwakroć, bywali y constitutią aby to warowano było. Iż też ciż mieszczanie Kiiowscy, na uimę praw naszych, w dobrach tak szlacheckich, iako y duchownych, od Kiiowa za milę będących, szynków żadnych panom tych dóbr mieć nie pozwalają, co iest z wielką oppressyą stanu szlacheckiego, szcząc się nieiakiemi prawy swemi: o to Ich M. P. P. posłowie nasi starać się mają, aby prawa ych, iako prawu przeciwne, zniesione były, a tym braci naszey w używaniu pożytków z dóbr ych żadna się uima nie działa. Iż za nagęsczeniem pozwów, tak na roki, iako y roczki wydawanych, sądy grodzkie iako y ziemskie zwykli brać przedłużenie: tedy się o to Ich M. P. P. posłowie nasi starać mają, aby to constitutią warowano było, żeby ieden drugiemu, na iedne roki abo roczki, nie mógł wydawać więcey nad cztery pozwy, a w każdym pozwie aby mogło bydź po sześciu propositiy a nie więcey. Executie wszystkie, sądowi ziemskiemu należące, aby mogła iedna osoba s tego sądu ziemskiego, to iest: sędzia, podsędek y pisarz, każdy, osobliwie z woźnym i szlachtą, mogli odprawować

w naszym wojewodztwie, a to ma bydź takiey wagi, iako-
 by wszytek sąd odprawował. Iż nad constitutią, która iest
 o spustoszonych mạietnościach tak od nieprzyaciółów krzy-
 ża świętego, iako y przez ogień, do czterech lat wolności
 od wszelakich podatków nadanych, poborcowie y stany
 szlacheckie w skarbie coronnym trudność wielką ponoszą:
 przeto, za poprzysiężeniem przez wóita abo atamana w gro-
 dzie, żeby w żadne disquisitie nie było przywiedziono w
 grodzie; o ten się artykuł pilno Ich M. starać maia. W do-
 brach szlacheckich aby leż żadnych Ich M. P. P. żołnie-
 rze nie miewali, według dawnych praw, pod winą na rot-
 mistrza pięciaseth grzywien. *Petita*: Jakośmy pirwy Jego
 Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, nieraz pro-
 sili, żeby więźnie nasze, w Moskwie w więzieniu będące,
 którzy s cnoty swey, dla zatrzymania wiary Królowi Jego
 Mości, panu swemu, w okrutne się ręce nieprzyacielskie
 dostali, tak y teraz prosimy, żeby pomniąc na zasługi ych
 krwawe y na powinność swą królewską, gdzie, jako po-
 mazaniec Boży, powinien nabarziey w nieszczęściu y upad-
 ku wiernych poddanych swoich radzić, tak y tu żeby ucry-
 nić raczył, a tych więźniów s tamtego więzienia oswobo-
 dzić raczył, a mianowicie: Ich Mość Pana Strusa, Pana
 Budziła, Pana Charlińskiego y inszych. Za Jego M. Panem
 Januszem Tyszkiewiczem, którego dzieła rycerskie y zasługi
 Królowi Jego Mości y Rzeczy Pospolitey są dobrze wiado-
 me, prosić Jego Kr. M., aby na dzierżawę Niechworoszką
 prawo lenne abo summe yaka wniesć raczył. Za xięciem
 Jego M. Samoelem Koreckim, aby rzeczy Jego M. także y
 armate, na Chociniu zabrane, aby Jego Kr. M. Jego Mości

wrócić roszczał, abo za nie nagrodzić, także y za insze przewagi y posługi Jego Mości, raczył. Także Pana Marcina, sekretarza Króla Jego Mości Francuskiego, który sięciu Jego Mości Koreckiemu do wyścia z więzienia był pomocen, za indiene (*indigenę*) królestwa Polskiego przyiąć raczył. Za Jego M. Panem Gratusem Tarnowskim, aby iustratia z dzierzawy Jego M., Bobrku, która iest onerowana starą summą, zniesiona bella, Jego M. od kwarthy był wolen. Nietayne są zasługi Jego M. Pana Aksaka, sędziogo ziemskiego Kiiowskiego, który wszistek wiek swój ni na czem inszem, tilko na posłudzę Rzeczy Pospolitey trawił y trawi. Na to mając respekt, Jego Kr. Mość, pan nasz miłościwy, dać mu był raczył pustynią pod Białą Cerkwią, nazwaną Hallaniki, którą Pán sędzia, z wielką odwagą zdrowia y majątności swey, onę zasiadszy, zamek zabudował, miasteczko, które wielkim wstrętem iest nieprzyiacielowi krzyża świętego, ufundował, a teraz, od Pana Fronkiewicza y Roznowskiego potomków, wielką trudność prawną ponosi, y za remisą s trybunału, od kilkanastu lath, po seymach się powłacza. Prosić Jego Kr. M., aby, tey sprawy dali nie odwłócząc, w one miłościwe weyrzeć raczył, a sprawiedliwem dekretem swoim pańskim decyzją uczynił, także na zasługi, pracę y koszt Jego M. pamiętał. Nietayne też są pracowitę zasługi w Rzeczy Pospolitey Jego Mości Pana podczaszego Kiiowskiego, który dotychczas żadney nagrody nie ma: prosicz Jego Kr. Mości, aby na dzierzawie Szyrkowszczyźnie, którą Jego M. swemi pieniądźmi opłacił, summy tysiąc złotych nad pierwszą przypisać raczył. Za Jego M. Panem pisarzem ziemskim Kiiowskim, iż ma

wielkie spustoszenie od Tatar, prosić Ich M. P. P. posłowie mają, aby nadaniem wolności tę majątności Jego M. do lath kilku ucontentowany był; także iarmarki y targi, nadane za temże Jego M. Panem pisarzem, któremu na różnych miejscach y różnemi sposoby sprawy na różne majątności, których y teraz iest w possessyi, poginęły, prosić, aby te majątności, które s przodków swych trzyma, Jego Mości confirmouane były. Za Jego Mością Panem Theodorem Woroniczem prosić Jego Kr. Mości, aby od tey sprawy która, w niewinności iego, Jego Mości zadana iest, o confederatią, na tym seimie, wolnym byđź mógł. Za Ich M. P. P. Strybylami prosić Jego Kr. Mości, aby sprawa Ich M. s Pany Proszyckiemu sędzona była. Za Panem Cieklińskim y Panem Jaikowskim prosić Jego Kr. Mości, żeby z miłościwey łaski swey pańskiej, iako ociec łaskawy, pokazawszy miłosierdzie, tak nad nimi, iako y nad inszymi P. P. confederaty, pokazać raczył, a oni, iako synowie coronni, mogą potym godnie Jego Kr. Mości służyć. Także za Jego Mością Panem Abramem Horodyńskim prosić Jego Kr. Mości, żeby też nad nim miłosierdzie swe pokazać raczył. Za Panem Janem Czerniszewskim, którego dzielności y zasługi w dziele rycerskim, nam wszystkim są dobrze wiadome, prosić usilnie Jego Kr. Mości, żeby go na tym seimie, za te przeważne y znaczne zasługi iego, nobilitować y to constitutią warować raczył. Za Panem Gwidyńskim prosić Jego Kr. Mości, aby nobilitouany był. Co wszystko wierze y doświadczonei cnoście Ich Mościom P. P. posłom naszym poruczamy, dając Ich M. in toto absolutam et plenariam potestatem znaszać się z ynymi

województwy y na to pozwolić, coby było z dobrym y
pożytecznym Rzeczy Pospolitey y wojewodztwa naszego
Dat. w Żytomirzu, roku y dnia wyszey mianowanego.

У тоє инструкторьци печать его милости пана мар-
шалкова есть притиснена, а подпись руки его въ тые
слова:

Fedor Suszczański Proskura, pisarz ziemie Kiiowskiej,
marszałek koła rycerskiego, natenczas zgromadzonego, umieniem
wszytkich Ich M., ręką swą.

Што все, про память (?), за поданемъ вышей мено-
ваного его милости пана маршалка, за привятемъ моннъ
врядовымъ, слово отъ слова, до книгъ замку его коро-
левское милости Житомирского, есть уписано.

Книга городская Житомирская 1618 года, листъ 1414.

ХІІІ.

Инструкція дворянъ Волинскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1623 году. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства, а королевичу Владиславу, гетманамъ и другимъ лицамъ за военные подвиги. Просьбы объ исполненіи основныхъ государственныхъ постановленій и объ исправленіи законовъ и особенно статута Волинскаго, о ненарушеніи правъ, предоставленныхъ диссидентамъ, а особливо православной церкви и о прекращеніи насильственныхъ средствъ для распространенія униі. О принятіи мѣръ противъ конфедератовъ и козаковъ. О чеканкѣ монеты и объ установленіи цѣнъ на товары. Изображеніе бѣдственнаго положенія помѣщиковъ и крестьянъ. О заключеніи перемирія съ Густавомъ Адольфомъ и о соблюденіи мирныхъ трактатовъ, заключенныхъ съ Москвою. Мѣры къ исправленію судопроизводства въ трибуналѣ Люблинскомъ. Объ ограниченіи десятинъ, взимаемыхъ въ пользу католическаго духовенства. Мѣры для прекращенія мятежей и грабительствъ, совершаемыхъ въ Люблинѣ католиками, надъ лицами другихъ вѣроисповѣданій. Ходатайство о награжденіи дворянъ, оказавшихъ услуги государству, съ описаніемъ ихъ подвиговъ, и объ увольненіи мѣщанъ Луцкихъ отъ военного постоя. 1622 декабря 13.

Року тысяча шесть соть двадцать второго, месеца декабря, шестнадцатого дня.

Перель урядомъ и актами нынешними кгородскими Луцкими, въ зарку его королевской милости Луцкомъ, передо мною Еронимомъ Харленскимъ съ Харлежа, Луцкннъ ете. старостою, постановившисе очевисто урожонный его милость панъ Александръ Белгорский, маршалокъ кола рыцарского на сеймику въ Луцку, дня трынадцатого, месеца декабря, въ року теперешнемъ тысяча шесть соть двадцать второмъ, отъ всихъ ихъ милости пановъ обывателей воеводства Волянского згодне обраный, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ подалъ перъ облятамъ инструкцию ихъ милости, паномъ посломъ воеводства Волянского, на сеймъ валный Варшавский близько прышлый даную отъ всихъ ихъ милости пановъ обывателей воеводства Волянского, съ печатю и съ подписомъ руки свое, о чомъ тая инструкция ширей въ себе маеть, просечы, абы прынята и до книгъ уписана была. Которую я, за прозьбою менованого его милости, пана маршалка, для вписанья до книгъ прыймаючи, перель собою читать казалемъ, и такъ се въ себе, писномъ полскимъ писаная, маеть :

Instructia Ich M. Panom posłom wojewodztwa Wołyńskiego, na seymiku, dnia trzynastego decembra w roku tysiąc sześćseth dwudziestym wtórym, na seym walny Warszawsky blisko przyszły, dana. My rady, xiążęta, dignitarze, urzędnici, szlachta, obywatele woiewodztwa Wołyń-

skiego, którzyśmy się na ten seymik od Jego Kr. Mości, pro die tredecima decembris, anno tysiąc sześćsetnego dwudziestego wtórego do Łucka ziachali, obrawszy zgodnie spószrodku siebie, ze wszystkich trzech powiatów, posłów na terazniejszy seym, od Jego Kr. Mości, pro die vigesima quarta ianuary, anno tysiąc sześćset dwudziestego trzeciego, złożony w Warszawie. Ich Mościów, to iest: Jaśnie Oświeconego xiążecia Janusza Wiszniewieckiego, Wielmożnego Pana Pana Jakuba Sobieskiego, wojewodzica Lubelskiego, Jego Mości Pana Lawrentego Drewińskiego, cześnika Wołyńskiego, Jego Mości Pana Floriana Oleszka, woyskiego Włodzimirskiego, Jego Mości Pana Tomasza Szklińskiego, staroste Zygwulskiego, Jego Mości Pana Adama Rudeckiego, zleciliśmy im, przy oddaniu wiernego poddaństwa y unizonych służb naszych, podziękować Jego Kr. Mości, panu naszemu miłościwemu, za miłościwe y oycowskie obmyszlowanie o Rzeczy Pospolitey, oyczyzny naszej, także y królewicowi Jego Mości Władisławowi za to, że zdrowia swego, dla dobrego oyczyzny y rozszerzenia granic koronnych, przeciwko koźdemu nieprzyiacielowi y Rzeczy Pospolitey y przeciwko temu tak potężnemu nieprzyiacielowi cessarzowi Tureckiemu, nie żałując, stawił się. Przy tym też, aby się do tego włożyli, żeby, według dawnych zwyczajów, s koła poselskiego podziękowano Ich Mościom Panom hetmanom, za których sprawą y czulością, przez męztwo cnego rycerstwa, Rzecz Pospolita iest od tak wielkiego niebezpieczeństwa uwolniona. A yż tamże nieśmiertelney sławy Jego Mość Pan wojewoda Wileński, hetman na tę expeditią coronny, s tego świata zszedł: tedy

słuszna iest wszystkiemu pozostałemu domowi Chodkiewiczowskiemu podziękować y piis manibus tak wielkiego hetmana ukazać fidelem grati animi, memoriam; tudzież też Jaśnie Wielmożnemu Panu Panu Stanisławowi Lubomirskiemu, podczaszemu a na ten czas hetmanowi polnemu coronnemu, za tę pracę, koszty y odwagi, które podymował dla dobrego oyczyny, tak też y Ich Mościom Panom kommisarzom, którzy praesentią swoją w tymże woysku, z niemałym kosztem y odwagą zdrowia swego, w tractaciech z Osman sołtanem, cesarzem Tureckim, podieli, także y tym którzy w rosprawie żołnierza skonfederowanego pracowali. A yż na przeszłych seymikach, dla postronnych niebezpieczeństw, na Rzecz Pospolitą następujących, czasu nie było urazów domowych liczyć, a mając o tim kilku seymów constitutie y miłościwą obietnicę Jego Kr. Mości, pana naszego miłościwego, że za ułacnieniem sie R. Ptey, z miłosierdzia Pańskiego, z wielkich niebezpieczeństw, ponowione recessy być ma, aby tam calsza między panem y poddanemi confidentia, za którą dobro Rzeczy Pospolity ydzie, zostawała, zniosszy sie Panowie posłowie nasze z ynszemi woiewodztwy, uniżenie Jego Kr. Mości y pokornie prosić będą, aby w czymby sie do tych czasów pactis conuentis, dawnym prawom, a mianowicie constitutioni anni tysiąc sześćseth siódmego y tysiąc sześćseth dziewiętego, niedosić stało, żeby sie na tym seymie w klubę swą wprawiło; gdyż, iako każda R. Pta swym prawem stoi, tak prawo executią. Starać sie y o to mają, żeby compositio inter status doszła, także y correctura iurium, a osobliwie statutu y prawa naszego Wołyńskiego,

którey y dawnę y świeże constitucie mamy. Prosić Ich Mościów Panów duchownych, aby in extremis, strzeż Boże, tey oyczyzny naszej periculis, pro pietate erga patriam, który y prawo Boże nie zabrania, y ius naturae każe, chcieli sie więc, nietylko consilia, ale auxilio, do ratunku spólnego oyczyzny, iako bracia nasi, przyłożyć. Dissidentes de religione aby spólney zgody, którą państwa kwitno, y propter bonum pacis, według dawnych praw, przez przodki Jego Kr. Mości y Króla Jego Mości samego poprzysiężonych, ab utrinque w pokoiu zachowani y turbowani nie bywali. Religia Graecka, która tak wiele seymuw trudnić zwykła, maia się Ich Mość Panowie posłowie starać, aby na tym seymie skuteczną uspokoienie wzięła, według constitucyey anni tysiąc sześćset siódmego y przywileiu, ym na tymże seymie danego, nad wszystko y teraz sie im na niektórych mieyscach pewnę praeiudicia dzieią. Prosić y o to maia, aby ten przywiley in volumen legum inserowany był, a ci, którzy pod unią nie chcą być, aby do tego gwałtem przymuszani y prawem przyciskani nie bywali. Jakie Rzecz Pospolitą niebezpieczeństwa s koźdey confederatij zachodzą, iużeśmy tego nieraz doznali, a mianowicie tey confederatye expeditye Tureckiey: wszystkich sposobów Panowie posłowie szukać maia. aby in posterum takiego wstidu, żału y szkody więcey nie ponosiła R. Pta; życzymy, aby, na pestrach y pokaranie tak wynuzdaney swowoli, stanęła generalna wszistkiey R. Ptey confederatia, przykładem dawnych confederatij, spisów y związków, które w prawie capturami nazywaia, tak na tych, którzyby sie przeciwko R. Ptey confederowali, iako y na tych, którzyby swowolnemi ku-

panu oyczyznę naszą szarpać y niszczyć mieli. A yż wi-
 dzimy, że infamiami mało sie co licentia ta swowolników
 pohamować może, zleciliśmy to Ich Mościom Panom po-
 słom, aby z drugimi Ich Mość surowę y ostrę iakie poe-
 nas y executią wynalezli, któraby ta swawola obmierzić sie
 mogła; także y na desertores castrorum, którzy, pieniądze
 pobrawszy, pocztów nie stawili, iako y ci, którzy, za-
 pomniawszy ucściwości y powinności szlacheckiej, oyczy-
 znę swoją tak sromotnym tak też uciekaniem z woyska
 zdradzią y sławę iey w hańbę postronnych narodów po-
 dawaia. Tak sie wiele już banity i infami namnożyło, że
 ich sobie ludzie in contemptu maia: potrafić w to Pano-
 wie posłowie będą, aby iakim sposobem gruntowniejszym
 y prędzszym fortis executio namówiona na tym seymie być
 mogła. Eliberando fidei tak Jego Kr. Mości, pana naszego
 miłościwego, iako i pewnych Ich Mościów Panów senatorów
 i Ich Mościów Panów commissarzów woyska skonfederowanego,
 którzy, dla uspokojenia nas wszystkich, tak ciężkie obowiązki
 prawne i euictie na sie y dobra swoje poczynili, starać sie
 maia Panowie posłowie, aby na tym seymie uwolnieni od
 nich byli, za danjem assecuratiey in uim leis (*vim legis*),
 tak starszym woyskowym, iako y wszistkiemu in genere ry-
 cerstwu. Przeszłej confederatiey expeditiey Tureckiey pun-
 cta niektóre od woyska podane, któreby sie s prawem
 populitym y z dawnymi zwyczajami tey R. Ptey zgadzały,
 życzymy, aby na tym seymie staneli; constitutią anni tysiąc
 szęśćset dziewiętego, na konfederatią na żołnierza uczynioną,
 nietylko żeby moderowana być miała, ale żeby ieszcze oho-
 strzona y do executiey przywiedziona była, starać sie Ich

Mość Panowie posłowie mają. A komisarze s koła possolskiego aby. na expeditiach bywali, za rzecz R. Ptey potrzebno być rozumiemy, tak do zawierania tractatów, iako y do zawiadywania de numero et stipendiis militum. Władza hetmańska, acz iest dawnemi constitutiemi dobrze obwarowana y ugruntowana, starać sie Ich Mość Panowie posłowie iednak mają, żeby sie iey w niwczym nie derogowało, y owszem, żeby decreta hetmańskie, tak w obozie, iako y w Kamieńcu y we Lwowie, y komisarzkie, tak teraz, iako y napotym, wcale zostawali. Externa militia yż sie z wielkim Rzeczy Pospolitey kosztem y niepotrzebną iey szkodą w wielu rzeczach odprawuie, starać sie będą Panowie posłowie, aby iey modus ynakszy, niż przed tym bywał, namówiony y postanowiony był. Nietylko kraiów naszych pokóy, ale wszitkiey R. Ptey bezpieczeństwo y gruntowny s cesarzem Tureckim pokóy na zatrzymaniu Kozaków należy, który punct, aby Ich Mość Panowie posłowie nasi, iako do całości oyczyzny należący, przedsiwziowski, z drugiemu woiewodztwy sie porozumiawszy, wszystkich gruntownych y wczesnych sposobów szukali, dla zatrzymania ich w posłuszeństwie y w rządzie. Mynnici waryacia y podniesienie monety nad constitutią anni tysiąc sześćseth dwudziestego, iako nieoszacowaną szkodę y zniszczenie wszitkiey R. Ptey naszej przyniosło, wszyscy na sobie czuiemy: prosie tedy Ich Mość Panowie posłowie Jego Kr. Mości mają, aby według starych praw y tak wiele constituty, iuz y za szczęśliwego panowania Jego Kr. Mości uczynionych, Rei Publice restituta była mynnica, o czym y prawa iasnę są, y Pana podskarbiego przysiega, y insti-

gatorska powinność oczewiście deklaruję; starać się Ich Mość Panowie posłowie mają, aby tak z senatu, iako y s poselskiego koła, pewnę osoby, od seymu do seymu, deputowane byli, którzyby curam y zawiadowanie mynnici mieli y rationem na każdym seimie R. Ptey oddawali. Pytać się będą Panowie posłowie, czemu zaraz w obozie dostateczna zapłata nie dochodziła w woysku; ponieważ computy dostateczne autentice z seymu przeszłego nam są podane, yż zapłata wszystkiego woiska dostatecznie y wczesnie dochodzić miała. A yż wimy to, że za podniesieniem monety wielka sie auctia w contributiach stała, postrzegając tego Panowie posłowie mają pilnie, aby sie s tey auctiety liczba rzetelna y dostateczna R. Ptey stała. Monetę też aby tylko in posterum czerwone złotę, talery, pułtalerki, szostaki potruyne y insze drobną monetę bito, według dawnych praw, sui valoris et ponderis, także, aby wszystkich piędzney cena skutecznie na tym seymie namówiona była. Prosić y o to uniżenie Jego Kr. Mości będą Panowie posłowie, abyśmy też od Wielgopolskich y Małopolskich województw upoślidzeni nie byli. żeby we Lwowie, kędy iest totius Rusiae metropolis, minnica była. Praecia rerum yż, według constitutiety tysiąc sześćset dwudziesty, z wielką szkodą obywatelw wszystkich tey corony, są powariowane, starać się Panowie posłowie będą, aby y sposób około tego y executiä pewnieysza znaleziona była, tak na ementes, iako y na utendentes, także et in leibus (*legibus*) sumptuariis. Upominki, według dawnych pact y teraznieyszey świzey pod Chociniem transacty, żeby żadney przyczyny do nas to pogwałtstwo nie miało, co rok Tatarów dochodziły, starać się

o to mają Panowie posłowie, którą, aby porządni y tym prędy wyprawowaną y odsyłaną byli, życzymy, ażeby iaka pewna osoba na tę tylko kuramznaczona była, a na tę upominki skądby quotannis pieniądze byli, mają Panowie posłowie obmyślić, zniosszy sie z drugimi woiewództwy. Ordinarium także praesidium aby na granicach było, gdyż y kwarta sie co rok daie y znacznie iey z lustraciy przybywa. Nietayna nam iest, iawna y iasna Jego Kr. Mości krzywda, która nas, iako wiernych poddanych, boleć y obchodzić musi, iż z dziedzicznego państwa swego zdarty y złupiony iest, nietainy i ten progres Gustawa, który prawie klandestine, kiedy Jego Kr. Mość ad sacrum bellum sie obrucił, Rygę i insze zamki w Ynfianciech posiadł. Widzimy to sami barzo dobrze y rozum sam tak uczy, że daleko zručni iest każdego nieprzyaciela w gniazdzie iego szukać y bellum ofensiuum, anizeli defensiuum, prowadzić, ale, że takowa woina wielkiego neruum potrzebuie, a my, za grzychi nasze, takieśmy od Pana Boga różnemi plagami y calamitatibus pokarani, zniszczeniśmy są, to przeszłymi. tak częstymi, contrybutiami, ustawicznymi woynami, przez tę kraie woiska wszitkiego, tak do Moskwy, iako i teraz do Wołoch, przechodzeniem, swowolniemy niemal co rok kupami, teraznieyszą confederatią, monety tey uariatio y defectem iey, drogością y nieurodzaiem, zwoiewaniśmy są mieczem y ogniem po kilka lat, rok po roku, pogańskim, że tylko na popielisko chudob naszych y braci naszej, z żalem nam patrzeć przychodzi, wyiskrzyliśmy sie na okóp synów, żón, dziatek, braci y powinnych naszych, y takeśmy są w dostatkach szlacheckich naszych

zewsząd uciśnieni, że y poddani nasi od ostatniey prawie biedy i nendzy ledwie ziewaiają a od głodu passim zdychaiają, y my sami w domach naszych wielki niedostatek we wszistkim cierpiemy. Uniżenie tedy Panowie posłowie nasi prosić będą Jého Kr. Mości, pana naszego miłościwego, aby Jego Kr. Mość, iako pan pobożny, ductus compassionē nad tym utrapieniem y niedostatkiem naszym, tę krzywdę swoie, tak afflictis Rei Publice temporibus, na czas condonowawszy, na inductie z Gustawem pozwolić raczył, od których ieśliby sam Gustaw sparznoł, tedy przysłoby z nim prowadzić defensium bellum y praesidium mieć w Ynflanciech Wielkiego Xięstwa Litewskiego. A strzeż Bożę większey niebezpieczności, tedy pospolite ruszenie tegoż Wielkiego Xięstwa Litewskiego na seimie aby było ufalone, posłom naszym zlecamy. Dla tych wyszey mianowanych afflicti naszych, choćbyśmy życzyli sobie, tedy nie mamy skąd teraz dawać R. Ptey subsidia pekuniaria. A ieżeli zgoda drugich wszistkich woiewódtw około contrybuciey iakich zaidzie, tedy to Panowie posłowie nasi do braci ią wziąć y o złożenie seymiku wczesnie prosić będą. A mimo pobory, cohy rozumieli być do zatrzymania całości R. Ptey praw y wolności naszych być potrzebnego, tedy sie maia z ynszemi woiewodztwy zgadzać. Pacta z Moskwą zawartę aby sacrosancte strony naszej zatrzymanę byli, starać sie o to będą Panowie posłowie. Także, aby commisarze s tego seymu naznaczeni byli na uznanie, według tychże pact, krzywd granicznych. Wielką stął obywatela woiewódtw naszych krzywdę y szkodę cierpią, że poddani ich s korony do xięstw Moskiewskich, które są

w administracyi królewica Jego Mości uciekaia a requiro-
 wać ych nie masz iako: starać sie tedy Panowie posłowie
 będą, aby na tamtych zamkach y osadach taci od króle-
 wica Jego Mości dzierzawci osadzani byli, którzyby lub w
 coronie, lub W. Xięstwie Litewskim dobrze possessionati byli,
 którzyby o takie zbiegy i insze krzywdy y najazdy res-
 pondere powinni byli, według trybu prawa pospolitogo, w
 grodzie, iako poblizszym, Kiiowskim. Tego też postrzec
 maia, aby temi nowemi osadami królewica Jego Mości
 dawne granice y krwawie zasadzone osady od osad kró-
 lewica Jego Mości ściśnjone nie byli, ale owszem przy
 używaniu dawnym nienaruszenie zostawali. Okazywanie
 yż w poniedziałek po przewodny niedzieli dla trybunału
 Lubelskiego nam wszystkim barzo niewczesnie: maia sie o
 to Panowie posłowie płożyć, aby to na niższy czas transfe-
 rowane było, mianowicie na zaiutrz po świętym Michale.
 Wielkie woiewodztwa nasze uciążenia maia z nierychley
 sprawiedliwości, że aż w kilka lat dochodzą: starać sie o
 to Panowie posłowie będą, aby iako Piotrkowskiego pro-
 łagowano trybunału, tak też y Lubelskiego kilku niedziel
 pomkniono, a mianowicie dwie niedzieli przed świętym
 Michałem. Iż tak roczny trybunał przy limitathey pewną
 na drugi trybunał ordynacją, około conserwat naszich, na
 zwłokę sprawiedliwości, uczynił: starać sie o to Panowie
 posłowie będą, aby ta ordynatia autoritate conuentus, pu-
 blico laudo, na tym seyminie zniesiona była; tudzież y o to,
 aby deputaci coronne też przysięgą, że nie są sługami re-
 kądainemi, ani iurgieltnikami, przysięgali, iako y deputaci
 naszych woiewódtw. A yż Ich Mość xieża plebani barzo

stan szlachecky onerują takimi dziesięcinami, na które żadnych prawnych y pewnych funduszów nie mają, aholi to jakim rejestrzykiem, albo atestacją jaką drugiego xiędza dowodzy, bez wszelakiego fundamentu. taką angarią w tym stan szlachecky ma od Ich Mości, że zawsze nie szlachcicowi odprzysiąc, ale xiędzu poprzysiąc nakazują; zaczym one prawo ni zac w constitutiach opisane, aby takie rzeczy barzo wontpliwę y niepewnę ad compositionem inter status odłożone byli. Lubo to prawa y constitutie dawne są, a mianowicie wojewodztwu Kiiowskiemu, Wołyńskiemu y Braclawskiemu służące, yż ich za dworem o dobra dziedziczną pozywać nie mają: tedy, aby tym rzetelniejsza ieszcze y warowniejsza o tym constitutia nastąpiła, aby obywatelów tych województw za dworem o tę dobra nie pozywano, któreby z iakichkolwiek miar hereditatem (*haereditatem*) za sobą pociągali, lubo to za daniną antecessorów Jego Kr. Mości dawną, lubo też teraznieyszą, strzyc mają Ich Mość Panowie posłowie, aby na delatora y na instigatora takiego poena mille markarum, któryby miał extra forum za dworem pozwać, była nakazana, o co forum abo na trybunale. etiam ex cruda citatione, inter causas conseruatas woiewództw naszych. A iesliby na takie instigatory i delatory decreta poena sądów trybunalskich zachodziła, aby z adwornemi sądami nie byli cassouane, y processa wszystkie, które są otrzymanę ad male narata, cassouane byli, tak, żeby priuilegia wszystkie, tak od antecessorów Jego Kr. Mości, iako y od samego Króla Jego Mości danę, aby według dawnych praw in suo robore zostawali. Że złym barzo przykładem, y szkodą, y krzywdą rozmaitych stanom

ludzi działy się po tę czasę tumulty y inuasiae w wielkich miastach, a mianowicie w trybunałł na zbory, y dwory szlacheckie, cerkwie, y na bożnice, y na domy żydowskie cum uiolationę publicae securitatis et autoritatis sądów głównych trybunalskich: zlecamy to Panom posłom naszym, aby takie excessy, iako naostrzeyszym prawem, pohamowane byli, aby koždy w stanie swoym, w tey wolney R. Ptey, za panowania szczęśliwego Jego Kr. Mości, spokojnie żyć mógł. A ieśliby się napotym takowe insolentiae na studenty pokazali, aby oni in omni subselio respondere powinni byli y podlegali poenis, za takowe excessi condignis. Trudno starostowie sądowi, iako brachia regalia, pro dignitate et necessitate, autoritatem suam extendować mają, kiedy im od starostwa intrata oderwana będzie: prosić Panowie posłowie uniżenie Jego Kr. Mości będą, aby się im iuż teraz imposterum więci nie działo. Także, aby dobra R. Ptey ludziom zasłużonym, a nie tym, którzy ieszcze per aetatem służyć oyczyźnie nie mogą, także ani białym głowom rozdawanę nie byli; także, aby starostwa Ukrainę, którą są in custodia R. Publ. y własną są ścianą, ogołocene ani w proucentach swych umnieyszone nie byli. Także o zbiegy o grabieże w grodzie, a simplices iniuriae w ziemstwie, aby sine appellatione koniec swóy brali. Burgrabiowie y starszi podpiskowie aby przysięgli y osiadli byli. Iż zwykli wielkie controuersie zachodzić miedzy dignitarzami y urzędnikami Wołyńskimi na seimikach y ellectiach de praeminentijs uotorum, a mianowicie miedzy podkomorzemi y starosty sądowemi: starać się pilno Panowie posłowie mają, aby constitucią iasnie

ellucidowano, iakim porządkiem, poczowszy od pierwszego dignitarza, aż do ostatniego urzednika ziemskiego, wotować maia, tylko, żeby porządkiem ynszych woiewództw coronnych, a nie Litewskich, gdyż nasze woiewodztwo do corony iest przywiązanę. Iż xiążę Jego Mość Jerzy Czartorysky, w niewinności swey, czego wszystką woiewodztwo iest dobrze wiadomo, iest niewinnie pomówiony od Paniey Fedory Kołpytowskiey: Ich Mość Panowie posłowie, dawszy wiadomość Jego Kr. Mości y senatowi o niewinności xięcia Jego Mości, iako człowieka wielkiego y zacnego y w tym udaniu niewinnego, starać sie maia, żeby ta sprawa na tym seymie koniec swój wzięła. *Petita.* Wiadome są Jego Kr. Mości y wszytkiey R. Ptey przeważnę zasługi Jego Mości Pana Kiiowskiego, który, naśladuiąc przodków swych, przez wszystek wiek swy nie ustawiając, krwawie służył y żadnych occasy, które sie ieno w Rzeczy Ptey do usługi iey podawały, iako to y sam Jego Kr. Mość okiem swym pańskim widział, kiedy syna swego, Pana podkomorzego Włodzimirskiego, do Moskwy s piękną y zącą gromadą ludzi wyprawil, y przez tę wszytkę expeditią tam go trzymał; potym, za nastąpieniem Gałgy na pola Horininskie, z obiema synami y synowcem swym, z wielką y znaczną gromadą y kupą ludzi. do boiu przednie godnych y sposobnych. gdzie na utarczee, w oczu hetmanów koronnych y wszytkiego woyska Jego Kr. Mości, syna swego postradał przez ręczę pogańskie, owo zgoła, wszelakich occasy nie opuszczając, y zdrowiem, y wszytką substantią swoią, y znacznym nadwieredzeniem maitności swey, służył. Prosić Ich Mość Panowie posłowie Króla Jego Mości

soleniter mają, aby, na tak znaczne y krwawe zasługi okiem swym pańskim poirzawszy, szczodroblivością ręki swy, przeciwko Jego Mości skłonić się raczył, aby znak y zasług swych y łaski Jego Kr. Mości posteritati suae zostawił. Meryta y odwagi w Rzeczy Pospolitey kosztownę, na wszystkich expeditiach, za panowania Jego Kr. Mości y teraz świżo pod Chociniem, przeciwko pogaństwu, xiążecia Jego Mości Jerzego Czartoryskiego, z wielkim uszczyrbkiem y utratą majątności, gdyż wozy z dostatkami y konie pod Żwańcem, ku obozowi idąc, pogaństwo zabrało: mają Ich Mość Panowie posłowie Króla Jego Mości prosić, aby, z łaski swey pańskiej, raczył mieć wzgląd na xiążecia Jego Mości y na utraty jego, które dla Rzeczy Ptey poniósł, a w nagrodę, na ten czas, choć myta Kiiowskie, Wołyńskie y Braclawskie conferować xiążeciu Jego Mości raczył, o co s pilnością Panowie posłowie starać się mają. Wrodzoną chęć do usługi Jego Kr. Mości y wszystkiey Rz. Ptey mając, xiąże Jego Mość Jerzy Zasławsky nie chciał deesse nigdy, za każdą occasią, aby nie miał wielkim kosztem ludzi rycerskich do woyska Jego Kr. Mości stawić, a na ostatek y teraz, w tej expeditiey teraznieyszey pod Chociniem, iako człowiek s przodków swych wielki y znacznie, z odwagą zdrowia, w oczu wszystkiego woyska y Ich Mość Panów hetmanów stawił: prosić unizenie Panowie posłowie Króla Jego Mości mają za xiążeciem Jego Mością, aby na tę zasługi znaczne xiążecia Jego Mości chciał, miłosciwie poirzawszy, znaczną łaskę swą pańską wyświatczyć, przychęcując onego do dalszych usług sobie y Rz. Ptey, y od tej sprawy, xiążeciu Jego Mości intentowaney, aby uwolnił.

Ich Mość Panowie posłowie nasi mają sie pilno starać u Jego Kr. Mości, aby proces, który iest, mimo iasną prawo, tak stare, iako y constitutiae świeże, na xiążęciu Jego Mości Mikołaiu Czartoryskim, przez Pana Andrzeia Kosakowskiego, za dworem Jego Kr. Mości, extra forum in contumaciam nulliter otrzymaney, był zniesiony; tak też proces na Panu Hrehorym Hniewoszowiczu Uieздеckim, nad prawo y przywiley Jego Kr. Mości, Panu Kosakowskiemu dany, za dworem Jego Kr. Mości praecipitanter otrzymany, zniesiony był, a ta sprawa iego s Panem Kosakowskim, na tym seymie, aby sądzona była. Prosić unizienie Jego Kr. Mości, pana naszego miłościwego, aby, mając miłościwy wzgląd na zasługi Oświeconego xiążęcia Jego Mości Wiszniewieckiego, starosty Czerkaskiego, tę deliberatią, którą sobie, strony prouentów starostwa Czerkaskiego, zostawić raczył, z niego zniosszy, miłościwą łaskę swą pańską pokazać mu raczył. Sprawa Swiniuska aby była sądzona, prosić Ich Mość Panowie posłowie Jego Kr. Mości mają. Za Ich Mościami Pany Chrinnickimi, a mianowicie za Jego Mością Panem chorążym Wołyńskim, który przez wszitkę expeditie Wołoskie, Inflanskie, Multańskie, z rozlaniem krwi swoiey y postradaniem rodzonych swoych y stryiecznych, w teraznieyszey expeditiey Tureckiey, służył oyczyźnie, prosić Ich Mość Panowie posłowie mają, aby na tę familią Jego Kr. Mość miał wzgląd. Prosić Króla Jego Mości za Panem Sęprowskim, podczaszym Wołyńskim, który na tę wszytkie expeditie syny swoie, to iest: Gabriela Sęprowskiego, pirwy do Wołoch, a potym s królewicem Jego Mością do Moskwy, z niemalym sumptem, wyprawował, y

tam to wszystko zostało; potym drugiego, Daniela, z niebozczykiem Panem hetmanem do Wołoch, a ten tam już zginął ze wszystkim; trzeci też zaś na dworze Króla Jego Mości lat kilka, poczty stawiając, y do tego czasu; prosić Ich Mość Panowie posłowie mają, aby na zasługi dzieł iego względ miał, a iako inszym zwykł z szczodrobliwey łaski ręki swy nagradzać, y onym nagroził krwawę zasługi ich. Za Jego Mością Panem czasznikiem Wołyńskim, Panowie posłowie mają, aby banitia z kancellary Króla Jego Mości wydana była, abo commissia między wojewodztwy Podlaskim y Brzeskim dóycć mogła. Także za Panem Mikołaiem Drewińskim, rotmistrem Króla Jego Mości, który, za pieniądze swoje piechotę prowadząc, swych pieniędzy niemało wydał, prosić Króla Jego Mości, aby mu byli wróconę. Za Panem wojskim Włodzimirskim prośbę donieść mają Panowie posłowie nasi do Króla Jego Mości, aby Jego Królewska Mość wydatki iego pieniądze w ordzie ex erario publico zapłacić kazał, y za tak wielkie y znaczne posługi iego. czym znacznym, z miłościwey łaski swey pańskiej, nagrodzić raczył. Sprawa Woinińska potomków Pana Czerniewskiego, prosić, aby na tym seymie sądzona była. Za Jego Mością Panem Danielem Malińskim donieść proźbę Ich Mość Panowie posłowie do Króla Jego Mości mają, przełożiwszy znaczne zasługi przodków Jego Mości, którzy nie na łożu domowym, ale na łożu sławy nieśmiertelney, dla oyczyzny miley zdrowia swę położyli, y on, tymże torem ydąc, na tę expeditiã Tureckã stawił sie z niemało kupã ludzi, za swę własnę pieniądze zwiedzionych, stem człowieka pod chorągwią, dobrych

a enotliwych żołnierzów, y, tam wziętko straciwszy y zdrowia swego znacznie nadwredziwszy, ledwo nie piechotą do domu sie wrócił, aby remuneratia iaka od Jego Królewskiej Mości potkać go mogła, starać sie maia. Za Pany rotmistrzami wojewodztwa naszego przyczynić sie maia, aby Król Jego Mość względ miłościwy na to mieć raczył, że własnymi pieniędzi swemi, aby sie chorągwie nie rozieżdżali, towarzystwo zatrzymywali y tam, równo z ynszemi, w obozie, temu poganinowi, iako sie ludziom rycerskim godzi, resistebant, y od tych acty, które im Jego Mość Pan podskarbi do Piotrkowa intentował o kuchennę, aby byli wolni. Prosić też Ich Mość Panowie posłowie Jego Królewskiej Mości maia za Ich Mość Pany Zubcowskimi, których oycowi świętey pamięci Król Jego Mość Stephan, z ekspeditiei Gdańskiej, za krwawe iego zasługi, na seymie Toruńskim, wieś Bielin lennym prawem conferować raczył, którą on, przez czas niemały, do żywota swego dzierzał, a po śmierci onego do stołu Jego Kr. Mości jest przywrócona: aby Jego Królewska Mość, z miłościwey łaski swey, bacząc ustawiczną, stateczną y odważną Panów Zubcowskich na różnych expeditiach, w Multaniech, w Inflanciech, w Moskwie pod Smoleńskiem, w woysku kwarcianym, y na terazniejszey expeditiei Tureckiej w Wołoszech, krwawe posługi, onę wieś, iako własność ich, prawem lennym, według daniny seymowey, należąca, przywrócić roskazać, abo, w nagrodzie oney, inszą daninę lub iurgieltem, z miłościwey łaski swey, iako ludzi dobrze zasłużonych, opatrzyć raczył. Za Jego Mością Panem Janem Bohdaszowskim, strażnikiem Jego Kr. Mości, woyska ma

expeditiey przeszley przeciwko Turkom, odwaznie, zyczi-
wie, s kosztem, y odwaga. y ulomnością zdrowia. Jego
Kr. Mości y Rz. Ptey słuzył prosić Jego Kr. Mości y Rz.
Ptey, aby miłosierdnę oko na iego krwawę zasługi, względ
miłościwy mieć raczył. Ich Mość Panowie posłowie nasi
petitum wniesć y pilną staranie uczynić mają, w kole po-
selskim y do Króla Jego Mości, za Panem Jerzani y Ma-
cieiem Kaysarami Kołodeczyńskimi, żeby Jego Kr. Mość,
pomniąc na godną zasługi oycy ich, który, z uszczyrbkiem
zdrowia swego służąc czas niemaly Rz. Ptey, za królów Ich
Mościów świętey pamięci Augusta y Stephana, pode Psków,
Połock, Wielkie Łuki, Toropiec, Inflanty, za które zasługi
conferowano im sioło Kołodezno w oycyznę; a yż teraz
ta oycyzna od nich, decretom Króla Jego Mości seymo-
wym do kościoła katedry Łuckiey przysadzona, prosić Jego
Kr. Mości, żeby Król Jego Mość, według zasług ich y mi-
łościwey obietnice swey na przeszłych seimach, ym za tę
oycyznę odmianę dać raczył. W ukrzywdzeniu Jego Mo-
ści Pana Martina, secretarza króla Francuskiego, które mu
sie dzieie od Pana Olbrychta Ludzickiego, w nieoddaniu
okupu żony i dzieciak iego, prosić Jego Kr. Mości, aby
weyrzawszy na tę ukrzywdzenie, onemu miłościwie słuszną
roskazał satisfactią uczynić, gdyż na to samo dano było
pułtora tysiąca czerwonych ex fisco, którego tym samym
pomeką defraudatia stała sie. Prozbę mieszczan Łuckich,
która w kole naszym wnosili, iako wielce ważną, onę Pa-
nom posłom naszym seryą commendujemy, gdyż y nas ex
subsequentibus tyka sie, pilną instantia y gorącą do Jego
Kr. Mości za niemi uczynić mają. Naprzód, po strogim

zniszczeniu przez ogień, dotąd żadney folgi od żołnierza ustawicznego iż nie mają, ale y leżę, y stacie, y podatki pieniężną, y nadto mimochodnych żołnierzów sustentowanie wszelakimi dostatkami, wielką ym zawadą iest do podpomożenia: przeto żeby żołnierzę ani leż swoich tu w Łucku nie miewali, ani do żadnych staci dawania powinni nie byli, ponieważ y nam na tym wiele należy, że y działki swoje przy colegium u oyców Jezoitów ze wszystkiego wojewodztwa y z ynszych stron tu mamy dla ćwiczenia w naukach wyzwolonych, y nadto ieszcze, że to miasto iest iako metropolis wojewodztwa naszego. gdzie częste roki, roczki, seymiki, collectiae, popisy, ziardy odprawują się, z wielkim niewczasem wszystkich nas, że gospody wczasów swych przed żołnierzem miwać nie możemy, y działki nasze do powiennyh nauk w czępanyh swoich mieszkania mieć nie mogą *).

Книга городская Луцкая 1622 года, листъ 1208 — 1216.

*) Конец не достаетъ.

XIV.

Инструкція дворянъ Волинскихъ посланцъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1630 году. Просьбы о неназначеніи экстраординарныхъ сеймовъ, объ отиѣнъ подымнаго сбора, объ уплатѣ государственныхъ долговъ, о сохраненіи правъ, предоставленныхъ православнымъ и униатамъ, о вознагражденіи Кіевомихайловскаго монастыря, разграбленнаго униатами, объ увольненіи отъ службы иностраннаго войска, объ исполненіи приговоровъ надъ баннитами, о сохраненіи мира съ иностранными державами, о ревизіи книгъ городскихъ и земскихъ, объ исправленіи законовъ и напечатаніи статута. Ходатайство о награжденіи дворянъ, оказавшихъ услуги государству и объ освобожденіи городовъ Бурска и Владиміра, опустошенныхъ неприятелями, отъ податей и повинностей. 1630 сентября 4.

Року тисяча шестьсотъ тридцатого, месеца сеньтебра, семого дня.

На вряду кгородскій, въ замокъ его королевское милости Луцкій, и до мене Яна Козаковича Прошицкого, буркграбего и наместника подстароства Луцкого; пришедши очевисто урожомый его милость панъ Ерый Гулевичъ,

подкоморный Луцкий, маршалок на тогъ часъ егда рыцарскаго сеймику въ Луцку. въ року нынешнемъ тисеча шестьсотъ тридцать, на день четвертый, месеца сентебра. зложеного, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ веръ облятамъ инструкцию, съ печатю и съ подписомъ руки своее, ихъ милости, паномъ посломъ, на сеймъ близко пришедый, въ томъ же року нынешнемъ, месеца октября шестнадцатога дня припадающый, одъ всеа брати воеводства Волинскаго згрожажоныхъ згодне обраныхъ, даную, о чомъ тая инструкция ширей въ себе маєть, жадаючи, абы до книгъ принята и вписана была, которую инструкцию я врядъ принявши, оную до книгъ вписати казалець, которая, писломъ полскимъ висаная, такъ се въ себе маєть:

Instructia Ich Mościom Panom posłom wojewodztwa Wołyńskiego, na seymiku anni tysiąc sześćset trzydziestego, pro die quarta septembris, obranym, na seym blisko przyszły, w roku terazniejszym tysiąc sześćset trzydziestym, miesiąca octobra szesnastego dnia przypadający, dana Ich Mościom Panom: Janowi Załęskiemu, sędziemu ziemskiemu Włodzimierskiemu, Krzysztofowi Rymkiewiczowi Szklińskiemu, podsędkowi Łuckiemu, xięciu Hrehoremu Czetwertynskiemu, Andrzejowi Liniewskiemu, Gabryelowi Hulewiczowi, Adamowi Kisielowi. Po zaleceniu służb naszych unizonych y wiernego poddaństwa naszego Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, mają podziękować Panowie posłowie naszy in amplissima forma, że iako zawsze oycowsko radził o powierzonych sobie od Pana Boga poddanych,

tak y teraz obmyszława, aby nietylko za szczęśliwego pa-
 nowania Jego Królewskiej Mości, ale y po zycieiu, *quod*
Deus longissime auertat, dobrze się działo oyczyźnie na-
 szey; a to podawszy, *ad deliberandum de modo liberae*
electionis, co, acz iest arduum y periculis multis nomini-
bus plenum, ne pupilla libertatis nostre in punctu hoc
ledatur, iednak, abyśmy sie nie zdali ingrati takiej oycow-
 skiej miłości Jego Królewskiej Mości, maia Panowie po-
 słowie naszy, iak z naywiększą w tym ostróżnością, tylko
 sie o tym dowiedzieć, a nie w żadną rzecz eo *nomine*
 nie wdawaiąc się. *constitutione anni tysiąc pięćset dzie-*
więćdziesiąt trzeciego uetantę. Seymy extraordinarie, które
impellentę nagłego niebezpieczeństwa być musiały, iako da-
remnych kosztów y trudów przyczyna, w caym y sam Jego
Królewska Mość incommoditatem wielką upatrować raczy,
 zniesione być maia; prawem tylko opisane seymy zwy-
 czayne aby bywały. Podymne, yż tylko w gwałcie pro
 semel było pozwolone, a potym raz ieszę *per modum*
donatiue powtórzone, z upewnieniem, że więcy hac *no-*
uitate nie mieliśmy być *aggrauouani*: przeto teraz pilno
 Panowie posłowie naszy przy tym ante omnia stanąć maia
 y ni do czego przystempować nie będą powinni, aż to cale
 na potomne czasy z woiewodztwa naszego zniesione bę-
 dzie y *protinus extirpabitur*, a ta *constitutia*, która iakąś
lustratią pre se fert, aby in *necessario* była zniesiona; yż
 poddani krajów naszych nie tak są *fixi loco*, iako w ko-
 ronie. A co się dotycze długów, zaciągnionych na zapła-
 cenie przeszłemu żołnierzowi, prosie Jego Królewską Mość
 unizienie, aby miłościwy wzgląd na różnem sposobem spu-

stoszone kraie nasze mając, bez uciążenia naszego, sposób zapłacenia obmyślić raczył, zwłaszcza, że y od Panów posłów naszych seymu przeszłego mamy, że pułozwartakroć sto tysięcy retent zostaje. Jeśliby jednak necessitas urget, a ex calculo się pokazało, żeby na zapłatę retenta non sufficient, aż zgoda iaszých woiewódstw przystąpiła, poborów dwa, a ad sumum trzy, pozwolić mogą Panowie posłowie naszy. Jeśliby jednak non sufficient y to ostatek, do braci, którzy non deesse obiecują Rzeczy Pospolitey, iako s poborcy sub nullitate wziąć mają, hac cum cautione jednak, aby pobory według starych quitów, wtaż y czopowe, propter miram intricacionem, ad pristinum przywiezione byli. Pobory nasze, wydane z wielkim nieporaz poddanych naszych uciążeniem, że, się zda, non sufficiunt zaplacie żołnierskiey, mają rzezwiey iuż po te czasy Panowie posłowie naszy liczby słuchać Pana podskarbiego, y tak, aby odtąd liczbe począł, odkąd quitów nie ma izby poselskiey, tak z czopowego iako y supplementu przeszłego seymu na zapłacenie żołnierzowi, tak y s kwarty, którą ruszono, a napotym, iako prawo warowało, aby ruszana nie była. Kwarcianego żołnierza in suo robore zostawując, jeśliby iaka necessitas Rzeczy Pospolitey auctiey woyska potrzebowała, constitutią warować, aby napotym powiatowego żołnierza woiewodstwo nasze miało, na którego te podatki nasze obrócone być mają, reassumując constitutią anni tysiąc sześćseth trzynastego y tysiąc sześćseth dziewiętnastego, gdyż to z mnieyszym uciążeniem być może. Religia graecka, tak uniatów iako y nieuniatów, aby według dawnego prawa y constitutii przeszłych zachowana była. A iż nieuniaeci

praepediciam na różnych mieyscach cierpią: starać się mają Panowie posłowie naszy, aby pokóy wcale warowany był, bez naruszenia praw dawnych, aby tak uniaci iak y nieuniaci, w pokoju siedząc. w iurisdiciae iedni drugich, według dawnych constituty, nie wrywali się. A iż też mnanastyr Kiowsky Święto-Mikolsky okrutnie, niechrześciańskie od Niemców (*unitów?*) złupiony, aparaty kościelne w niwecz obrócone, xięgi w Dniepr powrzucone: prosić Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłosciwego, Panowie posłowie naszy mają, aby w to miłosiernie weyzzrzeć y przy prawie ich napotym zachować raczył. a tym aby nagroda sufficiens się stała, efficere Panowie posłowie naszy mają. Anni tysiąc sześćset dwudziestego siódmego constitutia iest, iż decreta trybunalskie, któreby uim saperent legum ferendarum, miały być nullius ualoris; ieśliby tedy, post hanc latam legem, takie się pokazały, aby ta im constitutia służyła, y pso facto aby annihilowane byli. A iż się dzieią tumulty ratione nabożeństw podczas trybunału: tedy Król Jego Mość ma zesłać Panów commisarzów, za usilną proźbą Panów posłów naszych, którzyby inquisitią uczynili, ktoby był auctorem tych tumultów, żeby napotym tak securitati publicae prouideretur; przytym inhibiciae, które wydane są od Króla Jego Mości, aby reiaxowane byli. Na trybunale Radomskim iż wielkie bywają depactaciae, aby był określony, y deputaci, ieśliby nad prawo, sobie pozwolone, iurisdicią swoię wyciągali, poena ma być na nich namówiona y forum z nimi agendi, a iż Pan podskarbi, tak on iako y instigator coronny, na decreta, aby wychodzić byli powinni, efficere mają Panowie posłowie naszy. Przytym, iż się wiel-

kie depactatae. tak in minoribus subselliis, większych y mniejszych kancellarii, iako y w sądach trybunału koronnego dzieia: necessario Panowie posłowie naszy starać się maia, aby, podług coronnych praw, woiewodztwa nasze z gurnymi woiewodztwy porównane były. Cudzoziemsky żołnierz, który przeciwko prawu, preter mentem Rei Publice zaciągniony, płacony od nas być nie ma, ale z gurnymi woiewodztwy Panowie posłowie naszy znieść się maia, aby, bez aggrauathey naszey, zniesiony był, y iak nayprędzey abdancouany, a napotym aby nigdy, bez consensu Rzeczy Pospolitey, zaciągany nie był, warować firmiter constitutią maia, a przytym, aby ukrzywdzonym przy abdancouaniu sprawiedliwość uczyniona była. Yż executia z banity do skutku swego nie przychodzi, dla insufficientiam starostw, skąd y starostom periculum creatur, y prawo in uilipendium przychodzi: sposób namówić maia zupełniejszy executiey, aby tak banitom, iako ynfamom, tym tylko gleyt dawany był, którzy ex contumatione nimi zostaią. Iż Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, nie nie opuści, coby było ex re oyczyzny naszey: prosić będą o to Panowie posłowie naszy, aby prouidere Jego Królewska Mość miłościwie raczył, iakoby s postronnymi pokóy zachowany był, mianowicie z Moskiewskim, s którym indutię prędko wychodzą. Reuisia xiąg powiatowych naszych, iako ziemskich y grodzkich, potrzebną widzimy, bo iak omnia uetustate consumuntur, tak y to nie bez naruszenia być musi; przeto prosić maia Panowie posłowie nasi, aby z seymu na to reuisorowie z obywatelów kraiów naszych naznaczeni byli, którzy, upatrzywszy uetustatem xiąg, ieślihy przepisu

potrzebowali, in publicum to referować mają, aby zupełnie correctura swoją wzięły. Reassumować constitucją tysiąc sześćset dwudziestego, żeby chorągwie nad dwa nocegi, jedna po drugiej, w jednej majątności, nie odprawowali, y stacy z okoliznych dóbr szlacheckich nie wyciągali, na co y pena naznaczona być ma. Correctura iurium, która dawno już namówiona jest, aby do skutku przyszła, starać się o to Panowie posłowie naszy pilno mają, a przytym y statut aby był drukowany. Starać się y o to Panowie posłowie naszy mają, aby duchowni w sądzie głównym trybunalskim tej kapituły, z której biskup albo capitula sprawa ma, wychodził na dekreta, a przytym, aby we dwie lenie, iako seculares we cztery, na sądy trybunalskie obierani bywali. Prosić Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, aby autoritatem pańską swoją interponował do miasta Gdańska, aby długu swego do czasu słusznego cierpliwi być chcieli. Acz w coronie są oznaczone officia y mīeyaca urzędników ziemskich, w wojewodztwie jednak naszym nieważą swoją altercatie, przez co wszystkich urzędników ordinem specificę przynieść nam mają Panowie posłowie naszy, podług prawa coronnego. Wszystkim tym, którzy, przez dotrzymanie zupełney wiary Regi et Rei Publice, detrimentum zdrowiu y majątności ponoszą, iako mianowicie Inflantczycy, prosić Jego Królewskiej Mości, aby, łaską swą, uirtutem ich coronować raczył. O zbiegłe poddane aby bez appellacy w grodzie decidowane byli, wzię o grabieżę, któreby non excederunt dwudziestu kóp litewskich. To też Ich Mość Panom posłom naszym złączamy, aby reassumowane dawne prawo było na tych, którzy in-

łamiarów y kłanów przy sobie chowają, y forom contra
 complices prosto na trybunał Lubelsky albo Piotrkowsky
 naznaczone było, y poena też, która y na ynfames, aby sie
 na nich świągala. Te wszystkie puncta zgodnego zawarcia
 naszego z uniozą proźbą Jego Królewskiej Mości, pana
 naszego miłościwego, y pomocą ynszych województw bra-
 ci naszych, Panowie posłowie naszy efficare mają, a nad
 nie domyslać się w przyczynieniu albo ujęciu ych, sub
 fidę, honore et conscientia, nie powinni będą; sin seous
 quid adtulerint, irritum et inane zostaię. A przytem pe-
 tita nasze Panowie posłowie naszy serio do Jego Królew-
 skiej Mości y Rzeczy Pospolitey wnieść mają. Jako wszę-
 lakie wieczny pamięci godne affectię y odwagi królewica
 Jego Mości Władysława, pana naszego, przeciw oyczyźnie
 naszej, qua par est, humanitą accipimus, tak y to, że
 commoditatem pożytków stanom szlacheckim, iako y kupią
 się bawiącym, w przekopaniu rzeki Berezyni do Wiliey upa-
 trować raczy, ani kosztu na to danęgo: zlecamy Panom
 posłom naszym, aby za to submissę królewicowi Jego Mo-
 ści podziękowawszy, reuisorów do naznaczenia exacty róż-
 nych expensów, post opus perfectum, warowali. Dotrzyma-
 nie wiary Panom y Rzeczy Pospolitey wdzięczność y re-
 muneracja rodzi. Jego Mość Pan Chełmiński ymo (*i ma?*) dawne
 saonego domu swego Rzeczy Pospolitey zasługi, (*i*) sam, na
 więlu mieyscach, dobrze na ymie boni ciuis in patria za-
 rebił; ten, iż teraz, dla statecznego dotrzymania wiary Kró-
 lowi Jego Mości, panu swemu miłościwemu y Rzeczy Po-
 spolitey, przez stratę y ogołocenie wszystkiego, summis cal-
 lunitatibus pressus zostaię, usilne instantię za nim Pano-

wie posłowie naszy do Króla Jego Mości y Rzeczy Pospolitey uczynić mają, aby on *iustum meritorum premium*, które *integritatis erga rem publicam* powodem iest, odnieść mógł. Xięcia Jego Mości Jerzego z Ostroga Zasławskiego na służbie Rzeczy Pospolitey y Króla Jego Mości odważne, *non parendo* zdrowiu et *sumptui*, koszty, żadney nie opuszczając ocasyey, bez przerwania aż dotąd, wiadome są Jego Królewskiej Mości y wszytkiey oyczyznie: zaczym, acz pewniśmy, że Jego Królewska Mość sam, iako Pan, na to oko miłościwe mieć raczy, iednak, żebyśmy wdzięczność swą też onemu, za zasługi, kraiom naszym uczynione, wyświadczyli, a tym xięcia Jego Mości do dalszych usługo... Rzeczy Pospolitey y podobnych xięciu Jego Mości przychęcili, poruczamy Panom posłom naszym, aby gorąco instancie Królowi Jego Mości uczynili. Nietayna Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, śmierć, z ochotą dla oyczyzny podięta, Pana Bokiia, rotmistrza Jego Królewskiej Mości, w Ruskiey expeditiey, która onego z własney oyczyzny wyzuwszy, małżonkę y potomstwo in *summa angustia* zostawić przymusiła; dla czego pełne utrapionych pozostałych sirót żalów wojewodstwo nasze gorąco Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, przez Panów posłów swoich, prosi, aby iakim rachunkiem, dla zapłacenia długów dla oyczyzny y zaciągów, potomstwo wsparte było. Niepoiedenkróć, pomniąc na godne zasługi Pana Miłkołaja Meleszka, instantie swoje do Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey wnosim; ale iż, dla różnych in *Re Publica* zatrudnienia, to skutku dotąd nie wzięło, *iteratis vicibus* Panom posłom swoim za nim instare zalecamy. Iż

pasim homicidia, spe impunitatis, grassantur; Panowie posłowie naszy usilnie prosić mają Jego Królewskiej Mości, aby sprawa o zabicie Pana Siemaszka sądzona była. Pierwszym filarem in Re Publica iustitia, którey iednak effrenata zuchwałych, prawa y pocziwego zapominających, ludzi licencia ouertere conatur, że y zasłużeni Rzeczy Pospolitey po wielkroć marnie contemptoribus iurium giną, iako świeżo Pana Jerzego Meleszka, ze wszystkich ohywatelów woiewodztwa naszego z wielką compassią, condolentią, mors uiolenta potkała; przeto Panowie posłowie naszy pilno Jego Królewskiej Mości prosić mają, aby taż crudelissima homicidij. sprawa, bez dilacii y amputatis beneficiis prawa, sądzona była. Przeciwko prawem określonym pokoiowi, maiętność Woronków Pana Alexandra Krasińskiego, przez woysko Króla Jego Mości y Rzeczy Pospolitey, funditus spustoszona iest y (z) inszymi w woiewodstwie Kiowskim tegoż dzierzawami; na co aby Jego Królewska Mość y Rzecz Pospolita animaduerteret, Panowie posłowie naszy starać się mają. Iz poborcy naszemu Wołyńskiemu, Panu Zachariaszowi Czetwertyńskiemu, czeladnik nieiaki Piotr Megdański, przy succollectorze odbierając pieniądze, zawziąwszy sześć tysięcy złotych Polskich, uciekł aż do Czech, którego tam pogoniono, y u oycy iego zastano; ale że sprawiedliwości ieszcze od Caesarza Jego Mości nie odniósł, prosić Panowie posłowie mają, przynamniey to uprosić u Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, aby tey sumy w skarbie poczekano. Mają też wnieść próśby Panowie posłowie naszy za Jego Mością Panem czasznikiem, aby sprawy iego, za remissami trybunału Lubelskiego y Wileń-

skiego na seym wytoczone, o cognitiam też commissiey Bezeskiej s Podlaszem, iż iest w exorbitanciach, starać się maia, aby, nie prolongując od seymu do seymu, cognitiam Jego Królewska Mość uczynić raczył. Nienowu to w oyczyźnie naszej przykład, że postronni obywatele, a wieley y zacni ludzie, swoje lares opuściwszy, garną się in gremium Rei Publicae nostrae, y nie zwykła ich odrzucać od siebie matka nasza; przetoż y Jego Mość Pan Alexander Mozella, szlachcie Justinopolitański, mając znaczne merita swoje y krwawe podczas Inflantskich expedieii, pod regimentem sławney pamięci Pana Chodkiewicza, hetmana Wielkiego Xięstwa Litewskiego, gdzie y postrzały odniósł, prosi, abyśmy za nim wnieśli postulatum, żeby w tey oyczyźnie naszej, za którą krew wylewał, mógł być indigena: co zlecamy Panom posłom naszym, aby za nim do Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey pilne czynili staranie. Jako Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, afflictis zawsze succurrere raczy, tak y teraz uniżenie, przez posły nasze, całe wojewódstwo nasze prosi y przyczyniaią się, aby iakiego Tatarzyna dla okupu potomstwa krajów naszych, szlachcica dobrego, Pana Jana Szybińskiego, Król Jego Mość denegować nie raczył. Przyczynę Jego Mości Pana hetmana za miastem Burskiem magni ponderis wi-dząc, iako za tym, które różnym okolicznym obywatelom z wielu miar pożyteczne iest; Panom posłom naszym zlecamy, aby flagitacją o nich, strony libertaciey, dla spustoszenia, dosyć się stało. Miasto Włodzimierz tak iest barzo spustoszone, y przez rozmaite plagi Boże, ogień, powietrze, iuż, raz po raz, dwa razy, y przez ustawicznego

żołnierza, tak w stanowiskach, iako y w stacji wyciąganiu, że po chwili mało się wszystko spustoszeć musi: prosić Jego Królewskiej Mości, aby, iako pan miłosierny, zmiłowawszy się nad nędzą ich, uwolnić ich raczył, przynamniej według prawa, do czterech lat, od wszelakich podatków y od stanowisk y stacji żołnierskich, a ta banicia, która na nich od przeszłego Pana poborcy jest otrzymana, prosić, aby znisiona była.

У тоє инъструкци при печати подпись руки тими
словами:

Jerzy Hulewicz, podkomorzy Łucku, manu propria.

Котораяжъ то инъструкция, за подашемъ и просбою
вышъ речное особы и за приняемъ моимъ урядовымъ,
уся, съ початку ажъ до конца, до книгъ кгородскихъ Луц-
кихъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1650 года, листъ 1058 — 1063.

XV.

Каптуровое постановленіе дворянства Волынскаго. О мѣрахъ къ охраненію внутренней и внѣшней безопасности во время междуцарствія. Устройство судовъ каптуровыхъ и правила объ исполненіи приговоровъ, ими постановленныхъ. Подписи дворянъ Волынскихъ. 1632 іюня 3.

Року тисеча шестьсотъ тридцать второго, месеца іюня, пятого дня.

До уряду и книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ и до мене Іеронима Харлесского зъ Харлежа, Луцко-го етс. старосты, пришедши очевисто ясне освещеный кнежа его милость, Ерый зъ Острога Жаславъскій, маршалокъ кола, або сеймику, подъ часъ безкоролевья, презъ ясне освещеного и велебного его милости, ксендза Яна Венжыка, арцыбискупа Кгнезненского, легато нато, примате рекгни приковке принципе, на день третій месеца іюня, въ року теперешнемъ вышъ менованомъ, зложеного и от-правованого, ухвалу, каптуромъ названую, на местцу сеймикомъ звыкломъ, въ костеле катедралномъ Луцкомъ, згодне, немине контрадиценте, уфаленую, списаную и подписами рукъ ихъ милости пановъ, пана маршалка и обыва-

телевъ воеводства Волинского, подписаную, именемъ всихъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Волинского, для вписанья до книгъ городовскихъ Луцкихъ, перъ облягажь подалъ, которую то уфалу, кантуромъ названую, до книгъ записати казалиемъ, и такъ се въ себе имеетъ :

My rady, xiażeta, dignitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo, obywatele ziemie wojewodztwa Wołyńskiego, w powiecie Łuckim, Włodzimirskim y Krzemienieckim, ktokolwiek osiadłości prawem szlacheckim, pod iakimkolwiek sposobem, ma, oznajmuiemy, iż my, będąc natenczas żalością y niebezpieczeństwem od Pana Boga nawiedzeni, przez śmierć Króla Jego Mości, pana naszego, obmyślając y zabiegając wszelakim niebezpieczeństwom, tak domowym iako y postronnym, ziechawszy sie tu do Łucka, przednieyszego mieysca wojewodztwa naszego Wołyńskiego, na czas, naznaczony od Jaśnie Wielebnego Jego Mości, xiędza Jana Węzyka, arcybiskupa Gnieźnieńskiego y primasa coronnego, ziachawszy sie na dzień, w uniwersale od Jego Mości mianowany, pro die tertia iuny, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset trzydziestym wtórym, gdzie będąc wszyscy spólnie takieśmy sie namówili, y, zgodnie obrawszy za marszałka Oświeconego xięcia Jego Mości Jerzego z Ostroga Zasławskiego, zastanowili y utwierdzili. Naipierwey, postrzegając pokoju domowego, który niezłym inszym, tylko prendko sprawiedliwością zachowany y zatrzymany bywa, zaczym y postronnym niebezpieczeństwom łącno sie zabiegać może, w czym takowy porządek sprawiedliwości mieć chcemy y postanawiamy, gdyż za śmiercią Jego Królewskiej Mości

wszystkie sprawy sądów królewskich, ziemskich, grodzkich, podkomorskich y inszych wszystkich, które czasu panowania Jego Królewskiej Mości odprawowane bywają, wszystkie za śmiercią Króla Jego Mości ustali, którym dawność żadna szkodzić nie może, do roku po coronathey Króla Jego Mości, przyszłego pana naszego, którego nam Pan Bóg, za obraniem y zezwoleniem spólnym wszystkiey Rzeczy Pospolitey coronney, dać będzie raczył. A ieśliby kto z postronnych abo też inszych, bez porządney y wolney electiey, Rzecz Pospolitą naszą coronną y Wielkie Xięstwo Litewskie opanować, na królewstwie Polskim posieść, abo którego innego sam przez siebie, bez woli naszey, na państwo usadzić y stawić chciał, abo prawo y wolności nasze łamać ważył się, także y ludzi państw postronnych y domowych do corony y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ku wzruszeniu y szkodzie, a nie ku pożytku Rzeczy Pospolitey, zbierać y wieść chciał, abo osobne iakie towarzystwa, praetyky, hunty y związky s kymkolwiek w ziemiach postronnych y w coronie Polskiej, także Wielkym Xięstwem Litewskym, ważył sie czynić: tedy, przeciwko takowemu koźdemu, wszyscy spólnie y iednostainie powstać y wedle pirwszych capturów postanowienia naszego zachować sie mamy y będziem powinni. Jeśliby kto, iakymkolwiek zaciągiem y praetextem, cuiuscunq̃ue status et conditionis, sine consensu totius Rei Publicae y ufaly woiewódstw, ludzie iakie, oprócz tych kup, któreby obywatele tey corony na usługe Rzeczy Pospolitey zaciągneli, prowadzić przez nasze woiewodstwo chciał (coby nie mogło być bez wielkiego zepsowania naszego): tedy przeciwko tym ludziom

consurgemus; także też, ktoby zaraz po śmierci Króla Jego Mości, abo teraz y potym, póky to interegnum trwać będzie, kościołom, cerkwiom y reliom (*religiom*) wszelakym, mieszczanom, Urmianom, Żydom y wszelakiego stanu ludziom, iakieykolwiek conditiei y praeeminentiei, tak szlacheckym iako y prostym narodom, gwałty, niaizdy na majątność abo na grunt uczynił, zamky, miasta, dwory, sioła, grunty, ludzie cdiął, zabóistwo, rany, boie, grabieże y rozboie, abo gwałtowanie białychgłów y pożogę ogniem gdziekolwiek, na którym miescu, uczynił, iakieykolwiek krzywdy, szkody gwałtowne abo fortelne, postempkiem iakym, popełnił: tedy, przychylaiąc sie do wszelakiego postanowienia pirwszych capturów, confederatiei, recessów po śmierci świętobliwej pamięci Augusta, Stephana, królów, panów naszych, iakie są postanowienia yn uolumine legum, reassumuiemy et in toto przyimuiemy, tym wszystkim sprawom forum generale przed sądem kapturowym naznaczaiąc, w czym ukrzywdzony na tego, od kogoby mu sie krzywda stała, zaraz po onym uczynku, postempek prawny wedle statutu uczynić, y potym, wzięwszy pozew od Panów deputatów, którzycheśny wszyscy zgodnie, na tem teraznieiszym zieżdzie naszym Łuckym, obrali y niżej imiony w temże capture są opisani, ma tego, od kogo iest ukrzywdzony, przed ich sąd pozwać, a Panowie deputaci, tak z obywatelami iako postronnemi, którzy sie przed ich sąd pozywać będą, mają zachować sie y sprawować takym porządkiem: to iest, pozwy mają być dawane za pieczęcią ziemską woiewodstwa Wołyńskiego, na który ma być znak chorągiewny, krzyż, a około słowa: Pieczęć Rzeczy Pospolitey woiewod-

stwa ziemie Wołyńskiej, którą to jedną samą pozwy pieczętowane być mają, wedle pierwszego zwyczajai. A tytuł na pozwie s takim napisem ma być: »Deputacy sądów capturowych woiewodstwa Wołyńskiego na ten czas pod interegnum,« s podpisem ręki pisarza, na te sprawy od nas obranego. Sady począć się mają a die septima iunij, za niedziel trzy, y tak zawsze, continuo, mają wé trzy niedziele przypadać. Autoritas zaraz tych Panów sędziów, od dnia wyszey mianowanego, po przysiędze wykonaney, począć się ma skutecznie, którą przysięgę mają wykonać według statutu, s takim additamentem, isz zmowy y porozumienia, w żadnych sprawach, ni s kym czynić, radzić y przestrzegać, rad tajemnych odnosić y posuł brać nie ma, y nie starał się, aby na te sądy obrany był; także, iż nie jest sługą rękodainym, ani iurgieltnikiem żadnego pana. Ciz Panowie deputaci powinni będą na tę sądy zieżdżać się, na miejsce pewne, do zamku Łuckiego, zasiadając w zamku wyszszym, na miejscu zwykłym, gdzie też sądy grodzkie odprawnią się, y wszystkie sprawy. krzywdy, wedle żalób ludzkych, sądzić, decretować y odprawować, wedle Boga, porządkiem statutu, wedle artykułów, w statucie y constitutiach y w tym capture naszym opisanych, od których rozsądków y decretów iuż żadna appellatia iść nie ma. Pan pisarz powinien zawždy przed sądami dniem jednym przyiachać na miejsce naznaczone, dla wpisania do rejestru. Xiegy tych sądów chowane być mają w cerkwie świętego Iwana, w zamku Łuckym, w skrzyni zamkniętej, za pieczęcią tychże Panów deputatów. Extracty, decreta za pieczęciami y podpisami rąk wszystkich Panów depu-

tatów stronom wydane być mają; a gdyby komu krzywda od deputata samego działa sie, abo deputatowi od kogo, tedy ten Pan deputat przed tymże sądem usprawiedliwić się, sobie także sprawiedliwości dochodzić ma, mając też s kym sprawe powinien będzie równą stroną wychodzić. Po odprawie spraw na sądach, Panowie deputaci s Panem pisarzem mają na miejscu w Łucku dwa dni mieszkać, dla wymowiania extractów z xiąg sądowych. Solaria zwyczajną Panowie deputaci biorąc od każdej instantiey, według sądu ziemskiego, po groszy półósma Polskich, nie wyciągając na żadne exactie, ani winami w sprawach potocznych stanu szlacheckiego nie depactuiąc, wszyscy w równy dział między się dzielić mają. Także Pan pisarz deputacki do xiąg zapisywać y extracty wydawać sprawiedliwie powinien będzie. Od suscept po temu, iako w constitutiey roku tysiąc sześćset trzynastego jest opisano, ani więcey, brać ma, zachowywaiąc sie w tem wszystkim statecznie koždy z nich pod cnotą y wiarą swoją. Gdyby kto o iakycokolwiek excedo sądu deputackiego był pozwany y przez prawo, bądź z oczewistej controuersiey, abo za niestaniem, winnym sie być ukazał, na takowym, za dowody prawnemi y słusznymi, stronie ukrzywdzoney, yle w rzeczach potocznych, szkody wszelkie z nawiązką nakazywanę być mają. A co sie dotyczy rzeczy krwawych, gwałtów, nieiздów, rozboiów, morderstwa, takowy koždy, za przewodem prawa, gardłem karany być ma, praemissis tamen scrutenijs ex utraque parte in instanti, nie biorąc sobie dylłacij na przyszłe sądy, ale także przed tymże sądem deducendis, y szkody sowito z maitności iego ukrzywdzonemu nakazy-

wane być mają. Insze zaś sprawy potoczne simplicium iniuriarum, któreby się pod to interegnum działy y przytoczyli przed sąd capturowy, tedy takie według statutu y constitutiei sążone y odprawowane być mają. Co się tkanie zapisów urzędowych y ręcznych, recognity, fidelis depositi, o które ieszcze postempky prawne nie zaszli, o to wszystko u tychże sądów mianowanych capturowych, wedle zapisów prawa pospolitego, sprawiedliwość y odprawa, tymże porządkiem kapturowym, czyniona być ma. A o zbiegy y grabieże, któreby się po śmierci Jego Królewskiej Mości stali, przez tychże Panów deputatów, rokiem y porządkiem wyżey oznaczonym, wedle constitutiei Warszawskiej anni tysiąc pięćset siedmdziesiąt ósmego sążono być ma, a takowych pozwów kładzenie ma być tak oczewisto, iako y zaocznie, za dwie niedziele, przez woźnego y dwóch szlachciców. In summa, mają sędzić wszystkie causas criminales, które includuntur in quatuor artikulis castrensibus, także causas uiolentiarum, expulsionum, cum inquisitione ab utrinque in instanti, occupationum exemptionumque, o których ieszcze żaden postempek prawny u inszych sędziów nie zaszedł. Jeżeliby nie dopuszczono woźnego s pozwami do zamku abo dwora, tedy w kościół, abo w cerkiew, abo też we wrota, miesckie lubo sielskie, włożyć pozew ma, y rellatią położenia uczynić na urządzie powinien w grodzie tym, gdzie są bona citati. Pozwany zasje niczym pozwów zbiać nie ma, nie wymawiając się ani chorobą, chyba prawdziwą, którą ma poprzysiąc na przyszłych sądach, y kopami nie odkupując, y to in personali actu expraessis verbis, że prawdziwie chorował, y tey

choreby zażył nie na zwłokę tej sprawy; owo zgoła, nie ma być excipowany od sprawy żadnemi przyczynami, ale, lubo sam, lubo przez plenipotentą swego, ma się usprawiedliwić, tylko hoc excepto, ieśliby tytułu, daty abo rzeczy, o co idzie, w pozwie nie było napisano. Woźny, który pisać umie, chociaiby nie wszystko oznaczenie roku na pozwie swą ręką napisał, ażeby umiał ieno ręką podpisać, tedy strona pozwu zbijać nie może. Rok za temi pozwy deputackymi ma być peremptorius, bez przywołania potrzykrotnego, areszty iednak o zwykłej godziny iść mają; u tegoż sądu capturowego abo w grodzie zapisy zeznawane, protestacie, rellatie y przywołania zanoszone być mają. Do tegoż sądu strony przychodzić y we wszystkim się zachować mają, wedle porządku, pod winami, w trybunale coronnym opisanemi. Dóbr wszelakych, zamków, miast, dworów, siól, gruntów y iaszyc wszelakych majątności, ktokolwiek za Króla Jego Mości w dzierżeniu y używaniu był, ten y teraz pod to interegnum tych dóbr y majątności spokojnie używać ma. Na coronaciey zaś przyszelego pana, iako sam ten captur, tak też y decreta sądu tego y zapisy wszystkie, we wszystkich punctach mają być approbowane. Ktoby też kogo pozwał, mianuiąc, iżby sługa, za rozkazaniem pana swego, gwałt, zabójstwo, rany y iakycokolwiek występki uczynił: tedy pozwany, stanowszy na rok u sądu, ma sam odprzysiędz się, że to sługa bez rozkazania y wiadomości iego popełnił, y iako onego sługę. po tym uczynku, u siebie w domu y majątności swej nie miał y nie ma. A gdyby tego sługę u siebie miał, tedy onego tamże, przed deputaty, ku uczynieniu sprawie-

dliwości, nieodwłocznie stawić ma. Exequutia decretów, ferowanych od Ich Mościów Panów deputatów, rzeczy osądzonych tak ma być czyniona: skoro po decrecie, zaraz ma być postany woźny z dwiema szlachcicami z listem uwiączym, założywszy taxe, żeby stronie ukrzywdzoney, wedle decretu, dosić uczynił, abo uwiązania w dobra swe pozwolił, czego ieśliby uczynić nie chciał, tedy mają dwa s Panów deputatów, nadaley po decrecie we dwóch niedzielach, ad bona iure victi ziachać y ukrzywdzonemu, ieśliby przekonany prawem in instanti nie chciał pro re principali dosić czynić, podać dobra. A gdzieby sie Panom deputatom sprzeciwił, uwiązania nie dopuścił, takowego każdego tenże sąd deputacky, za przypożwem, gdzie sie to na niego pokaże, ma go s państw coronnych wywołać y od wszystkich praw y swobód szlacheckych wyłączyć, a na takowego samego ku zepsowaniu onego na ciele y ku odebraniu na Rzecz Pospolitą naszą wojewodstwa Wołyńskiego maitności iego, my wszyscy, za oznaimieniem tychże Panów deputatów, spólnie, iednomyslnie powstaniem, iako przeciwko nieprzyjacielowi y gwałtownikowi praw y wolności naszych, y tamże samego na garle karać mamy, a ukrzywdzonemu odprawę w rzeczy osądzoney, wedle decretu, czynić; ostatek dóbr iego na Rzecz Pospolitą obrócić będziemy powinni. Także y przeciwko temu zachować sie mamy, którzyby takowego wywołańca u siebie w domu przechowywał, abo mu do tego dopomagał; tedy go za takowegoż mieć będziemy. A ten rygor tylko do coronatiew przyszłego pana trwać ma; lecz absentia tylko deputata iednego abo dwóch tym sądom

przeszkadzać nie ma, ale ci, którzy się ziada, sądzić mają. *Securitas iuditorum*, tak sędziów iako y na sądy przyjeżdżających y odwiedzających, ma być we wszystkim zachowana, według porządków y opisania trybunalskich sądów. Jeśliby też, pod ten czas interegni, Panowie żołnirze którzykolwiek, ciągnąc, w maitnościach naszych leże y przysławstwa mieć chcieli, a za napomnieniem tychże Panów deputatów naszych w tym się nie pohamowali, tedy, od każdego pozwani, powinni będą sprawić się za pozwem, *in vim tacti termini* wydanym. A iż nas to doszło, że kupy swowolne na niektórych miescach zbierają się, do których czeladź, od panów swych nieodpowiednie odieżdżając, przywiernie się, zabiegając tedy tej swej woli, zdało się nam to postanowić, iakoż postanawiamy, aby służy, pod to interegnum, od panów swych swowolnie nie odieżdżali, y żaden służy cudzego, pod ten czas, aby sine literis testimonialibus nie przymował, sub poena centum marcarum, *in eodem iudicio peremptorie eodem processu repetenda, et restitutione plebeii*; a szlachcica, służy takiego, *citatus, luita eadem poena*, aby, do sprawienia się panu, przed ten sąd stawił. Waruiemy też sobie strony banitów y wywołańców, *infames et praescriptos*, którym żadne *beneficia iuris* nie służą, aby tacy, iako między nami miesca nie mają, tak żaden z nimi *conuersować*, ani pomocą, ani radą być nie ma, sub poena *complicitatis*, o którą przed tymże sądem *capturowym, ad cuiusvis instantiam, forum* naznaczamy. Przeciwko *gołotom et impossessionatos reassumuiemy constitutią* roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt ósmego *in toto* o wszelakie *excessy*, któreby po-

pełnili pod tenże czas. Na które tedy sądy uprosiwasy, obraliśmy Ich Mość Panów braci naszych s. pośredku siebie: Oświeconego Xięcia Jego Mości Mikołaja Czartoryskiego; Jego Mości Pana Jerzego Hulewicza, podkomorzego Łuckiego; Jego Mości Pana Daniela Jela Malińskiego, chorążego Wołyńskiego; Jego Mości Pana Krzysztophowa Szymkowicza Szklińskiego, podsędka ziemskiego Łuckiego; Jego Mości Pana Jana Horaina, podsędka ziemskiego Krzemienieckiego; Xięcia Jego Mości Hryhora Czetwarteńskiego; Jego Mości Pana Theodora Liniewskiego; Jego Mości, Pana Jerzego Czaplicza Szpanowskiego; Jego Mości Pana Romana Zahorowskiego; Jego Mości Pana Iwana Hulewicza; Jego Mości Pana Filona Jełowickiego; Jego Mości Pana Walceriana Podhorodeńskiego; za pisarza zaś przydaiem Ich Mościom Jego Mości Pana Siemiona Hulewioza Woityńskiego, pisarza ziemskiego Łuckiego. Które to laudum nasze, zgodą tak wszystkich nas y braci naszej zobopólną, obiecuiemy y obowięzuiemy sie, fide, honore et conscientia, skutecznie ten captur y laudum nasze strażać y w niwczym nienaruszenie zachować, aż do przyszłego pana naszego szczęśliwego, da Bóg, coronowania, i ta postanowienie nasze, dla większey wagi, podauiemy, przez Oświeconego Xięcia Jego Mości Jerzego z Ostroga na Zaslawiu Zaslawskiego, marszałka y dyrectora naszego, do act grodzkich Łuckich, s tym dokładem, iesliby kto chiał być przeciwnym temu kapturowi naszemu, zanoszeniem przeciwko niemu iakych protestacy, w iakymkolwiek grodzie, tedy przeciwko takowemu, iako contra hostem patriae, consurgemus unanimitet. Kaptur tedy ten publico-

waliśmy tak w kościele, tak y w zamku Łuckym, y mieście, y włożyliśmy to na urząd grodzki Łucky, aby do inszych grodów rozesłał, aby do wiadomości wszystkich przyszedł. Działo sie na miejscu zwykłym, w kościele katedralnym Łuckym, die tertia iuny, anno Domini tysiąc sećset trzydziestego wtórego.

У тоє ухвалы подписъ рукъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Волинского, тыми словы:

Jerzy xiążę z Ostroga Zasławsky, marszałek koła wojewodstwa Wołyńskiego, zgodnie obrany.

Adam Alexander xiążę Sanguszko, wojewoda Wołyński, ręką swą.

Roman Hoscky, kasztellan Kyiowsky, starosta Włodzimirzsky, ręką swą.

Janusz xiążę Wiszniewiecky, starosta Krzemieniecky, manu propria.

Mikołaj xiążę Czartoryskie, ręką swą.

Stephan ze Zbaraża xiążę Porycky, ręką swą.

Jerzy Hulewicz, podkomorzy Łucky.

Jeronim Charlesky z Charleża, starosta Łucky, ręką swą.

Daniel Jeło Maliński, chorąży Wołyński, manu propria.

Woyciech Staniszewsky, sędzia ziemski Łucky, manu propria.

Jan Firley z Dąbrowice, dzierżawca Smidiński, manu propria.

Daniel Jełowicky, woysky Krzemieniecky.

- Jerzy Puzyna, łowczy Wołyński.
 Jan Załęski, sędzia ziemski Włodzimirzsky.
 Piotr Stempkowski, stolnik Wołyński, manu propria.
 Stanisław Rei, stolnik Lubelski, manu propria.
 Constanty Chrebtowicz, stolnik Kyiowski.
 Adam z Brusilowa Kysiel, manu propria.
 Gabryel Stempkowski, podstoli Wołyński.
 Iwan Babiński, marszałek Mozirsky.
 J. Piotr Zahorowsky, podsędek Włodzimirzsky.
 Hryhorey Czetwerteński.
 Marcin Dąbrowski, skarbnik Wołyński.
 Wacław Kozika, ręką swą.
 Andrzej Jełowicki.
 Jan Kazimirz Pac.
 Krzysztoph Szymkowicz Szkliński, podsędek Łucky.
 Gabryel Hulewicz Cewowski, manu propria.
 Theodor Liniewski, ręką własną.
 Andrzej Łahodowski, manu propria.
 Paweł Hulewicz z Woiutina, manu propria.
 Adam Żórawnicki.
 Andrzej z Wysokiego Kaszowski.
 Zachariasz Czetwerteński, manu propria.
 Stanisław na Dobratynie Siemaszko, manu propria.
 Kylian Wilhorski.
 Andrzej Bołbas Rostocki, manu propria.
 Walerian Podhorodeński.
 Alexander Uszak Kulikowski, sędzia grodzki Krzemie-
 niecki.
 Jan Mukosiey Bakowiecki.

Jędrzey Czerwiński.

Ławryn Drewiński, czasnik Wołyński.

Piotr Stankar, pisarz grodzki Horodelski.

Andrzej Liniewsky.

Alexander Wilhorsky, woysky Łucky, ręką.

Stanisław Korczmiński.

Michał Liniewsky.

Jan Kaszowsky z Wysokiego.

Gniewosz Hulewicz, ręką własną.

Stanisław Meleszko Mikulicki, manu propria.

Michał Puzyna, manu propria.

Iwan Koziński, ręką.

Jan Chrynicki.

Mikołaj Horain, manu propria.

Philon Jełowicki.

Gabryel Iwanicki, pod. Włodzim.

Piotr Lubieniecki z Lubieńca, manu propria.

Philon Hulewicz.

Stephan Liniewsky, manu propria.

Michał Kałusowski.

Jan Markowski.

Wacław Liniewsky.

Jan Rohoziński.

Jan Graiewsky, własną ręką.

Alexander Żabokrzycki, ręką

Eliasz Babiński, ręką swą.

Иваницкий Матпашъ.

Mikołaj Myszka Chołoniewsky.

Stanisław Liniewsky.

Mikołaj Kysiel, manu propria.
 Jan Staniszewsky, manu propria.
 Piotr Podhorodeński, manu propria.
 Gabryel Podhorodeński.
 Janusz Jasienicki.
 Matyasz Kysiel.
 Alexander Liniewsky, manu propria.
 Mikołaj Szostakowski.
 Krzysztofh Kozika.
 Wacław Bołbas Rostocky.
 Andrzej Czerniewsky.
 Dmitr Radohosky.
 Jerzy Jenicz, ręką.
 Adam Rzyszczewsky.
 Mikołaj Harowicz.
 Andrzej Kuczewsky.
 Bronicki Konstanty.
 Alexander Tracewsky.
 Mikołaj Hawsowicz Szostakowski.
 Hryhorey Boreyko Knerucki.
 Szymon Kozika.
 Tobiasz Iwanicki.
 Andrzej Czaplicz Szpanowsky.
 Roman Hulewicz.
 Jan Rakowsky.
 Roman Zahorowsky, manu propria.
 Paweł Drucky Lubecky, podstarości Łucki.
 Alexander Chrynieky.
 Alexander Kysiel.

Thomasz Kozika.

Jan Horain, podsędek Krzemieniecky.

Mikołaj Okorsky.

Michał Myszka Chołoniewsky, manu propria.

M. Hulewicz.

Jerzy Czaplicz Szpanowsky.

Daniel Pawłowicz.

Alexander Czudynowicz.

Hryhorey Hawsowicz Szostakowsky.

Iwan Hulewicz.

Piotr Kostiuszkowicz Chobołtowsky.

Heliasz Porwaniecky.

Michał Zbarański, ręką swą.

Jakub Brański.

Marcin Czaplicz Szpanowsky, manu propria.

Jan Wołkowyia Podhaiecky.

Iwan Kołpytowsky.

Gabryel Porwaniecky, manu propria.

Piotr Jan Mukański, na ten czas posłem od Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana wojewody Sędzińskiego do powiatu Ich Mościów.

Jan Zakrzewsky.

Iwan Jenicz, manu propria.

Stephan Wirzchowsky.

Jan Dachnowicz Hatiński.

Mikołaj Osoliński.

Stanisław Tracewsky.

Mikołaj Siemaszko, manu propria.

Mikołaj Rostek z Rostkowa.

Alexander Danilewicz Czekoński, ręką swą.
Mikołaj Pałucky.
Kyryk Masalsky.
Szymon Siemaszko.
Hryhorey Kopiński.
Wacław Kałusowsky.
Alexander Denisko Mukosiey.
Hryhorey Korytiński.
Wawrzyniec Żytiński, ręką.
Wacław Zubcewsky, horodniczy Łucky.
Jerzy z Byleza Sasinowsky.
Hawryło Korytiński.
Fedor Korytiński.
Jan Niepokoiczycky.
Piotr Hulewicz.
Iwan Żabokrzycky.
Jan Wysocky.
Alexander Hulewicz na Drozdniach, manu propria.
Mikołaj Wysocky.
Andrzej Łasko.
Fedor Oszczowsky.
M. Cybulsky.
Bran Jansz.
Wacław Horain.
Mikołaj Żytiński.
Iwan Radowicky.
Samuel Sokół.
Alexander Mukosiey Szybiński, ręką.
Wawrzyniec Suliszewsky.

Daniel Ryszczewsky.
Hawryło Korytiński.
Krzysztoph Sieniuta.
Kondrat Mińkowski.
Piotr Seniuta Radohoscky.
Alexander Krasieński.
Gabryel Hulewicz Woiutyński.
Mikołaj Dobryński, ręką swą.
Iwan Wyhowsky, ręką swą.
Jan Brodowsky z Brodowa.
Jan Blinowsky, manu propria.
Abram Grabowiecky.
Jan Cybulsky.
Jerzy Czerniewsky.
Dmitr Seniuta Radohoscky, ręką.
Adam Głębocky.
Okorsky Alexander.
Możesz Seniuta, manu propria.
Jan Teleziński.
Konstanty Choroszko, ręką.
Daniel Hulewicz na Woiutynie.
Samuel Małyszczynsky.
Kasper Rostopca.
Swirsky Szczęsny.
Stephan Potoszynsky.
Jan Ternowsky.
Andrzej Kryński.
Kasper Kopystynsky.
Rafał Zbrożek.

J. Dołmat Iseikowsky.
 Gabryel Lesznicky.
 Jerzy Bereznicki.
 Olbrycht Ludzicky.
 Stanisław Skiersky.
 Wacław Lesznicky.
 Hryhorey Łasko Czerczycky, manu propria.
 Woyna Muszata Ochłopowsky.
 Siemion Horodysky.
 Fedor Białostocky.
 Juzef Sienicky.
 Paweł Oldakowsky.
 Мелешъко Русиновичъ Берестецкий.
 Paweł Bielecky, ręka swa.
 Jan Oszczowsky z Oszczowa, manu propria.
 Łukasz Olszańsky, manu propria.
 Jan Budziński, exactor podymnego Wołyńskiego.
 Григорей Вербъскій.

Который то каптуръ, черезъ всихъ згодне уфаленый,
 за розказанемъ его милости, пана маршалка помененого,
 возный енераль, шляхетный Иванъ Городиский, перель
 костеломъ вышь помененымъ и на местцахъ звыклыхъ,
 публиковалъ, и о томъ, тутъже, очевисто ставши, ре-
 ляцию свою созъналъ, где тамъже въ костеле и ихъ ми-
 лость панове судни, тоеюжъ уфалою каптуровою, на су-
 ды каптуровые одъ всихъ обывателей, воеводства, Волын-
 ского обраные и высажоные, въ томъже каптуре мено-
 ваные, при всихъ ихъ милости, панахъ обывателяхъ, того

воводства Волынского, на тотъ сеймикъ згромажонныхъ, и при нѣе старосте, присегу, водлугъ роты судья земскаго, въ статуте описаное, съ придаткомъ до нѣе, або поправомъ велѣнныхъ пунитовъ, въ томъже каптуре описанныхъ, на суды свои каптуровые вынонали. Который-то каптуръ, подавый и публикованый, также и выконане присегы ихъ милости, пановъ судовыхъ каптуровыхъ, до книгъ кгородскихъ Луцкихъ вписать казаломъ, и есть уважеть.

Книга городская Луцкая 1632 года, листъ 518 — 525.

XVI.

Инструкція дворянъ Волынскихъ посланъ, отправленныхъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1632 году. Изъявленіе сожалѣнія о смерти Сигизмунда III. Просьба о принятіи мѣръ для защиты Украины и объ утвержденіи мирныхъ трактатовъ съ иностранными державами. О соблюденіи основныхъ законовъ при избраніи новаго короля. О депутатахъ, избранныхъ для исправленія законовъ. Жалобы на притѣсненія, претерпѣваемыя православною церковію. Просьба о томъ, чтобы митрополитъ и епископы избираемы были изъ дворянъ православнаго исповѣданія, чтобы священники и церкви православныя освобождены были отъ платежа податей, чтобы свобода въроисповѣданія была установлена закономъ и подтверждена королевскою присягою. Запросы сенаторамъ о при-

чинахъ, по которымъ Сигизмундъ III не исполнилъ своихъ обязанностей, подтвержденныхъ присягою. Мѣры для улучшенія части правительственной и судебной. О сохраненіи правъ, академіямъ предоставленныхъ. Просьба о предоставленіи Аннѣ Ходкевичевой права избирать Туровскихъ епископовъ и другихъ духовныхъ лицъ. Ходатайство о нѣкоторыхъ дворянахъ Волынскихъ. 1632 іюня 3.

Року тисеча шестьсотъ тридцать второго, месеца іюня, девятого дня.

На врьдъ кгородский Луцкий, до мене Александра Малиновского, буркграбего и наместника подстароства Луцкого, пришедши очевисто ясне освещеный кнежа его милость Ерий зъ Острога Заславский, маршалокъ сеймику Луцкого воеводства Волынского, инструкцію ихъ милости, панумъ посломъ тогожъ воеводства Волынского, на сеймику въ Луцку, на день третій месеца іюня, въ року теперешнымъ тисеча шестьсотъ тридцать второмъ, по смерти святое памяти короля его милости, пана нашего Жигимонта третего, листомъ, албо универсаломъ ясне велебного его милости ксендза Яна Венжика, архиепискупа Кгнезненского, зложомомъ, одправуючимсе одъ всихъ ихъ милости, пановъ обывателювъ воеводства Волынского, згодне обранымъ, въ тойже инструкциии нижей описаной меновите выражонымъ, на конвокацію, на день двадцать вторый тогожъ месеца іюня, въ тымъже року нынешнымъ назначоную и припадающую, даную, съ печатю и съ подписомъ руки своее, для вписаня до книгъ нынешныхъ кгородскихъ

Луцкихъ перъ облатамъ подавъ, которую, за поданемъ
кнежати его милости, я върядъ принявши, читалемъ и до
книгъ вписати каздалемъ, которая слово въ слово такъ ся
въ собе маеть :

Instructia Ich Mościom Panom posłom naszym, któ-
rycheśmy obrali na seimiku naszym Łuckim, złożonym, pro
die tertia iunij, anni praesentis millesimi sexcentesimo tri-
gesimo secundi, od Jaśnie Wielebnego Jego Mości xiędza
Jana Węzyka, arcybiskupa Gnieźnieńskiego, zaraz po śmierci
świętey pamięci króla Jego Mości, pana naszego, Zygmunta
trzeciego, na convocatio, pro die vigesima secunda iunij
eiusdem anni millesimi sexcentesimo trigesimo secundi, na-
znaczoną, dana, ze trzech powiatów woiewodstwa naszego
Wołyńskiego, Ich Mościom niżej mianowanym, to iest na-
przód z Łuckiego powiatu: Jego Mości kniaziu Jerzemu
Puzynie, łowczemu Wołyńskiemu, Jego Mości Panu Marci-
nowi Czaplicowi Szpanowskiemu; ze Włodzimirskiego: Je-
go Mości Panu Matiaszowi Iwanickiemu, Jego Mości knia-
ziu Thomaszowi Koziecte; s Krzemienieckiego: Jego Mości
Panu Piotrowi Stempkowskiemu, stolnikowi Wołyńskiemu,
Jego Mości Panu Ławrentemu Derewińskiemu, czasnikowi
Wołyńskiemu, którzy Ich Mość Panowie posłowie nasi na-
przód mają opowiedzieć žal nasz, który mamy z śmierci
króla Jego Mości, pana naszego, przez tak wiele lat nam
szczęśliwie panującego, tak przed wszystkimi stany coron-
nemi y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, iako y przed po-
zostałym potomstwem świętobliwym Jego Królewskiej Mo-
ści, y powinszować recompensi wszelakimi pociechami od

Pana Boga, a przytym y chęci nasze życzliwe temuż świętobliwemu potomstwu Jego Królewskiej Mości oświadczyć. A potym oiz Ich Mość Panowie posłowie nasi mają Jego Mości xiędzu arcybiskupowi Gnieźnieńskiemu, iako czulemu primassowi naszemu, podziękować za czule obmyślanie w tym osieroceniu naszym tej miłej oyczyzny naszej, y prosić aby w tej wocatiey swey, pro ad satis est, nie ustawał, y do tego pracy swey nie lutował, iakobyśmy s tego osierocenia szczęśliwie wyniść mogli, za co od Pana Boga meritum, a zatym nieśmiertelną sławę nomini suo y zacney famillii swojey, a od wszytkiey korony y Wielkiego Xięstwa Litewskiego summam gratitudinem odniesie. Także też mają pilną instantią Ich Mość Panowie posłowie naszy uczynić do Jego Mości xiędza arcybiskupa Gnieźnieńskiego, aby Jego Mość xiędz arcybiskup, iako primas nasz, chciał interponere auctoritatem suam do wszytkich stanów, żeby, przychilając się do dawnych zwyczajów (które się pod także nieszczęśne interregna zachować zwykli y w constitutij, podczas konfederaciey generalney Warszawskiey y na conuocatiey po śmierci świętej pamięci króla Stephana, opisaney), obrony kraiom naszym, które są murem wszytkiey koronie od pogaństwa, obmyślili, to iest, żeby Ich Mość z skarbu koronnego dwa tysiąca ludzi służebnych, bez omieszkania, bo res non patitur moram, przydali na Ukraine, według wyżej opisaney konfederaciey, y Jego Mości Pana hetmana coronnego wielkiego prosili, żeby wojsko kwarciane, które dawnymi prawy na obrone Ukrainę iest warowane, także wojsko Kozackie, które iest in officio Rei Publicae, y insze subsidia obrucił. Ich Mość Pa-

nowie starostowie Ukrainni, aby wedle prawa, poczty swe do tegoż wojska stawili, iakoby te kraje wyuzdanemu nieprzyjacielowi, a prawie iuż prae foribus będącemu, resistere mogli. Jeśliby ieszcze y nad to skąd Rzecz Pospolita iako najwięcey subsidia obmyślić mogła, gorącą instancją i proźbę nasze wnieść mają. Frustra erit consilium domi, si non erunt armā foris. Więc też aby i s postronnymi państwa pacta, pokoi y bezpieczenstwo przez posły utwierdzone było. A iż Panowie posłowie na to tylko są posłani, aby comissa nasze, nic nad to nie domyślaiąc sie, ale z Ich Mościami Pany bracią naszą górnych woiewódstw zniosszy sie, panu, da Pan Bóg, naszemu porządnie zgotowali, exorbitantiae, grauamina y vulnera Rei Publicae zgoili, w reze swą cale, za pomocą Bożą, potym wprawili, mając przykład konfederathey generalney Warszawskiej na conuocatią po śmierci świętej pamięci króla Stephana, że bez tego przodkowie nasi do obierania pana przystępować nie chcieli. A mianowicie prosimy y surowo napominamy bracią naszą, Panów posłów naszych, fide, honore et conscientiis ich obowięzując, aby de modo electionis nic a nic nie stanowili, ani o niey nie umawiali; ponieważ kontentuiemy sie sposobem dawnym (podczas interregni po królu Stephanie, panie naszym), in volumen legum inserowanym. A daleko więcej, aby, ultra mentem wszytkich nas, nie śmieli z iakichkolwiek praetextów y respectów conuocatio w elecją odminiać, gdyż wszyscy, quodquod sumus, do niey należymy. Alias musielibyśmy, affect nasz y związek bratersky s Pany posłami naszymi rozerwawszy, cum rigore quam asperrimo, na honor ich y garła nastąpić, y tego pana,

ieśliby na tey conuocaty bez nas na nas obrany albo mianowany być miał, oświadczywszy sie Bogiem y wszystkim światem, za pana mieć nie chcemy; tylko sam czas electey ze wszystkimi stany namówić iako nayspędzei maia. Na którą, aby żaden, cuiusuis status, conditionis et praeeminentiae, kup, woisk, tak cudzoziemskich, iako y inszych wszelakich, na oppressią głosów wolnych nie zwodził; ponieważ antecessorowie nasi tego sacrosancte, na przeszley conuocatiey po królu świętey pamięci Stephanie, postrzegali, y seimik, uprzedzaiący te electią, prout videbitur, nam przynieść maia. A iżesiny, prouidendo securitati wojewodstwa naszego, thorem antecessorów naszych, na teraznieyszym seimiku kaptur porządny uchwalili, maia Panowie posłowie nasi efficere, aby ten kaptur y iego wszystkie acta przyszły, da Pan Bóg, pan nasz, przy inszych prawach naszych, których po niem potrzebować będziemy, potwierdził. Ponieważ Jego Mość xiądz arcibiskup podał nam drogę w uniuersale swoim, żebyśmy to wszystko, cokolwiek należy do poprawy rządu y praw, które dotąd exorbitowały, przyszłemu, da Pan Bóg, panu naszemu, w reze swą porządnie wprawiwszy, podali: tedy y za te pobudkę Jego Mości podziękowawszy, et summa necessitate adacti, przez Panów posłów naszych podaiemy. Iż, iako sub interregna przeszłe, tak y za panowania Króla Jego Mości pana naszego, o correcturę iurium staraliśmy sie, a do tego przysć nie mogliśmy, tak na tym seimiku naszym obraliśmy s pośrzodku siebie bracią naszą, ludzi zacnych, starożytnych y w prawie pospolitym dobrze wiadomych y umiejętnych, Ich Mościów Panów: Woyciecha Staniszew-

skiego Łuckiego, Jana Załenskiego Włodzimirskiego, Samuela Liduchowskiego Krzemienieckiego, sędziów ziemskich; Pana Alexandra Wielhorskiego, wojskiego Łuckiego; Pana Michała Myszkę Chołoniewskiego, Pana Michała Liniewskiego y Pana Matiasza Iwanickiego, absentia unius vel duorum non obstante, którzy, ziechawszy sie do Łucka, pro die vigesima octava iunij, anni praesentis, tę pracą na sie wziąwszy, prawa, tylko woiewodstwu naszemu służące, ad rectam normam przywieść maia, ci Panowie posłowie nasi na tey conuocatiey, aby to na przyszłą, da Pan Bóg, coronatią, panu nowemu, do confirmatij podane było (gdyż to neminem afficit), sprawić maia. Compositionem inter status, iż zdawna wszystkie woiewodstwa, tak sub inter-regno, iako rege viuento, affectowali, czego są świadkiem confederatie, recessy y constitutie dawne..., a nie mogli oney otrzymać: tedy Panowie posłowie nasi, y z drugimi górnymi woiewodstwami, aby tandem do skutku swego przyszła, pilnie starać sie maia, a to przed coronatią przyszelego pana aby effect swój wzięło. Prouiant żołnierzowi kwarcianemu, aby ustawicznie na Ukrainie leżał a, przechodzeniem sie z obozu y do obozu, dóbr duchownych y świeckich nie aggrauował, starać sie Panowie posłowie maia, aby był namówiony; iakoż na przeszłym seimie, acz był namawiany, ale dla wielkich spraw Rzeczy Pospolitey effectu swego wziąć nie mógł. Starać sie też Panowie posłowie y omnino efficere maia, aby podymne groszowe z nas zniesione było. Żywiec, iż przeciwko prawu kupiony iest od świętey pamięci królowey Jey Mości, za który summa sześćkroć sto tysięcy iest liquidowana y tą summą

Rzecz Pospolita w dług wprawiona, a potomstwo Jego Królewskiej Mości od Rzeczy Pospolitey dostatecznie jest opatrzone: starać się o to mają Panowie posłowie, aby ten Żywiec ze wszystkimi swemi przyległościami, iako się w sobie ma, Rzeczy Pospolitey potomstwo Jego Królewskiej Mości ustąpiło. Niedość się dzieje prawu pospolitemu, że Panowie starostowie, iako powinni, na zamkach Ukrainnych nie mieszkają y z nich zieżdzać nie powinni, aż za pozwoleniem królewskim; podać y to na conuocatią, żeby temu prawu dosyć działa. Starostw kilku aby jednemu nie konferowano, dla podziału drugim bene meritis, y niedorostym żeby nie dawano, y białogłowy starostw aby nie trzymali. Szpital Warszawsky, przez króla świętey pamięci Stephana na ludzkie żołnierskie zbudowany y nadany, a przez Króla Jego Mości w constitutij anni millesimi sexcentesimo vigesimo warowany, że rekuperowany miał być, y dobra od niego pobrane żeby byli przywrócone. Iż Panowie bracia naszy, wiary y nabożeństwa Greekiego starożytnego, będąc pod posłuszeństwem zwierzchnego pasterza swego, Konstantinopolskiego patriarchy, uskarżają przez czas niemały, od roku tysięcznego pięćsetnego dziewięćdziesiątego szóstego, że cierpią oppressią w prawach swych starożytnych przywileimi królów Polskich y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, także też confederatiami, pod interregnami poczynionemi, a pokój w wierze rozróznionemi s kościołem Rzymskim utwierdzony, także rozdawanie beneficij na metropolią Kyiowską, władictwa y archimandryctwa, że nie ludziom wedle praw ich y priuilegia uniey, ale extraneis y tym, co już poddali się pod posłuszeństwo kościoła Rzym-

skiego, a nie ich własnym pasterzom, pod posłuszeństwem patriarchy Konstantinopolskiego będącym, więc za tym wielkie krzywdy ludzie mieyskiej condiciei, tak we Lwowie, iako y w Wilnie, cierpią, y dla nieoddania posłuszeństwa odstępnym władikom, od magistratu z ławie pozrucani, do rzemiosł w cechy y do praw mieyskich przypuszczani nie bywali, cerkwie gwałtem w mieście Wileńskim odbierano, do więzienia ludzi niewinnych sadzano, o murowanie cerkwie, choć za przywileiem Jego Królewskiej Mości y błogosławieństwem metropolity buduią, za dworem trudniono, a co większa, Panów braci naszych, ludzi godnych, do dostrożeństw y urzędów nie przypuszczano, co szyrzey Panowie posłowie naszy z różnych skarg, które tam na conuocatiey proponowane będą, zrozumieią, poruczamy, aby, ante omnia, o to sie starali, aby uspokoini byli gruntownie, to jest, aby beneficia metropolicie, który jest pod posłuszeństwem patriarchy Konstantinopolskiego y władiką, od niego poświęconym, rozdawane byli, y napotym tak a nie ynaczeý zawsze dawano w każdym woiewodstwie, gdzie władictwo albo metropolia wakować będzie, ludziom godnym obywatelom tych tam woiewódstw, wedle priwileiu uniey, oddawano, y to, co s kluby swey wypadło, znówu wprawiono, y obwarowano, aby in posterum do takiego zamieszania żadna okazyja nie podawała sie, ale w pokoiu przy prawach swych zostawali. A bez takiego uspokoinia do żadnych spraw, a pogotowiu do coronatiey nie przystapiemy. Więc y popowie aby s cerkwi y z osób swych zaćnymi podatkami onerowani nie byli. Cerkiew w zamku Łuckim świętego Dmitra zdawna od Panów Hulewi-

czów fundowana y, aby przy domu ych na wieky podawanie do tey cerkwi swieszczenika, pod posłuszeństwem patriarchy Konstantinopolskiego będącego, zostawało, warowana, a teraz świeżo per vim iest odjęta y spustoszona, w czym sie y nabożeństwu Greckiemu y domowi Panów Hulewiczów wielkie praeiudicium dzieie, o czym, prolixitate vitando, Panom posłom, tego wiadomym, zlecamy, aby dostatecznie to przyłożyli, i żeby ta cerkiew, ze wszystkim, co iey należy, gdyż żadnych dóbr s którychby pożytek iść miał, nie masz, domowi Panów Hulewiczów, nie w unii będących, sprawili. Także, iż conferowano oycu metropolicie władctwo Włodzimirskie, iakoby arcibiskupstwo, biskupstwo, przeciwko iawnemu prawu de incompatibilibus, y tego władctwa iuż dwie lecie zażywa: tedy aby to in posterum sie nie działo, y prawo mimo prawo aby dawane nie było, starać sie o to mają Panowie posłowie, y to prawo y administratia za nieważne być rozumiemy; zaczym, aby ta administratia była annihilowana, y władctwo Włodzimirskie przy władcyce, który od Jego Królewskiej Mości świętey pamięci podany, zostawało. Acz w tym nie wąpimy, że to stanie, iednak, insuper abundanti Panowie posłowie nasi mają efficere, aby intacte przysięga, da Pan Bóg, przyszłemu panu tak była podana, iako trzey królowie, panowie nasi, przysięgali, w którey przysiędze, acz dissidentes de religione od królów, panów swych, dobrze są warowani, iednakże exequuty dotąd nie było; zaczym na wielu mieyscach iako cerkwie religiey Graeckiey, tak y zbory rozmaite y domy tych nabożeństw, po różnych mieyscach, wielkie krzywdy y gwałty cierpieli, mają Panowie

posłowie efficere koniecznie (bo pokóí wewnętrzny do wszystkiego dobrego w oyczyźnie iest wodzem), aby proces y executia była namówiona dostatecznie, cum persona cuiusuis status, conditionis et praeeminentiae, tam spiritualis, quam secularis, decisive et ultimarie, intra fines regni, non extra regnum, a mianowicie na trybunale, inter causas mixti fori; więc aby liberum exercitium religionis, wszystkim y wszędzie, cum securitate, expresse in codice legum warowano, y do przysięgi, da Pan Bóg, pana przyszłego przyłożono było. Dalsze exorbitantiae mają proponować Panowie posłowie naszy, a między inszemi y to nie mnieysza, że świętey pamięci Jego Królewska Mość, pan nasz, in pactis conuentis sacrosancte to nam warować raczył, pięć zamków suis propriis viribus zbudować, które miały być wielkim wstrętem nieprzyjacielowi Tatarzynowi y incursiom w państwa Jego Królewskiej Mości, zaczym iuż przez to Rzecz Pospolita y wojewodstwa nasze Ukrainne wielką szkodę odnoszą: proponować mają Panowie posłowie nasi y expostulować Ich Mościów Panów senatorów, dlaczego temu prawu dosyć sie nie stało. Tamże in pactis conuentis warował to Król Jego Mość, pan nasz, że fines regni miał rozszerzać a nie umnieyszać, a xięstwo Pruskie, po wyściu prawa lennego, xięciu kurfirstowi, nie będąc żadną potrzebą przyciśniony, toż xięstwo Pruskie, takimże prawem lennym, conferował xięciu Brandeburskiemu, z wielką szkodą y nieoszacowaną Rzeczy Pospolitey. Y ten punkt także proponować mają Panowie posłowie nasi Ich Mościom Panom senatorom, dlaczego sie to stało, ponieważ o tym żadney cognitiey przedtym nie było. Classis na morzu,

ex iisdem pactis conuentis, miała być zbudowana przez Jego Królewską Mość, pana naszego przeszłego, na której wiele Rzeczy Pospolitey naszej należało, iako szyrzey o tym in pactis conuentis iest opisano, y temu iż się dosyć nie stało, także expostulować mają Ich Mość Panów senatorów, dlaczego sie to stało: bo y księstwo Pruskie, że ta classis nie stanęła secundum pacta, iest przez nieprzyjaciela opanowane; także y biskupstwo Warmińskie, y w niem wiele kościołów, klasztorów in opprobrium, od ręki miecza nieprzyjacielskiego, poszło Ziemia Inflancka, nieoszaczowaną krwią narodu Polskiego y Wielkiego Księstwa Litewskiego opanowana, przez królów, panów naszych, czy nieczułością, czy niedbałością iaką, z wielką a nieoszaczowaną szkodą Rzeczy Pospolitey, iest stracona y przez nieprzyjaciela nie tylko opanowana, ale y stąd Wielkie Księstwo Litewskie, za potężnymi incursiami nieprzyjacielskimi, wielką szkodę ponosi: pytać sie o to mają Ich Mościów Panów senatorów Panowie posłowie nasi, iako stróżów boku Pańskiego, dlaczego tak mera et supina negligentia, tak pożyteczna, wielka, zacna y potężna prowincja Rzeczy Pospolitey stracona iest? Wiele też należało Rzeczy Pospolitey na podawaniu hospodara Wołoskiego alternatą y trzymaniu zamku Chocinskiego, który że iest nam stracony, mają Panowie posłowie nasi proponować Ich Mościom Panom senatorom, dlaczego sie to tak stało. Estonią, pewną część ziemie Inflanckiej, do dziedzicznego królestwa Szwedzkiego, pana naszego przeszłego, należąca, warował to był Jego Królewską Mość, pan nasz, że do corony miał przyłączyć, y temu upewnieniu, póki było w ręku y dispositiey pana naszego, dosyć

sie nie stało. Apparata bellica, iako działa, kule, prochy et his similia, ex iisdem pactis conuentis, powinien był Król Jego Mość suis sumptibus przewidować, na każdą wojnę, y przeciwko temu Rzecz Pospolitą, że opatrować s poborów y exactiey ciężkich musiała, pytać maia Ich Mość Panów senatorów, czemu nie zabieżeli, iako byli powinni, według przysięgi swoiey y obowiązku. Seymy trzy-niedzielne, dwuniedzielne y niezwyczajnie składane, na których nowe exactie wymyślone y stan szlachecky nimi aggrauouany iest, starać sie, aby były annihilowane y zniesione, y napotym aby tego w moc królowi, panu naszemu przyszedemu, nie dawano, okrom seimów zwyczajnych uchwalonych, aby nie byli przewłączane nad sześć niedziel, y przy świecach aby nie odprawowano. Kwarta aby, według dawnych zwyczajów, nie była nigdzie obracana, ieno na żołnierza quarcianego, na obronę Ukrainną, a Jego Mość Pan podskarbi, ieśliby sie ważył na co inszego obracać, aby powinien o to respondere na trybunale, inter causas officii. Z wojewodstwa Wołyńskiego quartę aby wolno było oddawać we Lwowie, dla odległości mieysca, a Pana podskarbiego żeby requirowali Panowie posłowie, wiele auctiey s przesley lustraciey do skarbu doszło. Upominki Tatarom, zdawna od Rzeczy Pospolitey naznaczone, pytać Panów senatorów, dlaczego nie oddawane były. Moneta zła, która iako wiele szkody w Rzeczy Pospolitey uczyniła, o którą tak wiele na wielu seimach trudności było, a żadnym sposobem do effectu przywieść Rzecz Pospolita nie mogła, y w tym maia pytać sie Ich Mościów Panów senatorów, dlaczego w tym tak byli niedbali. Precia rerum, przez

które tak wielką szkodę Rzecz Pospolita odnosiła, y przez kilka seimów ta sprawa Rzecz Pospolitą trudniła: zaczęmy, chcąc Rzecz Pospolitą hoc damno liberari, naznaczyła była commissarzów, tak w koronie, iako w Wielkim Xięstwie Litewskim, którzy Panowie commissarze, zachawszy się, przysięgę wykonali, taxowali we wszystkie kupieckie propositie, iako wiadomi cudzoziemskich krajów, vallorem pieniędzy, łokciów materij; to, nie wiedzieć dlaczego, do effectu swego nie przyszło, y w tym winę Ich Mościom Panom senatorom przypisujemy, iako stróżom boku pańskiego. Articuli do naprawy praw. Domawiać się tego Panowie posłowie mają, aby starostwa ludziom rycerskim y zasłużonym dawane byli, a osiadłym tych krajów y powiatu, w którym starostwo vakować będzie. Do tego Panowie starostowie aby starostwa swoje municiami i potrzebami armatnymi, to jest zamki, warowali i naprawowali kosztem swym; poczły swe aby okazywali y na Ukrainie aby ie do woiska Ukrainnego stawili, do Jego Mości Pana hetmana. Consensu staróstw na ustąpienie aby s kancellarij nie wydawano, tam adultis, quam minorennibus cuiuscunque sexus, sub nullitate; gdyż, przez takie consensi y przedawanie staróstw y odrywanie wsi y folwarków, starostwa uboższą. Annati, według statutu Króla Zygmunta Staręgo, y Zygmunta Augusta, y króla Stephana, żeby każdy s xięży, arcybiskupi y biskupi, którzy od Króla Jego Mości beneficja otrzymywać będą, takową summę, iakową do Rzymu, nomine annatae, dawaia, na obronę Rzeczy Pospolitey dawali, sub poena duplisis summae de bonis mobilibus et immobilibus propriis, in defectu vero, de redditibus et pro-

uentibus, iuxta constitutiones. Podkomorzy coronny aby był zawsze przy Królu Jego Mości, y ten urząd aby nie ginał y s tymi Panami senatorami, którzy przy Królu Jego Mości residentią swoją odprawuia, żeby zawsze bywał y mieszkował, bez których consilio et scitu, wszystkie rzeczy, któreby seymu nie potrzebowali, aby powinien był odprawować, vocatis etiam nobilitate, ieśliby tego była potrzeba. Appellaty aby sądy ziemskie in causis granicierum nie dopuszczali na trybunał, ale tylko remissę uczynili na pole, do Pana podkomorzego, dla prętszey sprawiedliwości. Erraria publica aby byli zordinowane, to iest prouincialia aby każdy poborca, od braci obrany, woiewodstwa swego distribute czynił podatków y rationem tei distributi bracyey, zaczym prętsza będzie retentorum executio. Czopowe przy tymże exactorze woiewodstwa naszego Wołyńskiego aby zawsze było, a nie przy adminisratiey skarbowey, które aby według quitów, iako y łanowe, wybierane było, za przysięgą osobliwą tegoż exactora. Woiewodów, kasztellanów, starostów, aby w swoich woiewodstwach obierano per electionem. Zlecieliśmy byli Panom posłom naszym na przeszły seim donieść do Króla Jego Mości, świętey pamięci pana naszego, iż cancellaria Króla Jego Mości tytułów starożytnych xiążętom Ich Mościom, w których Król Jego Mość szczęśliwym panowaniem zastał, y iako w dawnych prawach y priuileiach unionis iest warowano, uimowała, iedno, iż dla spraw Rzeczy Pospolitey inszych, do poparcia tego articułu im nie przyszło, co że sie przedtym działo przeciwko prawu y priuileium dawnym, tedy teraz znowu, na te terazniejszą conuocatią, Panom posłom naszym poruczamy,

aby przystoine inposterum tytuły xiążętom Ich Mościom tytuły dawano, według praw y priwileiów, starać sie o to maia Panowie posłowie nasi, aby cancellaria, w pisanu do ních, tytułów im tych nie uimowała. Beneficia religionis, tam Romanae, quam Graecae, aby były conferouane obywatelom, szlachcie rodowitey z oica y z matki, w woiewodstwie tym, którym te dobra należące do rozdawania będą. Dla prętszey sprawiedliwości, do której ludzie, dla zagęsczenia spraw, na trybunale przyść nie mogą, gdyż woiewodstwa aż w dziewięć lat dochodzą, a sądy trybunalskie na to są uchwalone, iakoby ludzie ukrzywdzeni sprawiedliwość prętką odnosić mogli, starać sie o to inaią Panowie posłowie nasi pilno, znioszszy sie z Ich Mościami Pany bracią naszą górnych woiewódstw, aby sądy trybunalskie, w Lublinie iedne, a w Piotrkowie drugie, continue sądzone byli, obrawszy na to sowitych deputatów y pomknąwszy czasu trybunału Lubelskiego do Bożego Narodzenia, warowawszy to, aby marszałek deputacky w iurisdictionij starostwa nie wdawał sie, y praw y ustaw nowych, ku pżytkowi swemu, aby nie ważył czynić, według constitutij, o tym uchwalonych. Jeśliby po śmierci Jego Królewskiej Mości, pana naszego, iakiekolwiek sądy odprawowały sie, aby żadney wagi nie miały, starać sie o to Panowie posłowie maia, y decreta aby nullius vallis byli. Ponieważ świętey pamięci Król Jego Mość, pierwszy Zygmunt, godney pamięci xięciu Constantemu Ostrogskiemu, hetmanowi Wielkiego Xięstwa Litewskiego, pradiadowi Jaśnie Wielmożney Jey Mości Paniey Annie na Ostrogu Chotkiewiczowey, woiewodziney Wileńskiej, hetmanowey

wielkiej Wielkiego Xięstwa Litewskiego, cum omnibus attentis y z wolnym podawaniem osób duchownych oboiej religiey Rzymskiej y Greckiej, od lat sta kilkudziesiąt, za zasługi odważne, po niejakim zdraicy Glińskim, prawem wieczystym, dać raczył, czego w dispositiey, osobliwie w podawaniu wolnym władiki na władictwo Turowskie we włości Turowskiej będąc, antecessorowie Jey Mości Paniey woiewodziney zawsze zostawali: prosić tedy mają Panowie posłowie, aby Jey Mość Pani woiewodzina napotym w Turowie, iako dziedziczka, przy podawaniu władiki na władictwo Turowskie, według tegoż priwileiu, przodkom swym nadanego od króla Zygmonta Pierszego, cale zachowana była. Iż na przeszłym seymie Król Jego Mość, pan nasz, recompensując Rzeczy Pospolitey gratitudinem, mynice post fata sua conferował wiecznie Rzeczy Pospolitey, przeto Panowie posłowie nasi ze wszystkimi stany znosić sie mają około tey mynice, aby pieniądze dobre robiono y stąd intrata y pożytek Rzeczy Pospolitey zwykły dochodził. Mają też Panowie posłowie prosić za Jego Mością Panem Wacławem Zubcewskim, horodniczym Łuckim, z dawnych czasów y w różnych expediciach Rzeczy Pospolitey dobrze zasłużonym żołnierzem; aby dobra, lennym prawem onemu należące, priwileimi seimowemi confirmowane, a od niego odeszłe, przywruczone, abo na to mieysce inszemi nagrodzono mu było. Za Pany Łahodowskymi. Alexandrem y Markiem mają sie przyczynić Panowie posłowie, aby do cci byli przywruceni, także za Panem Bolestraszyckim mają sie przyczynić Panowie posłowie nasi, aby do cci był przywrucony. Decreta trybunalskie, któreby przeciwko con-

stitutiom anni millesimi sexcentesimo vigesimo septimo stanely, aby in toto, quae vim legis sapiunt, zniesione byly. Poenas contra temere litigantes maia Panowie poslowie namowic. Commissia aby bez wszelakiej trudnosci stanowi szlacheckiemu s cancellarij Jego Królewskiej Mości wydawane byly, y według constitutij, wojewodstwu Bracławskiemu sluzacey, aby w naszym wojewodstwie Wołyńskim takowe commissie odprawowane byly. Popisy w tych trzech powiatach wojewodstwa naszego Wołyńskiego maia być odprawowane, to iest Łucki powiat pod Łuckiem, Włodzimirsky pod Włodzimirzem, a Krzemieniecky pod Krzemieńcem, pro feria secunda post dominicam Conductus Paschae, przed urzecznikami ziemskymi. Electie podkomorzego y sadow ziemskich we Włodzimirskim powiecie od samych tylko obywatelów tego powiatu, dobrze osiadlych, odprawowane być maia. Takze y obieranie deputatów w Łucku, wlasnie s powiatów tych obywatele osiedli maia być obierani na trybunal, takze y poslowie. Zeby na seymie sprawy sadzono z registru, tak iako w trybunalach y inszych sadach, nie s karteczek. Accademiae aby przy prawach swoich zostawali. Kto do roku i szezciu niedziel banitij z siebie nie zniesie, tedy ma zostac ipso facto infamis, y dobra iego, iesli ma wietsze nizeli lucra per lucra wynosza, tedy per medium isc maia: pars fisco a pars parti, a iezeli nie ma wietszych nad lucra per lucra, tedy tylko samey parti nalezec maia. Jesliby ktorzy arte do szlactwa przychodzili, luboby ich decreta trybunalskie approbowaly, tedy zadnei wagi te decreta miec nie maia, y wolno zadac nieszlactwo, a poena na takiego,

co **zada** nieszlachectwo, ma być wedle prawa coronnego. **Deductio** nie ma być szlachectwa tylko per dispositiones literatorias antiquas; zaczym, ktoby takiego do swego szlachectwa przyjął, sam traci szlachectwo, według constitutij anni millesimi sexcentesimali trigesimi primi et anni millesimi sexcentesimali trigesimi secundi. Ten tedy rigor prawny ma się ściągać na ignobiles, nietylko na przyszlých, terazniejszych, ale y na przeszlých, którzy non gaudent iure nobilitatis. Acz per expressum prawo o tym mamy, że wszelkie tutorie saluo iure propinquiorum bywaią dawane, iednak, iż się znajdaią tacy, którzy, zatrudniając rzeczy, dla priuat y pożytków swych, mało abo nic do tego należąc, mimo blizkich pokrewnych et naturali iure do tego należących, po tych, którzy bez testamentu umieraią, tutorią u dworu upraszaią y otrzymywaią, czemu zabiegaiąc, potrzeba na takowych poenę włożyć y constitutią dobrze obostrzyć, aby te tutorie, które przedtym wydane znajdą się, takowe byli annihilowane. Indigenatów którzy nie maią, tedy non possunt wolnościami naszymi gaudere, według constitutij o tym przedtym uchwalonych. Więc y to, że się processa **wielkie** zagęściły z osobami duchownymi, Ich Mość Pańowie postowie nasi maią to koniecznie efficere, żeby, nie według prawa duchownego, ale według prawa ziemskiego, forum z stanem szlacheckim iednakowe mieli, y appellatie ratione personarum ich, iako też y inszych spraw, nigdziey indziey, tylko tam, iako y stanowi szlacheckiemu żeby praefigowano, naznaczane y dopuszczane byli inter causas spirituales compositi iudicii. Działo się w Łucku, w kościele katedralnym biskupstwa Łuckiego, anno Domini

stitutiom anni millesimi sexcentesimo vigesimo septimo stanely, aby in toto, quae vim legis sapiunt, zniesione byly. Poenas contra temere litigantes maia Panowie poslowie namowic. Commissia aby bez wszelakiej trudności stanowi szlacheckiemu s cancellarij Jego Królewskiej Mości wydawane byly, y wedlug constitutij, wojewodstvu Braclawskiemu sluzacey, aby w naszym wojewodstwie Wołyńskim takowe commissie odprawowane byly. Popisy w tych trzech powiatach wojewodstwa naszego Wołyńskiego maia być odprawowane, to iest Łucki powiat pod Łuckiem, Włodzimirsky pod Włodzimirzem, a Krzemieniecky pod Krzemieńcem, pro feria secunda post dominicam Conductus Paschae, przed urzėdnikami ziemskymi. Electie podkomorzego y sądów ziemskich we Włodzimirskim powiecie od samych tylko obywatelów tego powiatu, dobrze osiadłych, odprawowane być maia. Także y obieranie deputatów w Łucku, właśnie s powiatów tych obywatele osiedli maia być obierani na trybunał, także y poslowie. Żeby na seymie sprawy sądzono z registru, tak iako w trybunałach y inszych sądach, nie s karteczek. Accademiae aby przy prawach swoich zostawali. Kto do roku i sześciu niedziel banitij z siebie nie zniesie, tedy ma zostać ipso facto infamis, y dobra iego, iесли ma wietszą niżeli lucra per lucra wynoszą, tedy per medium isć maia: pars fisco a pars parti, a iezeli nie ma większych nad lucra per lucra, tedy tylko samey parti należec maia. Jeśliby którzy arte do szlactwa przychodzili, luboby ich decreta trybunalskie approbowaly, tedy żadnei wagi te decreta mieć nie maia, y wolno zadać nieszlactwo, a poena na takiego,

co ~~zada~~ **nieszlachectwo**, ma być wedle prawa coronnego. **Deductio** nie ma być szlachectwa tylko per dispositiones literatorias antiquas; zaczym, ktoby takiego do swego szlachectwa przyjął, sam traci szlachectwo, według constitutij anni millesimi sexcentesimali trigesimi primi et anni millesimi sexcentesimali trigesimi secundi. Ten tedy rigor prawny ma się ściągać na ignobiles, nietylko na przyszych, terazniejszych, ale y na przeszłych, którzy non gaudent iure nobilitatis. Acz per expressum prawo o tym mamy, że wszelkie tutorie saluo iure propinquiorum bywają dawane, iednak, iż się znajdą tacy, którzy, zatrudniając rzeczy, dla priuat y pożytków swych, mało abo nic do tego należąc, mimo blizkich pokrewnych et naturali iure do tego należących, po tych, którzy bez testamentu umieraia, tutorią u dworu upraszają y otrzymywają, czemu zabiegając, potrzeba na takowych poenę włożyć y constitutią dobrze obostrzyć, aby te tutorie, które przedtym wydane znajdą się, takowe byli annihilowane. Indigenatów którzy nie mają, tedy non possunt wolnościami naszymi gaudere, według constitutij o tym przedtym uchwalonych. Więc y to, że się processa **wielkie** zagębeny z osobami duchownymi, Ich Mość Pańskie postowie nasi mają to koniecznie efficere, żeby, nie według prawa duchownego, ale według prawa ziemskiego, forum z stanem szlacheckim iednakowe mieli, y appellatie ratione personarum ich, iako też y inszych spraw, nigdziey indziej, tylko tam, iako y stanowi szlacheckiemu żeby praefigowano, naznaczane y dopuszczane byli inter causas spirituales compositi iudicii. Działo się w Łucku, w kościele katedralnym biskupstwa Łuckiego, anno Domini

et die ut supra. У тоє инструкции печать притисненая одна, а подпись руки кнежати его милости, пана маршалка, въ тые слова:

Jerzy książę z Ostroga Zasławski na Zasławiu, marszałek wojewodstwa Wołyńskiego koła rycerskiego.

Котораяжъ то инструкция, за поданемъ вышъ помененого кнежати его милости, пана маршалка, а за притиемъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть вписана.

Книга зродская Луцкая 1632 года, листъ 529 — 537.

XVII.

Постановленіе дворянъ Волинскихъ на провинціальномъ сеймѣ, въ Луцкѣ. Общее обязательство дворянъ явиться на Варшавскій сеймъ, назначенный для избранія новаго короля, и стараться объ утвержденіи правъ и привилегій, имъ предоставленныхъ. Дворяне Волинскіе, признавая себя народомъ Русскимъ, постановляютъ не приступать къ избранію новаго короля, пока древнія права православной церкви не будутъ возстановлены и утверждены королевскою присягою, и пока свобода вѣроисповѣданія не будетъ установлена закономъ. 1632 августа 21.

Року, тисеча шестьсотъ тридцать второго, месеца августа, двадцать первого дня.

Пришедши очевисто на врьдъ кградскѣй въ замокъ Луцкій, до мене Александра Малиновского, буркграбего и намѣстника подстароства Луцкаго, велможный его милость, панъ Андрей зл. Домбровица Фирълей, маршалокъ кола рицерекого, на сеймику теперешнемъ, въ Луцку, на день шестнадцатый месеца августа, въ року теперешнемъ, съ convocации недавно прошлое Варшавское злокономъ, згодне обраный, именемъ всехъ милостей, пановъ обывателей воеводства Волинского, и своимъ, для вписаня до книгъ внѣшнихъ кградскихъ Луцкихъ, подавъ ухвалу и постановене артикуловъ певныхъ, нижей въ той ухвалѣ женованыхъ, съ печатю и съ подписомъ руки своее, презъ тыхъже ихъ милость, пановъ обывателей воеводства Волинского, на поменномъ сеймику межи собою згодне поставленныхъ, на писме даную и учиненую, о чомъ тая ухвала ширей въ себе маеть; которую то ухвалу такового постановеня, за поданемъ его милости пана маршалка, в, врьдъ, для вписаня до книгъ, принявши, читалемъ, и такъ се въ себе, писмомъ Подскимъ писаная, маеть:

Laudum wojewodstwa Wołyńskiego.

My senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo wojewodstwa Wołyńskiego, na dzień relatiew, pro die decima sexta augusty, s convocatiew przeszley Warszawskiej, wszysey iednostaynie zebrani y zgromadzeni,

samym sobie, prosteritati nostre (*sic*) y koźdemu, komu o tem wiedzieć będzie należało, to, cośmy miedzy sobą uchwalili y postanowili, y s czym, na przyszło, da Bóg, złożoną electią nowego pana, iedziem, iednostaynie oświadczamy y zeznawamy. Naprzód: wysłuchaliśmy Panów posłów naszych relatiey, którą nam s przeszley conuocatiey uczinili, y uważyliśmy captur abo postanowienie tey conuocatiey, gdzie iż nie stało sie we wszem dosyć Rzeczy Pospolitey, abowiem exorbitantie wszystkie niemiał (*niemal?*), ścisłością czasu, a nie s przyczyny Panów posłów naszych, excludowane y do przyszłego ziazdu, da Bóg, na electią są odłożone, którego czasu, nie day Panie Boże, opuścić, ad sananda vulnera Regi Publice (*sic*): tedy my wszysey, za te naypierwey ostrożność, tak Ich Mość Panom senatorom, iako Ich Mość Panom bracy naszej dziękujemy, iż constitutum et decretum est, naypierwey (*nie pierwey?*) ad electionem et nominationem noui regis przystąpić, aż wszystkim y we wszelkim Rzeczy Pospolitey publicznych exorbitantiach, iako y particularnych wszystkich wojewódstw stanie sie dosyć. Dziękujemy niemniej y za to, iż electionis modum, którego, iako przedtym zawsze przodkowie nasi, obawiając sie wolney electiey wolnego narodu zaciągnąć electoratum, y tego, co wszystkim należy in genere, przyczytać certis et specificatis personis, tak y my wystrzegaliśmy sie, nie formuiąc ani namawiając, przy dawnych prawach y swobodach nas wszystkich zostawili. Przetoż, kochając sie w tey nayprzednieyszey wolności naszej wolny Pana electiey, smakuiąc ją sobie, a bolejąc na te to Regi Publice vulnera, których przez posły, iako nigdy przed-

tym, tak y na tey conuocatiey, ulezić nie mogliśmy, rze-
 kliśmy sobie y postanawiamy wszyscy unanimiter, nie do-
 statkami, ale enotą, miłością naszą ku oyczyźnie, prawom
 y swobodom naszym oświadczać sic, tak, iako którego
 zdolność będzie, koždy, według conditiei y przemożenia
 swego, nie pocztami ale osobami swemi, na naznaczony
 termin y mieysce, na dzień pierwszy electiei złożonego
 ziazdu, stawić sie, a tam stawiwszy sie, inszych woie-
 wódstw przykładem, porządek między sobą uczinić y do
 koła ieneralnego s pośrodku siebie, do namawiania sie y
 traktowania w sprawach Rzeczy Pospolitey, obierać y wy-
 sylać, przy tym, co prawo y swobody nasze każą, wszyscy
 mocno stawać y nie pierwey do electiei y do nominatiey pana
 przystępować, aż wszystkie in genere vulnera Rzeczy Pospo-
 litey poleczone y panu, którego nam, przez wolne głosy,
 da Pan Bóg, zgotowane y podane będą. A iż miedzy ex-
 orbitantiami naypierwsza iest wojewodstwa nasze Ruskie
 dotykająca o uspokoieniu religiei Greckiei exorbitantia w
 koronie Polskiej, pospolu z narodem Ruskim, incorporo-
 wany y uprzywileowany, w którym uspokoieniu, iż,
 miasto poleczenia, Panowie bracia naszy, ci, którzy mere
 religiei Greckiei, tey, którą świętey pamięci Król Jego
 Mość zastał, tuentur, barzies podanymi od unitów puncta-
 mi są exacerbati; tedy my, uważywszy, iż ta exorbitantia,
 nie tylko ych, ale nas wszystkich, naród Rusky, zachodząca
 y prawa nasze, przy tem naypierwiey stanąć mamy, nie
 przymniąc tych punctów podanych, abyśmy totaliter, tak
 iako przywilej incorporatiey wojewódstw Kyiowskiego, Wo-
 łyńskiego y Braclawskiego niesie, uspokoieni byli. A wła-

dyctwo Włodzimierskie wakujące, które, przeciw Ruskim y de incompatilibus constitutionum, w długiej administracyi xiądz metropolita trzyma, aby temu, który s pośrzedku nas y bracyey naszej niezuniowany podany będzie, conferowane było. Y ieśliby w tym czasie, za uproszonym przywilegiem, per modum expectatiue, miał kogo xiądz metropolit poświęcać, de nullitate protestamur; także y wszystkie ynsze władcytwa y beneficia cerkiewne, przeciwko prawu rozdane, aby in genere wszystkie zaraz powracane były, tego unanimiter wszyscy na przyszley, da Bóg, electiey poprzeć będziemy powinni, przytym, aby w dom Ich Mościów Panów Hulewiczów cerkiew, w zamku Łuckim będąca, y na gruncie ych własnym sumptem zmurowana, bez dworu od tego gruntu, przedają alienowanego, wrócona była. Powiniśmy też się o to wszyscy starać, aby przysięga przysłemu, da Bóg, panu naszemu, według przysięgi trzech antecesorów: świętey pamięci Henryka, Stephana y Zygmonta Trzęciego, królów Polskich, podana y wyraźnymi słowy, voce sufficienti, wykonana była, w której przysiędze acz dissidentes de religione od królów panów swych dobrze są warowani, iednak, że exequutiey dotąd nie było, zaczym na wielu mieyscach, iako cerkwie religiey Greckiey, tak y zbory rozmaite y domy tych nabożeństw, po różnych mieyscach, wielkie krzywdy y gwałty cierpieli, mamy efficere koniecznie (bo pokóy wewnętrzny do wszystkiego dobrego w oycyznie iest wodzem), aby proces y exequutia była namówiona dostatecznie cum personaa cuiusuis status, conditionis et preeminentiae, tam spiritualis, quam secularis, decessive et ultimarie, intra fines regni,

non extra regnum, a mianowicie na trybunale, inter causas mixti fori; więc aby liberum exercitium religionis, wszystkim y wszędzie, cum securitate expressa, in codice legum warowane y do przysięgi, da Pan Bóg, pawa przysiężnego włożone było. Warujemy y to sobie, abyśmy rozdawania wacancy w wojewodstwie naszym, począwszy od biskupstw, władystw, świeckich dignitarstw wyszszych, aż do namnieyszego, obywatelom tylko s przodków w kraiach naszych, poparli. Więc, iż też siła trudności y to Rzeczy Pospolitey niesie, że po zgodnie zawartych ziazdach w rozmaitych materyach publicznych Rzeczy Pospolitey zachodzących, ci, którzy in fatie Regi Publice, gdzie tego plac, nie ozwawszy sie potym w kilka albo w kilkanaście dni, inscigis (*inscius*) caeteris, protestatie lub commentiy (?), prohibitu, na zwalenie publicae concordiae, czynią; co y teraz ieśliby, bądź po conuocatiey ieneralney warszawskiej, na zwalenie iakieykolwiek części, w kapturze sacrosanctae zawarty, bądź po iakim seymiku, zgodnie concludowanym, kto uczynił, a zwłaszcza, ieśliby ieszcze, na te same zgode podpisawszy sie, protestatiami sobie contradicował: mamy tego koniecznie poprzeć, aby to było anihilowano, a napotem, iako rzecz notiva Regi Publicae, aby seuere zabroniona była; chyba coby było włożono in uolumen legum, non agitalum y non conclusum, przeciwko temu protestari wolno. A iż, na seymikach y ziazdach wojewodstwa naszego, częste od Panów dignitarzów y urzędników ziemskich occasione różności constituti używają differentie, consilia nostra retardantes, przeto ordinem officialium napotem nieodmienny namówić mamy. Zniesienie słuz na Bugu,

Styrze y Horyni, poczawszy od Sokalsky aż do Brzeskiej, która, iako barzo szkodliwa, napilniey zniesiona być ma; według prawa de fluminis nauigalibus, poprzeć mamy. Succolectorowie aby w powiatach do wybierania poboru, w każdym zosobna grodzie, bywali, starać sie mamy. Jako rzecz nullo usu aggrauantem, podymne groszowe znieść usiłować będziemy. Jaśnie Wielmożny Paniey Anny, księżny na Ostrogu, Chodkiewiczowey, wojewodziny Wileńskiej, postulatam strony podawania w dziedzicznej majątności Jey Mości, Turowie, władky, według przywilegiu świętey pamięci króla Zygmonta Pierwszego, godney pamięci księcia Constantemu Ostrogskiemu, hetmanowi Wielkiego Księstwa Litewskiego, pradziadowi Jey Mości danego, do effectu przywieść conari mamy. Wielmożny Jego Mość Pan Roman Hoscky, kasztellan Kyiowsky, optima intentione, do koła naszego wniósł petitum, aby Jego Mości wolno było disponere bonis hereditariis, iż iedyney zacney swey familigiey zostawszy superstes a sine prole dotychczas, życzy sobie tego, aby pamiętka domu Jego Mości, dobrze Rzeczy Pospolitey zasłużonego, na potomne czasy nie ustawała w oyczyźnie naszej, y taką chce uczynić dispositią, któraby publico Regi Publice commodo zawsze zostawała: tego na electiey, in senatorio et equestri collegio, soleniter y gorąco domagać sie mamy. Y za Jego Mością Panem Wacławem Zubcewskim, horodniczym Łuckim, z dawnych czasów, na różnych expeditiach, Rzeczy Pospolitey dobrze zasłużonym, instantią uczynić mamy, aby dobra, lennym prawem onemu należące, przywilejami y decretami confirmowane seymowemi, a teraz odeszłe, przywrócone, albo na

to mieysce inszemi nagrodzone były. А, strzeż Boże, casu electiey, da Bóg, przyszeley rozerwania, warować soleniter, aby Ich Mość Panowie senatorowie, sine scitu et voluntate, to jest equestris ordinis, electiey drugiey nie składali, która, omnium suffragiis, totaliter niwczym wagi mieć nie mogła-by, gdyby przeciwko prawu inakszym sposobem złożona była. Czego wszytkiego dopomóc sobie iednostaynie efficere mamy, y nie przystępować do electiey y mianowania pana, aż sie temu wszytkiemu dosyć stanie. Pogotowiu ieśliby kto chciał tey spólney, nas wszytkich zgodzie y uchwale, z iakieykolwiek miary, contravenire, taka contra-ventio żadney wagi mieć nie może y nie będzie. Działo sie w Łucku, w kościeleatedralnym, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego wtórego, dnia dwudziestego pierwszego augusta.

У тоє ухвалы печать притисненая одна, а полпись руки его милости, пана маршалка, тыми словы:

Andrzej Firley z Dombrowice, marszałek koła rycerskiego wojewodstwa Wołyńskiego, manu propria.

Котораяжъ то ухвала, за поданемъ его милости, пана маршалка кола рыцарского, а за принятемъ моимъ урядовымъ, уся, слово до слова, до книгъ городскихъ Луцкихъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1632 года, листъ 1047 — 1050.

XVIII.

Статьи, постановленные на избирательномъ сеймѣ, для успокоенія православной религии въ королевствѣ Польскомъ и Великомъ Княжествѣ Литовскомъ. 1632 ноября 1.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Varsaviensia personaliter veniens magnificus Georgius a Thenczyn Ossoliński, thesaurarius curiae regni, Pilznensis, Adzelensis capitaneus, et generosus Andreas Rey de Nagłowicze, cubicularius familiaris Regiae Majestatis Sveciae, eidem officio praesenti puncta inter dissidentes religionis Graecae, manu Serenissimi Vladislai, Principis Poloniae et Regis Sveciae, subscripta et sigillo communita ad ingrossandum in acta praesentia castrensia capitanealia Varsaviensia obtulerunt, de tenore tali:

Puncta uspokoienia ohywatolów coronných y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, narodu Ruskiego, w religii Greckiej będących, przez Najiaśniejszego Króla Jego Mości Szwedzkiego, Władysława Pierwszego, ad affectationem wszystkiey Rzeczy Pospolitey, przy deputatach utriusque gentis et ordinis, namówione. Naprzód, wolne odprawowanie nabożeństwa y sacramentów świętych, administratio cerkwie, y poprawowanie, y nowych, za wyraźnym consensum Jego

Królewskiej Mości, murowanie i budowanie, tudzież szpitalów, seminarij, szkół, typografiej, i wolny do urzędów mieyskich przystęp w uniey nie będączem, we wszystkich miastach i miasteczkach dóbr Rzeczy Pospolitey. Bractwa cerkiewne, wszystkie in genere, którekolwiek dotąd są u nieunitów, także i te, które przez nich napotym będą instituowane, z swymi cerkwiami, mają byđ przy nich in pacifica possessione et libero exercitio. Metropolit Kiiowski, w uniey będący, ma mieć salvum ius et titulum nad wszystką Russią, w unii będącą, y iego successorowie, a dobra, do metropolij należące, przy terażniejszym xiędzu metropolicie mają zostawać, z monastylem Wydubickim, a post decessum iego, te dobra, które w wojewodztwie Kiiowskim do świętey Zophiey należą, mają się do teyże cerkwie świętey Zophiey wrócić, albo im correspondentia, od Króla Jego Mości y Rzeczy Pospolitey, nadane będą; która to cerkiew świętey Zophiey Kiiowska, z poddanemi na placzach, tudzież w około niey będączemi, przy nieunitach ma zostawać y przy metropolicie, sacrę od patriarchy Constantinopolskiego majączym, który zawsze z pośredku ślahty narodu Ruskiego, według dawnych praw y zwyczajów, od duchownych y obywatelów coronnych y Wielkiego Xięstwa Litewskiego teyże religiej Greckiej, nie w uniey będących, ma byđ obierany y od Króla Jego Mości uprzywiliowany. Co się y o Lwowskim, Łuckim, Przemyskim, Mscisławskim władkach, y Pieczarskim także Unioiowskiem archimandritach ma rozumieć. Władctwo Przemyskie iako y Lwowskie przy nieunitach ma zostawać zawsze, ze wszystkiemi dobrami y przynależnościami, zdawna

należącymi. Dożywocie jednak terazniejszego xiędza Krupeckiego, albo poko na insze nie postąpi, ma wczale zostawać, y obywatele tameczni obrać sobie mają władkę nieunita, któremu od Króla Jego Mości przyszłego, da Pan Bóg, na seimie coronatiew, przywilei będzie dany, y zupełną iurisdictionią mieć będzie nad wszystkimi, w uniey nie będącymi, a na residencyą monastyr świętego Spasa, świętego Onofria y nazwany Smolnicza mają mu bydź exnunc dane, a dotąd poko terazniejszy xiądz Krupecky in possessyone tego władctwa zostawać będzie, na każdy rok po dwa tysiąca złotych temu władcyce przysły, da Bóg, Król Jego Mość y Rzecz Pospolita ma naznaczyć; post cessum zaś albo decessum xiędza Krupeckiego, pomieniony nieunit władyka, z capitulą swą, ma y wolen będzie obić władctwo y wszystkie dobra władctwa tego, bez wszelkiew przeszkody. Władctwo Łuckie y z kathedrą y wszystkimi dobrami, do tego władctwa należącymi, ma bydź ustąpione od terazniejszego xiędza Poczapowskiego, władyki Łuckiego, władice nieunitowi, od obywatelów Wołyńskich nieunitów religiew Greckiew obranemu, zaraz po przywileiu, który mu na seimie, da Pan Bóg, coronatiew ma bydź dany; a ten terazniejszy, xiądz Poczapowsky, cathedry, władctwa y dóbr ustąpiwszy, ma przecie zostawać w tituliew władyki Łuckiego, ad cessum aut decessum, a do monastira Żydyczyńskiego ma się przenieść, który ze wszystkimi dobrami ma trzymać, także ad cessum aut decessum; ten zaś, który nastąpi po nim, iuż zażywać nie ma tytułu władyki Łuckiego nigdy. W Wielkim Xiestwie Litewskim ma bydź władyka Macisławski, od nieunitów, tamecznych

obywatelów, tymże sposobem iako Łucki y Przemyski, obrany, któremu na to władcytvo, na coronathey, da Pan Bóg, przysley, przywilei od Króla Jego Mości dany ma bydź. Ten władyka Mscysławsky, nieunit, Orszański y Mohilewski ma się nazywać, a cathedrę swoię ma mieć w Mochilowie, w monastyrze świętego Spasa, lecz beneficia wszystkie, iako teraz trzyma xiądz Sielawa, archiepiscop Połocky, do archiepiscopstwa y władcytwa Witebskiego y Mscisławskiego należące, przy nim y po nim następujących archiepiscopach Połockich, unitach, zostawać maią; teraznieyszemu zaś władycy Mscisławskiemu, nieunitowi, intraty roczney dwa tysiąca złotych ma bydź naznaczono. Archimandria Pieczarska z przynależnościami swymi, monastyr Michała Złotowierzczego y inne wszystkie monastiry y cerkwie Kiiowskie y do Kiiowa należące, wyjąwszy sam monastyr Wydubicki wyszpomieniony, przy nieunitach zostawać maią. Bractwu Wileńskiemu, tytułem świętey Tróyczy nazwanemu, a przy cerkwi świętego Ducha nie w uniey będączemu, zaczęta cerkiew domurować, propositią inszych cerkwi y kościołów, byle nie in modum fortece, wolno, a w nagrodę Tróicy świętey, która iusz, z tamecnem bractwem zuniowanem, przy unitach wcale zostawa, cerkiew jedna w murze Zmartwychwstania, druga świętego Iwana, a trzecia świętego Jerzego na przedmieściu ma im bydź dana. A processa wszystkie z tego bractwa y z Mińskiego, także in genere ze wszystkich miast y miasteczek, bractw y cerkiew, w coronie y Wielkim Xięstwie Litewskim będących (*ratione cerkwi exercitii religionis tantum*), *banitiae, suspensae, decreta, mandaty, sequestri, comisie, zakłady,*

aresti, in quocunque subselio zaszy, na ludziach otiuscun-
 que status et conditionis, de facto cassantur et annihilan-
 tur. Monastyr pusty pod Grodnem, tak iako zdawna za-
 wiera się w sobie, z przynależnościami swemi, nieunitom
 ma być oddany, w którym samego metropolity Kiiowskie-
 go, nie będącego w uniey, albo iego coadiutora, dla spo-
 rządzenia cerkwiey y duchownych nieunitów w Wielkim
 Xięstwie Litewskim, ma być residentia. A isz exerci-
 tium liberum nieunitów potrzebuie wyraźnego oznaczenia
 tych monastyrów y cerkwi, które im być mają, w którym
 mieście albo miasteczku królewskim, tak w koronie iako
 y w Wielkim Xięstwie Litewskim, ustąpione, a to na ten
 czas sposobnie, distincte et specialiter wypisać się nie
 może, dlatego, że w tym requiritur skuteczna wiadomość
 y proportio unitów y nieunitów; tedy na przysłem, da Pan
 Bóg, seymie nowego króla szczęśliwey coronatuey, mają
 być naznaczeni od tegoż króla, da Pan Bóg, nowego,
 commissarze z oboygą narodów: dwa katolickiey, a dwa
 Greckiey religiey nieunitów do korony y Wielkiego Xięstwa
 Litewskiego, którzy, do miast główniejszych prowincyal-
 nych Ruskich y Litewskich ziechawszy, także miasteczek
 wszystkich, zaraz po seymie, tę kommissyą zacząć y onę
 skutecznie odprawić, ducta proportione cerkwiey y unitów
 z nieunitami w każdym mieście y miasteczku, fideliter
 uważyc y im cerkwie naznaczyć mają y powiani będą,
 zaraz do wolnego odprawowania nabożeństwa podaó, a
 cokolwiek przez te comisarze uznano y podano hendzie,
 to iuz na potomne czasy disquisituey żadney mieć nie bę-
 dzie. Terasz iednak, dla odprawowania nabożeństwa nie-

unitom w Mscisławie dwie cerkwi, świętej Trójczy y świętego Spasa, w Mohilowie do wyżey pomienionego, na cathedre władcyce nieunitowi naznaczonego, monastyra Spasa świętego, cztery cerkwie, to iest: Wniebowzięcia Panny Mariey, Trójcy świętej, Zmartwychstania y Wniebowstąpienia, w Orszy Świętego Ilie y Zmartwychstania, a w Dziśnie iedna cerkiew nowo zbudowana, Zmartwychstania, w Połocku zaś cerkiew iedna, która będzie naznacza od commissarzów pomienionych. Cathedry isz też y beneficia, które przy unitach zostały, unitom rozdawane bydź mają, z tym iednak warunkiem, aby żadnem sposobem y pretextem dobra cerkiewne a ritu ich Graeco nie były alienowane. A co się tknie curam pastorałem, tak się to deklaruie na obiedwie stronie, że kożdemu wolno będzie, nie chcącemu bydź w uniey, referować się do pasterza sobie należnego nieunita z dyocessyiei, pod unitem władką będączy, y wzajem; którzy chcą bydź w uniey z diocaesiey, pod nieunitem będączy, do poblížszego władki unita, naprzykład ze Mscisławskiego władcyctwa do archiepiskopa Połockiego unita, a z archiepiscopstwa Połockiego do władki Mscisławskiego nieunita. Tosz się w inszych wszystkich diocaesiach w coronie y Litwie ma rozumieć, bez wszelkiey praepeditiey iednego od drugiego. Naostatek strony obiedwie w zgodzie y pokoiu zachować się mają, nie następując iedna na drugą, pisma y controversie, które miedzy sobą mieli, supprimere, y napotym żadnych, które zwykli exacerbować, nie wydawać, nauką y przykłady dobrimi zgodę y miłość iednać, osobliwie tesh w tym czasie do coronatyej, pako to wszystko ad executionem

przesz nowego, da Bóg, króla, przywiedziono nie będzie, zadney violenciey strona stronie, praetextem tey compositioni, czynić nie ma, sub paenis, contra violatores securitatis publicae sancitis. Dan na seymie electiey nowego króla, w Warszawie, przy bytności deputatów z senatu y koła rycerskiego: Jaśnie Wielebnego xiędza Adama Nowodworskiego, biskupa Poznańskiego; Jaśnie Wielmożnego, Wielmożnych y Urodzonych Rafała z Lesna Leszczyńskiego, wojewody Bełzkiego; Krzysztofa Radziwiła, księcia na Birzach y Dubinkach, hetmana polnego Wielkiego Xięstwa Litewskiego; Jerzego z Thenczyna Ossolińskiego, podskarbiego nadwornego koronnego; Jerzego Dydyńskiego, sędziego Podolskiego; Andrzeia z Nagłowicz Reia, dworzanina pokojowego Jego Królewskiej Mości; die prima novembris, anno millesimo sexcentesimo trigesimo secundo.

Vladislaus Rex Sveciae.

*Акты прода Варшавскаго (Obligationum) 1631 — 1632 года,
№ 8, страница 2743.*

XIX.

Списокъ западнорусскихъ дворянъ, присутствовавшихъ на избирательномъ сеймѣ, бывшемъ въ 1632 году. 1632 ноября 8.

Wolińskie woiewodctwo.

Adam Alexander xiąże Sanguszko, woiewoda Woliński.

Jerzy xiąże z Ostrogą na Zasławiu.

J. M. Czartoryski na Klewaniu.

Jeronim Charleski z Charleża, starosta Łucki.

Daniel Jeło-Maliński, chorąży Wołyński.

Łaurenty Drewiński, czasznik Wołyński.

Alexander Puzyna.

Kazimierz Ostrorog.

Adam z Withowic Czerny.

Jerzy Puzyna, łowczy Wołyński.

Samuel Ledechowski, sędzia Krzemieniecki.

Krzysztofh Sieniuta na Lachowcach.

Piotr Zachorowski, podsędek Włodzimierski.

Hrehory Czetwertynski.

Marcin Czaplicz Szpaniowski.

Siemion Ulewicz Woytenski, pisarz ziemski Łucki.

Theodor Liniewski.

Adam z Brusilowa Kisiel, sekretarz Króla Jego Mości.

Philon Jełowicki.

Michał Liniewski.

Jerzy Czaplicz Spaniewski, starszy sędzia kapturowy
województwa Wołyńskiego.

Andrzej Czaplicz Szpaniewski.

Marcin Dąbrowski, skarbnik Wołyński.

Alexander Wielohorski, wojski Łucki.

Roman Zahorowski.

Gabryel Ulewic Cowowski.

Iwanicki Mathyasz.

Andrzej Bołbas Rostocki.

Paweł Hulewicz Wołutyński.

Thobiasz Iwanicki.

Zacharyasz Czetwertyński.

Szymon Hulewicz Drozdeński.

Mikołaj Mokoszy Bakowiecki.

Wacław Liniecki.

Jan Okorski.

Piotr Lubieniecki z Lubieńca.

Mikołaj Kisiel z Brusiełowa.

Jędrzey Liniewski.

Jędrzey Budziszewski.

Jerzy Zorzewski.

Michał Jakuszewski.

Mikołaj Hulewicz.

Mikołaj Raphael Orain z Brozek.

Mikołaj Chłopicki.

Jan Ledochowski.

Krzysztoph Skotnicki.
 Jerzy Ledochowski.
 Krzysztoph Czaplic Spaniewski.
 Hrehory Łaszko Czerczycki.
 Mikołay Czaplic Szpaniewski.
 Alexander Łaszko Czerezycki.
 Walenty Chmielecki.
 Wacław Zahorowski.
 Marcin Kosiński.
 Mikołay Ołdakowski.
 Mikołay Nieswiastowski.
 Bernardyn Kierznowsky.
 Constanty Laszko Czercky.
 Mikołay Zorzewski Zorzewa.
 Szymon Wnuczek Peredyłski.
 Andrzej Wnuczek Peredyłski.
 Jerzy Sieniuta.
 Mikołay Jałowicki.
 Andrzej Suchodolski.
 Paweł Iwanicki.
 Wacław Bohowityn z Skodzierad.
 Balthazar Raiecki z Rayca.
 Paweł Kryński.
 Heliasz Jenicz.
 Krzysztoph Hohoł.
 Mikołay Mysłowski z Mysłowa.
 Gabryel Druzbic z Lipca.
 Alexander Bielecki.
 Krzysztoph Grochowski.

Michał Jankowski.
Jan Kulikowski.
Woyciech Łącki.
Michał Krzywkowski.
Andrzej Kulikowski.
Woyciech Szydłowski.
Jerzy Kulikowski.
Woyciech Wysocki.
Adam Rogalski.
Jan Marcin Tyscieyski.
Jan Olszowski z Olszewic.
Stanisław Szydłowski.
Mikołaj Isernicki.
Michał Aksak.
Jędrzey Czerwieński.
Jan Hołowiński.
Jan Kossakowski, pod. Krzemieniecki.
Sziemaszko Constanty.
Kazimierz Kossakowski.
Piotr Kossakowski.
Maciey Mroczek.
Floryan Mękisky.
Constanty Kossakowski.
Remigian Kossakowski.
Jerzy Woyniełowic Horzewski.
Jan Zyzyński.
Woyciech Młozewski.
Wacław Płowiński.
Jakub Brański.

Mikołaj Podhorski.

Jerzy Jenicz.

Stanisław Jenicz.

Jan Prokobuy Woysławski.

Jan Wigura.

Szymon Wigura.

Andrzej Drewiński.

Paweł Drewiński.

Mikołaj Drewiński.

Alexander Czudynowic.

Jan Staniszewski.

Paweł Jenicz.

Piotr Porczyński.

Krzystoph Cieszyński.

Ostaphieian Szewrog.

Thomasz Cieszyński.

Mikołaj Pokrzywniczki.

Adam Pokrzywnicki.

Andrzej Paprocky.

Henryk Kossakowsky.

Hrehory Hruswicky.

Bernat Wyteżyński.

Jan Zaiąc.

B. Bogucky.

Alexander Żabokrzycki.

Stephan Jankowski.

Alexander Bębnowski.

Moyżesz Sieniuta.

Constanty Sieniuta.

Michał Jankowski.
Jan Kulikowski.
Woyciech Łącki.
Michał Krzywkowski.
Andrzej Kulikowski.
Woyciech Szydłowski.
Jerzy Kulikowski.
Woyciech Wysocki.
Adam Rogalski.
Jan Marcin Tyscieyski.
Jan Olszowski z Olszewic.
Stanisław Szydłowski.
Mikołaj Isernicki.
Michał Aksak.
Jędrzey Czerwieński.
Jan Hołowiński.
Jan Kossakowski, pod. Krzemieniecki.
Sziemaszko Constanty.
Kazimierz Kossakowski.
Piotr Kossakowski.
Maciey Mroczek.
Floryan Mękisky.
Constanty Kossakowski.
Remigian Kossakowski.
Jerzy Woyniełowic Horzewski.
Jan Zyzyński.
Woyciech Młozewski.
Wacław Płowiński.
Jakub Brański.

Mikołaj Podhorski.
Jerzy Jenicz.
Stanisław Jenicz.
Jan Prokobuy Woysławski.
Jan Wigura.
Szymon Wigura.
Andrzej Drewiński.
Paweł Drewiński.
Mikołaj Drewiński.
Alexander Czudynowic.
Jan Staniszewski.
Paweł Jenicz.
Piotr Porczyński.
Krzystoph Cieszyński.
Ostaphieian Szewrog.
Thomasz Cieszyński.
Mikołaj Pokrzywniczki.
Adam Pokrzywnicki.
Andrzej Paprocky.
Henryk Kossakowsky.
Hrehory Hruswicky.
Bernat Wyteżyński.
Jan Zaiąc.
B. Bogucky.
Alexander Żabokrzycki.
Stephan Jankowski.
Alexander Bębnowski.
Moyżesz Sieniuta.
Constanty Sieniuta.

Thomasz Ulewicz.

Damian Kałuszowski.

Wacław Wysotrawski.

Jan Bolbas, pisarz ziemski Krzemieniecki.

Demian Ulewicz.

Andrzej Bedoński, pisarz grodzki Włodzimierski.

Samuel Ledochowski.

Jerzy Kozika.

Jan Liniewski.

Województwo Kiiowskie.

Janusz z Lochoyska Tysszkiewicz, wojewoda Kiiowski, starosta Żythomirski.

Roman Hoscki, kasztellan Kiiowski, starosta Włodzimierski.

Theodor Woronicz, podczaszny Kiiowski.

Ludwik Olizar Wołczkowiec.

Mikołaj Obedyński.

Antoni Jan Thyszkiewicz, dworzanią Króla Jego Mości.

Krzysztoph Tyszkiewicz, wojewodzie Brzeski.

Stanisław z Lohoyska Tyszkiewicz.

Theodor Humieniecki.

Stephan z Woynarowey Woynarowski.

Seweryn Potocki.

Jan Lipniewski, podwojewodzy grodzki Kiiowski.

Jan Bielicki Kosmider.

Mikołaj Grezowski.

Hrehory Czernik, poseł województwa Kiiowskiego.

Jan Drzewiecki, skarbnik ziemie Kiiowskiej.

Prokop z Łupków Sowiński, sędzia grodzki Kiiowski.

Woyciech Rylski, pisarz grodzki Kiiowski.

Abraham Strybel.

Jan Bielicki.

Alexander Krynicki.

Piotr z Biberstainu Kazimierski.

Alexander Paszyński.

Jerzy Moszczenicki.

Filon Woroniecz, podkomorzy, od posłów deputat województwa Kiiowskiego.

Województwo Braclawskie

z powiatami swemi.

Stanisław Potocki, wojewoda Braclawski, starosta Halicki.

Olbrycht Kochanowski, sędzia ziemski Braclawski.

Jan Dzik, chorąży y poseł województwa Braclawskiego.

Michał Kropiwnicki, podsędek y poseł województwa Braclawskiego.

Mikołaj Swiatopełk Czetwertyński.

Wasili Rohoziński, poseł województwa Braclawskiego.

Mikołaj Obedyński, poseł województwa Braclawskiego.

Jan Tyszkiewicz, poseł województwa Braclawskiego.

Wasil Oratowski, poseł województwa Braclawskiego.

Michał Węzłowski de Uzłowce, poseł województwa Braclawskiego.

Joannes Niechrebecki, nuncius palatinatus Braclaviensis.

Andrzej Łaskawsky, pisarz grodzki Halicki.

Maciej Rohozyński.

Jędrzey Isernicki.

Mikołay Zaleski.

Hordey Zaleski.

Abraham Strybel.

Jan Żuliński.

Andrzej Dzik de Swinany.

Jan Żuk Skarzowski.

*Акты городские Варшавские (Obligationum) съ 1631 по 1632
годъ, № 8, страница 2952.*

XX.

Дипломъ короля Владислава IV, данный, по требованію Лифовскаго и Западнорусскаго дворянства, православному Русскому народу, на возстановленіе и утвержденіе правъ, предоставленныхъ православнои религиі. 1633 марта 14.

Року тисеча шесть сотъ тридцать третего, месеца мая, шостого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевской милости Луцкомъ, передо мною Анъдреемъ Хоецкимъ, наместникомъ подстароства Луцкого, становъши очевисто велебный въ Бозе отецъ Давыдъ Анъдреевичъ, дьяконъ и законникъ рекгулы светого Базилия, для вписаня до книгъ нпешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ перъ облятамъ екстрактъ съ книгъ кгородскихъ Львовскихъ, зъ уписанемъ въ немъ дипломы народови Рускому релии Кгрецкое, не въ унней будучимъ, случачое, авътентиче выданный, просеча, абы принять и до книгъ уписанъ былъ. А такъ я, врядъ, тотъ екстрактъ для вписаня до книгъ приймучи, читалемъ, и такъ се въ себе, писмомъ Полскимъ писанный, маеть :

Actum in castro inferiori Leopoliensi, feria secunda post dominicam Rogationum proxima, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo tertio. Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Leopoliensia personaliter veniens Illustrissimus et Reuerendissimus Dominus Dominus Petrus Mohila, palatinides Moldaviae, coenobii magnae laurae Kiuiensis Orientalis ecclesiae archimandrita, obtulit eidem officio literas uniuersales, seu diploma, Sacrae Regiae Maiestatis infrascriptas, manu eiusdem Sacrae Regiae Maiestatis et Magnifici Nicolai comitis ab Ostrorog, subduperi regni, Drohouicensis, Kostianensis etc. capitanei, conuentus generalis Cracouiensis coronationis Serenissimi Wladislai Quarti, regis Poloniae, proxime praeteriti marschalci, subscriptum et sigillis minoris cancellariae regni Poloniae et maioris cancellariae Magni Ducatus Lithuaniae obsignatum, infra scriptorum ratione datum, petens illud a se per officium praesens suscipi et actis praesentibus ingrossari; cuius affectationi officium praesens annuendo, praefatum diploma Sacrae Regiae Maiestatis ad acticandum in acta officii praesentis suscepit et iisdem inseri mandauit, de tenore verborum tali:

Władysław Czwarty, z łaski Bożej król Polski, wielkie xiążę Lithewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflantskie, Gotsky, Wandalsky dziedziczny król, obrany wielki car Moskiewsky. Wszem wobec y każdemu zosobna, osobliwie obywatelom koronnym y Wielkiego Xięztwa Litewskiego, duchownym y swieckim, narodu Ruskiego, religiey Greckiey, nie będącym w uniey, teraz y na potomne

czasy, komu będzie o tym wiedzieć należało. Czyniemy wiadomo, gdy na przeszley szczęśliwey electiey naszej, zaczynaiąc my szczęśliwego panowania naszego auspicia od poleczenia urazów Rzeczy Pospolitey y pomiarkowania stanów koronnych, za proźbą y zgodą tychże, wzięliśmy na sie exorbitantią narodu Ruskiego o uspokoieniu religiey Greckiey, y one z commissarzami, do nas publico nomine utriusque gentis, status et ordinis wysadzonemi, przez pewne środki uspokoiłi, iako o tym i puncta s podpisem ręki naszej do act Warszawskich podane, a potym od nas in pactis conuentis poprzysiężonych dostatecznie świadczą. Zostało to samo, że to wszystko, co w punctach iest wyrażono, tam in parte, quam in toto, na seymie szczęśliwey coronatiey naszej przywieść do skutku nieodwłocznie mieliśmy. Czemu wszystkiemu gdy uczynić dosię natenczas nie mogliśmy, a posłowie ziemscy z korony y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, z wielu województw y powiatów od braciey swych, nie będących w uniey, podanych artykułów trzymaiąc sie, y do conclusiey seymu przystąpić nie chcieli, ażby to wszystko, co w punctach iest naznaczone, otrzymali: tedy my assecuruiemy, ze wszystką Rzeczą Pospolitą, hoc diplomate nostro y obowięzuiemy sie do tychże pact, od nas poprzysiężonych, iż na przyszłym, da Bóg, naypirwszym seymie, do niczego nie przystępuiąc, zaraz nazaintrz po skończeniu wot senatorskich, to wszystko, cokolwiek iest w punctach opisano, naypierwey im wypełnić y skutecznie te puncta, nic im nie deroguiąc, exequować mamy y będziemy powinni. A teraz wolne odprawowanie nabożeństwa po wszystkich miastach, miasteczkach y mo-

Actum in castro inferiori Leopoliensi, feria secunda post dominicam Rogationum proxima, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo tertio. Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Leopoliensia personaliter veniens Illustrissimus et Reuerendissimus Dominus Dominus Petrus Mohila, palatinides Moldaviae, coenobii magnae laurae Kiouiensis Orientalis ecclesiae archimandrita, obtulit eidem officio literas uniuersales, seu diploma, Sacrae Regiae Maiestatis infrascriptas, manu eiusdem Sacrae Regiae Maiestatis et Magnifici Nicolai comitis ab Ostrorog, subduperi regni, Drohouicensis, Kostianensis etc. capitanei, conuentus generalis Cracouiensis coronationis Serenissimi Wladislai Quarti, regis Poloniae, proxime praeteriti marschalci, subscriptum et sigillis minoris cancellariae regni Poloniae et maioris cancellariae Magni Ducatus Lithuaniae obsignatum, infra scriptorum ratione datum, petens illud a se per officium praesens suscipi et actis praesentibus ingrossari; cuius affectationi officium praesens annuendo, praefatum diploma Sacrae Regiae Maiestatis ad acticandum in acta officii praesentis suscepit et iisdem inseri mandauit, de tenore verborum tali:

Władysław Czwarty, z łaski Bożej król Polski, wielkie księżę Lithewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflantskie, Gotsky, Wandalsky dziedziczny król, obrany wielki car Moskiewsky. Wszem wobec y każdemu zosobna, osobliwie obywatelom koronnym y Wielkiego Xięztwa Lithewskiego, duchownym y swieckim, narodu Ruskiego, religiey Greckiey, nie będącym w uniey, teraz y na potomne

czasy, komu będzie o tym wiedzieć należało. Czyniemy wiadomo, gdy na przeszłej szczęśliwej electiey naszej, zaczynając my szczęśliwego panowania naszego auspicia od poleczenia urazów Rzeczy Pospolitey y pomiarkowania stanów koronnych, za prozbą y zgodą tychże, wzięliśmy na sie exorbitantią narodu Ruskiego o uspokoieniu religiey Greckiey, y one z commissarzami, do nas publico nomine utriusque gentis, status et ordinis wysadzonymi, przez pewne środki uspokoiłi, iako o tym i puncta s podpisem ręki naszej do act Warszawskich podane, a potym od nas in pactis conuentis poprzysiężonych dostatecznie świadczą. Zostało to samo, że to wszystko, co w punctach iest wyrażono, tam in parte, quam in toto, na seymie szczęśliwej coronatiey naszej przywieść do skutku nieodwłocznie mieliśmy. Czemu wszystkiemu gdy uczynić dosię natenczas nie mogliśmy, a posłowie ziemscy z korony y Wielkiego Xięztwa Litewskiego, z wielu wojewódstw y powiatów od braciey swych, nie będących w uniey, podanych artykułów trzymając sie, y do conclusiey seymu przystąpić nie chcieli, ażby to wszystko, co w punctach iest naznaczone, otrzymali: tedy my assecuruiemy, ze wszystką Rzeczą Pospolitą, hoc diplomate nostro y obowięzuiemy sie do tychże pact, od nas poprzysiężonych, iż na przyszłym, da Bóg, naypirwszym seymie, do niczego nie przystępując, zaraz nazaintrz po skończeniu wot senatorskich, to wszystko, cokolwiek iest w punctach opisano, naypierwey im wypełnić y skutecznie te puncta, nic im nie derogując, exequować mamy y będziemy powinni. A teraz wolne odprawowanie nabożeństwa po wszystkich miastach, miasteczkach y mo-

nasterach w koronie y Wielkim Xięztwie Litewskim, którzy w uniey nie są, według dawnych praw y constitucy, tudzież bractwa wszystkie, szkoły, seminaria, drukarnie y szpitale ich, których oni są in possessione, stwierdzamy; przywileie wszystkie, którekolwiek mają dane sobie od świętobliwych praedecessorów naszych y świętey pamięci Naisniejszego Króla Jęgo Mości Pana, oycy naszego, approbuujemy. A co sie dotyczy Wielebnęgo Oycy Piotra Mohiły, archimandryty Pieczarskiego, od nieunitów na metropolię Kiiowską obranęgo, sacre od patriarchi Konstantinopolskiego mającego, także urodzonęgo Alexandra Puzyne, na władietwo Łuckie y Ostrozkie, Oycy Józepha Bobrykowicza, na władietwo Mścislawskie obranęch, y tego, który na Przemyskie od obywatelów nieunitów obrany będzie, tym wszystkim dopuszczamy, iż oni swoich iurisdicy et officiiis tute fungi mają nad wszystkimi, nie będącimi w uniey; w czym wolna zostaię relatia do nich kożdemu, nie chcącemu być w uniey, y żadney w tym przeszkody od unitów mieć nie mają. A iż Ociec archimandryta Pieczarsky na metropolię swoię żadnęgo beneficium na ten czas nie ma, tedy, non obstante incompatibilitate, przy Zophiey archimandrię Pieczarską z manastyrem Nikolskim Pustinnym do żywota swęgo ma trzymać; a Przemyskiemu y Mścislawskiemu władykom iurgielty, według punctów, po dwa tysiąca złotych od nas annuatim dawane będą. Co sie zaś dotyczy Urodzonęgo Alexandra Puzyny, na Łuckie y Ostrozkie władietwo nominata, ten, według priuatnęgo scriptu naszego, zostawać będzie. Naostatek, cokolwiek od nas, według punctów Warszawskich, do skutku przywiedziono nie iest,

że to wszystko na przyszłym, da Pan Bóg, seymie skutecznie exequować mamy. To im wszystko hoc diplomate nostro, które constitucją iest seymowa, autoritate totius conuentus, approbowane, waruiemy, y na to daliśmy to diploma nasze, s podpisem ręki naszej y deputatów, tak z senatu, iako y z koła poselskiego, do którego y pieczęci, tak koronną, iako y Wielkiego Xięztwa Litewskiego, są przydane. Dan w Krakowie, przy conclusiey seymu szczęśliwey coronacyey naszej, dnia czternastego miesiąca marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, królestw naszych, Polskiego y Szwedzkiego, pirwszego roku. Vladislaus Rex, manu propria. Mikołay Ostrorog, podstoli koronny, marszałek koła poselskiego, manu propria. Post ingrossationem vero earundem literarum, exemplar originale eidem offerenti illico ab officio presenti est restitutum. Ex actis castrensibus Leopoliensibus extraditum. У того екстракту печать кгородская Лвовская притисненная и подпись руки теми словы:

Martinus Borzkowski, vice-capitaneus Leopoliensis.

Который же то екстрактъ за поданемъ и прозбою вышъ реченое особы, а за принятемъ моиъ урядовиъ, увесь, слово до слова, до книгъ кгородскихъ Луцкихъ есть уписанъ.

Книга кгородская Луцкая 1633 года, листъ 394.

XXI.

Инструкція дворянъ Волинскихъ посламъ, отправлен-
нымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1638 году. Благо-
дарность королю за его попеченіе о благѣ государства. Объ
уплатѣ жалованья кварціонному войску. Мѣры для пред-
упрежденія своеведія Козаковъ и благодарность гетманамъ за
ихъ усмиреніе. Просьба объ исполненіи мѣръ, постановлен-
ныхъ на сеймѣ 1633 года для обезпеченія правъ православ-
ной религіи. О дополненіи статута Волинскаго. О раздачѣ
государственныхъ имуществъ. Объ исправленіи законовъ
воеводствъ Кіевскаго, Волинскаго и Брацлавскаго. О назна-
ченіи комиссаровъ для ревизіи актовыхъ книгъ Луцкихъ,
Владимірскихъ и Кременецкихъ. О подсудности по дѣламъ
лицъ свѣтскихъ съ духовными. Мѣры къ охраненію внутрен-
ней и внѣшней безопасности. Просьба о дозволеніи дворян-
ству избрать особаго чиновника для завѣдыванія метрикою
Русскою и для писанія Русскимъ языкомъ декретовъ для вое-
водствъ Кіевскаго, Волинскаго, Брацлавскаго и Чернигов-
скаго. О судѣ надъ дворянами по жалобамъ мѣщанъ. О сборѣ
податей. О назначеніи имѣній на содержаніе бискупа Луц-
каго. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги
государству и объ увольненіи городовъ Владиміра и Луцка
отъ податей и военного постоя. 1638 генваря 27.

Року тисеча шестьсотъ тридцатого осмого, месеца генвара, тридцатого дня.

До уряду и книгъ нынешнихъ кгородскихъ старостинскихъ Луцкихъ, до мене Станислава Зброжка, буркграбего и наместника подстароства Луцкого, урожоный его милость, панъ Лукашъ Гулевичъ зъ Воютина, маршалокъ кола рыцерского, пришедши, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, поддалъ инструкцию съ подписомъ руки своее, ихъ милости паномъ посломъ на сеймиъ, блиско наступующий, въ Варшаве, на сеймику, тутъ въ Луцку, въ року теперешнемъ, на акте менованомъ, месеца генвара, двадцать сегого дня, отъ всихъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Волюнского обранныхъ, ланую, о чомъ тая инструкция ширей въ себе маеть, жад ючи, абы принята и въ книги уписана была. А такъ я, врьдъ, оную для вписаня до книгъ приймаючи, читалемъ, и такъ се въ себе писмомъ Полскимъ писана маеть:

My rady, senatorowie, dignitarze, xiążęta, urzednicy ziemscy y wszystko rycerstwo, woiewodstwa Wołyńskiego obywatele, na seymik do Łucka, pro die vigesima septima ianuary, anuo millesimo sexcentesimo trigesimo octauo, zgromadzeni, obraliśmy posłów na seym walny coronny Warszawski, blisko, da Pan Bóg, następujący, bracię z кола naszego, Urodzonych Ich Mościów Panów Jerzego s Kozielska Puzyne, podkomorzego Włodzimirskiego, Andrzeia Liniewskiego, podsedka Łuckiego, Tomasza Kozieke, podstolego Wołyńskiego, xięcia Hrehorego Czetwerteńskiego,

Gabriela Izbrocha (?) Hulewicza z Woiutina, Alexandra Czapllica Szpanowskiego, którym zleciliśmy, aby wprzód Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, podziękowali za oycowskie o tey Rzeczy Pospolitey obmyślanie y nieprzepracowaną czułość, którą o dobrym oyczyzny naszym radząc, nie rzkąc w oczach chrześciaństwa wszytkiego, ale na widok wszytkiego świata, oświadcza. Powinnować przytym Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, zdrowia dobrego, długo fortunnego nam panowania y niezliczonych, im daley tym wiecey, nad nieprzyjacioly Jego Królewskiej Mości y tey Rzeczy Pospolitey triumphów. Poniewasz Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, w instructiey swoiey okazować nam raczy różne Rzeczy Pospolitey potrzeby, a naprzód zapłate iusz zasłużoną y teraz currentem, ad primam marty, woysku kwarcianemu: w tym Panowie posłowie naszymy tak postąpić mają. Naprzód mają z skarbem inire rationes y exquisite sie dowiedzieć, gdzie sie te contribucie wydane obrócili, to iest quarta, czopowe y insze podatki, na zapłate żołnierzowi kwarcianemu naznaczone; a potym o coequatuey, zniwszy sie ze wszytkimi wojewodstwuy, communicatis consiliis, de Re Publica consulere mają. Poniewasz swawola Kozacka, która tak wielką górę brała, za łaską Bożą, szczęciem Jego Królewskiej Mości a czułością Ich Mościów Panów hetmanów, iest uskromiona: Panu Bogu za to podziękowawszy, inire modos Panowie posłowie naszymy mają, aby, zabiegaiąc dalszey swey woli, za starszego woysku temu Zaporoskiemu był podany ślachcie polski, a do tego aby Panowie starostowie Ukrainni

według dawnych praw, albo sami obecnie na tamtych zamkach, skąd się zwykła ta swawolia wszczynać, mieszkali, albo jeśli tego, dla spraw główniejszych Rzeczy Pospolitey y swoich trudności, czynić nie mogą, podstarościch, ludzi rycerskich, szlachte dobrą, s pewną kwotą ludzi, ducta proportione intraty, ustawicznie chowali. Chcąc wdzięczność Ich Mościom, Panom hotmanom okazać, za pracowitą czułość Ich Mościów, którą zawsze Rzeczy Pospolitey oświadczają y w świeżey przeciwko temu swowoleństwu occasiey oświadczyli, to iniungimus Panom posłom naszym, aby in facie Rzeczy Pospolitey, quam honorificentissime, Ich Mościom podziękowali, y tym, którzy tego Ich Mościom z ochoty swey pomagali, więc y rycerstwu, w służbie Rzeczy Pospolitey będącemu, któremu aby gratitudo oświadczona była, za ich odważną przysługę, a zwłaszcza tym chorągwiom, które w potrzebie byli, inire consilia Panowie posłowie naszy mają. Jeśliby o woinach rumory pewne z pogranicznymi sąsiedzi zachodzić miały, mianowicie od Turek, a tymby obrony predkiey y stateczney potrzeba, Panowie posłowie naszy, nietylko z inszemi woiewodstwami zgadzać się mają, ale y owszem, te woiewodstwa, które są od niebezpieczeństw tych odległe, do sposobu o obronie wieść mają. Tosz mają czynić y o inszych wszystkich niebezpieczeństwach, znosząc się in toto ze wszystkimi stany tak coronnemi, iako Wielkiego Xięstwa Litewskiego, a zniosszy się, do nas omne negotium, na seymiki relacijne, przynieść mają, nie tam nie concludując. O cłach morskich, iako się będzie zdało consensui ordinum Rei Publicae. A ponieważ, z niemającym uciążeniem y niewygoda ludzi

w coronie y Wielkim Xiestwie Litewskim, minica przez lat kilka uacnie, y o tym Panowie posłowie naszy, z inszemi woiewodstwy zniosszy sie, ordinacją uczynić maia; a pytać sie przytym, gdzie sie prouenta, z tey minice do-
 tąd pochodzące, obracali, y aby to wszystko na zapłate temu woysku obrócone było. Co sie tknie Lemburskiego y Bitumskiego powiatów, te, za zgodą Ich Mościów Panów obywatelów oboygą narodu, na starostwa bene meritis aby obrócone byli, postaraią sie Panowie posłowie naszy, aby ztąd quarta na obrone Rzeczy Pospolitey oddawana była, na których iesliby sie suma iaka, którą sobie pretenduie xiąże Dicroie, ex cognitione senatus et ordinum, legittime pokazała, w tym znosić sie z inszemi woiewodstwy maia. Tudziesz y o pretensie prawa lennego na xie-two Pruskie Sigismundi Brandenburgensis maia Panowie posłowie naszy z inszemi Ich Mościami diligenter inquirere y ordinacją tego cum commodo Rei Publicae zastanowić. Zawsze ten był Rzeczy Pospolitey ku królom, panom swoim, affect, że wiarą, miłością y wdziecznością wszelaką prosequabantur, a nie tylko to ad oculum zwykła czynić y poki in uiuis zostaią, ale tesz świątobliwemu oświadcza potomstwu: nie chcąc y woiewodstwo nasze po sobie iakieys okazać świetey pamieci Królowi, Jego Mości, panu swemu, niewdzieczności, ale przezacnemu chcąc gratificari potomstwu, uważaiąc przytym merita Królewica Jego Mości Cazimirza znaczne w Rzeczy Pospolitey, in uim gratificationis, ze wszystkimi stanami, cokolwiek cum digna remuneracione incliti principis wynaleść sie może, Panom posłom swym znosić sie y obmyślawać pozwala bez uimy

iednak praw y zwyczajów coronnych. Wyczyłoby sobie tego wojewodstwo Wołyńskie, aby implere desiderium Królewica Jego Mości Carolusa, biskupa Wrocławskiego, prompta gratitudine, mogło; ale non compertum przez pisanie Króla Jego Mości, czego by affectował. Zostaie to iednak in uotis, aby sie za sposobną occasiã affectacy Królewica Jego Mości wygodzić mogło. Co sie tknie punctu o oprawie Królowey Jey Mości, y tu nie chcąc affectacy Króla Jego Mości y słuszności samey deesse, Panom posłom swoim zlecamy, aby według dawnych opraw Królowey Jey Mości Anny y post decessum Królowey Jey Mości Constanciey, królowey Jey Mości, paniey naszej terazniejszey, oprawie namówili y constituciã warowali. A poniewasz z wielkiem uciążeniem stanu ślacheckiego, iako y wszystkich Rzeczy Pospolitey poddanych, są przechodzenia żołnierskie, za którymi nie mało bywają desolacie y skwirk ubogich ludzi, przetosz, aby hiberna y prouiant żołnierzowi, na pograniczu y wstrecie (?) od nieprzyaciela namówione byli, starać sie Panowie posłowie naszy mają. Stało prawo coronationis o conclusiach seymowych, aby w nocy nie bywali: to do exekuciey aby przywiedzione było, starać sie Panowie posłowie mają, y żeby nic w senacie czytano nie było, eoby w izbie poselskiej nie było conclusum. A isz protestacie od niektórych wojewódstw przeciwko seimowi przeszłemu zaszle, starać sie Panowie posłowie naszy mają, aby obstantibus protestationibus y contradictionibus, napo tym seimy concludouane nie byli. Aeconomiae, przeciwko prawu rozdane, ad curiam regiam, aby przywrócone byli. Zrzetelne prawo iest de non alienandis bonis terre-

sribus, dla ubliżenia służby Rzeczy Pospolitey, w rece Ich Mościów Panów duchownych, które iednak niektórzy, obligatorio modo summe, superantem wieczność, wnosząc, od swych, przeciwko prawu, oddalają successorów: Panowie posłowie naszy, aby huic inconuenienti sie zabieżało, starać sie mają. Ante omnia mają sie Ich Mość Panowie posłowie naszy starać o to, aby skuteczne uspokojenie ludzie w religiey Greckiey, w uniey będące, odnieśli, y to, co sie na electiey y szczęśliwey coronaciey, na seymie sześcioniedzielnym, po szczęśliwey coronaciey Jego Królewskiej Mości postanowiło, według punktów y diploma, approbowanego constitucią, do skutku przywiedziono było, y władcytuo Łuckie y Ostroskie ze wszystkim, post decessum xiędza Poczapowskiego, Oycu Puzynie, władcyce nieunitowi, oddane było. Y nie mają Panowie posłowie naszy do żadnych consultaciey przystępować, ani na żaden articuł pozwalać, ażby sie skuteczne uspokojenie stało. Manifestacie, iuż po seimach przeciwko prawu poczynione, aby pokassowane byli; także y processa względem religiey na różnych miastach zniesione byli, oddanie cerkwi przez comissie y same comissie aprobowane, y przywileie, które od Jego Królewskiej Mości, pana miłościwego, są dane, a dotąd nie pieczetowane, zapieczetowane byli. Isz statut Wielkiego Xięztwa Litewskiego, prawo nasze Wołyńskie, w rozdziale pierwszym, artykule dwudziestym ósmym, nie ma w sobie peny założoney na tych, którzy, znosząc dawne przywileie y possessie zasiedziałe, lustraciami y kwarcianami kwitami w tym wojewodstwie Wołyńskim stwierdzone, przywileie nowe u Króla Jego Mości, pana naszego

miłościwego, illegitime upraszają: proszą Ich Mość Panowie obywatele wojewódstwa Wołyńskiego, aby poena tyśiąca grzywien na nowych niesłusznych przywileantów constitucią była założona y obwarowana, która poena, ku zapłaceniu dawniejszy przywiley mającemu, ma służyć, gdyby zapozwał niesłusznie nowy przywileant dawniejszego. Nie mały ztąd żal mieć muszą ludzie, w Rzeczy Pospolitey zasłużeni, kiedy dobra Rzeczy Pospolitey, y ci, którzy albo mało co, albo nic zgoła nie merentur de Re Publica, otrzymywią, a ci, którzy na to dobrze zasługują, żadney nie mają nagrody: o to sie Panom posłom naszym starać zlecamy, aby Króla Jego Mości, współ z inszemi stany zniozszy sie, prosili, żeby ludziom zasłużonym raczey, niżeli tym, którzy za promociami, na to sami nie zasługują, do tego przychodzą, to conferować raczył; żeby modus in distribuendo był zachowany, nawiecey dwóch danin, aby iedney osobie nie dawano, efficere Panowie posłowie naszy mają; wiec y minore nibus, według prawa, y białym głowom, które wielkie mają dochody a nullo sunt usui Rei Publicae, praecauere, żeby abo moderata munificentia, albo penitus żadna nie była. Commutacia dóbr ziemskich z królewskimi aby nie bywała, gdysz przez to detriment niemały Res Publica w dobrach swoich odnosi, Panowie posłowie naszy sedulo domawiać sie mają. Commissia między Litwą a Wołyniem, także między Wołyniem, Ruską a Belską ziemią, aby naznaczona była, y comisarze do niey do rozgraniczenia, euincere mają Panowie posłowie naszy. Acz wielą constituciey przeszłych namówiona iest correctura praw wojewódstw Kiiowskiego, Wołyńskiego y

Brasławskiego, iednak dla wielkich y ważnych przyczyn do skutku swego to przyść nie mogło: teraz starać się o to Panowie posłowie naszy mają, aby na tym seymie correctura iusz gruntowna postanowiona była, y, znioczszy się s temi wyszpomienionemi woiewodstwy, naznaczyli czas, y miesce po trybunale w iesieni y osoby na to, ludzie godne, prawa wiadome y sąd ziemsky, do nich deputowali, szalarium onym pewne naznaczyli y wine na tych, którzyby się nie stawili, namówili, y status aby był zachowany. Zlecamy przytym Panom posłom naszym, aby się o to postarali pilno, aby comisarze do renizyey xiąg Łuckich, Włodzimirskich y Krzemienieckich, tak ziemskich iako y grodzkich, naznaczeni byli. Warowano to constitucią anni tysią szesóset trzydziestego piątego, że ludzie stanu szlacheckiego z duchownymi, in causis criminalibus coronnych y Wielkiego Xiestwa Litewskiego, mają mieć forum intra regnum, eo ordine instantiarum seruato, iako iest opisano in breui apostolico, które do metryk y act grodzkich Warszawskich podane miało bydź. Dowiedzieć tego pilno mają Panowie posłowie naszy, ięśli to breue apostolicum iest w actach grodzkich Warszawskich; y ięśli ie-t, aby go wyiąwszy autentice, tu do grodów naszych podane było, a ięsliby nie było, domawiać się mają, aby wedle tey constitucyey podane było, y pena talionis niechay będzie na duchownych, która niechay bedzie w reku biskupieh. Administracie dóbr duchownych aby dawane nie byli, ale vacantie duchowne terrigenis aby do woiewodstwa Wołyńskiego dawane byli, wedle prawa unionis, y tego dobrze Panowie posłowie naszy domawiać się mają. Zabięga-

iąc wielkiej zwłocą sprawiedliwości ludzkiej z banitami, którzy dawszy się baniować, pozywaniem ad cassandam poenam banitionis sprawę przewlecze: przeto starać się o to Panowie posłowie naszy mają, aby prawo takie w tey mierze staneło, że banit każdy, który wydawszy pozew ad cassandam poenam banitionis, według constituciey anni tysiąc sześćset szesnastego, dałby na sobie approbacią tey baniciey otrzymać, aby iusz dalszych zwłók nie zażywaiąc, powinien był, nadaley we dwanaście niedziel, stronie do-
 się uczynić, y te banicią przez kwit urzędowy znieść; a ięśliby we dwanaście niedziel nie zniósł, aby starosta, za requisicią urzędową, per fortem executionem, powinien był, wedle dawnego prawa, mocną executiā uczynić, sub poenis de negligentibus officialibus sancitis, y sub damnis, iuramento corporali per partem iure uincentem comproba-
 tis. Quarta na apparatusum bellicum na przeszłym seymie postanowioną: dowiedzieć się, ięśli sie ta quarta na to obraca, ta jest, ięśli, wedle tey constituciey anni tysiąc sześćset trzydziestego siódmego, jest do tey armaty sposo-
 bienia deputowany ślacheć, i żeby dał rationem o tey armacie. A ięśli ta constitucia do effectu nie przyszła, pilno sie mają Panowie posłowie naszy dowiedzieć gdzie sie y ta quarta dotąd obracała y obraca. O armatę, którą z Łucka pobrano a jest w Tykocinie, aby, in re-
 compensam, do Łucka y Włodzimirza, zamkom potrzebna, dana była, prosić Jego Królewskiej Mości. Wielką zwłoką prze nierychłe przypadnienie wojewódstw w trybunale co-
 ronnym, dzieie się, czemu Panowie posłowie naszy zabie-
 żać mają, zniószy się z inszami wojewódstw, tak, żeby

ze wszystkim wygodą być mogła. Wiele złego stąd zwykło y niewinnym ludziom urastać, kiedy strony, mając criminalne między sobą actie, complicitibus y sługami rękodaynemi scrutenie wywodzą, przez co in uitae et honoris periculum y niewinni przychodzą: aby sie temu zabieżało, postrzegać Panowie posłowie naszy mają. A że to, ex multis necessarijs rationibus, expedit woiewodstwu naszemu, aby przy metricie Ruskiey był ślachcie tych woiewódstw, które prawa swe, charakterem Ruskim pisane, mają, a do tego possessionatus, starać sie Ich Mość Panowie posłowie nasze mają, aby ten zostawał, którego bracia podadzą, przy którym metryki mają być, y decreta czterech woiewódstw on pisać y expediować ma: Kiowskie, Wołyńskie, Brasławskie, Czernihowskie. Contentuiąc sie presenti Rei Publicae statu, aby noui ordines w Rzecz Pospolitą introdukowane nie byli, constitucią caueatur, przytym, aby tytuły nowe, aequalitatem Rei Publicae conuellentes, nie mnożyli sie, dawne prawo reassumować mają. Co sie tkanie coadiutoriey Królewica Jego Mości Carolusa, zlecamy Panom posłom naszym znieść sie ze wszystkimi stanami Rzeczy Pospolitey, życząc, aby w tey mierze desiderium Królewicza Jego Mości expleri mogło. Często tego nasze woiewodstwa affectuią, aby in causis subditorum profugorum apellacie dopuszczone nie byli, y constitucia anni tysiąc piećset siedmdziesiąt ósmego aby reassumowana była, y według niey decreta ferowane byli. Infamiae y banicie na obywatelach woiewódstw naszych, tak w trybunale Piotrkowskim, iako y w grodzie iakimkolwiek coronnym, extra pallatinatum et districtum, ex cuiuscunq; instancia otrzymane, aby żadney

wagi nie miały, która constitucia ad preterita, iako ad futura spectare ma. Słuze w Brześciu y Kodui, y na inszych miescach y rzekach inszych, w constituciey mianowanych, aby zniesiono efficiant Panowie posłowie nasze. Tituli exoticii, nouiter do Rzeczy Pospolitey wniesione, aby penitus abolerentur, sedulam curam Panowie posłowie nasze przyłożą. Relaxacie infamiey y baniciey, przeciwko prawu w trybunale, aby czynione nie byli. I tego tesz postrzec mają Panowie posłowie naszy, aby Gdańszczanie szyprow naszych s flisami nie sądzili, ani osób do sądów nienależnych przyciągali. Pogłównie żydowskie, nie iako przedtym, ogulne, ale sprawiedliwie z koźdey głowy, uchwalą seymową aby postanowione było, zlecamy Panom posłom naszym. Że to iest z wielką oppressią miast, videlicet, Drohiczyzna, Krzemieńca y Bilska y inszych, że, według commissiey, liberum exercitium religionis nie mają: aby ta sequella aboleri mogła, Panowie posłowie prosić mają. Isz, mimo dawne y świeżo uchwaloną anno tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego constitucie, stan ślachecki wielkie grauamen od miast Jego Królewskiej Mości y ludzi plebeiae conditionis ponosi, gdy za mandatami, za dworem o grunty ziemskie wyniesionemi, sprawować sie muszą; przeto pilnie sie mają starać Ich Mość Panowie posłowie naszy, aby pocna euocationis na takowych podwyszona była, y aby tak w trybunale, iako y zaraz za dworem, w tymże sądzie y do którego kto euocatus bedzie, poeny wskazowane y na exekucią odsyłane bywali. Abiuratorum y conflagratorum iako y libertaicey rationes poborcom skarb przyimuie. Tenutary czopowego ratione contractu in hisce trudnieni bywaią;

a isz prawo od wszystkich podatków uwalnia munitis immunitatibus hisce, Panowie posłowie naszy koniecznje constitucją sanare mają, aby tymże sposobem czopowego dzierżawcom, iako poborcom, defalcate czynił skarb, a skarbowi w rachunku to na liczbie pro solito w defectach przyieto będzie. Uważając potrzebe niemalą bytności na seymach y seimikach Jego Mości xiedza biskupa Łuckiego, który na ten czas, niedawno będąc circumscriptus constitucją, przy zniszczonym w niwecz, przez żołnierskie exactie y różne insze przypadki, w biskupstwie Łuckim żadnego inszego beneficium trzymać nie mógł, aby dignitatem episcopalem et senatoriam, tym barziej na zjazdach tych publicznych, wszedy tueri y przy proźbach y potrzebach obywatelów wojewodstwa naszego, którego iest pasterzem y senatorem, oponować sie mógł: Ich Mość Panowie posłowie naszy, Jego Królewskiej Mości. panu naszemu miłościwemu, imieniem wojewodstwa naszego, gorącą prosie mają, aby, te constitucją relaxowawszy, po staremu, beneficium iakie drugie przy biskupstwie Łuckim Ich Mościom xieży biskupom Łuckim, de lege publica, trzymać sie godziło; iakosz y za terazniejszem Jego Mością xiedzem nominatem Łuckim, aby na ten czas opactwo Tremeszowskie, propter tuendam dignitatem, przy Jego Mości zostawało, także gorąco u Jego Królewskiej Mości y Ich Mości Panów senatorów starać sie y otrzymać mają. Plac w Łucku, przez Wielebnego xiedza Stanisława Łoze, suffragana Łuckiego, na szpital sancti Lazari kupiony, y od świętey pamięci Króla Jego Mości uprzywileiowany, aby, consensu ordinum, ab omnibus oneribus był eliberowany et immu-

nitati ecclesiae libertatis przypisany, Ich Mość Panowie posłowie aby do Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey supplicowali, zlecamy. Nietaino to Jego Królewskiej Mości y wszytkiej Rzeczy Pospolitey, iako Jaśnie Oświecone xiąże Jego Mość Adam Alexander Sanguszko, wojewoda Wołyński, od wielu lat, dla całości Rzeczy Pospolitey, dostatki swoje odważał, y teraz, za każdą sposobną occasią, odważać nie przestaje, za tą iednak stratą swoją aequipolentem remunerationem, asz do takiego czasu, nie odniósł: zlecamy Panom posłom naszym, aby miłościwy respect na zasługi y straty xiecia Jego Mości mieć raczył Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy. Za Jego Mością Oycem Korsakiem, metropolitą Kyiowskim, aby mu archimandryctwo Żydyczyńskie, poglądając na umnieyszoną barze intratę Jego Mości, aduitalitate conferowane było, Ich Mość Panowie posłowie nasi pilno sie o to starać mają; in casu uero, żeby Król Jego Mość dożywotnie Żydyczyna Jego Mości Oycu metropolicie nie conferował, żeby, po skończeniu administraciy Żydyczyńskiej, przez Króla Jego Mości onemu daney, Oycu Nikodemowi Szybińskiemu, archimandrycie Supraskiemu, unitowi, bratu naszemu, który z tego beneficium przez xiedza Bakowieckiego, ieszcze świeckiego, różnym udaniem będąc zepchniony, dla całości y oswobodzenia dóbr archimandryctwa tegosz, wszytke swoje oyczynne postradał, a nikomu inszemu, Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, conferować raczył, według przywileiów, od świętey pamieci Pana oycy Jego Królewskiej Mości Oycu Szybińskiemu danego, o co Króla Jego Mości Panowie posłowie naszy gorąco mają prosić. Ma wielką

compassią woiewodstwo nasze nad bratem naszym, Oycem Siluestrem Hulewiczem Woitińskim, władyką Przemyskim, który, Króla Jego Mości łaską a Rzeczy Pospolitey fide ductus, za przywileiem Jego Królewskiej Mości, in diplomate seymem anni tysiąc sześćset trzydziestego piątego approbowana, na władctwo Przemyskie gdy wieżdżał, Jego Mość xiądz Krupecki, władyka Przemyski, contrauenit censui Rei Publicae, skąd do takich inconuenientia przyszło, że, nie tylko brata naszego, Oycu Hulewicza, optime de nobis meritum, ale y inszych osób stanu ślacheckiego nie-mało, scrutenio, przeciwko prawu, na querellach deducto y na trybunale Piotrkowskim lecto, a oycu Hulewiczowi inculpatis amputato, perniciosos (*per uitiosos?*), non inscriptos plenipotentes, infamiami przykrywszy, honore priuauit: suplicować tedy mają Panowie posłowie naszy do maiestatu Jego Królewskiej Mości y pilno apud ordines Rei Publicae starać sie, aby, illegimitatem (*sic*) deducti scrutenii uważywszy, Oycu władycę Hulewiczowi et inculpatis consulerent, iakoby, per clementiam Principis et Rei Publicae, s tych infamiey, poniewasz ex occasione religionis poszli, uwolnieni, a honory restituowani beli; a isz Jego Mość Pan Daniel Hulewicz Woitiński, brat nasz, podczas tego nieszczęśliwego Oycu Hulewicza, władyki Przemyskiego; wiazdu, był na Wołyniu, a przecie tąsz labe infamiey przykryty, o której zniesienie instant serio apud ordinem Rei Publicae Panowie posłowie naszy. Widząc żarliwą cheć y gorącą ku oyczyźnie miłość zacnych ludzi, im daley, tym wiecey wdziecznością podniecić ią potrzeba: chcąc tedy obywatele woiewodstwa Wołyńskiego in modum regratificationis, pracą, odwagą,

kosztem, uczynić, Jego Mości Pana Gabriela Stempkowskiego, casztellana Br. sławskiego, starosty Włodzimirskiego, Panom posłom swoim sedulo zlecamy, aby Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, y dawniejsze y świeże merita zaleciwszy, prosili, aby na nie względ miłościwy y pańskie baczenie mieć raczył, zacyzmyby Jego Mość do dalszey mógł być pobudzony ochoty. Za Wielmożnym Jego Mością Panem stolnikiem coronnym, mają wnieść prośbe swoje Panowie posłowie naszy, aby myto z nowo zbudowanego mostu na rzece Stochocie, pod miasteczkiem Janowem, pozwolone było. Wiele Rzeczy Pospolitey na tym należy, aby municie y propugnacula mieć mogli, zwłaszcza od tey strony, skąd nawieksze niebespieczeństwa od pogan następuią; a isz Jego Mość Pan coniuszy coronny, non parcendo nie tylko sumptibus, ale y zdrowiem swym dla całości Rzeczy Pospolitey, y teraz offiaruie miasto swoje dziedziczne Kostantinów potężną munitią opatrzyć, które wszystkim incursum pogańskim iest expositum, a za dobrym opatrzeniem potężne antemurale, nie tylko wojewodstwu Wołyńskiemu, ale wszystkiey Rzeczy Pospolitey, być może, mają sie tedy Panowie posłowie naszy o to starać pilnie, aby temu miastu wolności y przywiley, iako Zamościowi y Tarnowowi, dane byli. Merita ludzi zacnych, w oyczyźnie dobrze zasłużonych, nie tylko aby nie miały być nagradzane, ale y sere posteritati aby byli wiekopomnie podawane, rzecz iest przystoina: przeto, mając w nieustawiającey pamieci wojewodstwo nasze znaczne, odważne y dzielne merita niedawno zeszłego xiecia Jego Mości Janusza na Zbarażu Wiszniewieckiego, coniuszego coronnego,

Krzemieckiego (*sic*) starosty, które Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, we wszelkich occasiach, in toga et in armis, nieprzerwanie, asz do ostatniego kresu żywota swego, oddawał, nie chorągwiemi, ale pułkami y woyski, w różnych expediciach, znacznie oyczyzne, nie lituiąc dostatków swych y zdrowie swoje na szanc wążąc, wspierał, a tak wielkich odwag y strat swoich zadanych nieco odniosszy nagrody y wdzięczności od Rzeczy Pospolitey, fatis cessit, zlecamy to serio Ich Mościom Panom posłom naszym, aby gorącą instancją, wprzód w yzbie poselskiej, a potem w senacie, do Jego Królewskiej Mości uczynili za pozostałym potomstwem nieboszczykowskim, aby, w nagrode tak wielkich odwag y strat meża tak wielkiego, miasta dziedziczne xiążąt Ich Mości, na samych szlakach Tatarskich będące, fortecami y municiami dobrze, z wielkim kosztem, opatrzone, przykładem innych miast coronnych, z łaski Jego Królewskiej Mości uprzywileiowane y wolnościami nadane, y constitucją utwierdzone byli; zaczym y kraiom naszym ozdoba y pożytek, y od niebezpieczeństw nieprzyjacielskich pewna zasłona będzie, y potomstwo pozostałe do podobnych oycy swego dzieł y postempków rycerskich przychecone zostanie, y odwagi y sprawy dzielne nieboszczykowskie w nieśmiertelną pamięć podane będą. Maiąc my w dobrej pamięci, przedtym y teraz, od Jego Mości Pana hetmana polnego coronnego, na seimiku, przez list, zalecone krwawe y odważne ku Rzeczy Pospolitey zasługi Jego Mości Pana Samoela Łaszcza Tuczapskiego, strażnika coronnego, które z odwagą zdrowia, nie folgując dostatkom swoim, w różnych expedi-

ciach Rzeczy Pospolitey, continenter prestabat, y w teraz-
 nieiszey, świeżo wygraney potrzebie, znacznym poczem lu-
 dzi, kosztem swym zaciagnionych, woisko Jego Królew-
 skiey Mości y Rzeczy Pospolitey posiłkował: mają tedy
 Panowie posłowie naszymy, przed Jego Królewską Mością,
 merita Jego Mości Pana strażnikowe recensere. Strawił
 wiele lat na służbie Rzeczy Pospolitey, z odwagą zdrowia
 y dispendio fortun swoich, Jego Mość Pan Andrzej Firley
 z Dąbrowice, iako żadney nie ma od Rzeczy Pospolitey
 nagrody, przykładem wiele ludzi ochotnych do usługi
 Rzeczy Pospolitey, obawiając się, żeby nie przyszło in ua-
 num laborare, wstrot brać musi: aby tedy nagroda za ta-
 kowe straty y koszty, łaskę swą pańską okazać, Jego Kró-
 lewska Mość raczył, prosić mają Panowie posłowie naszymy.
 Isz Jego Mość Pan podkomorzy Czernihowski, brat nasz,
 z młodości lat swoich począwszy służyć Rzeczy Pospolitey,
 iusz pół wieku strawił, iako z niemałym kosztem, podczas
 Moskiewskiey expedicyey, na granicy Siwierskiey polecone
 sobie excubias całe odprawował, y swoim własnym kosztem
 chorągiew prowadził, a potym Ukrainne motus woyska Za-
 poroskiego dextere piastował, po wszystkie czasy, świadczą
 to nie tylko naszą intercessie, ale tesz Ich Mości Panów
 hetmanów testimonia, teraz ponowił znaczne usług swoich,
 stawivszy się we dwuchset człowieka do Jego Mości Pana
 hetmana polnego coronnego, zdrowie y substancie odwa-
 żywszy, szczęśliwie uwiedzionym był w tey otrzymaney
 victoriey nad Kozakami et arte, manu et consilio służył:
 prosić tedy Jego Królewskiey Mości, aby te wierną ku oy-
 czyźnie miłość y ochotę do usług swoich łaską swą pań-

ską nagroził. Nie się agere nie zdadzą ci wszyscy, którzy to, co iest oculis subiectum, y w czym sie kto snadnie sam przeyrzeć może, cum eximio zalecaią affectu; iednak, że są dwa cele każdego człowieka, zdrowie y substancją sobie odważającego, sława y nagroda, owey od ludzi, tey w ręku pańskich wygląda ten, który na to zasługuie; tego acz pewien, że kiedyżkolwiek względ nań miłościwy będzie Jego Królewskiej Mości (*za?*) iego zasługi, Jego Mość Pan Niemiricz, iednak, nie chcąc y my, lubo to non rogati, praeterire sine commemoratione, przez posty nasze, Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, aby na zasługi pomniał, uniżenie prosimy. Nie masz żadnego takowego między nami, któryby wiedzieć nie miał, iakowe koszty y straty niemałe niepoiednokroć podeimował Jego Mość Pan Andrzej Kaszowski, łowczy Wołyński, dla dostoięństw Królów Ich Mości, panów naszych, y całości Rzeczy Pospolitey; lecz, że takowa fortuna iego piastuie, że nie (*nie?*) za znaczne merita swoje, spendowane koszty a na strate y odwagę zdrowia remuneraciy nie ma: iniungimus Panom postom naszym, chcąc go do dalszey pociągnąć ochoty, aby Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, prosili, żeby nań miłościwy względ mieć raczył. Labenti succurere raczey, anisz kogo supprimere woiewodstwa naszego proprium: w różnych braciey naszej wielą sposobów lacessiti od Oycy Józepha Bakowieckiego, władyki Włodzimirskiego, który na maitności, honory y zdrowia ohywatelów następuie naszych, iak nastąpił na Pana sedziego ziemskiego Włodzimirskiego, Pana podstolego Wołyńskiego, bracią naszą, criminalnie, mimo słusność, pro-

testacją y wiele impedimentów y zatrudnienia prawnych, sam krew Pana podstolego przy wielkiej rozlawszy obel-
dze; przeto prosiemy usilnie Panów posłów naszych, aby
Król Jego Mość, pan nasz miłościwy, iako pan clemen-
tissimus, swoje chciał interponere autoritatem, żeby tego
człowieka cieszka mogła compesci insolentia. Zasluguie
to dawno Rzeczy Pospolitey y woiewodstwu naszemu Jego
Mość Pan Andrzej Liniewski, podsedeł Łucki, brat nasz,
aby za niem osobliwe intercessie bywali: zlecamy tedy Pa-
nom posłom naszym, aby gorąco proźbe do Jego Królew-
skiej Mości, pana naszego miłościwego, wniesli za nim,
żeby mógł požądany koniec w sprawie swey o Woinin, o
który od kilkudziesiąt prawo wiedzie lat, otrzymać. Nie
godzi sie nam przepomnieć brata naszego Jego Mości Pa-
na Romana Zahorowskiego, rothmistrza Jego Królewskiej
Mości, który znaczny uszczerbek na substanciey swojej, dla
przysługi w oyczyźnie, uczynił, a za to dotąd nie ma żadney
nagrody, y za tym prosić Jego Królewskiej Mości Panom
posłom swym zlecamy. Za Jego Mością Panem Waclawem
Zubcewskim, horodniczym Łuckim, który, z dawnych lat
swoich, zasługował na dobrą sławę w woiskach Jego Kró-
lewskiej Mości, po różnych expediciach, y z odwagą zdro-
wia, dostatków swoich, statecznie przy całości oyczyzny
oponował sie, a za to nie tylkoby miał mieć nagrodę,
ale owszem, gdy był na usługe Rzeczy Pospolitey, dobra
lenne, udawszy, że go w szturmie pod Wolmirzem zabito,
pod nim uproszono y przyłączono do starostwa: zlecamy
Panom posłom naszym, prosić Jego Królewskiej Mości,
aby, za odmiane, albo danine iaką, albo iurgielt, dla po-

ratowania starości jego, dać mu, z miłościwej łaski, dać raczył. Nadzieia nagrody po dobrej sławie nawiekszą czyni pobudke koźdemu do służby Rzeczy Pospolitey: nie nie wątpi woiewodstwo nasze, że Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, na zasłużone ludzie względ mieć raczy. Nie przepominamy iednak Jego Mości Pana Mikołai'a Meleszka, który przystoinie, z młodych lat swoich, Rzeczy Pospolitey służąc, w niewolą Turecką, gdzie przez lat kilka pokutował, stamtąd wyszedszy, żadney nagrody od Rzeczy Pospolitey nie ma; żeby tedy mógł iakie subsidium otrzymać, Panom posłom swoim zlecamy. Dobrze Królowi Jego Mości y Rzeczy Pospolitey, omnium woiewodstwa naszego scitu, zasłużonego, Panu Danielowi Puzowskiemu, bratu naszemu, podczas expediciei Moskiewskiey, za ponowieniem in praesenti dawnych zasług świeżemi, Król Jego Mość danine w Smoleńszczyźnie dać był raczył, którą, post apprehensionem, w possessiei spokojiney trzymał długo. Za odiechaniem onego w kray Wołyński, Jego Mość Pan woiewoda Smoleński te mu odiał, z łaski Jego Królewskiey Mości conferowaną, zasługę; conuelitur prawo de pacifica possessione, autoritas Króla Jego Mości, pana naszego miłościwego, uiolatur, bene meritus ukrzywdzony, iustitia tollitur: zaczym restitutionem tey dzierzawy Panowie posłowie naszymy koniecznie poprzeć mają. Wiadoma iest nam dobrze, iako, nie tylko za incursiami Tatarskiemi, ile za czestem obozu stawaniem, Orynin y insze maitności Panów Jacimirskich funditus prawie zniesione są, co nayznaczniey przez lat dwie continue na ich dziedzicznych gruntach działo sie, o co z różnych woiewódstw na prze-

szło seymy instancie intercessionalne, do Króla Jego Mości, Panowie posłowie wnaszali, y constitucją reuisiey otrzymali, która isz iusz expediowana: zlecamy Ich Mościom Panom posłom, aby teraz, nie ceremonialną, ale gorąco instancją uczynili, aby tak wielkich szkód nagrody, z inszemi Ich Mościami znioszzy sie, rationes inirent y do Króla Jego Mości za napierwsze postulatam wnieśli; luboby teraz, dla maiores Rzeczy Pospolitey expeditiones, ad effectum nie mogli przywieść, aby constitucją warować do przyszłego seymu, w nagrodzie ich assecuruiąc, gdysz zniesienie ziemskich dóbr koźdemu periculum manet. Maią tesh wnieść proźbę Panowie posłowie naszy do Jego Królewskiej Mości za Panem Strybilem, który nie z uporu, ale z niewiomości, wpadł in eam, którą na sobie nosi, calamitatem: zaczym Panowie posłowie nasi, aby otrzymał effect proźbie swey, starać sie maią. Wiadome tesh są dobrze Jego Królewskiej Mości y wszytkiey Rzeczy Pospolitey zasługi krwawe sławney pamieci nieboszczyka Pana Budziszewskiego, miecznika Wołyńskiego, z młodości lat swoich chorągiew wodząc y półki, sobie poleczone, maiąc od Ich Mości Panów hetmanów, dosić znaczną przysługą, uszczerbkiem substancyi swoiey, niepojednokroć, z wylaniem krwi, odprawował: prosić tedy Panowie posłowie naszy gorąco Jego Królewskiej Mości maią, aby pozostałemu potomstwu jego, te zasługi krwawe nieboszczykowskie nagrodzone byli. Za Jego Mością Panem Erykiem Axberkiem, ślachcicem Szwedzkim, gorąco prosić Ich Mość Panowie posłowie maią o indigenat, który, przez kilka seymów, nie czytaiąc

instructiey, Panowie posłowie milczeli, aby gorąca swą instantią to efficere mogli y usiłowali do skutku przywieść, na co y przywilej iusz Jego Królewskiej Mości ma, in omni genere officiorum starać sie, tu w tym naszym wojewodstwie, o miłość braterską, zaczym aby ten przywilej constitucią był approbowany, starać sie gorąco maia. Zlecamy przytym Panom posłom naszym, widząc wielkie spuszczenie miasta Jego Królewskiej Mości Włodimirza, aby sedulo sie postarali, iakoby libertacia miastu temu pozwolona była, zwłaszcza od podatków y od stanowisk żołnierskich, aby beli wolni. Cisz Panowie posłowie nasi maia sie o to sedulo starać, y efficere u Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, aby libertacia miastu Jego Królewskiej Mości, Łucku, poniewasz wielce zniszczone, tak przez różne przypadki, iako y przez stanowiska żołnierskie y przechodzące chorągwie, zostawa, na co y przywilej Jego Królewskiej Mości iest miastu temu dany. Ten aby articułem w constituciey był approbowany, Panom posłom naszym, y powtóre zlecamy. Te tedy instructią nasze, my obywatele wojewodztwa Wołyńskiego, wszyscy zgodnie y iednostainie namówiwszy, podaliśmy Panom posłom naszym, na seim teraznieyszy obranym, którym powtóre zlecamy, aby, mimo puncta y constitucye opisane, żadney rzeczy się nie domyśliali, którą marszałkowi koła naszego, Urodzonemu Łukaszowi Hulewiczowi z Woiutyna, ręką podpisać y do act grodzkich Łuckich podać poruczylismy. W Łucku, die dwudziestego siódmego ianuarij, anno tysiąc sześćset trzydziestego ósmego.

У-тое инъструкциѣ подписъ руки его милости пана маршалка тыми словами:

Łukasz Hulewicz z Wołutyń, marszałek koła rycerskiego, ręka swą.

Котораяжъ то инъструкциѣ, за поданемъ и просбою вышъ речоного его милости, пана маршалка, а за прынѣтемъ монимъ урядовымъ, уся слово въ слово, до книгъ кродскихъ Луцькихъ есть уписана.

Книга кродская Луцькая 1638 юда, листъ 176 — 186.

XXII.

Инъструкциѣ дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1639 году. Просьба о возвращеніи церквей лицамъ православной вѣры. Жалоба на уніатскаго Хелмскаго епископа о притѣсненіяхъ православнымъ церквамъ, духовенству и народу. Просьба о подтвержденіи правъ, предоставленныхъ православной религіи. Объ иностранныхъ титулахъ. О принятіи мѣръ для внѣшней безопасности. О комиссіи для разграниченія земель коронныхъ отъ Московскаго Государства. Мѣры къ приведенію

въ послушаніе козановъ. Обь унлатѣ жалованья войску. О раздачѣ пограничныхъ староствъ. О свободной подачѣ гольдосовъ на сеймѣ. Обь исправленіи законовъ и судопроизводства въ трибуналѣ Люблинскомъ. О способѣ собиранія податей. Обь исполненіи приговоровъ надъ баннитами. О собираніи пла на судоходныхъ рѣкахъ и о поголовной подати съ Евреевъ. О назначеніи имѣнія на содержаніе бискупа Луцкаго. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1639 августа 27.

Року тисеча шестсогъ тридцать девятого, месеца августа, двадцать семого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передомною Гелиашомъ Броницкимъ, судью кгородскимъ Луцкимъ, становши очевисто освещонный кнежа его милость, Миколой Святополкъ Четвертенский, маршалокъ кола рицерского, на сеймику въ Луцъку, дня двадцать пятого, месеца августа, будучи обраный, для вписаня до книгъ нинешньныхъ кгородскихъ Луцкихъ, подаль инструкцію ихъ милостямъ, паномъ посломъ воеводства Волинского, на сеймъ валный Варшавьский близько пришльый, одъ ихъ милостей, пановъ обывателей тогожь помененного воеводства Волинского, даную, съ подписомъ руки своее, о чомъ тая инструкция ширей въ себе маеть, жадаючи, абы принята и до книгъ уписана была, которую я, врядъ, принявшя читалемъ, и такъ ся въ себе писмомъ Полскимъ писаная маеть:

My rady, senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy ziemscy y wszystko rycerstwo, wojewodztwa Wołyńskiego obywatele; na seymik, do Łucka, pro die vigesima quinta, augusti, in anno millesimo sexcentesimo trigesimo nono zgro madzeni, obraliśmy posłów na seym walny coronny Warszawsky, blisko, da Pan Bóg, następujący, bracią s koła naszego: Wielmożnego Jego Mości Pana Piotra z Żurowa Danilowicza, krayozego koronnego Krzemienieckiego, Parcowskiego etc. starostę, Oświeconego xiążęcia Jego Mości Jeremia Korybuta Wiszniawieckiego, Oświeconego xiążęcia Jego Mości Hrehotego Światopelka Czetwerteńskiego, podkomorzego Łuckiego, Jego Mości Pana Stanisława Kerczmińskiego, sędziego ziemskiego Włodzimirzskiego, Jego Mości Pana Andrzeia na Beresku Czaplicza Szpanowskiego, Jego Mości Pada Daniela z Woitutyna Hulewicza. Królowi Jego Mości, panu naszemu miłościwemu, za oycowskie pokoia pospolitego obmyślawanie, odważnie, prawie imo stan królewsky, pro Re Publica niewczas y trudy, koszt, y przy tym nieoszacowane, cum ea, qua par est wiernym poddanym, humilitate, podziękować Panom posłom naszym zlecamy. In postulatis Jego Królewskiej Mości ratione gratitudinis, poddanym ku Panu powinney, ku krwi królewskiej, iako królewicowi Jego Mości, Kazimirzowi, królownie Jey Mości, ex rei importantia, z ynszemi wojewodztwy communem conferentiam Panowie posłowie nasi uczynią; iednak nic concluziwe stanowić nie będą mogli, ale in toto do nas przynieść, alias irritum et inane być ma. Na postulatam królowica Karola Ferdynanda, strony coadiutoriej biskupstwa Płockiego, pozwalamy, ea lege, iako niegdy

świętej pamięci królewicowi kardynałowi biskupstwo Krakowskie pozwolone było, aby wespół z inemi Ich Mość biskupy y senatorami miejsce biskupstwa swego zasiadał y inne wszystkie munia et onera senatoria wykonywał, przysięgę, według praw koronnych, w senacie, przed Jego Królewską Mością, oddawszy. Ante omnia mają się Panowie posłowie soleniter skarżyć, upomnieć y do żadney rzeczy inszey nie przystępować, azby to, co exorbitowało, w ryze swoje wprawioną y do executiey przywiedziono było, to jest, aby cerkwie brackie, w uniey nie będące, religiey Graeckiey, tak w koronie iako y Xięzstwie Littewskiem, konstitutią approbowane byli, według punctów electionis, y zaraz exnunc, ze wszystkimi aparatami, osobliwie w Lublinie, Krasnym Stawie, w Sokalu, w Belzie y w inszych miastach, z których skarżyć będą, przywrócone były, iako ie gwałtownie Ociec władyka Chełmsky teraz świeżo, w tem roku, poodbierał, y aby pocnam większą y ostrzszą na takich, wzruszających prawo y pokóy pospolity, namówili; ponieważ, przeciwko iasnemu prawu, poprzysiężonemu przez Jego Królewską Mość, y puncta na szczęśliwey electiey przez Króla Jego Mości diploma, przywilej, konstitutią warowany, ważył się władika Chełmsky upraszać, iako sam udaie, przywilegia Jego Królewskiej Mości na odebranie cerkwiey, y ustawicznie ludzie ubogich infestuaie: cerkwie odebrawszy, popów więzi, morduaie, dla cerkwiey zamkniętych, popieczętowanych, ludzi bez spowiedzi, sacramentów naświętszych, dziatki bez krzstu umieraia, y w połu bez pogrzebu chowaia; y aby kommissia, zaczęta w koronnych miastach, tak w Wielkim Xięzstwie Littewskim, ieszcze nie

poczęta, aby do skutku przywiedziona była y konstitutią tak kommissarze, iako y termin naznaczono, starać się mają. Manifestacie, które przeciwko punctom electionis y diplomie zaniesione, aby annihilowane były; także przywileie Jego Królewskiej Mości podpisane Ich Mość Panowie pieczętarze, tak koronni, iako Wielkiego Xięstwa Littewskiego, zapieczętowane, y mandaty iniuratis religiey Greckiey wydane były. A iż reliquie święte, mianowicie drzew krzyża świętego y czaszka z głowy Pantelimona świętego, także apparaty, krzyże, kielichi starożytne, przy cerkwie katedralney Łuckiey będące, przez Jego Mość xiędza Bawo-wieckiego, władykę Włodzimirzskiego. zabrane y do tego czasu, za listem osobliwym Jego Królewskiej Mości, nie wrócone, serio prosić o wrócenie Panowie posłowie mają tego wszystkiego. Jako niemasz nic milszego wolnemu y swieobodnemu narodowi naszemu, nad to, gdy praw, wolności y swobód swych inuiolate zażywa, tak nil acerbius fieri potest nad onychże naruszenie y niedotrzymanie. Na blizko przeszłym seymie stanęła konstitutia o tytułach cudzoziemskich, w której, iż starożytne xiążęce familie nie tylko nienależnie są włożone, ale y, quod maius est, przeciwko prawu incorporatiew woiewodztwa naszego Wołyńskiego z koroną Polską, srodze są aggrauouane: poruczamy to Ich Mościom Panom posłom naszym, aby o te tak znaczną krzywdę y naruszenie praw y wolności naszych tak się opponowali, iakoby w swey całości przywilej unionis, tak Wielkiego Xięstwa Littewskiego, iako y woiewodztwa naszego Wołyńskiego, Braclawskiego y Kiiowskiego, tam in toto, quam in minima quaque parte, według praw

poprzysiężonych, był zachowany. A zwłaszcza, iż nie po-
 śledni punct unionis tak Wielkiego Xięstwa Litteńskiego,
 iako y tych wszystkich województw, incorporowanych do
 korony, tą konstitutią nociue się znosi: fide, honore, con-
 scientia, Ich Mościów Panów posłów naszych obowiązue-
 my, aby, ante omnia, y do żadnych rzeczy nie przystępo-
 wali na tym seymie, aż ta szkodliwa appendix tey kon-
 stitutiey, przeciwko prawom naszym uczyniona, penitus bę-
 dzie zniesiona, wyjąwszy to, iż paritati iuris et equalitati
 ordinis equestris, iako dawno tak y teraz, podlegać ma,
 i żeby perpetua lege cautum było, ktobykolwiek in po-
 sterum ważył się lub takie novitates wnosić. Jüb przywi-
 leia unionis Wielkiego Xięstwa Litteńskiego y tych wszyst-
 kich województw, tam in toto, quam in minima parte, na-
 ruszać, wedle praw y przywileiów unionis, aby na takim
 poena namówiona była, Panowie posłowie naszymy konstitu-
 tią warować mają. Rzecz Pospolita ab externis periculis,
 zwłaszcza od Turek, Panom posłom naszym, obradą z yn-
 szemi województwy spólną subsidiorum, munire zlecamy.
 Commissia Moskiewska iż, za kilkakrotnym zieżdżaniem
 Ich Mość Panów komissarzów, ieszcze do swego effectu
 nie przyszła, a Moskiewskie Państwo nadto więcey sobie
 granicami pretende, niż mu przez szable odebrano: Pa-
 nom posłom zlecić, aby się domawiali tego, żeby kommis-
 sarze utriusque ordinis deputowani, na miejsce różnie zia-
 chwawszy się, zaczęta skończyli kommissią, aby uymy przy-
 ległe koronie prowintie nie odniosły w granicach, y oby-
 watele tameczni w dobrach swych dziedzicznych nie szko-
 dowali. Kommissia Kozacka, iż ieszcze totaliter nie skoń-

czona, przez którąby w porządek, w posłuszeństwo Kozacy ugruntowani być mogli: Panowie posłowie, communicatis consiliis z drugimi, iakoby całe zatrzymana była, doyrzeć tego mają. Kodak forteca, iż nie przyszła do swojej perfectiey fortificatye, która, tak dla wstrętu nieprzyjacieliskim incursiom, iako y zabiezeniu chodzenia na morze (przez co zwykli się pacta z cesarzem Tureckim rwać) swowoleństwu Kozackiemu, jest potrzebna: Panowie posłowie, zniosszy się z inszemi wojewodztwy, mają umówić, iakoby naywarownieyszą munitią y ustawiecznemi ludźmi opatrzona była. Zapłata Panom żołnierzom, ieśliby się im co w skarbie winno być pokazało, iż też afficit Rem Publicam, Panowie posłowie, communi consultatione z ynszemi znosząc się wojewodztwy, serio incumbere mają, iakoby się im dosyć stało; owszem ieszcze sposobu takiego szukać, iakoby, nie obciążając ubogich, podatkami iuż prawie exhaustos, poddanych, sustentować quartą mogli. O hibernach, cokolwiekby, za zgodą stauów, gruntownego stanąć miało, aby wszystko Panowie posłowie do braci przynieśli, a nim hiberna przydą do effectu swego, aby się chorągwie, długim nie bawiąc ciągnieniem, według wole Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana Krakowskiego, stanowiskami w miastach Ukrainych, któreby byli królewskimi, kontentowali. Reassumptia kommissiy wszystkich, na przeszłym seymie ufalonych, a ieszcze nie skończonych, a mianowicie wojewodztwa Wolyńskiego z Wielkim Xięstwem Litewskim, aby do swego effectu przyść mogła, mają się Panowie posłowie o to gorąco starać. Mandaty, które wychodzą z kancellariey, tak więtszey iako y mnieyszey, aby,

iako iedno dŏyda rąk należnych, do act byli podawane, a przy tym zaraz aby woznowie wyniesienia onych relatią, propter meliorem fidem, s podpisem rąk swych, do xiąg zeznawali. Na konwentach seymowych, aby regestra sądowe, ręką Ich Mość Panów referendarzów koronnych podpisane, do wołania ku sprawom podawane byli, a nie s kartek gołych, iako przedtym niósł zwyczaj, wołano, doyrzeć tego Panowie posłowie maia. Decreta, tak seymowe iako y zadworne, aby z dekretalu, przykładem trybunału, a nie uerbaliter albo ex rasa charta, byli promulgowane. Protestacie od Panów posłów, któreby in facie totius Rei Publicae zanoszone byli, aby w grodzie Warszawskim zaraz przymowano, a osobliwie o to, coby się s prawem nie zgadzało. Konstitutie y decreta seymowe częstokroć tak bywaią pisane, że ich sensus ambiguus różnie torqueri może, aby expresse pisane bywali, y ieśliby iakie ambiguae byli, aby abrogowane, Panowie posłowie nasi efficere maia. Senatusconsultorum Panowie posłowie nasi upomnieć się maia. Ukrainne starostwa, które przylegleyse są tak incursiom pogańskim, iako y swowoleństwu Kozackiemu, aby nie były komu inszemu conferowane, telko tym, którzyby obecnie mogli, mieszkaiąc w swych starostwach, incurisie zatrzymywać nieprzyjacielskie y swowoleństwu, ieśliby ieszcze kiedy miało ożyć, zabiegać Kozackiemu; takżeż aby kilku ieden s Panów starostów nie trzymał staróstw, lecz, tak sądowe iako y niesądowe, aby każde starostwo miało swego staroste osobliwego, saluis iednak possessoribus modernis. Iż liquido constal, że Rzecz Pospolita dłuğu, który iest na Bytomiu i Lemburku, nie zacią-

gala na się, zaczym ani go też powinna znosić. Prolongati seymu, nad constitutią coronationis ufaloną, aby y dnia iednego nie pozwalali, a coby stanoło podczas tey prolongathey, irritum ma być et inane. Constitutie, cum consensu ordinum przy konklusiey napisane, aby in praesentia posłów, z yzby poselskiej na to deputowanych, przepisywane były et intra decursum dni nadaley czterech podawane do act byli, constitutią warowano efficere Panowie posłowie nasi mają, co i na tym seymie aby skutek wzięło, starać się mają, ynaczey wszystkie postanowienia nullitati suberunt. Rationes zniesienia się z ynszemi woiewodztwy o ffudum xiążenia Maydehurskiego Panom posłom naszym zlecamy Anima libertatis iest wolny głos przed panem, in theatro Rei Publicae, każdemu equestri ordine: posła, którego opresiey iż nieiakie na przeszłym seymie specimen enicuit, upomnieć się Panowie posłowie nasi mają. Trybunał coronny w takty różne, foro nie należące, sprawy wciąga, roki, non in ambitu ciuitatis, według prawa, ale za mil kilkanaście posyła: temu constitutią obuiare Panowie posłowie nasi tenentur, salua redeuntium et abeuntium na trybunał y s trybunału securitate. Correcturam iurium skuteczną y iey sposób namówią Panowie posłowie nasi. Zapisy częstokroć, ultra iura praeiudicata trybunału, s konserwat bywaią eliminowane, registra woiewodztwom naszym do wpisywania, z wielką sprawiedliwości oppressią, niezwyuczaynym woiewodztwom koronnym czasem terminuią; zaczym, albo tego poprawe, albo, dla prędszey reuolutiey (*resolutiey?*) sprawiedliwości, trybunału prolongatią namówić Panom posłom naszym iniungimus. Relegatie deputatów z trybunału

zagaścił się, y częstokroć in persona unius całe wojewodztwo patitur: aby excessiui deputaci, nie rellegatią, ale poena; a to po expitatiey trybunału extendenda, karani byli. A iż brata naszego, Pana Michała Liniewskiego rugowano tak rok z yzby, aby, przychilając się do konstitutiey sexagesimi primi o deputacie Podlaskim, na przyszłym trybunale, przysięgę wykonawszy, mieysce swoje zasiadł, co zwyczajney electiey nie przecie detogować nie ma. Sufficiens skarbu ratio nim będzie, do żadney Panowie posłowie nasi aby nie przystempowali conclusiey, ani na żadne pozwalali podatki, y luboby, ex rationibus necessariis, ukazała się potrzeba contributiey y pobory y pohorey, do nas przynieść maia, relacyny seymik przytym, in decursu niedziel czterech, w konstitutiey naznaczą. Retenta poborów, któreby byli awthentice, z skarbu Panowie posłowie nasi przynieść nam maia. Ordinationem minicy Panowie posłowie, conferentią z ynszemi wojewodztwy uczyniwszy, taką, iakaby cum maiori commodo Rzeczy Pospolitey mogła być, namówić maia. Iż legacie cudzoziemskie priuatim, bez posłów y w senacie słuchane bywaią, aby in posterum to się nie działo, lege cauere maia. Grodom: Łuckiemu, Włodzimirzskiemu, Krzemienieckiemu, wieczność aby była constitutią warowana, starać się posłowie maia. Regentowie kancellariey ziemskich y grodzkich, także burgrabiowie, aby szlachta iurati, sub poena centum marcarum na pisarzów o regenty, na starostów o burgrabiego, aby byli, maia Panowie posłowie doyrzeć. Wieża criminis patrati w wojewodztwie, nie w Lublinie, według pierwszych constituty, aby nakazana bywała. Infamie, banitie extra di-

strictum otrzymane, żadney wagi mieć nie maia, y poena mille marcarum super euocantes, cum refusione damnorum, ma być na takich, którzy się wazyli, iako y napotym, naznaczona; o co forum, z osiadłym in proprio districtu, z nieosiadłym in quovis, sine appellatione et ullo beneficio iuris, być ma; iednak in delicti loco otrzymane, in decursu niedziel dwunastu, w wojewodztwie własnym delinquentis, banitia ad acta podana być ma; otrzymane zaś in districtu proprio, ktoby do roku y niedziel dwunastu nie zniósł, in perpetuum obracać się ma. Exequutia na banitach y infamisach starosta za pirszą ma czynić requisitą, którey ieżliby nie czynił pirszey, mille marcarum podpada, ieśli drugiey, duo mille marcarum cum refusione damnorum tenetur, ieśli y trzeciey, poenae infamiae podlegać ma. Complices infamium y banitorum pod też podpadać, która na banitney stanie, constitutia maia. Summarius processus, iako rzecz, o diametro s prawem pugnans, aby zniesiony był, y in posterum, tym processem aby ani na seymie, ani na trybunale sprawy sądzone żadnego ualoru nie miały, constitutia warować maia Panowie posłowie nasi. Sprawy te, któreby w grodach sądzone były, pod infamiami starostów nullitati subesse maia. Coadiutoria być barzo potrzebną władzyetwa Łuckiego na Oyca Józepha Czaplica, archimandrite Mieleckiego, efficere e re y constitutia sentire (*sancire?*) Panom posłom naszym zlecamy. Cel morskich postanowienie e re Rei Publicae, communicato z yuszemv wojewodztwy consilio, Panowie posłowie nasi namowić maia. Słózy y cła ia fluuiis navigabilibus iż wielką przynoszą stanu szlacheckiemu szkodę, constitutia o tem Panowie posłowie reassu-

mować mają; także cło Brzyskie aby było, według przywileju unionis, zniesione, y ktoby się ważył one wybierać w Brzyściu, zaraz, coram officio castrensi, sine quavis appellatione, mille marcas persolvat in instanti. Poglówne Żydowskie wielką w skarbie auctiā eneruatis contributiami folgę przynieść może; aby nie summā, iako przedtym, ale choć po groszy piętnaście od głowy, stanęło, Panowie posłowie efficere mają. Bez respectu na ludzi znędznionych, a częstokroć y zasłużonym nie folgując, stanowiska w majątnościach szlacheckich dziedzicznych chorągwie odprawują, przez całe czasem et ultra półrocza: aby constitutie o tem reassumowane y obostrzone, poena addita in delinquentes szkód płaceniem sowitym w grodzie, za poprzyjęzieniem poddanych, byli, Panom posłom zlecamy. Iż biskupstwo Łuckie, ob diuersa incommoda, znaczną a nam wiadomą cierpi desolatiā, dlaczego Jaśnie Wielmożny Jego Mość xiądz Gębicky, biskup Łucky, ile w takiej szerokości y długości diocesyey, dignitatem et functionem episcopalem, bez przystoynego wsparcia, sustentować nie może; przeto aby biskupstwo Łuckie ad compatiblea przyłączone, czego in usu et possessione, a tempore immemorabili, do zmarłego Jego Mości xiędza biskupa Radoszewskiego, zostawało, Jego Mość xiądz biskup przy opactwie Trzemeszeńskim zachowany był, albo, in defectu tego, inne beneficium ex clementia principis otrzymał, Posłowie nasi, imieniem woiewodztwa wszyt..... swowoleństwo uskramiając, iako prawy miłośnik oyczyny y mąż odważny, za dostoięństwo Jego Królewskiej Mości in leuipendium zdrowie puszczał; zaczym aby te merita, tak wysokie, y odważne

Rzeczy Pospolitey zasługi incassum nie szły, ale szcudro-
bliwą łaską Jego Królewskiey Mości remunerowane były,
serio Panowie posłowie u Jego Królewskiey Mości expo-
stulować mają. Jey Mość Pani Staniszevska, sędzina ziem-
ska Łucka, przy kościele Dominikańskim szpital fundowała,
kupiwszy, s pobożności swey, plac w mieście Łuckim y
kilkunastom osobom uict obmyśliwszy, szlacheckiey płci
białogłowskiey, y pewną summę zapisała na wychowanie
onych, daną w prouisią: zaczym, aby ten fundusz konstitu-
cją był warowany, upraszać Jego Królewską Mość y sta-
nów koronnych Panowie posłowie mają. Za Jego Mością
Oycem Siluestrem Hulewiczem, władyką Przemyskim, mają
Ich Mość Panowie posłowie proźbę wnieść, aby sublewatia
z kancellariey Jego Królewskiey Mości wydana była; także
Ich Mościom Panom Pawłowiczom, na których infamie, in
nullo termino otrzymane, gleyty były dane. Mają też Ich
Mość Panowie posłowie nasi za Jego Mością Panem sę-
dzą ziemskim Włodzimirzkim do Jego Królewskiey Mości
y stanów koronnych proźbe wnieść, aby Jego Królewska
Mość na plac, w mieście Włodzimirzkim, dla sądu y scho-
wania actów sądowych, kupiony przez Jego Mość Pana sę-
dzieg; powagą seymową libertatją Król Jego Mość dać
raczył, y aby konstitutją warowano było. Za Jego Mość
Panem Andrzejem z Wysokiego Kaszewskim, łowczym Wo-
łyńskim, który przez długi czas, wielkim kosztem chorą-
giew wodząc, za całość oycyzny, mężne odwagi, z rozła-
niem krwie, tak w Ukrainie, w Moskwie, w oczach Jego
Królewskiey Mości, czynił, mają Panowie posłowie gorącą
proźbę wnieść, aby Jego Królewska Mość, pomnionc na

onego zasługi, miłościwą łaską pańską opatrzeć raczył. Jego Mość Pana Lawrentego Drewińskiego, czesznika Wołyńskiego, także y potomstwa iego: Jana, Stephana y Katarzyny Drewińskich, o dobra ich dziedziczne Kozierady, sprawa, iako naprędzy była sądzona, proźbę mają wnieść posłowie nasi. Jego Mość Pana Henryka z Wysokiego Kaszewskiego iawne są ustawiczne trudy y koszty Jego Mości, które, nie tylko substanciey swey ale y zdrowia z uszczerbkiem, przeciwko hardemu Moskvicinowi ważył, aby one przewagi Jego Królewska Mość łaską swą pańską Jego Mości nagrodzić raczył, proźbę wnieść mają. Jego Mość Pan Łukasz Owłoczymsky, na usłudze Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, z wielką odwagą zdrowia y kosztem niemałym, młodość swoje strawił, y teraz w usłudze Jego Królewskiej Mości nie ustawa, za którym Panowie posłowie nasi proźbę do Jego Królewskiej Mości, aby na onego, za takowe odwagi y koszty, miłościwe baczenie mieć raczył, wniosą. Luboli, za długością przeminiętego czasu, aboleta są świętey pamięci Jego Królewskiej Mości wysokie merita y odważne posługi w legatiach różnych, a mianowicie do hana Tatarskiego, zeszłego niegdy Pana Floryana Oleszka, woyskiego Włodzimirzskiego, który, za żywota swego, za te koszty, nagrody nie odniósł: Panowie posłowie nasi proźbę do Jego Królewskiej Mości wnieść mają, aby im to nagrodzono było, mianowicie Panu Stanisławowi Oleszku, który telko ieden został. S przodków swych wielkie in Rem Publicam merita dobrze Jego Mość Pan Andrzej Chrinicky, brat nasz, renouauit, y niedawno, za Kozaki, na usłudze Rzeczy Pospolitey, krwie swey dobrze

utoczył, zaczym, aby Król Jego Mość nań respect mieć zasług y nagrode uczynić raczył, starać się Panowie posłowie mają. Jego Mość Pan Daniel Puzowsky, brat nasz, przez lat wiele służąc, legce zdrowia swego szacunek czyniąc, danine na Siwiercu od Jego Królewskiej Mości miał; tę Pan wojewoda Smoleński odiawszy, do wiele kosztów przywiódł go, zaczym, aby Król Jego Mość na onego merita pański respect mieć raczył, y aby Jego Mości ta danina wrócona, albo czym inszym nagrodzona była, pilno starać się Panom posłom naszym zlecamy. Nie od terazniejszych czasów wysokie posługi Pana Wacława Zubcewskiego, horodniczego Łuckiego, aby Jego Królewskiej Mości przypomniane byli, Panowie posłowie nasi starać się będą. Iż grobla Usciluzka iest wielką wygodą transeuntibus, a że nie-mała spesę Pan Alexander Łysakowsky, na ugruntowanie oney dla wcześnijszego przejazdu, wazić musi, aby mu przynamniej cło grobelne konstitutią obwarowane było, Panowie posłowie uczynić instantią mają. Jako na wielu seymach wojewodztwo nasze za Panem Erikem Axberkiem, szlachcicem zacnym Szwedzkim, postulata swoje wносиło o indigenat onemu, tak y teraz Panowie posłowie nasi starać się mają, aby na tym seymie stanął. Te tedy instructią naszą, my, obywatele wojewodztwa Wołyńskiego, wszyscy zgodnie y iednostaynie namówiwszy się, podaliśmy Panom posłom naszym, na seym przyszły obranym, którym zlecamy, aby mimo puncta żadney rzeczy nie domyszlali się, którą marszałkowi koła naszego, Oświeconemu xiążęciu Mikołajowi Światopełkowi Czetwerteńskiemu, ręką podpisać

onego zasługi, miłościwą łaską pańską opatrzeć raczył. Mość Pana Lawrentego Drewińskiego, czesznika Wołygo, także y potomstwa iego: Jana, Stephana y Katarzyny Drewińskich, o dobra ich dziedziczne Kozierady, jako naprędzy była sądzona, proźbę mają wnieść wie nasi. Jego Mość Pana Henryka z Wysokiego iawnie są ustawiczne trudy y koszty Jego które, nie tylko substanciey swey ale y zdrowia zkiem, przeciwko hardemu Moskvicinowi waży. przewagi Jego Królewska Mość łaską swą pańskości nagrodzić raczył, proźbę wnieść mają. Jego Łukasz Owłoczymsky, na usłudze Jego Królewskiej y Rzeczy Pospolitey, z wielką odwagą zdrowieniałym, młodość swoje strawił, y teraz w Królewskiej Mości nie ustawa, za którym Pwie nasi proźbę do Jego Królewskiej Mości go, za takowe odwagi y koszty, miłościwyraczył, wniosą. Luboli, za długością przeboleta są świętey pamięci Jego Królewskiejmerita y odważne posługi w legatiach i wicie do hana Tatarskiego, zeszłego nie Oleszka, woyskiego Włodzimirzkiego, którego, za te koszty, nagrody nie odniósł: nasi proźbę do Jego Królewskiej Mości im to nagrodzono było, mianowicie Oleszku, który telko ieden został. Sowie in Rem Publicam merita dobrze drzey Chrinicky, brat nasz, renouacjami, na usłudze Rzeczy Pospolitey

и-
е-
ен-
ыхъ
иско-
право-
Любли-
говской.
разгра-
регентахъ
Объ испол-
и. О нака-
ченіи наказа-
вращеніи зако-
въ книгъ. О по-
роступки, совер-
Мѣры къ сохра-
топовъ и архиман-
воеводства Волын-
съ крестьянъ по-
Владимира отъ пода-
замковъ Владимір-

y do act grodzkich Łuckich podać poruczyliśmy. Działo się w Łucku roku tysiąc sześćseth trzydziestego dziewiątego, miesiąca augusta, dnia dwudziestego siódmego.

У тоє иньструкциѣ подписъ руки маршалковское
тыми словы:

Mikołaj Światopełk książę Czetwertensky, marszałek koła rycerskiego.

Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою
вышъ речное особы, а за принятемъ монимъ урловымъ,
уся, съ початку ажъ до конца, слово въ слово, до книгъ
кгородскихъ Луцкихъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1639 года, листъ 285 — 295.

XXIII.

Инструкція дворянъ Волинскихъ посламъ, отправлен-
нымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1641 году. Изъявле-
ніе благодарности королю за попеченіе о виѣшней и внутрен-
ней безопасности государства. О возвращеніи церковныхъ
имѣній, отнятыхъ отъ православнаго Премышльскаго еписко-
па и отданныхъ епископу униатскому. О возвращеніи право-
славному духовенству церквей, отнятыхъ униатами въ Любли-
нѣ, Красномъ Ставѣ и Сокалѣ. О кастеляніи Черниговской.
О судахъ между духовными и свѣтскими лицами. О разгра-
нченіи воеводствъ Кіевского и Черниговскаго. О регентахъ
королевскихъ канцелярій. О бѣглыхъ крестьянахъ. Объ испол-
неніи приговоровъ надъ людьми, лишенными чести. О нака-
заніи конфедератовъ и заговорщиковъ. О назначеніи наказа-
нія за неправильныя жалобы и иски. Объ исправленіи зако-
новъ и ревизіи земскихъ и городскихъ Луцкихъ книгъ. О по-
дымной подати съ Евреевъ. О судѣ за проступки, совер-
шаемые во время провинціальныхъ сеймовъ. Мѣры къ сохра-
ненію церковныхъ имѣній по смерти епископовъ и архиман-
дритовъ. О снабженіи оружіемъ замковъ воеводства Волин-
скаго. О невзиманіи торговыхъ пошлинъ съ крестьянъ по-
мѣщичьихъ. Объ освобожденіи города Владиміра отъ пода-
тей и военнаго постоя. Объ укрѣпленіи замковъ Владимір-

скаго и Кременецкаго. Просьба объ утверженіи училищъ, учрежденныхъ митрополитомъ Кіевскимъ, въ Кіевѣ. Объ освобоженіи города Луцка отъ военнаго поста и другихъ повинностей. О награженіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1641 іюля 13.

Року тисеча шестсогъ чотыредесятъ первого, месеца іюля, тринадцатого дня.

До вряду и книгъ нынешныхъ кгородскихъ Луцкихъ, въ замокъ его королевское милости Луцки, до мене Гавърила Коритынского, буркграбего и наместника староства Луцъкого, пришедши очевисто урожоный его милость, панъ Андрей Линевський, подсудокъ Луцкий, маршалокъ на тотъ часъ сеймику тецерьешнего Луцъкого будучи обратный, именовъ всего кола рицерского воеводства Волинскаго, для вписаня до книгъ нынешныхъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ инструкцію одъ вснхъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Волинскаго, на сеймъ валный короупный, въ Варшаве, на день двадцатый месеца августа припадающий, ихъ милостямъ паномъ посломъ даную, съ подписомъ руки своее, о чомъ тая инструкция ширей въ себе маеть, жадаючи, абы принята и до книгъ уписана была, которую я, вряду, принявъши чытаюмъ, и такъ се въ себе, писмомъ Полскимъ писаная маеть:

My rady, senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy ziemscy y wszystko rycerstwo, woiewodstwa Wołyńskiego obywatele, na seymik do Łucka, pro die nona iuly, tysiąc

sześćseth czterdziestego pierwszego roku, zgromadzeni, obraliśmy posłów na seym walny Warszawski, blisko, da Pan Bóg, następujący, bracią s koła naszego: Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Władysława Dominika na Ostrogu, hrabie na Tarnowie, starostę Łuckiego, Ich Mościów Panów Adama z Brusilowa Kisiela, starostę Nosowskiego, Tomasza Kozikę, podstolego Wołyńskiego, Stephana Liniewskiego, sędziego grodzkiego Włodzimirskiego, Wacława Hulewicza y Andrzeia Załęckiego. Uznawa to woiewodstwo nasze y Pana Boga wszechmogącego, którego nutu et numine wszystkie dzieją sie rzeczy, *supplex veneratur* za to, że, iako ab *ipsis* tey Rzeczy Pospolitey, spólny nas wszystkich matki, *incunabunalis (incunabulis?)*, one tak piastować raczył, że dotąd, przeciwnie chęciom nieprzyjaciół, któremi wkrąg iest otoczona, całą y różnemi zwicięztwy sławną zachował, tak mianowicie odtąd, iako Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, *sceptra* tey Rzeczy Pospolitey szczęśliwie obiał, nowemi *trophaeis* one ozdobił y nieprzyjaciółom straszną uczynił. Mianowicie iednak stąd *propicii numinis* ku tey Rzeczy Pospolitey *fauor elucet*, że Jego Królewskiej Mości *serce*, którą w rękę iego Bozkich iest, ad *propaganda Rei Publicae commoda propensissimum* sprawić raczył, iż Jego Królewska Mość, na naywyszszy w tey oyczyźnie strażnicy siedząc, *indefatigata cura in id incumbit*, aby ona nie tylko po wszystkich kontaktach świata sławna była, ale też *secura domi perfrueretur tranquillitate*, za co też Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłociwemu, który *vices* Pana Boga wszechmogącego in *administranda hac Re Publica* odprawuje, podziękować, *cum ea, qua par est, humilitate, maię*.

Desideria Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, które, tak swoim, iako najaśniejszey braci swey imieniem, wnosić raczył, wielki (*wielkiej?*) u nas, wiernych poddanych Jego Królewskiej Mości, są wagi, którym aby communi consensu, saluis iuribus Rei Publicae, wygodzić się mogło, gdy się wprzód wszystkim artykułom, punctom y postulatom instructy przeszłych y terazniejszey dosić stanie, y Rzeczy Pospolitey vulnera zleczone będą, a to, co dotąd exorbitowało, w pierwszą kolej wprawiono będzie. Ponieważ bowiem, za nieskończeniem seymów przeszłych, artykułom, punctom y postulatom naszym nie stało się dosić, reassumiemy instructie przeszłych dwóch seymików in toto (wyjąwszy punct o successiach, na których yż contradictiae na terazniejszym seymiku zaszły, żadney wagi mieć nie ma); mianowicie iednak puncta religionis Graecae, tytułów xiążących, hybernorum, zlecając Ich. Mościom Panom posłom naszym, aby do żadney rzeczy nie przystępowali, ażby ię we wszystkim dosić stało. A że rzecz nowa po przeszłym seymie zaszła, że dobra na residentią władcyce Przemyskiemu, nieunitowi, diplomate naznaczone, za nieszczęściem jakimisi, per fortem exequutionem, przez Jego Mość Pana podskarbiego coronnego, Oycu Hulewiczowi, władcyce tamiecznemu Przemyskiemu, nieunitowi, są odjęte, przeto gorąco instabunt Panowie posłowie nasi, aby to władcyctwo, iako iuż vacans, nieunitowi, na początku seymu, oddane było; cerkwie też w Lublinie, w Krasnym Stawie, w Beżwie, w Sokalu, per vim odjęte, aby nieunitom restituowane byli. Paritatem et aequalitatem nostram to też zachodzi, yż woiewodstwa nasze z woiewodstw y coronnemi y po-

wiaty s powiatami procedunt pari iure et aequali preroga-
 tiua, teraz nouum exorbitans urosło, że woiewodstwa Czer-
 nihowskiego kasztelania, nie wiedzieć quo errore, po ka-
 sztelany powiatowey iest w druk podana, co zaciąga et
 paritatem impugnat iaśnie s prawami naszymi; ponieważ my
 nie mamy w woiewodstwach naszych particulares castela-
 nos, ale generales, a woiewodstwo Czernihowskie, iako na
 gruntach głowy naszej Rusi Kiiowa zasiadło, iest do wszyt-
 kich praw y zwyczajów woiewódstw Kiiowskiego, Wołyń-
 skiego y Brasławskiego incorporowane y w ordinaty swey
 iednego ordynowanego castelana, iako y woiewodę gene-
 ralnego, tak między generalnemi castelanami powiatów ma
 zostawać. Przetoż, iakośmy za to wszytcy dziękowali Jego
 Mości Panu Czernihowskiemu przyszlemu, że, mając sobie
 przywiley na tę kasztelanią, od Jego Królewskiej Mości
 dany, nie chciał proferare cum praeiudicio prawom naszym,
 y owszem, manifestatią swoje uczyniwszy, hoc priuilegio
 non est usus, ani chce uti, ażby wprzód przy miescu,
 s prawa należnym, ta kasztelania zachowana była: tak zle-
 cami Panom posłom naszym, aby zaraz wprzód, o upomnie-
 niu vacantey, ponieważ to publici iuris, non personarum,
 est, upomnieli się restituty miesca tęg kasztelaniey, aby to
 constitutią obwarowano było, ktobykolwiek potym tę digni-
 tatem acceptować miał. Modum poenae talionis na du-
 chownych, gdy komu actionem criminalem intentowawszy,
 nie dowiodą, communi ordinum consensu wynaleść y onę
 constitutią firmare Panowie posłowie nasi mają, aby Jego
 Mość xiądz legat z Jego Mością xiędzem arcybiskupem
 Gnieźnieńskim miał plenam facultatem, infra fines regni,

decidendi takowę sprawę y poenam irrogandi, absque appellationibus ad sedem apostolicam. Plaga powietrza morowego y za nią niewczesna limitatia trybunału dać (*daje?*) Rzeczy Pospolitey occasią, moc do upatrzenia sposobnego miejsca, gdzieby się sądy trybunalskie, in casu takowym, strzeż Boże, odprawować mogły, o czym z inszemi wojewodstwy znieść się Panowie posłowie nasi y postanowić mają. Dislimitatia iako inszych wojewódstw, tak Kiiowskiego s Czernihowskim, aby przez commissią do effectu przysła, efficient. Nie wiedzieć quo iure quauē iniuria, od trybunału sowite pamiętne, gdy się wojewodstwa nasze sądzą, wymuszane bywa, czemu aby się lege publica zabiegło, inibunt rationes Panowie posłowie nasi. Prawo o depactatiach, o cancelariach ziemskich y grodzkich iako naysurowiey obostrzyć. Priuilegia na ieden urząd dwiema osobom aby dawanę nie byli, y aby Jego Królewska Mość o ważności przywileiu nie przez uniwersały, ale przez decreta decydował. Regentowie w cancellariach większych y mniejszych y podpiskowie aby szlachta byli, a regentowie sami iurati. Niewczesną podczas electiey na urzędy ziemskie składania nie daią obywatelom wszystkim wojewodstwa naszego, a którym zarówno na obieraniu candydatów należy, wcześniej wiedzieć, y iedni przed drugimi takowę urzędy przez to praeripiunt: constitutią tedy to obwarować potrzeba, aby przed dniem electiey niedziel sześciami innotescentiae do grodów wszystkich wojewodstwa każdego acti-cowane byli. Prawo de subditis profugis obostrzyć, y to cauere, aby, sine quibusuis appellationibus, dillationibus, prosecutionibus et suspensis, takowe sprawy w grodach są-

dzone y skończoną byli; a ieśliby sędzia dopuścił appella-
 ty w takowey sprawie, poenam quingentarum marcarum
 pozwaay ex officio zapłacić powinien. Dla nieczynienia
 exequuty super infamibus y gleytów na gleyty przeciw pra-
 wu dawania, sweywoli ludzkiej y szkodom ludzi spokoj-
 nych otwieraią sie wrota: efficient to tedy Panowie posło-
 wie nasi, aby gleyty takowe s cancellary nie wychodziły,
 a na starosty prawo obostrzyć, albo iaki sposób wynaleść
 zabezpieczenia temu złemu. Occasią wielkich tumultów przy-
 nieść mogą prywatne niektórych osób confederatae i spisy
 in pernitiem sąsiad: zaczym, aby na autorów takowych
 związków poena rigidissima constitutią opisana była, effi-
 cient Panowie posłowie nasi. Pisarz w metryce woie-
 wódstw naszych aby tychże wojewódstw był indigena,
 szlachcie, praw y zwyczajów dobrze wiadomy: Są niektóre
 tak prurientia ingenia, że ani same quiescunt, ani ynszych
 quiescere sinunt, za namilsze miśliwstwo maia litigare,
 przez co wiele ludzi spokojnych do utrat y szkód niema-
 łych przywodzą: starać się tedy Panowie posłowie nasi
 maia, aby poena contra litigantes temere na tym seymie
 uchwalona była. Commissiae na dobra szlacheckie od dworu
 aby wydawane nie byli, ostrzyc maia. Pretia rerum aby
 kiedykolwiek ad exequutionem przyszły, starać się będą.
 Correcturae iurium y reuisiae ksiąg ziemskich y grodzkich
 Łuckich z seymu naznaczyć, do czego deputaci y im so-
 laria na seymiku relatynym naznaczone będą. Obstante
 constitutione przeszłego seymu, która Żydź od podatków
 wszystkich, onus sumy pewney włożywszy na nich, uwal-
 nia, poborca nasz Pan Andrzej Czaplicz Szpanowski od

nich podymnego, *ex consensu nostro* (hoby liczbę nam czynić powinien), nie brał, w czym zbliżony wojewodstwa naszego podatek aby mógł być dobrany, *conuentus praesentis auctoritate, constitutiā in hoc puncto locata* aby była, a Pan poborca nasz aby tego podymnego dobrał, *efficere* Panowie posłowie mają. *Excessy*, podczas seymiku *popelnione*, aby marszałek koła rycerskiego, z sześciami braci, do niego deputowanych, sądził, *salua appellatione inter causas terminorum lactorum* w trybunale Lubelskim. Rzeka Styr do Bugu iakoby mogła być przeprowadzona, *zniosą się* Panowie posłowie nasi *cum ordinibus*. Dobra duchowne religiiy Graeckiey aby w *dyrreptiā*, dla śmierci władyki y archimadrytów, nie przychodzili, sposób ten prawem obwarować, aby wojewoda do *sequestri* swego dobra brał y z rąk swych oddawał tym, którym z rąk Jego Królewskiej Mości *conferowane* będą. Iż armata zamków wojewodstwa Wołyńskiego, za dawnych czasów, iest wyprowadzona *et in usus Rei Publicae obrócona*, ponieważ, za zwycięstwem nad narodem, Moskiewskim, niemało iey Rzeczy Pospolitey przybyło, *instabant* Panowie posłowie nasi, aby zamkom naszym, którą *incursiom nieprzyjacielskim* są bliżkie, udzielona była. *Deflagrati abiurati* aby w skarbie przymowaną byli. Służa Brzyska y insze *in fluminis nauigabilibus* aby na tym seymie *ad exequutionem* przyszła, *serio domawiać się* będą. Mianowicie *et ante omnia* Panom posłom naszym zlecamy, aby o *retentach starbowych* pewną nam wiadomość na seymik *relatyny* przynieśli; ponieważ rozumiemy, że zapłacie woyska wystarczą, podatków nowych *pozwalac* nie mają, ale iestliby które od inszych

województw pozwolone byli, do nas wezmą, a my to uczynimy, quod ex re Rei Publicae videbitur. Foralia wybierane być nie mają od poddanych szlacheckich żadnym sposobem, ani praetextem przez mieszczany, sub poena mille marcarum, o co forum ad instantiam cuiusuis na trybunał. Lubo starę prawa są o tym, że mieszczanie rachunki przed starostą swym uczynić powinni przy secretarzu Jego Królewskiej Mości, jednakże, iż dotąd rachunku uligaią, dlatego Panowie posłowie nasi starać się będą, aby prawa tę o liczbie in exequutionem przyszły, którą oni quotannis powinni czynić będą, według dawnego prawa, sub poena mille marcarum, o którą forum na trybunał. Mieszczanie Lwowscy, in oppressionem poddanych szlacheckich, ad male narrata, uprosili sobie podatek wędzłowy, który, iż jest ludziom ubogim ciężki, dlatego Panowie posłowie starać się będą, aby angariae takową, prawom przeciwnę, zniesione, a delinquentes prawem w trybunale poenis, de ini-que exactis theloneis sancitis, karani byli. Libertatia miasta Włodzimirza, ratione conflagraty y wyniszczenia od stanowisk przechodzących chorągwi, aby od podatków y stanowisk wolnemi byli na lat kilka, autoritatem suam Panowie posłowie interponere mają. Zamek Włodzimirski, zdawna spustoszony, iż teraz, przez szczupłą intratę starosty tamiecznego, restaurowany być nie może: Panowie posłowie efficient, aby retenta wojewódstw naszych na to obróconę byli. W zamku Krzemienieckim iż czasów niedawnych wielka się ruina stała, Panowie posłowie na restawratją onego o udzielenie retent starać się będą. Iż panny zakonu Brigidy świętej, w Łucku fundowane, summam pen-

nuriam victus et amictus cierpią, a to ob carentiam ma-
 iętności: przetoż Panowie posłowie Jego Królewskiej Mości
 y wszystkiei Rzeczy Pospolitey prosić będą o consens na
 kupno maiętności, za summę czterdziestu tysięcy. Iż xiąże
 Jego Mość Pan wojewoda Wołyński de noua radyce fun-
 duie w maiętności swoiey Kamieniu klasztor Oyców Domi-
 nikanów y probostwo, Panowie posłowie nasi efficient, aby
 to consensu Rei Publicae approbatum było. Stanął con-
 trakt miedzy Ich Mościami święty pamięci xiędzem Korsa-
 kiem, metropolitą Kiiowskim, a miedzy xięciem Jego Mo-
 ścią Panem wojewodą Wołyńskim, arendy Ruk . . . y
 Boholubego, którego aby approbata była, Panowie posłowie
 efficere mają. Szkoły, przez Oyca metropolitę Kiiowskiego
 fundowaną w Kiiowie, aby confirmowaną byli, Panowie po-
 słowie autoritatem suam interponere mają. Miasto Łuck,
 iż przez stanowiska żołnierskie ustawicznie y prześcia cho-
 rągwi bez żadney ochrony y wyciąganiem wielkich stacy
 codziennie prawie infestowani bywają, zaczym do wielkiego
 ubóstwa y desolacy przyszło: starać się Panowie posłowie
 mają pilnie o to, aby, iako od ciężarów żołnierskich, tak
 inszych wszelakich, uwolnieni byli, y cokolwiekby angary
 ponosić mieli w prawach swych, aby na seymie terazni-
 szym (*sic*). A iż duplex stąd pochodzi emolumentum, kiedy
 meritorum suorum każdy bierze proemia, naprzód, że, widząc
 recompensę, non deficit animo y owszem barziesy accenditur
 do usług Rzeczy Pospolitey; bo tymże (*potém, że?*) y drudzi,
 stąd zachęceni, ad benemerendum de patria bywają pobu-
 dzeni: przetoż Panowie posłowie nasi autoritatem suam in-
 terponere mają, aby ci. których w wojewodstwie naszym

znacne są merita, laborum et meritorum suorum odnieśli recompensę. Nietayne są nie tylko woiewodstwu naszemu wysokie a indefatigata cura podymowaną lahores Wielmożnego Jego Mości Pana Gabriela na Nieświeżu Stępkowskiego, kasztelana Braślawskiego, Włodzimirskiego starosty, ale też Jego Królewskiej Mości, przy którego boku, iako w ynszych expeditiach, tak y w Moskiewskiej, z iaką odwagą zdrowia a utratą substancy stawał zawsze, nietayne inszę et caetera merita, commissiae Moskiewskie, którą to- ties odprawował, które sine spesa być nie mogły, lecz y teraz nie chce deesse Rei Publicae, gotowym będąc na każdą occasiā bene de patria mereri: zaczym, aby odniósł laborum et meritorum praemia, Panom posłom maxima habenda ratio. Zadne są merita y w oczach prawie wszystkiego świata xięcia Jego Mości Eremia Michała Korybuta Wiszniewieckiego, który, idąc torem zacnych przodków swoich, żadney occasiey do usługi Rzeczy Pospolitey nie opuszczał, nie folgując zdrowiu y dostatkom swoim, w znacznym gronie ludzi zawsze stawa: zlecami to Panom posłom naszym, ratione horum meritorum, tę przynamniej gratificatią od Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey odniósł, miasta y włości Ukrainę, aby, przez incursiae pogañskie y swowolą Kozacką zniszczoną y spustoszałą, według przeszłego seymiku naszego zgody, do ośmi lat od wszelakich podatków Rzeczy Pospolitey uwolnionę byli. O.lważnę y xięcia Jego Mości Jerzego ze Zbaraża Woronieckiego trudy, circa bonum patriae podiętę, y więzienia Inflanckie poniesionę exigere videretur (*videntur?*) y sama słusznosc każe, aby nagrodę zasług swych otrzymał. Wiadomę przy-

sługi wojewodstwu naszemu y wszytkiey oyczyźnie Jego Mości Pana Jana Robozińskiego, który, na usłudzę Rzeczy Pospolitey niemało substancy utraciwszy y ciężkie więzienie Tureckie, przez lat kilkanaście, podiawszy, aby teraz gratitudinem Jego Królewskiey Mości y Rei Publicae uznał, Panowie posłowie efficere mają. Jego Mość Pan Daniel Puzowski, czas niemały odważnie y znacznie oyczyźnie służąc, y żadney ieszcze consolaty nie ma: aby teraz onę otrzymał, Panowie posłowie starać się mają. Inszy Ich Mość, którzy w przeszłych instructiach commendatią swoje mają, aby laborum et meritorum praemia otrzymali, zlecamy to Panom posłom naszym. Działo się w Łucku, miesiąca iuly trzynastego, roku Bożego tysiąc sześćset czterdziestego pierwszego.

У тоє инструкциі подансь его видости нана маршалка тими словами:

Andrzej Liniewski, podsędek Łucki, marszałek koła rycerskiego, manu propria.

Котораяж то инструкция, за поданьемъ и жаданьемъ вышъ речное особы, а за принятемъ лонитъ уряловымъ, уся, съ початку ажъ до конца, до книгъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1644 года, листъ 987 — 995.

XXIV.

Протестъ дворянъ воеводства Кіевскаго противъ постановленій провинціального сейма, бывшаго въ Житомирѣ, въ 1645 году. 1645 генваря 3.

Року тисеча шестсотъ чотырдесять пятого, месеца генъвара, тридцатого дня.

На враде кгородскомъ, въ замъку его королевское милости Луцкомъ, передо мвною Гаврыломъ Коритынскимъ, буркграбимъ и наместникомъ староства Луцъкого, становъши очевисто урочной его милость панъ Янъ Стражъ, для вписаня до книгъ нмешънихъ кгородскихъ Луцъкихъ, подалъ перъ облятажъ манифестацию некоторыхъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Кневъского, съ печатми и съ подиясами рукъ ихъ милости, при тойже манифестации подписаныхъсе, также зъ сусъщентою кгороду Овъруцъкого, а то въ сираве певъной, нижей въ той манифестации висаной, меновите выражоной, списаную, о чомъ тая манифестация шырей въ себе маеть, просечи, абы принята и до книгъ уписана была, которую я врядъ, для въписаня до книгъ приймаючи, читаломъ, и такъ се въ себе, письмомъ Польскимъ писаная, маеть:

My niżej podpisani, którzyśmy się na seymik, od Jego Królewskiej Mości do Żytomirza złożony, dla obrady spraw Rzeczy Pospolitey, ziaehali, swoim y inszych braciey naszych, którzy się, dla wzruszenia dzisieyszego tumultu, nagle roziechali, imieniem, czynimy tę manifestatją, iż, zabiegając temu, aby, per armorum strepitum y potentją możniejszych braciey, wolne głosy szlacheckie na seymikach tłumione y uciśnione nie były, y aby się unicum libertatis et aequalitatis stanu szlacheckiego vinculum, które iest w zgodnym wszystkich consensie, nie targało, ponieważ na blizko przeszłym seymiku Żytomirskim, pro die secunda ianuary, tysiąc sześćset czterdziestego piątego, od Jego Królewskiej Mości złożonym, stały się takie violentie y krwie, rozlania y inuasie y depredatie gospod szlacheckich, które wielu ludzi spokojnych y niewinnych doległy, wielu z seymiku rozpędzili, iako się niektórzy z nas, tamże, na samym placu zamkowej schadzki, swoim y inszych imieniem declarowali, że to, co tam, absentibus et exclusis aly, aly dissentientibus et contradicentibus, staęło, ważno być nie może, y przeciwko actowi temu, de nullitate iego, protestatją zanieśli: tak y my, protestatją ich potwierdzając, contradictją nasze, iako przeciwko artykułom, tamże namówionym, tak y przeciwko posłom, inter strepitum armorum obranym, zanosimy, declarując, że to wszystko pro nullo et irrita ma być, co bez iednostaynego consensu wszystkich braci, którzy się byli na seymik ziechali, a potem, dla tumultów y violenty, ustąpić musieli, staęło. Działo się w Żytomirzu, dnia trzeciego ianuary, roku tysiąc sześćset czterdziestego piątego.

У тоє манифестацїи, при печатехъ, подписы рукъ
тїхъ словъ :

Władysław Niemirycz, starosta Owrucky, manu propria.

Stephan Woynarowsky, łowczy wojewodztwa Kiow-
skiego, manu propria.

Konstanty Chrebtowicz, stolnik Kiowsky, manu propria.

Adam Stano z Nowstana, manu propria.

Władysław Chrebtowicz, manu propria.

Samuel Przypkowski, manu propria.

Zacharyasz Gaiowsky, manu propria.

Samuel Sokor, manu propria.

Mikołaj Bieniewsky z Bieniewa, manu propria.

Mikołaj Pruszyński s Pruszyn, manu propria.

Jan na Deszkowcach Deszkowsky, manu propria.

Semion Stawecky, ręką swą.

Александръ Рапштынскій, рукою.

Piotr Janczewsky, ręką swą.

Hrehory Sokor.

Gabriel Nasiłowsky, manu propria.

A сусцепта кгороду Овруцкого, на тыле-тоє манифе-
стацїи написаная, такъ се въ себе маєть: Anno tysiąc
sześćset czterdziestego piątego, dnia piątego ianuary, za
oczewistym podaniem przez Jego Mości Pana Mikołaja
z Bieniowa Bieniowskiego, przyjąłem do act tę protestacją.

Mikołaj Pruszyński z Pruszyna, podstarości Owrucky,
manu propria.

Котораяжъ то манифестация, за поданьемъ и прозьбою
вышъ речное особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ,
уся, съ початку ажъ до конца, до книгъ кгородскихъ
Луцкихъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1645 года, листъ 176.

XXV.

Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправлен-
нымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1645 году. Изъявле-
ніе благодарности королю за спокойствіе государства. Прось-
ба объ исполненіи мѣръ для защиты православной религіи.
Правила для раздачи помѣстій и должностей заслуженнымъ ли-
цамъ. О притѣсненіяхъ, претерпѣваемыхъ православною цер-
ковію. Особое мѣніе князя Михаила Чарторыйскаго объ
уніатахъ и о назначеніи собора для соглашенія католиковъ съ
православными. О возвращеніи князю Іереміи Вишневецкому
имѣній по рѣкѣ Сулѣ. Объ утвержденіи Іосифа Чаплича
коадьюторомъ епископа Луцкаго. Мѣры къ возстановленію
значенія избы посольской. Недостатки трибунала Люблинскаго
и средства къ ихъ исправленію. О наказаніи духовныхъ лицъ,
подающихъ въ судъ несправедливыя жалобы на свѣтскихъ.
О вознагражденіи лицъ, потерявшихъ свои имѣнія при раз-

межеваніи земель между Москвою и Польшею. О средствахъ для продовольствія войска и объ устройствѣ Козаковъ Запорожскихъ. Благодарность войсковымъ начальникамъ за побѣды надъ неприятелями. Объ исправленіи Луцкаго замка. О способѣ собиранія податей. О порядкѣ свидѣтельскихъ показаній. О срокахъ судовъ земскихъ. Мѣры къ прекращенію притѣсненій, претерпѣваемыхъ крестьянами отъ жолнеровъ. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1645 генваря 7.

Року тисеча шестсотъ сорокъ пятого, месеца генваря, семого дня.

До уряду и актъ нынешнихъ кгородскихъ старостивъскихъ, въ замокъ его королевское милости Луцкій, до мене Гаврила Корытинского, буркграбего и наместника староства Луцкого, пришедши и персоналитеръ становъши, ясне освещеный кнежа его милость Михалъ Чарторыскій, маршалокъ кола рыцарского, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, именемъ всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Волинъского, подалъ инструкцію сеймику теперешънего, про дие секунда януаря, въ року теперешънемъ, вышъ на акте менованомъ, отъ его королевское милости зложеного, съ подписомъ руки своее, ихъ милости паномъ посломъ, отъ всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства менованого, згодне обранымъ на сеймъ валный Варшавъскій, близко наступующий, даную, о чомъ тая инструкція, нижей вписаная, ширей въ себе обмвяляетъ, жадаючи, абы припята

и до книгъ уписана была, которую я, врядъ, для вписанія до книгъ принимаючи, читателъ, и такъ се въ себе, писаная маєть :

Instrukcia seymiku Łuckiego na seym walny koronny, dnia czternastego, miesiąca february, w Warszawie, w roku teraznieyszym tysiąc sześćseth czterdziestym piątym, złożony, dana Ich Mość Panom posłom wojewodstwa Wołyńskiego: Jaśnie Oświeconemu xięciu Jego Mości Jeremiu Michałowi Korybutowi na Wiszniowcu y Łubniach, Jego Mości Panu Mikołajowi z Brusłowa Kisielowi, chorążemu Nowogrodskiemu Siwierskiemu, Jego Mości Panu Janowi na Jarmolińcach Jarmolińskiemu, sędziemu ziemskiemu Krzemienieckiemu, Jego Mości Panu Alexandrowi Czapliczowi, Jego Mości Panu Wacławowi Hulewiczowi, Jego Mości Panu Michałowi Liniewskiemu. Miedzy Bozkami dobrodzieystwy pokóy iest naywyssze dobrodzieystwo, a iako gniewu Bozkiego iest znakiem krwawa y straszliwa martis constellatio nad królami y królewstwy, tak łaski iego świętey fausta sydera pacis. Gdy tedy świata chrześciańskiego wszystkie symmetriae ardent bello, w samey tylko oyczyźnie naszej złoty kwitnie pokóy, sub auspiciis Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego. Łaskaw Bóg wszechmogący na oyczyźne naszą, a my wszyscy, iako szczęśliwości panowania maiestatu Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, to przyczytamy, tak aby Pan Bóg Jego Królewską Mość, pana naszego miłościwego, felicissimum principem longaeuum super terram y szczęśliwe panowanie iego nad nami, iako nadłużey, chować ra-

czył, przy oddaniu wiernego poddaństwa naszego, tę naszą publicā uotā maiestatowi Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, deuote consecramus. Naco Pan Bóg daie pokóy wolnym y swobodnym narodom, świątobliwie Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, instrukcją swoją przełożyć to raczył nam, poddanym swoim, gdy, nie tylko to, że bellum de pace, pax de bello radzić pewinne, nam przypomina, ale też, czegobyśmy w wolnościach y swobodach naszych po Jego Królewskiej Mości, panu naszym miłościwym, potrzebowali, otwierając paterna uiscera swoje, bezpiecznie nam desideria nostra donieść y przełożyć sobie roskazuie. O foelicem Rem Publicam, tam foelici et clementissimo principe! Przetoż, pokornie podziękowawszy maiestatowi Jego Królewskiej Mości za ten oycowski affect, co nas magis angit et exorbitat w wolnościach naszych, według artykułów spisanych, Jego Królewskiej Mości posłowie nasi przełożyć mają: 1) Gratitude Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, pro tot ac tantis beneficiis in Rem Publicam debita, ochotnie iest od nas wszystkich, ieszcze za najpierwszą Jego Królewskiej Mości affectacją, pozwolona, w czym inszym woiewodstwom exemplo praesire gotowaliśmy byli, na same powszechną zgodę a przytym na ukontentowanie w położonych exorbitantiach religiey Graeckiey y dissidentium de religione christiana mając wzgląd. Zaczym y teraz, iako iusta petentes, z tąż deklaracją Ich Mość Panom posłom naszym gratitudinem te Królowi Jego Mości, panu naszemu miłościwemu, donieść zlecamy, upraszając submisie Jego Królewską Mość, aby, expletis desideriiis nostris, do ukontentowa-

nia siebie samego drogę usłać nam raczył. 2) *Distributiua iusticia*, ta iest *firmamentum* tey Rzeczy Pospolitey, którą mieć chciał Pan Bóg *antemurale* narodów wszystkich chrześcijańskich, ta rodzi ochotę takową w synach tey oyczyzny, że za dostojęństwo pańskie y całość iey odważają zdrowia y substancie, która, iż *importunis instanciis* iest *coarctata*, tak, że iuż *ad paucos redigit*, y szodroblowa ręka pańska, gdy tot *ciues benemerentur de Re Publica*, a nie masz co rozdawać, iest ściśniona, *quatuor regulis* aby była na tem seymie ograniczona: *primo*, aby ci tylko brali, którzy mają *ius petendi*, to iest, którzy *benemerentur* y są *capaces beneficiorum Rei Publicae*; *secundo*: aby a *progenie in progeniem* *cessiis* i *consensami* *panis filiorum ignarus filiis* nie był w *dziedzictwo* obracany; *exigit* bowiem *ratio*, aby, iako iedni po drugich, służąc, *nastempuią*, tak iednym po drugich wolne *beneficia* Rzeczy Pospolitey zostawali; *tertio*: to, co sie *krwią* drogą *kupuie*, aby w *prywatne quaesty* nie było obracano, to iest, aby nie było wolno *starostw* *przedawać* y *pieniędzy*, bo przez to *maxime iusticia distributiua supplantatur*, gdy iuż *ratio non plus merentis, sed plus offerentis nastempuie*; *quarto*: *non redeat Res Publica ad paucos*, gdy *tysiąc zasłużonych*, a *in paucis* wszystkie *beneficia* zawierać sie będą; kto *panu y oyczyźnie*, nie *wiedząc*, skądby mógł mieć *nagrodę* *strat* *swoich*, *służyć* będzie? Żeby tedy nikt *więcy* nad *trzy starostwa*, których *quantitas* *qualitati* *zasług* *proportionatae* być mają, *upraszać* nie mógł. His *quatuor regulis* *iusticia distributiua* do *dawney* *swey* *kluby* będzie *przywrócona*, *bogata* będzie *zawsze* *ręka* *pańska*, y na *kożdy* *dzień* *odnosić* będą

benemeriti ukontentowania swoje, y redibunt ciues ad gloriosa principia sua, porzucą turpes quaestus, tollentur nundinae, cnotą wszyscy rość zechcą, y per templum uirtutis ad templum honoris pocisną sie; nie kto pieniądze, ale kto godny, ex arbitrio principis, będzie, brachia regalia administrabit. Przy którym artykule, aby y terazniejsze uacancie Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, ani tym, co zawsze biorą, ani tym, co wziowszy przedaia, ani tym, co sie zasługami cudzemi nastawiaia, ale tym, co sami przez sie zasłużyli to dobrzę Rzeczy Pospolitey, rozdawane byli, według praw y wolności naszych, ante omnia upomnić się maią Panowie posłowie nasi.

3) Relligio Graeca auita, incorporata, priuilegiata, pactis conuentis approbata, świątobliwie od Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, poprzysiężona, taką uim patitur in regno christiano catholico y w Rzeczy Pospolitey wolney y swiebodney, iakiey w pogańskiej niewoli chrześciance Graeci nie cierpią: pobrane cerkwie, monastery y katedry, exercitium liberum zabroniono, ubodzy chrześciance bez sakramentów umieraia, publicznych pogrzebów mieć nie mogą, w Lublinie, za odjęciem cerkwie, także w Sokalu, w Bilsku y po inszych miescach, kriiomie, w piwnicach y domach swoich, grześć sie muszą. Jescze, pro ultima oppressione, metropolitanom insigne, krzyż święty, z nim, tamże, gdzie iest metropolita, chodzić zabraniaiać, odeymuia, y nową akcją na seym pro priuatione używania krzyża świętego instituowano. Jakaż być może większa seruitus nad te? Przetoż, bez ukontentowania y uspokoienia tey ciężkiej oppressiey naszej, Panowie posłowie nasi

nie mają do żadney conclusiey przystępować, fide, honore et conscienciis obliguiemy Ich Mościów, to iest, póki cerkiew Lubelska nie będzie realiter et de facto restituta, także Sokalska y monaster Kupiatycky, y ta akcia o krzyż publica lege zniesiona nie będzie. Конклюдзия того пункту на особой карте, съ подписомъ руки князати его милости, пана маршалка, подана отъ того мѣстца: A gdy to wszystko gruntownie y realiter uspokoieno będzie, aby więcy iuż kilka duchownych, którzy unią przyieli, nad wszystkim narodem nie przewodzili, pacem et tranquillitatem Rei Publicae nie trudnili; my sami dobrowolnie chcemy mieć z Ich Mościami Pany katolikami ritus Latini fraternum colloquium o uspokoieniu pożądanym traktować, a nie s temi, którzy te unią sami, telko osób kilka, bez fundamentu uczyniwszy, turbas in Re Publica et metus (*motus?*) przynieśli; idque tali declaratione, aby do tey zgody, którąby dał Pan Bóg, przez nas y duchowieństwo nasze, Ich Mościowie ci, którzy teraz odłonczyli sie od nas, albo przystąpić do nas, albo dóbr wszystkich, cerkwiey, monasterów y katedr ustąpić powinni byli. His praemissis et praecustoditis, pozwalamy Panom posłom naszym wziąć na takowe colloquium czas pewny a mieysce tu w Łucku naznaczyć; a ieśliby na tym ziezdzie do zgody, strzeż Boże, przyśé nie miało, tedy my przy dawnych naszych prawach zostawamy. Michał xiąże Czartoryski, marszałek koła rycerskiego. 4) Sprawa też, s trybunału na seym odesłana, o wsi Podostrozkie, o które czyni Jego Mość xiądz władyka Łucky, do katedry Łuckiey, żeby decidowana była. 5) Przywileia na przywileia, że nie mają być

ważne, dostatecznie opiewają prawa nasze; ordinacia też prowinciey od Moskwy recuperowanych praecustodiuit, że grunty, na które kto ma prawo swoje, są wcale zachowane, reliqua benemerentibus ad distribuendum ordinowane. A że, przeciwko tym prawom y wyraźnym constituciom, pierwey Pan Kalinowsky, a potem Jego Mość Pan marszałek nadworny koronny, podczas minorenitatis xięcia Jego Mości Jeremiego Wiszniewieckiego, nad rzeką Sułą, która jest totaliter dana y constitucią approbowana, przed lat kilkudziesiąt, antecessorowi xięcia Jego Mości, na horodyszczu pustym slobody y zamek Romen y insze futory y slobody osadzając, za królewsczyzne te dobra własne ziemskie uprosiwszy, trzymali, a teraz, gdy przyszedł do posessey xiąże Jego Mość tych dóbr, iako własności swey, actio, expulsionem prae se ferens, xięciu Jego Mości jest instituta; lecz w sobie zawiera nie telko strate wolności, ale też praeiudicium praw naszych, co nam abunde xiąże Jego Mość deduxit, y, że to własna jest oyczyzna xięcia Jego Mości, pokazał triplici argumento: pierwsze, iż pacta z Moskwą staneli poprzysiężone takowe, że s Putywlem dawna granica ma być zachowana, y nihil accessit Rei Publicae; a przywilej xięcia Jego Mości był czytany w kole naszym, s którego iaśnie liquet, iż grunty z rzeką Sułą, po samy rubiesz Moskiewsky, są dane antecessorowi xięcia Jego Mości: tedy nic nowego y nic trzeciego, tak ex privilegio, iako ex pactis z Moskwą, być nie może, telko, cokolwiek jest gruntu przy Sule rzece in possessione Rei Publicae, to należy przywileiowi xięcia Jego Mości; y iako zawsze graniczył rodzic xięcia Jego Mości świę-

tey pamięci z Putywłem, y był porubieżny od Moskwy, tak y teraz między grunt xięcia Jego Mości a grunt Putywlsky nie może nic trzeciego zmieścić sie. *Commutationis* też *praetext* nie może nic derogować własności xięcia Jego Mości; bo ab *hostibus non sunt, contra ciues et priuilegia Rei Publicae, sumenda argumenta.* Drugi document produkował xiąże Jego Mość: protestacy kilka świętey pamięci xięcia Jego Mości, Pana wojewody Ruskiego, stryia y opiekuna swego, który *indemnitati prospiciendo pupilli sui,* o te przywileia, ad male narrata uproszone, protestował sie; skąd patet, iż o cudze rzeczy nie brałby sie opiekun, ale, z obowiązku consciency y powinności swey, widząc krzywde *minorennis,* ostrzegł, iako był powinien, całości prawa xięcia Jego Mości. Trzeci document pokazał xiąże Jego Mość taki: przywiley osobny, xięciu Jego Mości Michałowi, rodzicowi swemu dany, iż, *propriis uiribus et armis odebrawszy Moskwie Putywł,* miał od świętey pamięci króla Jego Mości, Zygmonta Trzeciego, w administracyey swey, który zamek Putywlsky lubo potem Moskwie iest ustompiony, grunty jednak, które *armis* posiadał xiąże Jego Mość świętey pamięci, zostali przy niem, których, *tanquam dilatato priuilegio suo subiectis,* zażywał, y słobody przy dawnych zamkach swoich poosadzał, y tego wszystkiego in *pacifica possessione* zostawał; iakoż, gdy kto, *non a tergo sui,* nie w grunty Rzeczy Pospolitey *priuilegium suum,* ale in *hosticum,* krwią, odwagą, y potencją swoją, *dilatauit,* sławe, nie krzywde, ma stąd Rzecz Pospolita. Przeciwno tym wszystkim, tak iasnym, documentom y przywileiowi swemu, *constitucią publiczną approbowanemu,* iż xiąże Jego Mość in *tempore minorennitatis*

suae został ukrzywdzony, exorbitat to nie telko in iure
 xięcia Jego Mości, ale też w prawach y wolnościach na-
 szych. Daleko więcey nas wszystkich to przeraziło et corri-
 puit fraterna uiscera nostra, y iż świeże iakieś przywileia
 teraz na osady y dobra xięcia Jego Mości, in possessione
 pacifica będący, wyniść miały, tanti ciuis in Re Publica będący,
 tot celeberrima merita cum hoc praeiudicio stosując, wszyscy
 fraterna compassione ducimur, iako ieno lata xięcia Jego Mości
 pozwolili, na koń wsiadszy, continuo Jego Królewskiey Mości,
 panu naszemu miłościwemu, y oyczyźnie, nie pocztami, ale wiel-
 kiemi hufcami y woyskami swemi służy, deuotum caput suum
 zawsze za dostojenstwo pańskie ofiaruie, szodrre substancją
 swoją szafuie, y tak przy Ich Mościach Panach hetmanach y w
 woysku Jego Królewskiey Mości, iako y sam przez sie ustawi-
 cznie, codzienne przysługi czyni, a do tych czas żadney nie od-
 niosszy consolatiey, a iusticia distributua ieszcze w swo-
 iejże oyczystey własności takowe, strzeż Boże, praeiudicia
 miałby pati: iako to nie może być, co afficit prawa y
 wolności nasze, priuata iniuria; tak publico nomine za ar-
 tykuł daiemy Panom posłom naszym przełożyć to maiesta-
 towi Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego,
 aby Jego Królewska Mość Panu marszałkowi nadworne-
 mu koronnemu, naszemu Mości Panu y bratu, iesli
 quid damni być praetendit sobie, szodrobliwą ręką swą
 complanować, a xięcia Jego Mości przy własności iego,
 absque omni disquisitione, zachować raczył. Y owszem,
 iż wiąże Jego Mość, contra manifesta, iura et priuilegia sua,
 laesus iest w tym, że xięcia Jego Mości własne maiętności
 za królewskie są uproszone y rozdane: tedy Panowie po-

słowie nasi do żadney a żadney conclusiey seymowey y sprawy przystempować nie mają, aż xiąże Jego Mość w urazie swey a my wszyscy w urazie prawa pospolitego uspokoieni będziemy, w czym fide, honore, consciencia posłów naszych obliguiemy. 6) Za zgodą wszystkich nas, obywatelów woiewodstwa Wołyńskiego, ad instanciam Przewielebnego Jego Mości Oycy episkopa Łuckiego, Jego Mość Oyciec Józeph Czaplicz za coadiutora, cum spe successionis, obrany, y iuż trzema instrukciami od nas na seym promowowany iest, do których przychilając sie, y przez teraznieyszą instrukcją, za coadiutora, pomienionego Jego Mości Oycy Czaplicza commenduiemy, zlecając to Ich Mościom Panom posłom teraznieyszym, aby serio około tego starania swego przyłożyć raczyli, aby in forma przywiley na coadiutorią Jego Mości Oycu Czapliczowi był dany; tego zaś serio poprzeć mają, aby przywiley na władcyctwo Łuckie, uiuente praesenti, na przywiley dany, był cassowany. 7) Zrzenica wolności naszych iest izba poselska; tey iuż telko cień zostaie, a w rzeczy samey de plano exclusus tertius ordo Rei Publicae. Nobilissima Rei Publicae desideria, instrukcie y artykuły nasze, wszystko to ginie, a to dupli uicio: primo, że nie zieżdżają sie posłowie na początek seymu, secundo, że forma, która dat esse rei, nulla, concludendorum sancitorum. Gdzie tedy ordo, anima rerum, excluditur, tam wszystkie rzeczy uacillare muszą: przetoż, per uiscera patriae, per libertatis zelum, starać sie o to, aby na tym seymie constitucia stanęła, breuis et efficax, aby, tak senator, iako i poseł każdy, powinien stawać na początku seymu, sola legalitate choroby albo znacznego impedimentu exclu-

sa causa, sub nullitate contradictionis; secundo, aby na początku seymu, w każdym tygodniu pięć dni, izba poselska constitucie formowała a szósty dzień aby był na conclusie tego, co sie namówiło, szedzy na górę do Jego Królewskiej Mości y senatu, aby concludowane byli te wszystkie przez tydzień namówione constitucie y podpisywane tamże, in facie Rei Publicae, od Ich Mościów Panów pieczętarzów, y od Jego Mości Pana marszałka koła poselskiego; tertio, aby tripartita consilia byli, to iest, aby naprzód po wojewodstwach z instrukcye artykuły byli agitowane y, co exorbitat, aby tego confuzią nie excludowała, potem priuata desideria y postulata wojewódstw, tertio loco, na instrukcją Jego Królewskiej Mości aby, ex mente wojewódstw y instrukcye, conclusia namawiana była. To gdy śanie, reflorescent wolności nasze, equestris ordo będzie prawdziwy Rei Publicae status, extirpabitur confusio, zmieszczą sie wszystkie desideria, nastompi wszystkich ukontentowanie y u postronnych narodów nie będą pośmiewiskiem, ale sławą y przykładem, prawa nasze. 8) Trybunał zawiera w sobie nawiększe argumentum wolności naszej; ponieważ te są proprietates wolnego narodu, samym sobie pisać prawa, y sam siebie sądzić; ale nie taki trybunał, który confundit leges, ex arbitrio non ex praescripto legis sądzi, non ex delicto ale ex libitu format poenas, nie s controuersiey ale ex odio personarum uel religionis sentenciat et in similibus dissimilia fert decreta, naostatek generosam et liberam obruit uocem, czego są bracia nasi exemplo nobis, sed dolendo: Jego Mość Pan chorąży Wołyński, na którym, za gwałt sąsiedzki, sześć tysięcy grzy-

wien, Jego Mość Pan Piotr na Lachowcach Sieniuta, u którego pułtora tysiąca grzywien wzięto, Jego Mość Pan Jerzy Czaplicz, na którym szesnaście tysięcy złotych wskazano y bez odpustu wzięto, Jego Mość Pan Ponentowsky, który za to samo, że, iako deputat y collega, z mieysca swego intercedebat, aby tak wielkie depactacie nie działały sie, relegatione od sądów est mulctatus. Tot alia, tanta et talia, sunt abusiuae facultatis tribunali exempla. Jako tedy znosić ktoby chciał trybunalskie sądy, est hostis patriae y radicem libertatis laederet; tak nie iest wolnego narodu, ale seruilis, dać siebie, zdrowia, fortuny, consciencias, prohibitu własny brać. Królowie Panowie nasi, obrani od nas, non praestandae obedienciae uadium dają nam na sie, gdyby nad wolność y prawa nam panować mieli; a roczni sędziowie, od nas creati, aby nas mieli opprimere, nie daj tego Boże. Inibunt tedy Panowie posłowie nasi omnes modos et rationes huius maiestatis corrigendae et in suis limitibus detinendae, żeby poenae arbitrariae paenitus zniesione byli, albo żeby raczey byli iudices salariati, koźdy od woiewodstwa swego, dla sustentamentu, a pieniędzy penitus aby żadnych nie brali, telko samey stronie ukrzywdzoney aby poenae pecuniariae należeli. Przez ten śródek nayprędzey y najskuteczniey tym depactaciom zabezpieć sie może, gdy żadnych pieniędzy brać nie będą, ani podarowanych sobie grzywien od strony odbierać. Druga, aby decreta przeciwko wyraźnym constituciom, uim legis sapientia, ferowane, nie telko cassowane byli, ale aby marszałek, na seym mandatem pozwany, circa cassationem decreti eiusmodi, był zaraz seymowym decrctem, tanquam con-

uulsor legis publicae, karany, co nie zniesie ultimae instan-
 ciae iudicum rem et nomen: bo wszystkie decreta, ex prae-
 scripto legis ferowane, zostaną w swej klubie, takie zaś,
 które bez nas na nas, już nie decreta, ale sancita forman-
 tur, nie telko nie będą ważne, ale każdy marszałek, tan-
 tam labem chcąc eutare, pozwalać sobie y collegom
 swoim nie będzie s trybunału czynić seymu. Tertia, aby
 deputat, post expeditum tribunal, ex proportione delicti,
 poena peccuniaria vel sessione turris był karany, non
 autem ostrocizmo: bo in persona iego patitur całe woie-
 wodstwo. Czwarta, aby laska marszałkowska albo tego
 wojewodstwa deputatowi, które sie sądzi y pokąt sie sądzi, da-
 wana była, a po odsądzeniu, iako wojewodstwa nastempuia, tak
 laske ieden drugiemu oddawał, albo żeby do alternaty na trzeci
 rok należała laska wojewodstwom tym, które sie statutem y
 pismem Ruskim sądzą; toż o rugowaniu Panów posłów z
 izby sanciendum zlecamy. W ostatku, ieżeliby haec prae-
 missa stanąć nie mogli, my, iako libere accessimus do
 trybunału Lubelskiego, tak, iż nasze wojewodstwa nawię-
 ksze depactacie cierpią, y nigdy marszałka z wojewódstw
 naszych, lubo pares huic muneri obieramy, hucusque
 nie mieliśmy, y statut nasz za nic u Ich Mościów: tak re-
 cedere gotowiśmy y swój trybunał w Łucku mieć chce-
 my. A żeby societas zostawała wcale, y autoritas nie by-
 ła zmniejszona, et factionum metus ut excludatur, z woie-
 wódstw Małopolskich na ieden trybunał, a zaś w Wiel-
 gopolskich alternato na drugi tribunal, seorsiuos od Ich Mo-
 ściów recipiemus sobie collegas, y Ich Mościom wzaiem z
 naszych wojewódstw po iednemu damy. 9) Wielkie w

tey mierze stanowi szlacheckiemu od osób duchownych dzieie sie praeiudicium, gdy osoby duchowne, nie mając na sobie poenam talionis irrogatam, temere na honory szlacheckie porywają sie, y one, uszczypliwemi protestaciami y actiami, in probationibus suis ustaie y za takowy ich proceder żadney na sobie nie odnoszą kary. Przeto, zabiegając temu, słuszna, aby Ich Mość Panowie posłowie instarent, iakoby poena talionis, stanowi szlacheckiemu aequivalens, na nich postanowiona była, y tamże, in eodem termino, gdy sie niewinność partis inculpatae pokaże, sessio turris in fundo, przy kościele katedralnym diecesiey tey, w której na ten czas ta osoba duchowna degit, także y poena pecuniaria y refusio damnorum, per eandem iniuriatam partem iuramento liquidendorum, nakazana była, sub poena infamiae, in eodem iudicio, w którym sprawa ta originem wzięła, publicanda, y execucia eius peti ma. Co żeby snadniey wprawić sie mogło, tego potrzeba, aby urzędy grodzkie y ziemskie protestacy takowych od osob y zakonników prywatnych, którzy z mieysca na miesce przesyłani bywają, przymować nie ważyli sie, ale od starszego conuentu, tego postrzegając, aby circa eundem protestationis actum był consensus loci ordinarii, idque sub poena mille marcarum et sub priuatione officij. Co sie stało świeżo Jego Mości Panu chorążemu Wołyńskiemu, bratu naszemu, w niewinności iego, iako dobrze wszyscy wiemy, także y inszym wielom Ich Mościom, prosić Jego Królewską Mość Ich Mość Panowie posłowie mają, aby, per elimationem tych protestacy, honor Ich Mościów laesus był redintegrowany, y takowy ich po-

stempek impune nie zostawał. Jeśliby też trafiło się, że z zakonu panieńskiego miałyby oriminalne niewinne wynieść protestacie, ci, którzy takie rzeczy audent pisać, y radzić, y promouere, poenam talionis subeant. 10) Constitucio anni millesimi sexcentesimali uigesimi septimi sancitum, że uim legis sapientia decreta, od trybunału koronnego uczynione, żadney wagi mieć nie mogą; zaczym y te in futurum ex causa religionis, co samemu telko seymowi, nie trybunałowi należy, uia lege prawie osoby y majątności Panów Jerzego, Andrzeia y Alexandra Czaplczów y Pana Piotra Sieniuty dekretem swym przeszły trybunał aggrawował, Panom posłom iniungimus, aby to constitucią przyszłego annihilowano, a tym barziej, że to non nouam legem, ale starey executionem postulat, ani ullam trybunału sacrosancte uenerandam potenciam uymuie, ale raczey reductum ad fundamentum legis authoritati pristinae y tu y u postronnych restituet. 11) Na tymże trybunale processu sumario, od całej Rzeczy Pospolitey cassato, wielom aggrauatio illata, a Urodzonego Jana Stoińskiego, nullo processu, nie dawszy pozwu, ani akcocy, ani ullo interposito uel minimo z nim termino, przy cudzey sprawie, w cudzey akcocy, infamią nakryto, nieszlachectwo decretum zadano, czym wszytkich w tem domu, szlachte starożytną, indicta causa uciążono. 12) Monastery, które mają być in possessione Jego Mości Oyca Hulewicza, władyki Przemyskiego, dotąd nie są oddane, y owszem, gdy na intromissią, według constitucocy anno tysiąc sześćseth czterdziestego pierwszego, iachał namiestnik z drugim zakonnikiem, Jego Mość xiądz Krupecki, rokazawszy onych

porwać, ciężkim więzieniem trapią, o czym inquisicia w ziemstwie Przemyskim iest wywiedziona: prosić tedy Jego Królewską Mość, aby ta sprawa, sine omni dillatione, na seymie terazniejszym sądzona była. 13) Z Moskwą rozgraniczenie staneło za łaską Bożą a szczęśliwością Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, a re Rei Publicae, lecz, że pewny trakt, przez commisarze Rzeczy Pospolitey iuż odgraniczony, oddano, y Jego Mości Pana Kiiowskiego, tak zasłużonego senatora, tudzież y xięcia Jego Mości Wiszniewieckiego y innych obywatelów braci naszych, których dziedziczne swe dobra mieli, dóbr odeszło, iż to iest naywysszà wolność, aby sie każdy cieszył z własności swey, a iесли co propter bonum publicum traci, aby miał nagrode sowitą: tedy Panowie posłowie nasi pozwalac maia na stwierdzenie tych granic, stante recompensa tym Ich Mościom, na temże seymie. 14) Contumacie seymowe w sprawach criminalnych woiewódstw naszych, ratio loquitur anima legis, iż tak sie rozumiec maia, iako y w sądach ziemskich, to iest, że na pierwszych rokach contumacia ma być otrzymana, a na drugich sądowa sprawa. Taż iest mens legis, że y na seymie, gdy contumacia otrzymana będzie, mandaty drugie non sumario processu iterowane być maia, ale aż na drugi seym maia być wydawane, a to dlatego, żeby nagła conuictio nie stawała, ale, praemissis omnibus sollemnitatibus, mógł każdy deducere innocenciam suam. Aby tedy nic nie działo sie wbrew prawu temu, Panowie posłowie nasi postrzegac maia, y owszem, aby ta constitucia o contumaciach Wołyńskich wcale była zachowana. 15) Świątobliwa Jego

Królewskiej Mości prouidencia y w tem wielce sie nam podoba, iż mille modis Rzeczy Pospolitey dobra, zwłaszcza od samychże starostów, którzy dobra swoje dziedziczne mają, przy starostwach alienantur; albowiem sami siebie granicząc przez commisarze, sobie ad placitum przybrane, całe wsi y włości, nie telko grunty, ex patrimonio Rei Publicae w dziedzictwo obracaia. Aby tedy takowe commisie żadney wagi nie miały, constitucią aby to obwarowaną było. Także patrimonia Christi, prywatnymi intercyzami alienata, aby wszystkie, które non iusta commutatione, ale priuata peccuniari satisfactione inuoluuntur, żadney wagi nie miały, y każdemu aby wolno było, nulla obstante praescriptione, o to mouere actionem. 16) Upatruiąc status coraz większą diminucią bonorum terrestrium, stał służba Rzeczy Pospolitey ginie, y więcey iuż dóbr poszło w possessią duchowną, warowała osobliwa constitucia coronationis, aby iuż to sie in posterum nie działo; teraz iednak, post constitutionem sancitam, nouae fundationes, nouae y alienationes namnożyli sie; przetoż, ex consensu partium, colore tego seymu, wszystkie takowe zapisy, qualicunque colore, lubo summa onerowane dobra, lubo piis legatis, które iedno speciem praeferunt alienationis, żadney wagi nie miały, y w tak słusznych praetensiach, ktobykolwiek processował post constitutionem, takowy proces in quocunque foro et subselio przywudzony, aby to constitucią cassowano było, y wniwecz obrócono, y do dochodzenia droga wiecznemi czasy była praeclusa. 17) Państwo bez woysk et sine praesidiis, woyska też bez porządku, żadną miarą subsistere nie mogą. Długoż oyczyzna nasza,

s podziwieniem wszystkich narodów, mieć będzie w nierządzie wojska swoje y imi sami siebie wojować? Pater patriae, naywyższy wódz Rzeczy Pospolitey, Jego Mość Pan krakowski, nasz Mości Pan, sam iest powodem do tego, superanda pietate ku oyczyźnie autoritatem swoje, my wszyscy chcemy, Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, multocies y teraz nam to proponować raczy, paucy, y to nie wiemy quo respectu, contradicunt. Jeśli tedy hiberna nie podobaią sie Ich Mościom Panom braci naszej, placeat, quod semel placuit, quod ratio exigit et aequalitas, uinculum Rei Publicae nostrae, gdy Ich Mość raz tлько podczas Pruskiej expedicyey niewczasu zażyli, zaraz, aby był żołnierz contentus stipendio suo, a dobra Ich Mościów ut careant desolatione, prouiant był złożony; toż daleko więcej ma nas potkać słusznie z miłości braterskiej Ich Mościów, gdy ordinaria totius Rei Publicae praesidia requirit necessitas mieć przy granicy, aby też był ordinarij prowiant z dóbr wszystkiey Rzeczy Pospolitey, quo sublato, ani żołnierz przy granicy excubias agere może, ani my y dobra nasze subsistere mogą do wychowania żołnierza; utrumque nie tлько impium ale też pernitiosum, tak Rzeczy Pospolitey granice obnażać, żołnierza zwodzząc dla pożywienia in uiscera regni, iako nam braciey in aequali Re Publica nie dać sie ciężyc equalitate y w naszych własnych oyczyznach wolnego, y swobodnego pomieszkania: przetoż Panowie posłowie nasi do żadnych rzeczy przystompić nie maią, aż ta seruitus s karków naszych zniesiona będzie y huic periculo Rei Publicae euentissimo prospicietur ordinarią porządną prouiantu ze wszystkich dóbr Rzeczy Pospolitey, aby wojska

na Ukrainie zawsze przy granicy zostawali, a żołnierz, prouiant mając, żył z danego sobie prouiantu. Taż ratio habenda supplementu woyska Zaporozkiego, a przytęm y samego woyska Zaporozkiego, aby nomen iego nie zginęło, ordinacją y melioracją, iakoby nie wtenczas, kiedy nastąpią woienne occasie, ale wcześniej, w przykrej a potrzebney castigacyey, przychenczone było do służby Rzeczy Pospolitey, aby uznali meliorem non deteriore m porządku, niżeli sweywoli swoiey condiciom. 18) W tactach trybunału koronnego wielkie dzieją sie praeiudicia equalitati ordinis equestris saecularibus od Ich Mościów Panów duchownych: zacyzm, serio zlecamy Panom posłom naszym, efficient, aby Ich Mość Panowie duchowni, albo y sami, in causis facti, de persona sądeni byli a saecularibus tamże, albo do tactów zgola nie należeli, także per causam facti causam fundi aby nie wygrawali y do tumultów sie nie mieszali. 19) Kto dobra szlacheckie trzyma za królewskie, aby wrócił ie bez długiego powłóczenia, modum inire Panowie posłowie nasi mają. 20) Statut awtentyczny z metriki wyiąć y nam to na rellaciny seymik przywieść Panowie posłowie nasi mają. 21) Śluza Brzeska nieoszacowane stanowi szlacheckiemu przynosi szkody: ta aby była znizona według potrzeby przechodzenia statków, Panowie posłowie starać sie mają; tamże depaktacie cum praeiudicio stanu szlacheckiego, iako y po inszych cłach, annihilowane aby byli. 22) Juramenta na zboża szlacheckie, na wode idące, w którymkolwiek grodzie wykonane, aby wagę na cłach wszędy miały, constitucią warować Panowie posłowie nasi mają. 23) Gdańszczanie uzurpuią sobie nad prawa władzą, sądy swe pod frior rością-

gając na szyprów, szlachte, y flisy, poddane szlacheckie; zaczym, aby żadną miarą w to sie nie wdawali, sub poena decem millium marcarum ad instantiam cuiusuis, sancitum esto, forum naznaczywszy nie za dworem, ale na trybunale. 24) Wielkie inconueniencie dzieią sie ratione scruteniorum, więc y omieszkania w sądach, przez to, gdy officiales grodscy praxim na trybunale odprawuią: zaczym serio poprzeć tego Panowie posłowie nasi maią, aby constitucia de hac incompatibilitate staneła y poena mille marcarum, ad instantiam cuiusuis, cum foro na trybunał, prosto in delinquentes naznaczona była, by też, repugnantibus caeteris, samego woiewodstwa naszego exceptum to być miało. 25) Aby też przysięgą przysięgali deputaci koronni, iako nasi, że nierękodayni y nieiurgieltnicy, constitucią warować 26) Decreta, któremi zniesiońo, ultra consensum partium, infamiae, aby annihilowano; to iednak na relaxacie wieży, któraby przed infamiey publikacją zaszła, ściągac sie nie ma, constitucią warować Panom posłom naszym zlecamy. 27) Constitucią anni millesimi sexcentisimii uigesimi, o residenciey starostów Ukrainnych na starostwach ich, reassumować y do executiey przywieść Panowie posłowie nasi maią. 28) Poena euocationis nie dwoygiem czternastu grzywien, ale grzywien tysiācem y wieżā aby była karana, forum o to prosto na trybunał naznaczywszy, constitucią warować Panowie posłowie nasi maią. 29) Pan Erik Axberg, zdawna Rzeczy Pospolitey y królwi świętey pamięci Zygmontowi Trzeciemu dobrze zasłużony, porzuciwszy własne swoje we Szweciey oyczyste mairności y dostatki, dotąd indigenatu doprosić sie nie może, który non titubante ku Rzeczy Pospolitey y

Panu meruit fide; zaczym, aby y insi przychęceni tym barzief ad praestandam Rzeczy Pospolitey fidem być mogli, indigenat na tem seymie wyiednać Panom posłom naszym serio zlecamy. 30) Na zapłate woysku, opatrzenie królewica Jego Mości y na wszystkie insze puncta instrukciey Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, takową deklaracją generalną czyniemy: że cokolwiek izba poselska, woiewodstwa wszystkie zgodnie postanowią, toż y my gotowysmy przyiąć; podatki iednak wszelkie, in quantumby do nich przyść musiało, y poborce do braciey wziąć powinni Panowie poslowie nasi, y seymik na to z seymu naznaczyć; alias y podatki y poborce irrita pronunciamus y de nullitate protestamur. 31) Jego Mości Pana krakowskiego, naszego Mości Pana hetmana wielkiego y fortunnego wodza woysk Rzeczy Pospolitey, tak znaczną wiktoriaż zimy przeszley nad nieprzyiacioły krzyża świętego, trudy, odwagi Jego Mości y wszystkiego rycerstwa, affectami naszymi powinnemi braterskiemi celebramus, y zlecamy Panom posłom naszym, przez Jego Mości Pana marszałka, publico nomine podziękować; tudzież Jego Mości Panu woiewodzie krakowskiemu, Jego Mości Panu woiewodzie Czernihowskiemu, Jego Mości Panu Kiiowskiemu, Jego Mości Panu Czernihowskiemu, xięciu Jego Mości Panu koniuszemu koronnemu, xięciu Jego Mości Jeremie-mu Korybutowi Wiszniewieckiemu, Jego Mości Panu podkomorzemu Kiiowskiemu y Jego Mości Panu staroście Owruckiemu, którzy, iedni sami osobami swemi, drudzy pocztami ludzi swoich, wsparli woysko Rzeczy Pospolitey, y tak gloriosam uictoriam, za łaską Bożą, a szczęściem Jego Kró-

lewskiej Mości, pana naszego miłościwego, otrzymali; a że dla tych beneficia Rei Publicae są ordinowane, aby ci, którzy dla niej swoje substancie ronią y zdrowie odważają, z niej nagrode mieli: tedy interceduiemy uniżenie do maiestatu Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, aby Ich Mość s terazniejszych uacancy łaskę Jego Królewskiej Mości uznali y nagrode odnieśli. 32) Wznawiają sie nowe inconueniencja w woiewodstwie naszym, że szlachte patricos, leuissima occasione uformowawszy sobie lada actią, extra forum competens, na seym euocant: goroncą tedy Ich Mość Panowie posłowie instare mają, aby na tych poena sancita była mille marcarum et sessio turris przez pułroka, o co forum w trybunale naznaczyć inter causas conseruatas ad instantiam partis laesae. 33) Zamek nasz Łucky iuż prawie ultimam ruinam minatur, który może być niemalą zasłoną od nieprzyziaciela Rzeczy Pospolitey; serio iniungimus Ich Mościom Panom posłom naszym, aby hanc necessitatem woiewodstwa naszego Rzeczy Pospolitey przełożyć chcieli y modum naprawienia onego namówili, takim kształtem, aby xiaże Jego Mość Pan starosta Łucky odeszłe dobra od starostwa Łuckiego sine intermissione odszukiwał, y iuż zaczęte przez antecessorów swoich processa prawne continuował, a doszedszy, dziesiętoletnią intrate na restawracią tego zamku obrócił. 34) Z wielką angarią y utrapieniem braci naszej, Ich Mość stanu duchownego zwykli sobie w gruntach własnych szlacheckich usurpare uiolenter possessionem, sami sie w tumulty wrażając, zaczym, per causam facti causam fundi zaciągają: goronco Ich Mość Panowie posłowie Rze-

czy Pospolitey prosić maia, aby Ich Mość, ordinaria uia iuris, wziętych sobie gruntów dochodzili, a nie sami, osobami swoiemi, w tumulty sie wraźali; a ieśliby sie co w tumulcie stało, aby ciuuliter czynili, a nie criminaliter. 35) Statuty nasze pisane, ponieważ wariacią w sobie znaczną ukazują y różne są od artykułów, przez przodków naszych napisanych, Ich Mość Panowie posłowie autentice z metrik wyiąć powinni y nam na rellacynym seymiku przynieść. 36) Ponieważesmy posłów naszych na przeszłym seymie nie mieli, przez rozerwanie seymiku; tedy, iż na tym blisko przemiełym seymie poborcom solarium exclusum, y mimo prawo pospolite y zwyczaj zachowały, a że to iure meritissimo debetur; zlecamy to Panom posłom naszym inque uim articuli wdaiemy, aby Panom poborcom naszym, do wybierania dwoyga podymnego z seymiku relationis od nas zgodnie obranym, to iest: Urodzonemu Jego Mości Panu Szymonowi Kozice y Jego Mości Panu Adamowi Hulewiczowi na Woiutinie, namówione y constitucią obwarowane było, ea non alia conditione, telko, żeby w skarbie, od Jego Mości Pana podskarbiego, s tychże podatków, które oni wybierali, iure aequissimo przyięte było, wedle prawa y zwyczajau zachowałego; gdyż swoim własnym kosztem wybierali, y na płace woysku odwozili, y u Pannów retentorów dochodzili, nullo salario a nobis recepto. 37) Panny zakonne klasztoru Łuckiego, przed constitucią fundowane, którą kupowanie dóbr zabronione duchownym, lubo miały summe złotych dwudziestu tysięcy, per imilitatem stanu swego, maiętności nie kupili: zaczym, leuandam inopiam, którą premuntur, zleciliśmy Panom po-

słom naszym, aby sie starali o constitucią wolnego im kupna mąietności, non ultra iednak dwudziestu tysięcy; hoc praecauto, aby mąietności bez sąsiada kupili, a to dla turbacy, które zwykli świeckim stanem duchownym interuenire. 38) Wiemy też, quid exinde patimur, że woiewodstwa nasze, pod Lubelsky tribunal do sądzienia podpadające, nie mają sobie osobnych uprzywileowanych czasów, ale na registra tribunalskie, po sobie, według woiewodstw, iednego po drugim idących, spuściwszy sie, zwłaszcza odlegleyszym, tam (*tak?*) s przesyłania, dla powzięcia wiadomości, posłańców, iako y samych siebie trudzenia, dla wczesnego przybycia, by nie folgując koniom y sobie, gwałtownie kupami bieżemy, przez co drogość uictualium w Lublinie dzieie sie, skąd uszczybek zdrowia y substanciey mamy; często bowiem niewczaszy, trudy z uymą zdrowia, iednak po harapie przyjeżdżamy, iako nouissime z expediciey woiewodstwa naszego Wołyńskiego, iesteśmy experti; które, iako długo zawsze, że ludne y obszyrne, zwykło sie sądzić, za trzy niedziele, za nieziachaniem sie braciey, spadło, a zatym y z konserwat, insperate przypadłych prędko y spadłych, wszystkie cztery woiewodstwa wielką ponieśli klęskę: medendo tedy temu, zlecamy Panom posłom naszym, aby serio domawiali sie, żeby, przykładem w tey mierze tribunału Litewskiego, woiewodstwa, w Lublinie sądzące sie, secundum quantitatem, kożdemu tygodnie do sądzienia naczaczone mieć mogli, a nadto, na odlegleysze respect mając, aby lecie sie mogli expediować z mnieyszym kosztem, a poblizsze iasienią (*sic*). 39) Itz stąd in expeditione scruteniorum et inquisitionum qualem et quantum officialium

officy abusum doświadczamy, że niezgodne z depozycją ustną świadectwa pisane bywają, a napisane y niezapieczętowane, do gospody wzięte, podpiskom y to nieprzyjętym, cuius, concreduntur; zatym idzie, że wiele ludzi y same strony, co w nich iest, wiedzieć zwykli: warować tedy, aby który świadek w pisaniu expedit, sam swoje napisał świadectwo; który zaś non expedit, sądowych ręką swoje depozycją rutynowaną podpisał; którzy zaś nie umieją, aby przetrutinowaną dobrze napisaną y przeczytaną slyszal, y, nie odchodząc, zapieczętowane y stronom rozdawane byli, sub poena in officiales sancita. 40) Gdy sprawa in subseliis minoribus trafi sie po wstompieniu z yzby onego, collegowie y sześć szlachciców osiadłych praesentes subdelegata, nie on sam, aby obierali. 41) Wielkie aggrauacie in iudicio composito w trybunale; praetenduiemy sobie spodziewać sie większego, ieśli Ich Mościów Panów duchownych deputatów nad liczbę prawem okrześloną przybywać będzie, iako w tych leciech dwóch przysadzono: domawiać sie y o to Panowie posłowie mają. 42) Iż, przeciwko prawu, Ich Mość Panowie starostowie sądowi creują nam officiales nieosiadłych, urodzenia y postempków nam nieznaiomych; y w tem Panowie posłowie adhibere curam mają, aby zmiedzy obywatelów starożytnie osiadłych, s powiatu tego byli podawani. 43) Sądy polubowne, prawem ugruntowane, iż szyrzszymi decretami, przez pozwolone od nich appellacie, trybunalskimi nadwałtione; y tych Panowie posłowie nasi o redintegracją mają adhibere curam. 44) Przychilając sie do konstytuciey anni tysiąc pięćseth. sześćdziesiąt dziewiętego,

województwom Wielgopolskim służący, świeżo przez woiewodstwa Małej Polskiej anno tysiąc sześćseth czterdziestego pierwszego reassumowany, o rokach ziemskich, którym pod naznaczone y uprzywileowane czasy legalia do sądenia impediabant, warowali sobie, gdyby aliquod legale impedimentum przypadało na czasy, w prawie opisane, y do sądenia przeszkadzało, tedy sąd ziemsky inszy czas powinien obwołać, upatrzwszy inszy czas do sądenia, y publikować czterma niedzielmi przed czasem, y do akt grodzkich obwołanie zapisać in instanti, y odsądzać skutecznie: my tedy, we wszystkim accomodując sie constitucyey pomienioney, zlecamy Panom posłom, aby sie domawiali, żeby similiter wojewodstwu naszemu służyła; a iż powiat Krzemieniecki przez lat siedm dwoie jedno roki sądzone miał, których przed conseruatami nastempuiącemi potrzebuie gwałtownie: za wniesieniem tedy proźby do nas przez brata naszego, Jego Mości Pana Andrzeia Jałowickiego, imieniem Ich Mościów, zlecamy Panom posłom, aby sie starali, żeby po seymnie we dwie niedzieli Panowie sądowi ziemscy Krzemienieccy do akt grodzkich Krzemienieckim (*sic*) intentum sądenia zapisawszy, a potem we trzy niedziele soby swe exequowali. 45) Iż niektórych z braciey spraw w koronnych grodach ortas, z wojewodstwa naszego promont characterem Ruskim, którego wyczytać trudno, gwoli którym życzymy tego, aby Polskim characterem extracty z xiąg naszych, in quolibet subselio koronnym y w trybunale ualor mające, byli wydawane, y o to sie mają starać Panowie posłowie nasi. 46) Commissarze aby przysięgli bywali, a starostowie, którzy priuatim dobra swe

dziedziczne z starostami rozgraniczają sami, aby te commissi nullitati subiaceant, aby na takowe confirmatia seymowa żadna nie zachodziła. 47) Za Panem Zahorowskim Romanem, rothmistrzem Jego Królewskiej Mości, instare mają u Jego Królewskiej Mości Panowie posłowie nasi, aby na zasługi iego mieć raczył miłosierdny respekt, a te danine, którą ma przysądzoną sobie z miłościwey łaski Jego Królewskiej Mości, żeby przy nim zostawić raczył, y ten dekret, który stanął decysją Jego Królewskiej Mości, żeby nie był zniesiony. 48) Tama na rzece Horini, na gruncie Jaskowskim, Jego Mości Pana chorążego Wołyńskiego, brata naszego, dwie mile od Ostroga, od kilkudziesiąt lat będąca, y ta przez decret trybunalsky w roku tysiąc sześćseth czterdziestym wtórym zniesiona iest, która nauigationem non impedit, bo od Stepania, który kilkanastą mil niżej od mieysca tey tamy, antiquitus zwycayny spław: Ich Mość Panowie posłowie goroncą domawiać się będą, aby ta tama, która iest decretem trybunalskim zniesiona, in suo robore, iako przedtym, zostawała. 49) Ponieważ takie niedbalstwa w władkach nayduią się, że nie telko nabożeństwa przystoynego według intenciey fundatora nie przestrzegają, ale y cerkwie zruinowane nad ciałami onych fundatorów, przez co y ciała w niwecz się poobrać, a ztąd to poszło, że contractami, nie czekając należnych podawców, one zawodzą: w konstitucie wprowadzić, aby successorom fundatorów wolno takie contracty annihilować y podawać kapłanów do tych cerkwie z całą intratą, aby tym y dalsze intencie święte nie ziębły. 50) Fundusz Lachowecki zeszłego Pana Krzysztopha Sieniuty

nie mógł dóbr oyczystych Pana Piotra Sieniuty ani osoby iego aggrauare; zaczym, decreta ex ratione funduszu Lachowieckiego aby z dóbr iego oyczystych y osoby iego znie-sione byli, Panowie posłowie nasi cuincere tenentur. 51) Zwykli przechodzeniem Panowie żołnirze uciążać poddanych szlacheckich, a, żeby nie dochodzo no krzywd delinquentibus, imiona na gospodarach zmazuią: zaczym, rothmistrza albo porucznika żeby wolno było pozwać generaliter o wszystkie krzywdy, constitucią warować; więc od tychże constitucia o niestaniu nad dwie chorągwie y daniu atestacy. w tem uiolatur, przeto poenam mille marcarum parti niech bedzie constitucią warowana na rothmistrzu albo poruczniku, który porządek rzeczy tych należy. 52) Piechota powiatowa, do obozu y z obozu przechodząc, lubo maia swoje z szoltystia mieć prouianti, aggrauia poddanych szlacheckich: zaczym, żeby sie sami strawowali, idąc do obozu, a z obozu nie w kupie, ale rozsypko sie do domów swoich wracali, ostrzec Panowie posłowie nasi maia, poenam tak o szkody, iako o nierospuszczenie spod chorągwie piechoty, z obozu do domu powracaiącey, na rothmistrzu pięciuset grzywien postanowić maia. 53) Iż sie zagęścili criminacie niesłuszne propter paucitatem poenae talionis, prosić o constitucie, aby tak ten tracił garło, iako ten, któremu crimen dowiedziono będzie, tak świecki iako y duchowny; także procurator, któryby był conuictus, że takową protestacją criminalną pisał, puniatu sessione turris y grzywnami redimendo caput. 54) Jego Mości Pana Brasławskiego wysokie in toga et sago merita same sie zalecaia, iednak, z miłości braterskiey naszej, zlecamy

Panom posłom naszym, aby Jego Królewską Mość o recompense prosili. 55) Beneficia duchowne y świeckie aby terrigenis dawane byli, constitucią warować. 56) Comissią między Kiiowskim y Czernihowskim wojewodstwem constitucią sancire. 57) Commissarze przysiężni iednak żeby byli. 58) Częstokroć infamie y banicie per subordinatas personas uganiane bywaią; zacyim, aby gdziekolwiek otrzymane y do grodu własnego, gdzie possessia iure uicti iest, przeniesione, insey (*inaczey?*) sub nullitate ualoris byli. 59) Rewisią xiąg y correcturam iurium, wielce nam potrzebne, constitucią warować y na relacyny seymik, gdzie de tempore statuetur et modo, przynieść Panom posłom zlecamy. 60) Maią też Ich Mość Panowie posłowie nasi serio Jego Królewskiej Mości merita y krwawe zasługi, strati substancy Ich Mościów Panów braci naszej: Jego Mości Pana chorążego Wołyńskiego, który swoim kosztem chorongiew wodził, Jego Mości Pana łowczego Wołyńskiego, który na usłudze Rzeczy Pospolitey całą swą absorpsit substantiam, Jego Mości Pana Daniela Puzowskiego, który z stratą substanciey lata swe na usłudze oyczyzny trawi y dotąd indefesse trawi, Jego Mości Pana Henryka Kaszowskiego, na Moskiewskiej expediciey z działa okaliczonego, zalecić. 61) Pana Iwana Karabana aby sprawie nieodwłocznie sądzono było, poprzeć Panowie posłowie nasi maią. 62) Pana Sokoła y Pana Kosakowskiego, ludziey zasłużonych y potrzebnych, infelicitate oppressos, Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, miłosierdziu polecieć Panom posłom naszym zlecamy. Te tedy zgodnie namówione puncta Ich Mościom Panom posłom, zgodnie obranym,

wysz pomienionym, zlecone ręką, ad maiorem rei fidem et autoritatem, xiążęciu Jego Mości, imieniem całego koła naszego rycerskiego, podpisać, iako márszałkowi naszemu, y do ksiąg grodzkich Łuckich podać zleciliśmy. Datum w Łucku, dnia siódmego miesiąca ianuary, tysiąc sześćseth czterdziestego piątego roku.

У тоє иньструкци подписъ руки его милости, пана маршалка кола рыцарского, тыми словы:

Michał xiąże Czartoryski, marszałek koła rycerskiego.

Котораяжъ то иньструкция, за поланемъ вышъ речное особы, до книгъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1645 года, листъ 64 — 77.

XXVI.

Инструкція дворянъ Волинскихъ посламъ, отправленымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1646 году. Изъявленіе благодарности королю за его попеченіе о благѣ государства. О заключеніи мира съ царемъ Московскимъ. Объ укрѣпленіи Смоленскаго замка. Объ уплатѣ жалованья войску. Жалоба на преслѣдованія, претерпѣваемыя православною церковію и просьба о сохраненіи правъ, ей предоставленныхъ. Объ ограниченіи власти трибунала Люблинскаго. О ненарушеніи правъ, диссидентамъ предоставленныхъ. О раздачѣ староствъ лицамъ, оказавшимъ услуги государству. О люстраціи государственныхъ имуществъ. Объ исправленіи статута Волинскаго и о перепискѣ старыхъ книгъ городскихъ и земскихъ воеводства Волинскаго. О раздачѣ пустопорожнихъ земель. Объ условіяхъ для причисленія къ дворянскому сословію. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1646 сентября 13.

Року тисеча шестьсотъ чотырдесять шостого, месеца сенътебра, деветнадцатого дня.

На вряде кгородскимъ, въ замъку его королевское милости Луцькимъ, передо мною Гаврыломъ Корытиньскимъ,

буръкграбимъ и намѣстникомъ староства Луцъкого, становши очевисто, освещеный кнежа его милость Захарыашъ Святополкъ Четвертьтенъский, староста ракиборъский, подсудокъ Луцъкий, маршалокъ кола рыцерьского, именемъ всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Волинъского, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцъкихъ, подалъ инъструкцию сеймику теперешнего, про дие децима терция септъембрисъ, въ року тецерьшнемъ, вышъ на акте менованомъ, одъ его королевское милости зложового, тутъ въ Луцъку одправуючогосъ, съ печатю и съ подписомъ руки своее, а то ихъ милостямъ паномъ посломъ, одъ всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Волинского, зъгодне обранымъ на сеймъ вальный Варъшавский, дна двадцать пятого, месеца октобра, въ тецерьшнемъже року ирипадаючий, даную, о чомъ таа инъструкція, нижей вписаная, ширей въ себе маеть, просечи, абы принята и до книгъ уписана была, которую я врядъ, црцывши, читалемъ, и такъ се въ себе, писмомъ Полскимъ писаная, маеть:

Instructiã seymiku Łuckiego, na dzień trzynasty miesiąca septembra, w roku tysiąc sześćseth czterdziestym szustym złożonego, na seym sześćniedzielny walny Warszawsky, pro die vigesima quinta octobris, w tymże roku przypadający, od wszystkich Ich Mości Panów obywatelów wojewodztwa Wołyńskiego dana Ich Mości Panom posłom wojewodztwa Wołyńskiego: Jaśnie Oświęconemu xiążęciu Jego Mości Jerzemu Michałowi na Klewaniu Czartoryskiemu, staroście Krzemienieckiemu. y Urodzonym Ich Mości,

Jego Mości Panu Mikołajowi z Brusilowa Kistelowi, chorążemu Nowogrodu Siwerskiemu (*sic*), Jego Mości Panu Tomaszowi na Rusnowie Kozicie, podstolemu Wołyńskiemu, Jego Mości Panu Szczęsnemu Zbożnemu Łayszczewskiemu, podsędkowi Sochaczewskiemu, podstaroścemu Łuckiemu, Jego Mości Panu Alexandrowi Czapliteowi na Haliżanach, Jego Mości Panu Henricowi z Wysokiego Kaszewskiemu. Przy oddaniu wiernego poddaństwa naszego Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, y powinszowawszy w długo fortunne lata dobrego zdrowia y szczęśliwego nam panowania, podziękuią Ich Mość Panowie posłowie naszi Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, za tę oycowską curam et sollicitudinem, którą ma ku nam, poddanym swym, sobie od Pana Boga powierzonym, a zawczasu prouidere raczy perikula, Rei Publicae imminentia, o których nas łaskawie, iako ociec, ostrzega, pilnując tego z tronu swego królewskiego, na któremyśmy Jego Królewską Mość, wolnemi głosami naszymi, posadzili, ne quid Res Publica capiat detrimenti. Oraz upraszać będą uniznienie Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, aby, certando z nami, miłością oycowską y daley prospicere raczył, abyśmy, w miłym y pożądanym żyjąc pokoju, s takiej, iako Jego Królewska Mość, wstompiwszy prze zgodne nasze głosy na tron maiestatu swego, zastał, cieszyli sie wolności, żadney uymy w prawach y swobodach naszych, nam przez Jego Królewską Mość poprzysiężonych, nie uczuwszy y nie uznawszy.

1) A że Jego Królewska Mość w instructiey swey, na seymik nasz przysłały, przypomina nam wielkie od pogan

niebezpieczeństwa, a oraz y od carstwa Moskiewskiego, y, temu z strażnice swey pańskiej prospiciendo, dostatki swe królewskie, na zaszyczenie Rzeczy Pospolitey od tegoż niebezpieczeństwa, ofiarować raczy; nie możemy, tylko, wdzięcznie przyjąwszy od Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, dziękować za to uniżenie, prosząc Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, *impliciter (suppliciter ?)*, aby pokóy z cesarzem Tureckim, *secundum pacta*, zatrzymać raczył. 2) Proponować y to nam Jego Królewska Mość raczy, aby *pacta*, z carem Moskiewskim zawarte, do skutku przywiedzione byli, co my daiemy łasce Bożej a szczęściu Jego Królewskiej Mości, tudzież też *dexteritati* Wielmożnego Jego Mości Pana Brasławskiego, który to *munus*, od Jego Królewskiej Mości y od Rzeczy Pospolitey na sie włożone, ani zdrowiu, ani dostatkom swoim *parcendo*, przez rok cały w Moskie (*sic*) żyjąc, ad mentem Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey stosując sie, pożądaný od cara Moskiewskiego, *gloriose*, z ozdobą narodu naszego, na tym tam placu stawając, przyniósł nam pokoy. Podziękują tedy za tę *curam* Panowie *poslowie* nasi et *instabunt apud Rem Publicam*, aby *parrem muneris* Jego Mość Pan Brasławsky nie tylko podziękowanie, ale y od Jego Królewskiej Mości *consolatią* odniósł. A co *ieszcze* od ściany tamtey *restat difficultatis*, te, nie nie wąpiemy, że Wielmożny Jego Mość Pan Kiiowsky, starosta Nosowsky, od Jego Królewskiej Mości na sie włożoną *prouintią*, *ea fide*, *dexteritate* et *felicitate*, którą oddawał zawsze Rzeczy Pospolitey, poważnie odprawując przez wszystkie *expeditię* y od tak wielu *lath*, *mutua*

skończy y uspokoi; a Panowie posłowie nasi, in fatie Regi Publice (*Rei Publicae*), merita Jego Mości Pana Kiowskiego przed Jego Królewską Mością recensebunt y upraszać będą, aby szcudroblivością swoją królewską de bonis Rei Publicae opatrzyć Jego Mości Pana Kiiowskiego raczył. Przytym wywiedzą sie Panowie posłowie nasi, czemu Ich Mość Panowie senatorowie residentes, nie mając sobie tego a Re Publica commissum, sam na sie munus comisorskie, priwata autoritata (*sic*), wziowszy, z carstwem Moskiewskim, non in loco controuerso, ale na stole w Krakowie, granicyli, a iako mamy wiadomość, stało sie to z uymą niemałą gruntów Rzeczy Pospolitey, et modos inibunt cum tota Re Publica, iakoby takowy niezwyuczayny przeciwko prawu proceder, gdy to iesth iawnie exclusią terty ordinis aequestris, nie deregował nic ani prawom, ani zwyczajom naszym, y iakoby to bez uymy było gruntów Rzeczy Pospolitey y priwatorum ukrzywdzenia, y aby inposterum, bez konsensu Rzeczy Pospolitey, posłowie do postronnych państw wysyłani nie byli. 3) Podziękują Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, Panowie posłowie nasze za tę miłość ku Rzeczy Pospolitey, y że często requirit principes mediatores de pace perpetua z królestwem Szwedzkim, y, zniosszy sie cum tota Re Publica, pozwolą na comisarzów, którzyby negotium wiecznego pokoju z Szwedami tractować mogli. 4) Zamek Smoleński, krwią synów coronnych y sumptem wielkim od cara Moskiewskiego odebrany, że wielkicy y na poprawę y na obronę potrzebuie opatrności, przestrzegać nas w tym Jego Królewska Mość raczy; y to my, wdzię-

cznie od Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, przyiwszy, życzymy, aby zatrzymanie forticy *tey*, tak Rzeczy Pospolitey potrzebney, przez takowe było środki y sposoby, iake są iuż przez obywatelę woiewodztwa Smoleńskiego wynalezione. 5) Woysku Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, za krwawe braci naszej y odważne merita, które w różnych Rzeczy Pospolitey *expeditionach*, nieprzyiaciela państw coronnych od granic *arcentes*, oddają, debetur od Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey *par gratitudo*, ktoremu, że tak wiele czwercy Rzecz Pospolita dłużna, Panowie posłowie nasi *inibunt censilium*, ze wszystką Rzeczą Pospolitą, *quanta quota debetur woysku*; nie *pirwey* iednak do takowych rzucają się *consilia*, ażby *pirwi* Jego Mość Pan podskarbi coronny y pisarze skarbowi *sufficientem calculum quarty et ex omnibus perceptis* uczynili; po kturęgo uczynieniu *omnes modos et rationes* *inibunt* Panowie posłowie nasi *cum ordinibus regni*, żeby woysku Ukrainnemu wszystkiemu, nie z naszych poddanych, ale z inszych, które są *in regną*, podatków, zapłata zawsze szła, a do żadney rzeczy Panowie posłowie przystąpić nie mogą, aż sie liczba *zacznie*. *Efficient* też y to Panowie posłowie nasi, aby mógł sie uiąć skwirik ubogich poddanych naszych, a żołnierz miał *sedem fidam* (*fixam?*) blisko granice, skądby snadniey mógł dawać odpór nieprzyiacielowi. W ostatku, Panowie posłowie nasi *reassumować* będą *in toto* *instructią* seymu blisko przeszłego y ni do czego nie przystąpią, ażby dostatecznie *te* *sedem fixam* u granice dla żołnierza obmyslono; iako to y teraz gwardie Imci X. Mości (*sic*) niezmiernie krzywdy,

szkody poddanym naszym poczynili. 6) Xiężna Jey Mość Neyburska, póki intra regnum była, stanowi swemu od nas correspondentem prouisia (*miała*); teraz, że po nas Jego Królewska Mość tego potrzebować raczy, abyśmy ex vi pactorum, które świętey pamięci król Jego Mość Zygmunt Trzeci z Rzeczą Pospolitą zawarł, posag xiężnie Jey Mości Neyburskiej umyślił; przeto, przychilając się do gorącej Jego Królewskiej Mości affectatiew, poruczamy Panom posłom naszym, aby exonerarent fidem Rei Publicae, a posag dla xiężny Jey Mości z Rzeczą Pospolite (*sic*) namówili. 7) Religio Greca, avita, incorporata, priuileiata, pactis conuentis approbata, świątobliwie od Króla Jego Mości, pana naszego miłościwego, poprzysiężona, taką vim patitur in regno catolico christiano y w Rzeczy Pospolitey wolney y swobodney, iakiey y w niewoli pogański chrestianie Greccy nie cierpią: pobranie cerkwie, monastyry y catedry, exertitium liberum zabronione y ubodzi chrestianie bez sakramentów umiraia, publicznych pogrzebów mieć nie mogą, w Lublinie, za odieciem cerkwi, także w Sokalu, w Bilsku y w inszych mieyscach kriiomie, w piwnicach y domach swoich, grześć się muszą. Jescze, pro ultima oppressione, metropolitanom insigne, krzyż święty, z nim, także gdzie iest metropolita, chodzić zabraniając, odeymuią y nową scią na seym, pro priuatione używania krzyża świętego, instatuowaną. Jakaż być może większa seruitus nad tę? Przetoż, bez ukontentowania y uspokojenia tey ciężkiej oppressioney naszej, Panowie posłowie nasi nie mają do żadney konkluziey przystempować, fide, honore et conscientia obliguiemy y obowiązuemy Ich Mościów, y póki

cerkiew Lubelska nie będzie realiter et de facto, także Sokalska y monastyr Kupiatycky, y ta actia o krzyż publica lege zniesiona nie będzie li. Przytym, yż przeciwko prawu conferowane iest unitom Żydyczyński monaster, tudzież y władictwo Łuckie oraz s pomienionym monastirem Żydyczyńskim, uti incompatibilia, przeciwko wyraźnemu prawu, iednemu conferowane: instabunt tedy Panowie posłowie nasi, aby byli Panom disunitom przywrucione, y Lubaczowskiego bractwa oppressiey nie mają Ich Mość przepomnieć, iako y confirmatley seymowey na bractwo Łuckie. Wienc y protestatle od Oyca Terleckiego, władiki Chełmskiego, famam y honor lędentes, przeciwko commysarzom, od Jego Królewskiej Mości naznaczonym, ratiōne oddania cerkwie nie będącym w uniey ludziom, pilno y gorącą starać sie mają, aby przez constitutią zniesione byli. Przeto że (*Przełoża?*) y to Panowie posłowie nasi ordinibus regni, że trybunał incompetentem pastyrza uznawszy Jego Mości Oyca metropolita Kiiowskiego do cognitiey sprawy, ratiōne illegitimitatis Buszyńskim zadaney y przez Jego Mości Oyca metropolitę legitime rozeznaney, do Jego Mości xiędza biskupa Łuckiego, pro cognitione, odesłał; zaczym, gorącą starać sie o to Panowie posłowie będą, aby cognitia ta Jego Mości Oyca metropolity rata była y na swym placu została; ponieważ to wojewodztwu Braślowskiemu wszyskiemu constat, że Buszyńscy legitime są spłodzeni y z obudwu rodziców ludzi religiey Greckiey, w nieuniey będących, y żeby ten dekret trybunalsky sprawie tey Buszyńskich był skasowany, y Jego Mości xiędza metropolity y przywiliey, od Jego Królewskiej Mości na metropolią dany,

y urząd pastersky, który ma nad narodem Ruskim, nie będącym (*w*) uniey s kościołem Rzymskim, in dubium vocowany nie był, goronco et serio przy tym staną y sposób wynaydą, gdzie subsellia, ktore in contrarium iurium Jego Mości Oyca metropolity Kiiowskiego uczynićby co takowego wazyli się, sprawować sie mieli. 8) Ponieważ Wielobny w Panu Bogu Ociec Methodiusz Terlecky, władika Chełmsky, przeciwiać sie wyraźney Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, woli y prawu świzemu dekretowi Jego Królewskiej Mości, zadaniem infamiey, na sobie wskazaney y publikowaney, exequuty komisarzom, w dekret włożonym, nie chciał ustompić cerkwi y dóbr, do cerkwi należących, w Sokalu mieście y przynależnościach, ale ieszcze criminales y usczypliwe protestatiie na comisarzów y Jego Mości Oyca władky Łuckiego poczynił y processami agrawował, pociągając do trybunału coronnego Jego Mości Oyca episkopa Łuckiego, y Panów komisarzów, y utrapionych mieszczan Sokalskich: prosić u Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, Panowie posłowie mają, aby tę sprawę, iaką ią gród Łucky, cum toto effectu, odesłał do sądów Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, zadwornych, osądzona była, albo przez nowych comisarzów in fundą, praewia in inquisitione (*sic*), rozsądzona była ta sprawa, y ciż comisarze aby przeszłych comisarzów z Oycem władką Chełmskim w tym rozsądzili in fundą (*sic*) inquisitiey wysłuchawszy; a to żeby uprzędziło trybunał. 9) Lubo prawem obwarowano, że trybunał potestatem condendarum legum nie ma, in wim legis dekreta ferować nie może; iż iédnak, przeciwko tak ia-

snemu prawu, trybunały przeszłe dekreta, vim legis sapientia, tulerunt, osobliwie w sprawie Ich Mościów Panów Piotra Sieniuty, Pana Jerzego Czaplica y ynszych wielu w tymże dekrecie ludzy, non ad citos neque audytos, szlachectwa odsądził y baniował, contra omnem rationem et iudicy formam: przeto starać sie o to Panowie posłowie nasi będą, aby constitutią publiczną takowe dekreta cassowane byli, y lege cautum było, aby napotym trybunał takowych dekretów czynić nie ważył sie. A iż to nas doszło, że propter liberam vocem colegów s pośzrodka siebie teto trybunały relegowali y z sesisiei (*sessyey?*), na którą z woiewódtw swych deputatami byli obrani, z niemalą krzywdą woiewódtw swych odieżdżali: waruią y to Panowie posłowie, aby napotym takowych dekretów nie bywało, ale żeby za excessy, ieśliby iakie deputat popelniał, przysły trybunał sądził. Uskarżali sie też przed nami Panowie bracia dissidentes in religione chrystiana, że, in kontrarium pact, z Jego Królewską Mością postanowionych, y przeciwko confederathey generalney Warszawskiej, przysięgą pańską utwierdzonych, rozne angariae y krzywdy, a osobliwie od trybunału coronnego osób duchownych odnoszą: przeto zlecamy to Panom posłom naszym, aby sie tego serio Jego Królewskiej Mości z uniżoną proźbą uskarżyli, aby dla zatrzymania pokoju pospolitego, według przysięgi swey y pactorum exigentiam, opprimere y securitatem ich violare nie dopuszczal, a dekreta, pacem et sekuritatem dissidentium violantia, aby żadney wagi teraz y napotem mieć nie mogli, y te, które contra constitutionem expressam tysiąc sześćset dwudziestego siódmego

iako y podług świeżo mianowaney confederathey Warszawskiej generalney, executhey żadney aby nie podlegali, cauebunt. Więc y świeżo ferowanych (*ferowany?*) w trybunale conuictionis dekret na Panu Abramie Hulewiczu, bracie naszym, o słowa tylko, per parabilia instrumenta testimoniorum otrzymaney, serio instabunt et efficient, aby, gdy pacta conuenta traktować Rzecz Pospolita będzie, od których seym aby Panowie posłowie zaczynali, ininiungimus (*sic*), byłł zniesiony, y niewinny brat nasz, Pan Abram Hulewicz, którego modestiam wiadomyśmy dobrze, przez constitutię seymu przyszłego pristino honori byłł restitutus, y aby in posterum trybunałł, in causis mentalibus w religiey, zawsze bliższego odprzysiężenia sie obwinionego nakazywałł, także aby przywileia wszystkie, od Jego Królewskiej Mości dissidentibus de religione christiana dar in suo robore zostawali, konstitutię stwierdzić maia. 10) Prawo nasze Wołyńskie, in defectu sześci Wołyńskich deputatów, in compositum iudicium, lege Brasławskich, usu Kiiowskich y Czernihowskich admittit; lecz iż dotąd, dla niewyraźnego prawa, dzieią sie sprzeczania: przeto to lege exprimendum Panom posłom naszym zlecami. 11) Dobra Rzeczy Pospolitey yż wszystkie ad paucos deueniunt y potentia paucorum crescit in immensum, że, po kilkunastu staróstw biorąc, iedne przedaią, drugie swoim adherentom rozdaiać, trzecie przy sobie zostawuiąc, wszystko zabiraią, a bene meriti iusz ztracili nadzieie, aby sie kiedyżkolwiek cieszyć mogli z iakieykolwiek nagrody: zostawiliśmy plac wolny mówienia de modo iustitię distributiuae, chcemy mieć rem definitiwam, żeby nad dwie starostwa nikt wię-

cey upraszać nie móglł, a białogłowom zaś, krom iedney daniny, aby nullatenus communicatio iuris nie szła, a minorenes nullatenus capaces dóbr Rzeczy Pospolitey być nie miał. 12) Baczymy w tym wielką stanu rycerskiego z stanem duchownym ynaequailitatem (*sic*), gdy duchowni, ex occasione lewissima, na honor szlachty starożytney targnowszy się, w protestacie y w pozwy słowa, famam et existimationem ledentia, kładą; a potym, chociaz ukrzywdzonych niewinność obaczą subselfia, przedsie penam talionis na duchownych, że w prawie opisana nie iest, nie nakazują, iako to mianowicie liquet s tey protestathey, kturą Ich Mość Oycowie Jezuci w grodzie Krzemienieckim, ex leui occasione, in vicinitate, ratione simplicium iniuriarum zaszczy, honori et existimationi Jego Mości Pana chorążego Wołyńskiego, brata naszego, zanieśli: przeto starać się o to Panowie posłowie nasi będą, aby protestacja ta przez konstitutią zniesiona była, y żeby ze wszystką Rzeczą Pospolitą namówili sposób, iakimby obuiare takowym inconuenientibus mogło się, gdy stan duchowny na honor szlachecky integre existimationis nastempnie, y żeby ci iuristowie, którzy podobne protestacie concepują, condignis culpę penis karani byli. W ostatku z instrucey na seym blisko przeszczy, od nas posłom danej, artykuł dziewiąty, hok (*sic*) nomine concipowany, in toto reassumuiomy, y żeby przy nim Panowie posłowie firmiter stanowszy, o to się starali, żeby swóy to mogło wziąć effect. 13) Zabiegając temu, aby woysku nie tylko s poddanych naszych podatków płata była, będą się starać Panowie posłowie nasi, ahy lustratorowie z seymu naznaczone byli, żeby prawdziwie, y do-

bra Rzeczy Pospolitey zlustrowali, z którychby quarta, iako największa być może, wciągniona była. 14) Obiecowano to Rzeczy Pospolitey podtenczas, gdy na konstitutią o cłach morskich zaciągano. żeśmy iusz nie mieli poborować, ani inszych contributy dawać, tilko z intraty morskiej miały sie obmyszlać potrzeby Rzeczy Pospolitey: inquirować tedy pilno. Panowie posłowie będą, gdzie sie tak wielka summa y od tak wielu lath wibirać zaczęta podziela. 15) Euecti inducti aby do administratye skarbu coronnego wrócili sie, Panowie posłowie poprzeć serio mają. 16) Należy na tym, aby correctura iurium praecederet, a potym statut nasz Wołyński corrigowany y wydrukowany był: przeto efficient to Panowie posłowie nasi. 17) Trybunałowi coronnemu Lubelskiemu yż, według konstitutiey, prolongatia sądów wychodzi: accedente w tym konsensu Ich Mości Panów obywatelów tutečných. ta Ich Mościom Panom posłom imponitur, aby, obstantibus tot periculis, żadnym sposobem na dalszą prolongatią nie pozwalali y owszem temu contradikowali. 18) Są w wojewodztwie naszym Wołyńskim ziemskie y grodzkie stare księgi, zapieczętowane y zamurowane: starać sie będą Panowie posłowie nasi, aby ię otworzyć y przepisać kazano, na co comisarze naznaczeni być mają, żeby extraditią munimentorum libera była. 19) Zanosić sie y w tej rzeczy z Rzeczą Pospolitą Panowie posłowie będą, aby, kto nie iest z narodu szlacheckiego a będzie iuristą, sub pena centum markarum et sessionis turris, tytułu szlacheckiego nie używał, y reassumować constitutionem sumptuatam, y którzy per dekreta tribunalitia in condicito szlachtą sie porobili, powini sie znowu, sekun-

dum constitutionem tysiąc sześćseth trzydziestego trzeciego, wywodzić. 20) Depectatię od urzędów ziemskich, grodzkich, od pisarzów y podpisków, nad opizanie prawa statutami y konstitutiami, nieznośne sie dzieią, z wielkim stanu szlacheckiego uciążeniem: Panowie posłowie będą sie starać o to, aby prawem y wyraźną constitutią obwarowano było, żeby więcey nie wyciągali, iedno iako woiewodztwo Sieradzkie postanowiło, którato constitutia, za panowania iuz Jego Królewskiej Mości, pana naszego terazniejszego, na wszystkie corone reassumowane; y to też efficient, aby urzędy ziemskie y grodzkie od exekutiei y wydania remis nie brali więcey, iedno iako w coronie biorą od rumatiei także y od szkruteny. Jesth w constitutiei tysiąc pięćseth dziewięćdziesiątego o pustiniach, za Białą Cerkwią będących, żeby ie wolno Jego Królewskiej Mości na wieczność dawać: przywodząc tedy tą constitutią do exekutiei, instabunt apud Rem Publicam Panowie posłowie nasi, aby pustinie, ieszcze nigdy niezasadzone, wiecznością rozdawane byli. 21) Strony deductiei szlactwa, lubo iusz przez constitucię coronationis stało sie dosyć, że iednak znajduią sie takowi, którzy obietas sobie ignobilitates mając, nie tam sie biorą na deductiā, gdzie są ich rodzice y krewni blizcy, ale do inszych woiewództw y mieysc uciekają sie, chcąc yn kondicto per corruptos dowieść gradum nobilitatis: zaczym o to starać będą pilno Panowie posłowie nasi, aby, gdy sie to per obijcieniem wywiedzie, że ten, który ma obietam, zdawna iest między ludźmi plebegiae sortis przez przodków swych wychowany, y cziim iest poddanym, ale, lubo iusz do szlactwa przyszedł,

praeeminentia hac był priwatus; a ieśliby kto realiter originem urodzenia wywiódł, że ten, co sie podszywaiąc pod cudze dispozitię, falso sie wywiódł, tedy żadne deductię, falso trzymane y pokazane, suffragari mu nie mogą. 22) Należy nam na tym, aby Rzecz Pospolita declarowała, iako mamy rozumieć o synach ludzi tych, którzy, przedtym będąc plebegræ conditionis, ad gradum nobilitatis przyszli a synów przed nobilitatią spłodzili; więc, aby szlachta nowa z łanu po złotych dziesięciu, gdy podatki Rzecz Pospolita ufali, do podatków Rzeczy Pospolitey zosobna dawali. 23) Przeciwno dawnym y starożytnym zwyczajom stało sie, że buławy w coronie y księztwie Litewskim bez seymu są rozdane: expostulować tedy Panowie posłowie nasi pilnie będą, czemu sie to tak stało, y napotym aby to nie bywało, lege cauebunt. 24) Conditionaliter pozwoliliśmy, po seymie anni millesimi sexcentesimo quadagesimo tercy, na gratitudinem Jego Królewskiej Mości, którą y teraz, ysdem conditionibus, Panowie posłowie nasi pozwolą, ieżeli reliiey Greckiey paci et securitati dissidentium in toto stanie sie dosić. 25) Jaśnie Oświeconemu xiążęciu Jego Mości Panu wojewodzie Wołyńskiemu starostwo Dolińskie conferowane iesth tot dekretis et priuilegio Jego Królewskiej Mości, a potym komu inszemu iest per priuilegium oddane y conferowane: przeto hunk justum dolore xiąże Jego Mość do koła naszego wnosil y manifestował sie, że, luboby religie uspokoiene byli, nie pozwoli xiąże Jego Mość Pan wojewoda Wołyńsky gratitudinem; zaczym my serio Panom posłom naszym iniungimus, aby Panowie posłowie nasi serio oddania starostwa Dolińskiego xiążęciu Jego Mo-

ści, etiam cum retardatione gratitudinis, poparli; zasłużył to bowiem xiąże Jego Mość Pan wojewoda, Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, od wielu lath, z ozdoba Jaśnie Oświeconego domu swego, in sagą (sic) et toga służąc, aby, munificentiam regiam uznawszy y benignitate Jego Królewskiej Mości opatrzony będąc, w służbach dalszych Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey nie ustawał. 26) Wniósł też przed nami querimonium swoje brat nasz, Jego Mość Pan Roman Zahorowsky, rotmistrz Jego Królewskiej Mości, iemu (że mu?) daninę, którą mając z łaski Jego Królewskiej Mości konferowano raz y dekretem Jego Królewskiej Mości przysądzoną, znowu, drugimże dekretem, retractowano, przeciwko prawu y dekretowi piirszemu Jego Królewskiej Mości: a tak Ich Mość Panowie posłowie nasi instare in summo będą powinri, aby te daninę dekretem swoim pańskim, według dekretu piirszego, przywrucić raczyli, y onemu, mając miłościwy respect ad bene merita eiusdem, oddano. Tę instantią ciz Ich Mość Panowie posłowie, cum eadem retardatione gratitudinis, wniesć będą powini, iakoż circa querimonia sua manifestowali sie, yż, luboby religie byli uspokoione, gratitudinem Jego Królewskiej Mości denegując. Przeciwko iasnemu prawu dzieie sie to, że dobra Rzeczy Pospolitey, które antiquitus w ieden przywiliey includowane et bene meritis rozdawane byli, rozerwane y różnym possessorom osobnemi przywilegiami są oddane: efficient tedy to Panowie posłowie nasi, aby, post fata possessorum dóbr Rzeczy Pospolitey, od staróstw oderwanych, znowu tę dobra vacantią do staróstw przyłączone byli. 27) Ponieważ inten-

tie pobożnych fundatorów dóbr swoich leżących, na fałę Bożą legowanych, za niedbalstwem władyków, tak przez niecontinuowanie nabożeństwa przystoynego y owszem samych cerkwi ruinowanych y mieysc, gdzie ciała fundatorów są położone, contemnowaniem, nie biorą swego skutku, nayduie sie to iedine medium, aby do zupełney dispozi-tiey successorów fundatora teyże wiary y przez liberam collationem, komu rozumiejąc, według rozsądków ich po-bożnych, dobra takowe wracały sie. 28) W religey Grec-kiey, tak unitom iako disunitom, aby beneficia w woie-wodztwie naszym tylko terrigenis rozdawane byli, secun-dum constitutionem unionis, Panowie posłowie nasi to efficient, y aby ciż duchowni, unicy y disunicy, dóbr cer-kiewnych hęritate od cerkwie świętey, quovis pętextu contracetus (*contractus?*) nie anelowali (*alienowali?*), sub paena nullitatis contractus, efficere to Panowie posłowie nasi mają. 29) Starożytny usus obtiawit (*obtinueit?*): uchroniając sie obywatele fatigi wielkiey na wysoką skałę do zamku Krzemienieckiego dla zeznawania chodzić, że pod zamkiem cancellariiey recognitię wszystkich expeditu suscipiuntur, iakoby w zamku circa acta; starać sie mają Panowie posłowie, aby pro legitimo loco do tych expeditiey była cancelaria uprzywiliowana, nie derogując nic prze-szłym expeditiom. 30) Upatruiąc, że to z większym ko-sztem naszym bywa expediowane opus przez zieżdżanie na exckutią ziemskich y grodzkich urzędów, domawiać sie mają Panowie posłowie, aby exemplo coronnych wicesre-ienty ziemskie y grodzkie w każdym powiecie. creowani byli przysięgli. 31) Mynnica, iuż Rzeczy Pospolitey przez

świętej pamięci Zygmunta Trzeciego oddana, przez tak wiele lath non constant (*constat?*) ordinibus regni, iako wiele intraty na potrzebe Rzeczy Pospolitey przynieść może: starać sie tedy Panowie posłowie będą, iako wiele rezidium po te lata do skarbu Rzeczy Pospolitey weszło, y ordinować będą, aby moneta dobra, cum bonitate intrinseca, cureret (*sic*) w oyczyźnie naszey. 32) Szkode w tym niemało obywatele woiewódtw Wołyńskiego y Bełskiego mają, że słuza Brzeska nad prawo podwiszona, na kturey niezmierne exactie spatków (*sic*) ich wyciągane bywają, y statki psują sie: wynaydą tedy Panowie posłowie sposób, gdzieby sie tego urzędnicy, na tych cłach będący, y starosta tameczny, ratione podiętej słuzy, sprawić miał; także, żeby we Gdańsku nas nie sądzoną ani sziprów naszych z flisy. 33) Iż o wieżę Krzemieniecką, Kurzą Nożką nazwano, w kturey szlachta ab antiquo, za różne excessa, aż też y główniey iako na dnie zasiadać zwykli; a iż niektórym, po satisfactey dekretem trybunalskim, niesłusznie zadawana bywa trudność: starać sie mają Panowie posłowie, aby za uprzywoliwaną (*sic*) wieżę constitutią obwarowana była. 34) Do act ziemskich y grodzkich po rusku wpisywane aby byli, extracty aby po polsku byli wydawane, a przez to aby ustali w trybunałach przepisy, constitutią cawere Panowie posłowie będą. 35) Zagęścilo sie to, że z cancelariey Jego Królewskiej Mości gleyty, prawu pospolitemu przeciwne, wychodzą, pod któremi potentiores, iure victi, impune grassantur, y na dobra szlachty minoris sortis, ale iuris pleni, hostiliter nastempują, y one w swą possessiā zabirają, iako to czasu niedawnego Pan

Samuel Łaszcz na dobra Pana Łukasza Hulewicza, brata naszego, wioleter nastompiwszy, one zabrał y hucusque trzyma, fretus subleuationibus, s cancelarię, sobie wydaniem: upraszać tedy uniżenie Jego Królewskiej Mości Panowie posłowie nasi będą, aby takowe gleyty, iako prawu przeciwnę, nie byli ważne. 36) A że Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, pokazał nam przez posła swęgo na seym terazniejszy niebezpieczeństwa, na Rzecz Pospolitą nasze nastempujące od postronnych narodów, nieprzyjaciół oyczyzny naszej, co musi w sercach naszych czynić ostróżno boiaźń; przetoż iednostaynie wszyscy y zgodnie uczyniliśmy laudum na seymiku terazniejszym, które, Panów posłów naszych fide obligamus, aby constitutią approbowane byli, w tym, cośmy w ynstructięy tey podali, we wszistkim nam satis facere usiłowali a rem integram, ninac na seymie nie pozwalając (ponieważ im limitatam daiemy potestatem), do nas na seymik relatiny, w niedziel dwie na seymie, przynieśli, na kturym my, obaczywszy, iezeli ex re Re Publicae stanie sie desiderijs y publicznym y prywatnym dosic, tedy, iako nigdy niezwykliśmi deesse Rzeczy Pospolitey, tak y wtenczas, gdy obaczymy, co ex re Re Publicae będzie, pozwolimy. 37) Poborcom naszym: Jego Mości Panu Szimonowi Kozice y Jego Mości Panu Adamowi Hulewiczowi, s podatków, które wybierali, zwyczajne solarium aby pozwolone było, domówić sie Panowie posłowie nasi powinni. Ukrzywdzenie swoje Jego Mość Pan Roman Zahorowsky, dawny żołnierz y rotmistrz Jego Królewskiej Mości, przelożył na seymiku naszym, które odniósł przez dekret w odsądzeniu majątno-

świętej pamięci Zygmunta Trzeciego oddana, przez tak wiele lath non constant (*constat?*) ordinibus regni, iako wiele intraty na potrzebe Rzeczy Pospolitey przynieść może: starać sie tedy Panowie posłowie będą, iako wiele rezidium po te lata do skarbu Rzeczy Pospolitey weszło, y ordinować będą, aby moneta dobra, cum bonitate intrinseca, cureret (*sic*) w oyczyźnie naszey. 32) Szkode w tym niemało obywatele woiewódtw Wołyńskiego y Bełskiego mają, że sluzą Brzeska nad prawo podwiszona, na ktorey niezmierne exactie spatków (*sic*) ich wyciągane bywają, y statki psują sie: wynaydą tedy Panowie posłowie sposób, gdzieby sie tego urzędnoy, na tych cłach będący, y starosta tameczny, ratione podiętey sluzy, sprawić miał; także, żeby we Gdańsku nas nie sądzoną ani sziprów naszych z flisy. 33) Iż o wieżę Krzemieniecką, Kurzą Nożką nazwano, w ktorey szlachta ab antiquo, za różne excessa, aż też y główniey iako na dnie zasiadać zwykli; a iż niektórym, po satisfactey dekretem trybunalskim, niesłusznie zadawana bywa trudność: starać sie mają Panowie posłowie, aby za uprzywoliwaną (*sic*) wieżę constitutią obwarowana była. 34) Do act ziemskich y grodzkich po rusku wpisywane aby byli, extracty aby po polsku byli wydawane, a przez to aby ustali w trybunałach przepisy, constitutią cawere Panowie posłowie będą. 35) Zagęścilo sie to, że z cancelariey Jego Królewskiej Mości gleyty, prawu pospolitemu przeciwne, wychodzą, pod któremi potentiores, iure victi, impune grassantur, y na dobra szlachty minoris sortis, ale iuris pleni, hostiliter nastempują, y one w swą possessią zabirają, iako to czasu niedawnego Pan

Samuel Łaszcz na dobra Pana Łukasza Hulewicza, brata naszego, wiolenter nastompiwszy, one zabrał y hucusque trzyma, fretus subleuationibus, s cancelarię, sobie wydaniem: upraszać tedy uniżenie Jego Królewskiej Mości Panowie posłowie nasi będą, aby takowe gleyty, iako prawu przeciwne, nie byli ważne. 36) A że Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, pokazał nam przez posła swego na seym terazniejszy niebezpieczeństwa, na Rzecz Pospolita nasze nastempuiące od postronnych narodów, nieprzyjaciół oyczyzny naszej, co musi w sercach naszych czynić ostróżno boiaźń; przetoż iednostaynie wszyscy y zgodnie uczyniliśmy laudum na seymiku terazniejszym, które, Panów posłów naszych fidem obligamus, aby constitutią approbowane byli, w tym, cośmy w ynstructiey tey podali, we wszistkim nam satis facere usiłowali a rem integram, ninac na seymie nie pozwalaiąc (ponieważ im limitatam daiemy potestatem), do nas na seymik relatiny, w niedziel dwie na seymie, przynieśli, na kturym my, obaczywszy, iezeli ex parte Rei Publicae stanie sie desiderijs y publicznym y prywatnym dosic, tedy, iako nigdy niezwykliśmi deesse Rzeczy Pospolitey. tak y wtenczas, gdy obaczymy, co ex re Rei Publicae będzie, pozwolimy. 37) Poborcóm naszym: Jego Mości Panu Szimonowi Kozice y Jego Mości Panu Adamowi Hulewiczowi, s podatków, które wylhierali, zwyczajne solarium aby pozwolone było, domówić sie Panowie posłowie nasi powinni. Ukrzywdzenie swoje Jego Mość Pan Roman Zahorowsky, dawni żołnirz y rotmistrz Jego Królewskiej Mości, przelożył na seymiku naszym, które odniósł przez dekret w odsądzeniu maiętno-

ści, sobie na swe krwawe zasługi od Jego Królewskiej Mości conferowaney w wojewodstwie Czernihowskim, a to z tej miary, że non constabat liquido, czy do wojewodztwa Kiiowskiego, czy do Czernihowskiego danina tamta ściągala sie: przeto starać sie Panowie posłowie będą, aby commissarze do rozgraniczenia Kiiowskiego y Czernihowskiego województw naznaczeni byli. *Petita.* Niemały zład dissidium w oyczyźnie naszej, turbulentis hisce temporibus, że principes in Re Publica viri: Jaśnie Oświecony xiąże Jego Mość Pan wojewoda ziem Ruskich, (*i?*) Wielmożny Jego Mość Pan chorąży coronny w tak wielkie zaszi differentię; upraszać tedy Panowie posłowie Jego Królewskiej Mości będą, aby autoritatem pańską w to włożył, żeby tanti viri, którzy usibus Rei Publice prosunt et proderunt, uspokoieni być mogli. Na Konstantinowie, miesce (*mieście*) Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Pana wojewody Sędmierskiego, Ukrainie wszystkiej siła należy: przetoż starać sie będą Panowie posłowie nasi, aby libertatia y od stanowisk żołnierskich y od inszych podatków miastu temu dana y constitutią approbowana była. Sprawa Jey Mości Paniey Sanockiey y Jey Mości Paniey Wileńskiej z Ich Mość Pany Sapihami deuoluetur do sądu Jego Królewskiej Mości, za którą upraszać Ich Mość Panowie posłowie będą, aby ją nieodwłocznie sądzić raczył. Wysokie merita Jego Mości Pana Jęła Malińskiego, chorążego Wołyńskiego, które, ab anno millesimo sexcentesimo tredesimo, aż dotychczas, przez wszystkie expeditię, y przeciwko cesarzowi Tureckiemu, y przeciwko incursiom Tatarskim, y na woynach Moskiewskich y Szwedzkich, zna-

czne, gromadne y ozdobne poczty do woysk wprowadzając, królom Ich Mościom Panom naszym y Rzeczy Pospolitey, z uymą dostatków swoich y hoynym krwie swoiey dla całości oyczyzny przelaniem, continuo oddawali, merebantur zawsze szczodrobliwość y nagrode od królów Ich Mościów, panów naszych; ale że dotychczas od króla Jego Mości żadney nagrody nie ina: wniosą pokorną do Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, proźbą, Panowie posłowie nasi za Jego Mością Panem chorążym, przy wyliczeniu krwawych Jego Mości zasług, aby oycowsky wzgląd na Jego Mości mając, w recompense ran s postrzałów, na ciele Jego Mości dla Rzeczy Pospolitey odniesionych, y utrat, w dostatkach swych podiętych, miał nagrode y opatrzenie. Wienc, że rzeka Horyń w tym miejscu, gdzie są majątności Jego Mości Pana chorążego, nie iest nauigabilis, intercedować Ich Mość Panowie posłowie będą, aby na teyże rzyce Horyniu młyny, gdzie y przedtym byli, Jego Mość Pan chorąży erigować mógłł. Jego Mość Pan Jan na Szumbarze Jarmoliński, sędzia ziemsky Krzemieniecky, brat nasz, za wsze odważne merita in Rem Publicam collata, tak w woyskach Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey, iako y na inszych, in toga przez sie feliciter et gloriose obitis munijs, zasłużył to, aby nomen Jego Mości w niepamięci nie szło, ale na seymie przyszłym Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey przez Panów posłów naszych przypomniono było: zaczym, poruczamy to Panom posłom naszym, aby upraszali uniżenie Jego Królewskiey Mości, żeby, w pamięci Pańskiej swey merita Jego Mości mając, raczył ię regijs be-

XXVII.

Актъ объ избраніи Іосифа Тризны въ санъ архимандрита Киевопечерской Лавры, на дворянскомъ съѣздѣ, въ Кіевѣ. Подписи дворянъ, участвовавшихъ въ избраніи. 1647 генваря 25.

Року тысяча шестьсотъ чотырдесять семого, месеца февраля, двадцеть второго дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцъкомъ, передо мною Адамомъ Ласкомъ Черчицкимъ, наместникомъ подстароства и замку Луцъкого, становши очевисто велебный въ пану Богу, его милость отецъ Марцинь Прзесецкий, именемъ все преветное капитулы монастыра Печарского Киевъского, для вписанья до книгъ нынешныхъ кгородскихъ Луцъкихъ, подѣль перъ облятамъ листъ елекъции, то есть обраня висоце преветного въ пану Богу, его милости отца Іосифа Тризну, на архимандрію монастыра Печарского Киевъского, презъ преветную капитулу Печарскую Киевъскую, также вельможныхъ и урожоныхъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Киевъского, списанный, руками такъ велебныхъ отцовъ капитулы преречоного монастыра Печарского

Киевского, яко ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Киевского, подписанный, печатми капитульной тогожъ монастыра и преречонныхъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Киевского, припечатованный, а о томъ всемъ ширей въ себе объмовляющий, просечи, абы принять и до книгъ уписанъ былъ. А такъ я врядъ тотъ листъ елекцией, для вписаня до книгъ внешныхъ приймаючи, читалемъ, и такъ се въ себя писанный маеть: Во имя Отца и Сына и Святаго Духа. Мы смиренныя священно-иноки крилешане, застольници, старци, вси отцове и братья, капитула Лаври святое монастыра Печерского Киевского, по зести съ того свита, превезельного въ Богу, блаженное памяти его милости оуца Петра Могилы, архиепископа митрополита Киевского, Галицкого и всея России, архимандрита Печерского, осиротилые, ознаймуемо тымъ листомъ добровольное елекцией наше, якъ мы, маючи зъ давныхъ привилеовъ одъ наяснейшихъ кролевъ ихъ милости, пановъ нашихъ, такое право, же, по зости съ того свита каждого архимандрита Печерского, маемо, везывавши до себе князей, пановъ и обывателей земли Киевское, которыхъ быхмо затыгнути могли, и они, будучи тоежъ релией Крестком, хотели бы намъ допомочи тою елекцией, на архимандрита обрати особу зацную стану шляхецкого, въ закове нашомъ вывченую, и до маестату его королевское милости, вана нашего милостивого, листомъ вольной елекцией нашею освидчати, и за тою особою единою отъ насъ усихъ и ихъ милостей, пановъ обывателей, до насъ належачихъ, абы привилеомъ его королевское милости былъ намъ на архимандрию потверженный, супубликовати. Скоро

только Господь Богъ до фамы своее святое поволаъ помененного его милость, отца архимандрита нашего, не хочяти ни без старшее звирхное головы зоставати, а притомъ маючи таковыи видомости, ижъ особы, до тое елекъцини наше не належачые и привилеями отдаленые, замышляють на волную елекъцию нашу наступовати, а ивъные на добра церковъныи наезджати хочуть, и южъ некоторые наехали: вси, единодушъно намовивъшисе, розослалисмо листы до поблизшихъ ихъ милостей стану сенаторского, дыкгитарского и шляхецкого, въ набоженъстве Кгредкомъ будучихъ, просячи, абы до насъ прибыти рачили до монастыра Печерского на елекъцию, на день нынешный отъ насъ зложеную, на которую немало ихъ милостей, людей зацъныхъ, зъехалось. Мы теда, во йня святое, едыносусчное, животворяшчое и неразделимое Тройци, ижъ привилея наши одну только особу обирати насъ учать, а маючи отъ зощлого святобливого мужа, отца архимандрита нашего, при исходи съ того свита, намъ заледоную особу, въ законе иноческомъ зъ детинства и въ наукахъ богословъскихъ выщвиченую, при тудейшомъ монастыру нашомъ Печерскомъ выхованую, а въ доме зацъномъ и старожитномъ зъроженую, его милость, господына отца Иосыфа Тризну, на сесь часъ въ брацътве Виленъскомъ преложного, вси едностайне и единоголасно обралисмо. А до тоежъ елекъцини наше, и ихъ милость, помененые особы, нижей на подписехъ выражоные, зъгодне приступили, которую то елекъцию, кгда намъ дастъ Господь Богъ згодне и едностайне одправити, оную, подъ анафътею семи соборовъ вселенскихъ, непорушъно

держати маемо, а до маестату его королевское милости, пана нашего милостивого, вси мы вирный подданыи слуги и богомольци, супълвуемо, абы обраный отъ насъ его милость отецъ архиманъдрита быль привилеємъ стверзонный, и тую елекцію нашу, воъную и зъгодную, вси подписами рукъ нашихъ, также ясневельможного, вельможныхъ и уроzonychъ ихъ милостей, нижей выраzonychъ, подписами и печати ствержаемъ. Писанъ сесь листь елекціей въ церкви Пресветое Владичици наше Богородици и Приснодिवы Марии монастыра Печерского Киевского, лита Божого нароженя тысеца шестьсотъ чотырдесять сегого, месеца генвара, двадцеть пятого дня.

У того листу елекціей, при печатехъ, подпись рукъ тыми словы:

Варлаамъ Детъковський, наместникъ монастыра Печерского Киевского, власною рукою.

Зосима Прокоповичъ, дозорца печерь святыхъ старецъ соборныхъ, рукою власною.

Игънатый Оксеновичъ Старушиць, старецъ монастыра Печерьского соборный.

Меленътый Красносилский, старецъ монастыра Печерского соборный.

Феодосий Оранський, старецъ соборный.

Филареть Горъбикевичъ, уставъникъ Печерьский.

Софроный Жеребило-Лобунський, игумень монастыра Кирилского.

Вениаминъ Новоселець, старецъ соборный.

Иеромонахъ Рафаилъ Вуховичъ, старецъ соборный.

Иеромонахъ Гелиссей Илковскій, старецъ соборный Печерскій.

Меркурый Хомичъ, економъ Городецкій, рукою власною.

Иеромонахъ Панкратый Ступницкій, крылошанинъ, рукою.

Иосафъ, крылошанинъ.

Иоанъ Палчикевичъ, крылошанинъ.

Мартинъ Пресецкій, законникъ монастыра Печерскаго.

Константый Негребецкій, старецъ Печерскій, рукою.

Иеромонахъ Евстафий Евфремовичъ, старецъ и соборный Печерскій, рукою.

Иеромонахъ Паисый Осчовскій, старецъ Печерскій.

Иеромонахъ Иосифъ Дунаевскій.

Иеромонахъ Парфений Кратовичъ, рукою.

Иеромонахъ Антоний Стефановичъ.

Иеромонахъ Селивестеръ Ясинскій.

Иеромонахъ Александръ Броневскій, рукою.

Иеромонахъ Акиндий Достоевскій, рукою.

Иеромонахъ Корнилий Маньковскій.

Иеродияконъ Гарасимъ Козловскій, рукою.

Иеродияконъ Венедиктъ Вилковичъ, рукою.

Иеродияконъ Гавъриилъ Глодницкій, рукою.

Конъстаңтый Семизиновскій, инокъ, рукою.

Pimon Howski, zakonnik Pieczarski.

Adam z Brusilowa Kisiel, kasztellan ziem Kiiowskich, starosta Nosowski, obecny na tey electiey.

Alexander z Brusilowa Kisiel, podstoli Czernihowski, będący na tey electiey.

Maximilian Brzozowski, podstoli Kiiowski, obecny na tey electiey, ręką swą.

Siemion Wigura, horodniczy Kiiowski.

Daniel Jerzy Woroniez, skarbnik ziem Kiiowskich.

Eremiasz Tysza Bykowski, ręką swą.

Siemion Stawecki, ręką.

Иоакимъ Ерличъ.

Joan Trypolski, ręką swą.

Fedor Trypolski, na electiey będący, ręką swą.

Ostafy Wyhowski.

Prokop Wereszczaka, komornik graniczny Czernihowski.

Samuel Dublanski, na tey electiey będący.

Stephan Trypolski, na tey electiey będący.

Daniel Szczenieiowski.

Parfen Trypolski, ręką.

Романъ Невъмирицький, рукою.

Петъръ Выговъский, рукою.

Maciey Jerlicz.

Федоръ Трыполскій, рукою власною.

Alexander Olexicz Lusznia.

Stephan Lew, iako ten, który należą, łowczy Nowogrodku Siwierskiego, zgodnie pozwalam.

Stephan Grazny, imieniem Jego Mości Pana Borysa Graznego, łowczego Nowogrudka Siwierskiego, dworzanina Jego Kró-

lewskiej Mości, iako pisać nie umiejącego, na tę electię zezwalający,
ręką swą.

Szymon Pawsza, na tey electiey będący, ręką swą.

Stanisław Trzeciak, ręką swą.

Fedor Sołtan, na tey electiey będący.

Jan Suryn, ręką.

Adam Skipor, ręką.

Roman Sawicki.

Krzysztoph Szaniawski, ręką.

Daniel Hołub.

Hrehory Liplenski, ręką swą.

Paweł Filipowski, ręką swą.

Jan Strywiazki, na tey electiey będący.

Andrzej Stawecki, na tey electiey będący.

Jerzy Pieńkowski.

Alexander Ważyński.

Boufał Olexicz Giranowski.

Krzysztoph Snitowski.

Который же то листъ елекъцей, за поданьемъ и
прозбою вышъ речное особы а за принятемъ моннъ
урядовымъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ
есть уписанъ.

Книга городская Луцкая 1647 года, листъ 252.

XXVIII.

Актъ объ избраніи епископа Мстиславскаго, Оршанскаго и Могилевскаго Сильвестра Косова митрополитомъ Кіевскимъ, на дворянскомъ съѣздѣ, въ Кіевѣ. Подписи духовныхъ лицъ и дворянъ, участвовавшихъ въ избраніи. 1647 февраля 25.

Року тысяча шестьсотъ чотырдесять сегого, месеца априля девятого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замъку его королевское милости Луцькомъ, передо жъною Гавриломъ Корытинскимъ, буркграбишъ и намѣстникомъ староства Луцького, становъши очевисто урожоный панъ Павелъ Понаревъскій, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ перъ обятамъ листъ елекъции отъ всего духовенства, тудежъ дикгънитаровъ, рыцерства, такъ коронныхъ, яко и великого князтва Литовъскаго обывателей, народу Руского, релии Кгрецкое, въ послушенствѣ отца светого пастера, патриархи Конъстантънополскаго будущихъ, съ печатми и съ подписами рукъ особъ духовныхъ и свецкихъ на обране превелебного въ Пану Богу, его милости отца Сильвестра Косова, епископа

Мсциславского, Оршанского и Могилевьского, на метронолю Киевьскую, Галицкую, и томууж его милости, отцу Косови, служащий, яко о томъ тотъ листъ елекъциши ширей въ себе маеть, просячи, абы принять и до книгъ уписанъ былъ, которого я врядъ приймуочи, читаленъ, и такъ се въ себе, писемомъ Полскииъ писаный, маеть :

My duchowieństwo, tudzież dignitarze, rycerstwo, tak coronni, iako y wielkiego xięstwa Litawskiego obywatela narodu Ruskiego, religiey Graeckiey, w posłuszeństwie Oycy świętego, pasterza naszego, patriarchi Konstantinopolskiego, będący, po ześciu s tego świata świętey pamięci Jaśnie Przewielebnego w Bogu Jego Mości Oycy Piotra Mohiły, metropolity Kiiowskiego, Halickiego y wszystkiey Rossiey, z różnych woiewódstw na dzień y termin dzisieyszy, roku tysiąc sześćseth czterdziestego siódmego, february dwudziestego piątego, według starego kalendarza, od Wielebney kapituły metropolitańskiej Sophyskiey Kiiowskiey, przez listy, do wszystkich nas pisane, dla obrania nowego metropolity złożony, tu, w cerkwie świętey Sophiey Kiiowskiey katedralney metropolitańskiej, zgromadzeni, przychilając sie do praw y swiebod naszych tak dawnieyszych królów Ich Mościów, iako też ad puncta uspokoienia religiey naszej, na szczęśliwey Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, electiey dane, y od tegoż Króla Jego Mości zároveň z inszemi prawami Rzeczy Pospolitey, inter pacta conuenta, cum consensu totius Rei Publicae, poprzysiężone, potem constituciami approbowane, przez które pozwolono jest nam telko samym obierać archiepiskopa metropolite

Kiiowskiego, nie w uniey będącego. Jednostaynie tedy, wszyscy zgodnie, nemine contradicente, idąc za wolą Bożą, który do serca nam podał, Przewielebnego w Bogu Jego Mości Oycy Syluestra Kosowa, episkopa Mściślawskiego, Orszańskiego y Mohilewskiego, zacne iego starożytne urodzenie, wysokie cnoty, pobożność y rostopność, niemniej żarliwość y stateczność w religiey naszej wiadome mając, za metropolite naszego Kiiowskiego, Halickiego y wszystkiey Rossiey pasterza obraliśmy y obieramy, y te zgodną electią naszą Jego Mości dajemy, y wszelakie posłuszeństwo, iako pasterzowi swemu prawosławnemu, oddawać obiecujemy, zalecając do maiestatu Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, unizenie, wszyscy zgodnie y iednostaynie, aby był priuilegio, według praw naszych, confirmatus, Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, prosimy. A dając te electionis manifestacją, rękoma naszymi podpisaliśmy y pieczęci nasze przycisneli. W cerkwie świętey Sophiey Kiiowskiey metropolitańskiej, roku y dnia wyżey mianowanego.

У тоє елекції при печатехъ подпись рукъ ихъ милостей, особь духовныхъ и свецкихъ, тыми словы:

Athanazy Puzyna, władyka Łucky y Ostrogsky.

Józeph Tryzna, archimandryta Pieczarsky Kiiowsky, starszy monastera Brackiego Wileńskiego, ręką swą.

Hilary Doropheowicz, archimandrita Słucky, ihumen Hrozowsky.

Leonteusz Szycik Zalesky, namieśnik metropolitański w wielkim xięstwie Litewskim, archimandrita Owrucky, ręką swą.

Isaias, ihumen Nikolsky.

Ignacius Oxenowicz Stařuszycz, ihumen Wydubicky.

Józeph Kononowicz Horbacky, ihumen Michałowsky
cerkwie złotowierzchey Kiiowskiew.

Alexander Mokosi Denisko z Matwieiowiec, administrator episkopstwa Łuckiego y Ostrozkiego y eromonach Pieczarsky, nomine totius districtus Kremenecensis.

Innocenti Giziel, ihumen y rector collegium Bratskiego Kiiowskiego.

Warlaam Dietkowsky, namieśnik monasteru Pieczarskiego Kiiowskiego.

Alexey Tur, namieśnik monastera świętego Mikołaja P. K. (*Pustyńskiego Kiiowskiego?*).

Конъстанътий Негребецъкий, намѣстникъ Софійскій, рукою.

Софроный Жеребило Лобунъскій, игумень монастыра Кирилскаго Киевскаго.

Феодоръ Борежецъкий, протопопа Киевскій, зо всею кашитулою.

Alexander Tustanowsky, prezbiter cerkwie świętego Mikołaja Pritiskiew Kiiowskiew.

Иванъ Ч...скій, священникъ Спасскій Киевскій.

Кирилъ Полозовичъ, священникъ Воскресенскій Киевскій.

Merkury Chomicz, administrator majątności Grodeckiew, рѣка swą.

Zachariasz Berestowicky, protopopa Łucky, рѣка swą.

Andrzey Zieliński, рѣка, prezbiter Świętomichałowsky.

Helizeusz Kotelnicky, prezbiter świętey Pokrowy, рѣка.

Артемий Гуляницкий, преzbiterъ Анастасовскій Луцкій, власною.

Adam z Brusilowa Kisiel, kasztelan Kiiowski, starosta Nosowsky.

Hrehory Czetwerteński, podkomorzy Łucky.

Zachariasz Czetwerteński, starosta Rakiborsky, pod-sędek Łucky.

Wacław Światopełk Czetwerteński.

Moyżesz Mohiła, gospodar Wołosky.

Hauryło Korytiński, burgrabia Łucky.

Maximilian Brzozowsky, podstoli Kiiowski, ręką swą.

Fedor Suszczański Proskura, pisarz ziemsky Kiiowski, iako na to zezwalający.

Samuel Woronicz, czesznik Czernihowsky.

Daniel Jerzy Woronicz, skarbnik ziem Kiiowskich, ręką.

Wasili Masalsky, ręką.

Borys Grazny, łowczy Nowogródka Siewierskiego, ręką swą.

Daniel Hołub, z Morozowicz.

Adam Łasko Czerczycky.

Kostyn Jankuł, który bywał hetmanem ziemie Mołdawskiej.

Adam Chłopecky.

Jan Chłopecky.

Jeremiasz Tysza Bykowsky, ręką swą.

Fedor Sołtan.

Kostanti Kazimierz Obodeński.

Alexander Sokołowsky, z do

Michał Woronicz.

Alexander Surin, ręką.

Krzysztoph Kolczycky, skarbnik Czernihowsky.

Prokop Wereszczaka, komornik graniczny Czernihowsky.

Boufał Olekszye Luszni Gieranaysky.

Andrzej z Wolkowicz Wolkowicky, ręką swą.

Adam Surin.

Paweł Sczeniewsky, ręką.

Iwan Trypolsky, ręką.

Jerzy Kirdey Koziński, ręką swą.

Krzysztoph Szaniawsky z Szaniaw, ręką.

Ostaphiey Wyhowsky.

Andrzej Madaleński.

Mikołaj Lusto (?), ręką.

Jan Hładunowicz Dubisky, ręką swą.

Fedor Trypolsky.

Alexander Trypolsky.

Paweł Ponarzewsky, ręką.

Jan Dmochowsky.

Gabriel Leduchowsky.

Heliasz Złotoliński.

Stephan Horodisky, ręką.

Andrzej Korytiński, ręką.

Ignacy Strzelnicki.

Stephan Bylecky.

Larenti (?) Kopysteński.

Daniel Dumiński.

Wasili Plotnicki Zatyrkiewicz, ręką.

Который же то листъ менованое елекъции, за по-
даньемъ и прозбою вышъ речное особы а за принятемъ
моимъ урядовымъ, увесь, съ початку ажъ до конца, до
книгъ нинешнихъ есть уписанъ.

Книга городская Луцкая 1647 года, листъ 574.

XXIX.

Сеймовое постановленіе дворянъ воеводства Кіевскаго о наборѣ и устройствѣ войска для усмиренія бунтовъ, о податяхъ на его содержаніе и о всеобщемъ ополченіи противъ непріятеля. 1649 марта 15.

Року тисеча шестьсотъ чотыредесятъ девятого, месеца маръца, семнадцатого дня.

На вряде кгородскимъ, въ замъку его королевское милости Луцкимъ, передо ивною Гелияшомъ Малюшицкимъ, бурькграбимъ Луцкимъ, становъшы очевисто урожонный его милость панъ Владыславъ на Богурыне Хрыбътовичъ, стольникъ Кіевъскій, маръшалокъ кола рыцарского, для вписаня до книгъ нынешънихъ кгородскихъ Луцкихъ подавъ явдлумъ, одъ всихъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Кіевскаго, на сеймику въ Луцъку, дня пятнадцатого маръца, въ року теперешнемъ, одправуючимсе, згодне намовленое, съ подписомъ руки своее и ихъ милости, пановъ обывателей тогожъ Кіевскаго воеводства, яко о томъ тое явдлумъ ширей въ себе маеть, просячы, абы принятое и до книгъ вписаное было, которое я врялъ приймаючы читалемъ, и такъ се въ себе, писмомъ Подскимъ писаное, маеть:

My dignitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa Kiowskiego, którzyśmy na dzień piętnasty marca, roku tysiąc sześćseth czterdziestego dziewiątego, vigore constitutiei, uchwaloney na szczęśliwey Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, szczęśliwie nam panującego, koronacyiey, ziechali się do Łucka, abyśmy, po rosproszeniu naszym od nieprzyjaciela województwa naszego, na tym miejscu laudum zgodnie napisali y to, co do obrony y bezpieczeństwa naszego należy, postanowili, widząc to na oko, iż bez ustawicznego namniy do kilku lat praesidium, któreby, obecnie w województwie naszym zostawiając, tego samego pilnowało, województwo nasze od swey woley rebellizantów bezpieczne być nie może, a obmyślając securitatem tak kościołów, iako y wszystkich nas et pignorum nostrorum, to, co się niży specificuję, autoritate praesentis conuentus, zgodnie y iednostaynie postanowiamy, nie tilko fide, honore et conscientia samych siebie obowiązuiać, ale y poenis, które dobrowolnie na się wszyscy przymiemy, ktobykolwiek temu postanowieniu naszemu przeciw się chciał, tam in toto, quam in minima eius parte. Naprzód tedy, trzy tysiące konnego woyska leuis armaturae, s takim rynsztunkiem y orężem, iako Jego Mość Pan pułkownik nasz generallny, w przypowiednych listach Ich Mościom Panom rotmistrom, ordinuie, mieć chcemy, a draganów tysiąc, także z rynsztunkami y orężem, wedle ordinansu Jego Mości Pana pułkownika naszego generalnego, naznaczaiąc konnym naszym po trzydziestu złotych na czwierć żołdu, a draganom po złotych iedinastu na miesiąc, a to do lat dwóch, sine intermissione; to iednak declaruiać, iż

nam wolno będzie zgodnie, vigore huius laudi continuato, lubo zmniejszyć lubo y przyczynić wojska, wedle potrzeby, a to po skończeniu każdego roku. Na które ludzkie, w każdej czwierci y roku, troje podymne uchwaliliśmy y uchwalamy, żadnych abiurat desertatorum et conflagratorum nie przymuiąc. W pierwszy, iednak, czwierci, czworo podymnę wydać będziemy powinni, tak iednak, że w pierwszym roku tylko trzynaście podymnych wybrać się ma, a w drugim dwanaście, wedle tego, iako ostatnie, przed temi tumultami, podymne wybirane było. A ieśliby komu kwit zginółł, a rejestrami Panów poborców liquidować się nie mogło, tedy poddani iuramento comprobare mają, tak, iako ostatnie podymne dawali; s czego sie nam wszyscy Ich Mość Panowie poborey, tak podymnych, iako y czopowego, rachować mają, którzykolwiek przedtym pieniądze woiewodztwa naszego, to iest podymnego, czopowego y inszych exactij w zawiadywaniu mieli swoim, a rachunku nam ieszcze doskonałego nie uczynili, y kwitu od nas nie otrzymali. Przytym uchwaliliśmy y uchwalamy czopowe, które arenduiemy Jego Mości Panu Janowi z Brzezia Krętownskiemu, za też summę, iako chodziło to czopowe odo-
tąd, to iest za złotych dwadzieścia tysięcy, incluuiąc w to szos y formanę, iako zawsze chodziło. To iednak czopowe tak w ręce Jego Mości Panu łowczemu daiemy, aby nam sub conscientia po roku, da Bóg, powiedziałł, co mu uczyni. Na żołnierza, zwysz pomienionego konnego, przychodzi na rok trzykroć sto szędziesiąt tysięcy, na tysiąc draganów na rok przychodzi sto trzydzieści dwa tysiąca, na laffield, to iest zaciągowe pieniądze, tych draganów

iedynaście tysięcy. Zosobna chcemy mieć praesidium, propter chara pignora hostra, fortecy Horoszkowskiej: piechoty cudzoziemskiej trzysta, z których każdemu na miesiąc po iedynastu złotych rachuiąc, a zosobna na laufgide, w pierszey czwierci, także po iedynastu złotych na iednego semel pro semper; czyni to na rok złotych czterdzieści dwa tysiąca dziewięseth. Czyni to tedy, wszystko do kupy złożywszy, summę pięćkroć sto tysięcy ośmdziesiąt tysięcy ieden dziewięćseth złotych. Do tych expens należy y tractament Jego Mości Pana pułkownika naszego generalnego, któremu na czwierć dwa tysiąca złotych offiaruiemy, które y z retent przeszłych wziąć Jego Mości pozwalamy. A nadto cokolwiek do aparatu woiennego, do woyska, iako prochów, kul y inszych potrzeb woiennych, co potrzeba, cokolwiek y do fortecy wysz pomienioney, gdzie chara pignora nasze zostawać będą, in casu necessitatis, requiretur, to wszystko z reszty summy, która od podatków zostaje, ordynować będzie Pan pułkownik nasz generalny, iako y na szpiegi, z Ich Mościami Pany commissarzami. Co się tkanie exactorów zwyszpomienionych podatków, do wybierania podymnego czworga, w pirwszy czwierci roku, obraliśmy Jego Mości Pana Mikołaja s Pruszyna Pruszyńskiego; do drugiey exactiey troyga podymnego, w drugiey czwierci, obraliśmy Jego Mości Pana Ostafiana Tuszowskiego; do trzeciey exactiey troiga podymnego, w trzeciey czwierci, obraliśmy Jego Mości Pana Adama Korczewskiego; do czwartey exactiey troiga podymnego, w czwartey czwierci, obraliśmy Jego Mości Pana Alexandra Korczewskiego. Którzyto Ich Mość Panowie poborcowie odtąd podymnę po-

mienione odbierać poczną y tam, odkat y na iakim miejscu, uniwersałem swym obwieszą wszystkich nas Ich Mość Panowie commissarze czterey, od nas obrani, kiedy y gdziebyśmy to podymnę do rąk Ich Mości Panów poborców, oddawali. A po wybraniu iako pirwszych czterech podymnych, tak y inszych, zaraz pieniądze rotmistrzom oddawać będą powinni Ich Mość Panowie poborcy, za assignacyą Jego Mości Pana pułkownika naszego generalnego, a po wydaniu pieniędzy Ich Mość Panowie commissarze, ziachawszy się, absentia unius non obstante, rachunku słu chać będą tamże Ich Mość Panów poborców, tak tych, którzy dawne retenta mają, iako y tu pomienionych, a potym woiewodztwu naszemu, na seymiku lub electiey deputacky, cokolwiek wprzód po exactiey tych podatków przypadnie, dadzą rellacyą y doskonały rachunek wszystkich perceptorum et expensorum. Ciz Ich Mość Panowie commissarze determinują y czas wybierania czopowego, po uspokoieniu, da Bóg, woiewodztwa naszego od tumultów, y uniwersałem swoim termin, a quo naznaczą, iako y wybieranie podymnego. A iż wiemy doskonale, że niemało iest pieniędzy woiewodztwa naszego przy Ich Mościach Panach poborcach woiewodztwa naszego dawnych, to iest potomkach niebosczyka Pana Fedora Proskury, pisarza ziemskiego Kiiowskiego, potomka Jego Mości Pana Woronicza, podczaszego Kiiowskiego, przy Jego Mości Panu Alexandrze Lenkiewiczuz y Pohorskim, podwoiewodzym Kiiowskim, przy Jego Mości Panu Woyciechu Rylskim, woyskim Żytomirskim, pisarzu grodskim Kiiowskim, przy Jego Mości Panu Krzysztofie z Łohoyka Tyszkiewiczuz, podczaszym Kiiow-

skim, retenta czopowego, szosu y formanki, y przy inszych Ich Mościach: tedy poruczamy to Ich Mościom Panom commissarzom naszym, aby, sine mora zniosszy sie z Ich Mościami wysz zpomienionymi Pany poborcami, te pieniądze odzyskali, które pieniądze tak ordynuiemy. Przypowiedzieliśmy służbę a die prima aprilis, anni praesentis, braci naszey, Ich Mościom Panom obywatelom wojewodztwa naszego rosproszonym, którzy pod chorągwią Jego Mości Pana pułkownika naszego generalnego zostawać mają y to czynić coby było ku ozdobie wojewodztwa naszego, którym żołd na koń po złotych trzydziestu postempuiemy, wedle rejestru, od Jego Mości Pana pułkownika naszego generalnego podpisanego, temuż Jego Mości Panu pułkownikowi naszemu generalnemu więcy chorągwy s tych retent zaciągnąć. Ktobykolwiek, tak podymnych, iako czopowego, szosu y formanki exactorom naszym zwyszpomienionym, tam in toto, quam in parte, wedle czasu, od Ich Mość Panów commissarzów determinowanego, nie oddał, na takowym ma być poena triplicis pensionis retentorum in instanti, cum poena perpetuae banitionis sine appellatione, extendowana, ad instantiam instigatoris iudicij, ex delatione Ich Mościów Panów exactorów wyszpomienionych, abo ich substitutów, lub succollectorów, prawnie od nich zapisanych. Forum zasię aczby ordinarium być miało w Kiiowie, iednak iż nam Pan Bóg wziół s tego świata Jego Mości Pana wojewode naszego, bez którego gród nasz wacuię; więc iż Kiiow iest podległy pod ten czas niebespieczeństwom od domowey sweywoly nagłono (*sic*), tośmy zgodnie postanowili, ieśli na ten czas, kiedy się zdać będzie Ich Mościom

Panom commissarzom naszym, iż czas iest podatki wybierać, na co y swe wydadzą uniwersały, Pana wojewodę Jego Królewska Mość, Pan nasz miłościwy, dać nam raczy, a on na wojewodztwo wiezie, tedy Jego Mość Pan wojewoda roczki grodzkie, luboby cadencya ich zwyczajna nie przypadała, ma zacząć sądzić, dla samych skarbowych spraw, w tydzień po czasie tym, do którego ostatniey oddawcy podatków oddawać będą powinni, wedle assignatney Ich Mościów Panów commissarzów, od nas obranych. A ięśliby też Jego Mość Pan wojewoda, wedle tego czasu, iako się namieniło, przyść do sądenia roczków, dla iakieykolwiek przyczyny, nie mógł, tedy to zgodnie postanawiamy, iż sobie wszyscy, którzybyśmy huic laudo nostro sprzeciwili się y ordynacyey oddawania contributney publicznych Ich Mościów Panów commissarzów naszych, forum w wojewodztwie poblížszym naznaczamy, to iest w wojewodztwie Wołyńskim, w powieciech tak Łuckim, Krzemienieckim, iako y Włodzimirskim, którybychkolwiek s tych gródów napierwy roczki sądzone byli, za pozwein pèremptorie stawać, sine quibusuis dillacionibus et exceptionibus. Tamżè forum mieć mają y Ich Mość Panowie poborcy nasi, tak tu pomienieni, iako y ci, którzy nam dotąd dawnych rentent nie oddali, ad instantiam instigatoris iudicij, ex dellacione plenipotenta Ich Mościów Panów commissarzów naszych; także y Panowie rotmistrzę woyska naszego, ięśliby który z nich, piędzdzę wziowszy, chorągwie nie stawił y do obozu nie stanół, przez tegoż instigatora y delatora, czego nam Ich Mość Panowie obywatelè Wołyńscy, bracia nasi, fraterne pozwolili. Wszakże, przy wybieraniu

podatków czwirci następujących, kiedy Jego Mość Pan woiewoda, da Bóg, nasz zupełnie ten urząd swój obeymie, querelle skarbowych spraw co dwie niedziele sądzone mają być w Kiiowie; czego iż, propter bonum commune, przestrzegać, da Bóg, będzie Jego Mość Pan woiewoda nasz, pewniśmy są tego, abyśmy sąsiedzkiego woiewodztwa grodów nie szukali. A iż teraz rzetelnie widzimy, iako ciężko iest naszemu woiewodztwu, tak przestronnemu, iedno tylko ziemstwo mając, ieden gród w Kiiowie; tedy to sobie przyrzekamy, iż ani podsędka, ani pisarza ziemskiego obierać nie mamy (ponieważ te urzędy teraz vacują), ażbyśmy z seymu blisko przyszłego troie ziemstwa u Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey, także y grody, w którychby roczki sądzone był, uprosili. (Executio mocną, ieśliby się kto, post publicatam banitionem, zaraz na drugich roczkach abo querellach, nie uścił ze wszystkim skarbowi woiewodztwa naszego, abo któryby rotmistrz, wziowszy pieniądze, do obozu chorągwię nie stawił y stawić nie chciał) Jego Mość Pan woiewoda nasz abo, gdyby requisitus in duabus uczynić iey nie chciał, Jego Mość Pan starosta Żytomirski, abo Jego Mość Pan starosta Owrocky pro tunc uczynić ią będzie powinien, powiat swój ruszywszy, iako contra rebelles, których pro hostibus patriae et communis salutis mieć chcemy, y teraz declarujemy, z częścią woyska naszego zaciągnionego, cum consilio Ich Mościów Panów commissarzów, sub poena itidem triplicis pensionis retentorum in instanti, na roczkach którychkolwiek, iako się wyży pomieniło, repetenda, cum poena perpetuae banitionis, ad instantiam instigatoris iudicij

illius, ex delatione Ich Mościów Panów commissarzów abo ich plenipotentów. Ich Mościów Panów commissarzów czterech obraliśmy y uprosili: Wielmożnego Jego Mość Pana Jerzego na Czernichowie Niemirzicza, podkomorzego Kiiowskiego, Jego Mość Pana Władysława na Bohurynie Chrebtowicza, stolnika Kiiowskiego, Jego Mość Pana Michała Axaka, podstolego Kiiowskiego, y Jego Mość Pana Tomasza z Biberszteinu Kazimirskiego, którym to co się wyżey pomieniło, poruczywszy, nadto poruczamy, aby wojsko, od nas zaciągnię, dwakroć w roku popisali: raz na początku, kiedy się wszystko zaciągnie, a drugi raz przy skończeniu roku. Tymże Ich Mościom moc zupełną dajemy y zlecamy, aby ad fidem publicam, iako naprędy mogli dostać pieniędzy, za którebyśmy zaraz mogli ludzi cokolwiek zasiać, absentia unius vel duorum non obstante; nastatek, in absentia trium, y iednemu Jego Mości Panu pułkownikowi generalnemu eandem potestatem dajemy. A skoro to pirsze czworo podymnych Jego Mość Pan exactor pirszy woiewodztwa naszego wybierzę, cum prouisionę po złotemu od sta złotych na miesiąc rachuiąc, aby zaraz creditorowi oddał, waruiemy. Na pułkownietwo generalnę uprosiliśmy y obrali Wielmożnego Jego Mość Pana Jerzego na Czerniechowie Niemirzicza, podkomorzego Kiiowskiego, mając perspectam eius fidem in Rem Publicam et merita, którego obowiązawszy amore patriae, tośmy Jego Mości poruczali, aby się starał, z powinności, na sie włożoney, o to, żebyśmy byli bezpieczeni od wszystkich tumultów domowych y rebelliey; czemu wszystkimi siłami, ex prouidentia sua, będzie powinien, mając te władzą, od nas

autoritate conuentus nostri sobie daną, aby w województwie naszym swawolne kupy gromił, buntowników, gdzieby się kolwiek pokazali, tak w dobrach Jego Królewskiej Mości, iako y duchownych y naszych szlacheckich, imać kazał y one karał, wedle wystempków. A żeby miał wojsko to nasze zwyszpomienione in *exquisita disciplina*, dajemy Jego Mości Panu pułkownikowi naszemu generalnemu władzę, *autoritate Rei Publicae*, stanowienia pułkowników y rotmistrzów, karania wystempnych żołnierzy, wedle artykułów wojennych, którym każdy żołnierz podlegać, *tacto pectore*, obowiązać się powinien; osobliwie tych, którzyby *castra deserere*, abo s potrzeby uciec mieli, abo się potykać, gdy kaza, nie chcieli, pro *hostibus patriae* deklarujemy. Zlecamy przytym Jego Mości Panu pułkownikowi generalnemu, aby *luxum* wojska naszego cale uprzatnił, wedle intencyy Rzeczy Pospolitey, na seymie *coronationis* blisko przeszłym wyrażoney, tak strojów iako y bankietów, cokolwiek *delicatem* żołnierza uczynić może, wielości wozów, koni y czeladzi niepotrzebney, wedle *constitutiey* anni *millesimi sexcentessimi trigesimi terty*. Dajemy też Jego Mości Panu pułkownikowi naszemu generalnemu *potestatem substituendi* na miejsce swóie do czasu takiego *locumtenenta*, któryby huic *oneri* mógł *sufficere*, osobliwie do sądów *criminalnych* *rebellizantów*. A iako wojska *gratialistów* bywać zwykli, tak też wojsko nasze z Jego Mością Panem pułkownikiem generalnym naszym *nostrae potestatis* mieć chcemy. Na ściąganie wojsku naszemu, wszystkie starostwa, wszystkie dzierżawy, wszystkie przytym dobra *utriusque ritus* naznaczamy, które, ne-

mine excepto, Jego Mość Pan pułkownik nasz generalny
 assignować chorągwiom będzie, a potem, woysko iako na-
 prędzy ściagnowszy, popisać się ma przed Ich Mościami
 Paay commissarzami, pod Kiiowem y nad Dnieprem, lub
 obozem w iednym miejscu, lubo na kilku miejscach leżeć;
 nad tymże Dnieprem y hyberna swe odprawowować po-
 winno będzie. Ażeby swóy prouiant miało to woisko,
 ordinuemy im tako żywność, iż iako dwadzieścia podymia
 iednemu żołnierzowi na czwierć płacą żołd iego, tak żeby,
 za dwudziestu dymów, tak w starostwach, dzierzawach,
 duchownych dobrach utriusque ritus, iako y naszych szla-
 chęckich wszystkich, prouiant był wydawany żołnierzom
 na czwierć na iednego, mając wzgląd y na luźną czeladź
 y konie, bez których żołnierz być nie może, wedle ordi-
 nacyey Jego Mości Pana pułkownika naszego generalnego
 y Ich Mość Panów commissarzów, którą żywność tak,
 iako na tamtym miejscu, stąd (z kąd?) ją wybierać będą,
 pretijum iey będzie na on czas, oszacowawszy, lubo żyw-
 nościo oddać, lubo pieniądzy płacić będziemy; a żołnierz,
 tym się contentuiąc, ani sie włóczyć ma po wojewodztwie,
 chiba in necessitate, ani stacy żadnych wybierać; w czym,
 aby nas insze woysko nie aggrauouało, wyprawuiemy s po-
 śródka siebie dwóch do Jego Królewskiey Mości, pana
 naszego miłościwego, to jest Jego Mość Pana Tomasza
 Kazimirskiego y Jego Mość Pana Stefana Niemirzyca na
 Czerniechowie, pokornie prosząc, abyśmy to, z łasky Jego
 Królewskiey Mości, otrzymać, a interim, dla sprowadzenia
 pignorów naszych, commoditatem loci w starostwie iakim
 mieć mogli. Praesidium też y fortece, propter infirmioem

sexum et chara pignora nostra, w dobrym porządku mieć będzie Jego Mość Pan pułkownik nasz generalny: co cae dexteritati et prudentiae Jego Mości poruczamy. Nakoniec pospolite ruszenia, in casum iugruentis necessitatis, uchwaliliśmy w woiewodstwie naszym, na które wszyscy stawić się mamy, wedle prawa pospolitego de expeditione bellica, nie wychodząc iednak nigdziey z woiewodstwa naszego: na które pospolite ruszenie, gdy się zdać będzie Ich Mościom Panom commissarzom naszym, Jego Mość Pan woiewoda nasz, da Bóg, przysły wici wysyłać ma; a ieśliby ieszcze Jego Mości Pana woiewody nie było, abo sie tego zbraniatł, tedy to Ich Mościom Panom commissarzom naszym w moc daiemy, iako nas zwoływać, tak y miesce nam naznaczyć, a my się stawić obiecuiemy, sub poenis, o pospolitym ruszeniu sancitis. uwalniając tych totaliter, którzy w woiewodstwie naszym Kiiowskim w zaciągu są y będą, tudzież też y tych, którzy z woiewodstwa tego przy boku Jego Królewskiej Mości zostawaią. Działo się w Łucku, dnia piętnastego marty, anno tysiąc szęśćseth czterdziestego dziewiątego.

У того лядумъ подписа рукъ, такъ его милости пана маршалъка, яко и ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Киевского, тыми словы:

Władysław na Bohuryńie Chrebtowicz, stolnik Kiiowski, marszałek koła rycerskiego, manu propria.

Jerzy z Czerniechowa Niemierzycz, podkomorzy Kiiowski, manu propria.

Michał Axak, podstoli woiewodztwa Kiiowskiego, manu propria.

Jan Krzętowski z Brzezia, Ło. K., manu propria.

Stephan Niemirzycz na Czerniechowie, manu propria.

Remian Tuszewsky, manu propria.

Andrzej Sokołowsky, S. K. J. M.

Tomasz Modliszewsky.

Jan Knichiniński.

Thomasz z Biberzszaynu Kazimirsky, manu propria.

Mikołaj s Pruszyna Pruszyński, manu propria.

Abram Korczewsky, manu propria.

Hrehory Lipliański.

Mikołaj Juczaniczy, komornik graniczny woiewodztwa Kiiowskiego, manu propria.

Alexander Korczewsky.

Michał Jerlicz, manu propria.

Wacław Jurewicz.

Sebastian Krasowsky.

Jan Mirosz.

Jan Swiszewsky.

Andrzej Mikołajewsky z Mikołajowicz.

Котороежъ то лявдумъ, за поданьемъ и прозбою
вышь речоного его милости пана маршалька а за при-
нятемъ моимъ врядовымъ, до книгъ есть записано.

Книга вродская Луцкая 1649 юда, листъ 85 — 89.

XXX.

Сеймовое постановленіе дворянъ Волинскихъ о всеобщемъ ополченіи противъ взбунтовавшихся крестьянъ. 1649 марта 17.

Року тисеча шестьсотъ чотыредесятъ девятого, месеца марта, семнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замьку его королевское милости Луцькомъ, передо мною Геллашомъ Малюшицькимъ, буркграбимъ Луцькимъ, персоналитеръ становъши, урожоный его милость, панъ Крышьтофъ Линевьскій, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцарского воеводства Волинского, для вписанья до книгъ нынешныхъ кгородскихъ Луцькихъ, подалъ лавдужъ, съ подписомъ руки своее, одъ всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Волинского, на сеймику реляційномъ, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ чотыредесятъ девятомъ, месеца марта, петнадцатого дня, одправуючимъсе, згодне ухваленое и постановъленное, а о томъ ширей въ себе обьновляющее, которое, абы принятое и въ книги вписаное было, жадалъ, и такъ се въ себе маеть:

My dygnitarze, urzędnicy, xiążęta y wszystkie rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego, którzyśmy się na ten czas, pro die decima quinta, mensis marcy, do Łucka na seymik relacyny, z seymu walnego szczęśliwey koronaciey Jana Kazimirza, króla, pana naszego miłościwego, zebrawszy in hanc solenitatem relationis Ich Mościów Panów posłów, na tenże seym coronationis od nas deputowanych, expeditiowawszy, de securitate y obronie wojewodztwa naszego, inhaerendo constitutioni, która nam, tak przeszłe, iako y teraznieyszą, nowo namówione approbuie lauda, na tymże terminie obmyślić sobie postanowiliśmy. Naprzód, iż wojewodstwo naszą, iako nayblisszą od wyuzdanego chłopstwa licentey y naypodleyszą będąc wszelakim ich naziędom, do tego nullum prawie pacis sperando modum, abyśmy iako expositi periculis, huic mogli obuiare malo y abyśmy eam molem od wojewodztwa naszego auertere mogli: za zgodą tedy totius conuentus nostri, okazywania na dzień ósmy aprilis uchwaliliśmy, na którym, nemine excepto, cultusque sint status et conditionis ludzie, tak zastawnicy iako y arendarze indy, y iaklekolwiek possessiones y benefitis w wojewodztwie naszym mające, także y wdowy in personam małżonków na miejscu zwykłym popisu, a podobnymi sprawić się będą powinni, iuxta constitutionem anni millesimi sexcentissimi vigesima primi, a eo sub poena infamiae et quodvis rigorosissimo iuris processu, excepta sola vera infirmitate, na co jednak corporale iuramentum obwiniemy praestare będzie powinien. Tamże zaraz postanowiliśmy, aby z dymów trzydziestu osiadłych komny służby z wyjątkiem dobrym był obmyślony, na co requisia pod

tenże czas ma być. Duchowni Ich Mość, w województwie naszym residujące, ponieważ aequaliter z nami ad omne onus województwa tegoż naszego. należą, co y Jego Mość xiądz biskup Łucky przez list swój in medium congressus nostri declarował; zacyzm, do tegoż stawienia ze trzydziestu dymów tenebuntur koonego słuźalego, stawić, cum sufficienti do niego requisito; a ktoby nie miał spelną trzydziestu dymów, powinien componere z blisszym sąsiadem, non excludendo z osób swoich do uiritim stawienia się, iako y ci, którzy miedzy Słuczą y Horynią dobra swoje mając, viritim tylko sami stanąć powinni. Zachowuje się też termin na tenże czas okazywania obrania pułkownika, y rotmistrzów, y inne takiemu terminowi należące requisita, y dalsza obrona tamże obmyślona być ma, gdzie zaraz Panowie pohorcowje nasi sufficientem calculum exactionis suae uczynić będą powinni, a to sub poenis, in constitutionibus regni eo nomine sancitis. Ponieważ roczków grodzkich Włodzimirskich daleka jest ięszcze cadentia, tedy Jego Mość Pan starosta Włodzimirsky powinien będzie, roczki extra cadentiam, w poniedziałek kwietny, w powiecie swym złożywszy, sprawy, tylko fisco należące, sądzić y wszelaką ostrość prawa, sine quibusuis dillationibus, appellationibus, na Panach retentorach exequować, sub poenis, contra negligentes officiales sancitis. Tamże zaraz, tak Łuckiego, iako y Krzemienieckiego powiatu; obywatele respondere tenebuntur. Panów rotmistrzów naszych powiatowych widząc wysoką ku oyczyźnie miłość y qua dexterate woyska stawali przy odważnych działach swoich, także sumpty y znaczne straty, w których że y teraz tenże

została zetus, lubo za nowym zacięciem Rzeczy Pospolitey, po wysłużeniu czwirci powiatowey: in uim tedy gratitudinis za to, abyśmy do dalszey Rzeczy Pospolitey usługi Ich Mość zachęcili, reszte dwoyga podymnego, in anno millesimo sexcentesimo quadragesimo octauo od nas laudo publico uchwalonego, u exactora naszego, Jego Mości, Pana Marcina Dąbrowskiego, skarbnika Wołyńskiego, darowaliśmy; osobliwie xiążęciu Jego Mości Zacharyaszowi Czetwerteńskiemu, podsędkowi Łuckiemu, Jego Mości Panu Romanowi Zahorowskiemu, stolnikowi Czernihowskiemu, Jego Mości Panu Łukaszowi Hulewiczowi, staroście Dźwignogradzkiemu, Jego Mości Panu Alexandrowi Łysakowskiemu, Jego Mości Panu Janowi Hulewiczowi y Jego Mości Panu Janowi Liniewskiemu, nie includuiąc iednak w to żadnych czopowych pieniędzy. A iż obywatelom Ich Mościom województwa Kiiowskiego seymik rellacyny z seymu coronationis, na tenże czas, w Łucku, (u) Oyców Dominikanów, constitucią iest naznaczony, dla załężenia nieprzyjacielskiego: przeto, ciż pomienieni obywatele prosili nas, aby forum z retentorami swemi w wojewodztwie naszym, na tychże extraordinarynych roczkach, mieć mogli, którym fraterne pozwoliliśmy. Ponieważ Jego Mość Pan podkomorzy Kiiowsky obit munus pułkownika w wojewodztwie swoim, y fraterne nas ciż Ich Mość Panowie obywatele prosili, aby od expeditiey okazywania ex persona sua był uwolniony, czego także pozwoliliśmy; iednak z dóbr swoich, w wojewodztwie naszym będących, poczet iuxta correspondentiam stawić powinien będzie. Które wszystkie praesentis laudi nostri puncta, fidem marszałka

naszego do tego adhibita, ad acta autentica regni podać zlecieliśmy. Działo się w Łucku, na miejscu zwyczajnym seymiku, w kościele katedralnym, dnia siedemnastego marca, roku tysiąc sześćset czterdziestego dziewiątego.

У того лявѣдумъ подпись его милости, пана маршалка, въ тые слова:

Krzysztof Liniewski, marszałek koła rycerskiego.

Котороежь то лявѣдумъ, за поданемъ вышь речное особы а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть вписано.

— Книга городская Луцкая 1649 года, листъ 89 наобороте.

— (The following text is a mirrored/ghosted image of the document's content, appearing upside down and is not transcribed.)

XXXI.

Инструкція дворянъ Волинскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывший въ 1649 году. Жалобы на убійства и опустошенія, причиненныя взбунтовавшимися крестьянами. Просьба о присылкѣ войскъ, для водворенія спокойствія. 1649 марта 17.

Року тысяча шестьсотъ чотырдесять девятого, месеца марта, семнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замьку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Геліяшомъ Малюшицкимъ, буркграбимъ Луцкимъ, становъшы очевисто урожоний его милость, панъ Крыштофъ Линевскій, маршалокъ на тогъ часъ кола рыцержого, для вписаня до книгъ цѣнелъныхъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ инъструкцію ихъ милостей, пановъ обывателей, воеводства Волинъского, съ подписомъ руки своее, на сеймьку, дня пятнадцатого, месеца марта, зъгромажоныхъ, ихъ милостямъ паномъ по-еломъ тогожъ воеводства, въ той инъструкци, нижей вписаною, меновете выражонимъ, даную, а о томъ ширей въ себе обьявляющую, просечы, абы принята и до книгъ умисана была, которую я врядъ, для вписаня до книгъ црзійнуучы, чытадемъ, и такъ се въ себе, писмомъ Пол-скимъ писаная, маєтъ:

Instructia Ich Mościom Panom posłom: Jego Mości Panu Andrzeiowi z Wysokiego Kaszewskiemu, łowczemu Wołyńskiemu, y Jego Mości Panu Thomaszowi Kozice, podstolemu Wołyńskiemu, od nas senatorów, dignitarzów, urzędników y wszytkiego koła rycerskiego, na seymik, pro die decima quinta, mensis marcy, constitucią coronationis naznaczony, zgromadzonych, dana. Naprzód, przy powinszowaniu dobrego zdrowia y szczęśliwego panowania Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, przełożyć mają Ich Mość Panowie posłowie, w jakim zostawamy niebezpieczeństwie, y jako kraie nasze spustoszone a prawie wniwecz obrócone, y jako nad armistycium, przez Panów comissarzów postanowione, za mieysca, sobie zabronione, ta colluuius swawolnego chłopstwa przechodząc, homioidia y znieśnośne czyni rapinas. Prosić tedy będą maiestato Jego Królewskiej Mości Ich Mość Panowie nasi, aby jako nayprędze presidia Rei Publicae ku scienie naszymy stawali, żebyśmy do czasu, armistycią okrestonego, w pokoiu zostawać mogli. Drugo, upowiedzieć mają Jego Królewskiej Mości y naszą w tey mierze duram, że sie y sami do tey obrony bierzemy, lecz takowym siłom rebellizantów trudno resistere, bez osobliwego obmyślawania Jego Królewskiej Mości. A iż z odesłania constitucią z seymu anni millesimi sexcentesimali quadragiesimi, Ich Mościom Panom poborcom naszym termin sprawienia sie na seymiku przed braclą zachowany był, w czym, że sufficiens od nich stała sie nam satisfactia a przecie iednak w sądach Warszawskich kaptarowych, podczas szczęśliwey electey króla, pana naszego miłościwego, ad instantiam

instigatoris regni, iest otrzymana infamia, a mianowicie na Panu Kozice Szymonie y Panu Adamie Hulewiczu, tedy ciz Ich Mość Panowie posłowie upraszać będą maiestatu Jego Królewskiej Mości, aby na takową infamią, uti nulliter et incompetenter otrzymaną, dla poratowania honorów ich, gleyt dany być mógł; ponieważ nam w woiewodstwie in toto satisfactum, na co y quity mają. Któreto puncta tey instructiey naszej, przez Pana marszałka koła naszego spisawszy y ręką tegoż podpisane, Ich Mościom Panom posłom naszym oddać zleciliśmy. Dan z seymiku relationis Łuckiego, dnia siedmnastego marcy, tysiąc sześćseth czterdziestego dziewiątego.

У тое инъструкции подписаь руки его милости пана маршалка тыми словы:

Krzysztoph Liniewsky, marszałek koła rycerskiego, manu propria.

Котораяжъ то инъструкциа, за подавѣемъ и прозбою вышъ речоное особы, а за принятѣемъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть уписана:

Книга городская Луцкая 1649 года, листъ 91 наобороть.

XXXII.

Дипломъ на права, предоставленныя Русскому народу Польскимъ королемъ Яномъ Казимиромъ и Варшавскимъ сеймомъ, на основаніи Зборовскаго договора. 1650 генваря 12.

Року тисеча шестьсотъ пяддесятого, месеца февраля, двадцать третего дня.

На вряде кгородскомъ, въ замьку его королевское милости Луцькомъ, передо мною Яномъ зъ Великого Зялова Зяловскимъ, наместникомъ замку и букграбства Луцького, становшы персоналитеръ ясне аревелебый въ Панау Богу, его милость отецъ Юзефъ Чапличь, номинать владництва Лудького, архиманьдрыть Милецький, для вписаня до книгъ нынешныхъ кгородскихъ Луцькихъ подалъ перъ облятамъ привилей его королевское милости дипломы, на перкгамине писаный, съ печатми двома, коронною и великого князства Литовского, на шнурахъ завесистыми, а съ подписомъ руки его королевское милости и секретарское, зъ сусцепьтами тежъ двома, Варшавскою и Любелскою, кгородовъ, на апробацию правъ и волностей релии Кгрецкое народу Руского служачый, яко о томъ тотъ привилей шырей въ себе маеть, просечы, абы принять и до книгъ вписанъ былъ, которого я врьдъ прыймуючы, читалемъ и такъ се въ себе, писмомъ Польскимъ писаный маеть:

Jan Kazimirz, z Bożej łaski król Polski, wielkie księże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mozowieckie, Żmudzkie, Inflanckie, Smoleńskie, Czernihowskie, i też Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny król. Oznajmujemy tym listem przywileiem naszym, teraz y na potomne czasy, iż ziednoczenie narodów cnych: Polskiego, Litewskiego, Ruskiego, w tey Rzeczy Pospolitey (którą Pan Bóg chciał mieć antemurale wszystkiego krześcijaństwa) jest naywiększe firmamentum; y dla tegoż diui nostri predecessores, Naiśnieyszy królowie Polscy, przestrzegali tego, aby do tych cnych narodów zawsze zostawała zgoda y miłość nierozzerwana, a siły spólne ich przeciwko nieprzyjacielowi krzyża świętego zachowane y obracane byli. Dla tegoż y świętey pamięci Naiśnieyszy Władysław Czwarty, król Jego Mość, Pan brath nasz, na szczęśliwey electiey swoiey, bacząc być cny naród religiey Ruskiej względem uniey rozdwoiony, świątobliwie usiłował zgodzić y ziednoczyć go z sobą, aby Rzecz Pospolita żadnego nie miała przez to zatrudnienia; toż y my, szczęśliwie nastąpiwszy na państwo, przez wolne głosy wolney electiey od Pana Boga nam powierzone, przedsiębiorąc, staraliśmy się o to, abyśmy wewnętrzne zamieszanie y krwie rozlanie (które Pan Bóg dopuścił tempore interregni) zagasiwszy, pokóy święty pozyskać mogli y Rzecz Pospolitą uspokoić. Jakoż pobłogosławił Pan Bóg pobożney intentiey naszej, iż, za łaską iego świętą, to domowe incendium powagą naszą królewską jest zgaszonę y woysko nasze Zaporozkie do wiernego poddaństwa przywrócone, któremu w declaratiey łaski naszej królewskiej, pod Zborowem daney, przychęcając do usług naszych y Rzeczy

Pospolitey, a naród Ruski wszystek, duchownego y świeckiego, szlacheckiego y pospolitego stanów, przy prawach y wolnościach dawnych zachowując, obiecaliśmy na terazniejszym seymie, względem uniey zniesienia, tak, iako y z Wielebnym w Bogu Oycem metropolitą Kiiowskim y duchowieństwem namówiono było, postąpić y naród Ruski wszystek uspokoić, w ich religiey Graeckiey ucontentować: tedy te królewską obietnicę naszą, przy seymowey approbatiey y tej declaraciey, pod Zborowem daney, skutkiem wypełniając, wakujące na ten czas władctwa: Łuckie, Chełmskie, Witepskie, złączając z Mścisławskim, z cerkwiemi, do nich zdawna należącemi, y archimandryą Żydyczyńską, także monastyr Lescz ze wszystkiemi dobrami pomienionemu Oycu metropolicie Kiiowskiemu, Oycu Sylwestrowi Kossowowi, y osobom, na to obranym y od niego poświęconym, oddaliśmy y hoc diplomate nostro oddaemy. A z monastera Kupczatyckiego (*Kupiatyckiego?*), w possessiey nieunitów będącego, wszelkie przewody, przeciwne punctom świętey pamięci króla Jego Mości Władysława, znosimy; a w władctwie Przemyskim terazniejszemu disunitowi exnunc ma być oddano, przed śmiercią xiędza Krupeckiego, świętego Spasa, monastyr świętego Onoprego ze wsią Nawczówką, monastyr Ławra ze wsią Ławrowym y monastyr Smolnica, a post fata xiędza Krupeckiego, iuż to władctwo z majątnościami y wszelakimi pożytkami do władctwa przy nieunicie ma perpetuis temporibus zostawać. A że do władctwa Witepskiego y Mścisławskiego dóbr na wychowanie słusznych nie masz, tedy z dóbr Połockiego archiepiskopstwa połowice, która ma być przez commissarza

naszego wydzielona, terazniejszemu Oycu władcyce naznaczyliśmy y de facto oddaemy. Exertitium liberum wszystkiemu narodowi Ruskiemu, nie będącym w uniey, w coronie y wielkim xieźtwie Litewskim, tak iako zdawna mieli, pozwalamy y noszenie krzyża Wielebnemu Oycu metropolicie w swoich diaecesiach, iako insigne metropolitańskie. Cerkwie też wszystkie, w punctach świętey pamięci króla Jego Mości Władysława wyrażone, przywracamy, to iest: w Smoleńsku, według przywileiu króla Jego Mości, Borysa y Chleba pod murami Smoleńskimi, a w samym zamku, gdzie przedtym cerkiew świętego Awramiecia bywała, plac do zbudowania cerkwie, y przy niey duchownych chować, także w dobrach szlacheckich, które lennym prawem mają w woiewodztwie Smoleńskim, wolno cerkwie budować y duchownych swoich przy nich chować; w Mohilowie cerkiew świętego Spasa, monastyr s przynależnością. także pod Grodnem; monastyr w Wilnie Zmartwychwstania Pańskiego y cerkiew drugą świętego Jana, a trzecią na przedmieściu świętego Jerzego; w Trokach Panny Naświętszey; w Grodnie Zmartwychwstania Pańskiego; w Mińsku świętey Trócy; w Połocku Narodzenia Pańskiego, ze wszystkiemi dobrami, do niey należącemi; we Mścislawiu świętey Trócy, z dobrami do niey należącemi; w Kobryniu Narodzenia Naświętszey Panny; w Witepsku Zwiastowania w niżnim zamku y cerkiew, w polu stojąca, świętego Ducha; w Nowogródku świętego Jana; w Lidzie świętego Spasa; w Ihumeniu świętey Preczystey; w Bobroisku świętego Spasa; w Łobiszynie także świętego Spasa; w koronie zaś Lubelską cerkiew, od stanu szlacheckiego zmurowaną, która

im była wzięta, przywracamy do odprawowania nabożeństwa wszystkiemu narodowi Ruskiemu, nie będącym w uniey; w Krasnym Stawie świętej Trójcy, ze wszystkimi dobrami, do niey zdawna należącemi; w Belzie świętego Mikoły; w Hrubieszowie świętego Krzyża; w Stoianowie świętej Paraskowy; w Krzemieńcu świętego Mikoły; w Horodku świętego Ilii; w Mościech Zwiastowania Naświętszey Panny; w Busku świętego Mikoły; w Horodle Zmartwychwstania; w Kowlu świętego Mikoły; w Ratnie świętej Trójcy; na oddanie których cerkwie skutecznie commissarzów, których sami sobie obiorą, dać pozwoliliśmy y zaraz naznaczyliśmy. A gdzie cerkwie pogorzały y popośuszonę są, tak w Pińsku, w Mozeru y po inszych miejscach, na tychże placach dawnych budować y murować wolność dajemy. Także dobra, od cerkwie świętej Paraskowey we Włodzimirzu odebrane, przywracamy. Sądy duchowne ich, według przywileiu świętej pamięci króla Jego Mości Awgusta, w roku tysiąc pięćseth iedynastym, danego, mają być wcale zachowane; także bractwa wszystkie, gdziekolwiek są y gdzie zabroniono, iako w Smoleńsku za murami u Hleba y Borysa y Bilsku, mieć pozwalamy. Szkoły Kiiowskie, gdziekolwiek są, także drukarnie ich wcale zachowujemy, y censure xiąg przy Oycu metropolicie y episkopach, w diaecesiach ich, zostawujemy, a kaduk, na drukarzu Lwowskim Słuzce niestlusnie otrzymany, znosiemy. Dobra też cerkiewne aby żadnym sposobem nie byli alienowane a ritu Graeco, iako dawne prawa są o tym, warujemy, y Perehinsk, od władcyctwa Lwowskiego nullo iure alienowany, decretem naszym na

pierwszym terminie, według praw y przywileiów tego władcy, restituere obiecuiemy, a wszystkich mieszczan Lwowskich narodu Ruskiego przy wolnościach y prawach ich, według przywileiu świętey pamięci króla Awgusta y innych królów Ich Mościów, cale y nienaruszenie zachowuiemy, y iesli iakie są praeiudicia y transactie mimo ten przywiley, tak w odprawowaniu nabożeństwa, iako i ich samych swobodach, te wszystkie znosimy, y gdziekolwiek, w coronie y wielkim xięztwie Litewskim, z dawnych praw y przywileiów do urzędów należy naród Ruski, aby zarówno przymowani byli, y żadney oppresiey nie mieli, dawne prawa ich konserwuiemy, a przeciwnie, gdziekolwiek byli, postępki y transactie cassuiemy. Osobliwie też mieszczan Kiiowskich, Czernihowskich, Winnickich, Mozyrskich, Rzeczyckich, Starodubskich, Pińskich y inszych, gdziekolwiek woyna zaszła, przy dawnych prawach y wolnościach ich zachowuiemy. Commissie, inquisitie względem przeszłego zamieszania, według amnistiey, obiecany pod Zborowem, znosimy. Praesbiterowie też popi Ruscy, nie będący w uniey, aby przy wolnościach stanu duchownego zostawali y żadnymi powinnościami, podwodami, podatkami, statiami, ani stanciami żołnierskimi y robocznymi nigdziey nie byli onerowani, ale według praw y przywileiów incorporatorum (*sic*), w swoim poszanowaniu zostawali y do nikogo z świeckich, tylko do starszych swoich należeli duchownych, tym przywileiem naszym utwierdzamy. Naostatek, cokolwiek ieszcze do gruntownego uspokojenia należy, a na tym seymie, dla nawalności spraw Rzeczy Pospolitey, skutku nie wzięło, to wszystko do prze-

szłego (*sic*) seymu zachowawszy, naród wszystek Ruski przy wszelakich prawach y wolnościach zachowuiemy, a teraz to diploma, vigore approbatiey declaratiey naszej, woysku Zaporozkiemu daney, z podpisem ręki naszej y pieczęcią, tak coronną, iako y wielkiego xięztwa Litewskiego, wydać roskazaliśmy. Dan w Warszawie na seymie, w dzień conclusiey seymu, roku Pańskiego MDCL, miesiąca stycznia, dnia XII, panowania naszego Polskiego pierwszego, Szwedzkiego wtórego roku. Approbatia seymowa praw y wolności religiey Graeckiey narodu Ruskiego.

У того привилею печатей завесистыхъ две а подписи рукъ его королевское милости и секретарское теми словами:

Jan Kazimirz, Król.

Matthias (*Mathias?*) Cielecky, secretarius Regiae Maiestatis.

А сусъщепта впродъ вгородская Варшавская въ тые слова:

Sub actu Varsaviensi, sabbatho, post festum sanctae Agnotis virginis, anno Domini millesimo sexentesimo (*sic*) quinquagesimo, ad oblationem admodum Reuerendi in Christo Patris Jozepi Kononowicz Horbacki, episcopi Vitescensis, Mscislaiensis, Orsensis, Mohileuensis, igumeni monastery sancti Michaelis deaurati Kiowiensis, susceptum et inductum.

Кгродская зась Любельская сусъцепъта тымы словы:

Ad oblationem Reuerendi Alexandri Denisko Mokosiey de Matfieiowce, archimandritis Żydyczynensis et Ourucensis, nomine Reuerendissimi Siluestri Kossow, metropolitae et archiepiscopi Kiouiensis, Halicensis et totius Russiae, diploma ratione introcontentorum, cum sigillis utriusque gentis maioribus, feria sexta post Conuersionem sancti Pauli proxima, per officium castrense capitaneale Lublinense susceptum et ad acta castrensia praesentia inductum.

Которыйже то привилей его королевское милости дипломы, за поданъемъ и просбою вышь речоное особы а за прынятемъ моннъ урядовымъ, увесь, съ початку ажъ до конца, до книгъ нынешныхъ кгродскихъ Луцкихъ есть уписанъ.

Книга кгродская Луцкая 1650 года, листъ 180.

XXXIII.

Инструкція дворянъ Волинскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавский сеймъ, бывшій въ 1650 году. Изъявленіе благодарности королю за его попеченіе о благѣ государства. О мѣрахъ для водворенія мира и для увеличенія войска. О заключеніи мира съ Швеціею. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ исполненіи судебныхъ приговоровъ надъ преступниками. О награжденіи ротмистровъ, участвовавшихъ въ сраженіи подъ Пилявцами. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству, о возвращеніи церковныхъ имѣній архимандриту Жидичинскому и объ освобожденіи города Луцка отъ военнаго постоя и другихъ повинностей. 1650 Ноября 7.

Року тысяча шестьсотъ пятидесятого, месеца ноябра десятого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замъку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Гелияшомъ Маюшыцкимъ, буркграбимъ Луцкимъ, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становшы урожоный его милость, панъ Вацявъ на Конюхахъ Гулевичъ, подсудокъ

Луцкій, маршалокъ на тотъ часъ кола ряцеръского, для вписаня до книгъ нинешъныхъ кгородскихъ Луцкихъ подалъ инъструкцію съ подписомъ руки своее, одъ всихъ ихъ милосътей пановъ обывателовъ воеводства Волинъского, на сеймику, дня сегого месеца и року теразъ идучыхъ, постановленую, ихъ милосътямъ паномъ посломъ инътроменованымъ на сеймъ двунедельный даную и служащую, о чомъ таа инъструкція ширей въ себе маеть, просечи, абы принята и до актъ записана была. Которую я врядъ, для вписанъя до книгъ прыймуючы, чытаемъ, и такъ се въ себе маеть:

My senatorowie, xiążęta, dygnitarze, urzędnicy ziemscy y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego, ziachawszy sie do Łucka, pro die septima nouembris, na seymik złożony, seym dwuniedzielny poprzedzający, na mieyscu zwyyczajnym, zgodnie et unanimitate consensu obraliśmy z między siebie posłów na seym, bracią naszą: Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Hrehorego Swatopelka Czetwertehskiego, Wielmożnego Jego Mości Pana Daniela Stępkowskiego, staroste Włodzimirskiego, Jego Mości Pana Wacława na Koniuchach Hulewicza, podsędka Łuckiego, marszałka naticzas koła naszego, Jego Mości Pana Kazimirza Bieniewskiego, pisarza grodzkiego Łuckiego, Jego Mości Pana Jana Liniewskiego, Jego Mości Pana Konstantego Czerniewskiego, którym zleciliśmy, aby, primario, Jego Królewskiey Mości, panu naszemu miłościwemu, pro ea paterna, qua fouet et amplectitur Rzecz Pospolitą naszą, nisko podziekowali, cura. Iż nie na tym tylko, które, cum stupore gentium, sua

dexterrima pod Zborowem prouidentia, obmyślił, opatrzenu, desistit, ale ieszcze daley, indefesso czulości swoiey królewskiej studio, persecitur całość naszą y miłey oyczyzny podeyrzanemu tak prouide consulit zdrowiu: niech propitia Numina, tantum libertatum nostrarum vindicem w całym zdrowiu et incremento sił kwitnących długoletnie chowaiąc, cum rore benedictionis suae, auxilia, uniuersam Rem Publicam wspieraiące, posyłaią. A ponieważ seymu terażniejszego, iako nam z propozyciey Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, innotuit, prima et potissima ratio iest obmyślenia pokoju et praesidiorum, Rzeczy Pospolitey naszej potrzebnych, na te, które z różnych stron oney minantur insultus et pericula: tedy, in hoc passu, daiemy pomienionym Ich Mościom Panom posłom, braci naszej, absolutam potestatem decernendi et concludendi wszystkiego, co sie będzie zdało in rem et commodum Rzeczy Pospolitey naszej y iako naylepszego oney zaszczyczenia, obligando w tym Ich Mościów fide, honore, conscientia, aby sie z stanami coronnymi, osobliwie s temi sententiemi, które fortius oyczyźnie będą sie zdali moc subuenire, zgadzali, stosuiąc sie w tym do dawnych oyczystych sposobów, w prawie opisanych; pacta z woyskiem Zaporozkim Zborowskie y effect onych cum salute Rzeczy Pospolitey zgadzaiąc. Że iednak wojewodztwa naszego równa iako y dalszych calamitas y widoma wszystkim desolatia na przeszłym nas od podatków exceptit seymie, która teraz ieszcze barziej przez swego augmentata żołnierza, że ledwie gdzie chłop zostaię: tedy Ich Mość Panowie posłowie do żadnych nowych accedere nie będą mogli pozwolenia exactiey, per

iustam tantae diminutionis rationem. A że woiewodztwo
 nasze, w zaciągu mercenarii militis, wyżey, nie tylko ad
 normam inszych woiewództw, sumpt podniosło a w coae-
 quacyey z drugimi woiewodztwy nie jest comparifiko-
 wane: tedy maia Ich Mość Panowie posłowie instare, aby
 w tym puncie woiewodztwo nasze równo było coaequo-
 wane, ponieważ ten żołnierz zasłaniał te impetus nieprzyja-
 cielskie, in totam zmierzone patriam; approbatia też laudi
 zaciągu tego aby efficere mogli, serio intendere w to maia.
 Więcy podatki, któreśmy in anno millesimo sexcentesimo
 quadragesimo nono na żołnierza, propter securitatem wo-
 iewodztwa swego, iako expositum bliży periculis hosti-
 libus, uchwalili, aby zarówno do coaequacyey Rzeczy Po-
 spolitey także przyięte było et autoritate moderni con-
 uentus approbowane. Na seymie przeszłym, w rachun-
 kach skarbowych więcey położono na poborców naszych,
 niżeli debetur, a posłowie nasi seymu przeszłego, nie maiać
 w tey mierze od nas informacyey, sequebantur fidem the-
 sauri: tedy te calculatia z skarbem de nouo Ich Mość
 Panowie posłowie nasi uczynić maia; względem czego, zle-
 ciliśmy Panom poborcom naszym, aby sie z kwitami na
 seym, lubo sami przez sie, lub przez swoich plenipotentów,
 stawili, ci osobliwie, których constitutio ligat. Postrzegać
 iednak Ich Mość Panowie posłowie nasi maia, aby, ex
 ista occasione, nowego ciężaru na woiewodztwo nasze nie
 wnosili. Nie możemy inaczy, tylko concordibus animis,
 pium sequi intentum Jego Królewskiey Mości, Pana na-
 szego miłościwego, y w tym, aby pacta Szwedzkie felici
 byli coronowane effectu; do czego Panowie posłowie nasi,

z inszemi Ich Mościami, cale swoje mają adunare zdania, prócz tego, żeby sumptu proprio Jego Królewskiej Mości, secundum pacta conuenta, a nie naszymi składkami, y ta sama Szwedzka expedicia y insze legatie wszystkie odprawowane byli. Żeby też stricta exigatur ratio od successorów tych, którzy byli naznaczeni ad componendum orbem y sumę niemałą wzięli, quis fructus et effectus tego. Jeżeli kiedy, hoc potissimum tempore, ipsum periculi proximi experimentum nauczyło nas, iako być może szkodziwa detentio stipendiorum żołnierzowi Rzeczy Pospolitey: zaczym, serio iniungimus Ich Mościom Panom posłom naszym, aby co czwierać, bez żadnego omieszkania, mercede sua potiri mogli żołnierze nasi, a ci też, którzyby się wazyli w woysku aliquam mouere suspitionem conspirathey, dając do tego occasią iaką, aby ipso facto infames zostawali. Commissia Lubelska aby była approbowana in toto, exceptis, którzy Wołoszą y swemi sługami nadstawiali pocztów y pieniądze na nich brali. Ex eadem occasione, prouidere mają Ich Mość Panowie posłowie nasi, iakoby hoc malum, które maxime aggrauat calamitates nostras, suprimi mogło. Gdy panowie, prywatne poczty swoje y chorągwie na prywatne occasye posyłając, w dobrach szlacheckich noclegami stawiaią y stąd im naznacząc ukontentowanie, większe, niżeli żołnierz publiczny, szkody czynią: aby tedy przy prawie, które na to iest opisane, reassumowanym, compendiosior via do dochodzenia szkód, za zgodą ordinum, obmyślona y postanowiona była. Hiberna, zdawna tractowane et immediate seymem confirmowane, z obmyśleniem pieniędzy, które iuż są po części wybrane,

aby optatum wzięli effectum et pro commoditate loci et securitatis postanowione byli, ante omnia urgere mają Panowie posłowie, conferując cum ordinibus regni, abyśmy przez to zniszczonych wsi naszych mogli mieć stateczne respirium. Wszystkie państwa, podczas wojny, pospolicie zwykli pieniądze podwyższać, nie zniżać; a że Jego Mość Pan podskarbi koronny, bez commissarzów tak wielkiego, księstwa Litewskiego, iako y drugich koronnych, in tam turbulento statu oyczyzny naszej, tym niżeniem monety, barzieszy totam Rem Publicam afflixit, anizeli emolumentum attulit, bo wszystkie praetia rerum w droszszey cenie ostaiają, nizeli przedtym: serio Ich Mość Panowie posłowie tego mają poprzeć, żeby Jego Mość Pan podskarbi wszystkie te szkody, ktokolwiek ma, za poprzysiężeniem, każdemu de suo nagradzał, albo pewną liczbę ludzi, na usługę Rzeczy Pospolitey, swym kosztem stawiał, a pieniądze żeby iuż więcey nie spadali sine consensu directo omnium ordinum, serio instare mają o to Ich Mość Panowie posłowie nasi. Urodzeni Ich Mość Szymon Kozięka y Adam Hulewicz, ultra praescriptum laudi nostri, którechmy sobie mocą constitutiey anno millesimo sexcentesimo quadragesimo septimo postanowili, od skarbu indebite baniowani, gdyż reszte, vigore tegoż laudum, respectując na wysokie Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana kasztelana Braślawskiego in Rem Publicam merita, za które z szafarni praemiorum iusta nie dochodzi Jego Mości merces, assignowaliśmy: przetoż tey banitiei o cassatą, lub przez kwit skarbowy, lub przez constitutią, instabunt Ich Mość Panowie posłowie, nie derogując iednak repetitioni tey reszty Jego Mości Panu Bra-

sławskiemu u tychże Panów poborców, także y woiewodztwu, in quantumby sie miało co pokazać. Więc, że to nie tylko iniuriam niektórych osób afficit priuatam, ale summopere laedit ipsam iustitiam et aequitatem, że wszystkich in genere criminum, inuasionum, spoliorum suspensae przeszłego seymu nouissima constitutione exequutiones, pod którey protectią, facinorosi, uchodząc demeritas paenas, na większe ukrzywdzonych uciążenie y aggrauationem świętey sprawiedliwości, będąc in foro competenti, etiam iuxta constitutionem coronationis, która takowych wszystkich in genere uczynków, sub tempus interregni popełnionych usque ad diem coronationis, forum inter causas capturales naznaczyła, iure victi infames, non per satisfactionem, ale przez mandaty na seym wychodzić usiłują; co iako iest ukrzywdzonym onerosum, każdy obaczyć może: procurabunt tedy Ich Mość Panowie posłowie serio, aby tandem aliquando do dóyścia krzywd y przywodzenia do exequuciey mógł patere aditus, a Ich Mość Panów pieczętarzów prosić będą, aby takowych, przeciwko wyraźnemu prawu, nie wydawali mandatów. Dla niewczesnego wydania listów seymikowych na ten seymik, niektórzy Ich Mość Panowie senatorowie ziachać nie mogli y zdań swoich nam nie communicowali: tedy, aby w tym była poprawa et imposita necessitas solito more omnium praestandarum solennitatum, które ad talem actum należą, efficere mają Ich Mość Panowie posłowie nasi. Nie chcąc deesse braci naszej, tym, którzy non desunt patriae ochotą przysługi swoiey, respectując na straty przytym onych, które pod expedycją Pilawiecką ponieśli, conferowaliśmy niektórym

Panem rothmistrzom retenta u Panów poborców naszych, których laudum tamte exprimit szyrzy; a że potym y in-szych Ich Mościów, którzy inasimul eandem ponieśli do-statków swoich iacturam, nastąpiła iusta instantia: tedy de-klarujemy praesenti conventu nostro, iż ta gratitudo com-munis wszystkich rothmistrzów concernere ma, y wszystkim należeć zarównie, którzy byli pod Pilawcami. Jego Mość Pan Wasili Masalski, poborca nasz, ponieważ iuxta prae-scriptum laudi illius, które Żydów do wydania podymnego explicite nie wyrażało, nie wybierał też od nich, nihilo-minus processował, iakoby contrarios legi: tedy declaru-iemy, iż iako Jego Mości Panu Masalskiemu nie mają tego rachować w skarbie, czego nie wybierał od Żydów, którą kwotę przeszłych poborców awtentyczne mają de-monstrować kwity; tak y Żydzi, iż non tenebantur ex laude illo, to jest anno millesimo sexcentesimo quadragesimo sep-timo, undecima aprilis, facto, do zapłacenia podymnego, mają być ab onere processus nominati y od podatków po-dymnych wolni. Spectatt y to ad securitatem et praesi-dium Rzeczy Pospolitey, którą ma supplere (ponieważ od nas krótko o tym commissum) dexteritas Ich Mość Panów braci naszych, aby Ich Mość żołnierza łanowego, na prze-szłym seymie do namowy podanego, unitis z woiewodz-twy innemi poparli sententiis ad ipsum effectum. Należy siła na tym, aby benemeriti ciues patriae, którzy desudant o zatrzymaniu całości Rzeczy Pospolitey, fructum zbierali praw swoich et debitam uznawali gratitudinem. Wiadome są Jego Królewskiey Mości y wszystkiey Rzeczy Pospolitey merita y zasługi Jego Mości Pana woiewody Kiiowskiego,

które in aprico et in palaestra, zdrowiem y substantią swoją służąc, oyczyźnie oddawał przez wszytek czas, a osobliwie teraz, podczas terazniejszego zamieszania nieszczęsnego w Rzeczy Pospolitey naszej, iakowe są prace y staranie Jego Mości około zatrzymania pokoju, codzienną prawie odwagą zdrowia swego, całości Rzeczy Pospolitey, przez ten cały rok, od Zborowskiej transactey na sobie zatrzymując, wszytkiey to Rzeczy Pospolitey patett: gorącą tedy instantią Ich Mość Panowie posłowie nasi do Jego Królewskiej Mości zanieść mają, żeby Jego Mość przy starostwie Bohusławskim, przez nieboszczyka wielkiey pamięci Jego Mości Pana kanclerza koronnego, tempore interregni, na seymie conuocationis, publice, in facie totius Rei Publicae, ustąpionym, y publico instrumento pisma swego siebie wyzuwszy, na Jego Mości transfundowanym, został; o to starać się Ich Mość Panowie posłowie mają. Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Jeremia Korybuta Wiszniowieckiego, woiewody Ruskiego, iako odważne merita uniuerso patent orbi, tak straty y szyrókich diminutie fortun condolentibus słuszna, aby były excepte od wszytkiey Rzeczy Pospolitey, animis, i żeby iaką łaską Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, tak iusta od Rzeczy Pospolitey gratitudine mógł być ukontentowany, spetiałem do Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, et ad ordines regni wniesć mają Ich Mość Panowie bracia nasi instantiam. Także Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Dmitra na Zbarażu Wiszniowieckiego odważne primitie et gloriosa Martis gesta aby debita byli przychęczone od Rzeczy Pospolitey humanitate, y te, które,

ob locationem et sedem belli, poniósł w maietnościach swoich iacturas, aby mogły resarciri, modum inire comittimus Ich Mościom Panom posłom swoim z inszemi Ich Mościami bracią naszą. Non defuit unquam, iako nemini inferior zelo et pietate in patriam, Jaśnie Oświecony xiążę Jego Mość Adam Alexander Sanguszko, wojewoda Wołyński, et praesidiis bellicis et saluberrimis consiliis subleuando Rem Publicam, zawsze dostoięstwo Jego Królewskiej Mości, pana swego miłościwego, et libertates nostras, ea, qua decet magnum senatorem, propagando dexteritate: aby tedy condigna praemia meritorum exhaustam xięcia Jego Mości aetatem mogli coronare, z łaski Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, in voto xięcia Jego Mości, gorącą procurare mają Ich Mość Panowie posłowie nasi. Jaśnie Wielmożny Jego Mość Pan Brasławski, iako multos superauit sua industria et continua in Rem Publicam meritorum assiduitate, ipsa res loquitur; nie wspominając wszystkich, którym iego asistebat praesens fidelitas zawsze, sama legatia Moskiewska, przez cały rok, cum discrimine vitae et iactura spendowanych kosztów, podięta, iuste y w intercessią braterską y w łaskę Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, ma introducere. Jego Mości Panu staroście Czerkaskiemu, Jego Mości Panu staroście Dzwiniogrodzkiemu, Jego Mości Panu stolnikowi Czernihowskiemu, Jego Mości Panu łowczemu Wołyńskiemu, Jego Mości Panu Janowi Liniewskiemu, Jego Mości Panu Bogusławowi Horainowi y innym Ich Mościom braci naszej, którzy nie ustają y teraz w tej zabawie y obronie oyczyzny naszej, iako omnem meritorum y odważnych dził

tribunus paritatem, tak, aby nie byli excepti od równego Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, y waszystkiej Rzeczy Pospolitey zalecenia, Ich Mościom Panom posłom naszym imponimus necessitatem. Jego Mość Pan Jan Hulewicz, brat nasz, rothmistrzem będąc wojewodztwa tuteyszego, nie czekając extorsium pecuniam, która bez remory nie hywa, swoje własną oppignorowawszy majątność, zaciągnoll, superiori sumptu, kompanią, z którą velocius na ordinowane od regimentarzów miejsce prorupit; stamtąd, insimul z drugimi, pod Pilawce przyciągnowszy, w oczach wielu Ich Mościów, tam będących, gloriosissime stawał y raz znaczny. non tergo, sed fronte et pectore, nieprzyjacielowi notus, z uymą wielką zdrowia swego, odniósł: przeto, ex iusta compassione fraterna, na ponęte sławy, wracający się od przodków naszych, powinni będą, ex unanimi nostro consensu, Ich Mość Pano wie bracia nasi wysłani wnieść do Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, et uniuersam Rem Publicam singularem odwagi iego recommendationem. A iż Urodzony Pan Jan Czechel Nowosielecki, bratt nasz, na seymiku naszym teraznieyszym, autenticis documentis, że illegitime y niesłusznie na nim, na przeszłym seymie (iako by ad instantiam Urodzonego Jego Mości Pana Alexandra Cetnera, chorążego Podolskiego, z którego attestathey, w trybunale personaliter przyznaney, iawnie patett, że z nim nigdy Pan Jan Czechel Nowosielecki nie służył, y pomieniony Jego Mość Pan Cetner, iako w swoiey attestathey pisze, na seymie przeszłym nie był, pogotowiu Pana Jana Czechela Nowosieleckiego na delacye nie podawał, infamia iest

otrzymana) elucidował: dlatego, serio Ich Mość Panom posłom naszym inungimus, aby się o to u Jego Królewskiej Mości y wszystkiey Rzeczy Pospolitey pilnie starali, żeby ta infamia z niego, na terazniejszym seymie dwuniedzielnym, zniesiona była. Przewielebny Jego Mość xiądz archimandryta Żydyczyński, bratt nasz, samą Jego Królewskiej Mości łaską i przywileiem cieszy się, a te attinentia, de quibus gaudebant antecessorowie Jego Mości, w różne ręce dostały się, mianowicie dobra Torokanie, legitime tey archimandriey Żydyczyńskiej należące, Jego Mość Ociec Sielawa, nullo iure, trzyma, sprawy y aparaty monastera tegoż, przez Jego Mości Ojca Łosowskiego do Litwy zawiezione, tenże possidet: przeto, aby, za instantią pilną Ich Mościów Panów posłów naszych, impositam autoritate praesenti comitali było, aby przy swoich należnościach Jego Mość Ociec archimandryta Żydyczyński zostawać mógł, y archimandryta Owrucka, raz conferowana przywileiem Jego Królewskiej Mości, aby przy nimże została, ponieważ iest compatibile onus. Miasto Łucko, metropolis nasza, gdzie praw y swobód naszych zostają archiui, sądy, seymiki y wszystkie expediują się zjazdów solennitates, młódz w szkołach pietatis et studiorum liberalium exercent indoles suas, ad eam przez nieprzyziaciela y żołnierza częstego przyszła desolationem, że gospód, których więcej pustych, mieć, in nostris conuentibus, nie możemy: przeto, incumbere mają Ich Mość Panowie posłowie nasi, aby to miasto mogło mieć libertatio od exactiey wszystkich y żołnierza stawiania, przez czas iaki, aby do iakieykolwiek mogło przysć reintegraciey. A tak te instructią et contenta w niej zgodnei

namowy naszej zleciliśmy Jego Mości Panu marszałkowi naszego koła, aby ie, in persona sua, do xiąg grodzkich Łuckich podał. Działo sie w kościele katedralnym Łuckim, tempore quo supra, od dnia siódmego nouembris zaczętyм, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo.

У тоє инъструкции, подъписъ руки его милости пана маршала кола на тотъ часъ рицерьского тыи словы:

Wacław Hulewicz na Koniuchach, podsędok Łucki, marszałek natenczas koła rycerskiego.

Котораяжъ то инъструкция, за поданьемъ и прозьбою его милости, пана маршала, а за принятемъ мнѣ урядовымъ, до книгъ иннешьныхъ кгородскихъ Луцкихъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1650 года, листъ 1450 — 1456.

XXXIV.

Инструкція дворянъ Волинскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1652 году. Изъявленіе благодарности королю за его старанія объ успокоеніи государства. О принятіи мѣръ для уплаты жалованья войску. Просьба объ освобожденіи воеводства Волинскаго, разореннаго непріятельскими и Польскими войсками, отъ податей. Объ устройствѣ укрѣпленныхъ городовъ въ каждохъ воеводствѣ и объ укрѣпленіи города Луцка. О договорѣ съ Козаками на счетъ католическихъ костеловъ и о свободѣ католической вѣры. О сохраненіи правъ, предоставленныхъ православнои религіи. О возвращеніи Люблинской церкви лицамъ православнои религіи. О возвращеніи епископѣ Хелмской Балабану. О возвращеніи церковныхъ имѣній архимандріямъ Жидичинской и Овруцкой. Объ отчетности сборщиковъ податей. О ревизіи и исправленіи актовыхъ книгъ Луцкихъ, Владимірскихъ и Кременецкихъ. О запрещеніи отправляться за границу въ военное время. О судопроизводствѣ по дѣламъ о бѣглыхъ крестьянахъ. О наказаніи мѣщанъ, грабившихъ дворянскія имѣнія. Обязанности старость заботиться объ укрѣпленіи и защитѣ городовъ. Хо-

дѣйство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству и объ освобожденіи Луцка, Владиміра и Кременца отъ военнаго постоя и другихъ повинностей. 1651 декабря 15.

Року тисеча шестьсотъ пятьдесятъ первого, месеца декабря, шеснацатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замъку его королевское милости Луцкомъ, передо мнѣю Геліяшомъ Малюшицкимъ, буркграбимъ Луцкимъ, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становши урожоный его милость, панъ Романъ Загоровъскій, столникъ Черниговъскій, сеймику нынешнего, въ Луцку дня петнадцатого декабря, анѣно презенъти, за листами его королевское милости одправленого, кола рыцерского маршалокъ, за злеценъемъ всихъ ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Волинъского, брати своихъ, для вписаня въ книги помененые кгородские Луцкые подаль перъ облятамъ инъструкцію ихъ милостей, пановъ посломъ воеводства Волинъского. теперъ обранимъ на сеймъ валный Варшавскій, близко припадающий, даную и постановленую, а выразне въ себе написаную и обновляющую, съ подписомъ руки евое, просячи, абы принята и въ книги вписаная была, которую инъструкцію я врьдъ до книгъ приймуоти, читалемъ, и такъ се въ себе маеть :

My senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo, obywatele wojewodstwa Wołyńskiego, zachawszy sie na dzień piętnasty decembris do Łucka, na seymik.

nam uniwersalem Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, designowany, obraliśmy na seym, da Pan Bóg, szczęśliwie nastempuiący, zgodnie spośrzodku siebie posłów, bracią naszą: Oświeconego xięcia Jego Mości Jerzego Michała Czartoryskiego, staroste Krzemienieckiego; Wielmożnego Jego Mości Pana Andrzeia na Beresku Czaplicza Szpanowskiego, staroste Horodelskiego, y Urodzonych Ich Mościów Panów: Jego Mości Pana Romana na Zahorowie Zahorowskiego, stolnika Czernihowskiego, rothmistrza Jego Królewskiej Mości, marszałka na ten czas koła naszego rycerskiego; Jego Mości Pana Kiliana Wielhorskiego, podczaszego Wołyńskiego; Jego Mości Pana Waclawa na Koniuchach Hulewicza, podsędką Łuckiego, y Jego Mości Pana Jana Liniewskiego, rothmistrza Jego Królewskiej Mości. Ci tedy, ante omnia, nim do wniesienia desideriorum nostrorum przystąpią, pokornie Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłociwemu, podziękuią pro paterna, którą ma około całości Rzeczy Pospolitey, solitudine, że, iako vigilantissimus tey miłey oyczyzny naszej custos, własnemu pańskiemu swemu (któremu y publica inhaeret salus) non parcendo zdrowiu y podczas wojny tak wielkich prac, trudów, niewczasów zażywszy, non desistit y in hoc pacis intersticio, ale zelobito (*z debito?*) ubiiać się raczy studio, aby quam pacatissimam reddere mógł Rem Publicam. Co samo wyświadcza znaczna y teraznieysza przez posła Jego Królewskiej Mości propositio, kiedy, tanquam ex altiori speculo (*specula?*) wszystkie w oyczyźnie upatruiąc dolegliwości, nie tylko imminentes wcześnie praeuidet tempestates, ale oraz ie y prudenter, saluberrima podaiąc media, auertere usiłuię;

w czym jako Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, *vere regium adimplet officium*, tak po nas wiernych poddanych debita wyciąga *gratitudinem*. Do propositocy tedy Jego Królewskiej Mości, spólnie *cum caeteris ordinibus regni*, Panowie posłowie nasi aplikując się, inibunt *modos et rationes*, iakoby te tak potrzebną *puncta ex re et dignitate Rei Publicae* stanąć in suo esse mogli; a mianowicie przed się wezmą tak zapłatę woysku *quarcianemu* bez uciążenia zniszczonego *województwa naszego*, iako *naturam lanowego żołnirza*, prout et in *quantum* drugie Rzeczy Pospolitey na to zgodzą się *stany, y hibernorum*, tak wielę *seymami irrité agitowanych*, pro *commoditate loci*, sine *aggrauatione* dóbr szlacheckich, *procurabunt* dokonczenie, aby się tym sposobem płacz y *skwirk* ubogich ludzi, niebiosą przebiiający, za *przechodem* żołnirza, który iuz prawie *ipsum exsuxit sanguinem*, zostawić mógł. W tym iednak *fide obliguemy* Panów posłów naszych, aby na żadne *podatki* z *województwa* naszego nowe nie *pozwalali*; ponieważ *wszytkiey* to *optime constat Rei Publicae*, że te *kraie* nasze, nie telko przez *nieprzyaciela*, non *per modum transeuntis*, sed *per modum permanentis*, in *gremio* *województwa* naszego *zostaiącego*, są *spustoszone*, ale też y przez *woysko*, tak *quarciane*, iako też y *przechód* *województw* *pospolitego* *ruszenia*, *penitus* *zniszczone*: bo nie telko przez *ustawiczne*, *tanquam in hostico*, *czaty*, *bydła*, *woły*, przez co y *agricultura* *zniesiona*, *wybrane*, ale y *samę* *wsi* *popalone*. *Zaczym*, iakośmy *godni* u *Ich* *Mościów* *Panów* *braci* z *gurniejszych* *województw*, którzy są *faeliciores* *nobis*, y *takowa* *dóbr* *Ich* *Mościów* *nie* *dotkneła*

calamitas, braterskiej compassiey; tak, aby Ich Mość ea uti chcieli discretionem, żeby, nas y wojewodstwa naszego ad impossibilia nie pociągając, bo skąd płacić penitus nie mamy y po te czasy sami, podatki za poddanych naszych płacąc, byliśmy tributarii, nie telko hoc onus zapłacenia żołnierzowi y opatrzenia inszych potrzeb Rzeczy Pospolitey wzięli na sie, ale na kilkanaście lath ab omnibus oneribus Rei Publicae ahyśmy libertowani byli, póki aliquantulas resumemus vires, fraterne Ich Mość Panowie posłowie nasi expostulabunt y serio procurabunt, do żadney nie przystępując rzeczy: ponieważ nie telko sama iusticiae et aequitatis suadet ratio, ale też magnam arguit nostram eo in passu z Ich Mościami inaequalitatem, aby wojewodstwa zesolowane, iakie iest Wołyńskie, Bełskie, Podolskie, odnieśli subleuacją y contentacją. A że tanta aegestatis et miserae conditionis poddanych naszych ledwie non primam causam voluntariuskie chorągwie, które telko praeda et rapina bawili, upatrujemy: prosić pokornie Jego Królewskiej Mości Panowie posłowie nasi mają, aby abhinc y itnę voluntariuszów abrogowane było, a mianowicie, kiedy woyna in visceribus regni, aby takowe szkodliwe nie bywali in futurum zaciagi, constitutione regni cauendum. Commissia Szwedzka że iuz iest zaczęta, iakośmy z proposiciey Jego Królewskiej Mości wyrozumieli, a continuowana być bez osobliwego nie może sumptu; intererit Ich Mościom Panom posłom naszym instare ad Rem Publicam, aby sumpt proporcjonalny na Ich Mościów Panów commissarzów był obmyślony. Więc, że nam Jego Królewska Mość rem a prime necessarium, z opatrzoney swey providenciey, przekładać raczy,

nie tylko ufortyfikowanie pogranicznych miast, iako Kamieńca Podolskiego, Krakowa, na których municy całość Rzeczy Pospolitey zawisła, ale też aby każde woiewodstwo mieysce sobie upatrzyło, in casu ingruentis periculi, propter refugium, któreby sobie y ufortyfikowało y curam onego miało, bez czego, iako źle, żeśmy cum fortunis et pignoribus nostris gdzie zwieść nie mieli, anterior nas edocuit casus: iako naylepsze tedy ufortyfikowanie y umocnienie stolicznego w woiewodstwie naszym miasta Łucka, na terazniejszym seymie, Panowie posłowie wezmą rationem, sposob namówią y do czasu którego, ponieważ y temu teraz dosić uczynić, dla srogięgo zniszczenia majątności naszych, nie możemy, odłożyć; to iednak unauimiter praecauemus, że na seymiku, da Pan Bóg, rellacynym obrońce y umocnienie Łucka, daley nie odkładaiać, namówić mamy; które laudum nasze ea in re aby approbowane constitutione regni było, sedulo Ich Mość Panowie posłowie nasi desudare będą powinni. Nie przepomnią y tego Panowie posłowie przelożyć, aby woiewodstwa, przeszłym seymem od podatków, ex ea vel maxime ratione, że in possessione dóbr swoich nie byli, uwolnione, teraz, za przyściem do onych, z nami się coaequouali. Postrzegą y tego, aby szkody, przez żołnirza poczynione, który iuż paenitus exuuit (*sic*) disciplinam militarem, w amnistią nie szli. A że nie telko żołnirz Rzeczy Pospolitey, ale y ludzie priwatni pańscy, dla assistenciey panów swoich, przechodząc, stanowiska y noclegi po majątnościach naszych odprawuią y, chleb, stacią sobie wybiraiąc, ciężkimi uciążaią poddanych naszych exactiami; instare maią Panowie

posłowie nasi, aby speciali to było *cautum lege*, aby się takowe nie działy *oppressie*. Poruczamy też Ich Mościom Panom posłom naszym, aby Jego Królewską Mość prosili o to, żeby Ich Mość Panowie *commissarze* te *transactią* z Kozakami Białocerkiewskimi *declarowali* w Kiiowie *stropy kościołów* naszych *et libero exercitio religionis catholicae*, ponieważ menciesy o tem nie masz w tych *punctach* zawartych. *Religio Graecka* aby *in suis integra* zostawała *priuilegiis*, iako w każdej niemal *zlecaliśmy* Ich Mościom Panom posłom *instrukcy*, tak y *protunc* *popracuią* y *serio urgere* Panowie posłowie mają, aby dobra, od cerkwi Ruskich, *in auita religione Rutena* *zostaiących*, świeżo przez różne osoby *poodbierane*, *praecauendo*, aby y *przywileiom* Jego Królewskiej Mości y *diplomati*, *narodowi* Ruskiemu od Jego Królewskiej Mości *danemu*, przez to sie nie *nie ubliżalo*, *przywrócone* byli. Mianowicie, *cerkiew Lubelska*, aby, tak wiele *seymami* *zatrudniwszy* *Rzecz Pospolitą* y s tychże *samych certa et determinata decisione* będąc *disunitom* *przysądzona* y przez *commissią* Jego Królewskiej Mości, *pana* naszego *miłościwego*, *oddana*, aby *nowych* *nie czyniła*, *contra legem et constitutionem regni*, *in re iudicata* *turbacy*, ale *cale* przy Ich Mość Panach *disunitach* *zostawała*, *serio* Ich Mość Panowie *posłowie* nasi *poprzeć* mają. Więc, że Jego Mość *Ociec Bałaban*, *episkop Chełmsky*, *brat* nasz, *nie telko antiquitus* z *zacnych* *przodków* *swoich*, *oyczyźnie* *in sago et toga* *dobrze* *zasłużonych*, *lecz* y *sam* z *siebie*, *in utroque* *proscenio*, w *oczu* nas *wszytkich*, *benemeritus*, *solennem* *przed* nami *zanosił* *quaerellam* w *odebraniu* *uiolenter* *władcyctwa* *Chełmskiego*, *sobie* *przy-*

nie tylko ufortyfikowanie pogranicznych miast, iako Kamieńca Podolskiego, Krakowa, na których municy całość Rzeczy Pospolitey zawisła, ale też aby każde wojewodstwo mieysce sobie upatrzyło, in casu ingruentis periculi, propter refugium, któreby sobie y ufortyfikowało y curam onego miało, bez czego, iako źle, żeśmy cum fortunis et pignoribus nostris gdzie zwiesć nie mieli, anterior nas edocuit casus: iako naylepsze tedy ufortyfikowanie y umocnienie stolicznego w wojewodstwie naszym miasta Łucka, na terazniejszym seymie, Panowie posłowie wezmą rationem, sposob namówią y do czasu którego, ponieważ y temu teraz dosić uczynić, dla srogięgo zniszczenia majątności naszych, nie możemy, odłożyć; to iednak unauimiter praecauemus, że na seymiku, da Pan Bóg, rellacynym obrońce y umocnienie Łucka, daley nie odkładaiąc, namówić mamy; które laudum nasze ea in re aby approbowane constitutione regni było, sedulo Ich Mość Panowie posłowie nasi desudare będą powianni. Nie przepomnią y tego Panowie posłowie przelożyć, aby wojewodstwa, przeszłym seymem od podatków, ex ea vel maxime ratione, że in possessione dóbr swoich nie byli, uwolnione, teraz, za przyściem do onych, z nami się coaequouali. Postrzegą y tego, aby szkody, przez żołnirza poczynione, który iuż paenitus exuuit (*sic*) disciplinam militarem, w amnistią nie szli. A że nie telko żołnirz Rzeczy Pospolitey, ale y ludzie priwatni pańscy, dla assistencię panów swoich, przechodząc, stanowiska y noclegi po majątnościach naszych odprawuią y, chleł, stacią sobie wybiraiąc, ciężkiemi uciążaią poddanych naszych exactiami; instare mają Panowie

posłowie nasi, aby speciali to było *cautum lege*, aby się takowe nie działy *oppressie*. Poruczamy też Ich Mościom Panom posłom naszym, aby Jego Królewską Mość prosili o to, żeby Ich Mość Panowie *commissarze* te *transactią* z Kozakami Białocerkiewskimi *declarowali* w Kiiowie *stropy kościołów* naszych *et libero exercitio religionis catholicae*, ponieważ menciesy o tem nie masz w tych *punctach* zawartych. *Religio Graecka* aby *in suis integra* zostawała *priuilegiis*, iako w każdej niemal *zlecaliśmy* Ich Mościom Panom posłom *instrukcy*, tak y *protunc* *popracuią* y *serio urgere* Panowie posłowie mają, aby dobra, od cerkwi *Ruskich*, *in auita religione Rutena* *zostaiących*, świeżo przez różne osoby *poodbierane*, *praecauendo*, aby y *przywileiom* Jego Królewskiej Mości y *diplomati*, *narodowi Ruskiemu* od Jego Królewskiej Mości *danemu*, przez to sie nie *nie ubliżalo*, *przywrócone* byli. Mianowicie, *cerkiew Lubelska*, aby, tak wiele *seymami zatrudniwszy* *Rzecz Pospolitą* y s tychże *samych certa et determinata decisione* będąc *disunitom* *przysądzona* y przez *commissią* Jego Królewskiej Mości, *pana naszego miłościwego*, *oddana*, aby *nowych* *nie czyniła*, *contra legem et constitutionem regni*, *in re iudicata turbacy*, ale *cale* przy Ich Mość Panach *disunitach* *zostawała*, *serio* Ich Mość Panowie *posłowie nasi* *poprzeć* mają. Więc, że Jego Mość *Ociec Bałaban*, *episkop Chełmski*, *brat nasz*, *nie telko antiquitus* z *zacnych przodków* *swoich*, *oyczyźnie in sago et toga* *dobrze zasłużonych*, *lecz* y *sam z siebie*, *in utroque proscenio*, w *oczu nas wszystkich*, *benemeritus*, *solennem* *przed nami* *zanosił quaerellam* w *odebraniu uiolenter władcytwa Chełmskiego*, *sobie przy-*

wilem Jego Królewskiej Mości nadanego, y prosil oraz o gorącą do Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, intercessią, aby w żalu swoim, który uiolat securitatem publicam, był ukoiony: przeto zleciliśmy braci naszej, aby do Jego Królewskiej Mości serio intercedere raczyli, aby takowy wiolator peremptorie był sądzony na terazniejszym seymie, a ex iudicato Jego Królewskiej Mości, kto się winnym być pokaze, aby był iuxta qualitatem facti pokarany, solícite Ich Mość Panowie posłowie Jego Królewskiej Mości prosić będą; y abtine aby Ich Mość Panowie duchowni religiey Graeckiey na dobrach, cerkwiom y cathedrom swoim służących, pacifice zachowani byli, aby do nowych tumultów y dissensy przez gwałtowne odbiranie nie przychodziło, quam diligentissime Ich Mość Panowie posłowie nasi weyjrzą. A że za takowymże przywilem Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, Jego Mość Ociec Alexander Mokosi Denisko, archimandrit Żydyczyński, possidet realiter beneficium archimandriey Żydyczyńskiej; tedy, żeby y przy prawie swoim zostawał y względem przywrócenia dóbr Totokan, antiquitus do archimandriey Żydyczyńskiej należących, według przywileiu swego y praw fundaciey, temuż monasterowi służących, tak, żeby Jego Mości, iako legitimo successori, prawa przywrócone byli stamtąd, ze wszystkimi aparatami, do monastera Żydyczyńskiego należącemi, Ich Mość Panowie posłowie, ex ui et necessitudine woli naszych, omittere nie będą mogli. Przy tymże, z miłościwey Jego Królewskiej Mości łaski, otrzymaniu archimandriey Żydyczyńskiej, że insimul et semel sobie conferowaną otrzymał archiman-

dria Owrucką tenże brat nasz Jego Mość Ociec archimandrit
 Żydyczński, a do possessiey dóbr, archimandrią Owrucką
 conceruentium, przyść dla wstrentu nieprzyziaciela koronne-
 go nie mógł; tedy, żeby liwite mógł te odebrać dobra, sine
 ulla incompatibilitatis nota, według przywileiu, sobie nada-
 nego Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego,
 Ich Mość Panowie posłowie nasi, przez skuteczność, ko-
 muhy y iako należąc miało per collationem Jego Kró-
 lewskiej Mości, proponent to Jego Królewskiej Mości Pa-
 nowie posłowie nasi. Panowie poborcowie nasi, apliku-
 iąc sie do woli y proposciy Jego Królewskiej Mości, w
 Warszawie przed seymem stanąć maia, aby sufficientem
 perceptae et expensae pecuniae reddant calculum; tych
 samych iednak Ich Mość Panów poborców excipie-
 my, którzy, ex constitutione, będąc tu do porachowa-
 nia do nas odesłani, sufficientem w tey sprawie uczy-
 nili calculum, iako to z quitów wojewodstwa naszego
 constabit, z któremi sie ciż przeszli Ich Mość Pano-
 wie poborcowie nasi, albo przez subdelegatów, albo per
 internuncios suos, sławić powinni. Uważaiąc iednak Ich
 Mość Panowie posłowie nasi ipsam aequitatem y święto
 sprawiedliwość, iż to nie bez małego kosztu y spezy de
 proprio peculio, po seymikach, tribunalach Lubelskich, Ba-
 domskich, Rąwskich iędzżąc, Ich Mość Panów poborców
 naszych być musiało, serio promouebunt rem Ich Mościów :
 iakoż y złączamy, aby goroncą in facie Rei Publicae z Jego
 Mością Panem podskarbin umawiali około zwyczajnego
 Ich Mościom Panom poborcom solarium z skarhu nale-
 żytego, aby im przyjęto było, także y banicie, na reten-

torach otrzymane, ponieważ żaden poborca de suo płacić nie powinien, ale *sufficit, ut rem exactam restituat* skarbowi. *Excipimus* y to zlecamy Panom posłom naszym, aby dwóch (*obydwóch?*) Ich Mościów Panów poborców naszych, Jego Mości Pana Szymona Kozike y Jego Mości Pana Adama na Woiutinie Hulewicza, *ex personis suis*, pro *facienda calculatione*, ponieważ ci Panowie poborcowie nasi, za odesłaniem od Rzeczy Pospolitey, *iuxta constitutionem*, pro *facienda calculatione*, do nas, uczynili przed nami na seymiku rellacynym dostateczną calculacją, według regestrów, do act Lwowskich podanych, y zaraz, na tymże seymiku rellacynym, *sufficientem* otrzymali *quietationem*: iakoż, żeby to *liquido constet et pateat Rei Publicae*, zleciliśmy, żeby ciż Panowie poborcowie nasi *quity*, z podpisem ręki protunc marszałka naszego, na seym ad *uerificandum* przysłali, a skoro sie *sufficiens satisfactio* pokaże s tych *quitów*, Ich Mościom Panom posłom naszym pokazanych, *efficere* mają Ich Mość Panowie posłowie nasi *apud totam Rem Publicam*, żeby, dosić uczyniwszy, ci Ich Mość Panowie poborcowie nasi więcej nie zostawali in *onere fisci*, ale *totaliter* *constitucją* seymu *terazniejszego* uwolnieni byli. Więc, że y Jego Mość Pan Wasili Masalski, brath nasz, wybierając iedne pro suo *interesse* *podymne*, miał w *exeepcie* Żydow, *iuxta laudum nostrum* przy obieraniu tegoż Pana poborce naszego, a na Żydach, tak według *liquidacyey* *quitami* Jego Mości Pana Michała Liniewskiego, iako y inszych *nastempuiących* poborców, nie przychodzi, tylko pięć tysięcy dwieście siedmdziesiąt złotych, iako toż samo *autentice* Jego Mość Pan Wasili

Masalski liquidabit: tedy zleciliśmy dać ręczną w tej mierze Jego Mości Panu marszałkowi naszemu attestacją, który sufficientem ex commissio nostro w tej mierze miał z Jego Mością calculationem. Lauda, za szczęśliwego Jego Królewskiej Mości panowania, ex necessitate Rei Publicae y dla całości województwa naszego uczynione, aby nam approbowane byli, serio Ich Mość Panowie posłowie nasi procurabunt, saluis abiuratis deflagratorum et desolatorum, którą przysięgę, bądź przed poborcą, bądź w grodzie którymkolwiek, odprawić mają. A którzy Ich Mość Panowie bracia, gwałtowną przyciśnieni potrzebą Rzeczy Pospolitey, in vim suppletis uices pospolitego ruszenia, na żołnirza wydali, tedy to im Pan poborca, iuxta laudum, pod Bereścziekiem uczynionego, wrócić będzie powinien; ponieważ to, non ex priuato województwa naszego consilio, ale ex consensu totius Rei Publicae, iest pozwolono. A iż, per grassantem insolentiam w województwie naszym, xięgi, tak ziemskie iako y grodowe, w miastach sądowych, Łucku, Włodzimierzu y Krzemieńcu, powariowane zostali, w których znajdują się mancamenta, a w nich prawa, wolności, honory y substance nasze continentur; mają Ich Mość Panowie posłowie, aby, consulendo integritati nostrae, rewisy xiąg y correctury onych aby sie domówili y nam wolne obranie commissarzów na seymiku relationis przywieźli. Incertus ualor pieniędzy, że ich raz podwyższono, potem zniżono, że do wielkiej szkody przywiedli ludzi; domówić sie mają Panowie posłowie tego, aby in certo determinato ualore moneta wszytka była, et ahinc takowe uariacie koło pieniędzy nie byli. Securitas honorum, bo-

norum et iniuriarum, która do seymu przyszedłego odłożona
 była, s pilnością Ich Mość Panowie posłowie poprzeć mają,
 aby decidowana była na terazniejszym seymie obmyślona,
 żeby iniuriati przy swej należności mogli być y koźdy sie
 sprawił ukrzywdzonemu. A że multum patitur oyczyna
 zatym, gdy tempore expeditionis bellicae od własnych de-
 relinquitur synów, że Ich Mość w cudze wołą sie prze-
 ieżdzać natenczas kraie, kiedy plac y czas auxiliandae iest
 patriae: przeto Ich Mość Panowie posłowie urgebunt serio,
 żeby, sub poena infamiae et confiscatione bonorum, żaden,
 podczas woyny, extra fines regni odieżdzać nie śmiał.
 A że zniszczonym dość przez nieprzyjaciela kraiom naszym
 do ostatniey, przez nagęsczenie sie słobód, przychodzi zgu-
 by, gdy własnychże naszych praeuentis (*sic*) wydawać nie
 chcą poddanych: przeto, aby o zbiegłe poddane żadna
 appellacia nie szła, ale u koźdego sądu y urzędu, za po-
 zwaniem, plenarie, sine ullis diffugiis et dillationibus było
 decisum, Panowie posłowie nasi mają quam diligentissime
 procurare. Summopere to laedit iusticiam et aequitatem,
 że mieszczenie z miast y dóbr Jego Królewskiey Mości,
 podczas sweywoli Kozackiey, puściwszy in praedam et spo-
 lium maiętności szlacheckie y szkody nieznośne poczy-
 niwszy, demeritas constitutione anni millesimi sexcentesimi
 quadragesimi noni, która wszystkich takich spraw do przy-
 szłego seymu suspendit exequutiones, unikają poenas: prze-
 to Panowie posłowie instare mają, aby z terazniejszego
 seymu ta była relaxowana constitucia, y tandem aliquando
 ukrzywdzonym do dochodzenia krzywd swoich pateat aditus.
 Interest y na tym siła Rzeczy Pospolitey, aby Panowie sta-

rostowie, accipiendo beneficium, praestent et officium, a, iuxta constitutionem anni millesimi sexcentesimali vigesimali, podczas nawałności nieprzyjaciela, na zamkach, jako najlepszą onym obmyśliwszy obrone, zostawali. A że secus, przeciwko prawu, sie dzieie, zkaąd wielkie Rzecz Pospolitą praemunt mala, iako sie y teraz stało, gdy Jego Mość Pan starosta Czorsztyński, nullum zamkowi tamecznemu obmyśliwszy praesidium, do obięcia onego, zniesionemu przez staranie Jego Mości xiędza biskupa Krakowskiego, dał occasionem swawolnikom, zkaąd tak wielki był motus y distractio, vix non illo ipso actu et momento, gdyśmy z nieprzyjacielem configere mieli, sam Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, praebebit testimonium: aby tedy Jego Mość pan starosta Czorsztyński det rationem na terazniejszym seymie tak wielkiej nieostróżności swojej y, iuxta eandem constitutionem, propter exemplum drugih Ich Mościów Panów starostów, był sądzony, pilno Ich Mość Panowie posłowie Jego Królewskiej Mości prosić będą, a żeby ta y znowu reassumowana o residenciey Panów starostów iako z największym obostrzeniem była constitucia, ponieważ to całość Rzeczy Pospolitey wszystkiey concernit, instabunt gorąco Panowie posłowie nasi. Serio y w tym Ich Mość Panowie posłowie nasi nastompić mają, aby commissia, iuż z pozwolenia wszystkich stanów przyięta, rozgraniczenia wojewodstwa Kiiowskiego z Czernihowskim, na terazniejszym seymie, bez dalszych odwłók, do swojej przyszła definitiue executiey. Ponieważ, per expressam legem, dobra starostw sądowych odrywane być nie mają, mianowicie starostw Ukrainnych; zlecamy

to Panom posłom naszym, aby instanter urgeant, aby dobra, od starostwa Kazemienieckiego oderwane, do starostwa przywrócone byli. Obszyc y to na oko każdy może, jak wiele na tym należy Rzeczy Pospolitey, aby bene meriti, którzy vires et substantias na usługę Rzeczy Pospolitey effundunt, omnes, strat y zasług swoich słusne odnosić nagrody; bo przez zaniedbanie y u nich samych echota gasnie y w drugich generosis supprimitur pectoribus; virtutis alimentum semper est praemium: przeto wniosa gorącą Ich Mość panowie posłowie nasi do Jego Królewskiej Mości instantia, aby szczerobliwą swą łaską pańską zasługi Ich Mościów Panów braci naszych dla dalszych Jego Królewskiej Mości usług zachęcić raczył. Wysokie zasługi y merita Rzeczy Pospolitey odważne xiecia Jego Mości świętey pamięci Pana wojewody Ruskiego, inko bene meriti in Re Publica civis, aby mieli być zamilczane, niestoszne; gdyż y toto orbi Polonico et extero wiadome, y odwagi cum dispendio vitae są każd demu niestanne: zaczym, aby tak zacnego haerois y sława y impostaritatís (in posteritatís?) memoria nie gasła, y subsequenter animosze Polskie ad similia podniecone byli; serio instare Ich Mość Panowie posłowie nasi mają, aby przynamniey condigna meritorum praemia zacną posteritatem potkały, gdyż zarobili na to; czego testis tota uniuersitas, zebrana na usługę oyczyzny, testis y sama oyczyzna, która napatrzyła sie życzliwych dził tego zacnego bohatera. Proprio tedy in passum genio wojewódstwa proszą et supplicent ad principem y serio Ich Mościom Panom posłom poruczają, aby instent w proźbach do Rzeczy Pospolitey,

żeby Jego Królestwa Mość, chcąc zachęcić posteritatem ad
 tam sublimia facta, tego zacnego bohatera nie chciał obli-
 uione sepelire, a rozrznego na usługi oyczyzny syna,
 propter bonum publicum przy expensach własnych, chciał
 pewną, na commissioy Lubielskiej przebraną sumę, która
 się sczyrze in commodum obrócić Rei Publicae, posteritati
 przyjąć (sic); gdyż constat nam, że gotów był ten świętey
 pamięci heres ultimum profundere sanguinem, nie telko
 bona fortunae. Więc, że jest oyczyzna filiorum memor y
 recompensat in eis merita parentum, cam submissa peti-
 tione Ich Mość Panowie posłowie in gremium principis
 wnieść mają, aby tak zacnego kawalera syn nie był dis-
 haeres meritorum parentis, ale iako Jego Królewska Mość
 y Rzecz Pospolita propensione sua dali ansam ad haeroica
 facta memoriae sanctae parenti, toż incentium et venera-
 bili proli zestawili, a onego magni haerois filium ad pa-
 ternam chcąc accendere facta, chciał mieć condolentią y,
 iako exhausto częstemi oycowskiemi expensami, compati,
 a summy, zaciągnione na expedić Berestecką, tak na
 Przemysł, iako y na Przasnysz, sposobem jakim; od Rze-
 czy Pospolitey wyszczególnionym, zapłacone byli, skądby y ten
 utrapiony haeres meritorum był consolowany y tenże ad
 similia Rzeczy Pospolitey merita był incitowany. A że iuż
 te praemiorum merita, po świątobliwey śmierci świętey
 pamięci xięcia Jego Mości Pana wojewody Ruskiego, iuxta
 consuetudinem iusticiae distributivae, są inszym oddane;
 ipsa supplicant merita, supplicat wszytka uniwersitas wo-
 iewodstwa naszego, aby desertae proli non desit Jego Kró-
 lewska Mość, iako supremus tutor, ale, chcąc toż dać ad

to Panom posłom naszym, aby instanter urgeant, aby dobra, od starostwa Kazemienieckiego oderwane, do starostwa przywrócone byli. Okaczyć y to na oko każdy może, jak wiele na tym należy Rzeczy Pospolitey, aby bene meriti, którzy vires et substantias na usługę Rzeczy Pospolitey effundunt, omnes, strat y zasług swoich słuszne odnosić nagrody; bo przez zaniedbanie y u nich samych echota gascie y w drugich generosis supprimitur pectoribus; virtutis alimentum semper est praemium: przeto wnioszą gorącą Ich Mość panowie posłowie nasi do Jego Królewskiej Mości instantia, aby szczerobliwą swą łaską pańską zasługi Ich Mościów Panów braci naszych dla dalszych Jego Królewskiej Mości usług zachęcić raczył. Wysockie zasługi y merita Rzeczy Pospolitey odważne xięcia Jego Mości świętey pamięci Pana wojewody Ruskiego, iako bene meriti in Re Publica civis, aby mieli być zamilczane, niestoszne; gdyż y toto orbi Polonico et extero wiadome, y odwagi eum dispendio vitae są koźdetu nietajne: zaczym, aby tak zacnego haerois y sława y impostaritatís (in posteritatis?) memoria nie gasła, y subsequenter animosze Polskie ad similia podniecone byli; serio instare Ich Mość Panowie posłowie nasi mają, aby przynamniey condigna meritorum praemia zacną posteritatem potkały, gdyż zarobili na to; czego testis tota universitas, zebrana na usługę oyczyzny, testis y sama oyczyzna, która napatrzyła sie życzliwych dził tego zacnego bohatera. Proprio tedy in passum geniu wojewódstwa proszą et supplicent ad principem y serio Ich Mościom Panom posłom poruczają, aby instent w proźbach do Rzeczy Pospolitey,

zeby Jego Królowa Mość, chcąc zachęcić posteritatem ad
 tum sublimia facta, tego zacnego bohatera nie chciał obli-
 visione sepelire, a rozrznego na usługi oyczyzny syna,
 propter bonum publicum przy expensach własnych, chciał
 pewną, na commissary Lubielskiej przebooną sumę, która
 się szczyrze in commodum obróciła Rei Publicae, posteritati
 przyjąć (sic); gdyż constat nam, że gotów był ten świętey
 pamięci heres ultimum profundere sanguinem, nie tylko
 bona fortunae. Więc, że jest oyczyzna filiorum memor y
 recompensat in eis merita parentum, cum submissa peti-
 tione Ich Mość Panowie posłowie in gremium principis
 wniesć maia, aby tak zacnego kawalera syn nie był dis-
 haeres meritorum parentis, ale jako Jego Królewska Mość
 y Rzecz Pospolita propensione sua dali ansam ad haeroica
 facta memoriae sanctae parenti, toż incentium et venera-
 bili proli zostawili, a onego magni haerois filium ad pa-
 ternam chcąc accendere facta, chciał mieć condolentia y,
 jako exhausto częstemi oycowskiemi expensami, compati,
 a summy, zaciągnięone na expedicia Berestecką, tak na
 Przemysł, jako y na Przasnysz, sposobem jakim; od Rze-
 czy Pospolitey wynalezionym, zapłacone byli, skądby y ten
 utrapiony haeres meritorum był consolowany y tenże ad
 similia Rzeczy Pospolitey merita był incitowany. A że iuż
 te praemiorum merita, po światobliwey śmierci świętey
 pamięci xięcia Jego Mości Pana wojewody Ruskiego, iuxta
 consuetudinem iusticiae distributivae, są inszym oddane;
 ipsa supplicant maerita, supplicat wszytka uniwersitas wo-
 iewodstwa naszego, aby desertae proli non desit Jego Kró-
 lewska Mość, jako supremus tutor, ale, chcąc toż dać ad

*magna incentiuum proli, co dał świętobliwemu oycu, obmy-
 ślić raczył educationem, żeby magna haeris nie gasła w
 oyczynie memoria. Nie przepomnią Ich Mość Panowie
 posłowie y zasług Ich Mościów Panów senatorów naszych,
 tak Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Adama Alexan-
 dra Sanguszka Koszyrskiego, wojewody Wołyńskiego, iako
 y xięcia Jego Mości Mikołaja na Kłewaniu Czartoryskiego,
 kasztelana Wołyńskiego, tudzież xięcia Jego Mości Michała
 Jerzego Czartoryskiego, starosty Krzemienieckiego, którzy
 optime meruerunt et de tota Re Publica et specialem wo-
 iewodstwa naszego Wołyńskiego z zasług swoich po nas
 wyciągają gratitudinem, aby Jego Królewska Mość, Pan nasz
 miłościwy, względ na zasługi Ich Mościów mieć raczył.
 Więc y Wielmożny Jego Mość Pan Gabriel na Nieświeżu
 Stempkowski, kasztelan Brasławski, zalecony dosiść z swoich
 zasług oyczynie, że, miasto wdzięczności, przez czaty usta-
 wiczne funditus w swoich zniesiony majątnościach; prosić
 Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, Ich
 Mość Panowie posłowie będą, aby przynamnię tę spu-
 stoznienie majątności Jego Mości miłościwą Jego Królewska
 Mość nagrodzić raczył łaską. Już snać innotuerunt prin-
 cipi, innotuerunt wszystkiey Rzeczy Pospolitey merita y
 odważne dzieła xiążąt Ich Mościów Wiszniewieckich, mia-
 nowicie xięcia Jego Mości Dmitra y Constantego, którzy,
 non parcendo aetati, sumptui, non parcendo propriae sa-
 luti, residuum y od prac y trudów gotowi byli effundere
 na usługę oyczyny sanguinem: zaczym, Ich Mość Panowie
 posłowie nasi mają uniżenie Jego Królewskiej Mości upraszać,
 aby, tym zaczym kawalerem wdzięczność oświadczać za*

strate ich, chociaż te zacne xiążęta ad similia antecessorum excitare facta, a przynamniey, in recompensam spustoszenia xiążęta Ich Mościów przez Zbaraskie oblężenie y terazniey, se znowu woyskowe, iako byli, desolacie, chciał, iako bene meritorum parens et remunerator, munificentią swoją pańską uscente praesenti nagrodzić, submisie Ich Mość Panowie posłowie mają. A lubo znaczna na nas wszystkich y majątnościach naszych iniuria belli y fortuna ledwie nas wszystkich w tym nie porównała; iednakże, że niektórych Ich Mościów, iako Jego Mości Pana podkomorzego Brzeskiego, gdy sedes belli na Beresteckich była założona polach, sors uel maxime tetigit, bo boday non extrema tej majątności nastąpiła desolatio: przeto instare Ich Mość Panowie posłowie nasi do Jego Królewskiej Mości mają, aby Jego Królewska Mość sam z swoiey szodrobliwey proportionalną nagrodę obmyślić raczył ręki, ponieważ iey Rzecz Pospolita, tot implicata oneribus y zawiedziona długami, praestare nie może. Gdzie też y innych Ich Mościów Panów braci naszych, in contiguitate Beresteczka dobra swę mających, eadem dotknęła calamitas, iako Jego Mości Pana Jana Wyleżyńskiego, z odwagą zdrowia w koźdey okazji y pod Beresteczkiem, co wielu ludziom rycerskim y samemu Jego Królewskiej Mości constat, stawaiącego, w zniesionym funditus Peremyłu, Humnischach y Werbniu; Jey Mość Panią podczaszyną Wołyńską nie w spustoszoney, ale ogniem do gruntu zniesioney majątności Smolawie, per militem proprium; także xiążęny Jey Mości Paniey podkomorzyniey Brasławskiej majątności Lipey; Jego Mości Pana Stephana Korytińskiego;

Jego Mości Pana Janusza Knichinińskiego; Jego Mości Pana Adama Żabokrzyckiego; Jego Mości Pana Stephana Obrynickiego; Jego Mości Pana Gabriela Hulewicza, dawnego Czernihowskiego; Jego Mości Pana Dimitra Ursula Budeckiego w zniesieniu Budki, y inszyoh Ich Mościów Panów braci naszych: tedy, żeby Jego Królewska Mość eandem nad Ich Mościami zażył commiserationem y obmyślić raczył nagrodę, pokornie prosimy. Taż calamitas że y drugich Ich Mościów, choć daley mieszkających, dotknęła, iako Urodzonego Jego Mości Pana Samuela Dotmata Isaykowskiego, stolnika Wołyńskiego, Jego Mości Pana Jerzego Horaina, pisarza ziemskiego Włodzimirskiego, których ogniem y mieczem są zniesione przez nieprzyjaciela krzyża świętego majątności: wniowszy tedy instancją Ich Mość Panowie posłowie za drugimi Ich Mościami, nie zapomnią y prosić Jego Królewskiej Mości będą, aby im Jego Królewska Mość benignitate regia tak wielkie desolacie nagrodzić raczył. Mają też singulariter Ich Mość Panowie posłowie zalecić Jego Królewskiej Mości, gorąco prosić za bracią naszą, Ich Mościami Pan y rothmistrzami Jego Królewskiej Mości, którzy omnibus huius belli tempestatibus w chudobach swoich attriti y przez ten wszystek czas expedicye wojenney, z zimy poczęwszy aż do samego skączenia, statecznie trwając, niemając, przy odwadze zdrowia, w dostatkach swoich szkody ponieśli, iako Jego Mość Pan Łukasz Hulewicz, starosta Zwiniogrodzki, Jego Mość Pan Kilian Wielhorski, podczaszy Wołyński, Jego Mość Pan Jan Liniewski, który, przy wszystkich swoich stratach, krwią swoją znacznie przysługi Jego

Królewskiej Mości pieczętował, y Jego Mość Pan Roman Zahorowski, stolnik Czernihowski: przyczynić się Ich Mość Panowie posłowie nasi do Jego Królewskiej Mości mają y gorąco upraszać, aby Jego Królewska Mość szcudrobliwą łaską swoją pańską onych opatrzeć raczył a tę ich utraty nagrodził. Wszystkie Rzeczy Pospolitey naszej innotescunt indelebilis memoriae merita wysokie y odważne świętey pamięci Jego Mości Pana Alexandra Piaseczyńskiego, kasztelana Kiiowskiego, które, non parcendo sumptibus et salutis propriae, erga Rem Publicam, aż do kresu żywota swego oświadczał, naostatek, dóbr swoich lennych w wojewodstwie Czernihowskim sanguineo sudore nabytych, propter bonum pacis, przez commissią do państwa Moskiewskiego ustompił, a recompensy hucusque żadney od Rzeczy Pospolitey nie otrzymał: mają Ich Mość Panowie posłowie nasi diligentem curam adhibere y instantią do Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey uczynić, iakoby tak znaczna uyma substancy niebozчыkowskiy synowi Jego Mości, Panu staroście Nowogrodzkiemu, była recompensowana, lubo zamianą dóbr Rzeczy Pospolitey, lubo zapisaniem summy proportionalney, przychęcając tegoż Jego Mości Pana staroste ad benemerendum de Re Publica, który zaraz po rodzicu swoim prace woyskowe, tanquam iure haereditario, obiówszy, one continue y żadnych occasy y potrzeb nie omieszkiwa. Mamy te wiadomość, iż Jego Mość Pan Łukasz Hulewicz, starosta Zwinogrodzki, rothmistrz Jego Królewskiej Mości, extraordinarie wyprawiony był z chorągwią swoją od Ich Mościów Panów hetmanów coronnych, aby był conuojem Ich Mościom Pa-

nom. commissariom, do Białey Cerkwi idącym, gdzie, że Ich Mość Panowie commissarze in summo periculo vitae wielką szkodę w dostatkach swoich przez nieprzyjaciela prayszli, gdzie Jego Mości Panu staroście Zwinogradzkiemu (i?) chorągwi Jego Mości szkodę tak wielką, że prawie sam y z kompanią ze wszystkiego spoliatus został, ponieść przyszło: wniosą tedy intercessią Ich Mość Panowie posłowie nasi ad ordines Rei Publicae specialem za Jego Mością Panem starostą Zwinogradzkim y chorągwią Jego Mości, aby damna, extraordinarie podjęte, extraordinarie nagrodzone byli. A iż Jego Mość Pan Marek Lubieniecky, który, dawszy pewną summę na Beresteczko, taką poniósł w prawie swoim szkodę podczas expediciei odprawiającej się, której defalkaty tamtych dóbr, iako zniesionych, sufficere nią mogą: aby mu, z łaski Jego Królewskiej Mości, iaka obmyślona była nagroda, intercedere mają Ich Mość Panowie posłowie. Merita godney pamięci Jego Mości Pana Andrzeja z Wysokiego Kaszewskiego, łowczego Wołyńskiego, pułkownika Jego Królewskiej Mości, który, z młodości lat swoich, nie szanując zdrowia ani substanciei swey, aż do ostatniego kresu żywota swego, w oczach Najśnieszyszch Panów naszych, Zygmonta Trzeciego, Władysława Czwartego y teraz szczęśliwie nam panującego, continuo-
 wali; nie telko wojewodstwu naszemu, ale y wszystkiey Rzeczy Pospolitey są dobrze wiadome. A iż in procinctu itineris do woysk Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey umarł, a chorągwie konne y piesze, pobrawszy y żołd y contentencie, swawolnie, nie idąc do obozu, roz-
 ochali się y dali okazją skarbowi, aby na delacie succes-

sorów pomienionego Pana łowczego podawał: starać się o to Ioh Mość Panowie posłowie mają nasi, aby successorowie jego, z łaski Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, uwolnieni byli y żeby w ich osobach, ponieważ za usługi swoje Pan łowczy żadney nie uznał gratitudnem, virtus przynależne sobie odniosła praemium. Za Jego Mością Panem Andrzejem Jełowickim, wojskim Łucykiem, który za krwawe usługi mając, przez lat czternaście sine intermissione w wojsku odprawując, iurgiełt na starostwie Krzemienieckim mając (sic), za decretum Jego Królewskiej Mości, względem desolaciy starostwa tego, kilka tysięcy, z których odsadzony jest, prosić Jego Królewskiej Mości, aby, z łaski swojej pańskiej, miłościwą łaską swą y szcudrobliwością nagrodzić raczył. Wniosą y za bratem naszym Jego Mością Panem Alexandrem Chrebtowiczem, stolnikiem Kiiowskim, instancją gorącą Ioh Mość Panowie posłowie, aby ab onere processus otrzymaney na sobie infarmey był uwolniony per legem publicam. Mając probatam Jego Mości Pana Dmitra Ursola Rudeckiego dexteritatem y znaczną widząc do przysłużenia się oyczynie w Jego Mości ochotę y teraz, podczas pospolitego ruszenia, gdy chorągiew naszą ziemską dosięc dextere, przez wszystkie czas tej expedicy, nosił; tedy, żeby hunc zelum Jego Mości et optimum genium Jego Królewska Mość łaską swą pańską magis ieszcze accendere raczył, pilno prosić Ioh Mość Panowie posłowie będą. A iż Urodzony Pan Jan Czczel Nowosielecki, brat nasz, na seymiku naszym teraznieyszym autenticis documentis, że illegitime y niesłusznie na nim na przeszłym seymie walnym (iako by ad instan-

tiam Jego Mości Pana Alexandra Cetnera, chorążego Podolskiego, s którego attestaciey, w trybunale personaliter przyznaney, iawnie patet, że z nim nigdy Pan Jan Czczel Nowosielecki nie służył y pomieniony Jego Mość Pan Cetner, iako w swoiey attestaciey pisze, na seymie przeszłym nie był, pogotowiu Pana Jana Czczela Nowosieleckiego na delacie nie podawał, infamia iest otrzymana) elucidował; dlatego serio Ich Mość Panom posłom iniungimus, aby sie o to u Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey pilno starali, żeby ta infamia z niego na terazniejszym seymie zniesiona była. Stołeczne miasto nasze Łuck, w którym sie wszelakie publiki odprawuia, także Włodzimierz y Krzemieniec, wiadomo to iest wszystkim, iako, przez te czasy niespokoyne, tak przez przechód częsty żołnirzów są spustoszone, iako też y przez nieprzyaciół popalone, tak barzo, że podczas ziazdów naszych publicznych w tych trzech miastach stanąć nie masz gdzie, y ludzie, w tych miastach będące, zubożeni zostaią: zaczym, maią Ich Mość Panowie posłowie nasi za temi trzema miastami do Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey wniesć instancią, aby te miasta od stanowisk, przechodów żołnirskich y od podatków wszelakich, przynamniey na lat kilka, uwolnione byli. Przy inszych intercessiach naszych, wniosą gorącą Ich Mość Panowie posłowie nasi proźbe za Jego Mością Panem Zahorowskim, stolnikiem Czernihowskim, marszałkiem terazniejszego koła naszego, do Jego Królewskiej Mości, aby Jego Królewska Mość miłościwy respect chciał mieć na zasługi Jego Mości, które, od niemalego wieku swego zaczawszy, aż podziśdzień na usłudze Jego Królewskiej Mości

continue, z pozbyciem zdrowia y substanciey srogą utratę y świeżą teraz desolacją, przez woysko Jego Królewskiey Mości z pod Beresteczka także y s pod Sokala, z znacznym zniszczeniem, ażeby, z osobliwey łaski swey pańskiej, nagrode dać raczył, ad minimum, ieśli w czym znacznie-szym nie będzie łaski Jego Królewskiey Mości, przynamniej te slobódki, które, z łaski króla Jego Mości świętey pamięci Władysława, onemu byli lennym prawem conferowane y decretum przysądzone od starostwa Ostrskiego, żeby na ten czas byli Jego Mości, z łaski Jego Królewskiey Mości, za krwawe zasługi, conferowane, instare w tym pilno Ich Mość Panowie posłowie mają. Te tedy desideria wszystkie pewniśny, że Ich Mość Panowie posłowie nasi, ea, qua decet, odniosą Jego Królewskiey Mości sedulitate et omni apud Rem Publicam promouebunt cura, aby satisfieri mogło; w czym Ich Mościów fide, honore et conscientia obowiazujemy, żądając fraterne, aby extra mentem instructionis vagari ni w czym nie chcieli, ale to procurare, co incolumitatem et integritatem conuenit publicam. Datum w Łucku, w kościele katedralnym, dnia szesnastego miesiąca decembra, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo primo.

У тоє инъструкциі подписъ руки его милости пана маршалка кола рыцерського тими словами:

Roman Zahorowski, stolnik Czernihowski, marszałek na ten czas koła rycerskiego.

Котораяжъ то инъструкция, за податлемъ и вровбоу
вышъ менованое особы, а за прилтъемъ кониъ урядо-
вышъ, до книгъ винешънихъ кродскихъ Луцкихъ естъ
уписана.

Книга кродская Луцкая 1661 года, листъ 1088 — 1097.

XXXV.

Инструкция дворянъ воеводства Киевскаго посланъ, от-
правленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1652 году.
О назначеніи сейдствія и суда надъ лицами, которыя подали
поводъ къ прекращенію комиссіи, назначенной сеймомъ для
успокоенія Ковалеваго возстанія. Жалобы на бѣдственное со-
стояніе помѣщиковъ, разоренныхъ Козаками и Польскими жол-
нерами. Объ уплатѣ жалованья кварціонному войску. О воз-
вращеніи католическому духовенству костеловъ въ воеводствѣ
Киевскомъ, опустошенныхъ Козаками. О мѣрахъ къ скорѣй-
шему рѣшенію дѣлъ въ судахъ. Объ освобожденіи города
Житомира отъ военнаго поста. О возвращеніи бѣглыхъ
крестьянъ ихъ помѣщикамъ. Объ уничтоженіи званія вой-
сковыхъ волонтеровъ. Объ укрѣпленіи Кракова и Каменца-
Подольскаго. О сборѣ подымнаго для уплаты долговъ вое-
водства Киевскаго. Ходатайство о награжденіи дворянъ, ока-
завшихъ услуги государству. 1651 декабря 15.

Roku tysiąc sześćset piędziesiąt pierwszego, miesiąca decembra, piętnastego dnia.

Przed urzędem y actami ninieyszemi grodzkimi Żytomirskimi, przede maną Janem Janczyńskim, iako subdelegatom, od Wielmożnego Jego Mości Pana starosty Żytomirskiego zasądzonym y do tego actu subdelegowanym, y przede maną Mikołaiem Kotużyńskim, podstarościem Żytomirskim, personaliter stanowszy Wielmożny Jego Mość Pan Krzysztofi z Łoboyska Tyszkiewicz, Żytomirsky, Niechworosky etc. starosta, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, dla wpisania do xiąg ninieyszych, podał per oblatam instrukcją Ich Mościom Panom posłom, na seymiku tuteyszym Żytomirskim, dnia dzisieyszego, na aacie wyżej pisanego, obranych na seym ordynaryny, die vigesima sexta ianuary, w roku tysiąc sześćset piędziesiąt wtórym przypadający, przy pieczęci, z podpisem ręki własney tegoż Jego Mości Pana marszałka, którą podając, affectował, aby była przyjęta y do act wpisana. A tak ia urząd, przyjmując, czytałem, y tak się w sobie pisana ma :

Instrukcją Ich Mościom Panom posłom na seym ordynaryny, dana Ich Mości Panu Łukaszowi Hulewiczowi, staroście Zwinogradzkemu, Jego Mości Panu Andrzeiowi Bakowskiemu, Jego Mości Panu Ludwikowi Woroszyłowi. Naprzód zlecamy Ich Mościom Panom posłom naszym, aby, przy zwyczajnym oddaniu poddaństwa naszego, quam honorificentissime, Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, podziękowali, cum summa gratitudine, za

podjętę prace, odwagi, pieczęlowanie o dobrą Rzeczy Pospolitey. Przytem, uznawszy wielką clementią Jego Królewskiej Mości y właśnie paternum affectum, iako rozkwilonę dzieci, czuiąc się być tot oppressi malis, życząc sobie być utolonemi przez clementią pańską, zlecamy Ich Mościom Panom posłom naszym, aby, ante omnia, po przywitaniu Jego Królewskiej Mości, dowiedzieli się, quis autor zburzenia pierwszey commissy, przez seym naznaczoney takroczoney, y czemu instructia Ich Mościom Panom commissarzom nie iest prędko wydana, dla której tot inconuenientiae stali się, z rozlaniem krwi, tak szlacheckiey, iako y chłopskiey. Y ieżliby się pokazał motor et autor na seymie takich rzeczy, aby na seymie, aby zaraz (*sic*), ad instantiam izby poselskiey, takowy był sądzony summario processu; bo, lubo niesłychaną victorią dał Bóg Rzeczy Pospolitey, za szczęściem Jego Królewskiej Mości, iednak ieszcze securi ostawać nie możemy, patrząc na effectus niepewnego pokoju, który stanął pono extra mentem Rei Publicae, za nową iakoś instructią y nowemi commissarzami; w czym Ich Mość Panowie hetmani redant (*sic*) rationes, czemu tantam authoritatem sobie usurpowali: co dexteritati et fidei Ich Mościów Panów posłów naszych serio committimus. Nie osychają łzy nasze y ztąd, iż, poniosszy tot calamitates, z utratą zdrowia y substancy, s poniewieraniem się po cudzych kątach, dla wierności ku panu y miłey oyczyznye, teraz, gdyśmy iuż mieli, assecurati tanta victoria, zażywać secure chleba w kąciku swoim, przyszłyśmy (*sic*) ad maiora incommoda, gdzie więcej drugiemu przychodzi fundere suspiria, anizeli dare verba, w tak

w srogim (*sic*) bezprawiu przeciwko prawom, wolnościom, że nam we własnych substancjach, krwią od przodków naszych nabytych, żołnirza postanowili, w ostatku do nieznośnego chleba wydania przymusili, za rozpuszczoną licentią żołnirza, w służbie Rzeczy Pospolitey ostaiącego; czym takż insudabunt Ich Mość Panowie posłowie y upraszać będą Jego Królewskiey Mości, aby to iugum intollerabile seruitutis zniósł z karków naszych, y abyśmy mogli nagrodę odnieść od Rzeczy Pospolitey; starać się o to będą serio, to mając naybarzieszy fidei suae commissum, aby napotym w dobrach szlacheckich nullatenus stanowisk nie rozdawano y chleba nie ukazywano, y s takowym każdym, kturyby się ważył tego napotem, hetmanem, forum aby w trybunale mogło być, sub priuatione officij. A że do tegoż punctu przynależą y hiberna; inibunt tedy Ich Mość Panowie posłowie cum statibus regni consilia, aby do effectu tandem kiedy tę hiberna przyszli, aby tą swoją włokitą żołnirz więcey nie pustoszył dóbr Jego Królewskiey Mości y duchownych, tak też y szlacheckich: co dexterritati committimus Ich Mościów Panów posłów. Zatrzymanie w służbie Rzeczy Pospolitey woyska kwarcianego każdy widzi być potrzebną. patrząc na effectus postanowionego pokoju, także na molimina sąsiadów Rzeczy Pospolitey naszej, tak iednak sine praeiudicio status equestris, y życzymy tego, aby mogło mieć skuteczne obmyślenie żołdu swego od Rzeczy Pospolitey, mając pilne oko na spustoszenie (*spustoszone?*) wojewodztwa nasze: Kiiowskie, Braclawskie, Czernihowskie. Temuż woysku aby mogła być słuszná nagroda za koszt, prace y straty, życzy woie-

podjętę prace, odwagi, pieczętowanie o dobrą Rzeczy Pospolitey. Przytem, uznawszy wielką clementią Jego Królewskiey Mości y właśnie paternum affectum, iako rozkwilonę dzieci, czuiąc się być tot oppressi malis, życząc sobie być utolonemi przez clementią pańską, zlecamy Ich Mościom Panom posłom naszym, aby, ante omnia, po przywitaniu Jego Królewskiey Mości, dowiedzieli się, quis autor zburzenia pierwszey commissy, przez seym naznaczoney takroczoney, y czemu instructia Ich Mościom Panom commissarzom nie iest prędko wydana, dla której tot inconuenientiae stali się, z rozlaniem krwi, tak szlacheckiey, iako y chłopskiey. Y ieżliby się pokazał motor et autor na seymie takich rzeczy, aby na seymie, aby zaraz (*sic*), ad instantiam izby poselskiey, takowý był sądzony summario processu; bo, lubo niesłychaną victorią dał Bóg Rzeczy Pospolitey, za szczęściem Jego Królewskiey Mości, iednak ieszcze securi ostawać nie możemy, patrząc na effectus niepewnego pokoju, który stanół pono extra mentem Rei Publicae, za nową iakoś instructią y nowemi commissarzami; w czym Ich Mość Panowie hetmani redant (*sic*) rationes, czemu tantam authoritatem sobie usurpowali: co dexteritati et fidei Ich Mościów Panów posłów naszych serio committimus. Nie osychają łzy nasze y ztąd, iż, poniosszy tot calamitates, z utratą zdrowia y substancy, s poniewieraniem się po cudzych kątach, dla wierności ku panu y miłey oyczyznye, teraz, gdyśmy już mieli, assecurati tanta victoria, zażywać secure chleba w kąciku swoim, przyszłyśmy (*sic*) ad maiora incommoda, gdzie więcej drugiemu przychodzi fundere suspiria, anizeli dare verba, w tak

w srogim (*sic*) bezprawiu przeciwko prawom, wolnościom, że nam we własnych substancjach, krwią od przodków naszych nabytych, żołnirza postanowili, w ostatku do nieznośnego chleba wydania przymusili, za rozpuszczoną licentią żołnirza, w służbie Rzeczy Pospolitey ostaiącego; czym takż insudabunt Ich Mość Panowie posłowie y upraszać będą Jego Królewskiey Mości, aby to iugum intollerabile seruitutis zniósł z karków naszych, y abyśmy mogli nagrodę odnieść od Rzeczy Pospolitey; starać się o to będą serio, to mając naybarzieszy fidei suae commissum, aby napotym w dobrach szlacheckich nullatenus stanowisk nie rozdawano y chleba nie ukazywano, y s takowym każdym, kturyby się ważył tego napotem, hetmanem, forum aby w trybunale mogło być, sub priuatione officij. A że do tegoż punctu przynależą y hiberna; inibunt tedy Ich Mość Panowie posłowie cum statibus regni consilia, aby do effectu tandem kiedy tę hiberna przyszli, aby tą swoją włokitą żołnirz więcey nie pustoszył dóbr Jego Królewskiey Mości y duchownych, tak też y szlacheckich: co dexteritati committimus Ich Mościów Panów posłów. Zatrzymanie w służbie Rzeczy Pospolitey woyska kwarcianego każdy widzi być potrzebną. patrząc na effectus postanowionego pokoju, także na molimina sąsiadów Rzeczy Pospolitey naszej, tak iednak sine praeiudicio status equestris, y życzymy tego, aby mogło mieć skuteczne obmyślenie żołdu swego od Rzeczy Pospolitey, mając pilne oko na spustoszenie (*spustoszone?*) wojewodztwa nasze: Kiiowskie, Braclawskie, Czernihowskie. Temuż woysku aby mogła być słuszná nagroda za koszt, prace y straty, życzy woie-

wodztwo nasze. W dalszey namowie, circa securitate Reſ Publicae, zlecamy Ich Mościom Panom posłom, aby się cum statibus znoſiſi. Deſideria Jego Królewſkiej Moſci, paſa naszego miłoſciwego, poczowſzy od xięcia Jego Moſci Saſkiego, aż do Pana Kresy, który, iako wierny poddany, fideſitate Jego Królewſkiej Moſci oddawſzy y Rzeczy Poſpolitey, meretur, aby, zarówno z drugimi, do prerogatiw y honorów ſzlacheckich był przypuſzczony. Między artykułami y to kładzie wojewodztwo nasze, gratitudinem benemeritorum in Re Publica, między któremi Ich Mościom Panom hetmanom, tak coronnemu, iako y wielkiego xięstwa Litewſkiego, aby, przy podziękowaniu za pokazaną virtutis ſpecimina, ſłuſzna mogła być nagroda, starać się Ich Moſć Panowie poſłowie mają, mianowicie Jego Moſci Panu wojewodzie Czernihowskiemu, który z młodych lat ſwoich, ſtawiając zawsze glorioſe et cum laude ſumma, z uſzczerbkiem ſubſtancy ſwoiey y nadwieredzeniem zdrowia ſwego, meruit y teraz meretur, aby, według przyobiecaney łaski xiążęciu ſwiętey pamięci, aby Przemysł z iurydyką oraz trzymał, tak, aby Jego Moſć Pan wojewoda Czernihowsky, in viam gratitudinis meritorum ſuorum, mógł to otrzymać z łaski Jego Królewſkiej Moſci. Do tego upraszać Ich Moſć Panowie poſłowie będą, aby, iako ſławney pamięci Jego Moſć Pan kaſztelan Krakowski cieszył się na okup ſwuy z pewney donatiwy od Rzeczy Poſpolitey, tak y Jego Moſć Pan wojewoda Czernihowsky aby ſimili modo mógł się cieszyć na okup krwi ſwoiey. Jakie ſą zaś merita Jego Moſci Pana wojewody Kiiwſkiego, każdy przyznać muſi, bo nad ſłońce jaſnieyſze;

doznała tego Rzecz Pospolita, po wszystkie czasy, iako in
 toga et sago stawał gloriose; przyzna to y Jego Królew-
 ska Mość sam, że ma consiliarium fidelissimum, senat se-
 natorem dexterimum, oyczyzna filium amantissimum, ordo
 equestris militem strenuissimum, który, ani zdrowia zału-
 żo, ani substancy oszczędzając, zawsze gloriose stawał y
 staie: aby tedy mógł się cieszyć pro meritis suis, przy po-
 dziękowaniu szczególnym, starać się loh Mość Panowie
 posłowie mają, aby suam gratitudinem odnieść mógł, tak
 od Jego Królewskiej Mości, iak od Rzeczy Pospolitey. loh
 Mość też Panowie commissarze terażnieyszy, dla całości
 oyczyzny że niemało ponieśli szkody swoje od zdradliwego
 nieprzyaciela, aby mogli być od Rzeczy Pospolitey ucon-
 tentowani, starać się o to loh Mość Panowie posłowie
 będą; a mianowicie: Jego Mość Pan wojewoda Smoleń-
 sky, Jego Mość Pan stolnik wielkiego xięstwa Litewskiego,
 Jego Mość Pan Łukasz Halewicz, starosta Zwinogradzky,
 którego singulariter zalecą loh Mość Panowie posłowie, aby
 mógł a Re Publica gratificari, tudzież y towarzystwo iego,
 ktore od koni, od czeladzi y od ochędóztwa, przez tegoż
 zdradliwego nieprzyaciela, odpadli. Kościoły, zdawna w
 wojewodztwie Kiiowskim będące, ufundowane y nadane,
 które przez złość y swawole Kozacką są zruinowane y po-
 pustoszone, y dotąd przy possessorach nie są, y owszem
 apustoszone zostają, aby byli przywrócone possessoribus suis,
 starać się o to loh Mość Panowie posłowie serio mają.
 Miesca że dotąd w yzbie poselskiej posłowie nasi pewne-
 go nie mają, aby o nie loh Mość Panowie posłowie uma-
 wiali się, złęcami. Uprawykrzyło się wszystkim obywatelom

województwa tutejszego, że tak długą serie iusticia ostają, a to dla sądów, które ad praesens vacue. tak dla niesposobności przejazdów do Kiiowa, iako vacuujących urzędów: starać się tedy Ich Mość Panowie posłowie serio mają, aby, ad instar województwa Wołyńskiego, troje ziemstwa y trzy grody byli, w grodach zaś y w ziemstwach aby, ad instar koronnych, solaria brano. Wielkie też stąd incommodum obywatele województwa Kiiowskiego ponoszą, że w Żytomirzu, gdzie się zawždy publiczne ziazdy odprawiają, że swego wczasu mieć nie mogą, a drugiemu pod niebem, na chłodzie, na pluskotach, trafia się noclegować, a to za stanowiskiem żołnierskim: serio tedy Ich Mość Panowie posłowie koło tego chodzić będą, aby wiecznemi czasy to miasteczko Jego Królewskiej Mości, gdzie się publiczne ziazdy odprawiają, od stanowisk żołnierskich wolne było. Ratione pogorzałych xiąg, potraconych spraw, inibunt modos Ich Mość Panowie posłowie, ut prouideatur a Re Publica securitati possessy y dóbr naszych. A że za teraznieyszemi kołotniami, y buntami, y stanowiskiem żołnierskim rozpędzeni są poddani, skod (zkąd?) niemnieysza diminutia prouentów Rzeczy Pospolitey: starać się o to Ich Mość Panowie posłowie będą, aby na roczkach, gdziekolwiek wprzód przypadną, lub w Kiiowie, lub w Żytomirzu, lub w Owruczu, sine ullis appellationibus, za pierwszym pozwem, wydawani byli. Niepomału obchodzi wszystkie województwa, a mianowicie nasze województwo Kiiowskie, że novitates wczynają się sepissime extra mentem Rei Publicae, które barzo szkodzą wszystkim w obec stanom, iako to, diminutia pieniędzy,

niewczesność przynoszenia uniwersałów do grodów przed sejmikami; w czym Ich Mość Panowie posłowie domawiać się mają, czemu się taka inconuenientia (*sic*) dzieie iako w skarbie Jego Królewskiej Mości, tak w cancellaryach. Niemnieyszą securitatem upatruję woiewodztwo nasze, gdyby Ich Mość Panowie starostowie na pogranicznych starostwach residowali: zaczym, zlecami to Ich Mościom Panom posłom, aby, resumowawszy constitucie wszystkie o residentiach, to efficient a Republica, aby takich starostwa, którzyby residować nie chcieli, pro vacanti bili (*były*) miane. Voluntarze że są niemnieyszą zgubą Rzeczy Pospolitey, starać się Ich Mość Panowie posłowie mają, aby napotem żadnemu voluntarską nie wolną służyć, sub pena infami et solli (*infamiae et colli?*), bo przez to otwira się i pociwym ludziom do swali (*swawoli?*) droga. Commissia Szwedzka aby ad effectum przywiedziona była, słuszna rzecz, y aby tym Ich Mościom Panom commissarzom extraordinaryny iaki podatek Rzecz Pospolita obmśliła: w czym Ich Mość Panowie posłowie znosić się będą cum statibus regni. Fortecia tak Kamięca, iako y Krakowa potrzebię swego praesidium y muniey: y w tem znosić się Ich Mość Panowie posłowie z woiewodztwy wszystkiemi. Bellum intestinum, ieżli są sposoby iakie, aby mogło diuerti ad exteris nationes, życzy woiewodztwo nasze. Ponieważ zaciągneliśmy niemało długów in fidem woiewodztwa naszego, które w dłuższy czas prolongować ipsa vetat honestas, iako: chorągwie Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana woiewody naszego Kiiwskiego, za czwiré roku, zaraz po Borowskiej expedycey na usłudze woiewodztwa naszego zostaiącey, trzy

tysiące y sto złotych; chorągwie Jego Mości Pana podkomorzego naszego Kiiowskiego, z decretu commissaryey Lubelskiej, na zapłatę województwa naszego za dwie czwierci odesłaney, sześć tysięcy y dwieście złotych; temuż Jego Mości Panu podkomorzemu kuchennego pułkowniczego, laudo nostro darowanego, cztery tysiące złotych, a osobna na chorągiew dragańską Niemiecką, propter securitatem nostram taciagniono, na seymiku nam praesentowano y od nas przyięto, którą swoim kosztem Jego Mość Pan podkomorzy, przez czwirć roku, sustentował, za żeld trzysiące (*trzy tysiące*), y kormowych pieniędzy półtora tysiąca, y kuchennego pięćset złotych, laudo nostro assecurowanych, poselskich pieniędzy złotych tysiąc; Urodzonemu Panu Woyciechowi kaczyńskiemu y chorągwie Tatarskiej, z dekretu commissaryey Lubelskiej, do naszego województwa na zapłatę odesłaney, za dwie czwierci: alecenty tedy Ich Mościom Panom posłom naszym, żeby, przy declaraciy województw, autoritate commitali, jedne podymne na zapłatę tych długów, w instructey tej pomienionych, uchwalili y poborce do wybierania, Urodzonego Jego Mości Pana Andrzeia Bąkowskiego, mianowali, czas wydania tego podymnego y miejsce w Żytomirzu naznaczywszy. Któryto Pan poborca ma mieć forum z temi, którzyby tego podatku nie wydali, na trybunale Lubelskim *ex cruda citatione, inter causas fieri*; a tego podymnego szafanek ma być nie gdzieindziej, tylko na długi pomienione, za kwitami Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana wojewody naszego na chorągiew Jego Mości, a zaś za kwitami Jego Mości Pana podkomorzego naszego, tak na cho-

rągiem Jego Mości Kozacką i Niemiecką y kuobenną, jako
 y na chorągiew Tataeską. Któremu postanowieniu naszemu
 iedliby Pan poborca nasz dosć czynić nie chciał, szło
 agendi Ich Mościom z nim prosto na trybunał, *ex cruda*
citacione, inter causas fisci; a co się pieniędzy zostanie
 od tych długów, to w *dispositiey* wojewodztwa być ma,
 wysłuchawszy rachunku poborce naszego. Miedzy wielą,
 którzy mogli y mogą służyć Rzeczy Pospolitey, jako z przed-
 ków swoych, tak z swoych własnych zasług, jako Jego
 Mość Pan strażnik coronny teraznieyazy Alexander Zamoy-
 sky, którego życzliwości niepoiedenkróć Rzecz Pospolita
 uznała, ale zawsze *wondegeniti (non degener?)* przodków
 swoych, który nie oszczędzając zdrowia swego, ale jako
 jeden *opemując się pro patria Kurtius*, zdrowie y substan-
 cie niósł zawsze ochotnie na usługę Rzeczy Pospolitey:
 rzecz godna, aby tandem, *pro meritis suis*, oycza swego,
 na on czas strażnika coronnego, przodków swoych, wziął
 jakożkolwiek od Rzeczy Pospolitey *gratitudinem*; serio *cu-*
rabunt Ich Mość Panowie posłowie, aby, *inter meritos* y
 ten poczytany będąc, mógł tandem odnieść *katentecce (kon-*
tentacya?) zasług swoych. Miedzy wielą zasłużonych nie
 godzi się nam przepomnieć *merita* Jego Mości Pana Je-
 rzego Niemirycza, podkomorzego Kiiowskiego, który zawsze
cum summa laude stawał na wielu mieyscach, z niemową
 stracił *substantiey* swoiey: aby to tedy Jego Królewska
 Mość w pamięci mając, nagrodzić chciał, o to *instans*
(instare?) Ich Mość Panowie posłowie mają. *Instans* Jego
 Królewskiey Mości za Jego Mością Panem Leszczyńskim,

województwem Bełskim a podkomorzym Brzeskim, słusznie ma mieć swoje powagę, iako od wiernych poddanych, bo ledwo nie każdego się uczy napatrzyli, co za spustoszenie obszerności majątkości tych; aby mógł też mieć swoje recompense w tym, zlecamy Ich Mościom Panom posłom, aby, da Bóg, szkód swoich mógł mieć nagrodę. Jego Mości Pana też starosty Żytomirskiego aby mogli mieć swoje recomende u Jego Królewskiej Mości, w tem elaborare mają Ich Mość Panowie posłowie. U wszystkiey Rzeczy Pospolitey naszej innotescunt indelebilis memoria, merita wysokie i odważne sławney pamięci Jego Mości Pana Alexandra Piasoczyńskiego, kasztellana Kiiowskiego, który, non parcendo sumptibus et saluti propriae, erga Rem Publicam, aż do kresu żywota swego, oświadczał, a recompensy hucusque żadney od Rzeczy Pospolitey nie otrzymał: mają Ich Mość Panowie posłowie nasi diligentem curam adhibere y instantią do Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey uczynić, iakoby tak znaczna uyma substantiey niebożezykowskiey synowi Jego Mości, Panu staroście Nowogrodzkiemu, była recompensowana, lubo zamianą dóbr Rzeczy Pospolitey, lubo zapisaniem summy proporcjonalney, przychęcając tegoż Jego Mości Pana starostę ad benemerendum de Re Publica, który, zaraz po rodzicu swoim, prace woyskową tanquam iure hereditario objąwszy, one continue żadnych okazy y potrzeb nie omieszkiwa. Jego Mość Pan Chrebtowicz aby był do pierwszego honoru przypuszczony, o to Ich Mość Panowie posłowie upraszać mają, gdyż iuz parti lese (*laesae*) dosyć uczynił.

U tey instructiey, przy pieczęci, podpis ręki temi słowy Jego Mości Pana marszałka:

Krzysztoph Tyszkiewicz, Żytomirsky starosta, marszałek koła rycerskiego.

Kłórato instructia, za podaniem wyszmianowaney osoby, **Wielmożnego** Jego Mości Pana **Krzysztopha z Łohoy-ska, Tyszkiewicza, Żytomirskiego, Niechworoskiego etc. starosty**, a za przyięciem moim, **urzędowym**, do act **ini-nieyszch** **gradzkich Żytomirskich** słowo od słowa jest **wpisane**.

Книга вродская Житомирская 1651 года, листъ 324 — 332.

XXXVI.

Инструкция дворянъ воеводства Черниговскаго посламъ, отправленнымъ на сеймъ, бывший въ 1652 году. Благодареніе Богу и королю за побѣду, одержанную надъ непріателемъ. Изображеніе бѣдствій, претерпѣнныхъ дворянами отъ Козацкихъ войнъ. О возвращеніи Доминиканскаго костела, обращеннаго въ православную церковь, ордену Доминикановъ. О новомъ наборѣ войска и средствахъ къ его содержанію. О раздачѣ должностей въ воеводствѣ Черниговскомъ только лицамъ осѣдлымъ въ этомъ воеводствѣ. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1651 декабря 15.

Roku tysiąc sześćset piędziesiąt pierwszego, miesiąca decembra, piętnastego dnia.

Przed urzędem y actami ninieyszemi grodzkiemi Żytomirskimi, przede mną Mikołaiem Kotużyńskim, podstarościem Żytomirskim, personaliter stanowszy Urodzony Jego Mość Pan Prokop Tatomier, marszałek na ten czas koła rycerskiego woiewodstwa Czernihowskiego, dla wpisania do xiąg ninieyszych podał per oblatam instructyą Ich Mościom Panom posłom, na seymiku tuteyszym Żytomirskim, dnia

dzisieyszego, na actie wyszpisanego, na seym walny Warszawsky, die vigesima sexta ianuary przypadaiący, obranych, s podpisem ręki tegoż Jego Mości Pana marszałka, którą podaiąc, affectował, aby była przyięta y do act wpisana. A tak ia urząd tę instructiã czytałem, y tak się w sobie pisana ma:

Instructya Ich Mościom Panom posłom: Wielmożnemu Jego Mości Panu Krzysztophowi z Łohoyska Tyszkiewiczowi, Żytomirskiemu, Niechworoskiemu staroście, Jego Mości Panu Jakubowi Strzelbickiemu, cześnikowi Czernihowskiemu, Alexandrowi Łożyńskiemu, Prokopowi Tatymierowi posłom wojewodstwa Czernihowskiego, w Żytomirzu, spólnie z wojewodstwem Kiiowskim, według prawa y constitucyey, obranym. Maiestatowi Bozkiemu, przez którego narody chrześcianańskie triumphuią a oycyzna nasza sławne y znaczne zwycięstwo nad nieprzyacielem krzyża iego świętego otrzymała, powinne dzięki oddawszy, maiestatowi potem ziemskiemu króla Jego Mości, pana naszego, za podięte trudy y prace, przy tak wielkich dla spólney oycyzny odwagach, uniżenie wojewodstwo nasze dziękuje. Niemnieysza debetur Rei Publicae gratitudo, że nie tylko *ex nexu sacrato et federe diuinae unionis*, ale y z miłość oycyzny, wojewodstwo nasze *ab indigna seruitute et inaudita oppressione eliberuiąc*, ochotnie *contra hostilem coniurationem persiami własnymi stawaiąc*, *aitam et a tot saeculis* wszystkim pod słońcem narodom *iawno virtutem et gloriam gentis nostrae in pristinam et propriam iey sedem restituit*, imięniem wojewodstwa naszego, Ich Mość

Páńowie posłowie podziękują. Było tey nadzieie wole-
 wodstwo nasze, że, przy iasnym błogosławieństwie Boskim,
 bellum hoc seruire condigno fine skończone y nieprzyja-
 ciel miał być totaliter zniesiony, aby nie tylko statum
 ipsum, ale materia et fomentum maligni belli sublata, nie
 tylko ignis extinctus, ale fauila żadna, która magnum ex-
 citare zwykła incendium, in horreo Rei Publicae nie zo-
 stawało. Niebu jednak inaczej się zdąło, ponieważ ieszcze
 nie jest in toto złościom naszym placatum. Proximum
 vřdum zostawało wojewódstwa naszego, aby, po zawařciu
 commissyey pod Białą Cerkwią, mogło być zarazem do
 apprehensyey dóbr swóych, reali, non precario et immagi-
 natiuo modo, przysć, ad proprios lares statecznie tandem
 et bona fide powróciwszy, non amplius tardo pede in-
 dede. perignes, appositos cimeri dolbo; ale, widząc eruenta
 vestigia et insepultos dotąd maues braci naszej, sustinuit
 cursum ex (et?) ex naufragio prospectando vicinum littus,
 melioris fortunae Fauonios operiri decreuit. Accessit y to
 nouum emergens, że motus et armorum strepitus, między
 Kozakami samymi zaozety, ad cuius euentum wbyisko Jego
 Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey, ex status ruszo-
 ne; nie mogło tedy mieć wojewódstwo nasze ani powra-
 ótania do domów własnych, ani w Czernihowie seymiko-
 wania securitatem. Nie dosyć jest na tym, Panu Bogu za
 zwycięstwo dziękować; potrzeba, abyśmy wdzięczność na-
 szę, ile ziemską udołność znieść może, tanquam victimam
 cordis, maiestati iego świętemu oddawali. Jako tedy
 dotąd inter tot non iam riuos, sed flumine sanguinis, nie
 Meztzego województwu naszemu nie było nad to, że

„Świętymy i altare Pańskie, krwią kapłanów i jego zmazanie;
 „tak i teraz, securitatem kościołów i usług Bożych i upatru-
 „jąc; za którą diui olim Poloniae reges et maiores nostri
 „ochotnie umierali, hoc ante omnia wojewodstwo nasze
 „chce obwarować; ponieważ w punktach Kozackich, nie
 „wiom dla tego, wojewodstwo nasze tego nie widzi, bez
 „czego, dla approbaty tych punktów, wojewodstwo nasze
 „przystępować nie chce ani może, ztąd i to Ich Mościom
 „Panom posłom, umianowicie, aby kościół zakonników Do-
 „minka świętego w Czernihowie, który teraz, pod ten rebel-
 „lią, wceerkiem jest obrócony, temuż zakonnikowi (zakono-
 „wi) był oddany: w ozym i fidem et conscientiam Ich Mo-
 „ściów Pańskich posłów i obligujemy. I pochwale Bożey, i nie
 „masz i nie wolnemu narodowi miłszego, i jako bezpieczne za-
 „życzenie i praw i wolności swych; a ponieważ quies gen-
 „tium sine horum i praesidio być nie może: życzę i po-
 „trzebuję wojewodstwo nasze i takiej liczby wojska, i jako na
 „przeszłym była uchwalona i seynie, aby nie na papierze,
 „lecz w życie się zwykło działać, i ale w rzeczy samej i pod chorą-
 „gami tak i wiele wojska zostawało. Wojsko, aby naj-
 „więkze, kiedy w dyspartite pójdzie et sine ordine i bedzie,
 „i straszne nieprzyjacielowi być nie może: życzę tedy woje-
 „wodstwo nasze, aby tandem (tot casibus et fortuna) Rei
 „Publice i docta patria ad consilium de zhybernis finaliter
 „inendum et sequendum (i exsequendum?) i skłoniła się, sta-
 „rostwa i na to Ukraine, które i videbuntur, i obróciwszy;
 „i dawszy Ich Mościom Panom i dzierżawcom, i lubo z
 „rednomiemy, a z tym królowi Jego Mości ex primis i wa-
 „riacibus, i docta i proportione, i nagrodę, albo samym Ich

Mościom Panom starostom vacantie. Te jednak hyberna tak mają być stanowione, aby część słuszne woyska w wojewodstwie naszym zostawała, dla zatrzymania et securitatem tak zacznęj prouinciey; w którym punctie, iako y we wszystkich inszych, Ich Mościów Panów posłów fide, honore et constientia obowiązujemy. Honor wojewodstwa naszego y posłów jego, przez pewne osoby na przeszłym seymie violatus, aby był restituouany, y decret, w tey sprawie ferowany, do executiey przywiedziony, ante omnia Ich Mość Panowie posłowie instabunt, a bez tego do żadney rzeczy nie przystępować. Jaka zawsze pietas in patrem (*in patriam?*) w wojewodstwie naszym znajdowała się, colligere licet, że obywatele niektórzy, bendac in possessione bonorum, tychże własności swoich państwu Moskiewskiemu, propter bonum pacis, ustąpili; którzy, że do tychczas a Re Publica consolatiey y nagrody nie mają, Ich Mość Panowie posłowie nasi u króla Jego Mości y Rzeczy Pospolitey domówić się et officere (*efficere?*) obligantur. Wielka et enormis laesio iest w tym wojewodstwa naszego, że z cancelariey króla Jego Mości wychodzą przywileie, po kilka ich, na urzędy tego wojewodstwa, a ludziom pospolicie u nas nieosiadłym; skod (*zkąd?*), kiedy pericula ingruunt, daleko drugiego, non realem possessionem, conuocować potrzeba do obrony prouinciey: mają to tedy obwarować Ich Mość Panowie posłowie nasi, aby te urzędy, których przed uproszeniem nie może kto possessionem realem pokazać, pro vacanti byli rozumiane y obywatelom własnym rozdane, a napotym, aby się nikt nie ważył tego czynu, sub poena mille marcarum et prisonatione

urzędu, o co forum w trybunale; także y chorążowie tego wojewodstwa aby osiedli byli y w tym wojewodstwie rezydowali, sub simili poena. Inter calamitates modernas kładzie wojewodstwo nasze, że, po zniesieniu y straceniu xiąg w wojewodstwie naszym, tak wielki y potrzebny do namówienia doskonałego y skończenia tractat w recessz (*sic*) puszczony: że tedy na tym indemnitas praw y wolności y całość wojewodstwa naszego należy, ante omnia instabunt Ich Mość Panowie posłowie, aby warunek tego per legem był declarowany y seym od recessu zaczynany. Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, universalem swoim w pewnych starostwach chleb wojewodstwu temu utrapionemu et oxulanti obmyślił: aby tedy clementie et commiserationis Jego Królewskiej Mości był effectus, Ich Mość Panowie posłowie unizenie Jego Królewskiej Mości upraszać będa, aby był wydany, a jeżeli iuż go wydano, aby tamże, przed Jego Królewską Mością, liquidowany, y calculus przez Panów distributorów uczyniony; którzy, ieśliby go inpossessionatis oddali, de proprio zapłacić mają; quod dexteritati et fidei Ich Mościów Panów posłów zlecamy. Jawne są y dobrze wiadome Jego Królewskiej Mości y waszytkiej Rzeczy Pospolitey wysokie merita Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana wojewody Kiiowskiego, któremu constantis et inclity benemerendi de patria animi sublicum (*publicum?*) et ad seram posteritatem duraturum Res Publica contulit testimonium. Nasłuchali się świzo teraz sanctae aures Jego Królewskiej Mości a nasze napatrzyli oczy odwagi zdrowia, na substantiey Jego Mości wielkiej straty, za którym, aby, przy słusznym publicznym podziękowaniu,

Jego Królewską Mość et Res Publica paternum respectum
 mieć chcieli, mianowicie, aby tak dawna obciążona et per
 Rem Publicam totam assecurowana w wojewodstwie Kielec-
 skim Bohusławskie starostwo przy Jego Mości zostawiają.
 Ich Mość Panowie, posłowie nasi Jego Królewskiej Mości
 y całej Rzeczy Pospolitej, ante omnia, imieniem wojewo-
 wodstwa naszego, proszą będa. Nie masz żadnego z mi-
 łąjących owozyny et sum cuique decus tribuentibus ciu-
 bus, któryby nie miał przyznać znacznych y wysokich w
 oyczyźnie naszej zasług Jaśnie Wielmożnego Jego Mości
 Pana wojewody Czernihowskiego, hetmana polnego koron-
 nego; za które iż exiguum dotychczas sensit gratitudinem,
 aby in iustissimis desiderijs suis, które in facie Rei Publi-
 cae będa proponowane, przez Jego Królewską Mość (i?)
 Rzecz Pospolite consolationem et caritatis patriae signum
 odniósł, Ich Mość Panowie posłowie, imieniem wojewo-
 dstwa naszego, upraszać będa. W którychto artykułach
 naszych złączamy Ich Mościom Panom posłom naszym z wo-
 jewodstwa Kieleckiego posłami, jakośmy fortune ex cala-
 mitate conuicti, strony praw y wolności naszych, iako et
 de reali securitate, znosić się fraternae. Tym wszystkim
 iustissimis desiderijs nostris póki się nie dosyć stanie, ani
 straż Boże, securitas provinciae iusto modo prouisa, ani
 bene meriti cuius (ciues?); filij huius patriae, z siebie sa-
 mych y przodków swoych zasłużeni, będa regnificati,
 których nadweredzone zdrowia y zniszczone substantiae ma-
 iori cum laude patria nostra ma tueri, anizeli nowych et
 per varias artes ad haec insignia przychodzących augere;
 na żądanie indigenati. Ich Mość Panowie posłowie pozwa-

laé maia. Któráto instructyá Jego Mości Panu marszał-
kowi naszemu do act grodzkich Żytomirskich podać zle-
ciliśmy.

U tey instructiey podpis ręki Jego Mości Pana mar-
szałka wojewodstwa Czernihowskiego temi słowy:

Prokop Tatomier, marszałek wojewodstwa Czernihowskiego.

Którażto instructyá, za podaniem wyszmianowaney
osoby, a za przyjęciem moim urzędowym, do xiąg iest
przyjęta y zapisana.

Книга городская Житомирская 1651 года, листъ 555 — 556.

XXXVII.

Инструкція дворянъ Волинскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1652 году. Изъявленіе благодарности королю за попеченіе объ успокоеніи государства. Жалобы на бѣдственное положеніе края и на опустошенія, причиненныя Козаками, а также Польскими и Нѣмецкими войсками. Жалобы на неисполненіе декретовъ трибунальскаго суда. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1652 іюня 11.

Року тисеча шестсотъ пятьдесятъ второго, месеца іюня, одинадцатого дня.

На враде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Анѣдреемъ Лыховскимъ, намесникомъ на тотъ часъ бурькграбства Володимерского и книгами нынешними кгородскими старостинскими, ставовши очевисто урожонній его милость, панъ Ставиславъ Казимеръ Веневскій, писарь кгородскій Луцкій, секретарь его королевское милости, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцерского воеводства Волинского, инъструкцію сеймику воеводства Волинского, дня нынешнего, одинадцатого іюня, въ року теперешнемъ тисеча шесть-

сего пятьдесят второмъ, тутъ въ Володимери отправую-
чюгосе, презъ ихъ милость, пановъ обывателей воевод-
ства Волинского, згодне ухваленую и постановеную, для
вписаня до книгъ нынешныхъ кгородскихъ Володимерскихъ
подадь, такъ се въ себе маючую:

My rady, senatorowie, xiążęta, dignitarze, rycerstwo,
obywatele wojewodstwa Wołyńskiego, ktorzyśmy się na
seymik, seym generalny sześciędzielny poprzedzający, nam
przez Najasnieyszego Króla Jego Mości, pana naszego mi-
łościwego,znaczony, do Włodzimierza (a to z tey miary,
że w Łucku, tak gwoli powietrzu morowemu, iako też
gwoli niebezpieczeństwom, które nagle na kraie nasze na-
stąpili, ten zjazd y seymik nasz expediowany byđz nie
mógł). ziaohali, odebrawszy od Jego Królewskiey Mości,
pana naszego miłościwego, przy podaniu instructy, pańską
y oycowską consolatią, według zwyczaju, w takowych actiach
zachowałego, do obierania Ich Mościów Panów posłów
przystąpiliśmy, y s koła naszego rycerskiego braci naszych,
o których stateczney erga totam Rem Publicam, in thoga
et sago, enocie y wysokich rozsądkach, nam constat, uży-
liśmy, to iest, Urodzonych Ich Mościów Panów: Romana
Zahorowskiego, stolnika Czerniehowskiego, rotmistrza Jego
Królewskiey Mości, Łukasza Hulewicza, starostę Zwino-
grodzkiego, rothmistrza Jego Królewskiey Mości, Baltazara
Paieckiego, podstarościę grodzkiego Włodzimierskiego,
Stefana Chrynickiego, Daniela Puzowskiego y Tomasza Li-
niewskiego. Którzy Ich Mość, ad primam seymu sessionem
ziachawszy się, Jego Królewskiey Mości, panu nasze-

nam miłościwemu, za oycowskie in procuranda patriae sa-
 lute staranie, uniożone oddadzą podziękowanie y przelozą
 vota nas pozostałych braey, iako nie tylko wszelakich przy
 lepszy Rzeczy Pospolitey fontanie pociech y szczęśliwego
 panowania ardenti desiderio Jego Królewskiej Mości, samu
 naszemu miłościwemu, życzymy, ale też wierne nasze przy
 dostojenstwie Jego Królewskiej Mości y całosci oyczyzny
 resolutią zaszczycić gotowi iesteśmy. A ne res ipsa loquitur,
 in quo statu iesteśmy, gdy nie tylko te perieula, które
 Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, z wysokiey, na
 któney od Boga, ku dobru pospolitemu, posadzony iest,
 strażnicy, upatrzyl, urgent Rem Publicam, ale też, po wy-
 daney instrukcy, nowa intercessit calamitas, że te kraie na-
 sze iak znova krwawa otoczyła tęcza, yż iuż y piórem
 opisać nie podobna, quo miseriarum redacti sumus: tedy,
 lubo non ambigimus, że ordines regni, tanquam in nego-
 tio, Rem Publicam perimente, wszystko to, cokolwiek sal-
 ua Re Publica potym tractowane bydź może, w raees pu-
 ściwszy, ante omnia securitatem Rei Publicae at instanta-
 neam defensionis rationem wezmą przed się. Jednak, yż
 potissimum kraiom naszym na tym tractamencie należy,
 przeto, specialiter Ich Mościom Panom posłom naszym, zle-
 camy, aby, do żadney rzeczy nie przystępując, obrone
 tractowali, w ktorey matery daimy Ich Mościom Panom
 posłom naszym, facultatem et optionem cum his senciendi
 consiliis, ktore przedzy, z ręczny y mocay będą się zdały
 oyczyźnie succurrere. Non ambugimus, aby y summy in
 fidei Rei Publicae, iako o tym extant in volumine legum
 exempla, zaciagnione były, y cóżkolwiek sano consilio ku

obronie wycozyny może się, zdrową radą, postanowić, ratum habebimus; to jednak specialiter przestrzegamy, w czym Ich Mościom Panom posłom naszych fide fraterna obligujemy, aby na wojewodstwo nasze żadnego ciężaru nie wnosili: wszak, w oczach wszystkiej korony, że y pod ten czas, gdy te consilia odprawuujemy, jużesmy od fortun naszych odpadli, domy nasze porzucać, uwożąc cara pignora w bezpieczniejsze kąty, musieliśmy. Więc constat ordinibus regni, iako, przez te krwawych kanałów czasy, o nas wszystkie opierały się fluctus, gdy nie tylko ręka nieprzyjacielska, ogniem y mieczem, longe lateque, nas znosiła, ale też własny żołnierz swój, a tym barziesy narodu Niemieckiego gwardya, funditus ruinowałi nas, przed którymi y domy nasze szlacheckie, propter solutam disciplinam militiae, nie byli bezpieczne. Dalby był Pan Bóg, aby seym przeszedł, z którego salus Rei Publicae dependebat, zgodnie stanął, czego iż iniquitas temporum et fata, quod absit, interitum minantia, zayrzały; któżkolwiek funesti istius przeciwko własney matce piaculi nayduie się przyczyną, onemu vindex repondet Deus et tarditatem poene gravitate compensabit. Interim, wojewodstwu naszemu instructya, na przeszły seym rozzerwany Ich Mościom Panom posłom dana, reassumować zdało się, iakoż onę in toto reassumujemy, zlecając Ich Mościom Panom posłom naszym, aby te wszystkie publica et priuata desideria, w tamtey instructey wyrażone, także consolationes bene meritorum, a osobliwie obostrzenie prawa disciplinae militaris, tractowali. Vim patitur sprawiedliwość, gdy decreta tribunalskie, tak wielą praw uprzyuileiowaną, nowemi inuen-

cyami na seym zaciągają, in dubium vocują, exequere ich hamują, legitime convictos infames banitos subtrahunt executioni, nowym y niedawnym przykładem subtelney Minnerwy reiecty iakieś cum suspensionibus processuum et executionum wynaydują, włożywszy ieszcze na samegoż iurevictora honoris penam, aby własney sprawy swoiey nie popirał, skąd iuż, sublata iustitia, tribunalskie fundamenta, libertatis nostrae tessera, iawnie petuntur. Przeto, non indignum Res Publica cura sua putabit zabieżeć takim sposobem, iakoby na początku seymu od Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, na instantią izby poselsky, nastąpiła declaratia, aby spraw takowych, sub poena honoris et capitis, nikt podnosić y iuryata onych traktować nie ważył się. A potym, z tegoż seymu, prawo nowe Ich Mość Panowie posłowie przynieść nam mają, aby decreta tribunalskie nie były inquietowane, contra se ius (*secus?*) facientes, poena iuż nie centum marcarum, ale grauior, tak na iuristy, iako y na princypały, założona była, y takie suspensy aby zniesionę były. Bracia nasi, Urodzeni Ich Mość Panowie: Roman Zahorowski, stolnik Czernihowsky, rotmistrz Jego Królewskiey Mości, Łukasz Hulewicz, starosta Dzwiniogrodzky, rotmistrz Jego Królewskiey Mości, Daniel Puzowski, Potocki, rotmistrz Jego Królewskiey Mości, z młodych lat swoich arma pro Re Publica podniosszy, onę nieustaynie dzwigają, żadney prawie wieku swego do przysługi oyczynie nie opuściwszy occazy, nie tylko z uymą, ale z ruiną fortun swoich, iakoż y teraz w teyże persistent usłudzę, krwie y reszty dostatków swoich ochotnie, za całość Rzeczy Pospolitey, nie lituiąc; a że, dotychczas,

z szafarnie praemiorum, żadna ich nie doszła consolatia, a interest oyczyźnie bene meritos praemiari: tedy instabunt Ich Mość Panowie posłowie nasi, iakoby takowe pomienionych bracy naszych merita szczodrobliwą Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego łaską wsparte y consolowane zostały. Którą naszą instructią, zgodnie concludowaną, Jego Mości Panu marszałkowi koła naszego podpisać y do act podać zleciliśmy. Działo się we Włodzimirzu, dnia iedenastego iuny, roku Pańskiego tysiąc sześćset piędziesiąt wtórego.

У тоє инъструкции подъпись руки его милости пана маръшалъковое тыми словами:

Stanisław Kazimierz Bieniewsky, sekretarz Królewskiej Mości, pisarz grodzky Łucky, marszałek koła rycerskiego, manu propria.

А такъ я намесьникъ тую инъструкцию, яко есть поданая, слово до слова, до книгъ въписати казалсмъ, и есть въписаная.

Книга градека Владимірскаго 1652 года, листъ 643.

XXXVIII.

Инструція дворянъ Волынскихъ послать, отправленнымъ на Брестскій сеймъ, бывшій въ 1653 году. Изъявленіе благодарности королю за его попеченіе о благосостояніи государства. Просьба объ увольненіи крестьянъ помѣщичьихъ отъ податей и сборовъ. Жалобы на опустошеніе помѣщичьихъ имѣній отъ Козацкаго и Польскаго войска. О собираніи подымнаго сбора въ воеводствѣ Волынскомъ и другихъ средствахъ къ увеличенію государственныхъ доходовъ. Просьба о непремѣнномъ исполненіи законовъ и поддержаніи войсковой дисциплины. Объ утвержденіи депутатовъ Волынскихъ, избранныхъ для засѣданія въ трибунальскомъ судѣ. Ходагайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству и объ освобожденіи города Луцка отъ военнаго постоя. 1653 марта 8.

Року тысяча шестсотъ пятьдесятъ третьего, месеца марта, осьмого дня.

Передъ урядомъ и актами нынешними вгородскими, въ замьку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Герониомъ Шалайскимъ, буркграбимъ Луцкимъ, персоналитеръ становши велможный его милость панъ Язъ

ъ Высокого ив Кашовкграде Кашевъскій, староста Сичр-
чевъскій, печатникъ и великорадца Волинъскій, маршалокъ
коля рыцарского, для вписана до книгъ нынешнихъ кгород-
скихъ Луцкихъ подавъ инъструкцію одъ всихъ ихъ
милостей, пеловъ обывателей воеводства Волинъского,
на сеймикъ, дня нынешнего, осмого марции, въ Луцку
одаравуючийсе, згромажонныхъ, съ поднисомъ руки своее
а съ приписаньемъ двоухъ паракграфовъ, ихъ милости, па-
намъ послюмъ, нижей менованымъ, на сеймикъ, близко при-
надлежоний, даную, яко о томъ тая инъструкція ширей въ
собе маеть, просячи, абы принята и до книгъ уписана
была, которую я урядъ, до книгъ прибууючи, читадемъ,
и такъ се въ собе писюмъ Полскимъ писаная маеть:

My rady, xiążęta, dignitarze, urzędnicy y wszystko ry-
cerstwo, obywatele wojewodstwa Wołyńskiego, na seymik
w Łucku, pro die octavae marcy anni praesentis, zgroma-
dzeni, zgodnie y iednostaynie z pośrzedku siebie uprosi-
lichmy bracia nasze: Wielmożnego Jego Mości Pana An-
drzeia z Szpanowa Czaplicza, staroste Horodelskiego, Jego
Mości Pana Wacława na Koniuchach Hulewicza, podsędka
Łuckiego, Jego Mości Pana Szczęsnego Żbożnego Łayszczew-
skiego, podsędka Sochaczewskiego, podstarościego Łuckiego,
Jego Mości Pana Thomasza Kozike, podstolego Wołyń-
skiego, Jego Mości Pana Jana z Wysokiego Kaszewskiego,
staroste Szczerczewskiego, wielkorządce y miecznika ziem
Wołyńskich a na ten czas коля naszego directora, y Jego
Mości Pana Stanisława Kazimierza Bieniewskiego, pisarza
grodzkiego Łuckiego, sekretarza Jego Królewskiey Mości,

aby na seymie przyszym, na dzień dwudziesty czwarty marcy, w Brzyściu Litewskim przypadającym, funetią poselską od nas odprawili. A naprzód, imieniem woiewodstwa naszego, Jego Królewskioy Mości, panu naszemu miłościwemu, podziękować Ich Mość maia, iż, pro solita clementia et paterna erga Rem Publicam cura et sollicitudine, integritatem oyczyny naszej zruinowaney obmyśliwać raczy, longeuam uitam, aeternam gloriam et immortales triumphos od nas, iako wiernych poddanych, Jego Królewskioy Mości życząc, y, aby afflictissimam patriae nostrae conditionem, sanis consiliis et vindice dextera, feliciter ad pristinum statum reintegrować raczył, uprzeymie winszuiać; do czego aby tym snadniejszy przystemp desideria Jego Królewskioy Mości, pana naszego miłościwego, miały y ardentissimum in Rem Publicam cor Jego Królewskioy Mości felicem mogli sortiri euentum, znosząc sie cum ordinibus regni, Ich Mość Panowie posłowie nasi promouero maia, pro candore in Rem Publicam suo, consiliis suis prouidendo, ne quid Res Publica detrimenti patiat. Iż iednak, z woli Pana Naywyszego, my, iako vicini ściany rebellizantów, przez te pięć lat, tak od pogańskich, iako y od kozackich woysk, iestechmy funditus zniszczeni, tak, że gdzie przedtym miasta y włości bywali, teraz infelix lolium et steriles dominantur auenae; starać sie o to Ich Mość Panowie posłowie nasi maia, aby podatkami y contribuciami poddanych naszych nie onerowali, którzy nie telko co łożć na podatki, ale y żywić sie nie maia czym, odpadszy ab agricultura przez odebranie wszytkich zbiorów y dobytków swoich, y nie telko przez woynę, ale y przez za-

reze morowego powietrza, ad paucos tak będąc redacti, **te** miejscami paenitus pustynią maiętności nasze stoją, **miejscami** po kilku chłopach a naywięcey kilkunastu, gdzie przedtym stami albo tysiącami liczyli sie, ledwie sie ich zawadza, tak, że my obywatele, ad extremam redacti paupertatem, y siebie y poddanych swoich, proprio sumptu et sudore exercendo agriculturam, zaszczycać musimy. Pomogli nam do ostatney woiewodstwa zguby prześcia ustawiczne woysk Rzeczy Pospolitey y obozy gęste in visceribus krajów naszych, pod Sokalem, Zaslawiem, Zbarażem, a osobliwie pod Beresteczkiem walna trzech narodów, in summa potentia zgromadzonych, concurrentia; pod który czas, czego żołnierz Rzeczy Pospolitey z maiętności y dworów naszych nie wybrał, poszło to w korzyść nieprzyjacielowi, który popieliska nam telko y ostatney zguby ostawił vestigia. A ieśli w woiewodstwie naszym naydował sie kącik iaky, że, z osobliwcy łaski Bożey, albo dla odległości miejsca, albo propter commodam między błotami, lasami positionem, zachowawszy cokolwiek poddanych, zruinowane ratować mógł fortuny; to teraznieysze pod Kowlem hiberna Rzeczy Pospolitey woyska in summa, iako to, nie płaconego woyska licentia, gęstemi przechodami, y stanowiskami, y wybiraniem niezwyuczaynym w dobrach szlacheckich stacy, y gwałtownym zabiraniem y gumien y bydel, nie telko poddanych naszych, ale y naszych własnych, z gruntu desolauerunt, że in solo patrio patriam nam quaerere przychodzi, y nie telko ex maerore summo, ale też per aegestatem summam, contabescere. Opowiedziawszy tedy Ich Mość Panowie posłowie nasi Jego Królewskiej

Mości y wszystkiey Rzeczy Pospolitey tantas calamitates wojewodstwa naszego, przyczyny sie dowiedzić maia, quid meruimus Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey, że tantum onus nobis impositum, cui ferendo anichmy byli pares, anichmy dali żadney do tak ciężkiego z nami obeyścia okazji; upraszać prąytem maia, aby szkody te, od woysk Rzeczy Pospolitey różnemi czasy wojewodstwu naszemu uczynione, quantotius (sic) od Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey nagrodzone byli, y my, na zaplate woyska, która aby doszła iako nayprędzy, życzymy, abychmy, propter impossibilitatem et aegestatem sutamam, ad contributiones novas nie byli pociągani. Więc, że ultra mentem Ich Mościów Panów posłów naszych, iako nam rellacją dali Ich Mość y protestacją zanięszą elucidowali, na blisko przeszłym seymie, zaciągnione są na nas podatki takie, którym impares sunt poddani nasi; starać sie Ich Mość Panowie posłowie maia y prosić o to pokornie Jego Królewskiey Mości, pana naszego, y Rzeczy Pospolitey, abychmy byli od nich uwolnieni y, w nagrode szkód naszych, abychmy ad coequationem cum Re Publica nie byli pociągani. Jednakże, chcąc uprzeymy nasz candor utrapioney oświadczyć oyczyźnie, declarujemy Rei Publicae mentem nostram przez Ich Mościów Panów posłów naszych, iż te poborów dziesięć, które na przeszłym seymie Ich Mość Panowie posłowie nasi pozwolili, lubo funditus zniezionym uix et aegre toleranda, pozwolilichmy, ad quorum proportionem podymne iedno na seymiku Turzyskim uchwalilichmy, a na residuum, inhaerendo tantemu seymikowi, na ten czas ieszcze dwoie podymne uchwalamy, salubris ab-

ieratis desolatorum et desertatorum; do którego wybierania podymnego obralichmy s pośrodku siebie Jego Mości Pana Piotra Zykowicza Kniazkiego, sędziego grodzkiego Włodzimierskiego, horodniczego Łuckiego, brata naszego, który funkcją swoje *fideliter* ma odprawić, *sub uigore eiusdem iuramenti*, semel już przez pomienionego Jego Mości Pana poborca w Turzysku praestiti. Czas wybierania tego dwoyga podymnego ma sie poczynać w Łucku dwudziestego czwartego dnia marecy, a kńczyć sie na dzień trzynasty kwietnia, to iest na samą Wielkonoc, według kalendarza nowego. A ktoby w tym czasie nie oddał, tedy już *cum poenis, in iure sancitis*, Jego Mości Panu poborcy powinien będzie oddawać; a te podymne wybierać Jego Mość Panu poborca ma według quitów swoich przeszłych, *saluis abituris*, iako sie wyżey mianowało. A że Żydzi, którzy *ad haec contributionem aequaliter*, tak do oddania iednego podymnego na seymiku Turzyskim, iako y znowu dwoyga, na seymiku terazniejszym uchwalonych, należą; od których Pan poborca nasz nie może żadnym wybrać sposobem, według starych quitów, a to dlatego, że iedni, podczas tego zamieszania y srogich wojen, wygineli, miasta y domy aniesione, insze popalone, w których Żydzi mieszkali, drudzy zaś, *tempore grassantis pestis*, wymarli, insi zaś w różne wolewodstwa y ziemie rozeszli, z których *contributione Rzeczy Pospolitey* taka, iako przedtym bywała, już jedną miarą być nie może: przeloż, kędy sie znajdują Żydzi, powinni dać te podatki z domów swoich, a przytym przysiąc na rodal, iako więcy w tym mieście domów żydowskich nie masz, z którychby *contributione Rzeczy Po-*

spolitey mogła być wyciągniona. ieno s tych domów, s któ-
 rych ad praesens daia, a gdzie nie masz Żyda, tam, kto-
 kolwiek sie znajduje z chrześcian, powinien eurare. Pro-
 sić y o to Ich Mość Panowie posłowie nasi będą, abychmy,
 przykładem inszych woiewódstw Ukrainnych: Kiiowskiego,
 Brasławskiego, Czernihowskiego, od dalzych ciężarów Rei
 Publicae, do których, secundum consensum ordinum, Ich
 Mość Panowie posłowie nasi mają cum suo sie przykła-
 dać sentire, uwolnieni byli; gdyż iestechmy in possessione
 dóbr naszych, iednak ta iest imaginaria, y umbram telko
 majątności naszych possidemus, nec siquidem tuti, dla usta-
 wicznego od woysk przechodzących Rzeczy Pospolitey im-
 pedimentu y oppressiey codzienney, y w naszych majątno-
 ściach szlacheckich stanowisk niezwycaynych. Pozwala
 y tego woiewodstwo nasze, aby moribus antiquis stet Res
 Publica w oddawaniu do skarbu Rzeczy Pospolitey po-
 datków wszelakich, y samo tego doświadczywszy, że ubi
 multitudo, ibi confusio; w czym do zgody woiewódstw
 inszych referować sie mają, hoc iednak praecauto, aby po-
 borcowie bene possessionati et iurati byli podawani, y de-
 pactacie ich aby byli zniesione y constitucią ocirelowane.
 Jeśliby też Rzecz Pospolita chciała inire media iakie do
 ratunku Rzeczy Pospolitey przez prędkie nabywanie pie-
 niędzy, co y przedtym w oyczyźnie naszej bywało, lubo
 przez zastawe, albo sum wniesienie na dobra Rzeczy Po-
 spolitey, quod factum za Zygmunta Augusta świętey pa-
 mięci, lubo ich pożyczenie ad fidem Rei Publicae, albo
 qualicunque alio modo; accordować desideria nostra z wolą
 Rzeczy Pospolitey będą, a przy rachunkach expensy, con-

tribucy y prowentów Rzeczy Pospolitey różnych, które są *ordinowane* s przeszłego seymu na zapłatę woysk Rzeczy Pospolitey, domawiać sie mają y *crescency*, która z *minice ad aerarium Rei Publicae* miała należeć. Y to *promovere* Ich Mość Panowie posłowie nasi mają, aby *leges patriae y constitutiones* przeszłego seymu, świeżo uchwalone, do *execuciey* przychodzili swoiey y *sartaē tectae* (*sic*) zostawali, y prosić o *intercessiā* będą do Ich Mościów Panów wodzów woysk Rzeczy Pospolitey, aby, iako *patriae communis ciues, ex quorum consiliis fortuna Rei Publicae dependet, disciplinam militarem*, według praw, opisanych *zdawna et nouella constitutione reassumowanych, exactissime exerceant*; czemu *hactenus non est satisfactum*. A iż, dla zarazy powietrza morowego, różne *electie deputatów Wołyńskich* nastompili, których trybunał nie *acordował* Piotrkowski, a *nouissima tandem electio* na seymiku w Turzysku, za uniwersalem Jego Królewskiey Mości, odprawiła sie; abychmy iakiego nie mieli w tym *maneamtu*, ponieważ *woiewodstwa naszego Wołyńskiego* nastempują sądy, starać sie Ich Mość Panowie posłowie nasi pilnie mają, aby ta *electia constituciā* była *approbowana*, a *in quantumby* staraniem Ich Mościów to stanąć nie mogło, aby na seymiku *relacjalnym* insza *naznaczona* nam była. Wysokie w oyczynie zasługi Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Albrichta Stanisława na Nieświeżu y Ołyce Radziwiła, kancelerza wielkiego xięstwa Litewskiego, Pińskiego, Groiewskiego, Tucholskiego, Kowieńskiego, Gieranowskiego etc. starosty, *merentur omnem* nie telko u Jego Królewskiey Mości *gratitudinem*, ale też y u całej Rzeczy

Pospolitey, zdrowego przezoru, aby tam *eximia* ku oyczy-
 znie *merita* do dalszey Rzeczy Pospolitey przysługi palą-
 iące xięcia Jęgo Mości pobudzały serce. Nie może y wo-
 iewodstwo zapomnieć nasze specialiter *in rem suam* oświad-
 ezonego xięcia Jęgo Mości *affectu*, gdy, *proprio sumptu*,
 podczas *expediciey* Beresteckiey, kilkaset człowieka na obro-
 ne Ołyckiey fortocy trzymając, nie dla włości swoich
 ochrony, iuż przez nieprzyiaciela *funditus* zniesionych, iako
 dla zaszczycenia całości braci, do fortocy *tameczney cum*
charissimis pignoribus et suppelectili omni zgromadzonych,
 oświadczył miłość gorliwą do zatrzymania całości oyczyzny,
 a, *loco gratitudinis, eadem*, włość xięcia Jęgo Mości, która
 y nasze maieństwo, przez żołnirza Jęgo Królewskiey Mości
 y Rzeczy Pospolitey, *contra omne fas insolescentis*, do-
 tknęła *calamitas*: przeto Panowie posłowie nasi *suppliko-*
wać maieństawi Jęgo Królewskiey Mości będą, aby xięciu
 Jęgo Mości, za wysokie *merita* y podięte *damna*, *solacium*
obmyślone było. *Indefessus labor*, z uymą zdrowia, z utra-
 tą wielką *subtanciey* y *dostatków*, przez ten *wszystok*
czas intestini belli, Jaśnie Wielmożnego Jęgo Mości Pana
 Adama z Brusilowa Kisiela, woiewody y generała Kiiow-
 skiego, Czerkaskiego, Bohusławskiego, Nossowskiego, Hu-
 mackiego etc. starosty, w oczach *iest totius Rei Publicae*;
 wiadome y podczas *comissiey* pod Białocerkwią *utraty*:
 na to aby Jęgo Królewska Mość, pan nasz *miłościwy*,
wzgląd y *oycowskie* mieć *baczenie* raczył, *solicite* Ich
 Mość Panowie posłowie nasi starać się będą. *Wysokie*
merita Wielmożnego Jęgo Mości Pana Alexandra Cetnera,
 kasztelana Halickiego, *rothmistrza* Jęgo Królewskiey Mości,

który, z młodości lat swoich, z kosztem wielkim y odwagą znaczną zdrowia swego, nie absentuiąc się od wojska, całość Rzeczy Pospolitey piastuje, wszystkiey Rzeczy Pospolitey są dobrze wiadome: a że dotąd żadna nie potkała gratitudo Jego Mości, instare Ich Mość Panowie posłowie nasi mają, aby uirtutis et meritorum suorum odniósł, z łaski Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, mercedem. Iterować przytem mają Ich Mość Panowie posłowie nasi inż na dwóch seymach wniesioną przedtym instancją za Wielmożnym Jego Mością Panem Władysławem z Leszna Leszczyńskim, podkomorzym Brzytiskim, Dubińskim etc. starostą, y usilnie, imieniem województwa naszego, Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, prosić, aby, za zniesienie Beresteckich y Strzemieleckich włości swoich przez postanowienie obozem woysk Rzeczy Pospolitey, nieodwłoczną odniósł recompensam. A iż tym podobne desolacie bracia nasza dobrze ojczyźnie in sago et toga zasłużeńi: Jego Mość Pan Andrzej z Szpanowa Czaplisz, starosta Horodelsky, Jego Mość Pan Roman Zahorowski, stolnik Czernihowski, Jego Mość Pan Szczęsny z Łoszny Łaysezewski, podsędek Sochaczewski y director na ten czas koła naszego, Jego Mość Pan Jan Kaszewski, starosta Sczerzewski, ponieśli; upraszać Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, Ich Mość Panowie posłowie nasi mają, aby pańskim okiem afflictioni ich miłościwie subuenire raczyli. Jego Mość Pan chorąży Czernihowski, brat nasz, Jego Mość Pan Gabriel z Wojutina Hulewicz, comunibus aduersae fortunae expelitus telis, specialem od nieprzyziaciela koronnego poniósł dóbr

swoich iacturam, kiedy, in contiguitate Beresteczka majątności swoje mając, ultimum w nich, y przez żołnirza y przez nieprzyziaciela, zastał exterminium: przeto, aby osobliwą od Jego Królewskiej Mości, według pańskiej iego miłościwey obietnicy, był exceptus clementią, instare Ich Mość Panowie posłowie diligentissime mają. Patet y to nam wszystkim manifeste, in quanta deuenimus tempora y iakie praessuras et calamitates, nie telko przez nieprzyziaciela krzyża świętego y rebellią chłopską, ale też y woy-sko Jego Królewskiej Mości, ustawicznie przechodzące, ponosimy; którzy nie telko non parcunt ubogich poddaanych naszych chudobom, ale też y my sami w domach swoich, we zdrowiach y substancjach naszych, securi zostawać nie możemy; na czym ieszcze mało mając, w ostatku, ad instar nieprzyziaciela krzyża świętego, ogniem chudoby nasze znoszo, iako świeżo przeszłego czasu Urodzonemu Jego Mości Panu Stanisławowi Korczmińskiemu, sędziemiu ziemskiemu Włodzimirskiemu, bratu naszemu, który żadney w usłudze Rzeczy Pospolitey, y zdrowiem y substancją swoją służąc, nie opuścił okaziey, chorągwie różne wniwecz spustoszywszy a prawie funditus zniosszy majątności, naostatek miasto Kryłow y młyny, które sześć tysięcy na rok arendy czynili, y wieś Prosowicze chorągwie cudzoziemskie ogniem z gruntu znieśli y spalili: zaczym, zlecamy to Ich Mościom Panom posłom naszym, aby starali sie o to, iakoby Jego Mość Pan sędzia, względem tak znacznego zniszczenia y spustoszenia dóbr swoich, gratitudinem od Jego Królewskiej Mości, Pana naszego miłościwego, odniósł; a respectem spalenia y zniesienia ogniem Kryłowa, aby liberta-

tionem do czasu iakiego ab oneribus Rei Publicae per constitutionem otrzymali. Wnosiło wojewodstwo nasze y woysko Jego Królewskiey Mości iuż po dwakroć proźbę swoje do Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey za bratem naszym, Jego Mością Panem Łukaszem Hulewiczem, starostą Zwinogradzkim, rothmistrzem Jego Królewskiey Mości, który, na comissią do Białey Cerkwi z Ich Mość Pany comissarzami, z chorągwią swoją, sam telko wyprawiony y z kompanią swoją wszystką poniósł szkodę taką, że zgoła od wszystkiego odpadli: upraszać Jego Królewskiey Mości, Pana naszego miłościwego, aby, ex munificentia regia, tak samemu rothmistrzowi, iako y kompaniey iego, tractament z skarbu Rzeczy Pospolitey obmyślić raczył, według ofiarowanej na przeszłym seymie obietnice swojey. Jego Mość Pan Stephan Chrynicki, poborca Wołyński, brat nasz, na przeszły trybunał Radomski, według constituciey, nie mógł cum defensis ziachać, s tey okazji, że Jego Mość Pan Ochłopowski, skarbnik Wołyński, te wszystkie defensa Pana Chrynickiego powierzone miawszy u siebie na otrzymanie od skarbu quitu generalnego, iako y atestacją swoją declarował tenże Jego Mość Pan skarbnik, że, podczas woyska naszego zniesionego pod Batohem, te wszystkie sprawy Pana Chrynickiego w zamku Uchańskim zostawił, oddać ich pro tempore nie mógł, ponieważ pae-stis, w Uchaniach grassująca, odszukać ich nie pozwoliła. In quantum tedy w Radomiu condemnata in contumaciam otrzymana na Panu Chrynickim zostaje, instare Ich Mość Panowie posłowie mają, aby zniesiona była, za satisfactią y oddaniem reszty, według calculaciey Jego Mości Pana

Pałkowskiego, pisarza skarbowego, który declarował, wiele debetur od Pana Chrynickiego skarbowi, przy której calculacley aby zachowany był Jego Mość Pan Chrynicki, instare, ponieważ o to prottestacia succollectora lego zasza, iż, odebrawszy Jego Mość Pan pisarz skarbowy calculacją zupełną, wziowszy regista y wszystkie rachunki, na to quitu dać nie chciał; co wszystko w sądzie terazniejszym, laudo w Turzysku postanowionym na retentory, że tamże był citatus Pan Chrynicki, iuramento comprobavit, ad decretum latum. Solarium w skarbie, według laudum, aby temuż Panu Chrynickiemu przyjęte było, starać się Ich Mość Panowie posłowie będą. Także za Jego Mością kniazem Wasilim Masalskim gorącą instancją wniesć mają Ich Mość Panowie posłowie nasi, aby proces, którym go in contumaciám onerował trybunał Radomsky, był annihilowany; gdyż on, prohibitus laudo nostro, u Żydów podymnego nie wybirał, poborą będąc, a teraz go też brać niu może, ponieważ y przez zaraze morowego powietrza Żydzi zniszzeni y in paucissimo znaydują się w wojewodstwie naszym numero. Temuż aby zwyczajne solarium przyjęte było, Ich Mość Panowie posłowie nasi serio postarają się. Jego Mość Pan Marek Lubieniecky, dzierzawca Berestecky, brat nasz, dawszy summe wielką na Beresteczko y wszystkie substancją swoie na to łożywszy, przez gruntowne zniesienie włości Beresteckiey, podczas pospolitego ruszenia, gdzie woysku, y przodkom naszym niewidane, in numerosissimo scitaly się numero, odpadł od wszystkich dostalków swoich y extremam z domowemi swemi passus est ruinam: o commiseracją Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey

uprosząc submisie y o poratowanie iego. Jego Mości Pana
 Konstantego Czerniewskiego, brata naszego, meuet nás
 wszystkich calamitas, który, z miłości ku Rzeczy Pospolitey,
 nie wziawszy nic na zaciąg z skarbu coronnego, sumptu
 proprio zaciągnął pod swoje chorągiew sto koni po Ko-
 zacku, którzy, iako y wszyscy, victum w ciągnieniu do
 boku Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego,
 pod Sokalem z woyskiem stojącego, idąc, zaciągali, y o to
 nie na kompanią, ale na samego Jego Mości Pana Czer-
 niewskiego, Jego Mość Pan Żytkiewicz, instigator coronny,
 nastąpiwszy, podał go na delacie na seymie, rozerwanym
 in anno tysiąc sześćseth piędziesiąt wtórym. A że stanęła
 infamia na nim, supplikować Ich Mość Panowie posłowie
 nasi do Jego Królewskiey Mości et ad ordines regni będą,
 aby Jego Mość Pan Konstanti Czerniewsky pristino honori
 mógł restitui; ponieważ nie za swoje, ale za kompaniey
 swoiey delicta, haec et tanta passus. Jego Mość Pan Szan-
 darowski, wielą odhwag woysku znaiomy, nakryty jest poe-
 na infamiae: o subleuatą bene merito ciui Ich Mość Pa-
 nowie posłowie nasi sollicitare ordines regni pilnie mają.
 Należy y to ad prosecutionem wojny, aby osoby, które
 hoc meruerunt dzielnościąswoią, ad iura nobilitatis przy-
 puszczone byli. A że Panowie Jarosz, Jeremiasz y Miko-
 łaj Neczewiczowie, bracia rodzeni, z matki księżny Rużyń-
 skiey spłodzeni, do królestwa tego przyszli wtenczas, gdy
 dziad ich w Połocku, za świętey pamięci króla Stephana,
 z hetmanem Moskiewskim, kniazem Krupskim (*Kurbkim?*),
 między boiarskimi dziećmi, y sam boiarskim synem będąc,
 wzięty, wolał to sobie obrać, że secutus victorem et arma

uictricia corony Polskiej, niżeli wracać się do carstwa Moskiewskiego, y tu zaszedszy, iako sam szablą nabywał chleba, to tractuiąc, co rycerskiemu należało człowiekowi, tak y potomków swoich wiódł do tego, aby tymże parali się dziełem; iakoż pomienieni Panowie Necewiczowie y u postronnych panów, extra regnum, na sławę corony tey zarabiali y teraz w woysku pod chorągwiami ludzi wielkich służą, iako to: pod chorągwiami Jego Mości Pana Sapiehi, pisarza polnego koronnego, y Jego Mości Pana Machowskiego; a że z matki swojej, xiężny Rużyńskiej, zasięgli z domami starożytnemi pokrewności w woiewodstwie naszym, wniosszy pokorną za niemi instancją, Ich Mość Panowie posłowie nasi do Jego Królewskiej Mości et ad ordinos regni, aby indigenat, iako boiarska progenies, ex clementia Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, otrzymać na tym seymie mogli, za którymby ohołnie ieszcze służyli Rzeczy Pospolitey. Do tychże kleynotów nobilitatis instancją wniosą za Panem Thomaszem Rudnickim, towarzyszem chorągwie Jego Mości Pana Hulwicza, starosty Zwinogrodzkiego, aby był przypuszczony; ponieważ y pod Zbarażem w oblężeniu y w inszych różnych expediciach, pod tąż Jego Mości Pana starosty Zwinogrodzkiego chorągwią militando, szwanków niemało odniósł, y nadkałeczony, Jego Królewskiej Mości et ordinum Rei Publicae łaski zagrzany ten żołnierz będzie ad maiora audendi przeciwko nieprzyziacielom tey corony. Vim patitur woiewodstwo nasze Wołyńskie, iż, dla srogiego spuszczenia y zruinowania miasta Łucka, podczas sądów y zjazdów gęstych, sub dio expediować negotia swe musi;

bo y obywatelów Łuckich paucitas pomieścić przyjeżdżających nie może, y ustawiczne przeyscia y stanowiska żołnierskie commoditatem wszelaką znoszą: zaczym, wkładamy to na Ich Mościów Panów posłów naszych, aby o libertacją miasta Łucka solícite starali sie. Co wszystko candori Ich Mościów Panów posłów naszych zleciwszy, obligując Ich Mościów fide, honore et conscientia, upewniamy sie, że, pro solito Ich Mościów erga Rem Publicam amore et fraterna przeciwko woiewodstwu naszemu charitate, exequi zechcą, to, ante omnia, tractując, żeby afflictis rebus patriae, którey charitas omnes in se charitates in se una complectitur, mederi iako naylepiey mogło. Datum w Łucku, dnia ósmego mąrey, roku tysiąc sześćseth piędziesiąt trzeciego.

У тоє инъструкцїи подпись его милости пана маршалка тыми слова:

Jan z Wysokiego Kaszewski, starosta Sczerczewski, wielkorządca y miecznik ziem Wołyńskich, marszałek koła rycerskiego.

Котораяжъ то инъструкцїя, за поланъемъ и прозбою вышъ менованое особы я за принятъемъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1653 года, листъ 216 — 223.

XXXIX.

Инструція дворянства воеводствъ Кіевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго посламъ, отправленнаго на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1653 году. Изъявленіе благодарности и желаніе побѣды королю. Сожалѣніе о неустѣнномъ наборѣ войска и неплатежѣ ему жалованья. Жалоба на опустошеніе дворянскихъ имѣній, изображеніе бѣдствій, претерпѣваемыхъ помѣщиками, и опасностей, угрожающихъ государству. Средства для защиты отъ непріятеля и просьба о спасеніи дворянъ отъ окончательнаго разоренія. 1653 марта 8.

Року тисеча шестсотъ пѣтдесять трѣтого, месеца марта, осмого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами внешними кгородскими старостинскими, становши очевисто урожонные ихъ милость, папове Янъ Кренътовскій, ловчий Кіевскій, маршалокъ кола рицерского воеводства Кіевскаго, Петръ Домбровскій, скарбникъ Галицкій, маршалокъ кола рицерского воеводства Браславскаго,

Степанъ Иваицький, мечникъ Черниговський, маршалокъ коли рицерского воеводства Черниговського, инъструкцію въ сеймиковъ своихъ, тутъ въ Володимери, въ церкви катедральной унияцькой, въ року теперешномъ, тисеча шестсотъ пятадесять третомъ, дня осмого марци, одправленыхъ, ихъ милости, паномъ посломъ, на сеймъ близко пришедшій, одъ ихъ милости, пановъ обывателей тыхъже вышей речоныхъ воеводствъ, зъгодне обранымъ, списавую и даную, для вписаня до книгъ нишешныхъ кгродскихъ Володимерскихъ, подали такъ се въ собе маючую:

Instructia Wielmożnym y Urodzonym Ich Mościom Panom: z woiewodstwa Kiiowskiego Jerzemu na Horoszkach Niemiryczowi, podkomorzemu Kiiowskiemu, Alexandrowi Woroniczowi, cześnikowi Kiiowskiemu, y Bogusławowi Horaimowi; z woiewodstwa Braśławskiego Krzystofowi Kordyszowi, cześnikowi Braśławskiemu, Piotrowi Dąbrowskiemu, skarbnikowi Halickiemu, Carolowi Potockiemu, rotmistrzowi Jego Królewskiej Mości, y Janowi Kopeczyńskiemu; z woiewodstwa Czernihowskiego Danielowi na Nieświeżu Stempkowskiemu, staroście Włodzimirskiemu, Władysławowi na Norzyńsku Niemiryczowi, staroście Owruckiemu, Jakubowi Woynie Orańskiemu, pòdsędkowi Czernihowskiemu, y Adamowi z Burkał Burkackiemu, cześnikowi Czernihowskiemu, posłom naszym na seym przyszły dwuniedzielny, dnia dwudziestego, miesiąca marca, roku teraznieyszego tysiąc sześćset piędziesiąt trzeciego, w Brzyściu Litewskim przypadający, przez ohywatelów Kiiowskiego, Braśławskiego y Czernihowskiego woiewódstw, od nieprzyiaciela in exilio

będących, do miasta Włodzimirza (ponieważ pomienione wojewodstwa in hostico zostają), dnia ósmego, miesiąca marca, zgromadzonych, dana. Jako z szczęśliwego panowania Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, tak z oycowskiego de salute oycyzny et subleuanda nostra calamitate obmyśławania ciesząc się y pokornie dziękując, exoramus supplices maiestat Bozky, aby długą fortunne Jego Królewskiej Mości panowanie wspierał wszechmocną ręką swoją a dał pod nogi wszystkich nieprzyjaciół: ten tedy affect nasz y wierne poddaństwo, ante omnia, Panowie posłowie nasi oddadzą Jego Królewskiej Mości; to zaś, co nam iest przełożono w instructyey Jego Królewskiej Mości, nie tylko s podziwieniem, ale z wielkim żalem naszym bydz deklarują sie. Z przeszłego seymu uchwalonego woyska liczba za ledwie in dimidium obruciła się, y temu ieszcze nie zapłacono; przez co Rzecz Pospolita zawiedziona, rei bene gerendae occasio upłynęła, pora do pokonania nieprzyjaciela albo armis ad iusta media pacis nakłonienia ustompiła: ponieważ iuz z wiosną pogańskie nastempują posilki, a my, utrapieni exules, wmiasto restitutyey do popielisk naszych, y tu na Wołyniu, cokolwiek kturemu ubogiogo zostawało szpłachcia albo przytuliska u przyjaciół, przez żołnirza, pod Kowel zęiągnionego y do tych czas, przeciwko prawom y wolnościom, w dziedzicznych dobrach naszych zostaiącego, tak fundytus zniesieni iesteśmy, że iuz do ostatney zguby naszej desideratur nihil; cała zaś Rzecz Pospolita ad eadem przychodzi extrema, że wienksza potenga nieprzyjacielska iuz większego woyska a woysko większe majorem neruum po-

trzeba, a na to wszystką sporządzenie do naypirwszey
 trawy nie mamy, tylko kilka niedziel, w których y seym
 odprawić y rachunki y podatki y suplementa woysku sta-
 wie omnem res superat rationem. Ale nie dosyć na tym,
metitudo temporis ponderare; ieżeli *velle nostrum ha-*
bet suam posse, trutinować potrzeba, *et ex praeteritis fu-*
tura metiri; gdy bowiem, *propter defectum* pieniędzy, nie
 stanoło woysko w swym compucie, *alterutrum* byź musi:
 albo zły szafunek podatków, albo, że iuż nie mogą *suffi-*
cere przez subożenie y zniszczenie włości, a wmiasto pie-
 nędzy, przez zagęszczenie *desertatorum et desolatorum ab-*
iuraty; iakoż ohoie podobno *contigit*. Nie zawsze sie nam
 podobały skarbowe *rationes*, *displicere* pogotowiu muszą
multiplicata entia szafarzów: przetoż to *primum* tak *corri-*
gere zyczymy, aby *res*, *mutata in deterius*, *redeat ad sua*
principia, skarb skarbem niech będzie. y, *moribus antiquis*,
 niech *exigit rationem* Rzecz Pospolita u przysięgłych urzę-
 dników swoich. Ale, *secundum*, ieżeli z niedostatku te
mancamenta nastompiły y woyska nie wypełnionej liczby,
 y *belli non prosequuti*, y zadłużenia się żołnierzowi, y prze-
 zeń naszey ruiny: tu iuż *magis stupet, quam procedit ra-*
tio damni reparandi. Jeżeli bowiem przed prześciem woys-
 ska terazniejszego iuż nie wystarczała włość *dyminuta*
 podatkom, *multo magis nunc desolata* nie wystarczy, y ie-
 żeli na mnieysze woysko nie mogli *sufficere* podatki, po-
 gotowiu większemu na większą iuż potęgę nieprzyacielską
sufficere trudno, a tak większym woyskom za większe pie-
 niądze iuż Rzeczy Pospolitey ubezpieczać y zawodzić rzecz
 jest niepodobna. Day Boże, abyśmy temu woysku, które

uest w słuźbie, y dług exoluere mogli, y daley czym pla-
 cić wystarczyli te podatki. Łanowy żołnirz rzecz uest do-
 bra, ale rzecz nowa, ieszcze nie doświadczona; experi-
 ment iey non est huius arcti temporis, kiedy iuź na kuń
 potrzeba wsiadać; nagłe periculum nagłego ratunku po-
 trzebuie, y ostatnie niebezpieczeństwo ostatniey odwagi po-
 spolitego ruszenia, y to tak prędko, tak skutecznie, iako
 sama requirit necessitas. Ten tedy uest sensus soymików
 wojewódstw naszych: co uest woyska pieniężnego, to w
 słuźbie zatrzymać y długi zapłacić, bo saltim na te poło-
 wice wystarczo podatki, za które miało bydź zupełne woy-
 sko, a więcey iuź nie zawodzić Rzeczy Pospolitey nie-
 pewnymi posiłkami, ale samym oraz wszystkim wsiadać y
 oyczynne ratować. Przypomnić sie y to musi, że iuź nie
 dosić uest mieć woysko y prędko y potężną, ale zaraz
 potrzeba mieć y prouiantem opatrzone; ponieważ iuź od
 Bugu aż do Dniepru niemal campus tylko, ubi fuit Ilion,
 albo puste miasteczka y wsi, albo dzikie pola, y teraz
 ostatek woysko znosi; dostae się iuź y dworom, y gum-
 nom, y oborom, y szpiżarniom szlacheckim; tam od nie-
 przyjaciela, tu od swoich zgineliśmy: modus diversus, res
 una. Commissia z Szwedami iż procrastinatur, a woyska
 zmykają się ku granicy, non susque deque habendum: quis
 sponsor, żeby zdraycami Rzeczy Pospolitey nie miały con-
 spiratie iakiego effectu. Pod woynę Turecką, pierwey
 s tamteyże strony flamma proripuit; y teraz tedy, gdy tu
 woyna zacznie się w Ukrainie, żeby nas znowu a tergo
 nie chciano macać. Sufficere razem na wszystkie strony
 nieprzyjacielowi naywiększe nie mogą monarchie, ale w iedne

strone obracać armę et vires, a drugie uprzątywać quibus rationibus et pactis zwłoky. Już tedy całej Rzeczypospolitey pericula y ratunek taky by mógł być, do proponowanych od Jego Królewskiey Mości punktów wyraziwszy, particularem calamitatem nostram, która nas premit, przypominamy, Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, olementiam, oyczyzny matki naszej pietatem, Ich Mościów braciey naszych wszystkich fraternam exposcimus compassionem. Lat cztery, nie przestając, żebrzemy miłosierdzia, exules, a teraz, miasto poratowania, do ostatka iesteśmy zniszczeni y do takiego terminu przyszli, że y po nayszczęśliwszey victoriey (o którą Pana Boga prosimy), iuż żadney consolatiey mieć nie możemy: bo iedne dobra nasze zniósł nieprzyjaciel, drugie, czy to rerum disordo, czy taka pernitosi intestini belli maniera, iako od pożaru, od swoichże woysk spłyneli. Nouas ducere colonias futuri saeculi rzecz będzie na pustych gruntach posteritatis nostrae, gdy Pan Bóg przywruci prouintie nasze; my iuż miseri et afflicti irreparabile damnum nostrum mamy. Niech wspomni oyczyzna, matka nasza, iakośmy ją piersiami swemi, poczlami, chorągwiemi, pułkami zasłaniali, ochotnie służyli, isk wielu bracy naszej udzielaliśmy chleba, a teraz cum pignoribus nostris tułamy się, frustrum (*frustum?*) panis y biedney gospody, póki przydziemy do swego, doprosić się nie możemy. Venit ad nos, że, in simili easu, po wzięciu Smoleńska, wielkie xięzstwo Litewskie bracy swoiey (którzy cnoty y wiary dotrzymali) nie dali żebrzeć: veniat ad posteritatem, że y my, s taż wiarą y cnotą naszą, in sinu patriae głowy nasze przyklonili, y nie chciano

nas deserere; albo, ponieważ Ich Mość Panowie bracia wielkiego xięstwa Litewskiego na przeszłym seymie deklarowali się nas wspierać, tedy Panowie posłowie nasi inibunt omnes rationes, aby iuż do nas absque iusto reclinatorio nie powracali, których teraz proźbą naszą, fide, honore et conscientijs obliigniemy. A gdyby do nas mieli powrócić, zaroniwszy to krwawe nasze desiderium, pro hostibus, nie za bracią naszą, mieć będziemy, gdzie mendicatis suffragijs ubodzy bracia żywiąc się, czekają a nie mogą doczekać się consolatiey, nec per arma nec per modia pacis restitumur ad propria, ani też doczekać się możemy opatrzenia y politowania. Według Pana Boga y iego sprawiedliwości świętey, według przysięgi, kiedy maiores nostri accesserunt do korony, ex vi et privilegio incorporationum, nie mają nas Ich Mość deserere, ale iako unum corpus conseruare. To też co accessit ad calamitatem nostram, że y domy nasze, nie tylko dobra, od cudzoziemców aggrauowane, które na żadne uniwersały Jego Mości Pana hetmanowe nie dbają y excipiują się, a nasz stan szlachecky cierpi praeiudicia wolności swoiey: prosid y przelożyć mają Panowie posłowie nasi, aby był namówiony sposób satisfactiey y exequutiey z zasług każdemu propter plenariam facultatem, aby wszyscy podlegali władzy hetmańskiej, ex instituto patriae, aby huława wielka wakująca oddana była. Desideria priuatne, lubo wielkie mamy y zachodzące prawa, wolności y swobody nasze, że sama natura seymu dwuniedzielnego, na samą obrone y woyny prosequutią złożonego, excludit, y salus oyczyzny potrzebuie tego, aby, iako nayprędzey a najlepszym effectem,

ten seym był skończony; nie kładziemy w te instructiā naszą, szczęśliwemu czasowi, sześćniedzielnemu, da Pan Bóg, seymowi, poruczamy, a Panów posłów naszych obliguiemy, aby też na żadne na tym seymie artykuły y desideria nie pozwalali, samę tylko obrone Rzeczy Pospolitey a conseruatia nas exulium tractowali. Petita za Jego Mością Panem hotmanem polnym koronnym, za Jego Mością Panem wojewodą Kiiowskim y chorągwią Jego Mości tudzież Jego Mości Pana Stephana Niemirycza, za Jego Mością Panem wojewodą Ruskim, za Jego Mością Panem wojewodą Czernihowskim, za Jego Mością Panem Kiiowskim, za Jego Mością Panem Brasławskim, za Jego Mością Panem chorążym koronnym, za Jego Mością Panem Puzowskim.

У той ввѣструкциі подпись руки тими слови:

Jan Krzanowski, łowczy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego wojewodstwa Kiiowskiego, manu propria.

Piotr Dowbrowsky, skarbnik Halicki, marszałek koła rycerskiego z wojewodstwa Brasławskiego, manu propria.

Stephan Iwanicki, miecznik Czernihowsky, marszałek koła rycerskiego z wojewodstwa Czernihowskiego.

Которая ввѣструкция, за поданемъ очевиднымъ и прозбою вышъ женовавшихъ ихъ милости пановъ маршалковъ подавающихъ, а за принятиемъ намиъ урядовымъ, до книгъ ивнешнихъ есть вписана.

Книга городская Владимирская 1653 года, листъ 582.

XI.

Инструкція дворянъ воеводствъ Кіевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1654 году. О раздачѣ вакантныхъ должностей заслуженымъ лицамъ. Изъявленіе благодарности королю за спасеніе отечества отъ неприятелей. Объ изслѣдованіи причинъ, по которымъ войско находится въ бѣдственномъ положеніи. Объ устройствѣ чужеземнаго войска, о содержаніи туземнаго войска и его устройствѣ. Дозволеніе всеобщаго ополченія. Мѣры къ прекращенію раздачи имѣній и другихъ наградъ за деньги. О раздачѣ имѣній въ пожизненное и ленное владѣніе, въ Черниговскомъ воеводствѣ. Объ укрѣпленіи Каменца Подольскаго и Смоленска. Объ утверженіи правъ на имущества, принадлежащія дворянамъ. О неприниманіи Волоховъ въ военную службу. О раздачѣ замковъ и староствъ Украинныхъ. Объ изъявленіи благодарности и награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. О возвращеніи имѣній Жидичинскому монастырю. 1653 декабря 31.

Року тисеча шестсотъ пятьдесятъ четвертого, месеца генъвара, второго дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславомъ Лы-

ховецкѣ, буркграбнѣ замку Володимерского, и книгами
внѣшними вгородскими старостинскими, становши очевисто
уроженѣй его милость, панъ Янъ Пясочинскій, подкомо-
рий Новогородскій, маршалокъ кола рыцарского воевод-
ства Браславского, INSTRUBCJON ZGODNĄ SEJMIKOWŃ, сеймъ,
близко пришедшій, шестнеделный, попречающій, тутъ въ
Володимери одправляющіхсе, обывателѣвъ воеводствъ:
Киевского, Браславского и Черниговского, ивененъ сво-
вѣя и другихъ ихъ милости, панѣвъ коллегѣвъ своихъ,
маршалковъ кола рыцарского, Киевского и Черниговского
воеводствъ, для вѣписаня до книгъ внѣшнихъ вгородскихъ
Володимерскихъ подаль, такъ се въ себе наочую:

Instructia Ich Mościom Panom posłom woiewodztwa
Kiiowskiego: Janowi Axakowi, stolnikowi, Janowi Prosku-
rze, czesznikowi, Konstantemu Obodyńskiemu; z Brasław-
skiego woiewodztwa: Janowi Piasoczyńskiemu, podkomo-
rzemu Nowogrodka Siwierskiego, rotmistrzowi Jego Kró-
lewskiej Mości, Danielowi Zydkowiczowi, instigatorowi
koronnemu, Stephanowi Piasoczyńskiemu, podstolem Bra-
sławskiemu, Seuerynowi Kleszczowskiemu; a z woiewodztwa
Czernihowskiemu (sic): Ludwikowi Woroszyłowi, podcza-
szemu Kiiowskiemu, Adamowi Burkackiemu, czesznikowi,
Panu Stephanowi Iwanickiemu, miecznikowi, Panu Janowi
Sobestianowiczowi, woyskiemu, urzędnikom ziemskim Czer-
nihowskim, na seym walny koronny Warszawski, in anno
millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto, pro die un-
decima februarij przypadaiący, od nas obywatelów wyżej
mianowanych woiewództw, na seymik particularny, podług

szczegulnego prawa pospolitego y uniwersałów Jego Królewskiej Mości, we Włodzimirzu, pro die vigesima prima mensis decembris, in anno praesenti, millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio zgromadzonych, dana. Naypierwey Panowie posłowie nasi, spólnie z inszemi całej Korony Pany posłami, upomnio sie rozdania bene de Re Publica meritis vacantey in genere wszystkich y tych, któreby ktokolwiek cuiusuis status et praeminentie trzymał, quocunque praetextu, także zniesienia incompatibilium, rachunków skarbowych exactam rationem, omnium senatus consultorum, commissiey Lwowskich, rellati, inszych, dosyć uczynienia prawu pospolitemu, które zaraz przy propozitiei, iako constitutia exiget, urgere zwykło. Buława wielka aby była oddana, instabunt Panowie posłowie, a to dla tym sposobnieyszei przez dwóch hetmanów obrony Rzeczy Pospolitey, y, dla lepszego rządu woyska w obozie, aby rząd wszystek y sądy przy hetmanie wielkim zostawali, tak iako zdawna bywali, y żołnierz powiatowy, ieżeli kiedy będzie, aby, tak iako pienieźny, zostawał pod władzą y iurisdictionią wodza coronnego, etiam in praesentia principis. Expeditis et his similibus praeminalibus, soleniter y z powiną wdzięcznością podziękuią Jego Królewskiej Mości, panu naszemu, za wszelakie odwagi, trudi y niebezpieczeństwa zdrowia y dostoieństwa iego pańskiego dla Rzeczy Pospolitey, przez tak długi czas, y per iniurias caeli et aliorum belli mallorum, przykrzych a zgoła etiam minoris sortis człowiekowi nieznośnych, podiente, y za to pomislnych (*sic*) Jego Królewskiej Mości niebieskich y ziemskich odpłat y od wszystkiego świata aeternam, cum immortalis

gloria, memoriam wiernie życzyć y winszować maia, a od nas powinno wdzięczność submisse deferent Jego Królewskiej Mości. A iz tak wielkie woysko, z cienżkim wszystkich stanów wyniszczeniem przed rokiem zaciągnione y sustentowane, przez ten czas tak długi nic prawie nie robiło y nie sprawiło, y pore nam sposobno zimy przeszley także lata całego, którego hana z ordami nie było, a zaym Kozacy sami reddigi in ordinem y debellari mogły, upuściło, aż naostatek przyszło do tak niesławney s Tatarami, przez tractaty, ugody y pozwolenia im sum znacznych, oprócz długi woyskowego, z którego aby sie oyczyzna wypłaciła zaledwie podobna: pilno sie o przyczynie tego, co właśnie perrimit Rem Publicam, popytaią Panowie posłowie y, znosząc sie w tym z inszemi Pany posłami y stanami tey Rzeczy Pospolitey, zażyją wszystkich do tego inquirowania sposobów, a zaraz consulent in hac parte Rei Publicae, iako będą mogli, efficaciter, zabiegaiąc ostatniey prawie zgubie. A przytym. senatusconsulta aby iuxta antiqua iura bywały, y o sprawach. ad senatus consulta należących, których, ut ratio reddatur, należy Ich Mościom Panom senatorom, braci naszej, a in posterum lege caueatur, aby przy większey części senatu conclusia zostawała, nie przy samym panu; gdyż in regno libero abstolute nie statui nie może. Doznali my tego multis experientijs, iż woysko tribu cudzoziemskiego, większy żołd biorąc nad żołnirza oyczystego y w stanowiskach, także przechodach większe czyniąc szkody y krzywdy ludziom stanu wszelakiego, ale osobliwie szlachte w domach ich znieważaiąc y równo z ludźmi prostego stanu uciskaiąc, y iak prędko

do obozu przydzie y popis odprawi, tak zaraz niszczenie, a oficyrowie o zatrzymanie żołdatów, dla zysków swoich lubo niesłusznych, nie nie dbają: życzą tedy wojewodstwa nasze, abyśmy się wrucili ad mores antiquos y Polskim zwyczajem y trybem, który dotąd szczęśliwy y sławny był tej oyczyźnie, wojewali, nie chowając więcej ludzi trybu cudzoziemskiego nad kilka tysięcy samych draganów. Oficerowie oudzoziemscy aby nie brali po zmarłych swoich żołdatach żołdu swego zasłużonego, bo to iest contra omnem aequitatem; ale aby w skarbie pro Re Publica te żołdy zostawały. Usarska przytym militia y armatura, iako in casum Turecky y zamorskiej wojny potrzebna, aby nie niszczała, radzió y prouidować mają. Docepc przeszley exempla złamaney toties wiary y nie dotrzymanego pokoju przez Chmielnickiego, yż to sprawowało zaraz po zawarciu z nim pokoju woysk naszych rozpuszczenie: in unum tedy casum, lubo niepewnego pokoju, lub, iako to na oko widzimy, pewniey z tym zdraycą wojny, należy na tym, aby tak wiele, iako teraz, przy rozeyściu się z obozu, iest woyska, w służbie Rzeczy Pospolitey zostawało, nie suplementując więcej woyska trybu cudzoziemskiego, ani na takowe senatus consulta, któremiby takie oudzoziemskie suplimenta assecurowane byli, zezwalaiąc; a ięśliby kiedykolwiek przyszło z Chmielnickim do tractatów, aby commissarzów podawano tych, którzy są terrigenae et antiqui possessores w kraiach, przez nich posięzonych. Na obmyślenie woysku prędkiey y skuteczney zapłaty, bez darownych iędnak czwierci, które tylko za wielkie bitwy y potrzeby wygrane prawo dawać każe, także na kucheenne rotmistrzom,

iakie spólnie stanów wszystkich namowa postanowi, pozwala-
 lamy, eo praecustodito, aby za to kuchenne na poczty
 rotmistrza, porucznika, chorążego y na muzyke nie ex nu-
 mero chorągwie nie wytrącono, y żeby rotmistrze zawsze
 przy chorągwiach obecni zostawali, a żaden z rotmistrzów
 aby nie ważył drugiey mieć chorągwie, pogotowiuz
 iaszego trybu ludzi; a którzy mają po dwie y więcy cho-
 rągwi, aby przy iedney, którą sobie obiorą, zostawiając,
 drugie ex parte opuścili. W rachunkach skarbowych nie
 ma to być przymowano, cokolwiek w skarb kładzie na
 ujęcie wojskowych, owszem aby ci, którzy brali te pie-
 niądze, nominatim byli mianowani, expostulabunt z karbem
 Panowie posłowie nasi. Na obronę dalszą wojskiem pie-
 niężnym y pospolitym ruszeniem pozwalamy; wszakże, ie-
 żeli nie przydziemy ad propria, nie możemy stringi do ru-
 szania pospolitego y do żadnych podatków. Kozaków z So-
 ezawy, iuz prawie in obsidione deficientes, kto tak snadno,
 czemu y za czym powodem wypuścił, inquirendum, y na
 winnego urgenda animaduersio. Distributiva iustitia iż, chci-
 wością ludzi, nie zasłużonych, ale pieniądze mających, czę-
 sto alteratur, z wielką oyczyzny szkoda, gdy tak, iako pra-
 wo chce mieć, bene de Re Publica meriti non praemian-
 tur, a godai ludzie de usług iey beneficiys non prouocantur;
 mają wniesć nasi Panowie posłowie, aby leges byli posta-
 nowione in ambiciosos: aby ten, kto co da za iakiekoł-
 wiek beneficium publicum, lub utile, lub honorificum, o to
 w trybunale conuictus, nie tylko beneficium, ale honor y
 własne dobra tracił, iuxta statuta de cortesianis. Alienationes
 (alienationes?) bonorum Rei Publice iż detrahunt

materiam praemiandi zasłużonych, abbreviant manum domini, nie mają na nie absolute pozwalać nasi Panowie posłowie; także na nobilitate indigenatis tym ludziom, którzy w wojnie nie służyli, gdyż prawo tak chce mieć, aby nobilitatis insignia z woiennych zasług byli dawane. Officiales regni maiores y urzednicy dworscy aby większych, niżli ym prawo popolite y zwyczaj dawny pozwala, praereminenty nie zażywali y iurysdiety swoich szyrzy, niżeli im z prawa należy, aby nie extendowały, osobliwio, aby, in negotiis Rei Publicae tractandis, przed Ich Mość Pany senatorami nihil praesumant. Przywileia w wojewodstwie Czernihowskim, pendendibus aduitalibus (*sic*), per modum expectatiuae, przeciwko dawnemu prawu uproszone, także na przywileje otrzymane, aby, iako nullitati subiecta, prawem byli zniesione. Lenna tego wojewodstwa y dożywoicia na nich pozostałych zón ludzi zasłużonych, którzy lenna mieli, aby, według praw y decretów, nie naruszone zostawały. A iż, hac tempestate calamitatis, sami obywatele tegoż wojewodstwa, magna ex parte, wyginęły, a drudzy originaly, przywileie utracili; ktokolwiek ukaże dawną, nie podeirzano, z act którychkolwiek, swego przywileiu lub consensu oblate, albo cessią, albo też intromisją zapisaną, aby ten przy dobrach swoich zostawał. Na umocnienie Kamieńca y Smoleńska pozwolić summy, iakie sie będą zdały na to proporcjonalne; wszakże ea lege, aby nimi szafowała szlachta tychże wojewódstw, dobrze osiadła. Na indigenat xiążęciu Siedmigrodzkiemu mająli pozwolić Panowie posłowie nasi, dispicient cum tota Re Publica, to osobliwio consideruiąc, aby ten indigenat nie wadził napotym

wolny electiey królów, panów naszych, na których potissimum zawisły szlacheckie nasze swobody. Reclinatoria woiewodstwom naszym, od nieprzyaciółta (*sic*) posieżonym, a Re Publica pokazane, yż, praeter fas et fidem, a Re Publica datam, są znowu woysku naznaczone; serio Panowie posłowie nasi instabunt y de dalszych consultatiey Rzeczy Pospolitey nie przystapia, puki to, co debetur ex reclinatoriis, nam non restituetur, przyszłe reclinatoria, ieśli do swoich dóbr nie przydziem, lege nam non cauebuntur, puty, puki nie przydziem do naszych woiewudztw. Usilnie przytym Panowie posłowie nasi prosić maią Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, aby diploma, woiewodstwom naszym miłościwie dane, y to, co przez nie świętobliwie obiecał, effectiwe zyscić raczył. A iż xięgi naszych woiewudstw ziemskie, grodzkie zginęły; securitatem honorum et bonorum nostrorum maią nam warować nasi Panowie posłowie, reassimuiąc (*sic*) dawne y świeże prawa, naszemu y Podlaskiemu woiewudstwu służące, o niepokazywaniu praw na dobra ziemskie szlacheckie, tudzież et in causis honorum, które dispositiey potrzebuia. Ductores, którzy łanowego żołnirza, mogąc, nie zatrzymali, y ci, którzy go do odeścia zbuntowali, aby byli sądzeni y karani. Żałośne Wołyńskiego woiewodstwa ogniem y mieczem nieprzyacielskim, także zabranie niezliczonego plonu spustoszone y usłane trupami pola tuteysze, cośmy na oko, po gościńcach y tu około Włodzimirza, widzieli, słusnie każdego do compassiey poruszyć mogą: spitać się tedy o to, ieśli, et cuius coniuventia (*coniuventia?*), iako passim ludzie mówią y sami Tatarowie poymani powiadaia, te

zagony tak głęboko w Poskie (*Polskę?*) zaszyły, y czemu przynamni stan szlachecki y ubodzy ludzie o tym nie przestrzeżeni. Wołosza, ludzie fluxsae fidei, których y teraz w tych zagonach Tatarskich siła było, y snąc oni, iako wiadomi, tak daleko in uiscera regni orde wprowadzili, aby woysku nie służyli, y aby ieh. według praw dawnych, nicht się chować nie ważył. Leże y statie w dobrach ziemskich dziedzicznych yż, przeciwko świzym prawom, żołnierzom są rozdane: kto sie tego ważył in vilipendium legum, aby na tym seymie exnunc sąd y kate prawne odniósł. Zamki y starostwa Ukrainne aby terrigenis, possessionatis w Ukrainie, były dawane, którzyby na tychże zamkach obecnie residowali; ynaczey, wydany przywiley, iako prawu przeciwny, aby wagi nie miał. Cassatie infamiey, bez quitu od strony y bez wnoszenia tego w izbie poselskiej, przez constitutią otrzymane, aby ważne nie były, iako surreptitiae et irreales. Exorbitantiae in genere wszystkie, w dawniejszych artykułach naszych wyrażone, a dotąd w recessach będące, aby byli na tym seymie umawianę y tractowane. Dziękowania seymowe yż ludzy przywodzą in odia y syła czasu biorą; nie pozwalami na żadne, oprócz samemu Jego Królewskiej Mości, panu naszemu, Jego Mości Panu hetmanowi, Jego Mości Panu podkanclerzemu wielkiego księstwa Litewskiego. Nie-tayne są wszystkiew Rzeczy Pospolitey sławney pamięci Jaśnie Wielmożnego casztelana Kiiowskiego w dziełach wo- iennych prace y odwagi, które ad ultima życia swego w Rzeczy Pospolitey praestilit tempora; które zasługi iż Jego Mość Pan starosta Nowogrodzki, syn onegoż, continuus

będąc w usługę Rzeczy Pospolitey, sine intermissione
 aduget merita: Ich Mość Panowie posłowie upraszać o
 to będą Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, aby,
 za odeszłe przez commissią dobra do Moskwy od Rzeczy
 Pospolitey, dóbr odeszłych odniósł recompensam; któremu
 aby, in vim recompensae, przynamniej starostwo Ułanow-
 skie, przez nieprzyjaciela spustoszone, w dziedzictwo obru-
 cone było. Starostwo Buzkie yż iuż po pactach, zawar-
 tych pod Zwaniem, przez incursią Tatarską ogniem y mie-
 czem funditus iest zniesione; starać się o to Ich Mość
 Panowie posłowie będą y gorąco na terazniejszym seymie
 wniesć mają proźbę, aby te iuridyczne starostwo, ad qua-
 drigenium, od stanowisk y przechodów żołnierskich y con-
 tribucyey publicznych eliberowane było. Archimandria Ży-
 dyczynska yż iest z pewnych wsi y folwarków, do archi-
 mandriey antiquitus należących, оголоcona; mają Ich Mość
 Panowie posłowie wniesć proźbę, aby, według dawnych
 praw, te wsi a tenutarijs albo possessoribus do teyże archi-
 mandriey przywrucone były. Te tedy artykuły nasze, a
 przytym prawo pospolite, dawamy w ręce Panom posłom
 naszym, fide, honore et consciencia ich obowiązując, (aby?)
 we wszystkim całości chwały Bożey, dobra pospolite, praw
 y wolności naszych przestrzygali (sic), stawiając ruwno
 y trzymając się spulnie z woiewodstwy, in pari cala-
 mitate z nami będącemi y tu wespół seymik: mającemi.
 Działo się we Włodzimirzu, dnia trzydziestego pirw-
 szego, miesiąca grudnia, roku tysiąc sześćset piędziesiąt
 trzeciego.

У том инъструкциѣ подписъ рукъ тымъ словы :

Jan Piasoczyński, podkomorzy Nowogródka Siewierskiego, Jego Królewskiej Mości rotmistrz, wojewodstwa Braślawskiego marszałek, imieniem swym y Ich Mościów Panów kolegów swych, marszałków Kiiowskiego y Czernihowskiego wojewódstw, koła rycerskiego, te zgodną podałem instructią.

Teodor Humeniecki, podstoli Kiiowsky, marszałek koła rycerskiego z wojewodstwa Kiiowskiego, manu propria.

Stefan Iwanicki, miecznik Czernihowski, marszałek koła rycerskiego wojewodstwa Czernihowskiego.

Которая инъструкциѣ, за поданехъ очевистыхъ и прозбою вышей менованое особы подавашчое, а за притомъ мнѣ урядовыхъ, до книгъ нивешныхъ есть записана.

Книга городская Владимірская 1654 года, листъ 641 — 646.

XLI.

Постановленіе дворянъ воеводства Черниговскаго на провинціалномъ сеймѣ 1654 года. Правила пользованія доходами съ староствъ и имѣній епископіи Владимірской, назначенныхъ королемъ и сеймомъ на содержаніе дворянъ Черниговскихъ, разоренныхъ Козацкими войнами. 1654 сентября 15.

Року тисеча шестсотъ пятьдесятъ четвертого, месеца септєбра, шестнадцатого дня.

На вярде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховскимъ, буркграбимъ замку Володимерского и книгами вивешъними кгородскими старостинъскими, становъши очевисто урожоний его милость, панъ Якубъ Война Оринъский, полсудокъ и маръшалокъ воеводства Черниговскаго, ляддунъ, на сеймику реляційномъ въ Володимери ухваленое и постановленое, именемъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Черниговскаго, для вписаня до книгъ вивешныхъ кгородскихъ Володимерскихъ, просечи, абы принятое и ввписаное было, подалъ, такъ се въ себе наочое:

My dignitarze, urzędnicy y rycerstwo wojewodstwa Czernihowskiego, ziachawszy się tu do Włodzimierza, kędy, podczas żalośnego wygnania od dóbr y majątności naszych, ziazdy y seymiki nasze, za deklaratią seymową, odprawuujemy, pro die decima quarta septembris, in anno praesenti, kiedy seymik rēlacynny wojewodstwa naszego, spólnie z deputacką electiā, przypadall, wysłuchawszy rellaciy Panów posłów naszych y z niey wyrozumiawszy, że Jego Królewska Mość y cała Rzecz Pospolita, lubo to nieproporcjonalną y niepodobną do possessiy dóbr, przez obywatelów wojewodstwa tego w tak wielkiej prowinciy księztwa Czernihowskiego posiadanych, particulam chleba et reclinatoria w starostwie Szydłowskim y Stobnickim, także władcyctwie Włodzimierskim naznaczyła; co od Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, wdzięcznie przyiąwszy, a przychilając się do uniwersalów, od Jego Królewskiej Mości danych, naznaczyliśmy y deputowali, e gremio nostro, bracią naszą: Jego Mości Pana Jakuba Woynę Orańskiego, podsędką Czernihowskiego, y Jego Mości Pana Kaspra Rostopcze, podstolego Nowogrodzkiego, zlecając to Ich Mościom, aby do Ich Mościów Panów starostów y do dzierzawców tamtych ziachawszy, chleb ten, podług uniwersalów Jego Królewskiej Mości, wybrawszy, we wszystkim się według niego sprawili. A my, przychilając się do woli y intentiy Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey unanimi consensu, także ad ipsam acquitatem, praesenti laudo nostro declaruujemy, że do takiego chleba ci będą należeli z Panów obywatelów wo-

iowodstwa naszego, którzy razem, ante calamitatem wo-
 iowodstwa tego y przed zaczęciem rebellicy, przez zdray-
 ców Rzeczy Pospolitey podjętey, mieli, według praw na-
 szych, possessionem: ponieważ ci tylko mają frui beneficio
 principis et Rei Publicae, którzy są cladem passii. Ktoby
 tedy consens Jego Królewskiey Mości autentyczny z grodu
 wojewodstwa naszego, także cessią et, quae est anima
 possessionis, intromissio autenticam producował, albo, in
 defectu horum, per consensum seymiku wojewodstwa na-
 szego unanitem za dawnego obywatela et legitimum pos-
 sessorem był przyznany, takiemu Panowie deputaci nasi y
 distributorowie teraznieysi chleb pomieniony oddawać po-
 winni; a jeśli by in possessionis est talibus requisitis iuris
 carentibus, nec cladem passis, chleb pomieniony rozdawać
 mieli, de suo będą wojewodstwu zapłacić powinni. Jeśli-
 by też który z obywatelów, wyżey pomienionych, na któ-
 rymkolwiek ex his reclinatorys mieszkanie swoje mieć
 chciał; takiemu każdemu Panowie deputaci gospodę za-
 pisawszy, według uniwersału sprawić się powinni, y do
 xiąg ten uniwersał podać mają. Któreyto distributiey po-
 mienionego chleba rachunek Panowie deputaci nasi na
 seymiku blisko przyszłym uczynić powinni będą, idque
 sub poenis, de retentoribus exactionum thesauri regni san-
 citis et iuxta praescriptum legum repetentis (sic). Zleciliśmy
 tedy Jego Mości Panu marszałkowi wojewodstwa naszego,
 aby to laudum nasze do xiąg grodu tuteyszego podał.
 Działo się we Włodzimierzu, die decima quinta septem-
 bris, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto.

У того лядуиъ подпись руки маршалковское тѣмъ
слова:

Jakub Woyna Orański, podsedek y marszałek seymiku
województwa Czernihowskiego, manu propria.

Которое лядуиъ, за поданемъ и прозбоиъ вышъ не-
нованого его милости, пана маршалка сеймику воеводства
Черниговского, а за принятемъ монимъ урядовимъ, до книгъ
нынешныхъ кгродскихъ Володимирскихъ есть вписаное.

Книга зродская Владимірская 1654 года, листъ 1061 наоборотъ.

HPHAORHIE.

—**5525**—

АЛФАВИТНЫЙ СПИСОКЪ

ДВОРЯНЪ,

УПОМИНАЕМЫХЪ ВЪ НАСТОЯЩЕМЪ ИЗДАНИИ.

А.

Аксакъ, судья земскій Кіевскій. Отр. 127, 361.
Аксакъ Михайлъ. 218. Подстолій Кіевскій. 357.

Б.

Бабинскій Андрей. 9.
Бабинскій Геліашъ. 103, 115, 175.
Бабинскій Василій. 115.
Бабинскій Иванъ, маршалъ Мозырскій. 174.
Баковецкій Іосифъ, епископъ Владимірскій. 246.
Баковецкая Марія. 9.
Балабанъ Федоръ. 38.
Болобанъ Адамъ. 39.
Бебновскій Александръ. 219.
Бедонскій Андрей, писарь гродскій Владимірскій. 220.
Бельскій изъ Бенѣва Николай. 281.

- Бельський* Казимиръ, писарь городскій Луцкій. 379, 434.
Бережецькій Хвалелій Некрашевичъ. 11.
Березницькій Юрій. 180.
Блиновскій Янъ. 179.
Бобрыковичъ Іосифъ. 226.
Бодашовскій Янъ, стражникъ королевскій. 147.
Боловитинъ Шумбарскій Николай. 80, 100.
Боловитинъ Андрей, столникъ Волинскій. 81, 83, 84.
Боловитинъ Янъ. 81.
Боловитинъ изъ Ковирадъ Вацлавъ. 217.
Ботуринскій Семень. 14.
Ботуцькій Б. 219.
Болбасъ Ростоцькій Андрей. 174, 216.
Болбасъ Ростоцькій Вацлавъ. 176.
Болбасъ Янъ, писарь земскій Кременецкій. 220.
Бокій Зарецькій Янъ. 9.
Бокій Янъ. 10.
Бокій Гаврило, судья земскій Луцкій. 14, 29.
Бокій, ротмистръ королевскій. 158.
Болестрашицькій. 197.
Бонковожій Андрей. 415.
Борзобогатый - Красенскій Иванъ. 14.
Борейко Остафей. 6.
Борейко Кнеруцькій Григорій. 176.
Боровицькій Жданъ, войскій Луцкій. 32.
Бранскій Павель. 8.
Бранскій Яковъ. 177, 218.
Бранъ Янушъ. 178.
Брзововскій Максимиліанъ, подстолій Кіевскій. 341, 347.
Бродовскій изъ Бродова. 179.
Бронницькій Василій. 8.
Бронницькій Жданъ. 14.
Бронницькій Константинъ. 176.
Брулко - Гуляницькій Яцко. 9.
Бруяка Федоръ. 32.

- Будвиль.* Стр. 126.
Будвинскій Янъ. 180.
Будвишевскій Андрей. 216.
Будвишевскій, мечникъ Волинскій. 249.
Букоемскій Григорій Еловичъ. 14.
Булыа Янъ Курцевичъ, подстаростій Черкасскій. 38.
Бутовичъ Мартинъ. 39.
Бушинскій. 320.
Былецкій Стефанъ. 180.
Былецкій Павель. 180.
Былецкій Александръ. 217.
Былицкій Космидеръ Янъ. 220.
Былицкій Янъ. 221.
Бьлостоцкій Иванъ. 6.
Бьлостоцкій Яцко. 6.
Бьлостоцкій Василій. 6.
Бьлостоцкій Григорій. 6.
Бьлостоцкій Ѳедоръ. 180.
Бьлостоцкій Никита. 7.

В.

- Важинскій Александръ.* 342.
Велиморскій Александръ. 104.
Вельморскій Киліанъ, подчашій Волинскій. 393.
Вензловскій изъ Узловца Михаилъ. 222.
Вербскій Григорій. 180.
Верещика Прокопъ, коморникъ граничный Черниговскій.
 341, 347.
Верховскій Ѳедоръ. 8.
Верховскій Василій. 8.
Верховскій Левко. 14.
Вишура Янъ. 219.
Вишура Симонъ. 219. *Городничій Кіевскій.* 341.

- Вилорскій Левъ.* Стр. 7.
Вилорскій Михайло. 7.
Велморскій Александръ. 131. *Войскій Луцкій.* 175, 187, 216.
Вилорскій Килянъ. 174, 408.
Вирзховскій Стефанъ. 177.
Вишневецкій Константинъ, князь. 406.
Вишневецкій, староста Черкасскій, князь. 145.
Вишневецкій на Збаражъ Дмитрій. 386, 406.
Вишневецкій на Збаражъ Янушъ князь, конюшій коронный. 132, 173, 243.
Внучекъ Передильскій Андрей. 217.
Внучекъ Передильскій Симонъ. 217.
Война Мушата Охлоповскій. 180.
Войнаровскій изъ Войнаровъ: Стефанъ. 220. *Ловчій воеводства Кіевскаго.* 281.
Войничовичъ Горжескій Юрій. 218.
Волковицкій изъ Волковичъ Андрей. 348.
Волковыя - Подгаецкій Иванъ. 177.
Ворона - Туличовскій Михайло. 12.
Ворона - Боротинскій Томило. 5.
Ворона - Боротинскій Федоръ. 5.
Воронецкій изъ Збаража Юрій, князь. 277.
Вороничъ Даніилъ Юрій, скарбникъ земель Кіевскихъ. 341, 347.
Вороничъ Федоръ. 113, 128. *Подчашій Кіевскій.* 220, 353.
Вороничъ Самуилъ, чашникъ Черниговскій. 347.
Вороничъ Филонъ, подкоморій Кіевскій. 221.
Воротило Людвигъ. 415.
Воютинскій Гаврило. 8.
Воютинскій Семенъ. 8.
Выловскій Петръ. 341.
Выловскій Иванъ. 179.
Выловскій Евстафій. 341, 348.
Высотравскій Вацлавъ. 220.
Высоцкій Янъ. 178.

- Высоцкій Николай.* Стр. 178.
Высоцкій Войцѣхъ. 218.
Вытежыинскій Бернатъ. 219.

Г.

- Гавсовичъ - Шостаковскій Григорій.* 177.
Гавсовичъ - Шостаковскій Николай. 176.
Гаіовскій Захарій. 281.
Галчиновскій Янъ, подстароста Житомирскій. 117.
Ганковичъ Иванъ. 12.
Гаровичъ Николай. 176.
Гвидынскій. 128.
*Гизель Иннокентій, игумень и ректоръ collegiи братской
 Кіевской.* 346.
Глембоцкій Адамъ. 179.
Гладуновичъ Дубискій Янъ. 348.
Гильшовичъ - Уяздецкій Григорій. 145.
Гозоль Крыштофъ. 217.
Гойскій Гаврило. 37. *Хорунжіи Кіевскій.* 86, 115.
Гойскій Ярофей. 38.
Головинскій Янъ. 218.
Головня - Острожецкій Андрей, князь. 6.
Голубъ Даніялъ. 342, 347.
Гораинъ Богущъ, подсудокъ Кременецкій. 81.
Гораинъ Богуславъ. 387.
Гораинъ Вацлавъ. 178.
Гораинъ Иванъ, подсудокъ земскій Кременецкій. 172, 177.
Гораинъ Юрій. 408.
Гораинъ Николай. 175.
Горбацкій Іосифъ Кононовичъ, епископъ Витебскій. 376.
Горностай Самуилъ. 38.
Городыинскій Абрамъ. 128.
Городыинскій Иванъ, генеральный возный. 180.

- Городыскій Семіонъ.* Стр. 180.
Городыскій Стефанъ. 348.
Гостскій Романъ. 7, 117. *Кастелянъ Кіевскій, староста Владимірскій.* 173, 206, 220.
Гостскій Ерофей. 7, 29.
Госскій Гаврило. 32.
Грабовецкій Абрамъ. 179.
Граевскій Янъ. 175.
Гразный Борисъ, ловчій новгорода Съверскаго. 341, 347.
Гразный Стефанъ. 341.
Грезовскій Николай. 221.
Гроховскій Крыштофъ. 217.
Груевицкій Григорій. 219.
Грушовскій Янъ. 14.
Гулевичъ Абрамъ. 323.
Гулевичъ - Букоемскій Иванъ. 7.
Гулевичъ на Воютинъ Адамъ. 305, 331, 369, 400.
Гулевичъ - Воютинскій Гавріилъ. 179, 230, 408.
Гулевичъ - Воютинскій Михайло. 39, 102.
Гулевичъ - Воютинскій Семень. 172, 215.
Гулевичъ - Воютинскій Сильвестръ, владыка Премышльскій. 242, 263, 297.
Гулевичъ - Воютинскій Ѳедоръ. 115.
Гулевичъ на Воютинъ Давіилъ. 179, 242, 253.
Гулевичъ изъ Воютина Павелъ. 174, 216.
Гулевичъ изъ Воютина Лукашъ. 229, 331, 365, 408, 409, 415.
Гулевичъ на Дроздняхъ Александръ. 178.
Гулевичъ - Дрозденскій Симонъ. 216.
Гулевичъ Андрей. 38, 115.
Гулевичъ Василій, войскій Владимірскій. 14, 29, 32.
Гулевичъ Вацлавъ. 269, 284, 378, 379, 393.
Гулевичъ - Цемовскій Гавріилъ. 174, 216.
Гулевичъ Гаврило. 5.
Гулевичъ Григорій, хорунжіи земскій Волинскій. 11, 29.

- Гулесичъ* Гавріилъ. Стр. 151.
Гулесичъ Гнѣвошъ. 175.
Гулесичъ Иванъ. 172, 177, 365.
Гулесичъ Иванъ. 5.
Гулесичовая Палагея. 7.
Гулесичъ Петръ. 178.
Гулесичъ Николай. 216.
Гулесичъ Романъ. 176.
Гулесичъ Филонъ. 175.
Гулесичъ Юрій. 39. Подкоморій Луцкій. 150, 172, 173.
Гуляницкій Андрей. 9.
Гуляницкій Василій. 9.
Гуляницкій Грицю. 9.
Гуляницкій Григорій. 10.
Гуляницкій Данило. 10.
Гуляницкій Ивамъ. 10.
Гуляницкій Иванъ. 8.
Гуляницкій Иванъ. 9.
Гуляницкій Игнатъ. 9.
Гуляницкій Кирило. 10.
Гуляницкій Михно. 10.
Гуляницкій Михно. 10.
Гуляницкій Михайло. 9.
Гуляницкій Макаръ. 9.
Гуляницкій Олешко. 9.
Гуляницкій Олешко. 9.
Гуляницкій Павелъ. 10.
Гуляницкій Прокопъ. 3.
Гуляницкій Семенъ. 9.
Гуляницкій Сава. 12.
Гуляницкій Степанъ. 8.
Гуляницкій Тарасъ. 12.
Гуляницкій Ярмогѣй. 9.
Гуляницкій Яцко. 12.
Гуляницкій Фодоръ. 12.

- Гуменецкій* Ѳеодоръ. Стр. 220.
Гурко Яцко. 14.
Гурко Ѳеодоръ. 14.
Гуторъ - Рогащовскій Ерофей. 9.
Гуторъ - Рогащовскій Яцко. 9.

Д.

- Данилевичъ - Чеконскій* Александръ. 178.
Даниловичъ изъ Журова Петръ, крайчій коронный. 253.
Дахновичъ - Гатинскій Янъ. 177.
Дешковскій на Дешковцахъ Янъ. 281.
Дзыкъ Янъ, хорунжій воеводства Брацлавскаго. 222.
Дзыкъ изъ Свинянъ Андрей. 222.
Дзържекъ, подсудокъ Люблинскій. 99.
Дмоховскій Янъ. 348.
Добринскій Андрей. 7.
Добринскій Станиславъ. 9.
Добрынскій Николай. 179.
Долматовичъ Дмитръ. 8.
Домбровскій Мартинъ, скарбникъ Волинскій. 174, 216,
 365.
Доминикъ князь на Острогу, графъ на Тарновѣ, староста Луцкій. 269.
Дорогостайскій Янъ. 12.
Древинскій Андрей. 219.
Древинскій Лаврентій, чашникъ Волинскій. 38, 81, 99,
 101, 104, 115, 132, 175, 183, 215, 264.
Древинскій Николай. 146, 219.
Древинскій Стефанъ. 264.
Древинскій Павелъ. 219.
Древинскій Янъ. 264.
Држевецкій Янъ, скарбникъ земли Кіевской. 221.
Дрозденскій Богданъ. 5.

- Дрозденскій Михайло.* Стр. 5.
Дрозденскій Семень. 14.
Дружбичъ изъ Липца Гаврилъ. 257.
Друцкій - Горскій Юрій, князь. 37.
Друцкій - Любецкій Павелъ, 39. Подстароста Луцкій. 176.
Дублянскій Самуилъ. 341.
Думинскій Даніилъ. 348.
Дчальнскій Михайлъ, подкоморій Хелменскій. 15.
Дчуса Григорій. 10.

Е.

- Ело Семень.* 9.
Ело - Букоемскій Иванъ. 29.
Ело - Малинскій Даніилъ, хорунжій Волинскій. 172, 173,
 215, 332.
Еловицкій Андрей. 174, 411.
Еловицкій Даніилъ, войскій Кременецкій. 173.
Еловицкій Николай. 39.
Еловицкій Филонъ. 172, 175, 216.
Еничъ Иванъ. 177.
Еничъ Илья. 217.
Еничъ Павелъ. 219.
Еничъ Станиславъ. 219.
Еничъ Юрій. 176, 219.
Ерличъ Іоакимъ. 341.
Ерличъ Матвій. 341.
Ерличъ Михайлъ. 361

Ж.

- Жабокрыцкій Александръ.* 175, 219.
Жабокрыцкій Адамъ. 408.

- Жабокрицькій* Иванъ. Стр. 178.
Жабокрицькій Якубъ, судья земскій Кременецкій. 37.
Жабокрицькій Янушъ, судья земскій Кременецкій. 84.
Житинскій Вавринець. 178.
Житинскій Николай. 178.
Житкевичъ, инстигаторъ коронный. 453.
Жукъ Скаржовскій Янъ. 222.
Жуковецкій Иванъ. 10.
Жуковецкій Янъ. 10.
Жулинскій Янъ. 222.
Журавницкій Василій. 5.
Жоравницкій Адамъ. 174.
Жоравницкій Маркъ. 38, 102.
Жоравницкій Янъ, подкоморій Кременецкій. 102, 115.

З.

- Загоровскій* Андрей. 38, 81, 85, 101.
Загоровскій Александръ. 37, 102.
Загоровскій Петръ, маршалокъ королевскій. 13.
Загоровскій Петръ. 102.
Загоровскій Петръ, подсудокъ Владимірскій. 174, 215.
Загоровскій Вацлавъ. 217.
Загоровскій Романъ. 172, 176, 247, 309, 328, 331, 365,
 392, 393, 409, 435.
Загоровскій Янъ. 102.
Заіонць Янъ. 219.
Закревскій Криштофъ. 15.
Закржевскій Янъ. 177.
Заленскій Андрей. 269.
Заленскій Янъ, судья земскій Владимірскій. 151, 174, 184.
Залескій Гордѣй. 222.
Залескій Николай. 222.

- Заславскій* изъ Острога Александръ, князь. 101.
Заславскій изъ Острога Константинъ, князь. 81, 86.
Заславскій изъ Острога князь Юрій. 115, 144, 158, 162, 172, 173, 182, 200, 215.
Заславскій изъ Острога Янушъ, князь, воевода Волынскій. 81, 101, 114.
Збаражскій Кристофъ, князь. 81.
Збаражскій Михайлъ. 177.
Збаражскій Янушъ, князь, воевода Брацлавскій, староста Кременецкій. 82, 84.
Збранный Марко. 13, 14.
Зброжекъ Станиславъ. 229.
Зброжекъ Рафалъ. 179.
Звиръ Михайло. 8.
Злолинскій Илія. 348.
Зоржевскій изъ Зоржева Николай. 217.
Зоржевскій Юрій. 216.
Зубцевскій Александръ. 115.
Зубцевскій Вацлавъ, городничій Луцкій. 178, 197, 206, 247, 265.
Зызынскій Янъ. 218.
Зыкъ Князскій Тимофей. 9.
Зяловскій изъ Великаго Зялова Янъ, намѣстникъ замка и бургграфства Луцкаго. 370.

И.

- Иваницкій* Гавріилъ, подкоморій Владимірскій. 175.
Иваницкій Матіашъ. 175, 183, 187, 216.
Иваницкій Павелъ. 217.
Иваницкій Стефанъ, мечникъ Черниговскій. 457, 463, 465, 474.
Иваницкій Тобіашъ. 176, 216.

- Исейковскій* И. Долматъ. 180, 406.
Исерницкій Андрей. 222.
Исерницкій Николай. 218.

К.

- Казмирскій* изъ Биберштейна Петръ. 221.
Казмирскій изъ Биберштейна Томашъ. 357, 359, 361.
Кайсаръ Колодежинскій Матвѣй. 148.
Кайсаръ Колодежинскій Юрій. 148.
Калусовскій Вацлавъ. 178.
Калусовскій Даміанъ. 220.
Калусовскій Михайлъ. 175.
Карабанъ Иванъ. 311, 334.
Качинскій Войцѣхъ. 422.
Кашовскій изъ Высокаго Андрей. 174. *Ловчій* Водынскій. 246, 263, 368, 410.
Кашовскій изъ Высокаго Генрихъ. 264, 311, 315, 334.
Кашовскій изъ Высокаго Янъ. 175, 441.
Кержновскій Бернардинъ. 217.
Кирдей-Ковинскій Юрій. 348.
Кирдѣй-Мылскій Олизаръ, маршалокъ королевскій. 13.
Кирдѣй-Мылскій Иванъ. 14.
Кирдей-Мылскій Юрій. 37.
Кирдѣй-Мнишинскій Иванъ. 37.
Кисель изъ Брусилова Адамъ. 151, 174. Секретарь королевскій. 216, 269. Кастелянъ земель Кіевскихъ. 341, 347, 448.
Кисель Александръ. 176. Подстолій Черниговскій. 341.
Кисель Матіашъ. 176.
Кисель Николай. 176, 216. Хорунжій новгородсѣверскій. 284, 315.
Клецковскій Северинъ. 465.

- Климентова Катерина.* 7.
- Кнешинскій Богданъ, возный повѣта Луцкаго.* 9.
- Кнешинскій Янъ.* 361, 408.
- Князкій Микита.* 10.
- Князкій Петръ Зыковичъ, судья гродскій Владимирскій, городничій Луцкій.* 445.
- Князкій Ѳедоръ.* 20.
- Козаковичъ-Прошицкій Янъ, бургграфій и намѣстникъ подстароства Луцкаго.* 150.
- Козика Андрей, князь.* 68, 86.
- Козика Вацлавъ.* 174.
- Козика Крыштофъ.* 176.
- Козика Симонъ.* 176, 305, 331, 369, 400.
- Козика Томашъ, князь.* 177, 188, 315.
- Козика Юрій.* 220.
- Козьма Томашъ, подстолій Волинскій.* 229, 269, 368, 441.
- Козинскій Иванъ.* 5, 175.
- Козинскій Павелъ.* 5.
- Козинскій Семенъ.* 5.
- Козинскій Романъ.* 7.
- Козинскій Романъ, возный повѣта Луцкаго.* 7.
- Колленскій Жданъ.* 29.
- Колмовскій Григорій.* 7, 38.
- Кольчицкій Крыштофъ, скарбникъ Черниговскій.* 347.
- Колытовскій Иванъ.* 177.
- Копоновичъ Горбацкій Юсифъ, игумень Михайловскій.* 346.
- Копинскій Григорій.* 178.
- Копчинскій Янъ.* 457.
- Копытенскій Лаврентій.* 348.
- Копытынскій Касперъ.* 179.
- Кордышъ Христофъ, чешникъ Брацлавскій.* 457.
- Корецкій Богущъ, князь, староста Луцкій, Брацлавскій и Винницкій.* 1, 13, 18.
- Корецкій Самуилъ, князь.* 126.

- Корецкій Яхимъ, князь.* 37.
Коритенскій Михайло. 14.
Корытинскій Григорій. 178.
Корытинскій Гаврило. 178, 179.
Корытинскій Оедоръ. 178.
Коровай Андрей. 10.
Коровай Евстафій. 10.
Корсакъ, Митрополитъ Кіевскій. 241, 276.
Корчевскій Адамъ. 352.
Корчевскій Александръ. 352, 361.
Корчминскій Станиславъ. 175. Судья земскій Владимірскій. 253, 450.
Корыбутъ Вишневецкій Іеремія, князь, воєвода Русскій. 253, 277, 284, 386.
Корытинскій Андрей. 348.
Корытинскій Гавріилъ, бургграфъ и намѣстникъ староства Луцкаго. 268, 279, 283, 313, 343, 347.
Корытинскій Стефанъ. 407.
Косаковскій Казимиръ. 218.
Косаковскій Константинъ. 218.
Косакъскій Петръ. 334.
Косаковскій Ремигіанъ. 218.
Косаковскій Явъ, подкоморій Кременецкій. 218.
Косаковскій Генрихъ. 219.
Косинскій Мартынъ. 217.
Косовъ Сильвестръ, митрополитъ Кіевскій. 344, 345, 372.
Костюшкевичъ Николай. 113.
Костюшковичъ - Хоболтовскій Петръ. 177.
Котужинскій Николай, подстароста Житомирскій. 415, 426.
Кохановскій Ольбрыхтъ, судья земскій Брацлавскій. 221.
Кошка Андрей. 5.
Кошка Иванъ. 15.
Красенскій Иванъ, владыка Луцкій. 11.

- Красинскій* Александръ. 159, 179.
Красовскій Севастьянъ. 361.
Красосельскій Грицко. 6.
Крентовскій изъ Бржезя Янъ, ловчій Кіевскій. 361,
 456, 463.
Кржишковскій Михаилъ. 218.
Крогулецкій 114.
Кропивницкій Михаилъ, подсудокъ воеводства Брацлав-
 скаго. 221.
Крыницкій Александръ. 221.
Крыскій Андрей. 179.
Крыскій Павелъ. 217.
Куликовскій Андрей. 218.
Куликовскій Янъ. 218.
Куневскій Андрей. 14.
Кучевскій Андрей. 176.

Л.

- Лаюдовскій* Андрей. 174.
Лаюдовскій Александръ. 197.
Лаюдовскій Марко. 197.
Лаюдовскій Янъ. 68.
Ласкій Олбрыхтъ, воевода Сырацкій. 13.
Ласко Андрей. 178.
Ласко-Черчицкій Адамъ, намѣсникъ подстароства и замка
 Луцкаго. 336, 347.
Ласко-Черчицкій Александръ. 217.
Ласко-Черчицкій Григорій. 180, 217.
Ласко-Черчицкій Константинъ. 217.
Лашъ-Туцанскій Самуилъ, стражникъ коронный. 244,
 331.

- Ледоховскій Самуилъ, судья земскій Кременецкій.* 187, 215, 220.
- Левъ Стефанъ, ловчий Новгорода Сѣверскаго.* 341.
- Ледоховскій Юрій,* 217.
- Ледоховскій Янъ.* 216.
- Ледуховскій Гавріилъ.* 348.
- Ленкевичъ Александръ.* 353.
- Лешкицкій Вацлавъ.* 180.
- Лешкицкій Гавріилъ.* 180.
- Лещинскій Владиславъ, воеводичъ Белскій, подкоморій Брестскій.* 423, 449.
- Линевскій Александръ.* 176.
- Линевскій Андрей, подсудокъ Луцкій.* 229, 268, 278.
- Линевскій Андрей.* 151, 175, 216.
- Линевскій Крыштофъ.* 362, 366, 367, 369.
- Линевскій Вацлавъ.* 175, 516.
- Линевскій Михаилъ.* 175, 187, 216, 260, 284, 400.
- Линевскій Станиславъ.* 175.
- Линевскій Стефанъ, судья градскій Владимірскій.* 269.
- Линевскій Томашъ.* 435.
- Линевскій Ѳедоръ.* 172, 174, 215.
- Линевскій Янъ.* 220, 365, 379, 387, 393, 408.
- Липленскій Григорій.* 342, 361.
- Липильскій Янъ, подвоевода градскій Кіевскій.* 220.
- Лозинскій Александръ.* 427.
- Лонскавскій Андрей, писарь градскій Галицкій.* 222.
- Лонцкій Войцѣхъ.* 218.
- Лоситинскій Павелъ.* 100.
- Лыко Семіонъ.* 100.
- Лысаковскій Александръ.* 265, 365.
- Лыховскій Андрей.* 434.
- Лыховскій Станиславъ.* 455, 475.
- Любенецкій изъ Любанца Петръ.* 175, 216.
- Любенецкій Маркъ, державца Берестецкій.* 452.
- Любецкій Григорій, князь.* 11.

- Людвинскій Альбрехтъ.* 180.
Люсто Николай. 348.
Лясковскій Якубъ. 6.

М.

- Малиновскій Александръ, бурграбій и намѣстникъ подстароства Луцкаго.* 182.
Мадаленскій Андрей. 348.
Малинскій Данилъ. 146.
Малинскій Михайло, маршалокъ королевскій. 13.
Малинскій Константинъ. 29.
Малинскій Евстафій, подстароста Луцкій. 32, 46.
Малинскій Янъ Еловичъ, секретарь королевскій. 81, 82, 83, 84.
Мальчинскій Самуилъ. 179.
Малюшицкій Илія, бургграфъ Луцкій. 349, 362, 367, 378, 392.
Марковскій Янъ. 175.
Масальскій Андрей, князь. 9.
Масальскій Богданъ. 14.
Масальскій Василій. 347, 385, 400.
Масальскій Кирикъ. 178.
Мачинскій Марко. 112.
Мелешко Русиновичъ Берестецкій. 180.
Мелешко-Микулциккій Станиславъ. 175.
Мелешко Иванъ. 38.
Мелешко Николай. 158, 248.
Мелешко Юрій. 159.
Менкискій Флоріанъ. 218.
Миколаевичъ Олещій. 9.
Миколаевскій изъ Миколаевичъ Андрей. 361.
Микулчинскій Иванъ. 39.

- Миньковскій* Кондрать. 179.
Мирошъ Янъ. 361.
Млозевскій Войцѣхъ. 218.
Мишиковскій Янъ. 12.
Модлишевскій Томашъ. 361.
Мокосій Дениско изъ Матвѣевецъ Александръ, администраторъ епископства Луцкаго и Острожскаго, Иеромонахъ Печерскій. 178, 346, 377, 398.
Монтултъ - Коблильскій Янъ. 7.
Монтултъ. 114.
Мощеницкій Василій. 10.
Мощеницкій Олехно. 15.
Мощеницкій Юрій 221.
Мрочекъ Матвѣй. 218.
Мукоспѣй - Бакосецкій Янъ. 174.
Мукоспѣй - Бакосецкій Николай 216.
Мукоспѣй - Шибинскій Александръ. 178.
Мысловскій изъ Мысловъ Николай. 217.
Мышка - Варковскій Михайло, староста Гомельскій. 13.
Мышка - Холоневскій Николай. 175.
Мышка - Холоневскій Михайлъ. 177, 187.

Н.

- Насиловскій* Гавріилъ. 281.
Немирицкій Романъ. 341.
Немиричъ Владиславъ, староста Овруцкій. 281, 457.
Немиричъ Матвѣй, судьячъ земскій Кіевскій. 38.
Немиричъ Стефанъ. 117, 359, 361.
Немиричъ на Черниговѣ Юрій, подкоморій Кіевскій. 160, 357, 423, 457.
Непокойцицкій Янъ. 178.

- Несвицкій Девко.* 7.
Несвицкій Петръ. 7.
Несвицкій Адамъ. 42.
Несвицкій Василій. 7.
Несвятоскій Николай. 217.
Несарецкій Иванъ. 222.
Новоселецкій Дмитръ, возный повѣта Луцкаго. 8.

O.

- Обединскій Николай.* 220, 221.
Ободенскій Константинъ Казимиръ. 347, 465.
Овлуцкимскій Юрій. 38, 115.
Овлоцкимскій Лукашъ. 264.
Ордовинскій Якубъ, бурграбій и намѣстникъ подстаро-
ства Луцкаго. 103.
Окорскій Александръ. 179.
Окорскій Николай. 177.
Окорскій Олехно. 6.
Окорскій Иванъ. 6.
Окорскій Юрій. 6.
Окорскій Янъ. 216.
Оксеновичъ Старушицъ Игнатій, игуменъ Выдубицкій.
 346.
Олдаковскій Николай. 217.
Олдаковскій Павелъ. 180.
Олексичъ Люшня Александръ. 341.
Олешко Станиславъ. 264.
Олешко Флоріанъ, войскій Владимірскій. 99, 132, 264.
Оливаръ-Воликовичъ Людвигъ. 220.
Оливаровскій Олехно. 5.
Ольшанскій Лука. 180.

- Олшановскій* Адамъ, бурграбій и намѣстникъ подстароства Луцкаго. 85.
- Оранъ* изъ Брожекъ Николай Рафалъ. 216.
- Оранскій* Война, подсудокъ Черниговскій. 457, 475.
- Оратовскій* Василій. 222.
- Осолинскій* Николай. 177.
- Остріевскій* Матясъ. 7.
- Острожскій* Константинъ, князь, воевода Кіевскій. 13, 37.
- Олексичъ* Люшня *Гирановскій* Богуфалъ. 342, 347.
- Остророкъ* Казимиръ. 215.
- Охлоповскій*, скарбникъ Волинскій. 451.
- Охлоповскій* Борисъ. 5.
- Охлоповскій* Яхимъ. 7.
- Ощовскій* Василій. 5.
- Ощовскій* Михайло. 5.
- Ощовскій* Микита. 8.
- Ощовскій* Томко. 5.
- Ощовскій* Ѳедоръ. 178.
- Ощовскій* изъ Ощова Янъ. 180.

II.

- Павловичъ* Данилъ. 177.
- Павловичъ* Демьянъ, судья городскій Владимірскій. 37, 38.
- Павловичъ* Шимонъ. 39.
- Павловичъ* Прокопъ. 38.
- Павша* Симонъ. 342.
- Паликиевскій* Ярошъ, воротный замка Луцкаго. 5.
- Папроцкій* Андрей. 219.
- Паць* Янъ Казимиръ. 174.
- Пашинскій* Александръ. 221.
- Пеньковскій* Юрій. 342.
- Перекальскій* Дахно. 6.

- Перекальскій Семенъ.* 6.
Перекладовскій Богданъ. 6.
Перекладовскій Иванъ. 6.
Петровскій изъ Петровичъ Станиславъ. 112.
Плизынскій Александръ. 100.
Пловинскій Вацлавъ. 218.
Плотницкій Затыркевичъ Василій. 348.
Полорскій, подвоевода Кіевскій. 353.
Подлаецкій Семенъ. 6.
Подлаецкій Сидоръ. 6.
Подлаецкій Петръ. 6.
Подморскій Николай. 219.
Подмороденскій Валеріанъ. 172, 174.
Подмороденскій Гавріилъ. 176.
Подмороденскій Петръ. 176.
Подорецка, пани. 99.
Покжисницкій Адамъ. 219.
Покжисницкій Николай. 219.
Полуцкій Николай. 7, 178.
Полуцкій Кристофъ, подчашій Волинскій. 81.
Понаражевскій Павелъ. 348.
Понектовскій. 294.
Порванецкій Иванъ. 8.
Порванецкій Гавріилъ. 177.
Порванецкій Илья. 177.
Порванецкій Кузма. 5.
Порванецкій Климъ. 10.
Порванецкій Михайло. 5.
Порчинскій Петръ. 219.
Порыцкій изъ Збаража Степанъ, князь. 178.
Порыцкій изъ Збаража Янушъ, князь. 68, 80.
Посляовецкая Авдотья. 12.
Потоцкій Карлъ, ротмистръ королевскій. 438, 457.
Потоцкій Северинъ. 220.

- Потоцкій Станиславъ*, воевода Брацлавскій, староста Галицкій. 221.
- Привередовскій Василій*. 9.
- Привередовскій Михайло*. 9.
- Пржылковскій Самуилъ*. 281.
- Пресмыцкій Станиславъ*. 6.
- Прокобуй Войславскій Янъ*. 219.
- Промчейко Богущъ*. 10.
- Просиновскій Гаврилъ*. 11.
- Прусиновскій Адамъ*, подкоморій Владимирскій. 68, 80, 86, 98.
- Прусиновскій Каспаръ*. 98.
- Проскура - Суцанскій Федоръ*. 117, 129, 353.
- Проскура Янъ*, чешникъ Кіевскій. 465.
- Прушинскій изъ Прушинъ Николай*, подстароста Овруцкій. 281, 352, 361.
- Пузовскій Данилъ*. 248, 265, 278, 311, 438.
- Пузына Аѳанасій*, владыка Луцкій и Острожскій. 345.
- Пузына Александръ*. 104, 110, 215, 226.
- Пузына Михайлъ*. 175.
- Пузына Юрій*. 38. *Ловчій Волинскій*. 174, 188, 215.
- Пузына изъ Козельска Юрій*, подкоморій Владимирскій. 229.
- Путошинскій Иванъ*, возный повѣта Луцкаго. 8.
- Путошинскій Олехно*. 8.
- Путошинскій Степанъ*. 179.
- Пясечинскій Александръ*, кастелянъ Кіевскій. 409. 424.
- Пясечинскій Янъ*, подкоморій Новоградскій. 465.

Р.

- Радовицкій Иванъ*. 178.
- Радогетскій Богданъ Патрикій*. 10.

- Радомскій Дмитрій.* 176.
Раецкій изъ Райца Балтазаръ. 217, 435.
Раковскій Янъ. 176.
Рапштынскій Александръ. 281.
Рей Станиславъ, столникъ Люблинскій. 174.
Ржищовскій Левко. 8.
Ржищевскій Адамъ. 176.
Рогальскій Адамъ. 218.
Розовенскій Василій. 10.
Розовенскій Дмитръ. 8.
Розовенскій Хвалелій. 8.
Розовенскій Василій. 221.
Розовинскій Данило. 6.
Розовинскій Матвѣй. 222.
Розовинскій Янъ. 175, 278.
Ростанъ изъ Росткова Николай. 177.
Ростолча Касперъ. 179, 476.
Рудецкій Адамъ Урсулъ. 115, 132.
Рудецкій Ѳедоръ. 9.
Русинъ Андрей. 14.
Русинъ Ѳедоръ, писарь гродскій Луцкій. 5.
Рыльскій Войцѣхъ, писарь гродскій Кіевскій. 221, 353.
Рыжковичъ - Склимокій, староста Житомирскій. 117.
Рыжковичъ - Шклинскій Крыштофъ, подсудокъ Луцкій. 151.
Рыщевскій Данилъ. 179.

С.

- Савицкій Романъ.* 342.
Сангушко Адамъ Александръ, князь, воевода Волынскій.
 173, 215, 241, 387, 406.
Сангушко Романъ, князь, воевода Брацлавскій. 13.
Сангушко - Кошерскій Григорій, князь. 37.

- Санушко-Кошерскій Левъ, князь.* 13.
Сасиновскій изъ Быльча Юрій. 178.
Свирскій Счесный. 179.
Свищевскій Янъ. 361.
Свищовскій Андрей. 5.
Свищовскій Семенъ. 8.
Свѣнцицкій Николай. 115.
Святополкъ - Четвертенскій Вацлавъ. 347.
Святополкъ - Четвертынскій Николай. 221, 252, 265.
Святополкъ - Четвертенскій Григорій, подкоморій Луцкій.
 253, 379.
Святополкъ - Четвертенскій Захарій, князь, подсудожъ Луцкій. 314, 335.
Селецкій Иванъ. 8.
Семашко Александръ, подкоморій Волинскій. 13.
Семашко Василій, хорунжій земли Волинской. 38, 72, 82, 84, 86.
Семашко Константинъ. 213.
Семашко Николай, кастелянъ Брацлавскій, староста Луцкій. 81, 177.
Семашко на Добратынъ Станиславъ. 174.
Семашко Симонъ. 178.
Семашко Ярошъ, старостичъ Кременецкій. 14.
Сеницкій Іосифъ. 180.
Сенюта - Радолосцкій Дмитрій. 179.
Сенюта - Радолосцкій Петръ. 179.
Сенюта на Ляховцахъ Крыштофъ. 215.
Сенюта на Ляховцахъ Петръ. 294, 297, 310, 322.
Сенюта Константинъ. 219.
Сенюта Крыштофъ. 102, 179, 309.
Сенюта Абрамъ. 102.
Сенюта Мойсей. 179, 219.
Сенюта Юрій. 217.
Сербиновичъ - Кобецкій Иванъ. 81.
Сербинъ Михайло, подкоморій Луцкій. 13.

- Скерскій* Олександръ. 180.
Скипоръ Адамъ. 342.
Скотницкій Крыштофъ. 217.
Сляхскій Валеріанъ. 112.
Смыковскій Андрей. 6.
Смыковскій Григорій. 11.
Смыковскій Мишко, возный повѣта Луцкаго. 6.
Смыковскій Богданъ. 7.
Снитовскій Криштофъ. 342.
Собскій Якубъ, воеводичъ Люблинскій. 104, 133.
Собестіановичъ Янъ, войскій Чераштовскій. 465.
Совинскій нвѣ Луцкова Провоцъ, судья городскій Кіевскій.
 221.
Соколовскій Александръ. 347.
Соловевскій Андрей. 361.
Соколскій Максимъ, князь. 5.
Сокольскій Марко, князь. 7.
Соколскій Остафей, подсудокъ земскій Луцкій. 14.
Соколь Самуилъ. 178, 334.
Сохоръ Самуилъ. 281.
Сохоръ Григорій. 281.
Солтанъ Ѳедоръ. 342, 347.
Ставецкій Андрей. 342.
Ставецкій Симеонъ. 281, 341.
Станишевскій Войцѣхъ, писарь городскій Луцкій. 72.
 Судья земскій Луцкій. 173, 186.
Станишевскій Янъ. 176, 219.
Станкаръ Петръ, писарь городскій Городецьскій. 175.
Стано нвѣ Шовстана Адамъ. 281.
Стемяковскій Гавріилъ, подстолій Волынскій. 174, 277,
 406.
Стемпковскій Петръ, столникъ Волынскій. 174, 473.
Стемпковскій Гавріилъ. 145.
Стемпковскій Даниилъ. 146. Староста Владиміровскій. 379,
 457.

- Стемпковскій* Матвѣй, подстароста Луцкій. 46.
Стемпковскій, подчашій Волинскій. 145.
Стоинскій Янъ. 297.
Стражъ Янъ. 279.
Стржельбицкій Яковъ, чешникъ Черниговскій. 427.
Стржельницкій Игнатій. 348.
Струсъ. 126.
Стрыбыль. 128, 149.
Стрыбель Авраамъ. 221, 222.
Стрыляжскій Янъ. 342.
Сулишевскій Ваврянецъ. 178.
Суригъ - Рудецкій Федоръ, чашникъ королевскій. 37.
Суригъ Янъ. 342.
Суходольскій Андрей. 217.
Суцанскій - Проскура Федоръ, писарь земскій Кіевскій. 347.

Т.

- Тарновскій* Гратусъ. 127.
Татомиръ Прокопъ. 426.
Терновскій Янъ. 179.
Тележинскій Янъ. 179.
Тишкевичъ изъ Логойска Станиславъ. 220.
Тишкевичъ зъ Логойска Фридрихъ. 38.
Тишкевичъ изъ Логойска Янушъ, воевода Кіевскій, староста Житомирскій. 220.
Тишкевичъ Антоній Янъ, дворянинъ королевскій. 220.
Тишкевичъ Крыстофъ, воеводичъ Брестскій. 220. Подчашій Кіевскій. 353, 415, 425, 427.
Тишкевичъ Янушъ. 126.
Тишкевичъ Янъ. 221.
Тишковскій Юрій. 7.
Трацевскій Александръ. 176.

Гризна Іосифъ, архимандритъ Кієвопечерскаго монастыря.
336, 345.

Трипольскій Іоаннъ. 341, 348.

Трипольскій Стефанъ. 341.

Трипольскій Парфенъ. 341.

Трипольскій Оедоръ. 341, 348.

Трипольскій Александръ. 348.

Трацевскій Станиславъ. 177.

Тржецякъ Станиславъ. 342.

Туминскій Богданъ. 38.

Тушебинскій Костюхно. 9.

Тушевскій Реміанъ. 361.

Тушовскій Мартинъ. 218.

Тыша - Быковскій Іеремія. 341, 347.

У.

Уриновскій Янушъ. 7.

Ушакъ - Куликовскій Александръ, судья гродскій Кременецкій. 174.

Ушакъ - Куликовскій Григорій. 81.

Ф.

Филиповскій Павелъ. 342.

Фирлей изъ Дубровицы Андрей. 207, 245.

Фирлей изъ Дубровицы Янъ, державца Смидинскій. 173.

Х.

Халецкій. 124.

Харлевскій Крыштофъ. 86.

- Харлесскій* нвѣ Харлежа Іеронимъ, староста Луцкій. 162, 173, 215.
- Харлесскій* Шимонъ, ротмистръ королевскій. 100.
- Харлинскій* Симонъ, ротмистръ королевскій. 80.
- Харлинскій* Янъ, подкоморій Луцкій. 32, 68, 82, 84.
- Харленскій* Іеронимъ, староста Луцкій. 131.
- Харленскій* Крыштофъ, дворянинъ королевскій. 111.
- Хелминскій*. 157.
- Хлопецкій* Адамъ. 347.
- Хлопецкій* Янъ. 347.
- Хлопицкій* Николай. 216.
- Хмара - Миловскій* Андрей. 6.
- Хмара - Миловскій* Степанъ. 12.
- Хмълецкій* Валентій. 217.
- Хоецкій* Андрей, намѣстникъ подстароства Луцкаго. 223.
- Холоневскій* Василій. 5.
- Холоневскій* Иванъ. 14.
- Холоневскій* Марко. 14.
- Холоневскій* Олехно. 5.
- Хомякъ* Адамъ. 103, 115.
- Хомякъ* Петръ, подстароста Луцкій. 1. 4.
- Хомякъ* Титъ, судья градскій Луцкій. 4.
- Хомякъ* Ѳедоръ. 9.
- Хорошко* Богданъ. 14.
- Хорошко* Константинъ. 179.
- Хребтовичовая* Настасья. 10.
- Хребтовичъ* на Богуринъ Владиславъ. 281. Стольникъ Кіевскій. 349, 357, 360.
- Хребтовичъ* Константинъ, столникъ Кіевскій. 174, 281.
- Хренницкій* Александръ, ловчій Волинскій. 38, 80, 81, 82, 84, 98, 104, 176.
- Хренницкій* Иванъ. 29, 38.
- Хренницкій* Иванъ, судья земскій Луцкій. 82, 84, 113, 115, 175.

- Хреницькій Прокопъ. 89.
 Хреницькій Богданъ. 14.
 Хреницькій Михайло. 5.
 Хреницькій Николай. 81.
 Хреницькій Андрей. 264.
 Хреницькій Михаилъ. 68, 103, 115.
 Хреницькій Стефанъ. 108, 435, 451.

Ц.

- Цеклиньскій. 128.
 Цышинскій Крыштофъ. 219.
 Цышинскій Томашъ. 219.
 Цыпина Марія. 11.
 Цыбульскій М. 178.
 Цыбульскій Янъ. 170.

Ч.

- Чаплицъ - Шпановскій Александръ. 230, 284, 297.
 Чаплиць - Шпановскій Андрей. 176, 216, 253, 273, 297,
 393, 441.
 Чаплиць - Шпановскій Григорій. 7.
 Чаплиць - Шпановскій Иванъ, войскій Луцкій. 14.
 Чаплиць - Шпановскій Иванъ, кастелянъ Кіевскій. 32.
 Чаплиць - Шпановскій Крыштофъ. 217.
 Чаплиць - Шпановскій Мартинъ. 115, 177, 183, 215.
 Чаплиць - Шпановскій Николай. 217.
 Чаплиць - Шпановскій Федоръ. 10.
 Чаплиць - Шпановскій Юрій. 172, 177, 216, 294, 297, 322.
 Чаплиць Федоръ Кадяновичъ. 29.

- Чапличъ* на Галичанахъ Александръ. 315.
Чапличъ Іосифъ, номинать епископства Луцкаго, архимандритъ Мелецкій. 261, 292, 370.
Чеконскій - Данискевичъ Политанъ. 39, 81.
Червинскій Андрей. 175, 218.
Чермковскій, подстолій Люблинскій. 99.
Черникъ Григорій. 221.
Чернишевскій Янъ. 128.
Черный изъ Витовичъ Адамъ. 115.
Черньскій Андрей. 176.
Черньскій Константинъ. 379, 453.
Черньскій Юрій. 179.
Четвертенскій Григорій, князь. 39, 151, 172, 215.
Четвертенскій Григорій, князь. 174, 229. Подкоморій Луцкій. 347.
Четвертенскій Янушъ, князь. 13.
Четвертенскій Яцко, князь. 10.
Четвертынскій Захаріашъ. 159, 174, 216, 347, 365.
Чечель Новоселецкій Янъ. 388, 411.
Чорторыскій Николай, князь. 145, 172, 406.
Чорторыскій на Клеваню Юрій Михайлъ. 215, 314, 393, 406.
Чорторыскій Михайлъ, князь. 283, 312.
Чорторійскій Юрій, князь. 38, 108, 114, 143.
Чорторыскій Александръ, князь, воевода Волинскій. 13.
Чудыновичъ Александръ. 177, 219.

III.

- Шалайскій* Іеронимъ, бургграфъ Луцкій. 440.
Шанявскій Кристофъ. 342, 348.
Шандаровскій. 453.
Шеврогъ Остафьянъ. 219.

Шибенскій Яцко. 7.

Шибинскій Никодимъ, архимандритъ Супральскій. 241.

Шидловскій Станиславъ. 218.

Шуцкь - Залескій Леонтій, намѣстникъ митрополитанскій
въ В. К. Литовскомъ, архимандритъ Овруцкій. 345.

Шимковичъ Шклинскій Крыштофъ, подсудокъ земскій Луц-
кій. 172, 174.

Шклинскій Томашъ. 132.

Шостаковскій Николай. 176.

Шпаковская Огренка. 11.

Щ.

Щасный Збожний Лайцевскій, подсудокъ Сохачевскій,
подстароста Луцкій. 315, 441, 449.

Щенлевскій Даниль. 341.

Щеневскій Павелъ. 348.

Щуцкій Юрій, ротмистръ королевскій. 112.

Ю.

Юрьевичъ Вацлавъ. 361.

Юшковскій Василій. 8.

Юшковскій Микита. 6.

Ющаницкій Николай, коморникъ граничный воеводства
Кіевского. 361.

Я.

Яйковскій. 128.

Яковецкій Иванъ. 38, 81.

Якушевскій Михайль. 216.

- Яловицкая* Авдотья, урожденная Козлистая ~~вдвигни~~. 6.
Яловицкій Антонъ. 29.
Яловицкій Дмитръ. 10.
Яловицкій Николлай. 217.
Яковскій Михаилъ. 218.
Яковскій Степанъ. 219.
Якушевичъ - Гулевичъ Михаилъ. 39, 85, 104.
Янчевскій Петръ. 281.
Янчинскій Янъ. 415.
Ярмолинскій Николай. 38.
Ярмолинскій на Ярмолинцахъ Янъ, судья земскій Кременецкій. 284, 333.
Ясенинцкій Гермогенъ. 14.
Ясенинцкій Мартинъ. 7.
Ясенетицкій Янушъ. 176.
Яцимирскій. 248.

КОНЕЦЪ ПЕРВАГО ТОМА ВТОРОЙ ЧАСТИ.

ОГЛАВЛЕНІЕ

ПЕРВАГО ТОМА ВТОРОЙ ЧАСТИ.

	страни
Отъ Предсѣдателя Клевской Коммиссии для развора древнихъ актовъ	V
Содержаніе постановленій дворянскихъ провинціальныхъ сеймовъ въ югозападной Россіи	XVI
I. Универсалъ Сигизмунда Августа о присоединеніи земли Волынской къ коронѣ Польской. Король, подъ угрозою конфискаціи имѣній, повелѣваетъ дворянамъ согласиться на соединеніе и подтвердить согласіе присягою. Списокъ обывателей Луцкаго повѣта, какъ присягавшихъ, такъ и не явившихся къ присягѣ. 1569 мая 25	1
II. Каптуровое постановленіе Волынскаго дворянства о мѣрахъ къ охраненію внутренней безопасности, во время междуцарствія. Устройство каптуроваго суда и его обязанности. 1574 юля 27	18
III. Постановленіе дворянъ Волынскихъ объ избраніи депутатовъ для исправленія Статута и о мѣрахъ для отраженія Турецкаго войска. 1589 сентября 11	31

- IV. Обязательство дворянъ Волынскихъ защищать Люблинское Православное Братство отъ всякихъ обидъ. Подписи дворянъ Волынскихъ, заключившихъ это обязательство. 1601 мая 5. 35
- V. Бreve папы Климента VIII, данное, по требованю западиорусскаго дворянства, объ отиѣнїи папской буллы, предоставившей Кіево-Печерскую Лавру во власть униатскихъ митрополитовъ. 1603 іюля 19. 40
- VI. Бreve Климента VIII къ папскому нунцію объ отиѣнїи буллы, предоставившей Кіево-Печерскій монастырь во власть униатскихъ митрополитовъ. 1603 августа 9. 44
- VII. Универсалъ Сигизмунда III къ обывателямъ земли Волынской, собравшимся на депутатскомъ сеймѣ въ Кременцѣ. Статьи, предложенныя сенаторами и рыцарствомъ и утвержденыя королемъ, для устройства и успокоенія государства. 1606 сентября 4. 46
- VIII. Инструкція Волынскаго дворянства посланъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1607 году. Постановленіе воеводствъ Кіевскаго и Волынскаго объ уничтоженіи униї и возстановленіи православной религіи въ прежнемъ ея видѣ, о лишеніи униатскихъ митрополита и епископовъ духовной власти и о дозволеніи дворянству избрать новыхъ, православныхъ іерарховъ. Просьбы дворянъ Волынскихъ о возвращеніи православнымъ монастырямъ церковныхъ имѣній, розданныхъ униатскими епископами частнымъ лицамъ, и объ учрежденіи семинарій для образованія православнаго духовенства. Мѣры для улучшенія финансовъ и устройства су-

дебной части. Просьбы о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1607 марта 27. 66

IX. Инструкція дворянства Волынскаго посланъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1607 году. Просьба о вѣствованіи православной религіи, на основаніи древнихъ правъ и привилегій; жалоба на татарскіе набѣги и на притѣвленія, претерпѣваемые дворянами и ихъ крестьянами отъ жолнеровъ; просьба объ успокоеніи государства. 1607 августа 8. 82

X. Инструкція дворянъ Волынскихъ посланъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1609 году. Просьбы о прощеніи дворянъ, замѣшанныхъ въ возстаніи противъ короля, о раздачѣ вакантныхъ должностей и объ устройствѣ суда трибунальскаго. Ходатайство дворянъ Волынскихъ о томъ, чтобы митрополитъ и епископы избираемы были изъ дворянъ православной религіи, и чтобы устроены были духовныя семинаріи для воспитанія недостаточныхъ дворянскихъ дѣтей. О принятіи мѣръ для защиты Украины отъ Татарскихъ набѣговъ; о приведеніи въ порядокъ и храненіи городскихъ Луцкихъ книгъ; о награжденіи дворянъ Волынскихъ, оказавшихъ услуги государству, съ описаніемъ ихъ подвиговъ. 1608 ноября 20. 85

XI. Инструкція дворянъ Волынскихъ, отправленныхъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1616 году. Дворяне просятъ короля о томъ, чтобы исполняли свои обязанности согласно съ постановленіями, подтвержденными его присягою.

Жалоба на притѣсненія, претерпѣваемыя православною церковію. Просьбы объ исправленіи законовъ и объ освобожденіи города Луцка отъ военнаго постоя. О силѣ декретовъ трибунальскихъ. О содержаніи квартціоннаго войска. Ходатайство о возвращеніи монастырямъ Киевопечерскому и Жидичинскому отнятыхъ имѣній и о награжденіи дворянъ Волынскихъ, оказавшихъ услуги государству. 1616 марта 8.

103

- ХІІ. Инструкція дворянъ Кіевскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1618 году. Просьбы о народномъ ополченіи для защиты отъ Турковъ и Татаръ, объ уничтоженіи или ограниченіи сословія Козаковъ, о заключеніи мира съ Москвою, о сохраненіи древнихъ правъ, предоставленныхъ лицамъ православнаго исповѣданія и о прекращеніи религіозныхъ преслѣдованій; о люстраціи королевскихъ имѣній, о раздачѣ вакантныхъ должностей и объ устройствѣ судовъ въ воеводствѣ Кіевскомъ, о повѣркѣ государственныхъ доходовъ и равномерной раскладкѣ податей. Ходатайство о Киевопечерской Лаврѣ и сохраненіи правъ, ей предоставленныхъ. О назначеніи комиссаровъ для изслѣдованія безпорядковъ, производимыхъ Козаками въ воеводствѣ Кіевскомъ. Объ исполненіи судебныхъ приговоровъ надъ баннитами. Жалобы дворянъ на мѣщанъ Кіевскихъ. Просьбы объ освобожденіи помѣщичьихъ имѣній отъ военнаго постоя, объ освобожденіи плѣнныхъ, задержанныхъ въ Москвѣ и о награжденіи дворянъ

	Кіевскихъ, оказавшихъ услуги государству. 1618 декабря 11.	116
ХІІІ.	Иностранія дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1623 году. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства, а королевичу Владиславу, гетманамъ и другимъ лицамъ за военные подвиги. Просьбы объ исполненіи основныхъ государственныхъ постановленій и объ исправленіи законовъ и особенно статута Волынскаго; о ненарушеніи правъ, предоставленныхъ диссидентамъ, а особенно православной церкви и о прекращеніи насильственныхъ средствъ для распространенія уніи. О принятіи мѣръ противъ конфедератовъ и козаковъ. О чеканкѣ монеты и объ установленіи цѣнъ на товары. Изображеніе бѣдственнаго положенія помѣщиковъ и крестьянъ. О заключеніи перемирія съ Густавомъ Адольфомъ и о соблюденіи мирныхъ трактатовъ, заключенныхъ съ Москвою. Мѣры къ исправленію судопроизводства въ трибуналѣ Люблинскомъ. Объ ограниченіи десятинъ, взимаемыхъ въ пользу католическаго духовенства. Мѣры для прекращенія мятежей и грабительствъ, совершаемыхъ въ Люблинѣ католиками, надъ лицами другихъ вѣроисповѣданій. Ходатайство о награжденіи дворянъ, оказавшихъ услуги государству, съ описаніемъ ихъ подвиговъ, и объ увольненіи мѣщанъ Луцкихъ отъ военнаго постоя. 1622 декабря 13.	130

- XIV. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1630 году. Просьба о невзначеніи экстраординарныхъ сеймовъ, объ оти́ннѣ подымнаго сбора, объ уплатѣ государственныхъ долговъ, о сохраненіи правъ, предоставленныхъ православнымъ и уніатамъ, о вознагражденіи Києвомихайловскаго монастыря, разграбленнаго уніатами, объ увольненіи отъ службы иностраннаго войска, объ исполненіи приговоровъ надъ банжитами, о сохраненіи мира съ иностранными державами, о ревизіи книгъ городскихъ и земскихъ, объ исправленіи законовъ и напечатаніи статута. Ходатайство о награжденіи дворянъ, оказавшихъ услуги государству и объ освобожденіи городовъ Бурска и Владиміра, опустошенныхъ неприятелями, отъ податей и повинностей. 1630 сентября 4. 150
- XV. Каптуровое постановленіе дворянства Волынскаго. О мѣрахъ къ охраненію внутренней и внѣшней безопасности, во время междуцарствія. Устройство судовъ каптуровыхъ и правила объ исполненіи приговоровъ, ими постановленныхъ. Подписи дворянъ Волынскихъ. 1632 іюня 3. 162
- XVI. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1632 году. Изъявленіе сожалѣнія о смерти Сигизмунда III. Просьба о принятіи мѣръ для защиты Украины и объ утвержденіи мирныхъ трактатовъ съ иностранными державами. О соблюденіи основныхъ зако-

ногъ при избраніи новаго короля. О депутатахъ, избранныхъ для исправленія законовъ. Жалобы на притѣсненія, претерпѣваемыя православною церковію. Просьба о томъ, чтобы митрополитъ и епископы избираемы были изъ дворянъ православнаго исповѣданія, чтобы священники и черквы православныя освобождены были отъ платежа податей, чтобы свобода вѣроисповѣданія была устанавливаема закономъ и подтверждена королевскою присягою. Запросы сенаторамъ о причинахъ, по которымъ Сигизмундъ III не исполнилъ своихъ обязанностей, подтвержденныхъ присягою. Мѣры для улучшенія части правительственной и судебной. О сокращеніи правъ, ападеміймъ предоставленныхъ. Просьба о предоставленіи Аннѣ Ходкевичевой права избирать Туровскихъ епископовъ и другихъ духовныхъ лицъ. Ходатайство о нѣкоторыхъ дворянахъ Волынскихъ. 1632 іюня 3. . . .

181

XVII. Постановленіе дворянъ Волынскихъ на провинціальному сеймѣ, въ Луцкѣ. Общее обязательство дворянъ явиться на Варшавскій сеймъ, назначенный для избранія новаго короля, и стараться объ утвержденіи правъ и привилегій, имъ предоставленныхъ. Дворяне Волынскіе, признавая себя народомъ Русскимъ, постановляютъ не приступать къ избранію новаго короля, пока древнія права православной церкви не будутъ восстановлены и утверждены королевскою присягою, и пока свобода вѣроисповѣданія не

	стр.
	будеть установлена закономъ. 1632 августа 21. 200
XVIII	Статьи, постановленные на избирательномъ сеймѣ, для успокоенія православной религіи въ королевствѣ Польскомъ и Великомъ Княжествѣ Литовскомъ. 1632 ноября 1. . . 208
XIX.	Списокъ западнорусскихъ дворянъ, присутствовавшихъ на избирательномъ сеймѣ, бывшемъ въ 1632 году. 1632 ноября 8. 215
XX.	Дипломъ короля Владислава IV, данный, по требованію Литовскаго и Западнорусскаго дворянства, православному Русскому народу, на возстановленіе и утвержденіе правъ, предоставленныхъ православной религіи. 1633 марта 14. 223
XXI.	Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывший въ 1638 году. Благодарность королю за его попеченіе о благѣ государства. Объ уплатѣ жалованья кварціонному войску. Мѣры для предупрежденія своеволія Козаковъ и благодарность гетманамъ за ихъ усмиреніе. Просьба объ исполненіи мѣръ, постановленныхъ на сеймѣ 1633 года для обезпеченія правъ православной религіи. О дополненіи статута Волынскаго. О раздачѣ государственныхъ имуществъ. Объ исправленіи законовъ воеводствъ Кіевскаго, Волынскаго и Брацлавскаго. О назначеніи комиссаровъ для ревизіи актовыхъ книгъ Луцкихъ, Владимірскихъ и Кременецкихъ. О подсудности по дѣламъ лицъ свѣтскихъ съ духовными. Мѣры къ охраненію внутренней и вѣшной безопасности. Просьба

о дозволеніи дворянству избрать особаго чиновника для завѣдыванія метрикою Русскою и для писанія Русскимъ язкомъ декретовъ для воеводствъ Киевскаго, Волынскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго. О судѣ надъ дворянами по жалобамъ мѣщанъ. О сборѣ податей. О назначеніи имѣній на содержаніе бискупа Луцкаго. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству и объ увольненіи городовъ Владимира и Луцка отъ податей и военного постоя. 1638 генваря 27.

228

XXII. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1639. Просьба о возвращеніи церквей лицамъ православной вѣры. Жалоба на униатскаго Хелмскаго епископа о притѣсненіяхъ православнымъ церквамъ, духовенству и народу. Просьба о подтвержденіи правъ, предоставленныхъ православной религіи. Объ иностранныхъ титулахъ. О принятіи мѣръ для внѣшней безопасности. О комиссіи для разграниченія земель коронныхъ отъ Московскаго Государства. Мѣры къ приведенію въ послушаніе Козаковъ. Объ уплатѣ жалованья войску. О раздачѣ пограничныхъ староствъ. О свободной подачѣ голосовъ на сеймѣ. Объ исправленіи законовъ и судопроизводства въ трибуналѣ Люблинскомъ. О способѣ собираянія податей. Объ исполненіи приговоровъ надъ баннитами. О собираяніи цля на судоходныхъ рѣкахъ и о поголовной подати съ Евреевъ. О назначеніи имѣнія на содержа-

ніе бискупа Луцкаго. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1639 августа 27.

251

XXIII. Инструкція дворянъ Волынскихъ посланъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1641 году. Изъявленіе благодарности королю за попеченіе о ви́шней и внутренней безопасности государства. О возвращеніи церковныхъ имѣній, отнятыхъ отъ православнаго Премышльскаго епископа и отданныхъ епископу униатскому. О возвращеніи православному духовенству церквей, отнятыхъ униатами въ Люблинѣ, Красномъ Ставѣ и Сокалѣ. О кастеляніи Черниговской. О судахъ между духовными и свѣтскими лицами. О разграниченіи воеводствъ Кіевскаго и Черниговскаго. О регентахъ королевскихъ канцелярій. О бѣглыхъ крестьянахъ. Объ исполненіи приговоровъ надъ людьми, лишенными чести. О наказаніи конфедератовъ и заговорщиковъ. О назначеніи наказанія за неправильныя жалобы и иски. Объ исправленіи законовъ и ревизіи земскихъ и городскихъ Луцкихъ книгъ. О подымной подати съ Евреевъ. О судѣ за проступки, совершаемые во время провинціальныхъ сеймовъ. Мѣры къ сохраненію церковныхъ имѣній по смерти епископовъ и архимандритовъ. О снабженіи оружіемъ замковъ воеводства Волынскаго. О невзиманіи торговыхъ пошлинъ съ крестьянъ помѣщичьихъ. Объ освобожденіи города Владиміра отъ податей и военнаго постоя. Объ укрѣпленіи замковъ Владимірскаго и Кременецкаго.

- Просьба объ утверждені училищъ, учрежденныхъ митрополитомъ Кіевскимъ, въ Кіевѣ. Объ освобожденіи города Луцка отъ военнаго постоя и другихъ повинностей. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1641 іюля 13. 267
- XXIV. Протестъ дворянъ воеводства Кіевскаго противъ постановленій провинціального сейма, бывшаго въ Житомирѣ, въ 1645 году. 1645 генваря 3. 279
- XXV. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1645 году. Изъявленіе благодарности королю за спокойствіе государства. Просьба объ исполненіи мѣръ для защиты православной религіи. Правила для раздачи помѣстій и должностей заслуженнымъ лицамъ. О притѣсненіяхъ, претерпѣваемыхъ православною церковію. Особое мѣнніе князя Михаила Чарторыйскаго объ уніатахъ и о назначеніи собора для соглашенія католиковъ съ православными. О возвращеніи князю Іереміи Вишневецкому имѣній по рѣкѣ Сулѣ. Объ утвержденіи Іосифа Чаплича коадьюторомъ епископа Луцкаго. Мѣры къ возстановленію значенія избы посольской. Недостатки трибунала Люблинскаго и средства къ ихъ исправленію. О наказаніи духовныхъ лицъ, подающихъ въ судъ несправедливыя жалобы на свѣтскихъ. О вознагражденіи лицъ, потерявшихъ свои имѣнія при размежеваніи земель между Москвою и Польшею. О средствахъ для продовольствія войска и объ устройствѣ Козаковъ Запо-

рожскихъ. Благодарность войсковымъ начальникамъ за победы надъ неприятелями. Объ исправленіи Луцкаго замка. О способѣ собиранія податей. О порядкѣ свидѣтельскихъ показаній. О срокахъ судовъ земскихъ. Мѣры къ прекращенію притѣсненій, претерпѣваемыхъ крестьянами отъ полнеровъ. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1645 января 7.

282

- XXVI. Инструкція дворянъ Волынскихъ посланъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1646 году. Изъявленіе благодарности королю за его попеченіе о благѣ государства. О заключеніи мира съ царемъ Московскимъ. Объ укрѣпленіи Смоленскаго замка. Объ уплатѣ жалованья войску. Жалоба на преслѣдованія, претерпѣваемыя православною церковію и просьба о сохраненіи правъ, ей предоставленныхъ. Объ ограниченіи власти трибунала Люблинскаго. О нарушеніи правъ, диссидентамъ предоставленныхъ. О раздачѣ староствъ лицамъ, оказавшимъ услуги государству. О люстраціи государственныхъ имуществъ. Объ исправленіи статута Волынскаго и о перепискѣ старыхъ книгъ гродскихъ и земскихъ воеводства Волынскаго. О раздачѣ пусто-порожнихъ земель. Объ условіяхъ для причисленія къ дворянскому сословію. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1646 сентября 13.

313

- XXVII. Актъ объ избраніи Іосифа Тризны въ санъ архимандрита Киевопечерской Лавры, на

- дворянскомъ съѣздѣ, въ Кіевѣ. Подписи дворянъ, участвовавшихъ въ избраніи. 1647 генваря 25. 336
- XXVIII. Актъ объ избраніи епископа Мстиславскаго, Оршанскаго и Могилевскаго Сильвестра Косова митрополитомъ Кіевскимъ, на дворянскомъ съѣздѣ, въ Кіевѣ. Подписи духовныхъ лицъ и дворянъ, участвовавшихъ въ избраніи. 1647 февраля 25. 343
- XXIX. Сеймовое постановленіе дворянъ воеводства Кіевскаго о наборѣ и устройствѣ войска для усмиренія бунтовъ, о податяхъ на его содержаніе и о всеобщемъ ополченіи противъ непріятеля. 1649 марта 15. 349
- XXX. Сеймовое постановленіе дворянъ Волинскихъ о всеобщемъ ополченіи противъ взбунтовавшихся крестьянъ. 1649 марта 17. 362
- XXXI. Инструкція дворянъ Волинскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1649 году. Жалобы на убійства и опустошенія, причиненныя взбунтовавшимися крестьянами. Просьба о присылкѣ войскъ, для водворенія спокойствія. 1649 марта 17. 367
- XXXII. Дипломъ на права, предоставленныя Русскому народу Польскимъ королемъ Яномъ Казимиромъ и Варшавскимъ сеймомъ, на основаніи Зборовскаго договора. 1650 генваря 12. 370
- XXXIII. Инструкція дворянъ Волинскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1650 году. Изъявленіе благодарности королю за его попеченіе о благѣ государства. О мѣракъ для водворенія мира

и для увеличенія войска. О заключеніи мира съ Швеціею. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ исполненіи судебныхъ приговоровъ надъ преступниками. О награжденіи ротмистровъ, участвовавшихъ въ сраженіи подъ Пилявцами. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству, о возвращеніи церковныхъ имѣній архимандриту Жидичинскому и объ освобожденіи города Луцка съ военнаго поста и другихъ повинностей. 1650 ноября 7.

378

XXIV. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1652 году. Изъявленіе благодарности королю за его старанія объ успокоеніи государства. О принятіи мѣръ для уплаты жалованья войску. Просьба объ освобожденіи воеводства Волынскаго, разореннаго непріятельскими и Польскими войсками, отъ податей. Объ устройствѣ укрѣпленныхъ городовъ въ каждохъ воеводствахъ и объ укрѣпленіи города Луцка. О договорѣ съ Козаками на счетъ католическихъ костеловъ и о свободѣ католической вѣры. О сохраненіи правъ, предоставленныхъ православною религіею. О возвращеніи Люблинской церкви лицамъ православною религіею. О возвращеніи епископіи Хелмской Балабану. О возвращеніи церковныхъ имѣній архимандріямъ Жидичинской и Овруцкой. Объ отчетности сборщиковъ податей. О ревизіи и исправ-

леніи актовыхъ книгъ Луцкихъ, Владимірскихъ и Кременецкихъ. О запрещеніи отправляться за границу въ военное время. О судопроизводствѣ по дѣламъ о бѣглыхъ крестьянахъ. О наказаніи мѣщанъ, грабившихъ дворянскія имѣнія. Обязанности старостъ заботиться объ укрѣпленіи и защитѣ городовъ. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству, и объ освобожденіи Луцка, Владиміра и Кременца отъ военнаго поста и другихъ повинностей. 1651 декабря 15.

391

XXXV. Инструкція дворянъ воеводства Кіевскаго посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1652 году. О назначеніи слѣдствія и суда надъ лицами, которыя подали поводъ къ прекращенію комиссіи, назначенной сеймомъ для успокоенія Козацкаго возстанія. Жалобы на бѣдственное состояніе помѣщиковъ, разоренныхъ Козаками и Польскими жолнерами. Объ уплатѣ жалованья квартціонному войску. О возвращеніи католическому духовенству костеловъ въ воеводствѣ Кіевскомъ, опустошенныхъ Козаками. О мѣрахъ къ скорѣйшему рѣшенію дѣлъ въ судахъ. Объ освобожденіи города Житомира отъ военнаго поста. О возвращеніи бѣглыхъ крестьянъ ихъ помѣщикамъ. Объ уничтоженіи званія войсковыхъ волонтеровъ. Объ укрѣпленіи Кракова и Каменца Подольскаго. О сборѣ подымнаго для уплаты долговъ

- воеводства Киевскаго. Ходатайство о награжденіи дворянъ, оказавшихъ услуги государству. 1651 декабря 15. . . . 414
- XXXVI. Инструкція дворянъ воеводства Черниговскаго посламъ, отправленнымъ на сеймъ, бывшій въ 1652 году. Благодареніе Богу и королю за побѣду, одержанную надъ неприятелемъ. Изображеніе бѣдствій, претерпѣнныхъ дворянами отъ Козацкихъ войскъ. О возвращеніи Доминиканскаго костела, обращеннаго въ православную церковь, ордену Доминикановъ. О новомъ наборѣ войска и средствахъ къ его содержанию. О раздачѣ должностей въ воеводствѣ Черниговскомъ только лицамъ осѣдлымъ въ этомъ воеводствѣ. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1651 декабря 15. . . . 426
- XXXVII. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1652 году. Изъявленіе благодарности королю за попеченіе объ успокоеніи государства. Жалобы на бѣдственное положеніе края и на опустошенія, причиненныя Козаками, а также Польскими и Нѣмецкими войсками. Жалобы на неисполненіе декретовъ трибунальскаго суда. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1652 июня 11. 434
- XXXVIII. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Брестскій сеймъ, бывшій въ 1653 году. Изъявленіе благодарности королю за его попеченіе о бла-

госостояніи государства. Просьба объ уводненіи крестьянъ помѣщичьихъ отъ податей и сборовъ. Жалобы на опустошеніе помѣщичьихъ имѣній отъ Козацкаго и Подѣскаго войска. О собираніи подымнаго сбора въ воеводства Волынскомъ и другихъ средствахъ въ увеличенію государственныхъ доходовъ. Просьба о непремѣнномъ исполненіи законовъ и поддержаніи войсковои дисциплины. Объ утвержденіи депутатовъ Волынскихъ, избранныхъ для засѣданія въ трибунальскомъ судѣ. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству, и объ освобожденіи города Луцка отъ военного постоя. 1653 марта 8.

440

XXXIX. Инструкція дворянства воеводствъ Кіевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1653 году. Изъявленіе благодарности и желаніе побѣды королю. Сожалѣніе о неуспѣшномъ наборѣ войска и исподатехъ ему жалованья. Жалоба на опустошеніе дворянскихъ имѣній, изобращеніе бѣдствій, претерѣваемыхъ помѣщиками, и опасностей, угрожающихъ государству. Средства для защиты отъ непріятеля и просьба о спасеніи дворянъ отъ окончательнаго разоренія. 1653 марта 8.

456

XI. Инструкція дворянъ воеводствъ Кіевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1654 году. О раздачѣ ва-

67

кантныхъ должностей заслуженымъ лицамъ. Изъявленіе благодарности королю за спасеніе отечества отъ неприятелей. Объявленіе причинъ, по которымъ войско находится въ бѣдственномъ положеніи. Объявленіе устройствъ чужеземнаго войска, о содержаніи туземнаго войска и его устройствъ. Дозволеніе всеобщаго ополченія. Мѣры къ прекращенію раздачи имѣній и другихъ наградъ за деньги. О раздачѣ имѣній въ пожизненное и ленное владѣніе, въ Черниговскомъ воеводствѣ. Объявленіе укрѣпленія Каменца Подольскаго и Смоленска. Объявленіе правъ на имущества, принадлежащія дворянамъ. О неприниманіи Волоховъ въ военную службу. О раздачѣ замковъ и староствъ Украинныхъ. Объявленіе благодарности и награжденія лицъ, оказавшихъ услуги государству. О возвращеніи имѣній Жидичинскому монастырю. 1653 декабря 31.

464

- XII.** Установленіе дворянъ воеводства Черниговскаго на провинціальномъ сеймѣ 1654 года. Правила пользованія доходами съ староствъ и имѣній епископіи Владимірской, назначенныхъ королемъ и сеймомъ на содержаніе дворянъ Черниговскихъ, разоренныхъ Козацкими войнами. 1654 сентября 15.

475

ПРИЛОЖЕНІЕ. Алфавитный списокъ дворянъ, упоминаемыхъ въ настоящемъ изданіи

481

О П Е Ч А Т К И.

—(25)—

<i>Стр</i>	<i>Строки.</i>	<i>Напечатано.</i>	<i>Следует читать.</i>
XXXII	19	мирно	мирно
XLl	2	отлича	различа
40	23	Дядковичъ	Дядковичъ
14	23	Борзобогатый	Борзобогатый
29	18	Бокия	Бокия
57	9	перестерегати	перестерегати
98	25	Wałabuna	Wałabana
120	13	wolne ludzi	wolne, ludzi
158	6	parendo	parendo (<i>parcendo?</i>)
—	23	rachunkiem	rathunkiem
178	23	Jannsz	Janusz
253	18	koszt, y	koszt, y (<i>koszty?</i>)
270	18	i ę	się
310	13	poruczniko	poruczniku
406	посл.	kawalerem	kawalerom
407	6	usante	usante
410	посл.	rozechali sie	roziechali sie
427	22	z miłość	z miłości
428	28	flumine	flumine (<i>flumina?</i>)
467	8	zaym	zatył

ИЗДАНИЯ ВРЕМЕННОЙ КОМИССИИ

для разбора древнихъ Актовъ, Высочайше учрежденной при Киевскомъ Военномъ, Подольскомъ и Волыскомъ Генералъ-Губернаторъ.

А Р Х И В Ъ

Югозападной Россіи. Часть вторая. Постановленія дворянскихъ провинціальныхъ сеймовъ въ югозападной Россіи. Томъ I. Киевъ, 1861. Цѣна 3 руб.

Архивъ югозападной Россіи. Часть первая. Акты, относящіяся къ Исторіи Православной Церкви въ Югозападной Россіи. Томъ I. Киевъ, 1859. Цѣна 3 руб.

ПАМЯТНИКИ.

Томъ I. Изданіе второе. Киевъ, 1847 года. Цѣна 3 руб. Томъ II. Киевъ, 1846 года. Цѣна 3 руб. Томъ III. Киевъ, 1852. Цѣна 3 руб. Томъ IV. Киевъ, 1859 года. Цѣна 4 руб. 50 коп.

ДРЕВНОСТИ.

Киевъ, 1846 года. Три тетради въ листъ. Цѣна 2 р. 50 к.

ЛѢТОПИСЬ

событій въ Югозападной Россіи Самоила Величка. Томъ I. Киевъ, 1848 года. Цѣна 2 руб. 50 коп. Томъ II. Киевъ, 1851 года. Цѣна 2 руб. Томъ III. Киевъ, 1855 года. Цѣна 2 руб.

ЛѢТОПИСЬ,

Гадичскаго волковника Григорія Грабянки. Киевъ, 1853 года. 2 руб.

ЖИЗНЬ

Князя Андрея Михайловича Курбскаго въ Литвѣ и на Волыни. Киевъ, 1849 года. 2 тома. Цѣна 5 руб.

Всѣ означенныя изданія продаются: въ Киевѣ у комиссіонера Временной Комиссіи для разбора древнихъ актовъ, книгопродавца Степана Ивановича Литова, а также находятся въ Санктпетербургѣ и Москвѣ у всѣхъ извѣстныхъ книгопродавцевъ.

За пересылку экземпляровъ, выписываемыхъ прямо отъ комиссіонера Степана Ивановича Литова на наличныя деньги, ничего не прилагается.

